

FLAVII IOSEPHI  
OPERA OMNIA

AB

IMMANUELE BEKKERO

RECOGNITA.

VOLUMEN SEXTUM.



LIPSIAE.  
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLVI.

PRAEFATIO.

P. 8 v. 26. πρόεισιν\*: πρόσσειν 24 21. ἐπιδαψιλές? \*  
 25 2. ἀχανές\*: ἀφανές 12. δὲ χουσαῖς καὶ τὰς ὑπέρ? \*  
 32 22. τε\*: δὲ 37 14. ἢ τῆς ἥτις\*: ἥτις 31.  
 πρώτος] ἄφρατος? \* 44 10. δεῖν\*: δεῖ 55 26. ναῶν\*:  
 ναοῦ 56 13. ὀλίγων\*: ὀλίγω 66 21. φήμης τὰ? \*  
 67 1. ἀγανακτεῖν\*: ἀγανακτῶν 73 10. αὐτοῖς\*: αὐτὸς  
 82 26. γε\*: τε 87 4. θεραπεία? \* 97 8. συμμενοῦν-  
 τες\*: συμμένοντες 98 1. συστρατιώτου\*: στρατιώτου  
 109 8. ποίας? \* 115 17. κατεάγεισαν\*: κατεάγησαν  
 121 8. πολυχρονίω? \* 157 126. οὐδέ\*: οὔτε  
 P. 178 12. δὴ μὴ θρασύτερον? \* 180 11. τῶ\*: τὸ  
 185 27. ἐπιθυμία\*: ἐπιθυμίαν ἐφοδον\*: ἐφόδου 187 21.  
 τὸ deerat\* 188 25. δὲ\*: δὴ 198 12. ἔτει\*: περὶ  
 203 29. ἡμῶν] αὐτῶν? \* omisso 30. αὐτῶν 204 9.  
 αὐτὸς] αὐ? an ὁ αὐτὸς? \* 19. δεκάπηγος? \* 205 31.  
 στρατεῖαν\*: στρατιαν 206 9. μήτε\*: μηδὲ 19. ἐνώπια]  
 εἰς ἐνώπια ante Grotium 20. παράνοια? \* 21. ἕξα-  
 σθενήσωσιν\*: ἕξασθενήσουσιν 207 3. διατετριφώς\*: δια-  
 τετριφώς 209 11. κτίσαντας\*: κτίσαντες 210 15. καὶ]  
 ὡς καὶ? \* nisi praestat ὅπου εἰργάζοντο ἐκκεχωρισμέ-  
 νοι? \* 25. ὃ' ἐν? \* 212 24. αὐτοῖς\*: αὐτοῖς 215  
 12. ἱερέας\*: ἱππίας 216 11. συναποστήναι\*: συναποστή-  
 σαι 218 24. κατάδηλον\*: καὶ δῆλον 222 7. μηδὲ\*:  
 μήτε 25. τοῦτο\*: τούτοις 225 4. κατηγορία\*: κατη-  
 γορίας 23. οὐδέ\*: οὔτε 227 16. τὸ deerat\* 230 19.

Ἀλεξάνδρῳ\*: Ἀλεξάνδρου 233 7. salutem\*: saltem  
 8. ipsa\*: ipse 240 20. μένοντας\*: μὲν ὄντας 243 26.  
 προτίθησι?\*: 247 11. περιλαβῶν\*: παραλαβῶν εἰσαεῖ\*:  
 ἴσασι 25. ἐν ᾧ δὲ μάλιστα?\*: 248 12. positas a Jove  
 dicebant vet. intp. i. e. ὑπὸ τοῦ Διὸς τεθῆναι ἔλεγον, ὁ  
 δὲ γε Μίνως εἰς 250 8. οὐδὲ\*: οὔτε 19. ἀκροασαμέ-  
 νοις?\*: 252 2. τοῦτον\*: τοῦτο 253 27. ἂν deerat\*  
 254 9. αὐ\*: ἂν 23. ἦ\*: ἦ 258 30. ἦν] ἔν?\*  
 259 26. οὐκ ἂν ἀντιβλέψειαν?\*: 263 27. πλεῖον?\*  
 265 4. δουλεῦσαι\*: δουλιῶσαι 266 9. οὔτε πικρὸν?\*  
 22. δὴ ἠλέγχθησαν?\*: 26. ἐκείνοις?\*: 272 14. τρόπον\*:  
 τὸν τρόπον 273 1. τὴν deerat\* · 282 13. ἀπέδομαι\*:  
 ἀπεδόμην 24. κατακλιζόμενος Lowthius: κατακλιζόμενος  
 \*284 32. ἐντροφήσετε\*: ἐντροφήσατε 286 18. ἐλεεί\*:  
 ἐλεῆσαι 24. τὴν ἀνάγκην τῶν σῶν βασιάνων Hercherus  
 288 31. καὶ deerat ante βραχίονας\* 292 14. δὴ Dindor-  
 fius: δὲ 295 32. τίν' ἂν?\*: 296 9. ἐπιφτυτευομένη\*: ἐπι-  
 φτυτευομένην 297 19. ὀρώση? an ὀρώσης?\*: 28 et 300  
 3. μήτε\*: μήτηρ 298 12. κατὰ\*: μετὰ

## ΤΟΥ ΙΟΥΔΑΪΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

### ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Ὁ μὲν οὖν Τίτος ὃν προειρήκαμεν τρόπον διοδεύ- 1  
 σας τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου μέχρι Συρίας ἐρημίαν εἰς Και-  
 σάρειαν παρῆν, ταύτη διεγνωκῶς προσυντάξασθαι τὰς  
 δυνάμεις· ἔτι δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν συγ-  
 5 καθισταμένου τῷ πατρὶ τὴν ἡγεμονίαν νέον αὐτοῖς  
 ἐγκειχειρισμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ, συνέβη καὶ τὴν ἐν τοῖς  
 Ἱεροσολύμοις στάσιν ἀνακμάσασαν τριμερῆ γενέσθαι  
 καὶ καθ' αὐτοῦ θάτερον ἐπιστρέψαι μέρος, ὅπερ ἂν τις  
 ὡς ἐν κακοῖς ἀγαθὸν εἴποι καὶ δίκης ἔργον. ἡ μὲν γὰρ  
 10 κατὰ τοῦ δήμου τῶν ζηλωτῶν ἐπίθεσις, ἥπερ κατήρξεν  
 ἀλώσεως τῆ πόλει, προδεδήλωται μετ' ἀκριβείας ὅθεν  
 τε ἔφθ καὶ πρὸς ὅσον κακὸν ἀνηυξήθη· ταύτην δὲ οὐκ  
 ἂν ἀμάροτοι τις εἰπὼν στάσει στάσιν ἐγγενέσθαι, καὶ  
 15 καθάπερ θηροῖον λυσσῆσαν ἐνδεία τῶν ἔξωθεν ἐπὶ τὰς  
 ἰδίας ἤδη σάρκας ὀρμαῖν.

Ἐλεάζαρος γὰρ ὁ τοῦ Σίμωνος, ὃς δὴ καὶ τὰ πρῶτα 2  
 τοῦ δήμου τοὺς ζηλωτὰς ἀπέστησεν εἰς τὸ τέμενος ὡς  
 ἀγεννακτῶν δῆθεν ἐπὶ τοῖς ὀσημέραι τῷ Ἰωάννῃ τολμω-  
 μένοις (οὐ γὰρ ἀνεπαύετο φονῶν οὗτος), τὸ δὲ ἀληθὲς  
 20 αὐτοῦ μεταγενεστέρῳ τυράννῳ μὴ φέρον ὑποτετάχθαι,  
 πόθῳ τῶν ὅλων καὶ δυναστείας ἰδίας ἐπιθυμία διστα-  
 ται, παραλαβῶν Ἰούδην τε τὸν Χελκία καὶ Σίμωνα τὸν  
 Ἐξρωῶνος τῶν δυνατῶν, πρὸς οἷς Ἐζεκίας ἦν Χωβαρὶ  
 παῖς οὐκ ἄσημος. καθ' ἕκαστον δὲ οὐκ ὀλίγοι τῶν ζη-

λωτῶν ἠκολούθησαν, καὶ καταλαβόμενοι τὸν ἐνδότερον τοῦ νεῶ περίβολον, ὑπὲρ τὰς ἱερὰς πύλας ἐπὶ τῶν ἀγίων μετώπων τίθενται τὰ ὄπλα. πλήρεις μὲν οὖν ἐπιτηδείων ὄντες ἐθάρρουν (καὶ γὰρ ἀφθονία τῶν ἱερῶν ἐγένετο πραγμάτων τοῖς γε μηδὲν ἀσεβῆς ἠγρομένοις), ὀλιγό- 5 τητι δὲ τῇ κατὰ σφῶς ὀρρωδοῦντες ἐγκαθιστάμενοι τὰ ὄπλα κατὰ χάραν ἔμενον. ὁ δὲ Ἰωάννης ὅσον ἀνδρῶν ὑπερεῖχε πλήθει, τοσοῦτον ἐλείπετο τῷ τόπῳ, καὶ κατὰ κορυφὴν ἔχων τοὺς πολεμίους οὐτ' ἀδεεῖς ἐποιεῖτο τὰς προσβολὰς οὔτε δι' ὄργην ἠρέμει. κακούμενος δὲ πλέον 10 ἤπερ διατιθεὶς τοὺς περὶ τὸν Ἐλεάζαρον ὅμως οὐκ ἀνίει· συνεχεῖς δὲ ἐκδρομαὶ κατ' ἀλλήλων καὶ βελῶν ἀφέσεις ἐγένοντο, καὶ φόνοις ἐμιαίνετο πανταχοῦ τὸ ἱερόν.

3 ὁ δὲ τοῦ Γιώρα Σίμων, ὃν ἐν ταῖς ἀμηχανίαις ἐπι- κλητὸν ἑαυτῷ τύραννον ὁ δῆμος ἐλπιδι βοηθείας προσ- 15 ηγάγετο, τὴν τε ἄνω πόλιν ἔχων καὶ τῆς κάτω πολὺ μέ- ρος, ἐρρωμενέστερον ἤδη τοῖς περὶ τὸν Ἰωάννην προσ- ἐβαλλεν ὡς ἂν καὶ καθύπερθεν πολεμουμένοις. ἦν δὲ ὑπὸ χεῖρα προσιῶν αὐτοῖς, ὥσπερ ἐκείνοι τοῖς ἄνωθεν. καὶ τῷ Ἰωάννῃ διχόθεν πολεμουμένῳ συνέβαινε βλά- 20 πτεσθαί τε καὶ βλάπτειν ἐνκόλως, καὶ καθ' ὅσον ἡτ- τᾶτο τῶν ἀμφὶ τὸν Ἐλεάζαρον ἂν ταπεινότερος, τοσοῦ- τον ἐπλεονέκτει ἐν ὑψηλῷ τοῦ Σίμωνος. παρὸ καὶ χειρὶ μὲν τὰς κάτωθεν προσβολὰς εὐμαρῶς εἶργε, τοὺς δὲ ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ κατακοντίζοντας ἀνέστειλλε τοῖς 25 ὀργάνοις· ὄξυβελεῖς τε γὰρ αὐτῷ καὶ καταπέλται παρή- σαν οὐκ ὀλίγοι καὶ λιθοβόλοι, δι' ὧν οὐ μόνον ἠμύ- νετο τοὺς πολεμοῦντας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν ἱεροου- ρούντων ἀνήρει. καίπερ γὰρ πρὸς πᾶσαν ἀσέβειαν ἐκλελυσσηκότες, ὅμως τοὺς θύειν ἐθέλοντας εἰσηφέι- 30 σαν, μεθ' ὑποψιῶν μὲν καὶ φυλακῆς τοὺς ἐπιχωρίους διερευνῶμενοι, τοὺς δὲ ξένους ἀδεέστερον, οἳ καὶ περὶ

τὰς εἰσόδους δυσωπήσαντες αὐτῶν τὴν ὁμότητα παρα- 1 νάλωμα τῆς στάσεως ἐγίνοντο. τὰ γὰρ ἀπὸ τῶν ὀργάνων βέλη μέχρι τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ νεῶ διὰ τὴν βίαν ὑπερ- φερόμενα τοῖς τε ἱερεῦσι καὶ τοῖς ἱεροουργοῖσιν ἐνέπι- 5 πτε, καὶ πολλοὶ σπεύσαντες ἀπὸ γῆς περάτων περὶ τὸν διώνυμον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χάρον ἅγιον πρὸ τῶν θυμάτων ἐπεσον αὐτοί, καὶ τὸν Ἑλλησι πᾶσι καὶ βαρ- βάροις σεβάσιμον βωμὸν κατέσπεισαν ἰδίῳ φόνοῳ. νε- κροῖς δὲ ἐπιχωρίοις ἀλλόφυλοι καὶ ἱερεῖσι βέβηλοι συν- 10 εφύροντο, καὶ παντοδαπῶν αἶμα πτωμάτων ἐν τοῖς θείοις περιβόλοις ἐλιμνάζετο. τί τηλικούτον, ὃ τλη- μονεστάτη πόλις, πέπονθας ὑπὸ Ῥωμαίων, οἳ σου τὰ ἐμφύλια μύση περικαθαροῦντες εἰσήλθον. θεοῦ μὲν γὰρ οὔτε ἦς ἐτι χάρος οὔτε μένειν ἠδύνασο, τάφος οἰ- 15 κείων γενομένην σωματῶν, καὶ πολέμου τὸν ναὸν ἐμφυ- λίου ποιήσασα πολυάνθριον· δύναιο δ' ἂν γενέσθαι πάλιν ἀμείνων, εἰ γέ ποτε τὸν πορθήσαντα θεὸν ἐξιλάσῃ. ἀλλὰ καθεκτέθῃ γὰρ καὶ τὰ πάθη τῷ νόμῳ τῆς συγγρα- φῆς, ὡς οὐκ ὀλοφυρμῶν οἰκείων ὁ καιρὸς, ἀλλ' ἀφη- 20 γήσεως πραγμάτων. δίδειμι δὲ τὰ ἐξῆς ἔργα τῆς στάσεως.

τριχῇ τῶν ἐπιβούλων τῆς πόλεως διηρημένων, οἳ 4 μὲν περὶ τὸν Ἐλεάζαρον τὰς ἱερὰς ἀπαρχὰς διαφυλάσ- σοντες κατὰ τοῦ Ἰωάννου τὴν μέθην ἔφερον, οἳ δὲ σὺν τούτῳ διαρπάζοντες τοὺς δημότας ἠγείροντο κατὰ τοῦ 25 Σίμωνος· ἦν δὲ κάκεινα τροφή κατὰ τῶν ἀντιστασια- στῶν ἢ πόλις. ὅποτε μὲν οὖν ἀμφοτέρωθεν ἐπιχειροῖτο, τοὺς συνόντας ὁ Ἰωάννης ἀντέστρεφε, καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἀνιόντας ἀπὸ τῶν στοῶν βάλλων, τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ κατακοντίζοντας ἠμύνετο τοῖς ὀργάνοις. 30 εἰ δὲ ἐλευθερωθεῖη ποτὲ τῶν καθύπερθεν ἐπικειμένων (διανέπαυε δὲ αὐτοὺς πολλάκις μέθη τε καὶ κάματος), ἀδεέστερον τοῖς περὶ τὸν Σίμωνα μετὰ πλειόνων ἐπεξέ-

θεεν. αὐτὸ δὲ ἐφ' ὅσον τρέψαιτο τῆς πόλεως, ὑπεπίμ-  
 πρη τὰς οἰκίας σίτου μεστὰς καὶ παντοδαπῶν ἐπιτη-  
 δείων· τὸ δὲ αὐτὸ πάλιν ὑποχωροῦντος ἐπιῶν ὁ Σίμων  
 ἐπραττεν, ὥσπερ ἐπίτηδες Ῥωμαίοις διαφθείροντες ἅ-  
 παρεσκευάσατο πρὸς πολιορκίαν ἢ πόλις, καὶ τὰ νεῦρα 5  
 τῆς αὐτῶν ὑποκόπτοντες δυνάμειος. συνέβη γοῦν τὰ  
 μὲν περὶ τὸ ἱερὸν πάντα συμφλεγῆναι καὶ μεταίχιμιον  
 ἐρημίας γενέσθαι καὶ παρατάξεως τὴν πόλιν, κατακαῆ-  
 ναι δὲ πλὴν ὀλίγου πάντα τὸν σίτον, ὃς ἂν αὐτοῖς οὐκ  
 ἐπ' ὀλίγα διήρκεσεν ἔτη πολιορκουμένοις. λιμῶ γοῦν 10  
 ἐάλωσαν, ὅπερ ἥκιστα δυνατὸν ἦν, εἰ μὴ τοῦτον ἑαυ-  
 τοῖς προπαρασκευάσαν.

5 πανταχόθεν δὲ τῆς πόλεως πολεμουμένης ὑπὸ τῶν  
 ἐπιβούλων καὶ συγγλυδῶν, μέσος ὁ δῆμος ὥσπερ μέγα  
 σῶμα διεσπαράσσεται. γηραιοὶ δὲ καὶ γυναῖκες ὑπ' 15  
 ἀμηχανίας τῶν εἰσῶ κακῶν ἠῦχοντο Ῥωμαίοις, καὶ τὸν  
 ἔξωθεν πόλεμον ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῶν οἰκείων κακῶν ἐκα-  
 ραδόκουν. κατάπληξις δὲ δεινὴ καὶ δέος ἦν τοῖς γνη-  
 σίοις, καὶ οὔτε βουλῆς καιρὸς εἰς μεταβολὴν οὔτε συμ-  
 βάσεως ἐλπίς οὔτε φυγῆς τοῖς ἐθέλουσιν· ἐφρουρεῖτο 20  
 γὰρ πάντα, καὶ τὰ λοιπὰ στασιάζοντες οἱ ἀρχιλησταὶ  
 τοὺς εἰρηνικὰ Ῥωμαίοις φρονοῦντας ἢ πρὸς αὐτομολίαν  
 ὑπόπτους ὡς κοινούς πολεμίους ἀνῆρουν, καὶ μόνον  
 ὠμονόουν τὸ φρονεῖν τοὺς σωτηρίας ἀξίους. καὶ τῶν  
 μὲν μαχομένων ἀδιάλειπτος ἦν κραυγὴ μεθ' ἡμέραν τε 25  
 καὶ νύκτωρ, δεινότεροι δὲ οἱ τῶν πενθούντων ὀδυρμοὶ  
 αἰεὶ. καὶ θρήνων μὲν αἰτίας ἐπαλλήλους αἰ συμφορὰ  
 προσέφερον, τὰς δὲ οἰμωγὰς ἐνέκλειεν ἢ κατάπληξις  
 αὐτῶν. φιμούμενοι δὲ τὰ γε πάθη τῷ φόβῳ μεμνηκόσι  
 τοῖς στεναγμοῖς ἐβρασάνιζοντο, καὶ οὔτε πρὸς τοὺς ζῶν- 30  
 τας ἦν αἰδῶς ἔτι τοῖς προσήκουσιν οὔτε πρόνοια τῶν  
 ἀπολωλότων ταφῆς. αἴτιον δὲ ἀμφοτέρων ἢ καθ' ἑαυ-

τὸν ἀπόγνωσις ἐκάστου· παρελθῆσαν γὰρ εἰς πάντα τὰς  
 προθυμίας οἱ μὴ στασιάζοντες ὡς ἀπολούμενοι πάντως  
 ὅσον οὐδέπω. πατοῦντες δὲ τοὺς νεκροὺς ἐπ' ἀλλήλοις  
 σεσωρευμένους οἱ στασιασταὶ συνεπλέκοντο, καὶ τὴν  
 5 ἀπόνοιαν ἀπὸ τῶν ἐν ποσὶ πτωμάτων σπῶντες ἦσαν  
 ἀργιώτεροι· προσεξευρίσκοντες δὲ αἰεὶ τι καθ' αὐτῶν  
 ὀλέθριον καὶ πᾶν τὸ δοχθὲν ἀφειδῶς δρωῦντες οὐδεμίαν  
 οὔτε αἰκίας ὀδὸν οὔτε ὠμότητος παρέλιπον. ἀμέλει  
 Ἰωάννης τὴν ἱερὰν ὕλην εἰς πολεμιστηρίων κατασκευὴν  
 10 ὀργάνων ἀπεχρήσατο. δόξαν γὰρ ποτε τῷ λαῷ καὶ τοῖς  
 ἀρχιερεῦσιν ὑποστηρίζοντας τὸν ναὸν εἴκοσι πήχεις  
 προσυψῶσαι, κατάγει μὲν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου μεγίστοις  
 ἀναλώμασι καὶ πόνοις τὴν χρήσιμον ὕλην ὁ βασιλεὺς  
 Ἀργίππας, ξύλα θείας ἀξία τὴν τε εὐθύτητα καὶ τὸ μέ-  
 15 γεθος, μεσολαβήσαντος δὲ τοῦ πολέμου τὸ ἔργον, ὁ  
 Ἰωάννης τεμῶν αὐτὰ πύργους κατεσκεύαζεν, ἐξαρκοῦν  
 τὸ μῆκος εὐρῶν πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ καθ' ὑπερθεὶν ἱεροῦ  
 μαχομένους· ἴσθησί τε προσαγαγῶν κατόπιν τοῦ περι-  
 βόλου, τῆς πρὸς δύσιν ἐξέδρας ἀντικρως, ἥπερ καὶ  
 20 μόνη δυνατὸν ἦν, τῶν ἄλλων μερῶν βαθμοῖς πόρρωθεν  
 διελημμένων.

καὶ ὁ μὲν τοῖς κατασκευασθεῖσιν ἐξ ἀσεβείας ὀργά- 6  
 νοις κρατήσῃν ἠλπίσε τῶν ἐχθρῶν, ὁ δὲ θεὸς ἄχρηστον  
 αὐτῷ τὸν πόνον ἀπέδειξε, πρὶν ἐπιστήσῃαι τινα τῶν  
 25 πύργων, Ῥωμαίους ἐπαγαγῶν. ὁ γὰρ δὴ Τίτος ἐπειδὴ  
 τὰ μὲν συνήγαγε τῆς δυνάμειος πρὸς αὐτόν, τοῖς δὲ ἐπὶ  
 Ἱεροσολύμων συναντᾶν ἐπέστειλεν, ἐξήλαυσε τῆς Και-  
 σαρείας. ἦν δὲ τρία μὲν τὰ πρότερον αὐτοῦ τῷ πατρὶ  
 συνδηλώσαντα τὴν Ἰουδαίαν τάγματα, καὶ τὸ πάλαι σὺν  
 30 Κεστίῳ πταίσαν δωδέκατον, ὅπερ καὶ ἄλλως ἐπίσημον  
 δι' ἀνδρείαν ὑπάρχον, τότε κατὰ μνήμην ὦν ἐπαθεν  
 εἰς ἄμυναν ἦει προθυμότερον. τούτων μὲν οὖν τὸ

πέμπτον δι' Ἀμμαοῦντος ἐκέλευσεν αὐτῷ συναντᾶν, καὶ διὰ Ἰεριχοῦντος τὸ δέκατον ἀναβαίνειν· αὐτὸς δὲ ἀνέξενξε μετὰ τῶν λοιπῶν, πρὸς οἷς αἱ τε τῶν βασιλείων συμμαχίαι πᾶσαι πλείους, καὶ συγροὶ τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας ἐπίκουροι συνῆλθον. ἀνεπληρώθη δὲ καὶ τῶν τεσσάρων ταγμάτων ὅσον Ἰεσπασιανὸς ἐπιλέξας Μουκιανῷ συνέπεμφεν εἰς Ἰταλίαν ἐκ τῶν ἐπελθόντων μετὰ Τίτων· δισχίλιοι μὲν γὰρ αὐτῷ τῶν ἀπ' Ἀλεξανδρείας στρατευμάτων ἐπιλεκτοὶ, τρισχίλιοι δὲ συνείποντο τῶν ἀπ' Εὐφράτου φυλάκων, φίλων δὲ δοκιμώτατος εὐνοϊάν τε καὶ σύνεσιν Τιβέριος Ἀλέξανδρος, πρότερον μὲν αὐτὸς τὴν Αἴγυπτον διέπων, τότε δὲ τῶν στρατευμάτων ἄρχων, κριθεὶς ἄξιος ἐξ ὧν ἐδεξιώσατο πρῶτος ἐγχειρομένην ἄρτι τὴν ἡγεμονίαν, καὶ μετὰ πίστεως λαμπρᾶς ἐξ ἀδήλου τῆ τύχῃ προσέθετο. σύμβουλος γε μὴν ταῖς τοῦ πολέμου χρείαις, ἡλικία τε προύχων καὶ κατ' ἐμπειρίαν, εἶπετο.

2 προσίοντι δὲ εἰς τὴν πολεμίαν Τίτῳ προῆγον μὲν οἱ βασιλικοὶ καὶ πᾶν τὸ συμμαχικόν, ἐφ' οἷς ὁδοποιοὶ καὶ μετροῦντα στρατοπέδων, ἔπειτα τὰ τῶν ἡγεμόνων σκευοφόρα, καὶ μετὰ τοὺς τοῦτων ὀπλίτας αὐτὸς τοὺς τε ἄλλους ἐπιλέκτους καὶ τοὺς λογχοφόρους ἔχων, κατόπιν δὲ αὐτῷ τὸ τοῦ τάγματος ἵππικόν· οὗτοι δὲ πρὸ τῶν μηχανημάτων, καὶ ἐπ' ἐκείνοις μετ' ἐπιλέκτων χιλιαρχοὶ καὶ σπειρωῶν ἑπαρχοὶ· μετὰ δὲ τούτους περὶ τὸν ἀετόν αἱ σημαῖαι, καὶ ἔμπροσθεν οἱ σαλπικταὶ τῶν σημειῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ φάλαγξ, τὸ στίφος εἰς ἕξ πλατύνασα· τὸ δὲ οἰκεικὸν ἐκάστου τάγματος ὀπίσω, καὶ πρὸ τούτων τὰ σκευοφόρα· τελευταῖοι δὲ πάντων οἱ μίσθιοι, καὶ τούτων φύλακες οἱ οὐραγοί. προάγων δὲ τὴν δύναμιν ἐν κόσμῳ Τίτος, καθὰ Ῥωμαίοις σύνηθες, ἐμβάλλει διὰ τῆς Σαμαρείτιδος εἰς Γοφνά, κατελιμ-

μένην τε πρότερον ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τότε φρουρουμένην. ἔνθα μίαν ἐσπέραν ἀνλισιάμενος ὑπὸ τὴν ἑὸ πρόεισι, καὶ διανύσας ἡμέρας σταθμὸν στρατοπεδεύεται κατὰ τὸν ὑπὸ Ἰουδαίων πατρίως Ἀκανθῶν ἀνλώνα καλούμενον, πρὸς τινὶ κώμῃ Γαβαθσαούλῃ λεγομένη (σημαίνει δὲ τοῦτο λόφον Σαούλου), διέχων ἀπὸ τῶν Ἰεροσολύμων ὅσον εἰς τριάκοντα σταδίους. ἀναλαβὼν τε ἐντεῦθεν ὅσον εἰς ἑξακοσίους τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων ἦε τὴν τε πόλιν περισκεψόμενος, ὅπως ὀχυρότητος ἔχοι, καὶ τὰ φρονήματα τῶν Ἰουδαίων, εἰ πρὸς τὴν ὄψιν αὐτοῦ, πρὶν εἰς χεῖρας ἔλθειν, ὑποδείσαντες ἐνδοτεν· πέπυστο γάρ, ὅπερ ἦν ἀληθές, τοῖς στασιώδεσι καὶ ληστροικοῖς τὸν δῆμον ὑποπεπτωκότα ποθεῖν μὲν εἰρήνην, ἀσθενέστερον δὲ ὄντα τῆς ἐπαναστάσεως ἡρεμεῖν.

15 ἕως μὲν οὖν ὄρθιον ἱππάζετο τὴν λεωφόρον κατατείνουσαν πρὸς τὸ τεῖχος, οὐδεὶς προουφαίνετο τῶν πυλῶν· ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸν Φήφιμον πύργον ἀποκλίνας πλάγιον ἦγε τὸ τῶν ἱππέων στίφος, προσηδήσαντες ἐξαιφνης ἄπειροὶ κατὰ τοὺς Γυναικίους καλούμενους πύργους διὰ τῆς ἀντικρῦ τῶν Ἑλένης μνημείων πύλης διεκπαίουσι τῆς ἵππου, καὶ τοὺς μὲν ἐτι κατὰ τὴν ὁδὸν θέοντας ἀντιμέτωποι στάντες ἐκώλυσαν συνάψαι τοῖς ἐγκλίνασι, τὸν δὲ Τίτον ἀποτέμνονται σὺν ὀλίγοις. τῷ δὲ πρόσω μὲν ἦν χωρεῖν ἀδύνατον (ἔτε- 25 τάφρευτο γὰρ ἀπὸ τοῦ τείχους περὶ τὰς κηπέας ἅπαντα, τοίχοις τε ἐπικασίοις καὶ πολλοῖς ἔρκεσι διειλημμένα), τὴν δὲ πρὸς τοὺς σφαιτέρους ἀναδρομὴν πλήθει τῶν ἐν μέσῳ πολεμίων ἀμύχανον ἑώρα· ὃν οἱ πολλοὶ μηδὲ γινώσκοντες τὸν τοῦ βασιλέως κίνδυνον, ἀλλ' οἰόμενοι 30 συναναστραφῆναι κάκεινον ἀνέφευγον. ὃ δὲ κατιδὼν ὡς ἐν μόνῃ τῇ καθ' αὐτὸν ἀλκῇ κέεται τὸ σῶζεσθαι, τὸν τε ἵππον ἐπιστρέφει καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἐμβοήσας

ἐπεσθαι μέσοις ἐμπηδᾶ τοῖς πολεμίοις, διεκπαῖσαι πρὸς τοὺς σφετέρους βιαζόμενος. ἔνθα δὴ μάλιστα πάρεστι νοεῖν ὅτι καὶ πολέμων ῥοπαὶ καὶ βασιλέων κίνδυνοι μέλονται τῷ θεῷ· τοσοῦτων γὰρ ἐπὶ τὸν Τίτον ἀφιεμένων βελῶν μῆτε κράνος ἔχοντα μῆτε θώρακα (προῆλθε γάρ, ὡς ἔφην, οὐ πολεμιστῆς ἀλλὰ κατάσκοπος) οὐδὲν ἦψατο τοῦ σώματος, κενὰ δέ, ὡς περ ἐπίτηδες ἀστοχοῦντων, παρερροίξειτο πάντα. τῷ δὲ ξίφει τοὺς κατὰ πλευρὸν αἶε διαστέλλων, καὶ πολλοὺς τῶν ἀντιπροσώπων ἀνατρέπων, ἤλαυνεν ὑπὲρ τοὺς ἐρειπομένους τὸν ἵππον. τῶν δὲ κραυγῆ τε ἦν πρὸς τὸ παράστημα τοῦ Καίσαρος καὶ παρακέλευσις ὁρμᾶν ἐπ' αὐτόν, φυγῆ δὲ καὶ διαχωρισμὸς ἄθρους καθ' οὓς ἐπελαύνων γένοιτο. συνήπτοντο δὲ οἱ τοῦ κινδύνου μετέχοντες κατὰ νῶτα καὶ κατὰ πλευρὰ νυσσομένοι· μία γὰρ ἐλπίς ἦν σωτηρίας ἐκάστω τὸ συνεξανοίγειν τῷ Τίτῳ μὴ φθάσαντι κυκλωθῆναι. δύο γοῦν τῶν ἀπωτέρω τὸν μὲν σὺν τῷ ἵππῳ περισχόντες κατηκόντισαν, θάτερον δὲ καταπηδήσαντα διαφθείραντες τὸν ἵππον ἀπήγαγον. μετὰ δὲ τῶν λοιπῶν Τίτος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον διασώζεται.

τοῖς μὲν οὖν Ἰουδαίοις πλεονεκτήσασιν κατὰ τὴν πρώτην ἐπίθεσιν ἐπήγειρε τὰς διανοίας ἄσκετος ἐλπίς, καὶ πολὺ θάρσος αὐτοῖς εἰς τὸ μέλλον ἢ πρόσκαιρος ῥοπή προυξέει· Καῖσαρ δὲ ὡς αὐτῷ συνέμιξε διὰ νυκτὸς τὸ ἀπὸ τῆς Ἀμμαοῦντος τάγμα, μεθ' ἡμέραν ἐκέθθεν ἄρας ἐπὶ τὸν Σκοπὸν καλούμενον πρόεισιν, ἔνθεν ἢ τε πόλις ἤδη κατεφαίνεται καὶ τὸ τοῦ ναοῦ μέγεθος ἐκλαμπρον, καθὰ τῷ βορείῳ κλίματι τῆς πόλεως χθαμαλὸς συνάπτων ὁ χῶρος ἐτύμως Σκοπὸς ὠνόμασται. τῆς δὲ πόλεως σταδίους ἑπτὰ διέχων ἐκέλευσε περιβαλέσθαι στρατόπεδον τοῖς δύο τάγμασιν ὁμοῦ, τὸ δὲ πέμπτον ὀπίσω τούτων τρισὶ σταδίοις· κόπῃ γὰρ τῆς

διὰ νυκτὸς πορείας τετριμμένους ἐδόκει σκέπης ἀξίους εἶναι, ὡς ἂν ἀδεέστερον τειχίσαιντο. καταρχομένων δὲ ἄρτι τῆς δομῆσεως, καὶ τὸ δέκατον τάγμα διὰ Ἰεριχοῦντος ἤδη παρῆν, ἔνθα καθῆστό τις ὀπλιτικὴ μοῖρα φρουροῦσα τὴν ἐμβολὴν ὑπὸ Ἰεσπασιανοῦ προκατειλημμένην. προσετέτακτο δὲ αὐτοῖς ἐξ ἀπέχοντος τῶν Ἰεροσολύμων σταδίους στρατοπεδεύσασθαι κατὰ τὸ Ἐλαιῶν καλούμενον ὄρος, ὃ τῇ πόλει πρὸς ἀνατολὴν ἀντίκειται, μέσῃ φάραγγι βαθεῖα διειρογόμενον, ἢ Κεδρῶν ὠνόμασται.

τῶν δὲ ἀνὰ τὸ ἄστυ συρρηγνυμένων ἀδιαλείπτως τότε πρῶτον ἀνέπαυσε τὴν ἐπ' ἀλλήλοις ἔριν ὃ ἔξωθεν πόλεμος ἐξαίφνης πολὺς ἐπελθὼν, καὶ μετ' ἐκπλήξεως οἱ στασιασταὶ τοὺς Ῥωμαίους ἀφορῶντες στρατοπεδευμένους τριχῆ κακῆς ὁμοιοῦς κατήρχοντο, καὶ λόγον ἀλλήλοις ἐδίδοσαν, τί μένοιεν ἢ τί παθόντες ἀνέχοιντο τρία ταῖς ἀναπνοαῖς αὐτῶν ἐπιφρασσόμενα τεῖχη· καὶ τοῦ πολέμου μετ' ἀδείας ἀντιπολιζόντος ἑαυτόν, οἱ δὲ ὡς περ θεατὰ καλῶν καὶ συμφόρων ἔργων καθέζοντο τειχῆρεις, τῷ χεῖρε καὶ τὰς πανοπλίας παρέντες. "καθ' αὐτῶν ἄρα γενναῖοι μόνον ἡμεῖς" ἐξεβόησαν, "Ῥωμαῖοι δὲ ἐκ τῆς ἡμετέρας στάσεως κερδήσουσιν ἀναιμωτὶ τὴν πόλιν." τούτοις ἀθροίζοντες ἀλλήλους παρεκρότουν, καὶ τὰς πανοπλίας ἀρπάζαντες αἰφνιδίως ἐπεκθέουσι τῷ δεκάτῳ τάγματι, καὶ διὰ τῆς φάραγγος ἄξαντες μετὰ κραυγῆς ἐξαισίου τειχιζομένοις προσπίπτουσι τοῖς Ῥωμαίοις. οἱ δὲ πρὸς τὸ ἔργον διηρημένοι, καὶ διὰ τοῦτο τὰ πολλὰ τεθεικότες τῶν ὀπλῶν (οὔτε γὰρ θαρσεῖν τοὺς Ἰουδαίους πρὸς ἐκδρομὴν ὑπελάμβανον, καὶ προθυμῶν περισπασθῆσθαι τὰς ὁρμὰς τῇ στάσει), συνεταράχθησαν ἀδοκῆτως, καὶ τῶν ἔργων ἀφήμενοι τινὲς μὲν ἀνεχώρουν εὐθέως, πολλοὶ δὲ ἐπὶ τὰ ὄπλα θεόν-

τες, πριν ἐπιστραφῆναι πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἐφθάνοντο  
 παύμενοι. προσεγίνοντο δὲ τοῖς Ἰουδαίοις αἰεὶ πλείους,  
 ἐπὶ τῷ κρατεῖν τοὺς πρώτους τεθαρρηκότες, καὶ τῶν  
 ὄντων πολλαπλασίους ἐδόκουν σφίσι τε καὶ τοῖς πολε-  
 μίοις, δεξιᾷ τῇ τύχῃ χρώμενοι. μάλιστα δὲ τοὺς ἐν ἔθει 5  
 συντάξεως ὄντας καὶ μετὰ κόσμον καὶ παραγγελμάτων  
 πολεμῆν εἰδότας ἀταξία φθάσασα θορυβεῖ. διὸ καὶ τότε  
 προληφθέντες οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἐμβολαῖς εἶκον· καὶ ὁπότε  
 μὲν ἐπιστραφεῖεν οἱ καταλαμβανόμενοι, τοῦ τε δρόμου  
 τοὺς Ἰουδαίους ἐπέιχον καὶ διὰ τὴν ὁρμὴν ἤττον φυλατ- 10  
 τομένους ἐτίρωσκον, αἰεὶ δὲ πληθυνούσης τῆς ἐκδρομῆς  
 μᾶλλον ταραττόμενοι τελευταῖον ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου  
 τρέπονται. καὶ ἐδόκει τότε κινδυνεῦσαι τὸ τάγμα πᾶν,  
 εἰ μὴ Τίτος ἀγγελθέντος αὐτῷ διὰ τάχους ἐπεβοήθησε.  
 καὶ πολλὰ ὀνειδίσας εἰς ἀνανδρίαν ἐπιστρέφει μὲν τοὺς 15  
 φεύγοντας, αὐτὸς δὲ πλαγίως τοῖς Ἰουδαίοις προσπε-  
 σῶν μεθ' ὧν ἤκεν ἐπιλέκτων συκνοῦς μὲν ἀναιρεῖ, τι-  
 τρώσκει δὲ πλείους, τρέπεται δὲ πάντας καὶ συνωθεῖ  
 κατὰ τῆς φάραγγος. οἱ δὲ ἐν τῷ κατάντει πολλὰ κωκυ-  
 θέντες, ὡς διεξέπεσον, ἀντικρὺς ἐπιστρέφονται, καὶ 20  
 μέσῃν ἔχοντες τὴν χαράδραν τοῖς Ῥωμαίοις διεμάχοντο.  
 μέχρι μὲν δὴ μέσης ἡμέρας οὕτως ἐπολέμουν· ὀλί-  
 γον δὲ ἀπὸ μεσημβρίας ἐκκλίνοντος ἤδη, Τίτος τοὺς  
 μεθ' ἑαυτοῦ προσβοηθήσαντας καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν σπει-  
 ρῶν τοῖς ἐκτρέχουσιν ἀντιπαρατάξας τὸ λοιπὸν τάγμα 25  
 πρὸς τὸν τειχισμόν ἀνέπεμπεν εἰς τὴν ἀκρόρειαν. Ἰου-  
 δαίοις δὲ τοῦτο ἐδόκει φυγῆ, καὶ τοῦ σκοποῦ κατασεύ-  
 σαντος θοιμάτιον, ὃς αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ τείχους καθῆστο,  
 προπηδῶσι πλῆθος ἀκραιφνέστατον μετὰ τσαύτης ὁρ-  
 μῆς ὡς τὸν δρόμον αὐτῶν τοῖς ἀγριωτάτοις εἰκάξειν θη- 30  
 ρίοις. ἀμέλει τῶν ἀντιπαραταχθέντων οὐδεὶς ἔμεινε τὴν  
 ἐμβολὴν, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ὀργάνου παιόμενοι διέρορξαν

τὴν τάξιν καὶ πρὸς τὸ ὄρος τραπέντες ἀνέφευγον. λεί-  
 πεται δὲ ἐν μέσῳ τῷ προσάντει Τίτος μετ' ὀλίγων, καὶ  
 πολλὰ παραινούτων τῶν φίλων, ὅσοι δι' αἰδῶ τὴν  
 πρὸς τὸν ἡγεμόνα τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντες ἔστη- 5  
 σαν, εἴξει θανατῶσιν Ἰουδαίοις, καὶ μὴ προκινδυνεύ-  
 ειεν τούτων οὓς ἐχρῆν πρὸ αὐτοῦ μένειν, λαμβάνειν δὲ  
 ἐννοίαν τῆς καθ' αὐτὸν τύχης, καὶ μὴ στρατιώτου τάξιν  
 ἀποπληροῦν τὸν τοῦ πολέμου καὶ τῆς οἰκουμένης δε-  
 σπότην, μηδὲ ὀξεῖαν οὕτως ὑφίστασθαι ἰσπὴν ἐν ᾧ σα- 10  
 λεύει τὰ πάντα, τούτων οὐδὲ ἀκούειν ἔδοξε, τοῖς δὲ κατ'  
 αὐτὸν ἀνατρέχουσιν ἀνθίσταται, καὶ κατὰ στόμα παίων  
 βιαζομένους ἀνήρει, κατὰ τε τοῦ πρηνοῦς ἀθρόοις ἐμ-  
 πίπτων ἀνεώθει τὸ πλῆθος. οἱ δὲ πρὸς τε τὸ παράστημα  
 καὶ τὴν ὁρμὴν καταπλαγέντες, οὐδὲ οὕτω μὲν ἀνέφευ- 15  
 γον εἰς τὴν πόλιν, καθ' ἑκάτερον δὲ ἐγκλίνοντες ἀπ'  
 αὐτοῦ τοῖς ἀνωτέρω φεύγουσι προσέκειντο. καὶ τούτοις  
 δὲ κατὰ πλευρὰ προσβάλλων τὰς ὁρμὰς ὑπέτεμετο. κἂν  
 τούτῳ καὶ τοῖς ἄνω τειχίζουσι τὸ στρατόπεδον, ὡς ἐθεά-  
 σαντο τοὺς κάτω φεύγοντας πάλιν, ἐμπίπτει ταραχὴ καὶ 20  
 δέος, καὶ διασκίδνεται πᾶν τὸ τάγμα, δοκούντων ἀν-  
 υπόστατον μὲν εἶναι τὴν τῶν Ἰουδαίων ἐκδρομὴν, τε-  
 τράφθαι δὲ αὐτὸν Τίτου· οὐ γὰρ ἂν ποτε τοὺς ἄλλους  
 φυγεῖν ἐκείνου μένοντος. καὶ καθάπερ πανικῶ δείματι  
 κυλωθέντες ἄλλος ἀλλαγῆ διεφέροντο, μέχρι τινὲς κατ- 25  
 ιδόντες ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου τὸν ἡγεμόνα στρεφόμενον,  
 καὶ μέγα δέσαντες ἀμφ' αὐτῷ, διαβοῶσι τὸν κίνδυνον  
 ὄλω τῷ τάγματι. τοὺς δὲ αἰδῶς ἐπέστρεψε, καὶ πλείον  
 τι φυγῆς κωμίζοντες ἀλλήλους ἐπὶ τῷ καταλιπεῖν Καί-  
 σαρα, πάσῃ βίᾳ κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐχρῶντο, καὶ κλι- 30  
 ναντας ἅπασ' ἀπὸ τοῦ κατάντους συνώθουν αὐτοὺς εἰς  
 τὸ κοῖλον. οἱ δὲ ὑπὸ πόδα χωροῦντες ἐμάχοντο, καὶ  
 πλεονεκτοῦντες οἱ Ῥωμαῖοι τῷ καθύπερθευ εἶναι συν-



ελαύνουσι πάντας εἰς τὴν φάραγγα. προσέκειτο δὲ τοῖς καθ' αὐτὸν ὁ Τίτος, καὶ τὸ μὲν τάγμα πάλιν ἐπὶ τὴν τειχοποιίαν ἐπεμψεν, αὐτὸς δὲ σὺν οἷς πρότερον ἀντιστάς εἶργε τοὺς πολεμίους. ὥστε, εἴ ᾗδ' ἢ μῆτε θεραπείαι τι προστιθέντα μῆτε ὑφελόντα φθόνῳ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, αὐτὸς Καῖσαρ δις μὲν ἐρρύνετο κινδυνεύον ὅλον τὸ τάγμα, καὶ τοῦ περιβαλέσθαι δὲ τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἄδειαν παρέσχε.

3 λωφίσαντος δὲ πρὸς βραχὺ τοῦ θύραθεν πολέμου πάλιν ἔνδον ἢ στάσις ἐπηγείρετο, καὶ τῆς τῶν ἀξύμων ἐνστάσης ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκάτῃ Ξανθικοῦ μηνός, ἐν ἣ ἡ δοκοῦσιν Ἰουδαῖοι τὸν πρῶτον ἀπαλλαγῆναι καιρὸν Αἴγυπτίω, οἱ μὲν περὶ τὸν Ἐλεάζαρον παρανοοῦντες τὰς πύλας ἐδέχοντο ἐκ τοῦ δήμου τοὺς προσκυνεῖν ἐθέλοντας εἰσω, Ἰωάννης δὲ προκαλύμμα τῆς ἐπιβου- λῆς ποιησάμενος τὴν ἑορτήν, τῶν σὺν αὐτῷ κρυπτοῖς ὄπλοις ἐνσκευάσας τοὺς ἀσημοτέρους, ὧν οἱ πλείους ἦσαν ἄναγνοι, διὰ σπουδῆς παρεισπέμπει προκαταληφόμενους τὸ ἱερόν. οἱ δὲ ὡς ἔνδον ἐγένοντο, τὰς ἐσθῆτας ἀπορροφίαντες ἐφάνησαν ἐξαπίνης ὀπλίται. ταραχὴ δὲ μεγίστη περὶ τὸν ναὸν αὐτίκα καὶ θόρυβος ἦν, τοῦ μὲν ἔξω τῆς στάσεως λαοῦ κατὰ πάντων ἀκροτον οἰόμενων εἶναι τὴν ἐπίθεσιν, τῶν δὲ ζηλωτῶν ἐπὶ σφίσι μόνους. ἀλλ' οἱ μὲν ἀφόμενοι τὸ φρουρεῖν ἔτι τὰς πύλας, καὶ τῶν ἐπάλλεων καταπηδήσαντες πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, εἰς τοὺς ὑπονόμους τοῦ ἱεροῦ κατέφυγον· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ δήμου πρὸς τῷ βωμῷ καταπήσοντες καὶ περὶ τὸν ναὸν συνειλούμενοι κατεπατοῦντο, ξύλοις τε ἀνέδην παιόμενοι καὶ σιδήρῳ. πολλοὺς δὲ τῶν ἡσυχίαν κατ' ἐχθραν καὶ μίσος ἰδίων ὡς ἀντιστασιαστὰς ἀνήρουν οἱ διάφοροι· καὶ πᾶς ὁ προσκρούσας τινὲ τῶν ἐπιβούλων πάλαι, τηρικαῦτα ἐπιγινωσθεὶς ὡς ζηλωτῆς πρὸς αἰκίαν

ἀνήγετο. πολλὰ δὲ δεινὰ τοὺς ἀναιτίους διαθέντες ἐκχειρίαν τοῖς αἰτίοις ἔδωσαν, καὶ προελθόντας ἐκ τῶν ὑπονόμων διέεσαν· αὐτοὶ δὲ καὶ τὸ ἐνδοτέρῳ ἱερῶν κατασχόντες καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παρασκευὰς πάσας, κατε- θάρρουν ἤδη τοῦ Σίμωνος.

ἢ μὲν οὖν στάσις οὕτω τριμερῆς οὕσα πρότερον εἰς δύο μοίρας περιίσταται· ὁ δὲ Τίτος ἔγγιον ἀπὸ τοῦ Σκοποῦ τῇ πόλει παραστρατοπεδεύσασθαι προαιρούμενος, πρὸς μὲν τοὺς ἐκτρέχοντας ἐστησεν ἐπιλέξας ἰππέων τε καὶ πεζῶν ὅσους ἀρκέσειν ὑπελάμβανε, τῇ δὲ ὅλη δυνάμει προσέταξεν ἐξομαλίζειν τὸ μέγρι τοῦ τείχους διάστημα. καταβληθέντος δὲ παντὸς ἔρκους καὶ περιφράγματος, ὅσα κήπων προανεστήσαντο καὶ δένδρων οἱ οἰκήτορες, ὕλης τε ἡμέρου τῆς μεταξὺ πάσης ἐκκοπίσεως, ἀνεπλήσθη μὲν τὰ κοῖλα καὶ χαραδρώδη τοῦ τόπου, τὰς δὲ πετρώδεις ἐξοχὰς σιδήρῳ κατεργαζόμενοι χθαμαλὸν ἐποιοῦν πάντα τὸν χώρον ἀπὸ τοῦ Σκοποῦ μέγρι τῶν Ἡρώδου μνημείων, ἃ προσεῖχε τῇ τῶν Ὀφειων καλουμένη κολυμβήθρῳ.

καὶ κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐνέδραν συσκευάζοντα τοιάνδε. τῶν στασιαστῶν οἱ μὲν τολμηρότεροι προελθόντες ἔξω τῶν Γυναικείων καλουμένων πύργων, ὡς ἐκβεβλημένοι δῆθεν ὑπὸ τῶν εἰρηνικῶ φρονούντων καὶ δεδοικότες τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐφοδον, ἀνειλοῦντο καὶ παρ' ἀλλήλους ὑπέπτησον· οἱ δὲ διάστάντες ἐπὶ τοῦ τείχους, δῆμος εἶναι δοκῶν, εἰρήμην ἐβίωσαν καὶ δεξιὰν ἤτοῦντο καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐκάλουν, ἀνοξείν ὑπισχνόμενοι τὰς πύλας. ἅμα δὲ ταῦτα κερραγότες, καὶ τοὺς σφετέρους ἐβαλλουλίθοις ὡς ἀπελαύνοντες τῶν πυλῶν. κάκεινοι βιάζεσθαι τὰς εἰσόδους ὑπεκρίνοντο καὶ τοὺς ἔνδον κίετεύειν, συνεχῶς τε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὀρμήσαντες ἐπι-

στρεφόμενοι ταραττομένοις προσεφώνεσαν. παρὰ μὲν οὖν τοῖς στρατιώταις τὸ πανούργον αὐτῶν οὐκ ἐλείπετο πίστεως, ἀλλ' ὡς τοὺς μὲν ἐν χερσὶν ἔχοντες ἐτοίμους πρὸς τιμωρίαν, τοὺς δὲ ἀνοίξειν τὴν πόλιν ἐλπίζοντες, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. Τίτῳ δὲ δι' ὑποψίας ἦν τὸ τῆς ἐπικλήσεως παράλογον· καὶ γὰρ πρὸ μιᾶς ἡμέρας προκαλούμενος αὐτοὺς ἐπὶ συμβάσεις διὰ τοῦ Ἰωσήπου μέτριον οὐδὲν εὔρισκε, καὶ τότε τοὺς στρατιώτας κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν. φθάνουσι δὲ τινες τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις προτεταγμένων ἀρπάσαντες τὰ ὄπλα πρὸς τὰς πύλας ἐκδραμεῖν. τούτοις οἱ μὲν ἐκβεβλήσθαι δοκοῦντες τὸ πρῶτον ὑπεχώρουν· ἐπεὶ δὲ μεταξὺ τῶν τῆς πύλης ἐρίνοντο πύργων, ἐκθέοντες ἐκκυλοῦντο σφᾶς καὶ προσέκειντο κατόπιν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους πλήθος χερμάδων καὶ βελῶν παντοίων ἄθρονον κατέχεαν, ὥστε συγχοῦς μὲν ἀνελεῖν, τρωῶσαι δὲ πλείστους. ἦν γὰρ οὐ ῥάδιον τοῦ τείχους διαφυγεῖν τῶν κατόπιν βιαζομένων, καὶ ἄλλως αἰδῶς τῆς διαμαρτίας τῶν ἡγεμόνων καὶ δέος παρεκελεύετο τῷ πταίσματι προσλιπαρεῖν. διὸ δὴ μέχρι πλείστου διαδορατιζόμενοι, καὶ πολλὰς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων λαμβάνοντες πληγὰς, ἀμέλει δὲ οὐκ ἐλάττους ἀντιδιδόντες, τέλος ἀνωθοῦσι τοὺς κυκλωσαμένους. ὑποχωροῦσι δὲ αὐτοῖς οἱ Ἰουδαῖοι μέχρι τῶν Ἑλένης μνημείων εἶποντο βάλλοντες.

ἔπειτα οἱ μὲν ἀπειροκάλως ἐξυβρίζοντες εἰς τὴν τύχην ἔσκαπτὸν τε τρὺς Ῥωμαίους δελεασθέντας ἀπάτην, καὶ τοὺς θυρεοὺς ἀνασειόντες ἐσπίρτων, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀνεβῶν. τοὺς δὲ στρατιώτας ἀπειλή τε τῶν ταξιαρχῶν καὶ χαλεπαίνων Καίσαρ τούτοις ἐξεδέχετο, φάσκων ὡς Ἰουδαῖοι μὲν, οἷς ἀπόνοια μόνη στρατηγεῖ, πάντα μετὰ προνοίας πράττουσι καὶ σκέψεως, ἐπιβουλὰς τε συντάσσοντες καὶ λόχους, ἔπεται δὲ αὐτῶν ταῖς

ἐνέδραις καὶ τύχῃ διὰ τὸ πειθήμιον καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαν τε καὶ πίστιν· Ῥωμαῖοι δέ, οἷς δι' εὐταξίαν καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας εὐπειθῆς αἰεὶ δουλεύει καὶ τύχῃ, νῦν ὑπὸ τῶν ἐναντίων πταίονσι καὶ διὰ χειρῶν ἀκρασίαν ἀλίσκονται, τὸ πάντων ἀσχιστον, ἀστρατήγητοι μαχόμενοι παρόντος Καίσαρος. ἡ μεγάλη μὲν στεναγέειν ἔφη τοὺς τῆς στρατιᾶς νόμους, μεγάλα δὲ αὐτοῦ τὸν πατέρα τήνδε τὴν πληγὴν πυθόμενον, εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐν πολέμοις γηράσας οὐδέποτε ἔπταισεν οὕτως, οἱ νόμοι δὲ αἰεὶ καὶ τοὺς βραχὺ τι τῆς τάξεως παρακινήσαντας θανάτῳ κολάζουσι. νῦν δὲ ὅλην στρατιὰν ἑωράκασι λιποτακτεῖν. γνώσεσθαι γὰρ μὴν αὐτίκα τοὺς ἀπανθαδιασαμένους ὅτι καὶ τὸ νικᾶν παρὰ Ῥωμαίοις δίχα παραγγέλματος ἀδοξεῖται. τοιαῦτα διατεινόμενος πρὸς τοὺς ἡγεμόνας δῆλος ἦν κατὰ πάντων χρῆσθαι τῷ νόμῳ. καὶ οἱ μὲν παρείδησαν τὰς ψυχὰς ὡς ὅσον οὐδέπω τεθνηξόμενοι δικαίως· περιχυθέντα δὲ τὰ τάγματα τῷ Τίτῳ περὶ τῶν συστρατιωτῶν ἰκέτευσεν, καὶ τὴν ὀλέγων προπέτειαν χαρίσασθαι τῇ πάντων εὐπειθείᾳ κατηντιβόλουν· ἀναλήψεσθαι γὰρ αὐτοὺς τὸ παρὸν πταῖσμα ταῖς εἰς τὸ μέλλον ἀρεταῖς.

πεῖθεται Καίσαρ ἅμα ταῖς τε ἰκεσίαις καὶ τῷ συμφέροντι· τὴν μὲν γὰρ καθ' ἐνὸς τιμωρίαν ᾤετο χρῆναι μέχρις ἔργον προκόπτειν, τὴν δὲ ἐπὶ πλῆθους μέχρι λόγου. τοῖς μὲν οὖν στρατιώταις διηλλάττετο, πολλὰ νουθετήσας αὐτοῖς εἶναι φρονηματέρους· αὐτὸς δὲ ὅπως ἀμύνηται τὴν Ἰουδαίων ἐπιβουλὴν ἐσκόπει. τέσσαρσι δὲ ἡμέραις ἐξισωθέντος τοῦ μέχρι τῶν τειχῶν διαστήματος, βουλόμενος μετ' ἀσφαλείας τὰς τε ἀποσκευὰς καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος παραγαγεῖν, τὸ καρτερώτατον τῆς δυνάμεως ἀντιπαρεξέτεινε τῷ τείχει κατὰ τὸ βόρειον κλίμα καὶ πρὸς ἐσπέραν, ἔφ' ἑπτὰ βαθύνας τὴν

φάλαγγα· τῶν τε πεζῶν προτεταγμένων, καὶ κατόπι  
τῶν ἰππέων, τριστοίχων ἑκατέρων, ἑβδομοὶ κατὰ μέσον  
εἰστήμεσαν οἱ τοξόται. τοσοῦτῳ δὲ στίφει πεφραγμέ-  
νων Ἰουδαίους τῶν ἐκδρομῶν, τὰ τε ὑποζύγια τῶν τριῶν  
ταγματῶν καὶ ἡ πληθὺς ἀδεδωκέναι παρῶδενσεν. αὐτὸς μὲν 5  
οὖν Τίτος ἀπέχων ὅσον εἰς σταδίους δύο τοῦ τείχους,  
κατὰ τὸ γωνιαῖον αὐτοῦ μέρος ἀντικρὺ τοῦ Ψηφίνου  
καλουμένου πύργου στρατοπεδεύεται, πρὸς ὃν ὁ κύκλος  
τοῦ τείχους, πρὸς ἄρκτον καθήκειν, ἀνακάμπει πρὸς  
δύσιν· ἡ δὲ ἑτέρα μοῖρα τῆς στρατιάς κατὰ τὸν Ἰπι- 10  
κὸν προσαγορευθέντα πύργον τειχίζεται, διεστῶσα τῆς  
πόλεως ὁμοίως δύο σταδίους. τὸ μέντοι δέκατον τάγμα  
κατὰ χώραν ἐπὶ τοῦ Ἐλαιῶν καλουμένου ὄρους ἔμενε.

4 τρισὶ δὲ ὠχυρωμένη τείχεσιν ἡ πόλις καθ' ἃ μὴ  
ταῖς ἀβάτοις φάραγγι ἐκυκλοῦτο (ταύτη γὰρ εἰς ἦν 15  
περίβολος), αὐτὴ μὲν ὑπὲρ δύο λόφων ἀντιπρόσωπος  
ἔκτιστο, μέση φάραγγι διηρημένον, εἰς ἣν ἐπάλληλοι  
κατέληγον αἱ οἰκίαι, τῶν δὲ λόφων ὁ μὲν τὴν ἄνω πό-  
λιν ἔχων ὑψηλότερός τε πολλῶ καὶ τὸ μῆκος ἰθύτερος  
ἦν· διὰ γοῦν τὴν ὀχρρότητα φρούριον μὲν ὑπὸ Δαυίδου 20  
τοῦ βασιλέως ἑκαλεῖτο (πατὴρ Σολομῶνος ἦν οὗτος, τοῦ  
πρώτου τὸν νεῶν κτίσαντος), ἡ ἄνω δὲ ἀγορὰ πρὸς ἡ-  
μῶν· ἄτερος δὲ ὁ καλούμενος Ἄκρας καὶ τὴν κάτω πόλιν  
ὑφιστάως ἀμφίκυκτος. τούτου δὲ ἀντικρὺ τρίτος ἦν  
λόφος, ταπεινότερός τε φύσει τῆς Ἄκρας, καὶ πλατεῖα 25  
φάραγγι διειρηγόμενος ἄλλη πρότερον· αὐτὴς γε μὴν,  
καθ' οὓς οἱ Ἀσσυριαῖοι χρόνους ἐβασίλευον, τὴν τε  
φάραγγα ἔχωσαν, συνάψαι βουλόμενοι τῷ ἱερῷ τὴν πό-  
λιν, καὶ τῆς Ἄκρας κατεργασάμενοι τὸ ὕψος ἐποίησαν  
χθισταμάλωτον, ὡς ὑπερφαινόιτο καὶ ταύτη τὸ ἱερὸν. 30  
ἡ δὲ τῶν τυροποιῶν προσαγορευομένη φάραγγις, ἣν ἔφα-  
μεν τὸν τε τῆς ἄνω πόλεως καὶ τὸν κάτω λόφον δια-

στέλλειν, καθήκει μέχρι Σιλωάμ· οὕτω γὰρ τὴν πηγὴν  
γλυκεῖαν τε καὶ πολλὴν οὔσαν ἑκαλοῦμεν. ἔξωθεν δὲ οἱ  
τῆς πόλεως δύο λόφοι βαθείας φάραγγι περιείχοντο,  
καὶ διὰ τοὺς ἑκατέρωθεν κρημνοὺς προσιτὸν οὐδαμῶ-  
5 θεν ἦν.

τῶν δὲ τριῶν τειχῶν τὸ μὲν ἀρχαῖον διὰ τε τὰς φά- 2  
ραγγας καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων λόφον, ἐφ' οὗ κατεσκευά-  
στο, δυσάλωτον ἦν· πρὸς δὲ τῷ πλεονεκτήματι τοῦ  
τόπου καὶ καρτερώς ἐδεδόμητο, Δαυίδου τε καὶ Σολο-  
10 μῶνος, ἔτι δὲ τῶν μεταξὺ τούτων βασιλέων φιλοτιμη-  
θέντων περὶ τὸ ἔργον. ἀρχόμενον δὲ κατὰ βορρᾶν ἀπὸ  
τοῦ Ἰππικοῦ καλουμένου πύργου, καὶ διατεῖνον ἐπὶ  
τὸν Ξυστὸν λεγόμενον, ἔπειτα τῇ βουλῇ συνάπτων, ἐπὶ  
τὴν ἐσπέριον τοῦ ἱεροῦ στοᾶν ἀπηρτίζετο· κατὰ θά-  
15 τερα δὲ πρὸς δύσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μὲν ἀρχόμενον πύρ-  
γον, διὰ δὲ τοῦ Βηθσῶ καλουμένου χωρίου κατατεῖνον  
ἐπὶ τὴν Ἐσσηνῶν πύλιν, καὶ ἔπειτα πρὸς νότον ὑπὲρ  
τὴν Σιλωάμ ἐπιστρέφον πηγὴν, ἐνθεν τε πάλιν ἐκκλι-  
νον πρὸς ἀνατολὴν ἐπὶ τὴν Σολομῶνος κολυμβήθραν,  
20 καὶ διήκον μέχρι χώρου τινὸς ὃν καλοῦσιν Ὀφλάν, τῇ  
πρὸς ἀνατολὴν στοᾶ τοῦ ἱεροῦ συνῆπτε. τὸ δὲ δεύτερον  
τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ πύλης εἶχεν ἦν Γεννάθ ἐκάλουν,  
τοῦ πρώτου τείχους οὔσαν, κυκλοῦμενοι δὲ τὸ προσ-  
ἀρκτικὸν κλίμα μόνον ἀνῆει μέχρι τῆς Ἀντωνίας. τῷ  
25 τρίτῳ δὲ ἦν ἀρχὴ ὁ Ἰππικὸς πύργος, ὃθεν μέχρι τοῦ  
βορείου κλίματος κατατεῖνον ἐπὶ τὸν Ψηφίνου πύργον,  
ἔπειτα καθήκον ἀντικρὺ τῶν Ἐλένης μνημείων (Ἀδια-  
βηνῆ βασιλεὺς ἦν αὕτη, Ἰζάτου βασιλέως μήτηρ), καὶ διὰ  
σπηλαίων βασιλικῶν μηκυνόμενον ἐκάμπτετο μὲν γω-  
30 νιαῖω πύργῳ κατὰ τὸ Κναφέως προσαγορευόμενον  
μνημα, τῷ δὲ ἀρχαίῳ περιβόλῳ συνάπτων εἰς τὴν Κε-  
δρῶνα καλουμένην φάραγγα κατέληγεν. τοῦτο τῇ προσ-

κτισθείση πόλει περιέθηκεν Ἀγρίππας, ἥπερ ἦν πᾶσα  
 γυμνή. πλήθει γὰρ ὑπερχομένη κατὰ μικρὸν ἐξείρπε  
 τῶν περιβόλων, καὶ τοῦ ἱεροῦ τὰ προσάρκτια πρὸς τῷ  
 λόφῳ συμπολιζόντες ἐπ' οὐκ ὀλίγον προῆλθον καὶ τέ-  
 5 τάρτον περιοικηθῆναι λόφον, ὃς καλεῖται Βεξεθά, κεί-  
 μενος μὲν ἀντικρὺ τῆς Ἀντωνίας, ἀποτεμνόμενος δὲ  
 ὀρύγματι βαθεῖ· διαταφρευθῆ γὰρ ἐπίτηδες, ὡς μὴ  
 τῷ λόφῳ συνάπτοντες οἱ θεμελιοὶ τῆς Ἀντωνίας εὐ-  
 10 πρόσιτόι τε εἶεν καὶ ἦττον ὑψηλοί. διὸ δὴ καὶ πλείστον  
 ὕψος τοῖς πύργοις προσεδίδου τὸ βάθος τῆς τάφρου.  
 ἐπιχωρίως δὲ ἐκλήθη Βεξεθά τὸ νεώκτιστον μέρος, ὃ  
 μεθερμηνεύμενον Ἑλλάδι γλώσση καινὴ λέγοιτ' ἂν  
 πόλις. δεομένων οὖν τῶν ταύτη σκέπης, ὁ πατὴρ τοῦ  
 νῦν βασιλέως καὶ ὁμώνυμος Ἀγρίππας ἄρχεται μὲν οὐ  
 15 προείπομεν τείχους, δείσας δὲ Κλαύδιον Καίσαρα, μὴ  
 τὸ μέγεθος τῆς κατασκευῆς ἐπὶ νεωτερισμῷ πραγμά-  
 των ὑπονοήσῃ καὶ στάσεως, παύεται θεμελίους μόνον  
 βαλόμενος. καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἦν ἀλώσιμος ἡ πόλις, εἰ  
 προύκοπτε τὸ τεῖχος ὡς ἤρξατο. λίθοις μὲν γε εἰκοσι-  
 20 πῆχεσι τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος δεκαπῆχεσι συνηροῦζετο,  
 μήθ' ὑπορυγῆναι σιδήρῳ ραδίως μήθ' ὑπ' ὀργάνοις  
 διασεισθῆναι δυναμένοις· δέκα δὲ πῆχεις αὐτὸ τὸ τεῖ-  
 χος ἐπλατύνετο, καὶ τὸ ὕψος πλείον μὲν ἂν ὡς εἰκὸς  
 ἔσχε μὴ διακωλυθείσης τῆς τοῦ καταρξαμένου φιλοτι-  
 25 μίας. αὐτῶν δέ, καίτοι μετὰ σπουδῆς ἐγειρόμενον ὑπὸ  
 Ἰουδαίων, εἰς εἴκοσι πῆχεις ἀνέστη, καὶ διπῆχεις μὲν  
 τὰς ἐπάλλξεις τριπῆχεις δὲ τοὺς προμαχώνας εἶχεν, ὡς  
 τὸ πᾶν ὕψος εἰς εἴκοσι πέντε πῆχεις ἀνατετέασθαι.  
 3 τοῦ δὲ τείχους ὑπερείχον οἱ πύργοι πῆχεις εἴκοσι  
 μὲν εἰς εὖρος εἴκοσι δὲ εἰς ὕψος, τετράγωνοί τε καὶ  
 30 πλήρεις ὥσπερ αὐτὸ τὸ τεῖχος ὄντες· ἢ γε μὴν ἁρμονία  
 καὶ τὸ κάλλος τῶν λίθων οὐδὲν ἀπέδει ναοῦ. μετὰ δὲ

τὸ ναστὸν ὕψος τῶν πύργων, ὅπερ ἦν εἰκοσίπηχυ, πο-  
 λυτελεῖς ἦσαν οἴκοι, καὶ καθύπερθεν ὑπερῶα, δεξα-  
 5 μεναί τε πρὸς τὰς τῶν ὑετῶν ὑποδοχὰς ἐκεῖ πλείσται,  
 καὶ πλατεῖαι καθ' ἕναστον ἄνοδοι. τοιοῦτους μὲν οὖν  
 πύργους τὸ τρίτον τεῖχος εἶχεν ἐνενήκοντα· τὰ δὲ με-  
 ταπύργια τούτων ἀνὰ πῆχεις διακοσίους. τὸ δὲ μέσον  
 εἰς τεσσαρεσκαίδεκα πύργους, τὸ δὲ ἀρχαῖον εἰς ἐξή-  
 10 κοντα μεμέριστο. τῆς πόλεως δὲ ὁ πᾶς κύκλος σταδίων  
 ἦν τριάκοντα τριῶν. θαυμασίον δὲ ὄντος τοῦ τρίτου  
 τείχους, θαυμασιώτερος ἀνεῖχε κατὰ γωνίαν βόρειός τε  
 καὶ πρὸς δύσιν ὁ ψήφινος πύργος, καθ' ὃν ἐστρατοπε-  
 δεύσατο Τίτος· ἐπὶ γὰρ ἑβδομήκοντα πῆχεις ὑψηλὸς  
 ὦν, Ἀραβίαν τε ἀνίσχοντος ἡλίου παρῆχεν ἀφορὰν καὶ  
 15 μέγρι θαλάττης τὰ τῆς Ἑβραίων κληρουχίας ἔσχατα.  
 ὀκτάγωνος δὲ ἦν. τούτου δὲ ἀντικρὺς ὁ Ἰππικὸς, καὶ  
 παρ' αὐτὸν δύο κατασκευάσθησαν μὲν ὑφ' Ἡρώδου  
 τοῦ βασιλέως ἐν τῷ ἀρχαίῳ τείχει, μέγεθος δὲ καὶ κάλ-  
 20 λος ἦσαν καὶ ὀχυρότητα τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην διά-  
 φοροι. πρὸς γὰρ τῷ φύσει μεγαλοψύχῳ καὶ τῇ περὶ  
 τὴν πόλιν φιλοτιμίᾳ τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἔργων ὁ βασι-  
 λεὺς πάθεισιν οἰκείοις ἐχαρίζετο, καὶ τρισὶ τοῖς ἡδίστοις  
 προσώποις ἀφ' ὧν ὠνόμασε τοὺς πύργους, ἀδελφῷ καὶ  
 φίλῳ καὶ γυναικί, τὴν μνήμην ἀνέθηκε, τὴν μὲν, ὡς  
 προειρήκαμεν, κτείνας δι' ἔρωτα, τοὺς δὲ ἀποβαλὼν ἐν  
 25 πολέμῳ γενναίως ἀγωνισαμένους. ὁ μὲν οὖν Ἰππικὸς  
 ἀπὸ τοῦ φίλου προσαγορευθεὶς τετράγωνος μὲν ἦν,  
 εὖρος δὲ καὶ μῆκος εἴκοσι καὶ πέντε πηχῶν ἕκαστος καὶ  
 ὕψος τριάκοντα, οὐδαμοῦ διάκενος. ὑπὲρ δὲ τὸ πλήρες  
 καὶ ταῖς πέτραις συνηνωμένον εἰς ἐκδοχὴν τῶν ὄμβρων  
 30 εἰκοσίπηχυς λάκκος ἦν τὸ βάθος. ἐπάνω δὲ τούτου  
 δίστεγος οἶκος ἦν, ὅσον εἴκοσι καὶ πέντε πηχῶν τὸ ὕ-  
 ψος, εἰς ποικίλα διηρημένους, ὑπὲρ ὃν τύφσεις μὲν δι-  
 2\*

πήχεις, προμαχώνες δὲ περιβέβληντο τριπήχεις, ὡς τὸ πᾶν ὕψος εἰς ὄρδοῦντα πήχεις συναριθμείσθαι. ὁ δὲ δευτέρος πύργος, ὃν ὠνόμασεν ἀπὸ τὰδελοφου Φασάη-  
 λον, τὸ μὲν πλάτος καὶ τὸ μῆκος ἴσον εἶχε, τεσσαρά-  
 κοντα πήχων ἕκαστον, ἐπὶ τεσσαράκοντα δ' ἦν τὸ να- 5  
 στὸν αὐτοῦ ὕψος. ἐπάνω δ' αὐτοῦ περιήει στοὰ δεκα-  
 πήχης τὸ ὕψος, θωρακείοις τε καὶ προβόλοις σκεπομένη.  
 μέσση δ' ὑπερφωδομένη τὴν στοὰν πύργος ἕτερος, εἰς  
 τε οἶκος πολυτελεῖς καὶ δὴ καὶ βαλανεῖον διηρημένος,  
 ὡς μηδὲν ἐνδέοι τῷ πύργῳ βασιλεῖον δοκεῖν. τὰ δὲ 10  
 ἄκρα τοῖς προμαχώσιν καὶ ταῖς τύρσεσιν μᾶλλον ἤπερ ὁ  
 πρὸ αὐτοῦ κεκόσμητο. πήχων δὲ τὸ πᾶν ὕψος ὡς ἐνε-  
 νήκοντα, καὶ τὸ μὲν σχῆμα παρεῶκει τῷ κατὰ τὴν Φά-  
 ρον ἐκπυρσεύοντι τοῖς ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέουσι, τῇ  
 περιοχῇ δὲ πολὺ μείζον ἦν. τηρικαυτὰ γε μὴν τυραν- 15  
 νεῖον ἀπεδείχθη τοῦ Σίμωνος. ὁ δὲ τρίτος πύργος ἢ  
 Μαριάμμη (τοῦτο γὰρ ἢ βασιλεῖς ἐκαλεῖτο) μέχρι μὲν  
 εἴκοσι πήχων ναστὸς ἦν, εἴκοσι δὲ πήχεις εἰς εὖρος διέ-  
 βαινε καὶ μῆκος ἴσον. πολυτελεστέραν δὲ καὶ ποικι-  
 λωτέραν τῶν ἄλλων τὴν οἰκῆσιν εἶχεν ἐπάνω, τοῦ βα- 20  
 σιλέως οἰκείου ὑπολαβόντος τὸν ἀπὸ γυναικὸς ὀνομα-  
 σθέντα κεκοσμηθῆσαι πλέον ἢ τοὺς ἀπ' ἀνδρῶν, ὥσπερ  
 ἐκείνους τοῦ τῆς γυναικὸς ὀχυρωτέρους. τούτου τὸ  
 πᾶν ὕψος πενήκοντα καὶ πέντε πήχων ἦν.

4 τηλικούτοι δὲ ὄντες οἱ τρεῖς τὸ μέγεθος πολὺ μεί- 25  
 ζονες ἐφαίνοντο διὰ τὸν τόπον· αὐτὸ τε γὰρ τὸ ἀρ-  
 χαῖον τεῖχος, ἐν ᾧ ἦσαν, ἐφ' ὑψηλῷ λόφῳ δεδόμετο, καὶ  
 τοῦ λόφου καθάπερ κορυφῇ τις ὑψηλοτέρα προανεῖχεν  
 εἰς τριάκοντα πήχεις, ὑπὲρ ἦν οἱ πύργοι κείμενοι πολὺ  
 δὴ τι τοῦ μετεώρου προσελάμβανον. θαυμάσιον δὲ καὶ 30  
 τῶν λίθων ἦν τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἐξ εἰκαίας χερμαδός,  
 οὐδὲ φορητῶν ἀνθρώποις πετρῶν συνειστήμεσαν, λευκῇ

δὲ μάραμος ἐτμήθη· καὶ τὸ μὲν μῆκος ἐκάστης πήχων  
 ἦν εἴκοσι, δέκα δὲ εὖρος, καὶ βάθος πέντε. συνήκοντο  
 δ' ἐπ' ἀλλήλοις, ὡς δοκεῖν ἕκαστον πύργον μίαν εἶναι  
 πέτραν ἀναπεφυκυῖαν, ἔπειτα δὲ περιεξέσθαι χερσὶ τε- 5  
 χνιτῶν εἰς σχῆμα καὶ γωνίας· οὕτως οὐδαμῶθεν ἢ συν-  
 ἀφεια τῆς ἀρμονίας διεφαίνετο. κειμένοις δὲ πρὸς ἄρ-  
 κτον αὐτοῖς ἐνδοθεν ἢ τοῦ βασιλέως αὐλῇ προσέξενκτο,  
 παντὸς λόγου κρείσσαν. οὔτε γὰρ πολυτελείας οὔτε  
 κατασκευῆς τινὸς ἔλειπεν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ τετελείωτο  
 10 μὲν ἅπανα τριάκοντα πήχεις τὸ ὕψος κύκλῳ κατ' ἴσον  
 διάστημα, κεκοσμημένοις δὲ πύργοις διείληπτο ἀν-  
 δρωσί τε μεγίστοις καὶ εἰς ξενῶνας ἑκατοντακλίβους,  
 ἐν οἷς ἀδιήγητος μὲν ἢ ποικιλία τῶν λίθων ἦν (συν-  
 ἦκτο γὰρ πολὺς ὁ πανταχοῦ σπάνιος), θαυμασταὶ δ' 15  
 ὄροφαὶ μήκει τε δοκῶν καὶ λαμπρότητι προκοσμημάτων.  
 οἰκῶν δὲ πλήθος, καὶ διαφοραὶ σχημάτων περὶ τού-  
 τους μυρία· πᾶσι γε μὴν ἀποσκευαὶ πλήρεις, καὶ τὰ  
 πλείω τῶν ἐν ἐκάστοις κειμένων ἐξ ἀργύρου τε καὶ  
 χρυσοῦ. περιστοα δὲ δι' ἀλλήλων ἐν κύκλῳ πολλά, καὶ  
 20 στῦλοι πρὸς ἐκάστῳ διάφοροι. τὰ γε μὴν τούτων ὑπ-  
 αιθρα πανταχοῦ χλοερά, καὶ ποικίλαι μὲν ὕλαι μα-  
 κροὶ δὲ δι' αὐτῶν περίπατοι, καὶ περὶ τούτους εὖροιποι  
 βαθεῖς δεξάμεναί τε πολλαχοῦ χαλκουρρημάτων περι-  
 πλεοί, δι' ὧν τὸ ὕδωρ ἐξεχεῖτο, καὶ πολλοὶ περὶ τὰ νά- 25  
 ματα πύργοι πελειάδων ἡμέρων. ἀλλὰ γὰρ οὐδ' ἐρημη-  
 νεῦσαι δυνατὸν ἀξίως τὰ βασίλεια, καὶ φέρει βάσανον  
 ἢ μνήμη, τὰς τοῦ ληστροικοῦ πυρὸς δαπάνας ἀναφέ-  
 ρουσα· οὐ γὰρ ταῦτα Ῥωμαῖοι κατέφλεξαν, ἀλλ' ὑπὸ  
 τῶν ἐνδον ἐπιβούλων, ὡς προειρήκαμεν, ἐν ἀρχῇ τῆς  
 30 ἀποστάσεως κατεφλέχθησαν. καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Ἀντω-  
 νίας ἤρξατο τὸ πῦρ, μετέβη δ' ἐπὶ τὰ βασίλεια, καὶ τῶν  
 τριῶν πύργων τὰς στέγας ἐπενεμήθη.

5 τὸ δὲ ἱερὸν ἴδοντο μὲν, ὥσπερ ἔφην, ἐπὶ λόφου καρτεροῦ, κατ' ἀρχὰς δὲ μόλις ἐξήρκει τὸ ἀνωτάτω χθαμαλὸν αὐτοῦ τῷ τε ναῷ καὶ τῷ βωμῷ· τὰ γὰρ πέριξ ἀπόκορημος ἦν καὶ κατάντης. τοῦ δὲ βασιλέως Σολομῶνος, ὃς δὴ καὶ τὸν ναὸν ἐκτίσει, τὸ κατ' ἀνατολὰς 5 μέρος ἐκτειχίσαντος, εἴτ' ἐτέθη μία στοὰ τῷ χώματι, καὶ κατὰ γε τὰ λοιπὰ μέρη γυμνὸς ὁ ναὸς ἦν. τοῖς δ' ἐξῆς αἰῶσιν αἰεὶ τι τοῦ λαοῦ προσχωννύντος, ἀνισοῦμενος ὁ λόφος ἠϋρύνετο. διακόψαντες δὲ καὶ τὸ προσ- ἀρκτιον τείχος τοσοῦτον προσέλαβον ὅσον ὕστερον ἐπέι- 10 χεν ὁ τοῦ παντὸς ἱεροῦ περίβολος. τειχίσαντες δὲ ἐκ ὄψης τριπλῆ κύκλῳ τὸν λόφον, καὶ μεῖζον ἐλπίδος ἐκπονήσαντες ἔργον, εἰς ὃ μακροὶ μὲν ἐξανηλώθησαν αἰῶνες αὐτοῖς καὶ οἱ ἱεροὶ δὲ θησαυροὶ πάντες, οὓς ἀνεπίπλασαν οἱ παρὰ τῆς οἰκουμένης δασμοὶ πεμπόμενοι 15 τῷ θεῷ, τοὺς τε ἄνω περιβόλους καὶ τὸ κάτω ἱερὸν ἀμφοδεύσαντο. τούτου τὸ ταπεινότερον ἀπὸ τριακοσίων ἀνετειχίσαντο πηγῶν, κατὰ δὲ τινὰς τόπους ἐκ πλείονος. οὐ μέντοι πᾶν τὸ βάθος ἐφαίνετο τῶν θεμελίων· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἔχουσαν τὰς φάραγγας, ἀνισοῦν βου- 20 λόμενοι τοὺς στενωποὺς τοῦ ἄστεως. πέτραι δὲ τεσσαρακονταπήχεις τὸ μέγεθος ἦσαν τοῦ δομήματος. ἦ τε γὰρ θαψίλεια τῶν χρημάτων καὶ ἡ τοῦ λαοῦ φιλοτιμία λόγον μεῖζονας ἐποίειτο τὰς ἐπιβολὰς, καὶ τὸ μηδὲ ἐλπισθὲν ἔξειν πέρας ἐπὶ μονῇ καὶ χρόνοις ἦν ἀνύσιμον. 25

2 ἦν δὲ ἄξια τῶν τοιούτων θεμελίων καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἔργα. διπλαῖ μὲν γὰρ αἱ στοαὶ πᾶσαι, κίονες δ' αὐταῖς εἰκοσιπέντε πηγῶν τὸ ὕψος ὑφεστήκεσαν, μονόλιθοι λευκοτάτης μαρμάρου, κεδρίνοις δὲ φατνώμασιν ὠρόφωοντο. τούτων ἡ μὲν φυσικὴ πολυτέλεια καὶ 30 τὸ εὐξέστον καὶ τὸ ἀρμόδιον παρεῖχε θεωρίαν ἀξιόλογον, οὐδεὶ δὲ ἔξωθεν οὔτε ζωγραφίας οὔτε γλυφίδος

ἔργῳ προσηγλαίστο. καὶ πλατεῖαι μὲν ἦσαν ἐπὶ τριακονταπήχεις, ὃ δὲ πᾶς κύκλος αὐτῶν εἰς ἕξ σταδίους συνμετροεῖτο, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀντωνίας. τὸ δὲ ὑπαιθρον ἅπαν πεποίκιλτο παντοδαπῶν λίθων 5 κατεστρωμένον. διὰ τούτου προϊόντων ἐπὶ τὸ δεύτερον ἱερὸν δρύφακτος περιβέβλητο λίθινος, τρίπηχυς μὲν ὕψος, πάνυ δὲ χαριέντως διειοργασμένος. ἐν αὐτῷ δ' εἰστήκεσαν ἕξ ἴσον διαστήματος στῆλαι τὸν τῆς ἀγνείας προσημαίνουσαι νόμον, αἱ μὲν Ἑλληνικοῖς αἱ δὲ Ρω- 10 μαίκοις γράμμασι, μὴ δεῖν ἀλλόφυλον ἐντὸς τοῦ ἁγίου παριέναι· τὸ γὰρ δεύτερον ἱερὸν ἅγιον ἐκαλεῖτο. καὶ τεσσαρεσκαίδεκα μὲν βαθμοῖς ἦν ἀναβατὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου, τετραγώνον δὲ ἄνω καὶ τείχει περιπεφραγμένον ἰδίῳ. τούτου τὸ μὲν ἔξωθεν ὕψος, καίπερ τεσσα- 15 ράκοντα πηγῶν ὑπάρχον, ὑπὸ τῶν βαθμῶν ἐκαλύπτετο, τὸ δὲ ἐνδον εἰκοσι καὶ πέντε πηγῶν ἦν· πρὸς γὰρ ὑψηλοτέρῳ δεδομημένον βαθμοῖς οὐκέτι ἦν ἅπαν εἰσω καταφανές, καλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ λόφου. μετὰ δὲ τοὺς τεσσαρεσκαίδεκα βαθμοὺς τὸ μέχρι τοῦ τείχους διά- 20 στημα πηγῶν ἦν δέκα, πᾶν ἰσόπεδον. ἐνθεν ἄλλοι πάλιν πεντέβαθμοι κλίμακες ἀνῆγον ἐπὶ τὰς πύλας, αἱ ἀπὸ μὲν ἀρκτου καὶ μεσημβρίας οὐκτώ, καθ' ἑκάτερον τέσσαρες, δύο δ' ἦσαν ἐξ ἀνατολῆς κατ' ἀνάγκην· διατετειχισμένον γὰρ κατὰ τοῦτο τὸ κλίμα ταῖς γυναιξίν 25 ἰδίου πρὸς θρησκείαν χώρου, ἔδει δευτέραν εἶναι πύλην· τέτμητο δ' αὕτη τῆς πρώτης ἀντικρυς. καὶ τῶν ἄλλων κλιμάτων μία μεσημβρινὴ πύλη καὶ μία βόρειος, δι' ἧς εἰς τὴν γυναικωνίτιν εἰσῆγον· κατὰ γὰρ τὰς ἄλλας οὐκ ἔξην παρελθεῖν γυναιξίν, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ 30 τὴν σφετέρην ὑπερβῆναι τὸ διατείχισμα. ἀνεῖτό γε μὴν ταῖς τε ἐπιχωρίοις καὶ ταῖς ἔξωθεν ὁμοφύλοις ἐν ἴσῳ πρὸς θρησκείαν ὁ χώρος. τὸ δὲ πρὸς δύσιν μέρος

οὐκ εἶχε πύλην, ἀλλὰ διηνεκὲς ἐδεδομητο ταύτη τὸ τεῖχος. αἱ στοαὶ δὲ μεταξὺ τῶν πυλῶν ἀπὸ τοῦ τείχους ἐνδον ἐστραμμέναι πρὸ τῶν γαζοφυλακίων, σφόδρα μὲν καλοῖς καὶ μεγάλοις ἀνείχοντο κίουσιν, ἦσαν δ' ἀπλατ, καὶ ἄνευ τοῦ μεγέθους τῶν κάτω κατ' οὐδὲν ἀπελείποντο. 5

3 τῶν δὲ πυλῶν αἱ μὲν ἐννεὰ χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ κεκαλυμμέναι πανταχόθεν ἦσαν, ὁμοίως τε παραστάδες καὶ τὰ ὑπέρθυρα· μία δ' ἡ ἔξωθεν τοῦ νεῶ Κορινθίου χαλκοῦ, πολὺ τῇ τιμῇ τὰς καταργύρους καὶ περιχρυσούς ὑπεράγουσα. καὶ δύο μὲν ἐκάστου πυλῶνος 10 θύραι, τριάκοντα δὲ πηχῶν τὸ ὕψος ἐκάστης, καὶ τὸ πλάτος ἦν πεντεκαίδεκα. μετὰ μέντοι τὰς εἰσόδους ἐνδοτέρῳ πλατυνόμενοι παρ' ἐκάτερον τριάκοντα πήχεις ἐξέδρας εἶχον εὐρὸς τε καὶ μῆκος πυργοειδεῖς, ὑψηλὰς δ' ὑπὲρ τεσσαράκοντα πήχεις. δύο δ' ἀνείχον ἐκάστην 15 κίονες, δώδεκα πηχῶν τὴν περιοχὴν ἔχοντες. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἴσον ἦν τὸ μέγεθος, ἡ δὲ ὑπὲρ τὴν Κορινθίαν ἀπὸ τῆς γυναικωνίτιδος ἐξ ἀνατολῆς ἀνοιγομένη τῆς τοῦ ναοῦ πύλης ἀντικρὺ πολὺ μείζων· πεντήκοντα γὰρ πηχῶν οὕσα τὴν ἀνάτασιν, τεσσαρακονταπήχεις τὰς 20 θύρας εἶχε, καὶ τὸν κόσμον πολυτελέστερον, ἐπὶ θαψιλῆς πάχος ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ. τοῦτον δὲ τὰς ἐννεὰ πύλαις ἐπέχεεν ὁ Τιβερίου πατὴρ Ἀλέξανδρος· βαθμοὶ δὲ πεντεκαίδεκα πρὸς τὴν μείζονα πύλην ἀπὸ τοῦ τῶν γυναικῶν διατειχίσματος ἀνήγον· τῶν γὰρ 25 κατὰ τὰς ἄλλας πέντε βαθμῶν ἦσαν βραχυτέροι.

4 αὐτὸς δὲ ὁ ναὸς κατὰ μέσον κείμενος, τὸ ἄγιον ἱερόν, δώδεκα βαθμοῖς ἦν ἀναβατός. καὶ τὸ μὲν κατὰ πρόσωπον ὕψος τε καὶ εὐρὸς ἴσον ἀνὰ πήχεις ἑκατὸν, κατόπιν δὲ τεσσαράκοντα πήχεσι στενωτέρος· ἔμπροσθεν γὰρ ὡσπερ ὅμοι παρ' ἐκάτερον εἰκοσιπήχεις διέβαινον. ἡ πρώτη δὲ αὐτοῦ πύλη, πηχῶν ἑβδομηκοντα

τὸ ὕψος οὕσα καὶ εὐρὸς εἴκοσι καὶ πέντε, θύρας οὐκ εἶχε· τοῦ γὰρ οὐρανοῦ τὸ ἀχανὲς καὶ ἀδιάκλειστον ἐνέφαινε· κερύσσωτο δὲ τὰ μέτωπα πάντα, καὶ δι' αὐτῆς ὁ τε πρῶτος οἶκος ἐσωθεν ἅπας καταφαίνετο, μέριστος ὢν, καὶ τὰ περὶ τὴν εἰσω πύλην πάντα λαμπόμενα χρυσῶ τοῖς ὀρθῶσιν ὑπέπιπτεν. τοῦ δὲ ναοῦ ὄντος εἰσω διστέγου, μόνος ὁ πρῶτος οἶκος προύκειτο, καὶ διηνεκὲς εἰς τὸ ὕψος, ἀνατεινόμενος μὲν ἐπὶ ἐνευήκοντα πήχεις, μηκυνόμενος δὲ ἐπὶ πεντήκοντα καὶ 10 διαβαλῶν ἐπὶ εἴκοσιν. ἡ δὲ διὰ τοῦ οἴκου πύλη κερύσσωτο μὲν, ὡς ἔφην, πᾶσα, καὶ ὅλος ὁ περὶ αὐτὴν τοῖχος, εἶχε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους, ἀφ' ὧν βότρυες ἀνδρομήκεις κατεκρέμαντο. ὄντος δὲ ἦδη τοῦ ναοῦ διστέγου ταπεινότερα τῆς ἔξωθεν ἦν, καὶ 15 θύρας εἶχε χρυσᾶς πεντηκονταπέντε πηχῶν τὸ ὕψος, εὐρὸς δ' ἑκκαίδεκα. πρὸ δὲ τούτων ἰσόμηκες καταπέτασμα πέπλος ἦν Βαβυλώνιος, ποικιλτὸς ἐξ ὑακίνθου καὶ βύσσου κόκκων τε καὶ πορφύρας, ἀξιαγάρτως μὲν εἰργασμένος, οὐκ ἀθεώρητον δὲ τῆς ὕλης τὴν κρᾶσιν 20 ἔχων, ἀλλ' ὡσπερ εἰκόνα τῶν ὄλων. εἶδοκει γὰρ αἰνίτεσθαι τῇ κόκκῳ μὲν τὸ πῦρ, τῇ βύσσῳ δὲ τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑακίνθῳ τὸν ἀέρα καὶ τῇ πορφύρῃ τὴν θάλασσαν, τῶν μὲν ἐκ τῆς χροῆς ὁμοιουμένων, τῆς δὲ βύσσου καὶ τῆς πορφύρας διὰ τὴν γένεσιν, ἐπειδὴ τὴν μὲν ἀναδίδωσιν ἡ γῆ τὴν δὲ ἡ θάλασσα. κατεγέγραπτο δὲ ὁ πέπλος πᾶσαν τὴν οὐράνιον θεωρίαν, πλὴν τῶν ζωδίων. 5 παριόντας δ' εἰσω τὸ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ μέρος ἐξεδέχετο. τοῦτον τοίνυν τὸ μὲν ὕψος ἐξήκοντα πηχῶν καὶ τὸ μῆκος ἴσον, εἴκοσι δὲ πηχῶν τὸ πλάτος ἦν. τὸ δὲ ἐξήκοντάπηχον ἄλλιν διήρητο, καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἀποτετμημένον ἐπὶ τεσσαράκοντα πήχεις εἶχεν ἐν αὐτῷ 30 τρία θανμασιώτατα καὶ περιβόητα πᾶσιν ἀνθρώποις

ἔργα, λυχνίαν τράπεζαν θυμιατήριον. ἐνέφαινον δὲ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ λύχνοι τοὺς πλανήτας (τοσοῦτοι γὰρ ἀπ' αὐτῆς διήρηθη τῆς λυχνίας), οἱ δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἄρτοι δώδεκα τὸν τε ζωδιακὸν κύκλον καὶ τὸν ἐνιαυτὸν· τὸ θυμιατήριον δὲ διὰ τῶν τρισκαίδεκα θυμιαμάτων, οἷς 5 ἐκ θαλάσσης ἀνεπίπλωτο καὶ τῆς ἀοικήτου καὶ οἴκου-μένης, ἐσήμαινον ὅτι τοῦ θεοῦ πάντα καὶ τῷ θεῷ. τὸ δ' ἐνδοτάτω μέρος εἴκοσι μὲν ἦν πηχῶν, διείργετο δ' ὁμοίως καταπετάσματι πρὸς τὸ ἔξωθεν. ἔκειτο δ' οὐδὲν ὅλως ἐν αὐτῷ, ἄβατον δὲ καὶ ἄχραντον καὶ ἀθέατον 10 ἦν πᾶσιν, ἄγιον δὲ ἄγιον ἐκαλεῖτο. περὶ δὲ τὰ πλευρὰ τοῦ κάτω ναοῦ δι' ἀλλήλων ἦσαν οἴκοι τριστεγοὶ πολλοί, καὶ παρ' ἑκάτερον εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης εἰσδοιοι. τὸ δὲ ὑπερῶν μέρος τούτους μὲν οὐκέτ' εἶχε τοὺς οἴκους, παρόσον ἦν καὶ στενωτέρου, ὑψηλότερον δ' ἐπὶ 15 τεσσαράκοντα πήχεις καὶ λιτότερον τοῦ κάτω. συνάγεται δὲ οὕτω πρὸς ἔξήκοντα τοῖς τοῦ ἐπιπέδου πηχῶν ἑκατὸν τὸ πᾶν ὕψος.

6 τὸ δ' ἔξωθεν αὐτοῦ πρόσωπον οὐδὲν οὔτε εἰς ψυχῆς οὔτε εἰς ὀμμάτων ἐκπληξιν ἀπέλιπε. πλαξὶ γὰρ 20 χρυσοῦ στιβαραῖς κεκαλυμμένον πάντοθεν, ὑπὸ τὰς πρῶτας ἀνατολὰς πυρωδεστιάτην ἀπέπαλλεν αὐγὴν, καὶ τῶν βιαζομένων ἰδεῖν τὰς ὄψεις ὡσπερ ἡλιακαῖς ἀκτίσιν ἀπέστρεψε. τοῖς γε μὴν εἰσαφικνουμένοις ξένοις πόρωθεν ὁμοῖος ὄρει χιόνος πλήρει κατεφαίνετο· καὶ γὰρ 25 καθ' ἃ μὴ κεχρῦσάτω λευκώτατος ἦν. κατὰ κορυφὴν δὲ χρυσεὺς ὀβελὸς ἀνείχε τεθηγμένους, ὡς μὴ τι προσκαθεζομένῳ μολύνουτο τῶν ὀρνέων. τῶν δὲ ἐν αὐτῷ λίθων ἐνιοὶ μῆκος πέντε καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν ἦσαν, ὕψος πηχῶν πέντε, εὖρος δὲ ἕξ. πρὸ αὐτοῦ δ' ὁ βωμὸς 30 πεντεκαίδεκα μὲν ὕψος ἦν πηχῶν, εὖρος δὲ καὶ μῆκος ἐκτείνων ἴσον, ἀνὰ πεντήκοντα πήχεις. τετράγωνος δ'

ἴδροντο, κερατοειδεῖς προανέχων γωνίας, καὶ ἀπὸ μεσημβρίας ἐπ' αὐτὸν ἄνοδος ἡρέμα προσάντης ὑπτίαστο. κατεσκευάσθη δ' ἄνευ σιδήρου, καὶ οὐδέποτε ἔψαυεν αὐτοῦ σίδηρος. περιέστεφε δὲ τὸν τε ναὸν καὶ τὸν βω- 5 μὸν εὐλιθὸν τι καὶ χαρίεν γείσιον, ὅσον πηχυαῖον ὕψος, ὃ διείργεν ἔξωτέρῳ τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν ἱερέων. γονοροίοις μὲν δὴ καὶ λεπροῖς ἢ πόλις ὅλη διείργετο, γυναικῶν δὲ ἐμμηρίοις ἀπεκέλειστο, παρελθεῖν δὲ ταύταις οὐδὲ καθαραῖς ἐξῆν ὃν προείπομεν ὄρον. ἀνδρῶν δ' οἱ 10 μὴ κατὰ πᾶν ἡγνευκότες εἰργοντο τῆς ἐνδον αὐλῆς, καὶ τῶν ἱερέων πάλιν οἱ μὴ καθαρεύοντες εἰργοντο. τῶν 7 δὲ ἀπὸ γένους ἱερέων ὅσοι διὰ πῆρωσιν οὐκ ἐλειτούργουν, παρησάν τε ἅμα τοῖς ὀλοκλήροις ἐνδοτέρῳ τοῦ γεισίου, καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ γένους ἐλάμβανον μερίδας, 15 ταῖς γε μὴν ἐσθῆσιν ἰδιωτικαῖς ἐχρῶντο· τὴν γὰρ ἱεράν ὁ λειτουργῶν ἡμφιέννυτο μόνος. ἐπὶ δὲ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸν ναὸν ἀνέβαινον οἱ τῶν ἱερέων ἄμωμοι, βύσσον μὲν ἀμπεχόμενοι, μάλιστα δ' ἀπὸ ἀκράτου νήφροντες δέει τῆς θρησκείας, ὡς μὴ τι παραβαλεῖν ἐν τῇ 20 λειτουργίᾳ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνήει μὲν σὺν αὐτοῖς, ἀλλ' οὐκ αἶε, ταῖς δ' ἑβδομάσι καὶ νομμηναῖς καὶ εἰ τις ἑορτὴ πάτριος ἢ πανηγυρὶς πάνδημος ἀγομένη δι' ἔτους. ἐλειτούργει δὲ τοὺς μηροὺς μὲν ἄχρῖς αἰδοίου διαζώσματι καλύπτων, λινοῦν τε ὑποδύτην ἐνδοθεν λαμβάνων, καὶ ποδήρες καθύπερθεν ὑακίνθινον ἐνδυμα 25 στρογγύλον, θυσανωτὸν ἔργον. τῶν δὲ θυσάνων ἀπήρτητο κώδωνες χρύσειοι καὶ ῥοιαὶ παράλληλοι, βροντῆς μὲν οἱ κώδωνες ἀστραπῆς δ' αἱ ῥοιαὶ σημεῖον. ἡ δὲ τὸ ἐνδυμα τῷ στέρω προσηλοῦσα ταινία πέντε διηνηθισμένη ζώναις πεποίκιλτο, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας καὶ 30 κόκκου, πρὸς δὲ βύσσον καὶ ὑακίνθου, δι' ὧν ἔφαμεν καὶ τὰ τοῦ ναοῦ καταπετάσματα συνυφάνθαι. τούτοις



δὲ καὶ ἐπωμίδα κεκραμένην εἶχεν, ἐν ἣ πλείων χρυσὸς ἦν. σχῆμα μὲν οὖν ἐνδύτου θώρακος εἶχεν, δύο δ' αὐτὴν ἐνεπόρπου ἀσπίδισκαὶ χρυσαί, κατεκέλειντο δ' ἐν ταύταις κάλλιστοὶ τε καὶ μέγιστοι σαρωάνηδες, τοὺς ἐπωνύμους τῶν τοῦ ἔθνους φυλῶν ἐπιγεγραμμένοι. 5 κατὰ δὲ θάτερον ἄλλοι προσήρτηντο λίθοι δώδεκα, κατὰ τρεῖς εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένοι, σάροδιον τόπαζος σμάραγδος, ἀνθραξ ἰασπις σάπφειρος, ἀγάτης ἀμέθυστος λιγύριον, οὐκὲ βήρυλλος χρυσόλιθος· ὧν ἐφ' ἐκάστου πάλιν εἰς τῶν ἐπωνύμων ἐγγράπτο. τὴν δὲ 10 κεφαλὴν βυσσίνην μὲν ἐσκεπε τιάρα, κατέστειπτο δ' ὑακίνθω· περὶ ἣν χρυσοῦς ἄλλος ἦν στέφανος ἔκτυπα φέρων τὰ ἱερὰ γράμματα· ταῦτα δὲ ἐστι φωνήεντα τέσσαρα. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἐσθῆτα οὐκ ἐφόρει τὸν ἄλλον χρόνον, λιτοτέραν δ' ἀνελάμβανεν, ὁπότε δὲ 15 εἰσίοι εἰς τὸ ἄδυτον· εἰσῆει δ' ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνος, ἐν ἣ νηστεύειν ἔθος ἡμέρα πάντας τῷ θεῷ.

καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τῶν τ' ἐπὶ τούτοις ἔθῶν καὶ νόμων, αὐτῆς ἀκριβέστερον ἐροῦμεν· οὐ γὰρ ὀλίγος περὶ αὐτῶν καταλείπεται λόγος· 20 ἢ δὲ Ἀντωνία κατὰ γωνίαν μὲν δύο στοῶν ἔκειτο τοῦ πρώτου ἱεροῦ, τῆς τε πρὸς ἐσπέραν καὶ τῆς πρὸς ἄρκτον, δεδόμητο δ' ὑπὲρ πέτρας πεντηκονταπήχους μὲν ὕψος, περιουρήμνου δὲ πάσης. ἔργον δ' ἦν Ἡρώδου βασιλέως, ἐν ᾧ μάλιστα τὸ φύσει μεγαλόνοον ἐπεδείξατο. 25 πρῶτον μὲν γὰρ ἐκ ῥίξης ἢ πέτρα πλαξὶ κεκάλυπτο λείαις λίθων, εἰς τε κάλλος καὶ ὡς ἀπολισθάνοι πᾶς ὁ προσβαίνειν καὶ κατιῆναι πειρωμένος· ἔπειτα πρὸ τῆς τοῦ πύργου δομήσεως τριῶν πηγῶν τείχος ἦν, ἐνδοτέρω δὲ τούτου τὸ πᾶν ἀνάστημα τῆς Ἀντωνίας ἐπὶ τεσσαράκοντα πήχεις ἠγείρετο. τὸ δὲ ἔνδον βασιλείων εἶχε χώραν καὶ διάθεσιν· μεμερίστο γὰρ εἰς πᾶσαν οἰκὸν ἰδέαν

τε καὶ χοῆσιν, περιστοῖα τε καὶ βαλανεῖα καὶ στρατοπέδων ἀγλὰς πλατείας, ὡς τῷ μὲν πάντα εἶχεν τὰ χρειώδη πόλις εἶναι δοκεῖν, τῇ πολυτελείᾳ δὲ βασιλείου. πυργοειδῆς δὲ οὕσα τὸ πᾶν σχῆμα κατὰ γωνίαν τέσσαρσιν 5 ἑτέροις διείληπτο πύργοις, ὧν οἱ μὲν ἄλλοι πεντήκοντα τὸ ὕψος, ὁ δὲ ἐπὶ τῇ μεσημβρινῇ καὶ κατ' ἀνατολὴν γωνία κείμενος ἑβδομηκοντα πηγῶν ἦν, ὡς καθορᾶν ὄλον ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἱερόν. καθ' ἃ δὲ συνῆπτο ταῖς τοῦ ἱεροῦ στοαῖς, εἰς ἀμφοτέρας εἶχε καταβάσεις, δι' ὧν 10 κατιόντες οἱ φρουροὶ (καθῆστο γὰρ αἰεὶ ἐπ' αὐτῆς τάγμα Ῥωμαίων) καὶ διυστάμενοι περὶ τὰς στοὰς μετὰ τῶν ὄπλων ἐν ταῖς ἐορταῖς τὸν δῆμον ὡς μὴ τι νεωτερισθεῖη παρεφύλαττον· φρουρίον γὰρ ἐπέκειτο τῇ πόλει μὲν τὸ ἱερόν, τῷ ἱερῷ δὲ ἡ Ἀντωνία. κατὰ δὲ ταύτην οἱ τῶν 15 τριῶν φύλακες ἦσαν, καὶ τῆς ἄνω πόλεως ἴδιον φρουρίον ἦν, τὰ Ἡρώδου βασιλεία. ἡ Βεζεθαῖ δὲ λόφος διήρητο μὲν, ὡς ἔφην, ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας, πάντων δὲ ὑψηλότατος ὧν μέρει τῆς καινῆς πόλεως προσώκιστο, καὶ μόνος τῷ ἱερῷ κατ' ἄρκτον ἐπεσκότει.

20 περὶ μὲν δὴ τῆς πόλεως καὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς εἰπεῖν ἀκριβέστερον ἕκαστα προτεθειμένος ἐπὶ τοῦ παραόντος ἀποχωρῶντας εἰρηκα· τὸ μάχιμον δ' ἐν αὐτῇ καὶ 6 στασιάζον πληθὺς περὶ Σίμωνα μὲν μύριοι ἦσαν, δίχα τῶν Ἰουμαίων, πεντήκοντα δ' ἠγεμόνες τῶν μυρίων, 25 ἐφ' οἷς οὗτος κύριος τῶν ὄλων. Ἰουμαῖοι δ' αὐτῷ συντελοῦντες εἰς πεντακισχιλίους ἄρχοντας εἶχον δέκα· τούτων προύχειν ἐδόκουν ὅ τε τοῦ Σωσᾶ Ἰάκωβος καὶ Σίμων υἱὸς Καθλαῖ. Ἰωάννης δὲ τὸ ἱερόν κατελιηφῶς ἑξακισχιλίους ὀπλίτας εἶχεν ὑφ' ἠγεμόνας εἴκοσι. προσ- 30 ἐγένοντο δ' αὐτῷ τότε καὶ οἱ ζηλωταί, πανσάμενοι τοῦ διαφέρεσθαι, δισχίλιοι μὲν ὄντες καὶ τετρακόσιοι, χρωμένοι δ' ἄρχοντι τῷ καὶ πρότερον Ἐλεαζάρῳ καὶ Σί-

μῶνι τῷ Ἀρί. πολεμούντων δὲ τούτων, ὡς ἔφαμεν, ἄθλον ὁ δῆμος ἦν ἑκατέρων, καὶ τὸ μὴ συναδικοῦν τοῦ λαοῦ μέρος ὑπ' ἀμφοῖν διηρπάξεται. κατεῖχε δ' ὁ μὲν Σίμων τὴν τε ἄνω πόλιν καὶ τὸ μέγα τείχος ἄχρι τοῦ Κεδρωῶνος, τοῦ τε ἀρχαίου τείχους ὅσον ἀπὸ τῆς Σι-<sup>5</sup> λωᾶς ἀνακάμπτον εἰς ἀνατολήν, ὃ μέχρι τῆς Μονοβάξου κατέβαιναν αὐλῆς· βασιλεὺς δ' οὗτος ἦν τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην Ἀδιαβηνῶν. κατεῖχε δὲ καὶ τὴν πηγὴν καὶ τὴν Ἄκραν (αὕτη δ' ἦν ἡ κάτω πόλις) καὶ τὰ μέχρι τῶν Ἑλένης βασιλείων, τῆς τοῦ Μονοβάξου μητρὸς· ὁ δὲ <sup>10</sup> Ἰωάννης τὸ τε ἱερὸν καὶ τὰ περίξ ἐπ' οὐκ ὀλίγον, τὸν τε Ὀφλᾶν καὶ τὴν Κεδρωῶνα καλουμένην φάραγγα. τὸ μεταξὺ δὲ τούτων ἐμπρήσαντες τῷ πρὸς ἀλλήλους πολέμῳ χώραν ἀνείσαν. οὐδὲ γὰρ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἐστρατοπεδευμένων Ῥωμαίων ἔνδον ἢ στάσις ἤρέμει, βραχὺ <sup>15</sup> δὲ πρὸς τὴν πρώτην ὑπονήσαντες ἐκδρομὴν ἀνενόσουν, καὶ κατὰ σφᾶς πάλιν διαστάντες ἐμάχοντο, κατὰ τε εὐχὴν πάντα τοῖς πολιορκουσίς ἐπραττον. οὔτε γοῦν αὐτοῖ τι χεῖρον ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπαθον· ὧν ἀλλήλους ἔδρασαν, οὔτε μετὰ τούτους ἢ πόλις ἐπειράθη καινοτέρου <sup>20</sup> πάθους, ἀλλ' ἢ μὲν χαλεπώτερόν τι πρὸ τοῦ πεσεῖν ἠτύχησεν, οἱ δὲ ἐλόντες αὐτὴν κατώρθωσάν τι μείζον. φημί γὰρ ὡς τὴν μὲν πόλιν ἢ στάσις, Ῥωμαῖοι δὲ εἶλον τὴν στάσιν, ἤπερ ἦν πολὺ τῶν τειχῶν ὀχυρωτέρα. καὶ τὸ μὲν σκυθρωπὸν τοῖς οἰκείοις, τὸ δίκαιον δ' ἂν τις <sup>25</sup> εὐλόγως Ῥωμαίοις προσγράφοι. νοεῖτω δ' ὅπῃ τοῖς πράγμασιν ἕκαστος ἄγεται.

<sup>2</sup> τῶν γε μὴν ἔνδον οὕτω διακειμένων, ὁ Τίτος μετ' ἐπιλέκτων ἱππέων περιῶν ἔξωθεν ἢ προσβάλλοι τοῖς τείχεσιν κατεσκέπτετο. ἀπορουμένων δὲ πάντοθεν (οὔτε <sup>30</sup> γὰρ κατὰ τὰς φάραγγας ἦν πον προσιτόν, καὶ κατὰ θάτερα τὸ πρῶτον τείχος ἐφαίνετο τῶν ὀργάνων στερεώ-

τερον) ἐδόκει κατὰ τὸ Ἰωάννου τοῦ ἀρχιερέως μνημεῖον προσβαλεῖν· ταύτη γὰρ τό τε πρῶτον ἦν ἔρμα χθαμαλώτερον καὶ τὸ δεύτερον οὐ συνήπτεν, ἀμελησάντων καθ' ἃ μὴ λίαν ἢ καινὴ πόλις συνώκιστο τειχίξειν, ἀλλ' <sup>5</sup> ἐπὶ τὸ τρίτον ἦν εὐπέτεια, δι' οὗ τὴν ἄνω πόλιν καὶ διὰ τῆς Ἀντανίας τὸ ἱερὸν ἀλρήσειν ἐπευόει. ἐν δὲ τούτῳ περιμόντος αὐτοῦ τοξεύεται τις τῶν φίλων, ὀνόματι Νικάνωρ, κατὰ τὸν καιὸν ὄμιον, ἔγγιον μετὰ τοῦ Ἰωσήπου προσελθῶν, καὶ πειρωμένος εἰρηνικὰ τοῖς ἐπὶ <sup>10</sup> τοῦ τείχους (οὐ γὰρ ἄγνωστος ἦν) διαλέγεσθαι. διὰ τοῦτο τὰς ὁρμὰς αὐτῶν ἐπιγνοὺς Καῖσαρ, εἰ μὴδὲ τῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ προσιόντων ἀπέχοντο, παροξύνεται πρὸς τὴν πολιορκίαν, ἅμα τε τοῖς τάγμασι δροῦν τὰ πρὸ τῆς πόλεως ἠφεί, καὶ συμφέροντας ἐκέλευσε τὴν ὕλην <sup>15</sup> ἐγείρειν χώματα. τριχῆ δὲ διατάξας τὴν στρατιάν πρὸς τὰ ἔργα, μέσους ἴσθησι τῶν χωμάτων τοὺς τε ἀκουστὰς καὶ τοξότας, καὶ πρὸ τούτων τοὺς ὀξυβελείς καὶ καταπέλτας καὶ τὰς λιθοβόλους μηχανάς, ὡς τὰς τε ἐκδρομὰς εἴργοι τῶν πολεμίων ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ τοὺς ἀπὸ <sup>20</sup> τοῦ τείχους κωλύειν πειρωμένους.

κοπτομένων δὲ τῶν δένδρων τὰ προάστεια μὲν ἐν τάχει γεγύμνωτο, συμφερομένων δὲ ἐπὶ τὰ χώματα τῶν ξύλων, καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπάσης ἐπὶ τὸ ἔργον ὠρμημένης, οὐδὲ τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἠρέμει. τὸν μὲν οὖν <sup>25</sup> δῆμον ἐν ἀσφαλαῖς ὄντα καὶ φόνοις συνέβαινε τότε θαρρεῖν· ἀναπνεύσειν τε γὰρ περισπωμένων πρὸς τοὺς ἔξωθεν ὑπελάμβανον, καὶ λήψεσθαι παρὰ τῶν αἰτίων αὐτοῖ δίκας, εἰ Ῥωμαῖοι περιγένοιοντο· Ἰωάννης δέ, <sup>3</sup> καίτοι χωρεῖν ἐπὶ τοὺς ἔξω πολεμίους τῶν περὶ αὐτὸν ὠρμημένων, δέει τοῦ Σίμωνος ἔμενεν. οὐ μὴν ὁ Σίμων ἠρέμει (καὶ γὰρ ἦν ἔγγιον τῇ πολιορκίᾳ), τὰ δὲ ἀφετήρια διίστησιν ἐπὶ τοῦ τείχους, ὅσα Κέστιόν τε ἀφῆρητο.

πρότερον καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Ἀντωνίας φρουρὰν ἐλόντες  
 ἔλαβον. ἀλλὰ τούτων μὲν τοῖς πολλοῖς ἀχρεῖος ἢ κτησίς  
 ἦν δι' ἀπειρίαν, ὀλίγοι δὲ ὑπὸ τῶν αὐτομόλων διδα-  
 χθέντες ἐχρῶντο κακῶς τοῖς ὄργανοις· χερμάσι δὲ καὶ  
 τόξοις τοὺς χωννύντας ἐβαλλον ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ  
 κατὰ συντάξεις ἐκτρέχοντες αὐτοῖς συνεπλέκοντο. τοῖς  
 δ' ἐργαζομένοις ἦν ἀπὸ μὲν τῶν βελῶν ἢ σκέπη γέγραφα  
 χαρακωμάτων ὑπερτεταμένα, τὰ δ' ἀφετήρια πρὸς τοὺς  
 ἐκθέοντας· θανμαστὰ δὲ πᾶσι μὲν κατεσκευάστο τοῖς  
 τάγμασι, διαφόρως δὲ τῷ δεκάτῳ βιαιότεροί τε ὄξυβελεῖς  
 καὶ μείζονα λιθοβόλα, δι' ὧν οὐ μόνον τὰς ἐκδρομὰς  
 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ἀνέτρεπον. ταλαντιαῖοι  
 μὲν γὰρ ἦσαν οἱ βαλλόμενοι πέτροι, δύο δὲ καὶ πλείον  
 ἀπήσαν σταδίου· ἢ πληγὴ δὲ οὐ τοῖς προεντυχοῦσι  
 μόνον, ἐπὶ πολὺ δὲ καὶ τοῖς μετ' ἐκείνους ἦν ἀνυπό-  
 στατος. οἳ γε μὴν Ἰουδαῖοι τὸ πρῶτον ἐφυλάττοντο τὴν  
 πέτραν· λευκὴ γὰρ ἦν, ὥστε μὴ τῷ ῥοίῳ σημαίνεσθαι  
 μόνῳ ἀλλὰ καὶ τῇ λαμπρότητι προορᾶσθαι. σκοποὶ οὖν  
 αὐτοῖς ἐπὶ τῶν πύργων καθεζόμενοι προεμήνουον, ὅποτε  
 σχασθεῖν τὸ ὄργανον καὶ ἡ πέτρα φέροίτο, τῇ πατρίῳ  
 γλώσση βοῶντες "ὁ υἱὸς ἔρχεται." δίσταντο δὲ καθ' οὓς  
 ἦει, καὶ προκατεκλίνοντο. συνέβαινέ τε φυλαττομένων  
 ἄπρακτον διεκπίπτειν τὴν πέτραν. ἀντεπινοοῦσι δὲ  
 Ῥωμαῖοι μελαίνειν αὐτήν· τότε γὰρ οὐκ ἐθ' ὁμοίως  
 προορωμένης εὐστόχουν καὶ πολλοὺς ἅμα μῆ βολῆ διε-  
 φθειρον. ἀλλ' οὐδὲ κακούμενοι μετ' ἀδείας παρεῖχον  
 Ῥωμαίοις ἐγείρειν τὰ χώματα, πάσῃ δ' ἐπινοίᾳ καὶ  
 τόλμῃ χρώμενοι καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν εἶργον.  
 τῶν δ' ἔργων συντετελεσμένων, μολιβδίδι μὲν καὶ  
 λίνω διαμετροῦσιν οἱ τέκτονες τὸ διάστημα πρὸς τὸ τει-  
 χος, ἀπὸ τῶν χωμάτων ὄψαντες· οὐ γὰρ ἐνήν ἄλλως  
 ἄνωθεν βαλλομένοις· εὐρόντες δ' ἐξικνεῖσθαι δυνα-

μείνας τὰς ἐλεπόλεις προσῆγον, καὶ Τίτος ἐγγυτέρω τὰ  
 ἀφετήρια διαστήσας, ὡς μὴ τοὺς κριοὺς εἰργοιεν ἀπὸ  
 τοῦ τείχους, ἐκέλευσε τύπτειν. τριχόθεν δ' ἐξαισίον  
 κτύπου περιηγήσαντος αἰφνιδίως τὴν πόλιν, κραυγὴ  
 τε παρὰ τῶν ἔνδον ἤρθη, καὶ τοῖς στασιασταῖς ἴσον  
 ἐμπίπτει δέος. κοινὸν δ' ἐκάτεροι τὸν κίνδυνον ἰδόν-  
 τες κοινὴν ἐπενόουν ἤδη ποιεῖσθαι καὶ τὴν ἄμυναν.  
 διαβοῶντων δὲ πρὸς ἀλλήλους τῶν διαφορῶν ὡς  
 πάντα πράττειεν ὑπὲρ τῶν πολεμίων, δέον, εἰ καὶ μὴ  
 διηνεκῆ δίδωσιν αὐτοῖς ὁμοίον ὁ θεός, ἐν γούν τῷ  
 παρόντι τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίαν ὑπερθεμένους  
 κατὰ Ῥωμαίων συνελθεῖν, κηρύσσει μὲν ἄδειαν ὁ  
 Σίμων τοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ παρελθεῖν ἐπὶ τὸ τεῖχος,  
 ἐπιτρέπει δὲ καίπερ ἀπιστῶν ὁ Ἰωάννης. οἳ δὲ τοῦ  
 μίσους καὶ τῶν ἰδίων διαφορῶν λαβόντες ἀμνηστίαν  
 ἐν σώμα γίνονται, καὶ τὸ μὲν τεῖχος περισχόντες ἀπ'  
 αὐτοῦ πυρὰ τε παμπληθῆ κατὰ τῶν μηχανημάτων ἐνίε-  
 σαν καὶ τοὺς ἐπιβριθόντας τὰς ἐλεπόλεις ἀδιαλείπτως  
 ἐβαλλον, οἱ τολμηρότεροι δὲ κατὰ στίφη προπηδῶν-  
 τες τὰ γέγραφα τῶν μηχανημάτων ἐσπάραττον, καὶ τοῖς  
 ἐπ' αὐτῶν προσπίπτοντες ἐπιστήμη μὲν ὀλίγα τόλμη  
 δὲ τὰ πλείω περιεγένοντο. προσεβοήθει δὲ τοῖς πο-  
 νοῦσιν αὐτὸς ἅει Καῖσαρ, καὶ παρ' ἐκάτερον τῶν ὄργα-  
 νωντούς τε ἰσπέας καὶ τοὺς τοξότας διαστήσας εἶργε μὲν  
 τοὺς τὸ πῦρ ἐπιφέροντας, ἀνέστελλε δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν  
 πύργων βάλλοντας, ἐνεργοὺς δὲ ἐποίησε τὰς ἐλεπόλεις.  
 οὐ μὴν ταῖς πληγαῖς ὑπήκουε τὸ τεῖχος, εἰ μὴ καθ'  
 ὅσον ὁ τοῦ πεντεκαιδεκάτου τάγματος κριοὺς γωνίαν  
 διεκίνησε πύργου. τὸ δὲ τεῖχος ἀκέραιον ἦν· οὐδὲ  
 γὰρ εὐθέως συνεκινδύνευε τῷ πύργῳ προύχοντι πολὺ  
 καὶ μὴ δυναμένῳ συναπορῆξαι τι ῥαδίως τοῦ περι-  
 βόλου.

5 πανσάμενοι δὲ τῶν ἐκδρομῶν πρὸς ὀλίγον, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐπιτηρήσαντες ἐσκεδασμένους ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ κατὰ τὰ στρατόπεδα (καμιάτω γὰρ ἀναχωρῆσαι καὶ δεῖ τοὺς Ἰουδαίους ἤξιον), ἐκθέουσι κατὰ τὸν Ἰππικὸν πύργον διὰ πύλης ἀφανοῦς πάντες, πῦρ τε τοῖς 5 ἔργοις ἐπιφέροντες καὶ μέχρι τῶν ἐρυμάτων ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους προελθεῖν ὠρμημένοι. πρὸς δὲ τὴν κραυγὴν αὐτῶν οἱ τε πλησίον συνίσταντο ταχέως καὶ οἱ πόρρωθεν συνέθεον. ἔφθανε δ' ἡ Ἰουδαίων τόλμα τὴν Ῥωμαίων εὐταξίαν, καὶ τοὺς προειντυγχάνοντας τρεψά- 10 μνοι προσέκειντο τοῖς συλλεγομένοις. δεινὴ δὲ περὶ τὰς μηχανὰς συμπίπτει μάχη, τῶν μὲν ὑποπιμπράναι τῶν δὲ κωλύειν βιαζομένων. κραυγὴ τε παρ' ἀμφοτέρων ἀσήμαντος ἦν, καὶ πολλοὶ τῶν προαγωνιζομένων ἐπιπτον. Ἰουδαῖοι δὲ ὑπερῆλθον ἀπονοία, καὶ 15 τῶν ἔργων ἤπτετο τὸ πῦρ, καταφλεγῆναι τ' ἂν ἐκινδύνευσεν πάντα μετὰ τῶν ὀργάνων, εἰ μὴ τῶν ἀπ' Ἀλεξανδρείας ἐπιλέκτων ἀντέστησαν οἱ πολλοί, παρὰ τὴν σφετέραν ὑπόληψιν ἀνδρυσάμενοι (καὶ γὰρ τῶν ἐνδοξοτέρων διήνεγκαν κατὰ ταύτην τὴν μάχην), μέχρι Καί- 20 σαρ τοὺς τῶν ἰπέων δυνατωτάτους ἀναλαβῶν ἐμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ δώδεκα μὲν αὐτὸς τῶν προμάχων ἀναρῆι, πρὸς δὲ τὸ τούτων πάθος ἐγκλίνας τοῦ λοιποῦ πλήθους ἐπόμενος συνελάνει πάντας εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῦ πυρὸς διασώζει τὰ ἔργα. συνέβη 25 δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ καὶ ζωρηθῆναι τινα τῶν Ἰουδαίων, ὃν ὁ Τίτος ἀναστενωῶσα πρὸ τοῦ τείχους ἐκέλευσεν, εἴ τι πρὸς τὴν ὄψιν ἐνδοῖεν οἱ λοιποὶ καταπλεγύντες. μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν καὶ Ἰωάννης ὁ τῶν Ἰουδαίων ἡγεμῶν, πρὸ τοῦ τείχους γνωρίζω στρα- 30 τιώτῃ διαλεγόμενος, ὑπὸ τινος τῶν Ἀράβων κατὰ τοῦ στέρνου τοξεύεται καὶ παραχρῆμα θνήσκει, μέγιστον

τοῖς τε Ἰουδαίοις πένθος καὶ λύπην τοῖς στασιασταῖς ἀπολιπῶν· καὶ γὰρ κατὰ τε χεῖρα καὶ συνέσει διάσημος ἦν.

τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ταραχὴ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐμ- 7 πίπτει παράλογος. τοῦ γὰρ Τίτου πύργους τρεῖς κατασκευάσαι κελεύσαντος πεντηκονταπήχεις, ἕν' ἐκάστου χώματος ἐπιστήσας ἀπὸ τούτων τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους τρέπειτο, συνέβη πεσεῖν αὐτομάτως ἕνα μέσης νυκτός. 10 μεγίστου δ' ἀρθέντος ψόφου δέος ἐμπίπτει τῷ στρατῷ, καὶ τοὺς πολεμίους ἐπιχειρεῖν σφίσι δόξαντες ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες ἔθεον. ταραχὴ δὲ τῶν ταγμάτων καὶ θόρυβος ἦν, καὶ τὸ συμβᾶν οὐδενὸς εἰπεῖν ἔχοντος ἐπὶ πλείστον ἀπορούμενοι διεφέροντο, μηδενὸς τε φαινομένου πολεμίου δι' ἀλλήλων ἐπτοοῦντο, καὶ τὸ σύν- 15 θημα μετὰ σπουδῆς ἕκαστος τὸν πλησίον ἐπηρώτα καθάπερ Ἰουδαίων ἐμβεβηκότων εἰς τὰ στρατόπεδα. πανικῶ τε δείματι κυκλομένοις παρεῳκισαν, ἄχρῃ μαθῶν τὸ συμβᾶν Τίτος διαγγέλλειν ἐκέλευσε πάσι καὶ μόλις ἐπαύσαντο τῆς ταραχῆς.

20 Ἰουδαῖοις γε μὴν πρὸς τὰ λοιπὰ καρτερῶς ἀντέχοντας ἐκάκωσαν οἱ πύργοι· καὶ γὰρ τῶν ὀργάνων τοῖς κουφοτέροις ἀπ' αὐτῶν ἐβάλλοντο καὶ τοῖς ἀκοντισταῖς καὶ τοξόταις καὶ λιθοβόλοις. οὔτε δὲ τούτων αὐτοὶ διὰ τὸ ὕψος ἐφικνοῦντο, καὶ τοὺς πύργους ἦν ἀμήχανον 25 ἐλεῖν, μήτε ἀνατραπῆναι ὀφείτως διὰ τὸ βροῖθος μήτ' ἐμπρησθῆναι διὰ τὸν σίδηρον δυναμένους, ᾧ κατεκαλύπτοντο. τρεπόμενοι δ' ἐξωτέρω βέλους οὐκέτ' ἐκώλυον τῶν κριῶν τὰς ἐμβολὰς, οἱ ἀδιαλείπτως παίοντες ἦννον κατ' ὀλίγον. ἤδη δὲ τῷ Νίκωνι τοῦ τείχους ἐν- 30 διδόντος (αὐτοὶ γὰρ τοῦτο Ἰουδαῖοι τὴν μεγίστην ἐκάλεσαν Ῥωμαίων ἐλέπολιν ἀπὸ τοῦ πάντα νικᾶν), ἀπέκαμνον μὲν πάλαι πρὸς τε τὰς μάχας καὶ τὰς φυ-

λακὰς πόρρωθεν τῆς πόλεως διανυκτερεύοντες, ἄλλως δ' ὑπὸ βραστώνης καὶ τοῦ βουλευέσθαι πάντα κακῶς περιττὸν αὐτοῖς δόξαν φυλάττειν τὸ τεῖχος ἐτέρων μετ' αὐτὸ λειπομένων δύο, μαλακισθέντες ἀνεχώρουν οἱ πολλοί. καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιβάντων καθ' ἃ παρέρ-<sup>5</sup> ρηξεν ὁ Νίκων, καταλιπόντες τὰς φυλακὰς πάντες εἰς τὸ δεύτερον τεῖχος ἀναφεύγουσιν. οἱ δὲ ὑπερβάντες, τὰς πύλας ἀνοίξαντες, πᾶσαν εἰσδέχονται τὴν στρατιάν.

καὶ Ῥωμαῖοι μὲν οὕτω τοῦ πρώτου τείχους πεντε-<sup>10</sup> καιδεκάτῃ κρατήσαντες ἡμέρᾳ (ἑβδόμη δ' ἦν Ἀρτεμισίου μηνός) αὐτοῦ τε πολὺν κατασκάπτουσι καὶ τὰ<sup>3</sup> προσάρκτια τῆς πόλεως, ἃ καὶ πρότερον Κέστιος· μεταστρατοπεδεύεται δὲ Τίτος ἔσω κατὰ τὴν Ἀσσυρίων παρεμβολὴν καλουμένην, ἐπισχὼν πᾶν τὸ μεταξὺ μέχρι<sup>15</sup> τοῦ Κεδρώνος, ἀπὸ δὲ τοῦ δευτέρου τείχους ὅσον ἕξω-τέρω βέλους εἶναι προσβολὰς εὐθέως ἐποιεῖτο. μερισθέντες δ' οἱ Ἰουδαῖοι καρτερῶς ἀημύναντο τοῦ τεί-<sup>3</sup> χους, οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰωάννην ἀπὸ τε τῆς Ἀντωνίας καὶ τῆς προσαρκτίου στοᾶς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρὸ τῶν Ἀλε-<sup>20</sup> ξάνδρου τοῦ βασιλέως μνημείων μαχόμενοι, τὸ δὲ τοῦ Σίμωνος τάγμα τὴν παρὰ τὸ Ἰωάννου μνημεῖον ἐμβολὴν διαλαβόντες ἐφράζαντο μέχρι πύλης καθ' ἣν τὸ ὕδωρ ἐπὶ τὸν Ἰππικὸν πύργον εἰσῆκτο. προσηδῶντες δὲ πολλάκις ἐκ τῶν πυλῶν συστάδην ἐπολέμουν, καὶ<sup>25</sup> συνδιωχθέντες ἐπὶ τοῦ τείχους κατὰ μὲν τὰς συμπλοκὰς ἠττώοντο, τῆς Ῥωμαίων ἐπιστήμης ὄντες ἄπειροι, περιῆσαν δὲ ταῖς τειχομαχίαις. καὶ τοὺς μὲν ἰσχύς μετ' ἐμπειρίας παρεκρότει, Ἰουδαίους δὲ τόλμα δέει τρεφο-<sup>30</sup> μένη καὶ τὸ φύσει καρτερικὸν ἐν συμφοραῖς. προσῆν δ' ἔλπις ἐτι σωτηρίας, ἣ καὶ Ῥωμαίοις τοῦ ταχέως κρατήσειν· οὐδετέρων δὲ ἤπτετο κόπος, ἀλλὰ προσβο-

καὶ καὶ τειχομαχίαι καὶ κατὰ λόγους ἐκδρομαὶ συνεχεῖς δι' ὅλης ἡμέρας ἦσαν, οὐδὲ ἔστιν ἥτις ἰδέα μάχης ἀπελείπετο. νύξ δ' ἀνέπανε μόλις ἔωθεν ἀρχομένους· ἦν δὲ ἄνυπνος ἀμφοτέροις ἢ νύξ, καὶ χαλεπωτέρα τῆς ἡμέ-<sup>5</sup> ρας, δέει τῶν μὲν ὅσον οὕτω καταληφθῆσεσθαι τὸ τεῖχος, τῶν δὲ ἐπιθήσεσθαι Ἰουδαίους τοῖς στρατοπέδοις. ἐν τε τοῖς ὅπλοις ἑκάτεροι διανυκτερεύοντες ὑπὸ τὰς πρώτας ἀνγὰς ἔτοιμοι πρὸς μάχην ἦσαν. καὶ παρὰ μὲν Ἰουδαίοις ἔρις ἦν ὅστις προκινδυνεύσας χάρισαίτο<sup>10</sup> τοῖς ἡγεμόσι, μάλιστα δὲ τοῦ Σίμωνος αἰδῶς ἦν καὶ δέος, οὕτω τε προσεῖχεν ἕκαστος αὐτῷ τῶν ὑποτεταγμένων ὡς καὶ πρὸς ἀντοχειρίαν ἐτοιμότητος εἶναι κελεύσαντος. Ῥωμαίοις δὲ ἐπ' ἀνδρείαν ἦν προτροπὴ τὸ τε τοῦ κρατεῖν ἔθος καὶ ἡ τῆς ἠττης ἀήθεια, συνε-<sup>15</sup> χεῖς τε στρατεῖαι καὶ διηνεκεῖς μελέται, καὶ μέγεθος ἡγεμονίας, πρὸ δὲ πάντων Τίτος αἰεὶ πᾶσι πανταχοῦ παρατυγχάνων. τὸ τε γὰρ μαλακισθῆναι παρόντος καὶ συναγωνιζομένου Καίσαρος δεινὸν ἐδόκει, καὶ τῷ κα-<sup>20</sup> λῶς ἀγωνισαμένῳ μάρτυς αὐτὸς ὁ καὶ τιμῆσων παρῆν· κέρδος δ' ἦν ἤδη καὶ τὸ γνωσθῆναι Καίσαρι γενναῖον ὄντα. διὰ τοῦτο πολλοὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἰσχύος ἀμείνουσ τῇ προθυμίᾳ διεφάνησαν. παραταξαμένων γοῦν κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας τῶν Ἰουδαίων πρὸ τοῦ τείχους καρ-<sup>25</sup> τερωῖ στίφει, καὶ διακοντιζομένων ἐτι πόρρωθεν τῶν ταγματῶν ἑκατέρων, Λογγίνος τις τῶν ἰππέων ἐξαι-<sup>25</sup> λόμενος τῆς Ῥωμαϊκῆς τάξεως ἐμπηδᾷ τῇ μέσῃ τῶν Ἰουδαίων φάλαγγι, καὶ διασκεδασθέντων πρὸς τὴν ἐμβολὴν δύο τοὺς γενναϊοτάτους ἀναίρει, τὸν μὲν κατὰ στόμα πλήξας ὑπαντιάσαντα, τὸν δ' ἀνασπᾶσας<sup>30</sup> ἐκ τοῦ προτέρου τὸ δόρυ κατὰ πλευρὰν διαπείρει τρα-<sup>30</sup> πόμενον, ἐκ μέσων τε τῶν πολεμίων πρῶτος εἰς τοὺς σφετέρους ἔδραμεν. ὁ μὲν οὖν δι' ἀρετὴν ἐπίσημος

ἦν, ζηλωταὶ δὲ τῆς ἀνδρείας ἐγίνοντο πολλοί. καὶ οἱ Ἰουδαῖοι μὲν ἀμελοῦντες τοῦ παθεῖν τὸ διαθεῖναι μόνου ἐσκόπουν, ὃ τε θάνατος αὐτοῖς ἐδόκει κορυφαίως εἰ μετὰ τοῦ κτείνειν τινα τῶν πολεμίων προσπέσοι. Καῖσαρ δὲ τῆς τῶν στρατιωτῶν ἀσφαλείας οὐχ ἦττον τοῦ κρατεῖν προνοεῖ, καὶ τὴν μὲν ἀπερίσκεπτον ὀργὴν ἀπόνοιαν λέγων, μόνην δ' ἀρετὴν τὴν μετὰ προνοίας καὶ τοῦ μηδὲν τὸν θρωπύτα παθεῖν, ἐν ἀκινδύνῳ τῷ κατὰ σφᾶς ἐκέλευεν ἀνδρῶζεσθαι.

4 προσάγει δ' αὐτὸς τοῦ βορείου τείχους τῷ μέσῳ 10 πύργῳ τὴν ἐπέπολιν, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων τις ἀνὴρ γόης ὄνομα Κάστωρ ἐλόχα μεθ' ὁμοίων δέκα, τῶν λοιπῶν φυγόντων διὰ τοὺς τοξότας. οὗτοι μέγροι μὲν τινοὺς ὑπεπτηχότες τοῖς θωρακείοις ἠρέμουν, σαλευομένου δὲ τοῦ πύργου διανίστανται, καὶ προτείνας ὁ Κάστωρ 15 τὰς χεῖρας ὡς ἰκετεύων δῆθεν ἐκάλει τὸν Καῖσαρα, καὶ τῇ φωνῇ κατοικιζόμενος ἐλεῆσαι σφᾶς παρεκάλει. πιστεύσας δ' ἐξ ἀπλότητος ὁ Τίτος, καὶ μετανοεῖν ἤδη τοὺς Ἰουδαίους ἐλπίσας, ἐπέχει μὲν τοῦ κριοῦ τὴν ἐμβολήν, κωλύει τε τοξεύειν τοὺς ἰκέτας, λέγειν δ' ἐκέ- 20 λενσεν ὅτι βούλεται τῷ Κάστωρι. τοῦ δὲ εἰπόντος ἐπὶ δεξιᾷ καταβῆναι θέλειν, ὁ Τίτος συνήδεσθαι μὲν αὐτῷ τῆς εὐβουλίας ἔφη, συνήδεσθαι δ' εἰ πάντες ἤδη τὰ αὐτὰ φρονοῦσι, καὶ τῇ πόλει διδόναι γε πίστιν ἐτοιμῶς. τῶν δέκα δὲ οἱ πέντε μὲν αὐτῷ συννυκτερίζοντο 25 τὴν ἰκετηρίαν, οἱ λοιποὶ δ' οὐκ ἂν ποτε δουλεύσειεν Ῥωμαίοις ἑβόων, παρὸν ἐλευθέρους ἀποθανεῖν. καὶ μέγροι πολλοῦ διαφερομένων ἐτρίβετο μὲν ἡ προσβολή, πέμπων δ' ὁ Κάστωρ πρὸς τὸν Σίμωνα σχολῇ βουλευέσθαι περὶ τῶν ἐπιειγόντων ἔλεγεν, ὡς οὐκ ἐπ' ὀλίγον 30 αὐτὸς διαπαύσει τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. ἅμα δὲ ταῦτα πέμπων καταφανῆς ἦν καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας ἐπὶ τὴν

δεξιᾷν παρακαλῶν. οἱ δ' ὥσπερ ἀγανακτοῦντες ὑπὲρ τὰ θωρακεία διῆραν τε τὰ ξίφη γυμνὰ καὶ τοὺς θώρακας αὐτῶν πλῆξαντες ὡς ἀπεσφαγμένοι κατέπεσον. θάμβος δὲ τὸν Τίτον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν εἰσῆει τοῦ τῶν 5 ἀνδρῶν παραστήματος, καὶ μὴ δυνάμενοι κάτωθεν ἀκριβῶς τὸ γεγενημένον ἰδεῖν, ἐθαύμαζόν τε τῆς εὐτολμίας αὐτοῦ καὶ τοῦ πάθους ἠλέουν. τοξεύει δὲ τις ἐν τούτῳ παρὰ τὴν εἴνα τὸν Κάστορα, κάκεινος εὐθέως ἀνασπάσας τὸ βέλος ἐπεδείκνυ τῷ Τίτῳ, καὶ ὡς οὐ δί- 10 καια πάσχων κατεμέμφετο. πρὸς δὲ τὸν βαλόντα σχετλιάσας Καῖσαρ ἔπεμπε παρεστῶτα τὸν Ἰώσηπον δοῦναι τῷ Κάστορι δεξιᾷν. ἀλλ' ὁ μὲν οὐτ' αὐτὸς ἔφη προσελεύεσθαι (φρονεῖν γὰρ οὐδὲν ὑγιὲς τοὺς δεομένους) καὶ τοὺς ὠρημένους τῶν φίλων κατέσχευεν, Αἰνείας δὲ 15 τις τῶν αὐτομόλων αὐτὸς ἔφη προσελεύεσθαι. καὶ τοῦ Κάστορος καλοῦντος ὅπως δέξαιτό τις καὶ τὸ ἀργύριον ὃ φέρει μεθ' αὐτοῦ, σπουδαιότερον ὁ Αἰνείας διαπετάσας τὸν κόλπον προσέδραμεν. ἀράμενος δ' ὁ Κάστωρ πέτρην ἐπαφίησιν αὐτῷ, καὶ τούτου μὲν διή- 20 μαρτε φυλαξαμένου, τιτρώσκει δὲ στρατιώτην ἕτερον προσελθόντα. συννοήσας δὲ Καῖσαρ τὴν ἀπάτην, πρὸς βλάβης μὲν ἔγνω τὸν ἐν πολέμοις ἔλειον (τὸ γὰρ ἀπνηστερον ἦττον ὑποπίπτειν τῷ πανούργῳ), τὰς δ' ἐμβολὰς τῆς ἐλεπόλεως ὀργῇ τῆς χλεύης ἐποιεῖτο δυνατωτέ- 25 ρας. ὑποδιδόντα δὲ τὸν πύργον ἐμπιπρᾶσιν οἱ περὶ τὸν Κάστορα, καὶ διὰ τῆς φλογὸς εἰς τὴν ὑπ' αὐτῷ κρυπτήν ἀλάμενοι πάλιν δόξαν ἀνδρείας Ῥωμαίοις παρέσχον ὡς ὄψαντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὸ πῦρ.

αἶρεϊ δὲ Καῖσαρ ταύτη τὸ τείχος ἡμέρα πέμπτη 8 30 μετὰ τὸ πρῶτον, καὶ τῶν Ἰουδαίων φυγόντων ἀπ' αὐτοῦ παρέρχεται μετὰ χιλίων ὀπλιτῶν ἔνδον καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπιλέκτων, καθ' ὃ καὶ τῆς καινῆς πόλεως

ἐριοπώλιά τε ἦν καὶ χαλκεία καὶ ἱματίων ἀγορά, πρὸς δὲ τὸ τείχος πλάγιοι κατέτεινον οἱ στενωποί. εἰ μὲν οὖν ἢ τοῦ τείχους πλεον εὐθέως διέλυσεν ἢ πολέμου νόμῳ παρελθὼν ἐπόρθει τὸ ληφθέν, οὐκ ἂν οἰμαί τις ἐμίγη βλάβη τῷ κράτει. νῦν δὲ Ἰουδαίους μὲν ἐλπί- 5 σας δυσωπήσειν ἔξον κακοῦν τῷ μὴ θέλειν, πρὸς ἀναχώρησιν εὐμαρῆ τὴν εἰσβολὴν οὐκ ἐπλάτνυνεν· οὐ γὰρ ἐπιβουλεύσειν οὓς εὐεργετῆν ὑπελάμβανεν. παρελθὼν γοῦν οὔτε κτείνειν τιὰ τῶν καταλαμβανομένων ἐπέ- 10 τρεψεν οὐθ' ὑποπιμπράναι τὰς οἰκίας, ἀλλ' ἅμα μὲν τοῖς στασιασταῖς, εἰ βούλοιντο μάχεσθαι δίχα τῆς τοῦ δήμου βλάβης, ἄδειαν ἐδίδου, τῷ δήμῳ δὲ τὰς κτή- 15 σεις ὑπισχεῖτο δώσειν· περὶ πλείστου γὰρ ἐποιεῖτο σῶσαι τὴν μὲν πόλιν ἑαυτῷ τὸν δὲ ναὸν τῇ πόλει. τὸν μὲν οὖν λαὸν ἔτοιμον εἶχεν εἰς ἃ προύτρεπε καὶ πάλαι, 15 τοῖς μαχίμοις δὲ ἐδόκει τὸ φιλόνηρον ἀσθένεια, καὶ τὸν Τίτον ἀδυναμία τοῦ τὴν ὅλην πόλιν ἐλεῖν ταῦτα προτείνειν ὑπελάμβανον. διαπειλοῦντες δὲ τοῖς δημό- 20 ταις θάνατον εἰ περὶ παραδόσεως μνησθεῖη τις αὐτῶν, καὶ τοὺς παραφθεγγομένους εἰρήνην ἀποσφάττοντες, ἐπιτίθενται καὶ τοῖς εἰσελθοῦσι Ῥωμαίων, οἳ μὲν κατὰ τοὺς στενωποὺς ὑπαντίασαντες, οἳ δὲ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, 25 ἄλλοι δ' ἔξω τοῦ τείχους κατὰ τὰς ἄνω προπηθήσαντες πύλας. πρὸς οὓς ταραχθέντες οἱ φρουροὶ τοῦ τείχους καθαλλόμενοι τῶν πύργων ἀνεχώρουν εἰς τὰ στρατό- 25 πεδα. κραυγὴ δ' ἦν τῶν μὲν εἰσω πάντοθεν πολεμίοις κεκνικλωμένων, τῶν δ' ἔξωθεν περὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσι δεδοικότεν. πληθύνοντες δ' αἰεὶ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πολλὰ πλεονεκτοῦντες κατ' ἐμπειρίαν τῶν στενωπῶν, ἐτί- 30 τρωσκόν τε πολλοὺς καὶ προσπίπτοντες ἔξωθουν. οἳ δὲ κατ' ἀνάγκην τὸ πλεον ἀντείχον· οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις διαφυγεῖν διὰ στενοῦ τοῦ τείχους· δοκοῦσί τ' ἂν

κατακοπῆναι πάντες οἱ παρελθόντες μὴ προσαμύναντος τοῦ Τίτου. διαστήσας γὰρ ἐπ' ἄκροις τοῖς στενωποῖς τοὺς τοξότας, καὶ κατὰ τὸν μάλιστα πληθύνοντα σταθεῖς αὐτός, ἀνέστειλε τοῖς βέλεσι τοὺς πολεμίους, καὶ σὺν 5 αὐτῷ Δομίτιος Σαβίνος, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ κατὰ ταύτην φανείς τὴν μάχην. παρέμεινε δὲ συνεχῶς τοξεύων Καῖσαρ, καὶ τοὺς Ἰουδαίους κωλύων παρελθεῖν, μέχρι πάντες ἀνεχώρησαν οἱ στρατιῶται.

Ῥωμαῖοι μὲν οὕτω κρατήσαντες τοῦ δευτέρου τεί- 2 χους ἔξεώσθησαν· τῶν δ' ἀνὰ τὸ ἄστυ μαχίμων ἐπήρθη τὰ φρονήματα, καὶ μετέωροι πρὸς τὴν εὐπραγίαν ἦσαν, οὐτ' ἂν Ῥωμαίους εἰς τὴν πόλιν τολμήσειν ἔτι παρελθεῖν οὐτ' ἂν αὐτοὶ παρελθόντες ἠττηθήσεσθαι 10 δοκοῦντες. ἐπεσκότει γὰρ αὐτῶν ταῖς γνώμαις διὰ τὰς παρανομίας ὁ θεός, καὶ οὔτε τὴν Ῥωμαίων ἰσχὺν ὅσῳ πλείων κατελείπετο τῆς ἐξελαθείσης ἔβλεπον, οὔτε 15 τὸν ὑφέροντα λιμὸν αὐτοῖς. ἔτι γὰρ παρῆν ἐσθίειν ἐκ τῶν δημοσίων κακῶν καὶ τὸ τῆς πόλεως αἷμα πίνειν. ἔνδεια δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἐπέιχε πάλαι, καὶ σπάνει 20 τῶν ἐπιτηδείων διελύοντο πολλοί. τὴν δὲ τοῦ λαοῦ φθορὰν ἑαυτῶν οἱ στασιασταὶ κουφισμὸν ὑπελάμβανον· μόνους γὰρ ἤξιον σῶζεσθαι τοὺς μὴ ζητούντας εἰρήνην καὶ κατὰ Ῥωμαίων ζῆν προσημένους, τοῦ δ' 25 ἐναντίου πλήθους ὥσπερ ὑπερβάλλοντος βάρους ἦδοντο δαπανωμένων. τοιοῦτοι μὲν δὴ πρὸς τοὺς ἔνδον ἦσαν Ῥωμαίους δὲ πάλιν τῆς εἰσόδου πειρωμένους ἐκώλυνον φραζάμενοι, καὶ τὸ καταστροφὴν ἀντιτειχίσαντες τοῖς 30 σώμασι τρισὶ μὲν ἀντέσχον ἡμέραις καρτερῶς ἀμυνόμενοι, τῇ τετάρτῃ δὲ προσβαλόντα γενναίως Τίτον οὐκ ἤνεγκαν, ἀλλὰ βιασθέντες ἢ καὶ πρότερον ἀναφεύγουσιν. ὁ δὲ πάλιν τοῦ τείχους κρατήσας τὸ προσ- ἀρκτιον μὲν εὐθέως κατέρριψε πᾶν, ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ

μεσημβρίαν φρουρούς τοῖς πύργοις ἐγκαταστήσας τῷ τρίτῳ προσβάλλειν ἐπενόει.

- 9 δόξαν δ' ἐπαυεῖναι πρὸς ὀλίγον τὴν πολιορκίαν, καὶ διωρίαν βουλῆς τοῖς στασιασταῖς παρασχεῖν, εἴ τι πρὸς τὴν καθαίρεσιν ἐνδοίεν τοῦ δευτέρου τείχους, ἢ 5 καὶ τὸν λιμὸν ὑποδείσαντες (οὐ γὰρ εἰς πολὺ τὰς ἀρπαγὰς αὐτοῖς ἐξαρκέσειν), εἰς δέον κατεχορῆτο τὴν ἄνεσιν. ἐνστάσης γὰρ τῆς προθεσμίας καθ' ἣν ἔδει διαδοῦναι τοῖς στρατιώταις τροφάς, ἐν ἀπόπτῳ τοῖς πολεμίοις ἐκέλευσε τοὺς ἡγεμόνας ἐκτάξαντας τὴν δύναμιν 10 ἀπαριθμεῖν ἐκάστῳ τὰ ἄρματα. οἱ δ' ὥσπερ ἔθος, ἀποκαλύψαντες τὰ ὄπλα θήκαις ἐσκεπασμένα τέως, κατὰ φρακτοὶ προσήεσαν, καὶ τοὺς ἵππους ἄροντες οἱ ἵππειοὶ κεκοσμημένους. ἐπὶ πλείστον δὲ τὰ πρὸ τῆς πόλεως ἀργύρω καὶ χρυσῷ περιελάμπετο, καὶ τῆς ὄψεως 15 ἐκείνης οὐδὲν οὔτε τοῖς σφετέροις ἐπιτεροπέστερον οὔτε τοῖς πολεμίοις παρέστη φοβερώτερον. κατεπλήσθη γὰρ ἀφορώντων τό τε ἀρχαῖον τεῖχος ἅπαν καὶ τοῦ ἱεροῦ τὸ βόρειον κλίμα, τὰς τε οἰκίας μεστὰς ἦν προκυπτόντων ὑπεριδεῖν, καὶ τῆς πόλεως οὐδὲν ὃ μὴ κεκάλυπτο πλή- 20 θει διεφαίνετο. κατάπληξις δὲ δεινὴ καὶ τοῖς τολμηροτάτοις ἐνέπεσε τὴν τε δύναμιν ἐπὶ ταὐτὸ πᾶσαν ὀρεῶσι καὶ τὸ κάλλος τῶν ὄπλων καὶ τὴν εὐταξίαν τῶν ἀνδρῶν, δοκοῦσί τ' ἄν μοι πρὸς ἐκείνην οἱ στασιασταὶ μεταβαλέσθαι τὴν ὄψιν, εἰ μὴ δι' ὑπερβολὴν ὧν τὸν 25 δῆμον ἔδρασαν κακῶν συγγνώμην παρὰ Ῥωμαίοις ἀπῆλπιζον· ἀποκειμένου δὲ τοῦ μετὰ κολάσεως εἰ παύσαιντο, πολὺ κρείττω τὸν ἐν πολέμῳ θάνατον ἠγοῦντο. καὶ τὸ χρεῶν δ' ἐκράτει τοὺς τε ἀναιτίους τοῖς αἰτίους συναπολέσθαι καὶ τῇ στάσει τὴν πόλιν. 30
- 2 τέσσαρσι μὲν οὖν ἡμέραις οἱ Ῥωμαῖοι καθ' ἑκάστον τάγμα διετέλεσαν τὰς τροφὰς κομιζόμενοι· τῇ

πέμπτη δέ, ὡς οὐδὲν ἀπῆντα παρὰ τῶν Ἰουδαίων εἰρη-  
νικόν, διχῆ διελὼν τὰ τάγματα Τίτος ἤρχετο χωμάτων  
κατὰ τε τὴν Ἀντωνίαν καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου μνημείου,  
ταύτη μὲν τὴν ἄνω πόλιν αἰρήσειν ἐπινοῶν, τὸ δὲ ἱερὸν  
5 κατὰ τὴν Ἀντωνίαν· τούτου γὰρ μὴ ληφθέντος οὐδὲ  
τὸ ἄστυ κατέχειν ἀκίνδυνον ἦν. πρὸς ἑκατέρῳ δὲ  
μέρει δύο ἠείχετο χώματα, καθ' ἕν ἐκάστου τάγμα-  
τος. καὶ τοὺς μὲν παρὰ τὸ μνημεῖον ἐργαζομένους οἱ  
τε Ἰουδαῖοι καὶ τὸ μετὰ τοῦ Σίμωνος ὀπλιτικὸν εἰσ-  
10 γον ἐπεκθέοντες, τοὺς δὲ πρὸ τῆς Ἀντωνίας οἱ περὶ  
τὸν Ἰωάννην καὶ τὸ τῶν ζηλωτῶν πλῆθος. ἐπλεονέ-  
κτου δ' οὐ κατὰ χεῖρα μόνον ἀφ' ὑψηλοτέρων μαχό-  
μενοι, καὶ τοῖς ὄργανοις δ' ἤδη χρῆσθαι μεμαθηκότες·  
ἢ γὰρ καθ' ἡμέραν τριβὴ κατὰ μικρὸν ἔθροψε τὴν ἐμ-  
15 πειρίαν. εἶχον δ' ὄξυβελεῖς μὲν τριακοσίους, τεσσα-  
ράκοντα δὲ τῶν λιθοβόλων, δι' ὧν τὰ χώματα τοῖς  
Ῥωμαίοις ἐποίουν δυσεργότερα. Καῖσαρ δὲ σώζεσθαι  
τε τὴν πόλιν καὶ ἀπόλλυσθαι εἰδὼς ἑαυτῷ, ἅμα καὶ  
τῇ πολιορκίᾳ προσέκειτο καὶ τοῦ παρανεῖν Ἰουδαίοις  
20 μετάνοιαν οὐκ ἠμέλει. τοῖς δὲ ἔργοις ἀνέμιγε συμ-  
βουλίαν, καὶ πολλάκις γινώσκων ἀνυστικώτερον ὄπλων  
τὸν λόγον, αὐτοὺς τε σώζεσθαι παρεκάλει παραδόντας  
τὴν πόλιν ἤδη παρελημμένην, καὶ τὸν Ἰωσήπον κα-  
θίει τῇ πατρίῳ γλώσσει διαλέγεσθαι, τάχα ἐνδοῦναι  
25 πρὸς ὁμόφυλον δοκῶν αὐτούς.  
οὗτος περὶ τὸ τεῖχος, καὶ πειρωμένος ἐξωτέρῳ 3  
βέλους εἶναι καὶ ἐν ἐπηκόῳ, πολλὰ κατηντιβόλει φεί-  
σασθαι μὲν ἑαυτῶν καὶ τοῦ δήμου, φείσασθαι δὲ καὶ  
τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἱεροῦ, μηδὲ γενέσθαι πρὸς ταῦτα  
30 τῶν ἄλλοφύλων ἀπαθεστέρους. Ῥωμαίους μὲν γε τοὺς  
μὴ μετέχοντας ἐντρέπεσθαι τὰ τῶν πολεμίων ἄγρια καὶ  
μέχρι νῦν τὰς χεῖρας ἐπέχειν, τοὺς δ' ἐντραφέντας



αὐτοῖς, κἄν περισωθῇ μόνους ἔξοντας, ὠρμηθῆναι πρὸς ἀπώλειαν αὐτῶν. ἢ μὴν τὰ κατερωτέρα μὲν αὐτῶν ὄραν τείχη πεπτωκότα, λειπόμενον δὲ τὸ τῶν ἐαλωκότων ἀσθενέστερον· γιννώσκειν δὲ τὴν Ῥωμαίων ἰσχὺν ἀνυπόστατον, καὶ τὸ δουλεύειν τούτοις οὐκ ἀπειράτον αὐτοῖς. εἰ γὰρ δὴ καὶ πολεμεῖν ὑπὲρ ἐλευθερίας καλόν, χρῆναι τὸ πρῶτον· τὸ δ' ἄπαξ ὑποπεσόντας καὶ μακροῖς εἴξαντας χρόνοις ἔπειτα ἀποσεῖσθαι τὸν ζυγὸν δυσθανατόντων, οὐ φιλελευθέρων εἶναι. δεῖν μέντοι καὶ δεσπότης ἀδοξεῖν ταπεινοτέρους, οὐχ οἷς ὑπὸ χεῖρα τὰ πάντα. τί γὰρ Ῥωμαίους διαπεφενγέται, πλήν εἰ μὴ τι διὰ θάλαπος ἢ κρύος ἄχρηστον; μεταβῆναι δὲ πρὸς αὐτοὺς πάντοθεν τὴν τύχην, καὶ κατὰ ἔθνος τὸν θεὸν περιάγοντα τὴν ἀρχὴν νῦν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι. νόμον γε μὴν ὠρίσθαι καὶ παρὰ θηρσίν ἰσχυρότατον καὶ παρ' ἀνθρώποις, εἰκεῖν τοῖς δυνατωτέροις, καὶ τὸ κρατεῖν παρ' οἷς ἀκμὴ τῶν ὄπλων εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν, πολὺ καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀφορμαῖς ἀμείνους ὄντας, εἴξα Ῥωμαίοις, οὐκ ἂν, εἰ μὴ τὸν θεὸν ἤδεσαν σὺν αὐτοῖς, τοῦθ' ὑπομείναντας. αὐτοὺς δὲ τίμῃ καὶ πεποιθότας ἀντέχειν, ἐαλωκνίας μὲν ἐκ πλείστου τῆς πόλεως μέρους, τῶν δ' ἔνδον, εἰ καὶ τὰ τείχη παρέμενον, ἀλώσεως χεῖρον διακειμένων; οὐ γὰρ λανθάνειν Ῥωμαίους τὸν ἐν τῇ πόλει λιμὸν, ᾧ νῦν μὲν τὸν δῆμον, μετ' οὐ πολὺ δὲ διαφθαρήσεσθαι καὶ τοὺς μαχίμους. εἰ γὰρ δὴ καὶ παύσαιντο Ῥωμαῖοι τῆς πολιορκίας, μηδὲ ἐπεισπίπτοιεν τῇ πόλει ξιφῆρεις, αὐτοῖς γε τὸν ἄμαχον πόλεμον ἔνδον παρακαθῆσθαι καθ' ἐκάστην ὄραν τρεφόμενον, εἰ μὴ καὶ πρὸς τὸν λιμὸν ἄραι τὰ ὄπλα καὶ μάχεσθαι δύναιτο, μόνοι τε καὶ

παθῶν ἐπικρατεῖν. προσετίθει δὲ ὡς καλὸν πρὸ ἀνηκέστου συμφορᾶς μεταβαλέσθαι καὶ πρὸς τὸ σωτήριον, ἕως ἔξεστι, ῥέψαι. καὶ γὰρ οὐδὲ μνησικακήσειν αὐτοῖς Ῥωμαίους τῶν γεγενημένων, εἰ μὴ μέχρι τέλους ἀπανθαδιάσαιντο· φύσει τε γὰρ ἐν τῷ κρατεῖν ἡμέρους εἶναι, καὶ πρὸ τῶν θυμῶν θήσεσθαι τὸ συμφέρον. τοῦτο δὲ εἶναι μῆτε τὴν πόλιν ἀνδρῶν κενὴν μῆτε τὴν χώραν ἔρημον ἔχειν. διὸ καὶ νῦν Καίσαρα βούλεσθαι δεξιὰν αὐτοῖς παρασχεῖν. οὐ γὰρ ἂν σώσαι τινὰ βία λαβὼν τὴν πόλιν, καὶ μάλιστα μηδ' ἐν ἐσχάταις συμφοραῖς ὑπακουσάντων παρακαλοῦντι. τοῦ γε μὴν ταχέως τὸ τρίτον τείχος ἀλώσεσθαι τὰ προεαλωκότα πίστιν εἶναι. κἄν ἀρορηκτον δὲ ἢ τὸ ἔρυμα, τὸν λιμὸν ὑπὲρ Ῥωμαίων αὐτοῖς μάχεσθαι.

ταῦτα τὸν Ἰώσηπον παραινούντα πολλοὶ μὲν ἔσκαπτον ἀπὸ τοῦ τείχους, πολλοὶ δ' ἐβλασφήμουν, ἔνιοι δὲ ἐβαλλον. ὁ δὲ ὡς ταῖς φανεραῖς οὐκ ἔπειθε συμβουλίαις, ἐπὶ τὰς ὁμοφύλους μετέβαινεν ἰστορίας, "ὦ δεῖλαιοι" βοῶν "καὶ τῶν ἰδίων ἀμνήμονες συμμάχων, ὄπλοις καὶ χερσὶ πολεμεῖτε Ῥωμαίοις; τίνα γὰρ ἄλλον οὕτως ἐνίκησαμεν, πότε δὲ οὐ θεὸς ὁ κτίσας, ἂν ἀδικῶνται, Ἰουδαίων ἐκδικος; οὐκ ἐπιστραφέντες ὕψεσθε πόθεν ὀρμώμενοι μάχεσθε, καὶ πηλίκον ἐμίνατε σύμμαχον; οὐκ ἀναμνήσεσθε πατέρων ἔργα δαιμόνια, καὶ τὸν ἄγιον τόνδε χῶρον ἡλίους ἡμῖν πάλαι πολεμίους καθείλεν; ἐγὼ μὲν φρίττω τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ λέγων εἰς ἀναξίους ἀκούας· ἀκούετε δ' ὅμως, ἵνα γνῶτε μὴ μόνον Ῥωμαίοις πολεμοῦντες ἀλλὰ καὶ τῷ θεῷ. βασιλεὺς ὁ τότε Νεχαῶς Αἰγυπτίων (ὁ δ' αὐτὸς ἐκαλεῖτο καὶ Φαραώ) μυρία χεῖρὶ καταβάς ἦρπασε Σάφραν βασιλίδα, τοῦ γένους ἡμῶν τὴν μητέρα. τί οὖν ὁ ταύτης ἀνῆρ Ἀβραάμος, προπάτωρ δὲ ἡμέ-

τερος; ἄρα τὸν ὑβριστὴν ἠμύνατο τοῖς ὄπλοις, καί-  
 τοι ὀπωκαίδεκα μὲν καὶ τριακοσίους ὑπάρχους ἔχων,  
 δύναμιν δ' ὑφ' ἑκάστῳ τούτων ἄπειρον; ἢ αὐτοὺς  
 μὲν ἐρημίαν ἠγήσατο μὴ συμπαρόντος θεοῦ, καθαρὰς  
 δ' ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς ὃν νῦν ἐμίανατε χώρον 5  
 ὑμεῖς, τὸν ἀνίκητον αὐτῷ βοηθὸν ἐστρατολόγησεν; οὐ  
 μετὰ μίαν ἐσπέραν ἄχραντος μὲν αὐτῷ ἢ βασίλισσα  
 ἀνεπέμφθη πρὸς τὸν ἄνδρα, προσκυνῶν δὲ τὸν ὑφ'  
 ὑμῶν αἰμαχθέντα χώρον ὁμοφύλῳ φόβῳ, καὶ τρέμων  
 ἀπὸ τῶν ἐν νυκτὶ φαντασμάτων, ἐφηνγεν ὁ Αἰγύπτιος, 10  
 ἀργύρῳ δὲ καὶ χρυσῷ τοὺς θεοφιλεῖς Ἑβραίους ἐδώρη-  
 σατο; σιγῶ ἢ εἶπω τὴν εἰς Αἴγυπτον μετοικίαν τῶν  
 πατέρων, οἱ τυραννοῦμενοι καὶ βασιλευσὶν ἄλλοφύ-  
 λοις ὑποπεπτωκότες τετρακοσίοις ἔτεσι, παρὸν ὄπλοις  
 ἀμύνασθαι καὶ χερσί, σφᾶς αὐτοὺς ἐπέτρεψαν τῷ θεῷ; 15  
 τίς οὐκ οἶδε τὴν παντὸς θηρίου καταπλησθεῖσαν Αἴ-  
 γυπτου καὶ πάσῃ φθαρεῖσαν νόσῳ, τὴν ἄκαρπον γῆν,  
 τὸν ἐπιλείποντα Νεῖλον, τὰς ἐπαλλήλους δέκα πλη-  
 γὰς, τοὺς διὰ ταῦτα μετὰ φρουρᾶς προπεμπομένους  
 πατέρας ἡμῶν ἀναιμάκτους ἀκινδύνους, οὓς ὁ θεὸς 20  
 ἐαυτῷ νεωκόρους ἤγεν; ἀλλὰ τὴν ὑπ' Ἀσσυρίων ἀρ-  
 παγεῖσαν ἀγίαν ἡμῖν λάρνακα οὐκ ἐστέναξε μὲν ἢ  
 Παλαιστίνῃ καὶ Λαγῶν τὸ ξόανον, ἐστέναξε δὲ πᾶν  
 τὸ τῶν ἀρπασαμένων ἔθνος, σηπόμενοι δὲ τὰ κρυπτά  
 τοῦ σώματος, καὶ δι' αὐτῶν τὰ σπλάγχνα μετὰ τῶν 25  
 σιτίων καταφέροντες, χερσὶ ταῖς λησαμέναις ἀνεκό-  
 μισαν, κυμβάλων καὶ τυμπάνων ἠχῶ καὶ πᾶσι μειλι-  
 κτηρίοις Ἰλασκόμενοι τὸ ἄγιον; θεὸς ἦν ὁ ταῦτα πα-  
 τράσιν ἡμετέροις στρατηγῶν, ὅτι τὰς χεῖρας καὶ τὰ  
 ὄπλα παρόντες αὐτῷ κρῖναι τὸ ἔργον ἐπέτρεψαν. βα- 30  
 σιλεὺς Ἀσσυρίων Συναχηρίμ ὅτε πᾶσαν τὴν Ἀσίαν  
 ἐπισυρόμενος τήνδε περιεστρατοπεδεύσατο τὴν πόλιν,

ἄρα χερσὶν ἀνθρωπίναις ἔπεσεν; οὐχ αἶ μὲν ἀπὸ τῶν  
 ὄπλων ἠρεμοῦσαι ἐν προσευχαῖς ἦσαν, ἄγγελος δὲ  
 τοῦ θεοῦ μᾶ νυκτὶ τὴν ἄπειρον στρατιάν ἐλυμήνατο,  
 καὶ μεθ' ἡμέραν ἀναστὰς ὁ Ἀσσύριος ὀπωκαίδεκα 5  
 μυριάδας ἐπὶ πεντακισχιλλοῖς νεκρῶν εὔρε, μετὰ δὲ  
 τῶν καταλειπομένων ἀνόπλους καὶ μὴ διώκοντας  
 Ἑβραίους ἐφηνγεν; ἴστε δὲ καὶ τὴν ἐν Βαβυλῶνι δου-  
 λειάν, ἐνθα μετανάστης ὢν ὁ λαὸς ἔτεσιν ἑβδομήκοντα  
 οὐ πρότερον εἰς ἐλευθερίαν ἀνεχαίτισεν ἢ Κῦρον τοῦτο 10  
 χαρίσασθαι τῷ θεῷ· προυπέμφθησαν γοῦν ὑπ' αὐ-  
 τοῦ, καὶ πάλιν τὸν αὐτῶν σύμμαχον ἐνεωκόρουν.  
 καθόλου δ' εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν ὅ τι κατώρθωσαν οἱ  
 πατέρες ἡμῶν τοῖς ὄπλοις, ἢ δίχα τούτων διήμαρτον 15  
 ἐπιτρέψαντες τῷ θεῷ. μένοντες μὲν γε κατὰ χώραν  
 ἐνίκων ὡς ἐδόκει τῷ κριτῇ, μαχόμενοι δὲ ἔπταισαν  
 αἰεὶ. τοῦτο μὲν, ἠνίκα βασιλεὺς Βαβυλωνίων ἐπολιόρ-  
 κει ταύτην τὴν πόλιν, συμβαλὼν Σεδεκίας ὁ ἡμέτερος  
 βασιλεὺς παρὰ τὰς Ἱερεμίου προφητείας αὐτός τε 20  
 ἐάλω καὶ τὸ ἄστυ μετὰ τοῦ ναοῦ κατασκαπτόμενον  
 εἶδε· καίτοι πόσῳ μετριώτερος ὁ μὲν βασιλεὺς ἐκεῖνος  
 τῶν ὑμετέρων ἠγεμόνων ἦν, ὁ δὲ ὑπ' αὐτὸν λαὸς  
 ὑμῶν. βοῶντα γοῦν τὸν Ἱερεμίαν ὡς ἀπέχθοντο μὲν 25  
 τῷ θεῷ διὰ τὰς εἰς αὐτὸν πλημμελείας, ἀλώσονται  
 δ' εἰ μὴ παραδοῖεν τὴν πόλιν, οὐθ' ὁ βασιλεὺς οὐθ'  
 ὁ δῆμος ἀνεῖλεν. ἀλλ' ὑμεῖς, ἵνα ἐάσω τᾶνδον (οὐ  
 γὰρ ἐρμηνεύσαι δυναίμην τὰς παρανομίας ὑμῶν ἀξίως),  
 ἐμὲ τὸν παρακαλοῦντα πρὸς σωτηρίαν ὑμᾶς βλασφη-  
 μεῖτε καὶ βάλλετε, παροξυνόμενοι πρὸς τὰς ὑπομνή-  
 σεις τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ μηδὲ τοὺς λόγους φέρον- 30  
 τες ὢν τᾶργα ὁρᾶτε καθ' ἡμέραν. τοῦτο δέ, ἠνίκα  
 Ἀντιόχου τοῦ κληθέντος ἐπιφανοῦς προσκαθεζομένου  
 τῇ πόλει, πολλὰ πρὸς τὸ θεῖον ἐξυβρικότος, οἱ πρό-

γονοι μετὰ τῶν ὄπλων προῆλθον, αὐτοὶ μὲν ἀπεσφά-  
γησαν ἐν τῇ μάχῃ, διηρπάγη δὲ τὸ ἄστυ τοῖς πολέ-  
μιοις, ἠρημάθη δ' ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ τὸ ἅγιον.  
καὶ τί δεῖ τᾶλλα λέγειν; ἀλλὰ Ῥωμαίους τίς ἐστρατο-  
λόγησε κατὰ τοῦ ἔθνους; οὐχ ἢ τῶν ἐπιχωρίων ἀσέ-  
βεια; πόθεν δ' ἠρξάμεθα δουλείας; ἄρ' οὐχὶ ἐκ στά-  
σεως τῶν προγόνων, ὅτε ἢ Ἀριστοβούλου καὶ Ἰρκανοῦ  
μανία καὶ ἢ πρὸς ἀλλήλους ἔρις Πομπήιον ἐπήγαγε  
τῇ πόλει καὶ Ῥωμαίους ὑπέταξεν ὁ θεὸς τοὺς οὐκ ἀξίους  
ἐλευθερίας; τρισὶ γοῦν μῆσι πολιορκηθέντες ἑαυτοὺς  
παρέδοσαν, οὔτε ἀμαρτόντες εἰς τὰ ἅγια καὶ τοὺς  
νόμους ἠλίκα ὑμεῖς, καὶ πολὺ μείζοσιν ἀφορμαῖς πρὸς  
τὸν πόλεμον χρώμενοι. τὸ δὲ Ἀντιγόνου τέλος, τοῦ  
Ἀριστοβούλου παιδός, οὐκ ἴσμεν; οὐ βασιλεύοντος ὁ  
θεὸς ἀλώσει πάλιν τὸν λαὸν ἠλαυνε πλημμυλοῦντα, καὶ  
Ἡρώδης μὲν ὁ Ἀντιπάτρου Σόσσιον, Σόσσιος δὲ Ῥω-  
μαίων στρατιὰν ἤγαγε, περισχεθέντες δ' ἐπὶ μῆνας  
ἕξ ἐπολιορκοῦντο, μέχρι δίκας τῶν ἀμαρτιῶν δόντες  
ἐάλωσαν καὶ διηρπάγη τοῖς πολεμίοις ἢ πόλις. οὕτως  
οὐδέποτε τῷ ἔθνει τὰ ὄπλα δέδοται, τῷ δὲ πολεμει-  
σθαι καὶ τὸ ἀλώσεσθαι πάντως πρόσθεσι. δεῖ γάρ,  
οἶμαι, τοὺς χωρίων ἅγιον νεμομένους ἐπιτρέπειν πάντα  
τῷ θεῷ δικάζειν, καὶ καταφρονεῖν τότε χειρὸς ἀν-  
θρωπίνης ὅτε αὐτοὶ πείθουσι τὸν ἄνω δικαστήν. ὑμῖν  
δὲ τί τῶν εὐλογηθέντων ὑπὸ τοῦ νομοθέτου πέπρα-  
κται; τί δὲ τῶν ὑπ' ἐκείνου κατηραμένων παραλέλει-  
πται; πόσῳ δ' ἐστὲ τῶν τάχιον ἀλόντων ἀσεβέστεροι;  
οὐ τὰ κρυπτά μὲν τῶν ἀμαρτημάτων ἠδοξήκατε, κλο-  
πὰς λέγω καὶ ἐνέδρας καὶ μοιχείας, ἀρπαγαῖς δ'  
ἐρίζετε καὶ φόνοις, καὶ ξένας καινοτομεῖτε κακίας  
ὁδοὺς; ἐκδοχείον δὲ πάντων τὸ ἱερὸν γέρονε, καὶ χει-  
ρὶν ἐμφυλίοις ὁ θεὸς μεμιάνται χῶρος, ὃν καὶ Ῥωμαῖοι

πύρρωθεν προσεκύνουν, πολλὰ τῶν ἰδίων ἐθῶν παρα-  
λύοντες εἰς τὸν ἡμέτερον νόμον. εἶτα ἐπὶ τούτοις τὸν  
ἀσεβηθέντα σύμμαχον προσδοκᾶτε; πάνυ γοῦν ἐστὲ  
δίκαιοι ἰκέται, καὶ χειρὶ καθαγαῖς τὸν βοηθὸν ὑμῶν  
παρακαλεῖτε. τοιαύταις ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ἰκέτευσεν ἐπὶ  
τὸν Ἀσσυρίων, ὅτε τὸν μέγαν ἐκείνον στρατὸν μιᾶ  
νυκτὶ κατέστρωσεν ὁ θεός. ὅμοια δὲ τῷ Ἀσσυρίῳ Ῥω-  
μαῖοι δρωσιν, ἵνα καὶ ἄμυναν ὑμεῖς ὁμοίαν ἐλπίσητε.  
οὐχ ὁ μὲν χρήματα παρὰ τοῦ βασιλέως ὑμῶν λαβῶν ἐφ'  
ὧ μὴ πορθήσῃ τὴν πόλιν, κατέβη παρὰ τοὺς ὄρκους  
ἐμπροῆσαι τὸν ναόν; Ῥωμαῖοι δὲ τὸν συνήθη δασμὸν  
αἰτοῦσιν, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν τοῖς ἐκείνων πατράσι  
παρέσχον, καὶ τούτου τυχόντες οὔτε πορθοῦσι τὴν πό-  
λιν οὔτε ψεύουσι τῶν ἁγίων, διδῶσι δ' ἡμῖν τᾶλλα,  
γενεὰς τε ἐλευθέρας καὶ κτήσεις τὰς ἑαυτῶν νέμεσθαι,  
καὶ τοὺς ἱεροὺς νόμους σῶξουσιν. μανία δὲ τὸν θεὸν  
προσδοκᾶν ἐπὶ δικαίοις οἷος ἐπ' ἀδίκους ἐφάνη. καὶ  
παραχρήμα δ' ἀμύνειν οἶδεν ὅταν δέῃ· τοὺς γοῦν Ἀσ-  
συρίους κατὰ νύκτα τὴν πρώτην παραστρατοπεδεύ-  
σαμένους ἔκλασεν. ὥστε εἰ καὶ τὴν ἡμετέραν γενεὰν  
ἐλευθερίας ἢ Ῥωμαίους κολάσεως ἀξίους ἐκρινε, κἂν  
παραχρήμα καθάπερ τοῖς Ἀσσυρίοις ἐνέσκηψεν, ὅτε  
τοῦ ἔθνους ἠπατετο Πομπήιος, ὅτε μετ' αὐτὸν ἀνῆει  
Σόσσιος, ὅτε Ἰεσπασιανὸς ἐπόρθει τὴν Γαλιλαίαν, τὰ  
τελευταῖα νῦν ὅτε ἠγγίξε Τίτος τῇ πόλει. καίτοι Μά-  
γνος μὲν καὶ Σόσσιος πρὸς τῷ μηδὲν παθεῖν καὶ ἀνά  
κράτος ἔλαβον τὴν πόλιν, Ἰεσπασιανὸς δ' ἐκ τοῦ πρὸς  
ἡμᾶς πολέμου καὶ βασιλείας ἠρξάτο. Τίτῳ μὲν γὰρ καὶ  
πηγαὶ πλουσιώτεραι ῥέουσιν, αἱ ξηρανθεῖσαι πρότερον  
ὑμῖν. πρὸ γοῦν τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὴν τε Σιλωὰμ  
ἐπιλιποῦσαν ἴστε καὶ τὰς ἐξω τοῦ ἄστεως ἀπάσας, ὥστε  
πρὸς ἀμφοεῖς ἀνεῖσθαι τὸ ὕδωρ· τὸ δὲ νῦν οὕτω

πληθύνουσι τοῖς πολεμίοις ὑμῶν ὡς μὴ μόνον αὐτοῖς  
καὶ κτήνεσιν ἀλλὰ καὶ κήποις διαρκεῖν. τό γε μὴν τέ-  
ρας τοῦτο πεπειρασθε καὶ πρότερον ἐφ' ἀλώσει τῆς πό-  
λεως γεγενημένον, ὃδ' ὁ προειρημένος Βαβυλώνιος  
ἐπεστράτευσεν, ὃς τὴν τε πόλιν ἐλὼν ἐνέπρησε καὶ τὸν  
ναόν, οὐδέν, οἶμαι, τῶν τότε ἡσεβηκότων τηλικούτου  
ἡλικία ὑμεῖς· ὥστε ἐγωγε πεφευγῆναι μὲν ἐκ τῶν ἀγίων  
οἶμαι τὸ θεῖον, ἐστάναι δὲ παρ' οἷς πολεμεῖτε νῦν.  
ἀλλ' ἀνὴρ μὲν ἀγαθὸς οἰκίαν ἀσελγῆ φεύξεται καὶ τοὺς  
ἐν αὐτῇ στυγῆσει, τὸν δὲ θεὸν ἐτι πείθεσθε τοῖς ὑμέ-  
τέροις κακοῖς παραμένειν, ὃς τά τε κρυπτά πάντα ἐφορᾷ  
καὶ τῶν σιγωμένων ἀκούει; τί δὲ σιγᾶται παρ' ὑμῖν,  
ἢ τί κρύπτεται; τί δ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐχθροῖς φανερόν  
γέγονε; πομπεύετε γὰρ παρανομοῦντες, καὶ καθ' ἡμέ-  
ραν ἐρίζετε τίς χείρων γένηται, τῆς ἀδικίας ὥσπερ  
ἀρετῆς ἐπίδειξιν ποιούμενοι. καταλείπεται δὲ ὅμως ἐτι  
σωτηρίας ὁδός, ἐὰν θέλητε, καὶ τὸ θεῖον εὐδιάλλακτον  
ἐξομολογουμένοις καὶ μετανοοῦσιν. ᾧ σιδήρειοι, ῥί-  
ψατε τὰς πανοπλίας, λάβετε ἤδη κατερειπομένης αἰδῶ  
πατρίδος, ἐπιστράφητε, καὶ θεάσασθε τὸ κάλλος ἧς  
προδίδοτε, οἶον ἄστν, οἶον ἱερόν, ὅσων ἐθνῶν δῶρα.  
ἐπὶ ταῦτά τις ὀδηγεῖ φλόγας; ταῦτά τις μηκέτι εἶναι  
θέλει; καὶ τί σῶζεσθαι τούτων ἀξιώτερον; ἄτεγκτοί γε  
καὶ λίθων ἀπαθέστεροι. καὶ εἰ μὴ ταῦτα γνησίους ὄμ-  
μασι βλέπετε, γενεᾶς γούν ὑμετέρας οἰκτεῖρατε, καὶ  
πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκάστω ἔστω τέκνα καὶ γυνὴ καὶ γονεῖς,  
οὓς ἀναλώσει μετὰ μικρόν ἢ λιμὸς ἢ πόλεμος. οἶδα ὅτι  
μοι συγκινδυνεύει μήτηρ καὶ γυνὴ καὶ γένος οὐκ ἄση-  
μον καὶ πάλαι λαμπρὸς οἶκος, καὶ τάχα δοκῶ διὰ ταῦτα  
συμβουλευεῖν. ἀποκτείνετε αὐτούς, λάβετε μισθὸν τῆς  
ἐαυτῶν σωτηρίας τοῦμὸν αἷμα. κἀγὼ θνήσκων ἐτοι-  
μος, εἰ μετ' ἐμὲ σωφρονεῖν μέλλετε."

τοιαῦτα τοῦ Ἰωσήπου μετὰ δακρύων ἐμβοῶντος, οἱ 10  
στασιαστικαὶ μὲν οὔτε ἐνέδοσαν οὔτε ἀσφαλῆ τὴν μετα-  
βολὴν ἐκρίναν, ὁ δὲ δῆμος ἐκινήθη πρὸς αὐτομολλίαν.  
καὶ οἱ μὲν τὰς κτήσεις ἐλαχίστου παλοῦντες, οἱ δὲ τὰ  
πολυτελέστερα τῶν κειμηλίων, τοὺς μὲν χρυσοῦς, ὡς  
μὴ φωραθεῖεν ὑπὸ τῶν ληστῶν, κατέπινον, ἐπειτα  
πρὸς τοὺς Ῥωμαίους διαδιδράσκοντες, ὁπότε κατενέγ-  
καιεν, εὐπόρουν πρὸς ἃ δέοιντο. διηφίει γὰρ τοὺς  
πολλοὺς ὁ Τίτος εἰς τὴν χώραν, ὅποι βούλοιοτο ἕκαστος·  
καὶ τοῦτο αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τὸ αὐτομολεῖν παρεκά-  
λει, τῶν μὲν εἰσῶ κακῶν στερησομένους, μὴ δουλεύ-  
σοντας δὲ Ῥωμαίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν  
Σίμωνα περιεφύλαττον τὰς τούτων ἐξόδους πλέον ἢ τὰς  
Ῥωμαίων εἰσόδους, καὶ σκιάν τις ὑπονοίας παρασχῶν  
μόνον εὐθέως ἀπεσφάττετο. τοῖς γε μὴν εὐπόροις 2  
καὶ τὸ μένειν πρὸς ἀπώλειαν ἴσον ἦν· προφάσει γὰρ  
αὐτομολίας ἀνηρεῖτό τις διὰ τὴν οὐσίαν. τῷ λιμῷ δὲ ἢ  
ἀπόνοια τῶν στασιαστῶν συνήκμαζε, καὶ καθ' ἡμέραν  
ἀμφοτέρα προσεξεκαίετο τὰ δεινά. φανερὸς μὲν γὰρ  
οὐδαμοῦ σίτος ἦν, ἐπεισηθῶντες δὲ διηρῶν τὰς  
οἰκίας· ἐπειθ' εὐρόντες μὲν ὡς ἀρνησαμένους ἠκί-  
ζοντο, μὴ εὐρόντες δὲ ὡς ἐπιμελέστερον κρύψαντας  
ἐβασάνιζον. τεκμήριον δὲ τοῦ τε ἔχειν καὶ μὴ τὰ σώ-  
ματα τῶν ἀθλίων, ὧν οἱ μὲν ἐτι συνεστῶτες εὐπορεῖν  
τροφῆς ἐδόκουν, οἱ τηκόμενοι δὲ ἤδη παραδεύοντο,  
καὶ κτείνειν ἄλογον ἐδόκει τοὺς ὑπ' ἐνδείας τεθνηξο-  
μένους αὐτίκα. πολλοὶ δὲ λάθρα τὰς κτήσεις ἐνὸς  
ἀντηλλάξαντο μέτρον, πυρῶν μὲν, εἰ πλουσιώτεροι  
τυγχάνοιεν ὄντες, οἱ δὲ πενέστεροι κριθῆς· ἐπειτα κα-  
ταλείοντες ἑαυτοὺς εἰς τὰ μυχαίτατα τῶν οἰκιῶν τινὲς  
μὲν ὑπ' ἄκρας ἐνδείας ἀνέργαστον τὸν σίτον ἤσθιον,  
οἱ δὲ ἔπεσον ὡς ἢ τε ἀνάγκη καὶ τὸ δέος παρήγει. καὶ

τράπεζα μὲν οὐδαμοῦ παρετίθετο, τοῦ δὲ πρὸς ἀφέλ-  
 3 κοντες ἔτ' ὤμα τὰ σιτία διήραζον. ἐλεεινὴ δ' ἦν  
 ἡ τροφή καὶ δακρύων ἄξιος ἡ θεία, τῶν μὲν δυνατῶ-  
 τέρων πλεονεκτούντων, τῶν δὲ ἀσθενῶν ὀδυρομένων.  
 πάντων μὲν δὴ παθῶν ὑπερίσταται λιμός, οὐδὲν δ' 5  
 οὕτως ἀπόλλυσιν ὡς αἰδῶ· τὸ γὰρ ἄλλως ἐντροπῆς  
 ἄξιον ἐν τούτῳ καταφρονεῖται. γυναῖκες γοῦν ἀνδρῶν  
 καὶ παῖδες πατέρων, καὶ τὸ οἰκτρότατον, μητέρες νη-  
 πίων ἐξήραζον ἐξ αὐτῶν τῶν στομάτων τὰς τροφάς,  
 καὶ τῶν φιλιότατων ἐν χερσὶ μαραινόμενων οὐκ ἦν 10  
 φειδῶ τοὺς τοῦ ζῆν ἀφελῆσθαι σταλαγμούς. τοιαῦτα  
 δ' ἐσθιόντες ὅμως οὐ διελάνθανον, πανταχοῦ δ' ἐφί-  
 σταντο οἱ στασιασταὶ καὶ τούτων ταῖς ἀρπαγαῖς. ὁπότε  
 γὰρ κατίδοιεν ἀποκεκλεισμένην οἰκίαν, σημεῖον ἦν  
 τοῦτο τοὺς ἐνδον προσφέρεισθαι τροφήν· εὐθὺς δ' 15  
 ἐξαράξαντες τὰς θύρας εἰσεπήδων, καὶ μόνον οὐκ ἐκ  
 τῶν φαρυγγῶν ἀναθλίβοντες τὰς ἀκόλους ἀνέφερον.  
 ἐτύπτοντο δὲ γέροντες ἀντεχόμενοι τῶν σιτίων, καὶ κό-  
 μης ἐσπαράττοντο γυναῖκες συγκαλύπτουσαι τὰ ἐν χερ-  
 σίν. οὐδέ τις ἦν οἰκτος πολιᾶς ἢ νηπίων, ἀλλὰ συνεπ- 20  
 αῖροντες τὰ παιδιά τῶν ψωμῶν ἐκκρεμάμενα κατέσειον  
 εἰς ἔδαφος. τοῖς δὲ φθάσασιν τὴν εἰσδρομὴν αὐτῶν καὶ  
 προκαταπιούσιν τὸ ἀρπαγησόμενον ὡς ἀδικηθέντες ἦσαν  
 ὀμότεροι. δεινὰς δὲ βασάνων ὁδοὺς ἐπενόουν πρὸς  
 ἐρευνᾶν τροφῆς, ὁρόβοις μὲν ἐμφράττοντες τοῖς ἀθλίους 25  
 τοὺς τῶν αἰδοίων πόρους, ῥάβδοις δ' ὀξείαις ἀναπέι-  
 ροντες τὰς ἔδρας. τὰ φρικτὰ δὲ καὶ ἀκοαῖς ἐπασχέ τις  
 εἰς ἐξομολόγησιν ἐνὸς ἄφτου, καὶ ἵνα μνηύση δράκα  
 μίαν κεκρυμμένην ἀλφίτων. οἱ βασανιστὰι δ' οὐκ ἐπέι-  
 νον (καὶ γὰρ ἤττον ἂν ὤμον ἦν τὸ μετ' ἀνάγκης), 30  
 γυμνάζοντες δὲ τὴν ἀπόνοιαν καὶ προπαρασκευάζοντες  
 αὐτοῖς εἰς τὰς ἐξῆς ἡμέρας ἐφόδια. τοῖς δ' ἐπὶ τὴν

Ῥωμαίων φρουρὰν νύκτωρ ἐξεργύσασιν ἐπὶ λαχάνων  
 συλλογὴν ἀγρίων καὶ πίας ὑπαντῶντες, ὅτε ἤδη δια-  
 πεφευγέναι τοὺς πολεμίους ἐδόκουν, ἀφήραζον τὰ  
 κομισθέντα· καὶ πολλάκις ἰκετευόντων καὶ τὸ φρικτὸν  
 5 ἐπικαλουμένων ὄνομα τοῦ θεοῦ, μεταδοῦναι τι μέρος  
 αὐτοῖς ὧν κινδυνεύσαντες ἤνεγκαν, οὐδ' ὅτιοῦν μετέ-  
 δοσαν· ἀγαπητὸν δ' ἦν τὸ μὴ καὶ προσαπολέεσθαι σε-  
 συλημένον.

οἱ μὲν δὴ ταπεινότεροι τοιαῦτα πρὸς τῶν δορυ- 4  
 10 φόρων ἐπασχον, οἱ δὲ ἐν ἀξιώματι καὶ πλούτῳ πρὸς  
 τὸν τυράννον ἀνήγοντο. τούτων οἱ μὲν ἐπιβουλὰς  
 ψευδεῖς ἐγκαλούμενοι διεφθείροντο, οἱ δὲ ὡς προδι-  
 δοῦεν Ῥωμαίοις τὴν πόλιν. τὸ δὲ ἐτοιμότατον ἦν μνη-  
 τῆς τις ὑποβλητὸς ὡς αὐτομολεῖν διεγνωκότων. ὁ δὲ  
 15 ὑπὸ Σίμωνος γυμνωθεὶς πρὸς Ἰωάννην ἀνεπέμπετο,  
 καὶ τῶν ὑπὸ Ἰωάννου σεσυλημένων ὁ Σίμων μετελάμ-  
 βανεν· ἀντιπρούπινον δ' ἀλλήλοις τὸ αἷμα τῶν δημο-  
 τῶν, καὶ τὰ πτώματα τῶν ἀθλίων διεμερίζοντο. καὶ  
 τοῦ μὲν κρατεῖν στάσις ἦν ἐν ἀμφοτέροις, τῶν δὲ ἀσε-  
 20 βημάτων ὁμόνοια· καὶ γὰρ ὁ μὴ μεταδοὺς ἐκ τῶν ἀλ-  
 λοτρίων κακῶν θατέρῳ μονοτρόπως ἐδόκει πονηρός,  
 καὶ ὁ μὴ μεταλαβὼν ὡς ἀγαθοῦ τινὸς ἤλγει τὸν νοσφι-  
 σμὸν τῆς ὀμότητος.

καθ' ἕκαστον μὲν οὖν ἐπεξίεναι τὴν παρανομίαν 5  
 25 αὐτῶν ἀδύνατον, συνελόντα δ' εἰπεῖν, μήτε πόλιν ἄλ-  
 λην τοιαῦτα πεπονθέναι μήτε γενεὰν ἐξ αἰῶνος γεγο-  
 νέναι κακίας γονιμωτέραν, οἷ γε τελευταίου καὶ τὸ  
 γένος ἐφάυλιζον τῶν Ἑβραίων, ὡς ἤττον ἀσεβεῖς δο-  
 κοῖεν πρὸς ἀλλοτρίους, ἐξομολογήσαντο δ' ὅπερ ἦσαν  
 30 εἶναι δοῦλοι καὶ σύγκλυδες καὶ νόθα τοῦ ἔθνους φθάρ-  
 ματα. τὴν μὲν γε πόλιν ἀνέτρεψαν αὐτοί, Ῥωμαίους  
 δὲ ἄκουτας ἠμάγκασαν ἐπιγραφῆναι σκυθρωπῶ κατορ-

θώματι, και μόνον οὐχ εἴλκυσαν ἐπὶ τὸν ναὸν βραδῦ-  
νον τὸ πῦρ. ἀμέλει καιόμενον ἐκ τῆς ἄνω πόλεως  
ἀφορῶντες οὔτε ἤλγησαν οὔτε ἐδάκρυσαν, ἀλλὰ ταῦτα  
τὰ πάθη παρὰ Ῥωμαίοις εὐρέθη.

καὶ ταῦτα μὲν κατὰ χώραν ὕστερον μετ' ἀποδείξεως  
11 τῶν πραγμάτων ἐροῦμεν. Τίτω δὲ τὰ μὲν χώματα πρού-  
κοπτε, καίτοι πολλὰ κακουμένων ἀπὸ τοῦ τείχους τῶν  
στρατιωτῶν, πέμψας δ' αὐτὸς μοῖραν τῶν ἰπέων ἐκέ-  
λευσε τοὺς κατὰ τὰς φάραγγας ἐπὶ συγκομιδῇ τροφῆς  
ἐξιόντας ἐνεθρεύειν. ἦσαν δὲ τινὲς μὲν καὶ τῶν μαχί- 10  
μων, οὐκέτι διαρκούμενοι ταῖς ἀρπαγαῖς, τὸ δὲ πλεον  
ἐκ τοῦ δήμου πένητες, οὓς αὐτομολεῖν ἀπέτρεπε τὸ  
περὶ τῶν οἰκείων δέος· οὔτε γὰρ λήσεσθαι τοὺς στα-  
σιαστὰς ἤλπιζον μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων διαδιδρά-  
σκοντες, καὶ καταλιπεῖν ταῦτα τοῖς λησταῖς οὐχ ὑπέ- 15  
μενον ὑπὲρ αὐτῶν σφαρησόμενα. τολμηροὺς δὲ πρὸς  
τὰς ἐξόδους ὁ λιμὸς ἐποίει, καὶ κατελείπετο μὴ λανθά-  
νοντας εἰς τοὺς πολεμίους ἀλίσκεσθαι. λαμβανόμενοι  
δὲ κατ' ἀνάγκην ἠμύνοντο δέει τῆς κολάσεως, καὶ μετὰ  
μάχην ἰκετεύειν ἄωρον ἐδόκει. μαστιγούμενοι δὴ καὶ 20  
προβασανιζόμενοι τοῦ θανάτου πᾶσαν αἰκίαν, ἀνεστη-  
ροῦντο τοῦ τείχους ἀντικρῦ. Τίτω μὲν οὖν οἰκτρὸν τὸ  
πάθος κατεφαίνετο, πεντακοσίων ἐκάστης ἡμέρας, ἔστι  
δ' ὅτε καὶ πλειόνων ἀλίσκομένων, οὔτε δὲ τοὺς βία  
ληφθέντας ἀφεῖναι ἀσφαλές, καὶ φυλάττειν τοσοῦτους 25  
φρουρὰν τῶν φυλαξάντων ἑώρα· τὸ γὰρ μὴν πλεον οὐκ  
ἐκάλυε, τάχ' ἂν ἐνδοῦναι πρὸς τὴν ὄψιν ἐλπίσας αὐ-  
τούς, εἰ μὴ παραδοῖεν, ὅμοια πεισομένους. προσήλουν  
δ' οἱ στρατιῶται δι' ὄργην καὶ μῖσος τοὺς ἀλόντας ἄλ-  
λον ἄλλω σχήματι πρὸς χλεῦν, καὶ διὰ τὸ πλήθος 30  
χώρα τε ἐνέλειπε τοῖς σταυροῖς καὶ σταυροὶ τοῖς σώ-  
μασιν.

οἱ στασιασταὶ δὲ τοσοῦτον ἀπεδέησαν τοῦ μετα- 2  
βαλέσθαι πρὸς τὸ πάθος, ὥστε καὶ τὸν ναυτίον αὐτοὶ  
σοφίσασθαι πρὸς τὸ λοιπὸν πλήθος· σύροντες γὰρ τοὺς  
τῶν αὐτομόλων οἰκείους ἐπὶ τὸ τεῖχος καὶ τῶν δημο-  
τῶν τοὺς ἐπὶ πίστιν ὠρημένους, οἷα πάσχουσιν οἱ  
Ῥωμαίοις προσφεύγοντες ἐπεδείκνυσαν, καὶ τοὺς κε-  
κρατημένους ἰκέτας ἔλεγον, οὐκ αἰχμαλώτους. τοῦτο  
πολλοὺς τῶν αὐτομολεῖν ὠρημένων, μέχρι τάληθῆς  
ἐγνώσθη, κατέσχευε εἰσῶ. ἐνιοὶ δὲ καὶ παραχοῆμα διέ-  
10 δρασαν ὡς ἐπὶ βέβαιον τιμωρίαν, ἀνάπανσιν ἠγοούμενοι  
τὸν ἐκ τῶν πολεμίων θάνατον ἐν λιμοῦ συγκρίσει.  
πολλοὺς δὲ καὶ χειροκοπήσαι κελεύσας Τίτος τῶν ἐα-  
λωκότων, ὡς μὴ δοκοῖεν αὐτόμολοι καὶ πιστεύοιντο διὰ  
τὴν συμφορὰν, εἰσέπεμψε πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν  
15 Σίμωνα, νῦν γε ἤδη παύσεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ  
πρὸς ἀναίρεσιν τῆς πόλεως αὐτὸν βιάζεσθαι, κερδήσαι  
δ' ἐκ τῆς ἐν ὑστάτοις μεταμελείας τὰς τε αὐτῶν ψυχὰς  
καὶ τηλικαύτην πατρίδα καὶ ναὸν ἀκοινώνητον ἄλλοις.  
περιωὶν δὲ τὰ χώματα τοὺς ἐργαζομένους ἅμα κατήπει-  
20 γεν, ὡς οὐκ εἰς μακρὰν ἀκολουθήσων ἐργοῖς τῷ λόγῳ.  
πρὸς ταῦτα αὐτὸν τε ἐβλασφήμον ἀπὸ τοῦ τείχους  
Καίσαρα καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν θανάτου  
καταφρονεῖν ἐβόων (ἠρῆσθαι γὰρ αὐτὸν πρὸ δουλείας  
καλῶς), ἐργάσεσθαι δ' ὅσα ἂν δύνωνται κακὰ Ῥω-  
25 μαίους ἕως ἐμπνέωσι, πατρίδος δ' οὐ μέλει τοῖς ὡς  
αὐτὸς φησὶν ἀπολουμένοις, καὶ ναὸν ἀμείνω τούτου τῷ  
θεῷ τὸν κόσμον εἶναι. σωθήσεσθαι γὰρ μὴν καὶ τοῦτον  
ὑπὸ τοῦ κατοικοῦντος, ὃν καὶ αὐτοὶ σύμμαχον ἔχοντες  
πᾶσαν χλευάζειν ἀπειλὴν ὕστεροῦσαν ἐργῶν· τὸ γὰρ  
30 τέλος εἶναι τοῦ θεοῦ. τοιαῦτα ταῖς λοιδορῆσιν ἀναμίσ-  
γοντες ἐνεκράγεσαν.

ἐν δὲ τούτῳ καὶ ὁ ἐπιφανὴς Ἀντίοχος παρῆν, ἄλ- 3

λους τε ὀπλίτας συχνούς ἔχων καὶ περὶ αὐτὸν στίφος  
Μακεδόνων καλούμενον, ἤλικας πάντας, ὑψηλοῦς, ὀλί-  
γον ὑπὲρ ἀντίπαιδας, τὸν Μακεδονικὸν τρόπον ὠπλι-  
σμένους τε καὶ πεκαιομένους, ὅθεν καὶ τὴν ἐπίκλησιν  
εἶχον, ὕστερον οἱ πολλοὶ τοῦ γένους. εὐδαιμονῆ-  
σαι γὰρ μάλιστα τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλέων τὸν Κομ-  
μαγηνὸν συνέβη πρὶν γεύσασθαι μεταβολῆς· ἀπέφηνε  
δὲ κάκεινος ἐπὶ γήρως ὡς οὐδένα χρὴ λέγειν πρὸ θανα-  
τάτου μακάριον. ἀλλ' ὅ γε καὶς ἀκμαζόντος αὐτοῦ τη-  
νικαῦτα παρῶν θαναμάξεν ἐφασκε τί δὴ ποτε Ῥωμαῖοι 10  
κατοικοῦεν προσιέναι τῷ τείχει. πολεμιστῆς δὲ τις  
αὐτὸς ἦν καὶ φύσει παράβολος, κατὰ τε τὴν ἀλκὴν το-  
σοῦτος ὡς ὀλίγων τὴν τόλμαν διαμαρτάνειν. μειδιάσεν-  
τος δὲ τοῦ Τίτου καὶ „κοινὸς ὁ πόνος“ εἰπόντος, ὡς  
εἶχεν ὠρησεν ὁ Ἀντίοχος μετὰ τῶν Μακεδόνων πρὸς 15  
τὸ τείχος. αὐτὸς μὲν οὖν διὰ τε ἰσχνὴν καὶ κατ' ἐμπει-  
ρίαν ἐφυλάττετο τὰ τῶν Ἰουδαίων βέλη, τοξέων εἰς  
αὐτούς, τὰ μειράκια δ' αὐτῷ συνετρίβη πάντα πλήν  
ὀλίγων· διὰ γὰρ αἰδῶ τῆς ὑποσχέσεως προσεφιλονεύ-  
κει μαχόμενα, καὶ τέλος ἀνεχώρουν τραυματῆται πολλοί, 20  
συννοοῦντες ὅτι καὶ τοῖς ἀληθῶς Μακεδόσιν, εἰ μέλ-  
λοιεν κρατεῖν, δέοι τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης.

4 τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀρξαμένοις δωδεκάτῃ μηνὸς  
Ἀρτεμισίου συνετελέσθη τὰ χώματα μόλις ἐνάτῃ καὶ  
εἰκάδι, ταῖς δεκαεπτὰ συνεχῶς πονουμένων ἡμέραις. 25  
μέγιστα γὰρ ἐχώσθη τὰ τέσσαρα, καὶ θάτερον μὲν τὸ  
ἐπὶ τὴν Ἀντωνίαν ὑπὸ τοῦ πέμπτου τάγματος ἐβλήθη  
κατὰ μέσον τῆς Στρουθίου καλουμένης κολυμβήθρας,  
τὸ δὲ ἕτερον ὑπὸ τοῦ δωδεκάτου διεστῶτος ὅσον εἰς  
πήχεις εἰκοσί. τῷ δεκάτῳ δὲ τάγματι, διέχοντι πολὺ 30  
τούτων, κατὰ βόρειον κλίμα τὸ ἔργον ἦν καὶ κολυμ-  
βήθραν Ἀμύγδαλον προσαγορευομένην· τούτου δὲ τὸ

πεντεκαδέκατον ἀπὸ τριάκοντα πηχῶν ἐχώνων κατὰ  
τὸ τοῦ ἀρχιερέως μνημεῖον. προσαγομένων δ' ἤδη τῶν  
ὀργάνων ὁ μὲν Ἰωάννης ἐνδοθεν ὑπορύξας τὸ κατὰ τὴν  
Ἀντωνίαν μέχρι τῶν χωμάτων διάστημα, καὶ διαλαβὼν  
5 σταυροῖς τοὺς ὑπονόμους, ἀνακρήμνησι τὰ ἔργα, πίσση  
δὲ καὶ ἀσφάλτῳ διακεχρισμένην ὕλην εἰσκομίσας ἐνήσει  
πῦρ. καὶ τῶν σταυρῶν ὑποκαέντων ἢ τε διῶρυξ ἐνέ-  
δωκεν ἀθρόα, καὶ μετὰ μεγίστου φόβου κατεσείσθη τὰ  
σώματα εἰς αὐτήν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον μετὰ τοῦ κο-  
10 νιοστοῦ καπνὸς ἠγείρετο βαθύς, πνιγομένου τῷ πτώ-  
ματι τοῦ πυρός· τῆς δὲ θλιβούσης ὕλης διαβιβρωσκο-  
μένης ἤδη φανερὰ φλόξ ἐρρήγνυτο. καὶ τοῖς Ῥωμαίοις  
ἐκπληξίς μὲν πρὸς τὸ αἰφνίδιον, ἀθυμία δὲ πρὸς τὴν  
ἐπίνοιαν ἐμπίπτει. καὶ κρατήσεν οἰόμενοις ἤδη τὸ  
15 συμβᾶν καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἐψυξε τὴν ἐλπίδα· τὸ δὲ  
ἀμύνειν ἀρχεῖον ἐδόκει πρὸς τὸ πῦρ, καὶ εἰ σβεσθεῖη,  
τῶν χωμάτων καταποθέντων.

μετὰ δὲ ἡμέρας δύο καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτίθενται 5  
χώμασιν οἱ περὶ τὸν Σίμωνα· καὶ γὰρ δὴ προσαγαγόν-  
τες ταύτη τὰς ἐλεπόλεις οἱ Ῥωμαῖοι διέσειον ἤδη τὸ  
20 τείχος. Τεφθαῖος δὲ τις ἀπὸ Γαρσὶς πόλεως τῆς Γαλι-  
λαίας, καὶ Μεγάσσαρος τῶν βασιλικῶν καὶ Μαριάμης  
θεράπων, μεθ' ὧν Ἀδιαβηνὸς τις υἱὸς Ναβαταίου, τοῦ-  
νομα κληθεὶς ἀπὸ τῆς τύχης Χαγείρας, ὅπερ σημαίνει  
25 χωλός, ἀρπάσαντες λαμπάδας προεπήδησαν ἐπὶ τὰς  
μηχανάς. τούτων τῶν ἀνδρῶν οὔτε τολμηρότεροι κατὰ  
τόνδε τὸν πόλεμον ἐκ τῆς πόλεως ἐφάνησαν οὔτε φο-  
βερώτεροι· καθάπερ γὰρ εἰς φίλους ἐκτρέχοντες, οὐ  
πολεμίων στίφος, οὔτε ἔδεισαν οὔτε ἐμέλλησαν οὔτε  
30 ἀπέστησαν, ἀλλὰ διὰ μέσων ἐνθορόντες τῶν ἐχθρῶν  
ὑφῆψαν τὰς μηχανάς, βαλλόμενοι δὲ καὶ τοῖς ξίφεσιν  
ἀνωθούμενοι πάντοθεν οὐ πρότερον ἐκ τοῦ κινδύνου

μετεκινήθησαν ἢ δράξασθαι τῶν ὀργάνων τὸ πῦρ. αἰρομένης δ' ἤδη τῆς φλογὸς Ῥωμαῖοι μὲν ἀπὸ τῶν στρατοπέδων συνθέοντες ἐβοήθουν, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ τείχους ἐκώλυνον καὶ τοῖς σβεννύειν πειρωμένοις συνεπλέκοντο, κατὰ μηδὲν τῶν ἰδίων φειδόμενοι σωμάτων. 5 καὶ οἱ μὲν εἴλκον ἐκ τοῦ πυρὸς τὰς ἐλεπόλεις, τῶν ὑπὲρ αὐτὰς γέροντων φλεγόμενων, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ διὰ τῆς φλογὸς ἀντελαμβάνοντο, καὶ τοῦ σιδήρου ζέοντος δρασσομένοι τοὺς κριοὺς οὐ μεθίσταν. διέβαινε δ' ἀπὸ τούτων ἐπὶ τὰ χώματα τὸ πῦρ, καὶ τοὺς ἀμύνοντας 10 προσελάμβανεν. ἐν τούτῳ δ' οἱ μὲν Ῥωμαῖοι κυκλούμενοι τῇ φλογὶ καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἔργων ἀπογνόντες ἀνεχώρουν ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, Ἰουδαῖοι δὲ προσέκειντο πλείους αἰετίνους, τῶν ἐνδοθεν προσβοηθούτων, καὶ τῷ κρατεῖν τεθαρρηκότες ἀταμιεύτους ἐχρῶντο ταῖς 15 ὀρμαῖς, προελθόντες δὲ μέχρι τῶν ἐρυσμάτων ἤδη συνεπλέκοντο τοῖς φρουροῖς. τάξις δ' ἐστὶν ἐκ διαδοχῆς ἰσταμένη πρὸ τοῦ στρατοπέδου, καὶ δεινὸς ἐπ' αὐτῇ Ῥωμαίων νόμος, τὸν ὑποχωρήσαντα καθ' ἣν δὴ ποτ' οὐκ αἰτίαν θνήσκειν. οὗτοι τοῦ μετὰ κολάσεως τὸν 20 μετ' ἀρετῆς θάνατον προκρίναντες ἴστανται, καὶ πρὸς τὴν τούτων ἀνάγκην πολλοὶ τῶν τραπέντων ἐπεστράφησαν αἰδούμενοι. διαθέντες δὲ καὶ τοὺς ὀξευβελεῖς ἐπὶ τοῦ τείχους εἶργον τὸ προσγινόμενον πλήθος ἐκ τῆς πόλεως, οὐδὲν εἰς ἀσφάλειαν ἢ φυλακὴν τῶν σωμάτων 25 προνοουμένους· συνεπλέκοντο γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς προστυχοῦσι, καὶ ταῖς αἰχμαῖς ἀφυλάκτως ἐπιπίπτοντες αὐτοῖς τοῖς σώμασι τοὺς ἐχθροὺς ἐπαιον. οὔτε δ' ἔργους αὐτοὶ πλέον ἢ τῷ θαρρεῖν περιῆσαν, καὶ Ῥωμαῖοι τῇ τόλμῃ πλέον εἶκον ἢ τῷ κακοῦσθαι. 30

6 παρῆν δ' ἤδη ὁ Καῖσαρ ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας, ὅπου κενώριστο κατασκηπτόμενος τόπου ἄλλοις χώμασι· καὶ

πολλὰ τοὺς στρατιώτας φαυλίσας, εἰ κρατοῦντες τῶν πολεμίων τειχῶν κινδυνεύουσι τοῖς ἰδίοις, καὶ πολιορκουμένων ὑπομένουσιν αὐτοὶ τύχην, ὥσπερ ἐκ δεσμοτηρίου καθ' αὐτῶν Ἰουδαίους ἀνέντες, περιῆει μετὰ 5 τῶν ἐπιλέκτων κατὰ πλευρὰ τοῖς πολεμίοις αὐτός. οἱ δὲ κατὰ στόμα παιόμενοι καὶ πρὸς τοῦτον ἐπιστραφέντες ἐκαρτέρουν. μιγείσης δὲ τῆς παρατάξεως ὁ μὲν κοινοτοῦς τῶν ὀμμάτων ἢ κραυγὴ δὲ τῶν ἀκοῶν ἐπεκράτει, καὶ οὐδετέρῳ παρῆν ἐτι τεκμήρασθαι τὸ ἐχθρὸν 10 ἢ τὸ φίλιον. Ἰουδαίων δ' οὐ τοσοῦτον ἐτι κατ' ἀλήκην ὅσον ἀπογνώσει σωτηρίας παραμενόντων, καὶ Ῥωμαίους ἐτόνωσεν αἰδῶς δόξης τε καὶ τῶν ὀπλων καὶ προκινδυνεύοντος Καίσαρος, ὥστε μοι δοκοῦσι τὰ τελευταῖα δι' ὑπερβολὴν θυμῶν καὶ ὄλου ἀρπάσαι τὸ τῶν 15 Ἰουδαίων πλήθος, εἰ μὴ τὴν ἔσπην τῆς παρατάξεως φθάσαντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν.

διεφθαρμένων δὲ τῶν χωμάτων Ῥωμαῖοι μὲν ἦσαν ἐν ἀθυμίαις, τὸν μακρὸν κάματον ἐπὶ μιᾷ ὥρᾳ ἀπολέσαντες· καὶ πολλοὶ μὲν ταῖς συνήθεσι μηχαναῖς ἀπήλ- 20 πιζον ἀλώσεσθαι τὴν πόλιν, Τίτος δὲ μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐβουλεύετο. καὶ τοῖς μὲν θερμότεροις ἐδόκει πᾶσαν προσάγοντα τὴν δύναμιν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ τείχους βία· μέχρι μὲν γὰρ νῦν κατασπάσμασιν Ἰουδαίους τῆς στρατιᾶς συμπεπλέχθαι, προσιόντων δὲ ἀθρόων 25 οὐδὲ τὴν ἔφοδον οἴσειν· καταχωσθήσεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν βελῶν. τῶν δὲ ἀσφαλεστέρων οἱ μὲν καὶ τὰ χώματα ποιεῖν ἄλιν, οἱ δὲ καὶ δίχα τούτων προσκαθέζεσθαι, μόνον παραφυλάττοντας τὰς τε ἐξόδους αὐτῶν καὶ τὰς εἰσκομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, παρήνον, καὶ τῷ 30 λιμῷ καταλιπεῖν τὴν πόλιν, μηδὲ συμπλέεσθαι κατὰ χεῖρα τοῖς πολεμίοις· ἄμαχον γὰρ εἶναι τὴν ἀπόγνωσιν, οἷς εὐχὴ μὲν τῷ σιδήρῳ πεσεῖν, ἀπόκειται δὲ καὶ δίχα



τούτου πάθος χαλεπώτερον. αὐτῷ δὲ τὸ μὲν ἀργεῖν καθόλου μετὰ τοσαύτης δυνάμεως οὐκ ἔδοκει πρόπειν, καὶ τὸ μάχεσθαι περιττὸν πρὸς ἀλλήλων φθαρησομένοις· βάλλεσθαι δὲ χώματα δύσερον ἀπέφαινε ὕλης ἀπορία, καὶ τὸ παραφυλάττειν τὰς ἐξόδους δυσεργό- 5 τερον. κυκλώσασθαι τε γὰρ τῇ στρατιᾷ τὴν πόλιν διὰ τὸ μέγεθος καὶ δυσχωρίαν οὐκ εὐμαρὲς εἶναι, καὶ σφαλερὸν ἄλλως πρὸς τὰς ἐπιθέσεις· τῶν δὲ φανερῶν φυλαττομένων ἀφανεῖς ἐπινοεῖσθαι Ἰουδαίους ὁδοὺς κατὰ τε ἀνάγκην καὶ δι' ἐμπειρίαν. εἰ δέ τι λάθρα παρεισκομιζοίτο, τριβὴν ἐσσεσθαι πλείω τῇ πολιορκίᾳ, δεδιέναι τε μὴ τὴν δόξαν τοῦ κατορθώματος αὐτῷ τὸ μῆκος ἐλαττώσῃ τοῦ χρόνου· τούτῳ μὲν γὰρ εἶναι πᾶν ἀνύσιμον, πρὸς δὲ τῆς εὐκλείας τὸ τάχος. δεῖν γε μὴν, εἰ καὶ τῷ τάχει μετ' ἀσφαλείας βούλοιο χρήσασθαι, 15 περιτειχίζειν ὅλην τὴν πόλιν· μόνως γὰρ οὕτως ἂν πάσας ἀποφράξαι τὰς ἐξόδους, καὶ Ἰουδαίους ἢ πρὸς ἅπαντα ἀπογνόντας τὴν σωτηρίαν παραδώσειν τὴν πόλιν, ἢ λιμώπτοντας χειρωθῆσεσθαι ῥαδίως. οὐδὲ γὰρ ἠρεμήσειν αὐτὸν ἄλλως, ἀλλὰ καὶ τῶν χωμάτων ἐπιμε- 20 λήσεσθαι πάλιν, χρώμενον τοῖς καλύουσιν ἀτουωτέροις. εἰ δέ τῳ μέγα δοκεῖ καὶ δυσήνυτον τὸ ἔργον, χρῆναι σκοπεῖν ὡς οὔτε Ῥωμαίοις τι μικρὸν ἐνεργεῖν πρέπει, καὶ δίχα πόνου κατορθοῦν τι τῶν μεγάλων οὐδενὶ ῥαδίον ἄλλ' ἢ θεῶ μόνῳ. 25

2 τούτοις πείσας τοὺς ἠγεμόνας διανέμειν ἐκέλευσε τὰς δυνάμεις ἐπὶ τὸ ἔργον. ὁρμῇ δὲ τις ἐμπίπτει δαιμόνιος τοῖς στρατιώταις, καὶ μερισμαμένων τὸν περίβολον οὐ μόνον τῶν ταγμάτων ἦν ἔρις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς τάξεων πρὸς ἀλλήλας· καὶ στρατιώτης μὲν δεκαδόρην, δεκαδόρῃς δὲ ἑκατοντάρῃν, οὗτος δὲ ἐσπούδαζεν ἀρέσασθαι χιλιάρχον. τῶν δὲ χιλιάρχων ἐπὶ τοὺς

ἠγεμόνας ἔτεινε ἢ φιλοτιμία, καὶ τῶν ἠγεμόνων τὴν ἀμίλλαν ἐβράβευε Καῖσαρ· περιῶν γὰρ αὐτὸς ἐκάστης ἡμέρας πολλάκις ἐπεσκόπει τὸ ἔργον. ἀρξάμενος δ' ἀπὸ τῆς Ἀσσυρίων παρεμβολῆς, καθ' ἣν αὐτὸς ἐστρα- 5 τοπεδεύετο, ἐπὶ τὴν κατωτέρω καινόπολιν ἦγε τὸ τεῖχος, ἐνθεν διὰ τοῦ Κεδρωῶνος ἐπὶ τὸ Ἐλαιῶν ὄρος. εἶτα ἀνακάμπτων κατὰ μεσημβρίαν περιλαμβάνει τὸ ὄρος ἄχρι τῆς Περιστερεῶνος καλουμένης πέτρας, τὸν τε ἐξῆς λόφον ὃς ἐπίκειται τῇ κατὰ τὴν Σιλωὰμ φάραγγι, 10 κἀκεῖθεν ἐκκλίνας πρὸς δύσιν εἰς τὴν τῆς Πηγῆς κατῆι φάραγγα. μεθ' ἣν ἀναβαίνων κατὰ τὸ Ἀνάου τοῦ ἀρχιερέως μνημεῖον, καὶ διαλαβὼν τὸ ὄρος ἐνθα Πομπήιος ἐστρατοπεδεύσατο, πρὸς κλίμα βόρειον ἐπέστρεψε, καὶ προελθὼν μέχρι κάμης τινός (Ἐρεβίνθων οἶκος 15 καλεῖται), καὶ μετ' ἐκεῖνην τὸ Ἡρώδιον μνημεῖον περισχῶν, κατ' ἀνατολὴν τῷ ἰδίῳ στρατοπέδῳ συνῆπτεν ὅθεν ἤρξατο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα σταδίων ἦν, ἐξωθεν δὲ αὐτῷ προσωκοδομήθη 20 τρισκαίδεκα φρουρία· καὶ τούτων οἱ κύκλοι δέκα συνηριθμοῦντο σταδίων. τρισὶ δ' ὠκοδομήθη τὸ πᾶν ἡμέραις, ὡς τὸ μὲν ἔργον μηνῶν εἶναι ἄξιον, τὸ δὲ τάχος ἠττησθαι πίστεως. περικλείσας δὲ τῷ τείχει τὴν πόλιν, καὶ δύναντι τοῖς φρουρίοις ἐγκαταστήσας, τὴν μὲν 25 πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς περιῶν αὐτὸς ἐπεσκέπτετο, τὴν δευτέραν δὲ ἐπέτρπευεν Ἀλεξάνδρῳ, τὴν τρίτην δὲ ἔλαχον οἱ τῶν ταγμάτων ἠγεμόνες. διεκλήρουντο δ' οἱ φύλακες τοὺς ὕπνους, καὶ δι' ὅλης νυκτὸς περιήεσαν κατὰ διαστήματα τῶν φρουρίων.

Ἰουδαίους δὲ μετὰ τῶν ἐξόδων ἀπέκοπη πᾶσα σω- 3 τηρίας ἐλπίς, καὶ βαθύννας φαυτὸν ὁ λιμὸς κατ' οἴκους καὶ γενεὰς τὸν δῆμον ἐπεβόσκειτο. καὶ τὰ μὲν τέγη πλήρωτο γυναικῶν καὶ βρεφῶν λελυμένων, οἱ στενω-

ποὶ δὲ γερόντων νεκρῶν. παῖδες δὲ καὶ νεανία διου-  
δοῦντες ὡσπερ εἰδῶλα κατὰ τὰς ἀγορὰς ἀνειλοῦντο,  
καὶ κατέπιπτον ὅπη τινὰ τὸ πάθος καταλαμβάνοι. θά-  
πτειν δὲ τοὺς προσήκοντας οὔτε ἴσχον οἱ κάμνοντες,  
καὶ τὸ διευτονοῦν ἄκνει διὰ τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν καὶ  
τὸ κατὰ σφᾶς ἄδηλον· πολλοὶ γοῦν τοῖς ὑπ' αὐτῶν  
θαπτομένοις ἐπαπέθνησκον, πολλοὶ δ' ἐπὶ τὰς θήκας,  
πρὶν ἐπιστήναι τὸ χρεῶν, προῆλθον. οὔτε δὲ θορήμος  
ἐν ταῖς συμφοραῖς οὔτ' ὀλοφρυμὸς ἦν, ἀλλ' ὁ λιμὸς  
ἤλεγχε τὰ πάθη. ξηροῖς γὰρ τοῖς ὄμμασι καὶ σεσηρόσι  
τοῖς στόμασιν οἱ δυσθανατοῦντες ἐφεώρων τοὺς φθά-  
σαντας ἀναπαύσασθαι, βαθεῖα δὲ τὴν πόλιν περιεῖχε  
σιγὴ καὶ νύξ θανάτου γέμουσα, καὶ τούτων οἱ λησταὶ  
χαλεπώτεροι. τυμβωρυχοῦντες γοῦν τὰς οἰκίας ἐσύλων  
τοὺς νεκρούς, καὶ τὰ κατακαλύματα τῶν σωμάτων  
περισπῶντες μετὰ γέλωτος ἐξήεσαν, τὰς τε ἀκμὰς τῶν  
ξιφῶν ἐδοκίμαζον ἐν τοῖς πτώμασι, καὶ τινὰς τῶν ἐρ-  
ριμμένων ἔει ζῶντας διήλανον ἐπὶ πείρα τοῦ σιδήρου.  
τοὺς δὲ ἰκτετεύοντας χρῆσαι σφίσι δεξιὰν καὶ ξίφος τῷ  
λιμῷ κατέλιπον ὑπερηφανοῦντες. καὶ τῶν ἐκπνεόντων  
ἕκαστος ἀτενίσας εἰς τὸν ναὸν ἀφεώρα, τοὺς στασια-  
στὰς ζῶντας ἀπολιπών. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τοῦ  
δημοσίου θησαυροῦ τοὺς νεκρούς θάπτειν ἐκέλευον,  
τὴν ὄσμην οὐ φέροντες, ἐπειθ' ὡς οὐ διήρκουν, ἀπὸ  
τῶν τειχῶν ἐρρίπτουν εἰς τὰς φάραγγας. περιωὴν δὲ  
ταύτας ὁ Τίτος ὡς ἐθεάσατο πεπλησμένους τῶν νεκρῶν  
καὶ βαθὺν ἰχῶρα μυδῶντων ὑπορρέοντα τῶν σωμά-  
των, ἐστέναξέ τε καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας κατεμαρ-  
τύρετο τὸν θεὸν ὡς οὐκ εἶη τὸ ἔργον αὐτοῦ.

τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν πόλιν εἶχεν οὕτω, Ῥωμαῖοι δέ,  
μηθενὸς ἔτι τῶν στασιαστῶν ἐκτρέχοντας (ἦδη γὰρ καὶ  
τούτων ἀθνυμία καὶ λιμὸς ἐφήπτετο), πρὸς εὐθυμίας

ἦσαν, οἴτου τε ἀφθουίαν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐκ  
τῆς Συρίας καὶ τῶν πλησίον ἐπαρχιῶν ἔχοντες· ἰστά-  
μενοι δὲ πολλοὶ τοῦ τείχους πλησίον καὶ πολὺ πλῆθος  
τῶν ἐδωδύμων ἐπιδεικνύμενοι, τῷ κατὰ σφᾶς κόρῳ τὸν  
5 λιμὸν τῶν πολεμίων ἐξέκαιον. πρὸς δὲ τὸ πάθος τῶν  
στασιαστῶν μηδὲν ἐνδιδόντων, Τίτος οἰκτεῖρων τὰ λεί-  
ψανα τοῦ δήμου καὶ σπουδάζων τὸ γοῦν περιὸν ἐξαρ-  
πάσαι πάλιν ἤρχετο χωμάτων, χαλεπῶς αὐτῷ τῆς ὕλης  
ποριζομένης· ἡ μὲν γὰρ περὶ τὴν πόλιν πᾶσα τοῖς προ-  
10 τέροις ἔργοις ἐκκέκοπτο, συνεφόρουν δ' ἄλλην ἀπ'  
ἐνενηκόντα σταδίων οἱ στρατιῶται. καὶ πρὸς μόνης  
ὑφουν τῆς Ἀντωνίας κατὰ μέρη τέσσαρα πολὺ μείζονα  
τῶν προτέρων χώματα. περιωὴν δ' ὁ Καῖσαρ τὰ τάγ-  
ματα, καὶ κατεπαίγων τὸ ἔργον, ἐπεδείκνυ τοῖς λη-  
15 σταῖς ὡς ἐν χερσὶν εἶησαν αὐτοῦ. μόνοις δ' ἐκείνοις  
ἄρα κακῶν ἀπολώλει μεταμέλεια, καὶ τὰς ψυχὰς χω-  
ρίζαντες ἀπὸ τῶν σωμάτων ἀμφοτέροις ὡς ἀλλοτρίοις  
ἐχρῶντο· οὔτε γὰρ πάθος αὐτῶν ἡμέρου τὴν ψυχὴν,  
οὔτε ἀλγηδῶν ἤπτετο τοῦ σώματος, οἳ γε καὶ νεκρὸν  
20 τὸν δῆμον ὡσπερ κύνες ἐσπάραιτον καὶ τὰ δεσμοτήρια  
τῶν ἀρρώστων ἐνεπίπλασαν.

Σίμων γοῦν οὐδὲ Ματθίαν, δι' ὃν κατέσχε τὴν  
13 πόλιν, ἀβασάνιστον ἀνείλε. Βοηθοῦ παῖς ἦν οὗτος ἐκ  
τῶν ἀρχιερέων, ἐν τοῖς μάλιστα τῷ δήμῳ πιστὸς καὶ  
25 τίμιος, ὃς ὑπὸ τοῖς ζηλωταῖς κακομηθένου τοῦ πλήθους,  
οἷς ἦδη καὶ Ἰωάννης προσῆν, πείθει τὸν δῆμον εἰσαφ-  
εῖναι τὸν Σίμωνα βοηθόν, οὐδὲν οὔτε προσυνηθέμενος  
οὔτε προσδοκῆσας φαῦλον ἐξ αὐτοῦ. παρελθὼν δ'  
ἐκεῖνος ὡς ἐκράτησε τῆς πόλεως, ἐχθρὸν ἐν ἴσῳ τοῖς  
30 ἄλλοις ἠγείτο καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ σύμβουλον, ὡς ἂν ἐξ  
ἀπλότητος γεγεννημένον. ἀχθέντα δὲ τηρικᾶντα καὶ  
κατηγορούμενον τὰ Ῥωμαίων φρονεῖν κατακρίνει μὲν

θανάτω, μηδὲ ἀπολογίας ἀξιώσας, σὺν τρισὶν υἱοῖς (ὁ γὰρ τέταρτος ἔφθη διαδράς πρὸς Τίτον), ἰκετεύοντα δ' ἀναιρεθῆναι πρὸ τῶν τέκνων, καὶ ταύτην αἰτούμενον τὴν χάριν ἀνθ' ὧν ἀνοίξειεν αὐτῷ τὴν πόλιν, τελευταῖον ἀνελεῖν ἐκέλευσεν. ὁ μὲν οὖν ἐν ὄψει φρονεθεῖσιν ἐπεσφάγη τοῖς παισίν, ἀντικρὺς Ῥωμαίων προαχθεῖς· οὕτω γὰρ ὁ Σίμων Ἀνάτω τῷ Βαμάδου προσέταξεν, ὅς ἦν ὠμότατος αὐτῷ τῶν δορυφόρων, ἐπειρωνεύμενος, εἴ τι βοηθήσουσιν αὐτῷ πρὸς οὓς ἐξελθεῖν εἴλετο. θάπτειν δὲ ἀπέειπε τὰ σώματα. μετὰ τούτους ἱερεὺς τις Ἀνανίας υἱὸς Μασαμβάλου τῶν ἐπισήμων, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς Ἀριστεύς, γένος ἕξ Ἀμμαοῦς, καὶ σὺν τούτοις πεντεκαίδεκα τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου λαμπρῶν, ἀναιροῦνται. τὸν δὲ τοῦ Ἰωσήπου πατέρα συγκλείσαντες ἐφύλαττον, κηρύττουσι δὲ μηδένα τῶν κατὰ τὴν πόλιν μῆτε συνομιλεῖν μῆτε ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναθροίζεσθαι, δεῖν προδοσίας, καὶ τοὺς συνολοφυρομένους πρὸ ἐξετάσεως ἀνῆρουν.

2 ταῦτα ὁρῶν Ἰουδῆς τις υἱὸς Ἰούδου, τῶν ὑπάρχων τοῦ Σίμωνος εἰς ὧν καὶ πεπιστευμένος ὑπ' αὐτοῦ πύργον φυλάττειν, τάχα μὲν τι καὶ οἰκτῶ τῶν ὠμῶς ἀπολλυμένων, τὸ δὲ πλέον ἑαυτοῦ προνοία, συγκαλέσας τοὺς πιστοτάτους τῶν ὑπ' αὐτὸν δέκα, "μέχρι τίνος ἀνθέξομεν" ἔφη "τοῖς κακοῖς; ἢ τίνας σωτηρίας ἔχομεν ἐλπίδας πιστοὶ πονηρῷ μένοντες; οὐχ ὁ μὲν λιμὸς ἤδη καθ' ἡμῶν, Ῥωμαῖοι δὲ παρὰ μικρὸν ἐνδον, Σίμων δὲ καὶ πρὸς εὐεργέτας ἄπιστος, καὶ δέος μὲν ἤδη παρ' αὐτῷ κολάσεως, ἢ δὲ παρὰ Ῥωμαίοις δεξιὰ βέβαιος; φέρε, παραδόντες τὸ τεῖχος σώσωμεν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν. πείσεται δ' οὐδὲν δεινὸν Σίμων, ἐὰν ἀπεργνωκῶς ἑαυτοῦ τάχιον δῶ δίκην." τούτοις τῶν δέκα πεισθέντων, ὑπὸ τὴν ἔω τοὺς λοιποὺς τῶν ὑποτεταγμένων

ἄλλον ἀλλαχόσε διέπεμψεν, ὥς μὴ φωραθεῖη τι τῶν βεβουλευμένων, αὐτὸς δὲ περὶ τρίτην ὥραν ἀπὸ τοῦ πύργου τοὺς Ῥωμαίους ἐκάλει. τῶν δὲ οἱ μὲν ὑπερηφάνουν οἱ δ' ἠπίστον, οἱ πολλοὶ δ' ὠκνον ὡς μετὰ μικρὸν ἀκινδύνως ληψόμενοι τὴν πόλιν. ἐν ὧσιν δὲ Τίτος μετὰ τῶν ὀπλιτῶν παρήει πρὸς τὸ τεῖχος, ἔφθη γνοῦς ὁ Σίμων, καὶ μετὰ τάχους τὸν τε πύργον προκαταλαμβάνει καὶ τοὺς ἀνδρας συλλαβῶν ἐν ὄψει τῶν Ῥωμαίων ἀναιρεῖ, καὶ πρὸ τοῦ τείχους λωβησάμενος ἔρριψε τὰ σώματα.

3 κὰν τούτῳ περιῶν Ἰώσηπος (οὐ γὰρ ἀνείε παρακαλῶν) βάλλεται τὴν κεφαλὴν λίθῳ, καὶ παραχρημα πίπτει κρωθεῖς. ἐκδρομῇ δ' ἐπὶ τῷ πτώματι τῶν Ἰουδαίων γίνεται, κὰν ἔφθη συρεῖς εἰς τὴν πόλιν, εἴ μὴ ταχέως Καῖσαρ ἐπεμψε τοὺς ὑπερασπίζοντας. μαχομένων δὲ τούτων ὁ Ἰώσηπος μὲν αἴρεται, βραχὺ τῶν πραττομένων ἐπαῖων, οἱ στασιασταὶ δέ, ὡς ἀνελόντες ὄν ἐπεθύμουν μάλιστα, μετὰ χαρᾶς ἀνεβῶν. διαγγέλλεται δ' εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὸ καταλειπόμενον πλήθος ἐπέσχευ ἀθυμία, πεπεισμένους οἴχεσθαι τῷ ὄντι δι' ὃν αὐτομολεῖν ἐθάροον. ἀκούσασα δ' ἡ τοῦ Ἰωσήπου μήτηρ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τεθνᾶναι τὸν υἱόν, πρὸς μὲν τοὺς φύλακας ἀπὸ Ἰωταπάτων τοῦτ' ἔφη πείσθαι (καὶ γὰρ οὐδὲ ζῶντος ἀπολαύειν), ἰδίᾳ δ' ὀλοφυρομένη πρὸς τὰς θεραπαινίδας τοῦτον εἰληφέναι τῆς εὐτεκνίας ἔλεγε καρπὸν, τὸ μηδὲ θάψαι τὸν υἱὸν ὑφ' οὗ ταφῆσεσθαι προσεδόκησεν. ἀλλὰ γὰρ οὔτε ταύτην ἐπὶ πλέον ᾠδύνα τὸ ψεύδος οὔτε τοὺς ληστὰς ἐθαλπε ταχέως γὰρ ἐκ τῆς πληγῆς ἀνήνεγκεν ὁ Ἰώσηπος, καὶ προελθὼν τοὺς μὲν οὐκ εἰς μακρὰν ἐβόα δίκας αὐτῷ δώσειν τοῦ τραύματος, τὸν δὲ δῆμον πάλιν ἐπὶ πίστιν

προκαλείτο. θάρσος δὲ τῷ λαῷ καὶ τοῖς στασιασταῖς ἐκπληξίς ἐμπίπτει πρὸς τὴν ὄψιν αὐτοῦ.

4 τῶν δὲ αὐτομόλων οἱ μὲν ὑπ' ἀνάγκης ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπήδων ταχέως, οἱ δὲ προϊόντες ὡς ἐπὶ μάχῃ μετὰ χερμαῶδων, ἔπειτα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐφευγον. 5 συνέλειπετο δὲ τούτοις τύχη τῶν εἴσω χαλεπωτέρα, καὶ τοῦ παρὰ σφίσι λιμοῦ συντονώτερον εὗρισκον πρὸς ὀλεθρον τὸν παρὰ Ῥωμαίοις κόρον. παρεγίνοντο μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐνδείας πεφτυσμένοι καὶ ὥσπερ ὑδρωπιῶντες, ἔπειτα ἀθρόως κενοῖς ὑπερεμπιπλάμενοι τοῖς 10 σώμασιν ἐρογγύννυτο, πλὴν τῶν δι' ἐμπειρίαν ταμιευσαμένων τὰς ὀρέξεις καὶ κατ' ὀλίγον προσθέντων τροφὴν ἀπειθισμένῳ τῷ σώματι φέρειν. καὶ τοὺς οὕτω δὲ σωζομένους ἕτερα πληγὴ μετελάμβανε. τῶν γὰρ παρὰ τοῖς Σύροις τις αὐτομόλων φωρᾶται τῶν τῆς γαστρὸς 15 λυμάτων χρυσοῦς ἐκλέγων. καταπίνοντες δέ, ὡς ἔφαμεν, αὐτοὺς προήεσαν, ἐπειδὴ ἀνηρεύνων πάντα οἱ στασιασταί, καὶ πολὺ πλῆθος ἦν ἐν τῇ πόλει χρυσοῦ· δώδεκα γοῦν Ἀτικῶν ὠνοῦντο τὰ πρότερον ἰσχύοντα πέντε καὶ εἴκοσιν. ἀλλὰ τοὶ τῆς ἐπινοίας ἐλεγχθείσης 20 δι' ἐνός, ἀναπίπλονται μὲν φήμη εἰς τὰ στρατόπεδα ὡς μεστοὶ χρυσοῦ παρῆεν οἱ αὐτόμολοι, τὸ δὲ τῶν Ἀράβων πλῆθος καὶ οἱ Σύροι τοὺς ἰκέτας ἀνατέμνοντες ἠρεύνων τὰς γαστέρας. καὶ τούτου τοῦ πάθους οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ συμβῆναι Ἰουδαίους χαλεπώτερον· μῖα 25 γοῦν ἀνεσχίσθησαν νυκτὶ πρὸς δισχιλίους. καὶ γνοὺς τὴν παρανομίαν Καῖσαρ ὀλίγου μὲν ἐδέησε τὸ ἱππικὸν περιστήσας κατακοντίσαι τοὺς αἰτίους, εἰ μὴ πολὺ πλῆθος ἐνείχετο καὶ τῶν ἀνηρημένων πολλαπλασίους ἦσαν οἱ κολασθησόμενοι. συγκαλέσας δὲ τοὺς τε τῶν συμ- 30 μάχων ἡγεμόνας καὶ τοὺς τῶν ταγματῶν (συνδιεβάλλοντο γὰρ καὶ τῶν στρατιωτῶν τινές) πρὸς ἑκατέρους

ἀγανακτεῖν ἔλεγεν, εἰ τῶν μὲν σὺν αὐτῷ στρατευομένων τινὲς τοιαῦτα δρωσὶ κέρδους ἔνεκεν ἀδήλου, μηδὲ τὰ ὄπλα σφῶν αὐτῶν αἰδούμενοι πεπονημένα ἐξ ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ· τοῖς δ' Ἄρασι καὶ τοῖς Σύροις, εἰ 5 πρῶτον μὲν ἐν ἀλλοτρίῳ πολέμῳ τοῖς πάθεισιν αὐτεξουσίως χρῶνται, ἔπειτα τῇ περὶ φόνους ὀμότητι καὶ τῷ πρὸς Ἰουδαίους μίσει Ῥωμαίους ἐπιγράφουσι· καὶ γὰρ νῦν ἐνίοις αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν συναπολαύειν τῆς κακοδοξίας. τούτοις μὲν οὖν διηπέλιψε θάνατον, εἰ 10 τις εὐρεθείη πάλιν τὸ αὐτὸ τολμῶν, τοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ταγματῶν ἐπέστειλεν ἐρευνήσαντας τοὺς ὑπόπτους ἀναγαγεῖν ἐπ' αὐτόν. κατεφρόνει δέ, ὡς ἔοικε, φιλοχρηματία πάσης κολάσεως, καὶ δεινὸς ἐμπέφυκεν ἀνθρώποις τοῦ κερδαίνειν ἔρως, οὐδὲν τε οὕτω πάθος ὡς 15 πλεονεξία παραβάλλεται. ἢ ταῦτα μὲν ἄλλως καὶ μέτρον ἔχει καὶ φόβοις ὑποτάσσεται, θεὸς δὲ ἦν ὁ τοῦ λαοῦ παντὸς κατακρίνας καὶ πᾶσαν αὐτοῖς σωτηρίας ὁδὸν εἰς ἀπώλειαν ἀποστρέφων. ὁ γοῦν μετ' ἀπειλῆς ἀπέπειν ὁ Καῖσαρ, λάθρα κατὰ τῶν αὐτομόλων ἐτολ- 20 μᾶτο, καὶ τοὺς διαδιδράσκοντας, πρὶν πᾶσιν ὀφθῆναι, προαπαντῶντες ἔσφαττον οἱ βάρβαροι, περισκοπούμενοι δὲ μὴ τις ἐπίδοι Ῥωμαίων ἀνέσχιζον, καὶ τῶν σπλάγγων τὸ μαρὸν κέρδος εἶλκον. ὀλίγοις δ' ἐνευρίσκετο, καὶ τοὺς πολλοὺς παρανήλισκεν ἐλπίς μόνη. 25 τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος πολλοὺς τῶν αὐτομόλων ἐπανήγαγεν· Ἰωάννης δέ, ὡς ἐπέλιπον αἱ ἀρπαγαὶ παρὰ 6 τοῦ δήμου, πρὸς Ἱεροσολίαν ἐτρέπετο, καὶ πολλὰ μὲν τῶν ἀναθημάτων κατεχώννευεν ἐκ τοῦ ναοῦ, πολλὰ δὲ τῶν πρὸς τὰς λειτουργίας ἀναγκαίων σκευή, κρατῆρας 30 τε καὶ πίνακας καὶ τραπέζας. ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πεμφθέντων ἀκρατοφόρων. οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαίων βασιλεῖς ἐτί- 5\*

μησάν τε καὶ προσεκόσμησαν τὸ ἱερὸν ἀεί· τότε δ' ὁ  
 Ἰουδαῖος καὶ τὰ τῶν ἄλλοφύλων κατέσπα. πρὸς δὲ  
 τοὺς συνόντας ἔλεγεν ὡς δεῖ μετ' ἀδείας καταχρήσα-  
 σθαι τοῖς θείοις ὑπὲρ τοῦ θείου, καὶ τοὺς τῶ ναῶ  
 στρατευομένους ἐξ αὐτοῦ τρέφεσθαι. διὰ τοῦτο καὶ τὸν 5  
 ἱερὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, ὃ τοῖς ὀλοκαυτώμασιν οἱ ἱε-  
 ρεῖς ἐφύλαττον ἐπιχεῖν, ἐκκενώσας (ἦν δ' ἐν τῷ ἐνδο-  
 τέρω ἱερῷ) διένειμε τῷ πλήθει, κἀκεῖνοι δίχα φρίκης  
 πλέον τοῦ ἵν' ἠλείφοντο καὶ ἔπινον ἐξ αὐτῶν. οὐκ ἂν  
 ὑποστελαίμην εἰπεῖν ἅ μοι κελεύει τὸ πάθος. οἶμαι 10  
 Ῥωμαίων βραδυνόντων ἐπὶ τοὺς ἀλιτηρίους ἢ καταπο-  
 θῆναι ἂν ὑπὸ χάσματος ἢ κατακλυσθῆναι τὴν πόλιν, ἢ  
 τοὺς τῆς Σοδομηνῆς μεταλαβεῖν κεραυνούς· πολὺ γὰρ  
 τῶν ταῦτα παθόντων ἦνεγκε γενεὰν ἀθιωτέραν. τῆ  
 γοῦν τούτων ἀπονοία πᾶς ὁ λαὸς συναπώλετο. 15

7 καὶ τί δεῖ κατὰ μέρος ἐκδιηγείσθαι τὰς συμφοράς;  
 ἀλλὰ πρὸς Τίτον ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις Μανναῖος ὁ  
 Λαζάρου φρυγῶν διὰ μιᾶς ἔλεγεν ἐκκεκομίσθαι πύλης,  
 ἦν αὐτὸς ἐπεπίστευτο, μυριάδας ἑνδεκα νεκρῶν ἐπὶ  
 πεντακισχιλίοις ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, ἀφ' ἧς αὐτοῖς 20  
 ἡμέρας παρεστρατοπεδενύσατο τεσσαρεσκαίδεκάτη Ξαν-  
 θικοῦ μηνὸς ἄχρι Πανέμου νομημίας. τοῦτο δ' ἦν  
 πλῆθος ἀπόρων· καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἐφεστώς, ἀλλὰ δημο-  
 σία μισθὸν διδοὺς ἐξ ἀνάγκης ἠρίθμει. τοὺς δὲ λοιποὺς  
 οἱ προσήκοντες ἔθαπτον· ταφὴ δ' ἦν τὸ προκομίσαντας 25  
 ἐκ τοῦ ἄστεος ῥῖψαι. μετὰ δὲ τοῦτον διαδράντες πολλοὶ  
 τῶν ἐπισήμων τὰς πάσας τῶν ἀπόρων νεκρῶν ἀπήγ-  
 γελλον μυριάδας ἐξήκοντα διὰ τῶν πυλῶν ἐκρῖφθη, αἱ  
 τῶν δὲ ἄλλων ἀνεξεύρετον εἶναι τὸν ἀριθμὸν. μηκέτι  
 δὲ εὐτονούντων τοὺς πτωχοὺς ἐκφέρειν, ἔλεγον συσ- 30  
 σωρεύοντες εἰς τοὺς μεγίστους οἶκους τὰ πτώματα  
 ἀποκλείειν. καὶ τοῦ μὲν σίτου τὸ μέτρον προαθῆναι

ταλάντου, μετὰ ταῦτα δὲ ὡς οὐδὲ ποηλογεῖν ἔτι οἶόν τε  
 ἦν περιτειχισθείσης τῆς πόλεως, προελθεῖν τινὰς εἰς  
 τοσοῦτον ἀνάγκης ὥστε τὰς ἀμάρας ἐρευνῶντας καὶ πα-  
 λαιὸν ὄνθον βοῶν προσφάρεσθαι τὰ ἐκ τούτων σκύβαλα,  
 5 καὶ τὸ μηδὲ ὄψει φορητὸν πάλαι τότε γενέσθαι τροφήν.  
 ταῦτα Ῥωμαῖοι μὲν ἀκούοντες ἠλέησαν, οἱ στασιασταὶ  
 δὲ καὶ βλέποντες οὐ μετενόουν, ἀλλ' ἠνείχοντο μέχρις  
 αὐτῶν προελθεῖν· πεπήρωντο γὰρ ὑπὸ τοῦ χρεῶν, ὃ  
 τῆ τε πόλει καὶ αὐτοῖς ἤδη παρῆν.

## ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

10 Τὰ μὲν οὖν τῶν Ἱεροσολύμων πάθη προύκοπτε καθ' 1  
 ἡμέραν ἐπὶ τὸ χεῖρον, τῶν τε στασιαστῶν μᾶλλον πα-  
 ροξυνομένων ἐν ταῖς συμφοραῖς καὶ τοῦ λιμοῦ μετὰ τὸν  
 δῆμον ἤδη κἀκεῖνους νεμομένου· τό γε μὴν πλῆθος  
 τῶν σεσωρευμένων ἀνὰ τὴν πόλιν πτωμάτων ὄψει τε  
 15 φρικῶδες ἦν καὶ λοιμώδη προσέβαλλεν ὄσμήν, πρὸς τε  
 τὰς ἐκδρομὰς ἐμπόδιον τοῖς μαχομένοις. ὥσπερ γὰρ διὰ  
 παρατάξεως φόνῳ μυρίῳ γεγυμνασμένους χωροῦντας  
 ἔδει τὰ σώματα πατεῖν. οἱ δὲ ἐπιβαίνοντες οὔτε ἔφριτ-  
 του οὔτε ἠλέουν οὔτε κληδόνα κακὴν σφῶν αὐτῶν ὑπε-  
 20 λάμβανον τὴν εἰς τοὺς κατοικομένους ὕβριν· πεφρο-  
 μένοι δ' ὁμοφύλῳ φόνῳ τὰς δεξιὰς, ἐπὶ τὸν πρὸς τοὺς  
 ἄλλοφύλους πόλεμον ἐξέθεον, ὀνειδίζοντες, ἐμοιγε δο-  
 κεῖ, τὸ θεῖον εἰς βραδύτητα τῆς ἐπ' αὐτοῖς κολάσεως·  
 οὐ γὰρ ἐλπίδι νίκης ὁ πόλεμος, ἤδη δὲ ἀπογνώσει σω-  
 25 τηρίας ἐθρασύνετο. Ῥωμαῖοι δέ, καίτοι πολλὰ περὶ τὴν  
 τῆς ὕλης συγκομιδὴν ταλαιπωρούμενοι, τὰ χῶματα  
 διήγειραν μᾶ καὶ εἴκοσι ἡμέραις, κείραντες, ὡς προεί-

ρηται, τὴν περὶ τὸ ἄστυ χώραν ἐπ' ἐνευήκοντα σταδίου  
 ἐν κύκλῳ πᾶσαν. ἦν δὲ ἔλεεινὴ καὶ τῆς γῆς ἡ θεὰ· τὰ  
 γὰρ πάλαι δένδρεσι καὶ παραδείσοις κεκοσμημένα τότε  
 πανταχόθεν ἠρήμωτο καὶ περικέκοπτο τὴν ὕλην. οὐδεὶς  
 τε τὴν πάλαι Ἰουδαίαν καὶ τὰ περικαλλῆ προάστεια τῆς  
 5 πόλεως ἑώρακῶς ἄλλοφυλος, ἔπειτα τὴν τότε βλέπων  
 ἐρημίαν, οὐκ ὠλοφύρατο καὶ κατεστέναξε τὴν μεταβο-  
 λὴν παρ' ὅσον γένοιτο. πάντα γὰρ ἔλυμῆματο τὰ ση-  
 μεῖα τοῦ κάλλους ὁ πόλεμος, καὶ οὐκ ἂν τις ἐξαπίνης  
 ἐπιστὰς τῶν προεγνωνότων ἐγνώρισε τὸν τόπον, ἀλλὰ 10  
 παρῶν ἐξήτει τὴν πόλιν.

2 Ῥωμαῖοις δὲ καὶ Ἰουδαίοις τὸ τέλος τῶν χωμάτων  
 ἴσῃ ἐνεποίει δέους ἀρχήν. οἱ μὲν γὰρ, εἰ μὴ καὶ ταῦτα  
 καύσειαν, ἀλώσεσθαι τὴν πόλιν προσεδόκων, Ῥωμαῖοι  
 δὲ οὐκ ἂν ἐθ' ἀρήσειν κἀκείνων διαφθαρέντων· ὕλης 15  
 τε γὰρ ἦν ἀπορία, καὶ τῶν μὲν πόνων ἤδη τὸ σῶμα τῶν  
 δ' ἐπαλλήλων πταισμάτων αἱ ψυχὰι τοῖς στρατιώταις  
 ἐλείποντο. τὰς γε μὴν κατὰ τὴν πόλιν συμφορὰς Ῥω-  
 μαῖοις πλέον εἶναι συνέβαινε πρὸς ἀθυμίας ἢ τοῖς ἐν  
 αὐτῇ. παρὰ γὰρ τὰ τηλικαῦτα πάθη τοῖς μαχομένοις 20  
 οὐδὲν ἐχρῶντο μαλακωτέροις, ἀλλ' ἐθραύοντο πάντοτε  
 τὰς ἐλπίδας, τῶν μὲν χωμάτων ταῖς ἐπιβουλαῖς, τῶν  
 δὲ ὀργάνων στερορότητι τοῦ τείχους, τῆς δὲ κατὰ χεῖρα  
 μάχης ταῖς τῶν συμπλεκομένων τόλμαις πλεονεκτούμε-  
 νοι. τὸ δὲ μέγιστον, στάσεώς τε καὶ λιμοῦ καὶ πολέμου 25  
 καὶ τοσοῦτων κακῶν εὐρίσκοντες ἐπάνω τὸ παράστημα  
 τῆς ψυχῆς Ἰουδαίους ἔχοντας, ὑπελάμβανον τῶν ἀνδρῶν  
 ἀμάχους μὲν τὰς ὁρμὰς ἀνάλωτον δὲ τὴν ἐπὶ συμφοραῖς  
 εὐθυμίαν εἶναι· τί γὰρ ἂν μὴ ὑποστῆναι δεξιᾷ τύχη  
 χρωμένους τοὺς ὑπὸ κακῶν πρὸς ἀλκὴν τρεπομένους; 30

οἱ μὲν οὖν ἐρρωμενεστέρας διὰ ταῦτα τῶν χωμάτων  
 3 ἐποιούντο τὰς φυλακὰς· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην κατὰ

τὴν Ἀντωνίαν ἅμα καὶ πρὸς τὸ μέλλον, εἰ καταρριφθεῖη  
 τὸ τεῖχος, ἠσφαλίζοντο, καὶ πρὶν ἐπιστῆναι τοὺς κριοὺς  
 ἐπέθεντο τοῖς ἔργοις. οὐ μὴν ἐκράτησάν γε τῆς ἐπιχει-  
 ρήσεως, ἀλλὰ προελθόντες μετὰ λαμπάδων, πρὶν ἐγγί-  
 5 σαι τοῖς χώμασι, ψυχρότεροι τῆς ἐλπίδος ὑπέστρεψαν.  
 πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ ὁμονοεῖν ἢ σκέψις αὐτῶν ἐδόκει  
 κατὰ μέρος ἐκπηδῶντων κἂκ διαλειμμάτων καὶ μεμελ-  
 λημένως μετὰ δέους, καθόλου τ' εἰπεῖν, οὐκ Ἰουδαϊκῶς.  
 τὰ γὰρ ἴδια τοῦ ἔθνους ὑστέρητο ἅμα, τόλμα καὶ ὁρμὴ  
 10 καὶ δρόμος ὁμοῦ πάντων καὶ τὸ μηδὲ πταίνοντας ἀνα-  
 στρέφειν. ἀτονώτεροι δὲ ἑαυτῶν προελθόντες καὶ τοὺς  
 Ῥωμαίους εὐφρον ἐρρωμενεστέρον τοῦ συνήθους παρα-  
 τεταγμένους. τοῖς μὲν γε σώμασι καὶ ταῖς πανοπλίαις  
 οὕτως ἐφράζαντο τὰ χώματα πάντοθεν ὡς τῷ πυρὶ μη-  
 15 δαμόθεν καταλιπεῖν παραδυσιν, τὴν δὲ ψυχὴν ἐτόνωσαν  
 ἕκαστος μὴ μετακινήθῃναι τῆς τάξεως πρὸ θανάτου·  
 πρὸς γὰρ τῷ πάσας αὐτῶν ὑποκόπτεσθαι τὰς ἐλπίδας,  
 εἰ κἀκεῖνα καταφλεγείη τὰ ἔργα, δεινὴ τοὺς στρατιώ-  
 20 τας εἶχεν αἰδῶς, εἰ πάντα κρατήσειαν πανουργία μὲν  
 ἀρετῆς, ἀπόνοια δὲ ὄπλων, πλήθος δὲ ἐμπειρίας, Ἰου-  
 δαῖοι δὲ Ῥωμαίων. ἅμα δὲ τι καὶ τὰ ἀφειθήρια συνήργει  
 τῶν προπηδῶντων ἐφικνούμενα, καὶ πεσῶν τις τῷ μεθ'  
 ἑαυτὸν ἐμπόδιον ἦν, ὃ τε κίνδυνος τοῦ πρόσω χωρεῖν  
 ἐποίει μαλακωτέρους. τῶν δ' ἐνδοτέρω βέλους ὑπο-  
 25 δραμόντων οἱ μὲν, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, τὴν εὐταξίαν  
 καὶ τὸ πύκνωμα τῶν πολεμίων καταπλεγύντες, οἱ δὲ  
 νυττόμενοι τοῖς ξυστοῖς ἐπαλινδρόμουν. καὶ τέλος ἀλ-  
 λήλους κακίζοντες εἰς δειλίαν ἀνεχώρουν ἄπρακτοι.  
 νουμηνία Πανέμου μηνὸς ἢ ἐπιχειρήσεις ἦν.

30 ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἰουδαίων προσῆγον οἱ Ῥω-  
 μαῖοι τὰς ἐλεπόλεις, βαλλόμενοι πέτραις τε ἀπὸ τῆς Ἀν-  
 τωνίας καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ παντὶ τῷ χορηγούμενῳ

Ἰουδαίους ὑπὸ τῆς ἀνάγκης βέλει· καίπερ γὰρ πολὺ τῷ  
τείχει πεποιθότες καὶ τῶν ὀργάνων καταφρονούντες,  
ὅμως ἐκόλυνον τοὺς Ῥωμαίους προσάγειν. οἱ δὲ τὴν  
σπουδὴν τῶν Ἰουδαίων τοῦ μὴ πληγῆναι τὴν Ἀντωνίαν  
ὑπολαμβάνοντες γίνεσθαι δι' ἀσθένειαν τοῦ τείχους,  
καὶ σαθροὺς ἐλπίζαντες εἶναι τοὺς θεμελίους, ἀντεφι-  
λουεῖκουν. οὐ μὴν ὑπήκουε τὸ τυπτόμενον, ἀλλ' οἱ μὲν  
συνεχῶς βαλλόμενοι καὶ πρὸς μηδένα τῶν καθύπερθεν  
κινδύνων ἐνδιδόντες ἐνεργοὺς παρεῖχον τὰς ἐλεπόλεις·  
ὡς δ' ἦσαν ἐλάττους καὶ περιοιθεαύοντο ταῖς πέτραις,  
ἕτεροι τοὺς θυρεοὺς ὀροφώσαντες ὑπὲρ τῶν σωματίων  
χερσὶ καὶ μοχλοῖς ὑπώρυστον τοὺς θεμελίους, καὶ τέσ-  
σαράς γε λίθους προσκαρτερήσαντες ἐξέσεισαν. ἀνέ-  
παυσε δὲ νύξ ἐκατέρους, καὶ ἐν ταύτῃ τὸ τεῖχος ὑπὸ  
τῶν κριῶν σεσαλευμένον, καθ' ὃ τοῖς προτέροις ἐπι-  
βουλεύων χώμασιν ὁ Ἰωάννης ὑπώρυσεν, ἐνδούσης τῆς  
διώρυχος ἐξαπίνης κατερείπεται.

<sup>4</sup> τούτου συμβάντος παραδόξως ἐκατέροις διηγήθη  
τὰ φρονήματα. Ἰουδαίους μὲν γὰρ, οὓς ἀθνηεῖν εἰκὸς  
ἦν τῷ παρ' ἐλπίδα γενέσθαι τὸ πτώμα καὶ μὴ προησφα-  
λίσθαι πρὸς αὐτό, θαρσεῖν ὡς μενούσης συνέβαινε τῆς  
Ἀντωνίας· Ῥωμαίων δὲ γε τὴν παρ' ἐλπίδα χαρὰν ἐπὶ  
τῷ καταρριφθέντι ταχέως ἐσβεσεν ὄψις ἐτέρου τείχους,  
ὅπερ ἐνδοθεν οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην ἀντωκοδομήκεσαν.  
εὐμαρεστέρα μὲν γε τῆς πρότερον ἢ προσβολῇ κατεφαί-  
νετο· τὸ τε γὰρ ἀναβῆναι διὰ τῶν καταρριφθέντων  
ῥῆον ἐδόκει, καὶ τὸ τεῖχος ἀσθενέστερόν τε πολλῶ τῆς  
Ἀντωνίας καὶ ταχέως τῷ πρόσκαιρον εἶναι λύσειν ὑπε-  
λάμβανον. οὐ μὴν ἐτόλμα τις ἀναβῆναι· προὔπτος γὰρ  
τοῖς ἀρξαμένοις ἦν ἀπώλεια.

<sup>5</sup> νομίζων δ' ὁ Τίτος ἐγείρεσθαι μάλιστα τὰς τῶν πο-  
λεμούντων προθυμίας ἐλπίδι καὶ λόγῳ, τὰς τε προτροπὰς

καὶ τὰς ὑποσχέσεις πολλάκις μὲν λήθην ἐνεργάζεσθαι  
τῶν κινδύνων ἔστι δ' ὅτε καὶ θανάτου καταφρόνησιν,  
συναγαγῶν ἐπὶ ταῦτο τοὺς ἀλκίμους, ἐπειράτο τῶν ἀν-  
δρῶν, "ὦ συστρατιῶται" λέγων, "τὸ μὲν παρακαλεῖν  
ἐπὶ τὰ μὴ φέροντα κίνδυνον αὐτόθεν τοῖς παρακαλου-  
μένοις ἀκλεές, ἀμέλει δὲ καὶ τῷ παρακαλοῦντι φέρει  
κατάγνωσιν ἀνευδρίας· δεῖ δ', οἶμαι, προτροπῆς εἰς  
μόνα τὰ σφαλῆρα τῶν πραγμάτων, ὡς ἐκεῖνά γε καθ'  
αὐτοὺς πράττειν ἄξιον. ὥστε ἔγωγε τὸ μὲν ὑπάρχειν  
χαλεπὴν τὴν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἄνοδον αὐτοῖς ὑμῖν προτί-  
θημι· τὸ δ' ὅτι μάλιστα προσήκει μάχεσθαι τοῖς δυσ-  
κόλοις τοὺς ἀρετῆς ἐφιεμένους, καὶ ὅτι καλὸν ἐν εὐ-  
κλείᾳ τελευτῆ, καὶ ὡς οὐκ ἄκαρπον ἔσται τοῖς καταρξα-  
μένοις τὸ γενναῖον, διέξιμι. πρῶτον μὲν οὖν ὑμῖν γε-  
νέσθω προτροπὴ τὸ τινὰς ἴσως ἀποτρέπον, ἢ Ἰουδαίων  
μακροθυμία καὶ τὸ καρτερικὸν ἐν οἷς κακοπαθοῦσιν.  
αἰσχρὸν γὰρ Ῥωμαίους τε ὄντας καὶ στρατιώτας ἐμούς,  
καὶ διδασκτὸν μὲν ἐν εἰρήνῃ τὸ πολεμεῖν ἔθιμον δ' ἐν  
πολέμῳ τὸ κρατεῖν ἔχοντας, ἠττᾶσθαι κατὰ χεῖρα Ἰου-  
δαίων ἢ κατὰ ψυχὴν, καὶ ταῦτα πρὸς τέλος τῆς νίκης  
καὶ συνεργουμένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα  
πταίσματα τῆς Ἰουδαίων ἔστιν ἀπονοίας, τὰ δ' ἐκείνων  
πάθη ταῖς τε ὑμετέροις ἀρεταῖς καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ συν-  
εργίαις αὐξεται· στάσις γὰρ καὶ λιμὸς καὶ πολιορκία  
καὶ δίχα μηχανημάτων πίπτοντα τεῖχη τί ἂν ἄλλ' ἢ  
θεοῦ μὲν εἴη μῆτις ἐκείνοις, βοήθεια δ' ἡμέτερα; τὸ  
τοίνυν μὴ μόνον ἐλαττοῦσθαι χειρόνων, ἀλλὰ καὶ τὴν  
θεῖαν συμμαχίαν προδιδόναι, πρὸς ἡμῶν οὐκ ἂν εἴη.  
πῶς δ' οὐκ αἰσχρὸν Ἰουδαίους μὲν, οἷς πολλὴν αἰσχύνην  
οὐ φέρει τὸ λείπεσθαι μαθοῦσι δουλεύειν, ὑπὲρ τοῦ  
μηκέτι τοῦτο πάσχειν θανάτου καταφρονεῖν, καὶ πολ-  
λάκις εἰς μέσους ἡμᾶς ἐκτρέχειν, οὐκ ἐλπίδι τοῦ κρα-

τήσιν ἀλλὰ διὰ ψιλὴν ἐπίδειξιν ἀνδρείας· ἡμᾶς δὲ τοὺς γῆς ὀλίγου δεῖν ἀπάσης καὶ θαλάσσης κρατοῦντας, οἷς καὶ τὸ μὴ νικᾶν ὄνειδος, μηδὲ ἅπαξ εἰς τοὺς πολεμίους παραβάλλεσθαι, περιμένειν δὲ τὸν λιμὸν κατ' αὐτῶν καὶ τὴν τύχην, ἀργοὺς καθεζομένους μετὰ τοιούτων ὀπλων, καὶ ταῦτα δι' ὀλίγου τοῦ παραβόλου τὸ πᾶν κατορθῶσαι δυναμένους; ἀναβάντες γοῦν ἐπὶ τὴν Ἀντωνίαν ἔχομεν τὴν πόλιν· καὶ γὰρ ἂν γίνηται τις ἔτι πρὸς τοὺς ἔνδον, ὅπερ οὐκ οἶομαι, μάχη, τὸ γε κατὰ κορυφὴν εἶναι καὶ ταῖς ἀναπνοαῖς ἐπικαθῆσθαι τῶν 10 πολεμίων ταχέως τὴν ὀλοσχερῆ νίκην ἐγγυᾶται. καὶ ἔγωγε τὸ μὲν ὑμνεῖν ἄρτι τὴν ἐν πολέμῳ τελευτηνὴν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀρειμανίοις πεσοῦσιν ἀθανασίαν παραλείπω, ἐπαρασαίμην δ' ἂν τοῖς ἄλλως ἔχουσι τὸν κατ' εἰρήμην ἐκ νόσου θάνατον, οἷς μετὰ τοῦ σώματος καὶ ἡ 15 ψυχὴ τάφῳ κατακρίνεται. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὅτι τὰς μὲν ἐν παρατάξει ψυχὰς σιδήρῳ τῶν σαρκῶν ἀπολυθείσας τὸ καθαρώτατον στοιχείον αἰθῆρ ζενοδοχῶν ἄστροις ἐγκαθιδρύει, δαίμονες δ' ἀγαθῶν καὶ ἥρωες εὐμενεῖς ἰδίῳ ἐκρόνοις ἐμφανίζονται, 20 τὰς δὲ ἐν νοσοῦσι τοῖς σώμασι συντακείσας, κἂν τὰ μάλιστα κηλίδων ἢ μiasμάτων ὡς καθαρά, νῦξ ὑπόγειος ἀφανίζει καὶ λήθη βαθεῖα δέχεται, λαμβανούσας ἅμα τοῦ τε βίου καὶ τῶν σωμάτων, ἔτι δὲ τῆς μνήμης περιγραφῆν; εἰ δὲ κέκλωσται μὲν ἀνθρώποις ἀναγκαῖα 25 τελευτή, κουφότερος δ' εἰς αὐτὴν νόσου πάσης σίδηρος ὑπρέτης, πῶς οὐκ ἀγεννὲς μὴ διδόναι ταῖς χρεῖαις ὃ τῷ χρεῶν ἀποδώσομεν; καὶ ταῦτα μὲν ὡς οὐ δυναμένων σωθῆναι τῶν ἐπιχειροσόντων διεξῆλθον· ἔνστι δὲ σώζεσθαι τοῖς ἀνδριζομένοις καὶ ἐκ τῶν σφαλερωτάτων. 30 πρῶτον μὲν γὰρ τὸ καταρριφθὲν εὐεπίβατον, ἔπειτα πᾶν τὸ οἰκοδομηθὲν εὐδιάλυτον. ὑμεῖς τε πλείους,

θαροσῆσαντες ἐπὶ τὴν προᾶξιν, ἀλλήλοις προτροπὴ καὶ βοήθεια γίνεσθε, καὶ τοῖς πολεμίοις τὸ ὑμέτερον παράστημα ταχέως κλάσει τὰ φρονήματα. καὶ τάχ' ἂν ὑμῖν ἀναίμακτον τὸ κατορθῶμα γένοιτο μόνον καταρξάμενοις· 5 ἀναβαίνοντας μὲν γὰρ κωλύειν πειράσσονται κατὰ τὸ εἶκόσ, λαθόντας δὲ καὶ βιασαμένους ἅπαξ οὐκ ἂν ὑποσταίεν ἔτι, κἂν ὀλίγοι φθάσητε. τὸν δὲ καταρξάμενον αἰσχρνοίμην ἂν εἰ μὴ ποιήσαιμι ζηλωτὸν ἐν ταῖς ἐπικαρπίαις, καὶ ὁ μὲν ζῶν ἄρξει τῶν νῦν ὁμοίων, μακα- 10 ριστὰ δ' ἀκολουθήσει καὶ τοῖς πεσοῦσι τὰ ἀριστεῖα."

τοιαῦτα τοῦ Τίτου διεξιόντος τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος 6 ἔδεισε τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος, τῶν δ' ἐν ταῖς σπείραις στρατενομένων Σαβίνος τοῦνομα, γένος ἀπὸ Συρίας, ἀνὴρ καὶ κατὰ χεῖρα καὶ κατὰ ψυχὴν ἄριστος 15 ἐφάνη. καίτοι προῖδῶν ἂν τις αὐτὸν ἀπὸ γε τῆς σωματικῆς ἕξεως οὐ δίκαιον εἶναι στρατιώτην ἔδοξε. μέλας μὲν γὰρ ἦν τὴν χροιάν, ἰσχνός, τὴν σάρκα πεπιλημένος· ἀλλ' ἐνφύκει τις ἥρωικὴ ψυχὴ λεπτῷ σώματι καὶ πολὺ τῆς ἰδίας ἀλκῆς γενναιοτέρῳ. πρῶτος γοῦν ἀνα- 20 στάς "ἐπιδίδωμί σοι, Καῖσαρ," ἔφη "προθύμως ἐμαυτόν. πρῶτος ἀναβαίνω τὸ τεῖχος. καὶ εὐχομαι μὲν μου τῇ τε ἰσχύϊ καὶ τῇ γνώμῃ τὴν σὴν ἀκολουθήσαι τύχην· εἰ δὲ νεμεσηθείην τῆς ἐπιβολῆς, ἴσθι με μὴ πταίσαντα παρ' ἐλπίδας, ἀλλ' ὑπὲρ σοῦ κρῖσει τὸν θάνατον ἥρη- 25 μένον." ταῦτα εἰπὼν, καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ τὸν θυρεὸν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς προανατείνας, τῇ δεξιᾷ δὲ τὸ ξίφος σπασάμενος, ἐχώρει πρὸς τὸ τεῖχος, μάλιστα περὶ ὧραν τῆς ἡμέρας ἔκτην. εἶποντο δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ἔνδεκα μόνον ζηλωταὶ τῆς ἀνδρείας γενόμενοι. 30 προῆγε δὲ πολὺ πάντας ὁ ἀνὴρ ὀρμῇ τιλ δαιμονίῳ χρωμένος. οἱ φρουροὶ δ' ἀπὸ τοῦ τείχους κατηκόντιζόν τε αὐτοὺς καὶ βέλεσι πάντοθεν ἀπίροις ἔβαλλον, καὶ πέ-



τρας εξαίσιους κατεκύλιον, αἱ τῶν μὲν ἔνδεκα παρέσου-  
ραν ἐνίους, ὁ δὲ Σαβίνος ἀπαντῶν τοῖς ἀφιεμένοις καὶ  
καταχωννύμενος ὑπὸ τῶν βελῶν οὐ πρότερον ἐπέσχε  
τὴν ὁρμὴν ἢ γενέσθαι τε ἐπ' ἄκρῳ καὶ τρέψασθαι τοὺς  
πολεμίους· καταπλαγέντες γὰρ αὐτοῦ τὴν τε δύναμιν  
οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὸ παράστημα τῆς ψυχῆς, ἅμα δὲ καὶ  
πλείους ἀναβεβηκέναι δόξαντες, ἐτρόπησαν. ἔνθα δὴ  
καταμέμφαιτ' ἂν τις ὡς φθονεράν ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς τὴν  
τύχην καὶ κωλύουσαν αἰεὶ τὰ παράδοξα τῶν κατορθω-  
μάτων. ὁ γοῦν ἀνὴρ οὗτος ὅτε ἐκράτησε τῆς ἐπιβολῆς  
ἐσφαλῆ, καὶ πταίσας πρὸς τινα πέτραν προηῆς ἐπ' αὐ-  
τὴν μετὰ μεγίστου φόβου κατέπεσεν. ἐπιστραφέντες δ'  
οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ κατιδόντες μόνον τε αὐτὸν καὶ πεπτω-  
κότα, πάντοθεν ἔβαλλον. ὁ δ' εἰς γόνυ διαναστάς καὶ  
προκαλυψάμενος τὸν θυρεόν, τὸ μὲν πρῶτον ἠμύνητο  
καὶ πολλοὺς τῶν πλησιασάντων ἔτρωσεν, αὐτίς δ' ὑπὸ  
πλήθους τραυμάτων παρήκε τὴν δεξιάν, καὶ τέλος,  
πρὶν ἀποδοῦναι τὴν ψυχὴν, κατεχώσθη τοῖς βέλεσιν,  
ἀνὴρ ἄξιος μὲν ἀμείνονι χρήσασθαι δι' ἀνδρείαν τύχην,  
πεσῶν δὲ τῆς ἐπιβολῆς ἀναλόγως. τῶν δ' ἄλλων τρεῖς  
μὲν τοὺς ἤδη πρὸς τοῖς ἄκροις ὄντας συντρίψαντες ἀπέ-  
κτειναν τοῖς λίθοις, οἱ δ' ὀκτώ τραυματῖαι κατασφρέν-  
τες ἀνεκομίσθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον.

ταῦτα μὲν οὖν τρίτῃ Πανέμου μηνὸς ἐπράχθη·  
7 μετὰ δὲ ἡμέρας δύο τῶν προκοιτούντων τινὲς ἐπὶ τοῖς  
χώμασι φυλάκων εἴκοσι συνελθόντες προσκαλοῦνται  
μὲν τὸν τοῦ πέμπτου τάγματος σημαιοφόρον καὶ δύο  
τινάς τῶν ἐν ταῖς Ἰλαῖς Ἰπέων καὶ σάλπιγκτὴν ἓνα,  
κατὰ δ' ὄραν τῆς νυκτὸς ἐνάτην προβαίνουσι μὲν ἠσυχῇ  
διὰ τῶν ἔρειπίων ἐπὶ τὴν Ἀντωνίαν, ἀποσφάζαντες δὲ  
τοὺς πρώτους τῶν φρουρῶν κοιμωμένους κρατοῦσι τοῦ  
τείχους καὶ τῷ σάλπιγκτῇ σημαίνειν ἐκέλευσαν. πρὸς

ὁ τῶν μὲν ἄλλων φυλάκων ἐξανάστασις τε αἰφνίδιος ἦν  
καὶ φυγὴ, πρὶν τινα τὸ πλήθος ἐπιδεῖν τῶν ἐπιβεβη-  
κότων· ὁ τε γὰρ φόβος καὶ ἡ σάλπιγξ φαντασίαν αὐτοῖς  
τοῦ πλήθους ἀναβεβηκέναι πολεμίων παρεῖχε. Καῖσαρ  
δὲ τοῦ σημείου κατακούσας ἐξοπλίζει τὴν τε δύναμιν  
διὰ τάχους καὶ μετὰ τῶν ἠγεμόνων πρῶτος ἀναβαίνει,  
τοὺς ἐπιλέκτους ἔχων. καταφενγόντων δ' Ἰουδαίων εἰς  
τὸ ἱερὸν, καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς διώρυχος εἰσέπιπτον ἦν ὁ  
Ἰωάννης ἐπὶ τὰ χῶματα τῶν Ῥωμαίων ὑπώρυξε. καὶ  
διαναστάντες ἀπ' ἀμφοτέρων οἱ στασιασταὶ τῶν ταγμά-  
των, τοῦ τε Ἰωάννου καὶ τοῦ Σίμωνος, εἶργον αὐτούς,  
οὐδεμίαν οὔτε ἰσχύος οὔτε προθυμίας ἐλλείποντες ὑπερ-  
βολὴν· πέρας γὰρ ἀλώσεως ὑπελάμβανον τὸ Ῥωμαίους  
παρελθεῖν εἰς τὸ ἄγιον, ὃ δὴ κἀκεῖνοι τοῦ κρατεῖν ἀρ-  
χὴν. συρρήγνυται δὲ περὶ τὰς εἰσόδους μάχη καρτερά,  
τῶν μὲν καταλαβέσθαι καὶ τὸ ἱερὸν εἰσβιαζομένων, τῶν  
δὲ Ἰουδαίων ἐξωθούντων αὐτούς ἐπὶ τὴν Ἀντωνίαν.  
καὶ τὰ βέλη μὲν ἦν ἀμφοτέροις ἄχρηστα καὶ τὰ δόρατα,  
σπασάμενοι δὲ τὰ ξίφη συνεπλέκοντο. καὶ περὶ τὴν  
συμβολὴν ἄκριτον ἦν ὁποτέρωθεν ἕκαστοι μάχοντο,  
πεφυρμένων μὲν τῶν ἀνδρῶν καὶ περὶ τὴν στενοχωρίαν  
διηλλαγμένων, τῆς δὲ βοῆς ἀσημάντου προσπιπτούσης  
διὰ τὸ μέγεθος. φόνος τε ἦν ἐκατέρωθεν πολὺς, καὶ  
τῶν πεσόντων τὰ τε σώματα καὶ τὰς πανοπλίας πα-  
τοῦντες ἔθρανον οἱ μαχόμενοι. αἰεὶ δ' ἐφ' ὁπότερον  
βρῖσειε ἕξῃων ὁ πόλεμος, παρακέλευσις μὲν ἦν τῶν  
πλεονεκτούντων, οἰμωγαὶ δὲ τῶν τρεπομένων. οὔτε δ'  
αἱ φυγαὶ τόπον εἶχον οὔθ' αἱ διώξεις, ἀλλ' ἀγχώμαλοι  
ἦσαν καὶ μετακλίσεις μεμιγμένης ἐγίνοντο τῆς παρα-  
τάξεως. τοῖς δ' ἐμπροσθεν γινομένοις ἢ τοῦ κτείνειν  
ἢ τοῦ θνήσκεν ἀνάγκη παρῆν, οὐκ οὔσης ἀναφυγῆς·  
οἱ γὰρ κατὰ νότου πρόσω βιαζόμενοι τοὺς σφετέρους

παρ' ἀμφοῖν οὐδὲ τῇ μάχῃ μεταίχιμον κατέλιπον. πλεονεκτούντων δὲ τῶν Ἰουδαίων τοῖς θυμοῖς τὴν Ῥωμαίων ἐμπειρίαν, καὶ κλινομένης καθ' ἅπαν ἤδη τῆς παρατάξεως (ἀπὸ γὰρ ἐνάτης νυκτὸς ὥρας εἰς ἐβδόμην τῆς ἡμέρας ἐπολέμουν, οἱ μὲν ἀθρόοι καὶ τὸν τῆς ἀλώσεως κίνδυνον ἔχοντες ἀνδρείας ἐφόδιον, Ῥωμαῖοι δὲ μέρει τῆς δυνάμεως· οὐπω γὰρ ἐπαναβεβήκει τὰ τάγματα, κακείνοις ἐπανείχον οἱ μαχόμενοι), τότε κρατεῖν τῆς Ἀντωνίας ἀποχρῆν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐδόκει.

8 Ἰουλιανὸς δὲ τις ἑκατοντάρχης τῶν ἀπὸ τῆς Βιθυνίας, οὐκ ἄσημος ὢν ἀνὴρ, ὃν ἐγὼ κατ' ἐκείνον ἰστόρησα τὸν πόλεμον ὅπλων τε ἐμπειρία καὶ ἀλκῇ σώματος καὶ ψυχῆς παραστήματι πάντων ἄριστος, ὁρῶν τοὺς Ῥωμαίους ἐνδιδόντας ἤδη καὶ κακῶς ἀμυνομένους (παρειστήκει δὲ Τίτῳ κατὰ τὴν Ἀντωνίαν) προπηδᾷ, καὶ νικῶντας ἤδη τοὺς Ἰουδαίους τρέπεται μόνος μέχρι τῆς τοῦ ἐνδοτέρω ἱεροῦ γωνίας. ἐφευγε δὲ τὸ πλῆθος ἄθρον, οὔτε τὴν ἰσχὺν οὔτε τὴν τόλμαν ἀνθρωπίνην ὑπολαμβάνοντες. ὃ δὲ διὰ μέσων τῶν σκεδανυμένων ἄλλοτε ἄλλη διαίτων ἐφόνευε τοὺς καταλαμβανομένους, καὶ τῆς ὄψεως ἐκείνης οὐδὲν οὔτε τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον οὔτε τοῖς ἄλλοις παρέστη φρικωδέστερον. ἐδιώκετο δ' ἄρα καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης, ἣν ἀμήχανον διαφυγεῖν θνητὸν ὄντα. τὰ γὰρ ὑποδήματα πεπαρμένα πυκνοῖς καὶ ὀξεσίαις ἦλοις ἔχων, ὡσπερ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἕκαστος, καὶ κατὰ λιθοστρώτου τρέχων ὑπολισθάνει, πεσῶν δ' ὕπτιος μετὰ μεγίστου τῆς πανοπλίας ἤχου τοὺς φεύγοντας ἐπιστρέφει. καὶ τῶν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας Ῥωμαίων ἦρθη βοή περὶ τάνδρῳ δεισάντων, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι περιστάντες αὐτὸν ἀθρόοι τοῖς τε ξυστοῖς καὶ ταῖς ῥομφαλαῖς πάντοθεν ἔπαιον. ὃ δὲ πολὺν μὲν τῷ θυρεῷ σίδηρον ἐξε-

δέχετο, πολλάκις δ' ἀναστῆναι πειράσας ὑπὸ τῶν πλῆθους τῶν τυπτόντων ἀνετράπη, καὶ κείμενος δ' ὅμως ἐννιτε τῷ ξίφει πολλούς. οὐδὲ γὰρ ἀνηρέθη ταχέως, τῷ τε κράνι καὶ τῷ θώρακι πεφραγμένος πάντα τὰ κάρια πρὸς σφαγὴν, καὶ τὸν ἀνῆνα συνέλκων, μέχρι κοπτομένων αὐτῷ τῶν ἄλλων μελῶν καὶ μηδενὸς προσαιῦναι τολμῶντος ἐνέδωκε. δεινὸν δὲ πάθος εἰσήει Καίσαρα ἀνδρὸς οὕτως ἐναρέτου καὶ ἐν ὄψει τοσοῦτων φουρευομένου· καὶ αὐτὸν μὲν ὁ τόπος διέκλειε τοῦ βοηθεῖν θέλοντα, τοὺς δυναμένους δὲ κατάπληξίς. Ἰουλιανὸς μὲν οὖν πολλὰ δυσθανατήσας καὶ τῶν κτεινόντων ὀλίγους ἀπλήγας καταλιπὼν μόλις ἀποσφάττεται, μέγιστον οὐ παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Καίσαρι μόνον ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς πολεμίοις κλέος καταλιπὼν· Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸν νεκρὸν ἀρπασάμενοι πάλιν τοὺς Ῥωμαίους τρέπονται, καὶ κατακλείουσιν εἰς τὴν Ἀντωνίαν. ἠγωνίσαντο δ' ἐξ αὐτῶν ἐπισήμως κατὰ ταύτην τὴν μάχην Ἀλεξᾶς μὲν τις καὶ Γυφθαῖος τοῦ Ἰωάννου τάγματος, ἐκ δὲ τῶν περὶ Σίμωνα Μαλαχίας τε καὶ ὁ τοῦ Μέρτωνος Ἰούδας, καὶ Σωσᾶ υἱὸς Ἰάκωβος τῶν Ἰδουμαίων ἠγεμῶν, τῶν δὲ ξηλωτῶν ἀδελφοὶ δύο, παῖδες Ἀρί, Σίμων τε καὶ Ἰούδης.

Καίσαρ δὲ τοῖς μὲν σὺν αὐτῷ στρατιώταις κατασκιάπτειν προσέταξε τοὺς θεμελίους τῆς Ἀντωνίας, καὶ τῇ δυνάμει πάση ῥαδίαν τὴν ἄνοδον εὐτρεπίξειν· αὐτὸς δὲ τὸν Ἰώσηπον παραστησάμενος (ἐπέπυστο γὰρ ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, Πανέμου δ' ἦν ἑπτακαιδεκάτη, τὸν ἐνδελεχισμόν καλούμενον ἀνδρῶν ἀπορία διαλελοιπέναι τῷ θεῷ, καὶ τὸν δῆμον ἐπὶ τούτῳ δεινῶς ἀθυμεῖν) λέγειν τῷ Ἰωάννῃ πάλιν ἐκέλευσεν ἅ καὶ πρότερον, ὡς εἰ καὶ τις αὐτὸν ἔρωσ κατὰς ἔχοι τοῦ μάχεσθαι, προελθόντι μεθ' ὅσων βούλεται πολεμεῖν ἐξείη, δίχα τοῦ

συναπολέσθαι τὴν τε πόλιν καὶ τὸν ναὸν αὐτῷ, μηκέτι μέντοι μαιίνειν τὸ ἅγιον, μηδὲ εἰς τὸν θεὸν πλημμελεῖν. παρῆναι δ' αὐτῷ τὰς ἐπιλελοιπυίας θυσίας ἐκτελεῖν, δι' ὧν ἂν ἐπιλέξῃται Ἰουδαίων. καὶ ὁ Ἰώσηπος, ὡς ἂν εἰ μὴ τῷ Ἰωάννῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς, ἐν 5 ἐπικρόῳ στὰς τὰ τε τοῦ Καίσαρος διήγγειλεν ἐβραΐζων, καὶ πολλὰ προσηντιβόλει φείσασθαι τῆς πατρίδος, καὶ διασκεδάσαι τοῦ ναοῦ γενόμενον ἤδη τὸ πῦρ, τοὺς τε ἐναγισμοὺς ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. πρὸς ταῦτα τοῦ δήμου μὲν ἦν κατήφεια καὶ σιγή, πολλὰ δ' ὁ τύραννος λοιδορηθεὶς τε τῷ Ἰωσήφῳ καὶ καταρασάμενος τὸ τελευταῖον προσέειπεν ὡς οὐκ ἂν ποτε δείσειεν ἄλωσιν· θεοῦ γὰρ ὑπάρχειν τὴν πόλιν. καὶ ὁ Ἰώσηπος πρὸς ταῦτα ἀνέκραγε· πάννυ γοῦν καθαρὰν τῷ θεῷ τετήρηκας αὐτήν, ἀμίαντον δὲ μένει τὸ ἅγιον· εἰς ὃν τ' ἐλπίζεις σύμμαχου οὐδὲν ἠσέβησας, τὰς δὲ ἐθίμους θυσίας ἀπολαμβάνει. κἂν μὲν σοὺ τις ἀφέλῃται τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν, ἀσεβέστετε, τοῦτον ἡγήσῃ πολέμιον, αὐτὸν δέ, ὃν τῆς αἰωνίου θρησκείας ἐστέρησας θεόν, ἐλπίζεις σύμμαχον ἔχειν ἐν τῷ πολέμῳ; καὶ Ῥωμαῖοις τὰς ἀμαρτίας ἀνατίθης, οἱ μέχρι νῦν κήδονται τῶν ἡμετέρων νόμων, καὶ τὰς ὑπὸ σοῦ διακοπιέσας θυσίας ἀποδίδοσθαι τῷ θεῷ βιάζονται; τίς οὐκ ἂν στενάξειε καὶ κατολοφύρατο τῆς παραδόξου μεταβολῆς τὴν πόλιν, εἰ γε ἀλλόφυλοι μὲν καὶ πολέμιοι τὴν σὴν ἀσέβειαν ἐπανορθοῦνται, σὺ δὲ ὁ 25 Ἰουδαῖος, ὁ τοῖς νόμοις ἐντραφεὶς, κἀκείνων πρὸς αὐτοὺς γίνῃ χαλεπώτερος; ἀλλ' ὦ Ἰωάννη, καὶ μετανοῆσαι μὲν ἐκ κακῶν οὐκ αἰσχρὸν ἐν ἐσχάτοις, καὶ καλὸν ὑπόδειγμα βουλομένῳ σώζειν τὴν πατρίδα σοὶ πρόκειται βασιλεὺς Ἰουδαίων Ἰεχωσίας, ὃς ποτε στρατεύσαντι 30 τῷ Βαβυλωνίῳ δι' αὐτὸν ἐκὼν ἔξεστη πρὶν ἀλῶναι τῆς πόλεως, καὶ μετὰ γενεᾶς αἰχμαλωσίαν ὑπέμεινεν ἐθε-

λούσιον ὑπὲρ τοῦ μὴ παραδοῦναι ταῦτα πολεμίοις τὰ ἅγια καὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ περιδεῖν φλεγόμενον. διὰ τοῦτο λόγος τε αὐτὸν πρὸς ἀπάντων Ἰουδαίων ἱερὸς ἀννυμνεῖ, καὶ μνήμη ῥέουσα δι' αἰῶνος ἀεὶ νέα τοῖς ἐπιγινομένοις παραδίδωσιν ἀθάνατον. καλὸν, ὦ Ἰωάννη, ὑπόδειγμα, κἂν προσῆ κίνδυνος. ἐγὼ δὲ σοὶ καὶ τὴν ἀπὸ Ῥωμαίων συγγνώμην ἐγγυῶμαι. μέμνησο δὲ ὡς ὁμόφυλος ἂν παραινῶ καὶ Ἰουδαῖος ἂν ἐπαγγέλλομαι· καὶ χρὴ σκοπεῖν τίς ὁ συμβουλευῶν καὶ πόθεν. μὴ γὰρ 10 ἐγωγέ ποτε γενοίμην ζῶν οὕτως αἰχμάλωτος, ἵνα παύσωμαι τοῦ γένους ἢ τῶν πατρίων ἐπιλάθωμαι. πάλιν ἀγανακτεῖς καὶ κέκραγός μοι λοιδορούμενος, ἀξίῳ γε καὶ χαλεποτέρῳ, ὃς ἀντικρὺς εἰμαρμένης τι παραινῶ καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βιάζομαι κατακρίτους σώζειν. 15 τίς οὐκ οἶδε τὰς τῶν παλαιῶν προφητῶν ἀναγραφὰς καὶ τὸν ἐπιρρέποντα τῇ τλήμονι πόλει χρησμὸν ἤδη ἐνεστῶτα; τότε γὰρ ἄλωσιν αὐτῆς προεῖπον, ὅταν ὁμοφύλου τις ἄρξῃ φόνον. τῶν ὑμετέρων δὲ πτωμάτων οὐχ ἢ πόλις καὶ τὸ ἱερὸν δὲ πᾶν πεπλήρωται; θεὸς ἄρα, 20 θεὸς αὐτὸς ἐπάγει μετὰ Ῥωμαίων καθάρσιον αὐτῷ πῦρ, καὶ τὴν τοσοῦτων μισμάτων γέμουσαν πόλιν ἀναρπάξει."

ταῦτα λέγων ὁ Ἰώσηπος μετ' ὄδυροῦ καὶ δακρύων 2 λυγμῷ τὴν φωνὴν ἀνεκόπη. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ὠκτιεράν 25 τε τοῦ πάθους καὶ τῆς προαιρέσεως αὐτὸν ἐθαύμασαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην παρωξύνοντο μᾶλλον ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπιθυμοῦντες ἐγκρατεῖς κἀκείνου γενέσθαι. τῶν γε μὴν εὐγενῶν πολλοὺς ἐκίνησεν ὁ λόγος. καὶ τινὲς μὲν ὀρθοδοῦντες τὰς φυλακὰς τῶν στασιαστῶν 30 κατὰ χώραν ἔμενον, ἀπόλειαν μέντοι σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῆς πόλεως κατεγνώκεσαν· εἰσὶ δ' οἱ καιροφυλακήσαντες ἄδειαν ἀναχωρήσεως, πρὸς τοὺς Ῥωμαίους

κατέφυγον. ὧν ἦσαν ἀρχιερεῖς μὲν Ἰωσήπος τε καὶ Ἰησοῦς, υἱοὶ δ' ἀρχιερέων τρεῖς μὲν Ἰσμαήλου τοῦ καρατομηθέντος ἐν Κυρήνη, καὶ τοῦ Ματθίου τέσσαρες, καὶ εἰς ἑτέρου Ματθίου παῖς, διαδράς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀπώλειαν, ὃν ὁ τοῦ Γιώρα Σίμων ἀπέκτεινε σὺν τρισὶν υἱοῖς, ὡς προεῖρηται. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐγενῶν τοῖς ἀρχιερεῦσι συμμετεβάλλοντο. Καῖσαρ δ' αὐτοὺς τὰ τε ἄλλα φιλοφρόνως ἐδέξατο, καὶ γινώσκων ἀλλοφύλοις ἦθεσιν ἀηδῆ τὴν διατριβὴν ἔξεν ἀπέπεμφεν αὐτοὺς εἰς Γόφραν, τέως ἐκεῖ παραινῶν μένειν· ἀποδῶσειν γὰρ ἐκάστῳ τὰς κτήσεις κατὰ σχολὴν ἀπὸ τοῦ πολέμου γενόμενος. οἱ μὲν οὖν εἰς τὸ δοθὲν πολίχνιον μετὰ πάσης ἀσφαλείας ἀνεχώρουν ἄσμενοι· μὴ φαινομένων δ' αὐτῶν διεφθίμισαν οἱ στασιασταὶ πάλιν ὡς ἀποσφαγεῖεν ὑπὸ Ῥωμαίων οἱ αὐτόμολοι, δῆλον ὅτι τοὺς λοιποὺς ἀποτρέποντες τῷ φόβῳ διαδιδράσκειν. ἦνυστο δ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῖς τὸ πανούργημα πρὸς καιρὸν· ἐπεσχέθησαν γὰρ ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτομολεῖν.

3 αὐθις δ', ὡς ἀνακαλέσας τοὺς ἄνδρας ἀπὸ τῆς Γόφρας Τίτος ἐκέλευσε μετὰ τοῦ Ἰωσήπου περιελθόντας τὸ τεῖχος ὀφθῆναι τῷ δήμῳ, πλείστοι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἔφενγον. γινόμενοι δ' ἀθρόοι καὶ πρὸ τῶν Ῥωμαίων ἰστάμενοι μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων ἰκέτενον τοὺς στασιαστὰς τὸ μὲν πρῶτον ὅλη τοὺς Ῥωμαίους δέξασθαι τῇ πόλει, καὶ τὴν πατρίδα σῶσαι πάλιν, εἰ δὲ μὴ, τοῦ γε ἱεροῦ πάντως ὑπεξελθεῖν καὶ ῥύσασθαι τὸν ναὸν αὐτοῖς· οὐ γὰρ ἂν τολμῆσαι Ῥωμαίους μὴ μετὰ μεγίστης ἀνάγκης καταφλέξει τὰ ἅγια. τούτους μᾶλλον ἀντεφιλονείκουν, καὶ πολλὰ βλάβοςμα τοῖς αὐτομόλοις ἀντικειραγότες ἐπὶ τῶν ἱερῶν πυλῶν τοὺς τε ὄξυβελεις καὶ καταπέλτας καὶ λιθοβόλους μηχανὰς διέστησαν, ὡς τὸ κύκλω μὲν ἱερὸν ἀπὸ πλήθους νεκρῶν προσεικέναι

πολυανδρίῳ, τὸν δὲ ναὸν αὐτὸν φρουρίῳ. τοῖς δ' ἀγίοις καὶ ἀβάτοις μετὰ τῶν ὀπλῶν εἰσεπήδων, θεομῆς ἔτι τὰς χεῖρας ἐξ ὁμοφύλων ἔχοντες φόνων· καὶ προύκοψαν εἰς τοσοῦτον παρανομίας ὥστε, ἦν ἂν εἰκὸς ἦν ἀγανάκτησιν γενέσθαι Ἰουδαίων εἰ Ῥωμαῖοι ταῦτα ἐξυβρίζοιεν εἰς αὐτούς, ταύτην εἶναι παρὰ Ῥωμαίων τότε πρὸς Ἰουδαίους ἀσεβοῦντας εἰς τὰ ἴδια. τῶν μὲν γε στρατιωτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ μετὰ φρίκης εἰς τὸν ναὸν ἀφρώρα καὶ προσεκύνει, τοὺς τε ληστὰς ἤρχετο πρὶν ἀνηκέστου πάθους μετανοῆσαι. Καῖσαρ δ' ὑπερπαθήσας πάλιν ἐξανείδιξε τοὺς περὶ τὸν Ἰωάννην, λέγων ἅρ' οὐχ ὑμεῖς, ὧ μιαιώτατοι, τὸν δρύφακτον τοῦτον προυβάλεσθε τῶν ἀγίων; οὐχ ὑμεῖς δὲ τὰς ἐν αὐτῷ στήλας διεστήσατε, γραμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ ἡμετέροις κεχαραγμένας, ἃ μηδένα τὸ γείσιον ὑπερβαίνειν παραγγέλλει; οὐχ ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπερβάντας ὑμῖν ἀναορεῖν ἐπετρέψαμεν, κἂν Ῥωμαίων τις ἦ; τί οὖν νῦν, ἀλιτήριοι, καὶ νεκροὺς ἐν αὐτῷ καταπατεῖτε; τί δὲ τὸν ναὸν αἵματι ξένῳ καὶ ἐγχωρίῳ φύρετε; μαρτύρομαι θεοὺς ἐγὼ πατρίους, καὶ εἰ τις ἐφρώρα ποτὲ τόνδε τὸν χῶρον (νῦν μὲν γὰρ οὐκ οἶομαι), μαρτύρομαι δὲ καὶ στρατιᾶν ἐμὴν καὶ τοὺς παρ' ἐμοῦ Ἰουδαίους καὶ ὑμᾶς αὐτούς, ὡς οὐκ ἐγὼ ταῦθ' ὑμᾶς ἀναγκάξω μιαίνειν, κἂν ἀλλάξητε τῆς παρατάξεως τὸν τόπον, οὔτε προσελεύσεται τις Ῥωμαίων τοῖς ἀγίοις οὔτε ἐνυβρίσει. τηρήσω δὲ τὸν ναὸν ὑμῖν καὶ μὴ θέλουσι."

ταῦτα τοῦ Ἰωσήπου διαγγέλλοντος ἐκ τοῦ Καίσαρος, οἱ ληστὰὶ καὶ ὁ τύραννος οὐκ ἀπ' εὐνοίας ἀλλὰ κατὰ δειλίαν γίνεσθαι τὰς παρακλήσεις δοκοῦντες ὑπερῆφάνουν. Τίτος δὲ ὡς οὔτε οἶκτον ἑαυτῶν τοὺς ἄνδρας οὔτε φειδῶ τινα τοῦ ναοῦ ποιουμένους ἑώρα, πάλιν πρὸς πόλεμον ἄκων ἐχώρει. πᾶσαν μὲν οὖν τὴν δύνα-

μιν ἐπάγειν αὐτοῖς οὐχ οἷόν τε ἦν, μὴ χωρομένην τῷ τόπῳ, τριάκοντα δ' ἐπιλέξας ἀφ' ἐκάστης ἑκατονταρχίας τοὺς ἀρίστους, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ἀνά χιλίους παραδούς, τούτων δ' ἐπιτάξας ἡγεμόνα Κερεάλιον, ἐπιθέσθαι προσέταξε ταῖς φυλακαῖς περὶ ὄραν τῆς νυκτὸς ἐνάτην. ὄντα δὲ καὶ αὐτὸν ἐν τοῖς ὄπλοις καὶ συγκταβαίνειν παρεσκευασμένον οἱ τε φίλοι διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου κατέσχον, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἡγεμόνων λεγόμενα· πλέον γὰρ αὐτὸν ἀνύσειν ἔφασαν ἐπὶ τῆς Ἀντωνίας καθεζόμενον καὶ τὴν μάχην ἀγωνοθετοῦντα τοῖς στρατιώταις ἢ εἰ καταβάς προκινδυνεύοι· πάντας γὰρ ὀρώντος Καίσαρος ἀγαθὸν πολεμιστὰς ἔσεσθαι. τούτοις πεισθεὶς ὁ Καίσαρ, καὶ δι' ἐν τούτῳ τοῖς στρατιώταις ὑπομένειν εἰπὼν, ἵνα κρίνῃ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν καὶ μήτε τῶν ἀγαθῶν τις ἀγέραςτος μήτε τῶν ἐναντίων ἀτιμώρητος διαλάθῃ, γένηται δ' αὐτόπτης καὶ μάρτυς ἀπάντων ὁ καὶ τοῦ κολάζειν καὶ τοῦ τιμᾶν κύριος, τοὺς μὲν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἔπεμπε καθ' ἦν ὄραν καὶ προεῖρηται, προελθῶν δ' αὐτὸς εἰς τὸ κάτοπτρον ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας ἐκαρᾷδοκει τὸ μέλλον.

6 οὐ μὴν οἱ γε πεμφθέντες τοὺς φύλακας εὖρον κοιμωμένους ὡς ἤλιπισαν, ἀλλ' ἀναπηδήσασι μετὰ κραυγῆς εὐθέως συνεπλέκοντο. πρὸς δὲ τὴν τῶν ἐκκοιτούντων βοήν ἐνδοθεν οἱ λοιποὶ κατὰ στίφος ἐξέθεον. τῶν μὲν δὴ πρῶτων τὰς ὁμάς ἐξεδέχοντο Ῥωμαῖοι, περιέπιπτον δ' οἱ μετ' ἐκείνους τῷ σφετέρῳ τάγματι, καὶ πολλοὶ τοῖς οἰκείοις ὡς πολεμίοις ἐχρῶντο. τὴν μὲν γὰρ διὰ βοῆς ἐπίγνωσιν ἢ κραυγῆς συγχυθεῖσα παρ' ἀμφοῖν, τὴν δὲ δι' ὀμμάτων ἢ νύξ ἕκαστον ἀφείλετο, καὶ τυφλώτειν ἄλλως οὐς μὲν οἱ θνητοὶ παρεσκευάζον οὐς δὲ οἱ φόβοι. διὰ τούτου τὸν προστυχόντα πλήττειν ἦν ἄκριτον. Ῥωμαίους μὲν οὖν συνησπικίτας καὶ κατὰ συντά-

ξεις προπηδῶντας ἦττον ἐβλαπτεν ἄγνοια· καὶ γὰρ ἦν παρ' ἐκάστῳ μνήμη τοῦ συνθήματος· Ἰουδαῖοι δ' αἰσκεδιανύμενοι, καὶ τὰς τε προσβολὰς καὶ τὰς ὑποχωρήσεις ἀνέδην ποιούμενοι, πολλάκις φαντασίαν παρεῖχον ἀλλήλοις πολεμίων· τὸν ὑποστρέφοντα γὰρ ἕκαστος οἰκείον διὰ σκότους ὡς ἐπιόντα Ῥωμαῖον ἐξεδέχετο. πλείους γοῦν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἢ τῶν πολεμίων ἐτρώθησαν, ἕως ἡμέρας γενομένης ὅψει τὸ λοιπὸν ἢ μάχῃ διεκρίνεται, καὶ κατὰ φάλαγγα διαστάντες τοῖς τε βέλεσιν εὐτάκτοις ἐχρῶντο καὶ ταῖς ἀμύναις. οὐδέτεροι δὲ οὔτ' εἶκον οὔτ' ἐκοπίων, ἀλλ' οἱ μὲν, ὡς ἐφορῶντος Καίσαρος, κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ συντάξεις ἤριζον ἀλλήλοις, καὶ προκοπῆς ἕκαστος ἐκείνην αὐτῷ τὴν ἡμέραν ἄρξειν ὑπελάμβανεν, εἰ γενναίως ἀγωνίσαιτο· Ἰουδαίους δ' ἐβράβευε τὰς τόλμας ὅ τε περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τοῦ ἱεροῦ φόβος καὶ ὁ τύραννος ἐφεστῶς καὶ τοὺς μὲν παρακαλῶν τοὺς δὲ μαστιγῶν καὶ διεγείρων ἀπειλαῖς. συνέβαινε δὲ τὸ μὲν πλείστον σταδιαίαν εἶναι τὴν μάχην, ἐν ὀλίγῳ δὲ καὶ ταχέως ἀντιστρέφεσθαι τὰς ῥοπὰς· οὐδέτεροι γὰρ οὔτε φυγῆς οὔτε διώξεως μῆκος εἶχον. αἰεὶ δὲ πρὸς τὸ συμβαῖνον οἰκείος ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας ὁ θόρυβος ἦν, θαρρεῖν δὲ καὶ κρατοῦσι τοῖς σφετέροις ἐπεβόων καὶ μένειν τρεπομένοις. ἦν δ' ὥσπερ τι πολέμου θέατρον· οὐδὲν γὰρ οὔτε Τίτου οὔτε τοὺς περὶ αὐτὸν ἐλάνθανε τῶν κατὰ τὴν μάχην. τὸ δὲ πέρας, ἀρξάμενοι τῆς νυκτὸς ἐνάτης ὄρας, ὑπέρο πέμπτην τῆς ἡμέρας διελύθησαν, ἀφ' οὔπερ ἤρξαντο τόπου τῆς συμβολῆς, μηδέτεροι βεβαίως κλίναντες τοὺς ἑτέρους, ἀλλὰ τὴν νίκην μέσῃ ἐν ἀγχωμάτῳ τῇ παρατάξει καταλιπόντες. καὶ Ῥωμαίων μὲν ἐπισήμως ἠγωνίσαντο πολλοί, Ἰουδαίων δ' ἐκ μὲν τῶν περὶ Σίμωνα Ἰούδας ὁ τοῦ Μέρτωνος καὶ Σίμων ὁ τοῦ Ἰωσίου, τῶν δὲ Ἰδουμαίων

Ἰάκωβος καὶ Σίμων, Καθλᾶ μὲν οὗτος παῖς, Σωῶ δὲ ὁ Ἰάκωβος, τῶν δὲ μετὰ Ἰωάννου Γυφθαῖος καὶ Ἀλεξᾶς, τῶν δὲ ζηλωτῶν Σίμων υἱὸς Ἀρί.

7 ἐν τούτῳ δ' ἡ λοιπὴ τῶν Ῥωμαίων δύναμις, ἡμέραις ἐπὶ καταστρεφάμενη τοὺς τῆς Ἀντωνίας θεμελίους, 5 μέχρι τοῦ ἱεροῦ πλατεῖαν ἄνοδον εὐτρεπίσαντο. πλησιάσαντα δὲ τῷ πρώτῳ περιβόλῳ τὰ τάγματα κατήρχετο χρωμάτων, τὸ μὲν ἀντικρὺς τῆς τοῦ εἰσω ἱεροῦ γωνίας ἦτις ἦν κατ' ἄρκτον καὶ δύσιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν βόρειον ἐξέδραν ἢ μεταξὺ τῶν δύο πυλῶν ἦν, τῶν δὲ λοιπῶν 10 δύο θάτερον μὲν κατὰ τὴν ἐσπέριον στοᾶν τοῦ ἐξωθεν ἱεροῦ, τὸ δὲ ἕτερον ἐξω κατὰ τὴν βόρειον. προύκοπτε μέντοι μετὰ πολλοῦ καμάτου καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς τὰ ἔργα, καὶ τὴν ὕλην ἀφ' ἑκατὸν σταδίων συγκομιζούσιν. ἑκακοῦντο δ' ἐσθ' ὅπῃ καὶ κατ' ἐπιβουλὰς αὐτοῖς, 15 διὰ περιουσίαν τοῦ κρατεῖν ὄντες ἀδεέστεροι, καὶ δι' ἀπόγνωσιν ἤδη σωτηρίας χρώμενοι τολμηροτέροις τοῖς Ἰουδαίοις. τῶν γὰρ ἱππέων τινὲς ὅποτε προέλθοιεν ἐπὶ ξυλείαν ἢ χόρτου συλλογὴν, τὸν τῆς κοιμηθῆς χρόνον ἀνίσταν βόσκεισθαι τοὺς ἵππους ἀποχαλινοῦντες, οὓς 20 Ἰουδαῖοι κατὰ στίφος ἐκπηδῶντες ἤρπαζον. καὶ τούτου συνεχῶς γινομένου, νομίσας Καῖσαρ ὅπερ ἦν, ἀμελεία τῶν σφετέρων πλέον ἢ τῇ Ἰουδαίων ἀνδρεία γίνεσθαι τὰς ἀρπαγὰς, ἔγνω σκυθρωπότερον τοὺς λοιποὺς πρὸς φυλακὴν τῶν ἵππων ἐπιστρέψαι, καὶ κελεύσας ἀπα- 25 χθῆναι τὴν ἐπὶ θανάτῳ τῶν ἀπολεσάντων στρατιωτῶν ἔνα, φόβῳ τοῖς ἄλλοις ἐτήρησε τοὺς ἵππους· οὐκέτι γὰρ εἶων νέμεσθαι, καθάπερ δὲ συμπεφυκότες αὐτοῖς ἐπὶ τὰς χρείας ἐξήεσαν.

οἱ μὲν οὖν προσεπολέμου τῷ ἱερῷ καὶ τὰ χρώματα 30 8 διήγειρον· μετὰ δὲ μίαν ἡμέραν αὐτῶν τῆς ἀνόδου πολλοὶ τῶν στασιαστῶν, οἷς ἀρπαγαὶ τε ἐπέλειπον ἤδη

καὶ ὁ λιμὸς ἤπειγε, συνελθόντες ταῖς κατὰ τὸ Ἐλαιῶν ὄρος Ῥωμαίων φυλακαῖς ἐπιτίθενται, περὶ ὧραν ἐνδεκάτην τῆς ἡμέρας, οἰόμενοι πρῶτον μὲν ἀδοκῆτων, 5 ἐπειτα πρὸς θεραπείας ἤδη τοῦ σώματος ὄντων ῥαδίως διεκπεσεῖν. προαισθόμενοι δὲ τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ταχέως ἐκ τῶν πλησίον φρουρίων συνδραμόντες, εἶργον ὑπερπηδᾶν καὶ διακόπτειν τὸ περιτείχισμα βιαζομένους. γενομένης δὲ καρτερᾶς τῆς συμβολῆς ἄλλα τε πολλὰ παρ' ἑκατέρων γενναίως ἐπράχθη, 10 Ῥωμαίων μὲν μετὰ τῆς ἰσχύος ἐμπειρία τοῦ πολεμεῖν χρωμένων, Ἰουδαίων δ' ἀφειδέσι ταῖς ὁρμαῖς καὶ τοῖς θυμοῖς ἀκατασχέτοις (ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν αἰδῶς τῶν δ' ἀνάγκη· τὸ τε γὰρ ἐξαφείναι Ἰουδαίους ὥσπερ ἄρκυσι ἐνελημμένους Ῥωμαίοις ἀσχιστον ἐδόκει, 15 κείνοι μίαν ἐλπίδα σωτηρίας εἶχον, εἰ βιασάμενοι ῥήξιαν τὸ τεῖχος), καὶ τῶν ἀπὸ σπείρας τις ἱππέων, Πεδάμιος τοῦνομα, τρεπομένων ἤδη τῶν Ἰουδαίων καὶ κατὰ τῆς φάραγγος συναθρομένων ῥόθιον ἐκ πλαγίου παρελάντων τὸν ἵππον, ἀρπάξει τινὰ φεύγοντα τῶν 20 πολεμίων, νεανίαν στιβαρόν τε ἄλλως τὸ σῶμα καὶ καθωπλισμένον, δραξάμενος ἐκ τοῦ σφυροῦ. τοσοῦτον μὲν ἑαντὸν ἐκ τρέχοντος ἐπέκλινε τοῦ ἵππου, τοσοῦτον δ' ἐπεδείξατο τῆς τε δεξιᾶς τὸν τόνον καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος, ἔτι δ' ἐμπειρίας ἱππικῆς. ὁ μὲν οὖν ὥσπερ τι 25 κειμήλιον ἀρπασάμενος ἦκε φέρων Καῖσαρι τὸν αἰχμάλωτον· τίτος δὲ τὸν μὲν λαβόντα τῆς δυνάμεως θαυμάσας, τὸν δὲ ληφθέντα τῆς περὶ τὸ τεῖχος ἐπιχειρήσεως κολάσαι κελεύσας, αὐτὸς ἐν ταῖς περὶ τὸ ἱερὸν διαμάχαις ἦν καὶ τὰ χρώματα κατήπειγεν.

30 ἐν ᾧ Ἰουδαῖοι κακούμενοι ταῖς συμβολαῖς αἰὶ κατ' 9 ὀλίγον κορυφουμένου τοῦ πολέμου καὶ τῷ ναῶ προσέρποντος, καθάπερ σηπομένου σώματος, ἀπέκοπτον τὰ

προειλημμένα μέλη, φθάνοντες τὴν εἰς τὸ πρόσω νομὴν. τῆς γὰρ βορείου καὶ κατὰ δύσιν στοᾶς τὸ συνεχές πρὸς τὴν Ἀντωνίαν ἐμπρήσαντες, ἔπειτα ἀπέροηξαν ὅσον πήχεις εἴκοσι, ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἀρξάμενοι καίειν τὰ ἄγια. μετὰ δ' ἡμέρας δύο, τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ προειρημένου μηνός, τὴν πλησίον στοᾶν ὑποπιμπράσι Ῥωμαῖοι, καὶ μέχρι πεντεκαίδεκα πηχῶν προκόψαντος τοῦ πυρός ἀποκόπτουσιν ὁμοίως Ἰουδαῖοι τὴν ὄροφὴν, μήτε καθ' ἅπαν ἐξιστάμενοι τῶν ἔργων καὶ τὸ πρὸς τὴν Ἀντωνίαν συναφές αὐτῶν διαιροῦντες· καὶ παρὸν κωλύειν ὑποπιμπράντας, οἱ δὲ πρὸς τὴν ἐμβολὴν τοῦ πυρός ἡρεμήσαντες τὴν νομὴν ἐμέτρησαν αὐτῶ σφίσι χρησίμως. περὶ μὲν δὴ τὸ ἱερὸν οὐ διέλιπον αἱ συμβολαί, συνεχῆς δ' ἦν κατὰ μέρος ἐκθεόντων ἐπ' ἀλλήλους ὁ πόλεμος.

10 τῶν Ἰουδαίων δέ τις κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἀνήρ τό τε σῶμα βραχὺς καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος, γένους τε ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἄσημος (Ἰωνάθης ἐκαλεῖτο), προελθὼν κατὰ τὸ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωάννου μνημεῖον ἄλλα τε πολλὰ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὑπερηφάνως ἐφθέγγετο, καὶ τὸν ἄριστον αὐτῶν εἰς μονομαχίαν προ-καλεῖτο. τῶν δὲ ταύτη παρατεταγμένων οἱ πολλοὶ μὲν ὑπερηφάνουν, ἦσαν δ' οἱ κατὰ τὸ εἶκος ἐδεδοίκεσαν· ἤπειτό γε μὴν τινῶν καὶ λογισμὸς οὐκ ἀσύνετος, θανα- τῶντι μὴ συμπλέκεσθαι· τοὺς γὰρ ἀπεγνωκότας τὴν σωτηρίαν τὰ τ' ἄλλα καὶ τὰς ὁρμὰς ἀταμειύτους ἔχειν καὶ τὸ θεῖον ἀδυσώπητον, τό τε παραβύλλεσθαι πρὸς οὓς καὶ τὸ νικᾶν οὐ μέγα καὶ μετ' αἰσχύνῃς τὸ λειψθῆ- ναι σφαλερόν, οὐκ ἀνδρείας ἀλλὰ θρασύτητος εἶναι. μηδενὸς δ' ἐπὶ πολὺ προϊόντος, καὶ τοῦ Ἰουδαίου πολλὰ κατακερτομοῦντος αὐτοὺς εἰς δειλίαν (ἀλαζῶν γὰρ τις ἦν αὐτὸς σφόδρα καὶ ὑπερήφανος), τῶν Ῥωμαίων τις

Πούδης ὄνομα, τῶν ἐξ Ἰλῆς ἱππέων, βδελυξάμενος αὐ- τοῦ τὰ τε ῥήματα καὶ τὸ αὐθαδές (εἰκὸς δὲ καὶ πρὸς τὴν βραχύτητα τοῦ σώματος αὐτὸν ἀπερισκέπτως ἐπαρθῆ- ναι) προπηθᾶ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα περιῆν συμβαλῶν, προ- 5 ἐδόθη δ' ὑπὸ τῆς τύχης· πεσόντα γὰρ αὐτὸν ὁ Ἰωνά- θης ἀποσφάττει προσδραμῶν. ἔπειτα ἐπιβὰς τῶ νεκρῶ τό τε ξίφος ἡμαγμένον ἀνέσειε καὶ τῆ λαιᾶ τὸν θυρεόν, ἐπηλάλαζε τε τῆ στρατιᾶ πολλά, καὶ πρὸς τὸν πεσόντα κομπάζων καὶ τοὺς ὀρώντας Ῥωμαίους ἐπισκώπτων, 10 ἕως αὐτὸν ἀνασκιρτῶντα καὶ ματαῖζοντα Πρίσκοσ τις ἑκατοντάρχης τοξεύσας διήλασε βέλει. πρὸς ὃ τῶν τε Ἰουδαίων καὶ τῶν Ῥωμαίων κραυγὴ συνεχῆρθη διάφο- ρος. ὃ δὲ δινηθεὶς ἐκ τῶν ἀλγηδόνων ἐπὶ τὸ σῶμα τοῦ πολεμίου κατέπεσεν, ὠκυτάτην ἀποφήνας ἐν πολέμῳ 15 τὴν ἐπὶ τοῖς ἀλόγως εὐτυχοῦσι νέμεσιν.

οἱ δ' ἀνὰ τὸ ἱερὸν στασιασταὶ φανερώς τ' οὐκ ἀνιέ- 3 σαν τοὺς ἐπὶ τῶν χωμάτων στρατιώτας ἀμυνόμενοι καθ' ἐκάστην ἡμέραν, καὶ τοῦ προειρημένου μηνός ἑβδόμη καὶ εἰκάδι δόλον ἐνσκευάζονται. τῆς ἑσπερίου 20 στοᾶς τὸ μεταξὺ τῶν δοκῶν καὶ τῆς ὑπ' αὐταῖς ὄροφῆς ὕλης ἀναπιμπλάσιν αὐτῆς, πρὸς δὲ ἀσφάλτου τε καὶ πίσσης, ἔπειτα ὡς καταπονούμενοι δῆθεν ὑπεχώρουν. πρὸς ὃ τῶν μὲν ἀσκέπτων πολλοὶ ταῖς ὁρμαῖς φερό- 25 μενοι προσέκειντο τοῖς ὑποχωροῦσιν, ἐπὶ τε τὴν στοᾶν ἐπήδων προσθέμενοι κλίμακας· οἱ δὲ συνετώτεροι, τὴν ἄλογον τροπὴν τῶν Ἰουδαίων ὑπονοήσαντες, ἔμενον. κατεπλήσθη μέντοι τῶν ἀναπηδησάντων ἡ στοᾶ· κἂν 30 τούτῳ οἱ Ἰουδαῖοι πᾶσαν ὑποπιμπράσιν αὐτήν. αἰρο- μένης δ' αἰφνιδίως πάντοθεν τῆς φλογός, τοὺς τε ἕξω τοῦ κινδύνου Ῥωμαίους ἐκπληξίς ἐπέσχε δεινὴ καὶ τοὺς περισεχθέντας ἀμηχανία. κυκλούμενοι δ' ὑπὸ τῆς φλο- γός οἱ μὲν εἰς τὴν πόλιν ὀπίσω κατεκρήμιζον ἑαυτούς,

οὐ δ' εἰς τοὺς πολεμίους· πολλοὶ δ' ἐλπίδι σωτηρίας εἰς τοὺς σφετέρους καταπηδῶντες ἐκλῶντο τὰ μέλη, πλείστων δ' ἔφθανε τὰς ὀρμὰς τὸ πῦρ, καὶ τινες τὴν φλόγα σιδήρῳ. περιεῖχε δ' εὐθέως καὶ τοὺς ἄλλως φθειρομένους τὸ πῦρ ἐπὶ πλείστον ἐκφερόμενον. Καί-  
 5 σαρα δέ, καίπερ χαλεπαίνοντα τοῖς ἀπολλυμένοις ἐπειδὴ δίχα παραγγέλματος ἀναβέβηκεσαν, ὅμως οἶκτος εἰσήει τῶν ἀνδρῶν. καὶ μηδενὸς προσαμύνειν δυναμένου, τοῦτο γοῦν παραμύθιον ἦν τοῖς φθειρομένοις, τὸ βλέ-  
 10 πειν ὑπὲρ οὗ τις ἠφίει τὴν ψυχὴν ὀδυνώμενον· βοῶν τε γὰρ αὐτοῖς καὶ προπηδῶν καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἐκ τῶν ἐνόντων ἐπαμύνειν παρακαλῶν δῆλος ἦν. τὰς δὲ φωνὰς ἕκαστος καὶ τὴν διάθεσιν ὥσπερ τι λαμπρὸν ἀποφέρων ἐντάφιον, εὐθυμὸς ἀπέθνησκεν. ἐμοὶ γε μὴν ἐπὶ τὸν τοῖχον τῆς στοᾶς ὄντα πλατὺν ἀναχωρήσαντες  
 15 ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς διεσώθησαν, ὑπὸ δὲ τῶν Ἰουδαίων περισχεθέντες ἐπὶ πολὺ μὲν ἀντέσχον διατιρωσκοίμενοι, 2 τέλος δὲ πάντες ἔπεσον, καὶ τελευταῖος αὐτῶν τις νεανίας, ὀνόματι Λόγγος, ὅλον ἐπικοσμήσας τὸ πάθος, καὶ κατ' ἀνδρα μνήμης ἀξίων ὄντων πάντων τῶν ἀπο-  
 20 λωλότων ἄριστος φανείς, ὃν οἱ μὲν Ἰουδαῖοι τῆς τε ἀλκῆς ἀγάμενοι, καὶ ἄλλως ἀνελεῖν ἀσθενοῦντες, καταβῆναι πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ δεξιᾷ παρεκάλουν, ὃ δὲ ἀδελφὸς Κορνήλιος ἐκ θατέρου μὴ καταισχυῖναι τὸ σφέτερον κλέος καὶ τὴν Ῥωμαίων στρατιάν. τούτῳ πεισθεὶς καὶ 25 διαράμενος φανερὸν ἑκατέροις τοῖς τάγμασι τὸ ξίφος ἐαντὸν ἀναιρεῖ. τῶν δὲ τῷ πυρὶ περισχεθέντων Σερωτόριος τις πανουργία διασώζεται. προσκαλεσάμενος γάρ τινα τῶν συστρατιωτῶν Λούκιον, ᾧ συνεσκήμει, μεγάλη τῆ φωνῇ, "κληρουόμου" ἔφη "καταλείπω σε τῶν  
 30 ἑμαυτοῦ κτημάτων, εἰ προσελθῶν με δέξαιο." τοῦ δὲ ἐτοίμως προσδραμόντος, ὃ μὲν ἐπ' αὐτὸν κατενεχθεὶς

ἔξησεν, ὃ δὲ δεξάμενος ὑπὸ τοῦ βάρους τῷ λιθοστρώτῳ προσαραχθεὶς παραχρῆμα θνήσκει.

τοῦτο τὸ πάθος πρὸς καιρὸν μὲν Ῥωμαίοις ἐνεποιή-  
 5 σεν ἀθυμίαν, πρὸς δὲ τὸ μέλλον ὅμως κατεσκεύασε φυλακτικωτέρους, καὶ πρὸς τὰς τῶν Ἰουδαίων ἐνέδρας ἀφέλγησεν, ἐν αἷς τὰ πολλὰ δι' ἄγνοιαν τῶν τόπων καὶ τὸ ἦθος τῶν ἀνδρῶν ἐβλάπτοντο. κατεκάη δὲ ἡ στοὰ μέχρι τοῦ Ἰωάννου πύργου, ὃν ἐκεῖνος ἐν τῷ πρὸς Σί-  
 10 μωνα πολέμῳ κατεσκεύασεν ὑπὲρ τὰς ἐξαγούσας ὑπὲρ τὸν ξυστὸν πύλας· τὸ δὲ λοιπὸν ἐπὶ διεφθαμένοις ἤδη Ἰουδαῖοι τοῖς ἀναβάσιν ἀπέκοψαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ Ῥωμαῖοι τὴν βόρειον στοὰν ἐνέπρησαν μέχρι τῆς ἀνατολικῆς ὄλην, ἣν ἡ συνάπτουσα γωνία τῆς Κεδρω-  
 15 νος καλουμένης φάραγγος ὑπερδεδομήτο, παρ' ὃ καὶ φοβερὸν ἦν τὸ βάθος.

καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν ἐν τούτοις ἦν, τῶν δ' ὑπὸ 3  
 τοῦ λιμοῦ φθειρομένων κατὰ τὴν πόλιν ἄπειρον μὲν ἐπιπτε τὰ πλήθος, ἀδιήγητα δὲ συνέβαινε τὰ πάθη. καθ' ἑκάστην γὰρ οἰκίαν, εἴ που τροφῆς παραφανείη  
 20 σκιά, πόλεμος ἦν, καὶ διὰ χειρῶν ἐχώρουν οἱ φίλτατοι πρὸς ἀλλήλους, ἐξαρπάζοντες τὰ ταλαιπώρα τῆς ψυχῆς ἐφόδια. πίστις δ' ἀπορίας οὐδὲ τοῖς θνήσκουσιν ἦν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκπνέοντας οἱ λησταὶ διηρεύων, μὴ τις ὑπὸ κόλπον ἔχων τροφήν σκῆπτοιτο τὸν θάνατον αὐτῷ.  
 25 οἱ δ' ὑπ' ἐνδείας κεκηνότες ὥσπερ λυσσῶντες κύνες ἐσφάλλοντο, καὶ παρεφέροντο ταῖς τε θύραις ἐνσειόμενοι μεθύνοντων τρόπον, καὶ ὑπ' ἀμηχανίας εἰς τοὺς αὐτοὺς οἴκους εἰσπηδῶντες δις ἢ τρις ὥρα μιᾶ. πάντα δ' ὑπ' ὀδόντας ἤγρευ ἡ ἀνάγκη, καὶ τὰ μὴδὲ τοῖς ὑπα-  
 30 ρωτάτοις τῶν ἀλόγων ζῴων πρόσφορα συλλέγοντες ἐσθίειν ὑπέφερον. ζωστήρων γοῦν καὶ ὑποδημάτων τὸ τελευταῖον οὐκ ἀπέσχοντο, καὶ τὰ δέρματα τῶν θυρεῶν



ἀποδέροντες ἐμασῶντο. τροφή δ' ἦν καὶ χόρτου τισὶ παλαιοῦ σπαράγματα· τὰς γὰρ ἴνας ἐνιοὶ συλλέγοντες ἐλάχιστον σταθμὸν ἐπώλουν Ἀττικῶν τεσσάρων. καὶ τί δεῖ τὴν ἐπ' ἀψύχοις ἀναίδειαν τοῦ λιμοῦ λέγειν; εἴμι γὰρ αὐτοῦ δηλώσω ἐργον οἷον μῆτε παρ' Ἑλλησι μῆτε 5 παρὰ βαρβάρους ἰστόρηται, φορικτὸν μὲν εἰπεῖν ἄπιστον δ' ἀκοῦσαι. καὶ ἐγὼ δέ, μὴ δόξαιμι τερατεύεσθαι τοῖς αὐθις ἀνθρώποις, κἄν παρέλιπον τὴν συμφορὰν ἠθέως, εἰ μὴ τῶν κατ' ἐμαυτὸν εἶχον ἀπείρους μάρτυρας. ἄλλως τε καὶ ψυχρὰν ἂν κατεθέμην τῇ πατριδί χάριν, κα- 10 θυφόμενος τὸν λόγον οὐ πέπονθε τὰ ἔργα.

4 γυνὴ τις τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατοικούντων, Μαρία τοῦνομα, πατρὸς Ἐλεαζάρου, κόμης Βηθεζώβ (σημαίνει δὲ τοῦτο οἶκος ὑσώπου), διὰ γένος καὶ πλοῦ- 15 τον ἐπίσημος, μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὰ Ἱεροσό- λυμα καταφυγοῦσα συνεπολιορκεῖτο. ταύτης τὴν μὲν ἄλλην κτῆσιν οἱ τύραννοι διήρπασαν, ὅσην ἐκ τῆς Περαίας ἀνασκευασαμένη μετήνεγκεν εἰς τὴν πόλιν, τὰ δὲ λείψανα τῶν κειμηλίων, κἄν εἴ τι τροφῆς ἐπινοηθείη, καθ' ἡμέραν εἰσπηδῶντες ἤρπαζον οἱ δορυφόροι. δεινὴ 20 δὴ τὸ γύναιον ἀγανάκτησις εἰσήει, καὶ πολλάκις λοιδοροῦσα καὶ καταρωμένη τοὺς ἄρπαγας ἐφ' ἑαυτὴν ἠρέθιζεν. ὡς δ' οὔτε παροξυνόμενός τις οὐτ' ἐλεῶν αὐτὴν ἀνῆρει, καὶ τὸ μὲν εὗρειν τι σιτίον ἄλλοις ἐκοπία, πανταχόθεν δ' ἄπορον ἦν ἤδη καὶ τὸ εὗρειν, ὁ λιμὸς δὲ διὰ 25 σπλάγγων καὶ μυελῶν ἐχώρει, καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἐξέκαιον οἱ θυμοί, σύμβουλον λαβοῦσα τὴν ὄργην μετὰ τῆς ἀνάγκης ἐπὶ τὴν φύσιν ἐχώρει, καὶ τὸ τέκνον (ἦν δ' αὐτὴ παῖς ὑπομάστιος) ἀρπασαμένη "βρέφος" εἶπεν "ἄθλιον, ἐν πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ στάσει τίμι σε τηρήσω; 30 τὰ μὲν παρὰ Ῥωμαίοις δουλεία, κἄν ζήσωμεν ἐπ' αὐτοὺς· φθάνει δὲ καὶ τὴν δουλείαν ὁ λιμὸς, οἱ στασια-

σταὶ δ' ἀμφοτέρων χαλεπώτεροι. ἴθι γενοῦ μοι τροφή, καὶ τοῖς στασιασταῖς ἐρινὺς καὶ τῷ βίῳ μῦθος ὁ μόνος ἐλλείπων ταῖς Ἰουδαίων συμφοραῖς." καὶ ταῦθ' ἅμα λέγουσα κτείνει τὸν υἱόν, ἔπειτ' ὀπήσασα τὸ μὲν ἡμισυ 5 κατεσθίει, τὸ δὲ λοιπὸν κατακαλύψασα ἐφύλαττεν. εὐθέως δ' οἱ στασιασταὶ παρήσαν, καὶ τῆς ἀθεμίτου κνίσης σπᾶσαντες ἠπέλουν, εἰ μὴ δείξειε τὸ παρασκευασθέν, ἀποσφάξειν αὐτὴν εὐθέως. ἢ δὲ καὶ μοῖραν αὐτοῖς εἰποῦσα καλὴν τετηρηκέαι, τὰ λείψανα τοῦ τέκνου διε- 10 κάλυψε. τοὺς δὲ εὐθέως φορὶκῆ καὶ φρενῶν ἐκστασις ἤρει, καὶ παρὰ τὴν ὄψιν ἐπεπήγεσαν. ἢ δὲ "ἐμόν" ἔφη "τοῦτο τὸ τέκνον γνήσιον, καὶ τὸ ἔργον ἐμόν. φάγετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βέβρωκα. μὴ γένησθε μῆτε μαλακώτεροι 15 γυναικὸς μῆτε συμπαθέστεροι μητρὸς. εἰ δ' ὑμεῖς εὐσεβεῖς καὶ τὴν ἐμὴν ἀποστρέφεσθε θυσίαν, ἐγὼ μὲν ἡμισυ βέβρωκα, καὶ τὸ λοιπὸν δ' ἐμοὶ μεινάτω." μετὰ ταῦτα οἱ μὲν τρέμοντες ἐξῆσαν, πρὸς ἔν τοῦτο δειλοί, καὶ μόλις ταύτης τῆς τροφῆς τῇ μητρὶ παραχωρήσαντες· ἀνεπλήσθη δ' εὐθέως ὅλη τοῦ μύσους ἢ πόλις, καὶ πρὸ 20 ὀμμάτων ἕκαστος τὸ πάθος λαμβάνων ὡς παρ' αὐτῷ καινοτομηθὲν ἐφριττεν. σπουδὴ δὲ τῶν λιμοκτόνων ἐπὶ τὸν θάνατον ἦν, καὶ μακαρισμὸς τῶν φθασάντων πρὶν ἀκοῦσαι καὶ θεάσασθαι κακὰ τηλικαῦτα.

ταχέως δὲ καὶ Ῥωμαίοις διηγγέλη τὸ πάθος. τῶν 5 δὲ οἱ μὲν ἠπίστουν οἱ δὲ ἄκτειραν, τοὺς δὲ πολλοὺς εἰς μῖσος τοῦ ἔθνους σφοδρότερον συνέβη προελθεῖν. Κατσαρ δ' ἀπελογεῖτο καὶ περὶ τούτου τῷ θεῷ, φάσκων παρὰ μὲν αὐτοῦ Ἰουδαίους εἰρήνην καὶ αὐτονομίαν προ- 10 τείνεσθαι καὶ πάντων ἀμνηστίαν τῶν τετολημμένων, 30 τοὺς δὲ ἀντὶ μὲν ὁμοιοῖας στάσει ἀντὶ δὲ εἰρήνης πόλεμον, πρὸ κόρου δὲ καὶ εὐθηνίας λιμὸν αἰρουμένους, ἰδί- 30 αὶς δὲ χερσὶν ἀρξαμένους καίειν τὸ συντηρούμενον ὑφ'

ἡμῶν ἱερόν, αὐτοὺς εἶναι καὶ τοιαύτης τροφῆς ἀξίους. καλύψει μέντοι τὸ τῆς τεκνοφαγίας μύθος αὐτῶ τῶ τῆς πατρίδος πτώματι, καὶ οὐ καταλείψει ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἡλίω καθορᾶν πόλιν ἐν ἣ μητέρες οὕτω τρέφονται. προσήκει μέντοι πρὸ μητέρων πατράσι τὴν τοιαύτην τροφήν, οἱ καὶ μετὰ τηλικαῦτα πάθη μένουσιν ἐν τοῖς ὄπλοις. ταῦθ' ἅμα διεξιῶν ἐνενοεῖ καὶ τὴν ἀπογνωσιν τῶν ἀνδρῶν· οὐ γὰρ ἂν ἔτι σωφρονησαι τοὺς πάντα προπεπονθότας ἐφ' οἷς εἰκὸς ἦν μεταβαλέσθαι μὴ παθοῦσιν.

4 ἦδη δὲ τῶν δύο ταγματῶν συντετελεκότων τὰ χῶματα Λάων μηνὸς ὀγδόη, προσάγειν ἐκέλευσε τοὺς κρινοὺς κατὰ τὴν ἐσπέριον ἐξέδραν τοῦ ἐσωθεν ἱεροῦ. πρὸ δὲ τούτων ἕξ ἡμέραις ἀδιαλείπτως ἢ στεροτοτάτη πασῶν ἐλέπολις τύπτουσα τὸν τοίχον οὐδὲν ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τὸ μέγεθος καὶ ἡ ἁρμονία τῶν λίθων ἦν ἀμείνων. τῆς δὲ βορείου πύλης ὑπώρυκτον ἕτεροι τοὺς θεμελίους, καὶ πολλὰ ταλαιπωρήσαντες τοὺς ἔμπροσθεν λίθους ἐξεκύλισαν. ἀνείχετο δ' ὑπὸ τῶν ἐνδοτέρω καὶ διέμενεν ἡ πύλη, μέχρι τὰς διὰ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν μοχλῶν ἐπιχειρήσεις ἀπογνόντες κλίμακας ταῖς στοαῖς προσέφερον. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κωλύσαι μὲν οὐκ ἔφθασαν, ἀναβᾶσι δὲ συμπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ τοὺς μὲν ἀνωθοῦντες εἰς τοῦπίσω κατεκρημνίζον, τοὺς δ' ὑπαντιάζοντες ἀνήρουν. πολλοὺς δὲ τῶν κλιμάκων ἀποβαίνοντας, πρὶν φράξασθαι τοῖς θυροῖς, παύοντες ταῖς ῥομφαλαῖς ἔφθανον· ἐνίας δὲ γεμούσας ὀπλιτῶν κλίμακας παρακλίναντες ἀνωθεν κατέσειον. ἦν δ' οὐκ ὀλίγος καὶ αὐτῶν φόνος. οἱ δ' ἀνευρέξαντες τὰς σημαίας περὶ αὐτῶν ἐπολέμουν, δεινὴν ἠγοῦμενοι καὶ πρὸς αἰσχύνῃς τούτων τὴν ἀρπαγὴν. τέλος δὲ καὶ τῶν σημαιῶν οἱ Ἰουδαῖοι κρατοῦσι καὶ τοὺς ἀναβάτας

διαφθείρουσιν· οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὸ τῶν ἀπολωλότων πάθος ὀρρωδοῦντες ἀνεχώρουν. τῶν μὲν οὖν Ῥωμαίων ἄπρακτος οὐδεὶς ἀπέθανε, τῶν δὲ στασιαστῶν οἱ κατὰ τὰς προτέρας μάχας ἠγωνίσαντο γενναίως καὶ τότε, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀδελφιδοῦς τοῦ τυράννου Σίμωνος. ὁ δὲ Καῖσαρ ὡς ἑώρα τὴν ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἱεροῖς φειδῶ πρὸς βλάβης τοῖς στρατιώταις γινομένην καὶ φόνου, τὰς πύλας προσέταξεν ὑφάπτειν.

ἐν δὲ τούτῳ πρὸς αὐτὸν αὐτομολοῦσιν Ἄνανός τε ὁ 2  
10 ἀπ' Ἀμμαοῦς, τῶν Σίμωνος δορυφόρων ὁ φονικώτατος, καὶ Ἀρχέλαος υἱὸς Μαγαδάτου, συγγνώμην ἐπέσταντες ἐπειδὴ κρατούντων Ἰουδαίων ἀπεχώρουν. Τίτος δὲ καὶ τοῦτο πανούργημα προνβάλλετο τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὴν ἄλλην περὶ τοὺς Ἰουδαίους ἀμότητα πεπυσμένους ὄρητο κτείνειν ἐκατέρους, ὑπ' ἀνάγκης ἤχθαι λέγων αὐτούς, οὐκ ἐκ προαιρέσεως παρεῖναι, καὶ σωτηρίας οὐκ ἀξίους εἶναι τοὺς φλεγόμενης ἦδη δι' αὐτοὺς τῆς πατρίδος ἐξαλλομένους. ἐκράτει δ' ὅμως τοῦ θυμοῦ ἢ πίστις, καὶ ἀφίησι τοὺς ἀνδρας, οὐ μὴν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ 20 κατέτασσε τοῖς ἄλλοις.

ἦδη δὲ ταῖς πύλαις οἱ στρατιῶται προσῆγον τὸ πῦρ, καὶ περιτηκόμενος ὁ ἄργυρος διεδίδου ταχέως εἰς τὴν ξυλείαν τὰς φλόγας, ἐνθεν ἀθρόως ἐκφερόμενοι τῶν στοῶν ἐπελαμβάνοντο. τοῖς δ' Ἰουδαίοις ὀρῶσι τὸ πῦρ ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν σωματῶν παρείδθησαν αἱ ψυχαί, καὶ διὰ τὴν κατάπληξιν ἀμύνειν μὲν ἢ σβεννύνειν ὄρησεν οὐδεὶς, αὐοὶ δ' ἐστώτες ἀφεώρων. οὐ μὴν πρὸς τὸ δαπανώμενον ἀθυμοῦντες εἰς γοῦν τὸ λοιπὸν ἐσωφρόνου, ἀλλ' ὡς ἦδη καὶ τοῦ ναοῦ καυόμενου τοὺς θυ- 30 μοὺς ἐπὶ Ῥωμαίους ἔθηγον.

ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα τὸ πῦρ ἐπεκράτει· κατὰ μέρος γάρ, οὐχ ὁμοῦ πάν-

3 τοθεν ἰσχυσαν ὑφάψαι τὰς στοάς· τῇ δ' ἐπιούσῃ Τίτος  
 μέρει τῆς δυνάμεως σβεννύειν τε καὶ παρὰ τὰς πύλας  
 ὁδοποιεῖν εἰς εὐμαρεστέραν τῶν ταγμάτων ἄνοδον κε-  
 λεύσας αὐτὸς συνῆγε τοὺς ἡγεμόνας. καὶ συνελθόντων  
 ἐξ τῶν κορυφαιοτάτων, Τιβερίου τε Ἀλεξάνδρου τοῦ 5  
 πάντων τῶν στρατευμάτων ἐπάρχοντος, καὶ Σέξτου  
 Κερεαλλίου τὸ πέμπτον ἄγοντος τάγμα, καὶ Λαρκίου  
 Λεπίδου τὸ δέκατον, καὶ Τίτου Φουργίου τὸ πεντεκαί-  
 δέκατον, πρὸς οἷς Φρόντων ἦν Λιτέριος, στρατοπε-  
 δάρχης τῶν ἀπ' Ἀλεξανδρείας δύο ταγμάτων, καὶ Μάρ- 10  
 κος Ἀντώνιος Ἰουλιανὸς ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος, καὶ  
 μετὰ τούτους ἐπιτρόπων καὶ χιλιάρχων ἀθροισθέντων,  
 βουλὴν περὶ τοῦ ναοῦ προτίθει. τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει  
 χρῆσθαι τῷ τοῦ πολέμου νόμῳ· μὴ γὰρ ἂν ποτε Ἰου-  
 δαίους παύσασθαι νεωτερίζοντας τοῦ ναοῦ μένοντος, 15  
 ἐφ' ὃν οἱ πανταχόθεν συλλέγονται. τινὲς δὲ παρή-  
 νουν, εἰ μὲν καταλίποιεν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ μηδεὶς  
 ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὄπλα θείη, σώξειν, εἰ δὲ πολεμοῖεν ἐπι-  
 βάντες, καταφλέγειν· φρούριον γάρ, οὐκέτι ναὸν εἶναι,  
 καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι τῶν ἀναγκασάντων τὴν ἀσέβειαν, 20  
 οὐκ αὐτῶν. ὁ δὲ Τίτος οὐδ' ἂν εἰ ἐπιβάντες ἐπ' αὐ-  
 τοῦ πολεμοῖεν Ἰουδαῖοι, ἔφη ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν ἀμύνα-  
 σθαι τὰ ἄψυχα, οὐδὲ καταφλέξειν ποτὲ τηλικούτου ἔρ-  
 γον· Ῥωμαίων γὰρ ἔσεσθαι τὴν βλάβην, ὥσπερ καὶ  
 κόσμον τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ μένοντος. θαρροῦντες δ' 25  
 ἤδη προσετίθεντο τῇ γνώμῃ Φρόντων τε καὶ Ἀλέ-  
 ξανδρος καὶ Κερεάλιος. τότε μὲν οὖν διαλύει τὸ συν-  
 ἔδριον, καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις διαναπαῦσαι κελεύσας  
 τοῖς ἡγεμόσιν, ὅπως ἐρωμενεστέραις ἐν τῇ παρα-  
 τάξει χρῆσθαι, τοῖς ἀπὸ τῶν σπειρῶν ἐπιλέκτοις ὁδο- 30  
 ποιεῖν διὰ τῶν ἐρειπίων προσέταξε καὶ τὸ πῦρ σβεν-  
 νύειν.

κατ' ἐκείνην μὲν δὴ τὴν ἡμέραν Ἰουδαίων κάματος 4  
 τε καὶ κατάπληξις ἐκράτησε τὰς ὁρμὰς· τῇ δ' ἐπιούσῃ  
 συλλεξάμενοί τε τὴν ἰσχὺν καὶ ἀναθαρσήσαντες ἐπεκθέ-  
 ουσι διὰ τῆς ἀνατολικῆς πύλης τοῖς φύλαξι τοῦ ἔξωθεν  
 5 ἱεροῦ περὶ δευτέραν ὥραν. οἱ δὲ καρτερῶς μὲν ἐδέ-  
 ξαντο αὐτῶν τὴν ἐμβολήν, καὶ φραζάμενοι τοῖς θυρεοῖς  
 κατὰ μέτωπον ὥσπερ τεῖχος ἐπύκνωσαν τὴν φάλαγγα,  
 δῆλοι δὲ ἦσαν οὐκ ἐπὶ πολὺ συμμενοῦντες, πλήθει τε  
 τῶν ἐκτρεχόντων καὶ θυμοῖς ἠττώμενοι. φθάσας δὲ τῆς  
 10 παρατάξεως τὴν ῥοπὴν Καῖσαρ (καθεώρα γὰρ ἀπὸ τῆς  
 Ἀντωνίας) ἐπήμυνε μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἰππέων. Ἰου-  
 δαῖοι δὲ τὴν ἐφοδὸν οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ τῶν πρώτων  
 πεσόντων ἐτράπησαν οἱ πολλοί. καὶ ὑποχωροῦσι μὲν  
 τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιστρεφόμενοι προσέκειντο, μεταβαλλο-  
 15 μένων δ' ἀνέφευγον πάλιν, ἕως περὶ πέμπτην τῆς ἡμέ-  
 ρας ὥραν οἱ μὲν βιασθέντες εἰς τὸ ἐνδον συνεκλείσθη-  
 σαν ἱερόν, Τίτος δ' ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἀντωνίαν, διε- 5  
 γνωκὼς τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὑπὸ τὴν ἔω μετὰ πάσης ἐμ-  
 βαλεῖν τῆς δυνάμεως καὶ τὸν ναὸν περικατασχεῖν.

20 τοῦ δὲ ἄρα κατεψήφιστο μὲν τὸ πῦρ ὁ θεὸς πάλαι,  
 παρῆν δ' ἡ εἰμαρμένη χρόνων περίοδος, ἡμέρα δεκάτη  
 Λῶον μηνός, καθ' ἣν καὶ τὸ πρότερον ὑπὸ τοῦ τῶν Βα-  
 βυλωνίων βασιλέως ἐνεπρήσθη. λαμβάνουσι δ' αἱ φλό-  
 γες ἐκ τῶν οἰκείων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν. ὑποχω-  
 25 ρήσαντος γὰρ τοῦ Τίτου πρὸς ὀλίγον λωφήσαντες οἱ  
 στασιασταὶ πάλιν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτίθενται, καὶ τῶν  
 τοῦ ναοῦ φρουρῶν γίνεται συμβολὴ πρὸς τοὺς σβεν-  
 νύοντας τὸ πῦρ τοῦ ἔξωθεν ἱεροῦ· οἱ τρεψάμενοι τοὺς  
 Ἰουδαίους μέχρι τοῦ ναοῦ παρῆλθον. ἐνθα δὲ τῶν  
 30 στρατιωτῶν τις, οὔτε παράγγελμα περιμείνας οὔτε ἐπὶ  
 τηλικούτῳ δεισας ἐγχειρήματι, δαιμονίῳ ὁρμῇ τινὶ χρω-  
 μένος ἀρπάζει μὲν ἐκ τῆς φλεγομένης ὕλης, ἀνακουφι-

σθεις δ' ὑπὸ συστρατιώτου τὸ πῦρ ἐνίησι θυρίδι χρυσῆ, καθ' ἣν εἰς τοὺς περὶ τὸν ναὸν οἴκους εἰσιτὸν ἦν ἐκ τοῦ βορείου κλίματος. αἰρομένης δὲ τῆς φλογὸς Ἰουδαίων μὲν ἐγείρεται κραυγὴ τοῦ πάθους ἄξια, καὶ πρὸς τὴν ἄμυναν συνέθειον, οὔτε τοῦ ξῆν ἔτι φειδῶ λαμβάνοντες οὔτε ταμιευόμενοι τὴν ἰσχύν, δι' ὃ καὶ φυλακτικοὶ πρότερον ἦσαν οἰχομένου· δραμῶν δὲ τις ἀγγέλλει Τίτῳ, κάκεινος (ἔτυχε δὲ κατὰ σκηνὴν ἀναπαυόμενος ἐκ τῆς μάχης) ὡς εἶχεν ἀναπηδήσας ἔθειε πρὸς τὸν ναὸν εἰσῶν τὸ πῦρ, κατόπιον δὲ οἱ τε ἡγεμόνες εἶποντο πάντες καὶ πτοηθέντα τούτοις ἠκολούθει τὰ τάγματα. βοῆ δ' ἦν καὶ θόρυβος ἅτε τηλικαύτης δυνάμεως ἀτάκτως κεινημένης. ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ τῇ τε βοῇ καὶ τῇ δεξιᾷ διεσήμαινε τοῖς μαχομένοις τὸ πῦρ σβεννύειν· οὔτε δὲ βοῶντος ἤκουον, μείζονι κραυγῇ τὰς ἀκοὰς προκατειλημμένοι, καὶ τῷ νεύματι τῆς χειρὸς οὐ προσείχον, οἱ μὲν τῷ πολεμεῖν οἱ δὲ ὀργῇ περισπώμενοι. τῶν δὲ ταγμάτων εἰσθεόντων οὔτε παραίνεσις οὔτε ἀπειλὴ κατεῖχε τὰς ὀρμὰς, ἀλλὰ θυμὸς ἀπάντων ἐστρατήγει· καὶ περὶ τὰς εἰσόδους συνωθούμενοι πολλοὶ μὲν ὑπ' ἀλλήλων κατεπατοῦντο, πολλοὶ δὲ θερμοῖς ἔτι καὶ τυφόμενοι τοῖς ἐρειπίοις τῶν στοῶν ἐμπίπτοντες ἠττωμένων συμφοραῖς ἐχρῶντο. πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ γινόμενοι τῶν μὲν τοῦ Καίσαρος παραγγελεμάτων προσεποιούντο μηδὲ κατακούειν, τοῖς πρὸ αὐτῶν δὲ τὸ πῦρ ἐνίεναι παρεκελεύοντο. τῶν δὲ στασιαστῶν ἀμμηχανία μὲν ἦν ἤδη τοῦ βοηθεῖν, φόνος δὲ πανταχοῦ καὶ τροπὴ· τὸ δὲ πλεον ἀπὸ τοῦ δήμου λαὸς ἀσθενῆς καὶ ἄνοπλος ὅπου καταληφθεῖη τις ἀπεσφάττετο, καὶ περὶ μὲν τὸν βωμὸν πλήθος ἐσθροεύετο νεκρῶν, κατὰ δὲ τῶν τοῦ βωμοῦ βάθρων αἱμὰ τε ἔρρει πολὺ καὶ τὰ τῶν ἀνοφονευομένων σώματα κατωλίσθανε.

Καῖσαρ δὲ ὡς οὔτε τὰς ὀρμὰς ἐνθουσιῶντων τῶν στρατιωτῶν κατασχεῖσθαι οἶός τε ἦν καὶ τὸ πῦρ ἐπεκράτει, παρελθὼν μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐνδον ἐθεάσατο τοῦ ναοῦ τὸ ἅγιον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, πολὺ μὲν τῆς παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις φήμης ἀμείνω, τοῦ δὲ κόμπου καὶ τῆς παρὰ τοῖς οἰκείοις δόξης οὐκ ἐλάττω. τῆς φλογὸς δ' οὐδέπω δεικνυμένης οὐδαμῶθεν εἶσω, τοὺς δὲ περὶ τὸν ναὸν οἴκους νεμομένης, νομίσας ὅπερ ἦν, ἔτι σώζεσθαι τὸ ἔργον δύνασθαι, προπηδᾷ, καὶ αὐτὸς τε παρακαλεῖν τοὺς στρατιώτας ἐπειρᾷ τὸ πῦρ σβεννύειν, καὶ Διβεράλιον ἑκατοντάρχην τῶν περὶ αὐτὸν λογχοφόρων ξύλοις παίοντα τοὺς ἀπειθοῦντας ἐκέλευσεν εἰργεῖν. τῶν δὲ καὶ τὴν πρὸς Καίσαρα αἰδῶ καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ κωλύοντος φόβον ἐνίκων οἱ θυμοὶ καὶ τὸ πρὸς Ἰουδαίους μῖσος καὶ πολεμικὴ τις ὀρμὴ λαβροτέρα· τοὺς δὲ πολλοὺς ἐνήγηεν ἀρπαγῆς ἐλπίς, δόξαν τε ἔχοντας ὡς τᾶνδον ἅπαντα χρημάτων μεστὰ εἶη, καὶ τὰ πέριξ ὀρῶντας χρυσοῦ πεποιημένα. φθάνει δὲ τις καὶ τῶν εἰσω παρεληλυθότων, ἐκπηδήσαντος τοῦ Καίσαρος πρὸς ἐποχὴν τῶν στρατιωτῶν, πῦρ εἰς τοὺς στροφέας ἐμβαλὼν τῆς πύλης ἐν σκότῳ, ἐξαπίνης τ' ἐνδοθεν ἐφανείσης φλογὸς οἱ τε ἡγεμόνες μετὰ τοῦ Καίσαρος ἀνεχώρουν, καὶ τοὺς ἐξωθεν οὐδεὶς ὑφάπτειν ἐκώλυεν.

ὁ μὲν οὖν ναὸς οὕτως ἄκοντος Καίσαρος ἐμπίπτει· πολλὰ δ' ἂν τις ἐπολοφυράμενος ἔργῳ πάντων ὧν ὄψει καὶ ἀκοῇ παρειλήφαιεν θαυμασιωτάτῳ κατασκευῆς τε ἔνεκα καὶ μεγέθους, ἔτι τε τῆς καθ' ἑκάστου πολυτελείας καὶ τῆς περὶ τὰ ἅγια δόξης, μεγίστην λάβοι παραμυθίαν τὴν εἰμαρμένην, ἀφνικτον οὔσαν ὥσπερ ἐμφύχοις, οὔτω καὶ ἔργοις καὶ τόποις. θαυμάσαι δ' ἂν τις ἐν αὐτῇ τῆς περιόδου τὴν ἀκρίβειαν. καὶ μῆνα γούν, ὡς ἔφην, καὶ ἡμέραν ἐπετήρησε τὴν αὐτὴν

ἐν ἣ πρότερον ὑπὸ Βαβυλωνίων ὁ ναὸς ἐνεπρήσθη·  
καὶ ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης αὐτοῦ κτίσεως, ἣν κατεβάλετο  
Σολομῶν ὁ βασιλεὺς, μέχρι τῆς νῦν ἀναιρέσεως, ἣ γέ-  
γονεν ἔτι δευτέρῳ τῆς Ἑσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἔτη  
συνάγεται χίλια ἑκατὸν τριάκοντα, πρὸς δὲ μῆνες ἑπτὰ  
καὶ πεντεκαίδεκα ἡμέραι· ἀπὸ δὲ τῆς ὕστερον, ἣν ἔτι  
δευτέρῳ Κύρου βασιλεύοντος ἐποιήσατο Ἀγγαῖος, ἔτη  
μέχρι τῆς ὑπὸ Ἑσπασιανοῦ ἀλώσεως τριάκοντα ἑννέα  
πρὸς ἑξακοσίους καὶ ἡμέραι τεσσαράκοντα πέντε.

5 καιομένου δὲ τοῦ ναοῦ τῶν μὲν προσπιπτόντων ἦν  
ἀρπαγή, φόνος δὲ τῶν καταλαμβανομένων μυρίος·  
οὔτε δ' ἡλικίας ἦν ἔλεος οὔτ' ἐντροπή σεμνότητος, ἀλλὰ  
καὶ παιδιά καὶ γέροντες καὶ βέβηλοι καὶ ἱερεῖς ὁμοίως  
ἀνηροῦντο, καὶ πᾶν γένος ἐπέξῃει περισχῶν ὁ πόλεμος,  
ὁμοῦ τοὺς τε ἱκετεύοντας καὶ τοὺς ἀμνημονεύοντας. συνή-  
χει δ' ἡ φλόξ ἐπὶ πλείστον ἐκφερομένη τοῖς τῶν πι-  
πτόντων στεναγμοῖς, καὶ διὰ μὲν τὸ ὕψος τοῦ λόφου  
καὶ τὸ τοῦ φλεγομένου μέγεθος ἔργον πᾶσαν ἄν τις  
ἔδοξε καίεσθαι τὴν πόλιν, τῆς δὲ βοῆς ἐκείνης οὐδὲν  
ἐπινοηθῆναι δύναται· ἄν ἡ μείζον ἢ φοβερώτερον. τῶν  
τε γὰρ Ῥωμαίων ταγματῶν ἀλαλαγμὸς ἦν συμφερομέ-  
νων, καὶ τῶν στασιαστῶν πυρὶ καὶ σιδήρῳ κεκνικλωμέ-  
νων κραυγὴ, τοῦ τε ἀπολειφθέντος ἄνω λαοῦ τροπὴ τε  
μετ' ἐκπλήξεως εἰς τοὺς πολεμίους καὶ πρὸς τὸ πάθος  
οἰμωγαί. συνεβόα δὲ τοῖς ἐπὶ τοῦ λόφου τὸ κατὰ τὴν  
πόλιν πλήθος· ἤδη δὲ πολλοὶ τῷ λιμῷ μαραινόμενοι  
καὶ μεμνηκότες, ὡς εἶδον τὸ τοῦ ναοῦ πῦρ, εἰς ὄδυρμούς  
πάλιν καὶ κραυγὴν εὐτόνησαν. συνήχει δ' ἡ τε Περσάια  
καὶ τὰ πέριξ ὄρη, βαρυτέραν ποιοῦντα τὴν ὀρμήν. ἦν  
δὲ τοῦ θορύβου τὰ πάθη φοβερώτερα. τὸν μὲν γε τοῦ  
ἱεροῦ λόφου ἐκ ῥιζῶν ἄν τις ἔδοξε βράττεσθαι, πάντο-  
θεν τοῦ πυρὸς καταγέμοντα, δαψιλέστερον δὲ τὸ αἷμα

τοῦ πυρὸς εἶναι καὶ τῶν φονευόντων πλείους τοὺς φο-  
νευομένους· οὐδαμοῦ γὰρ ἡ γῆ διεφαίνετο τῶν νεκρῶν,  
ἀλλὰ σωροῖς ἐπεμβαίνοντες οἱ στρατιῶται σωμάτων ἐπὶ  
τοὺς διαφεύγοντας ἔθρου. τὸ μὲν οὖν ληστρικὸν πλή-  
θος ὠσάμενοι τοὺς Ῥωμαίους μόλις εἰς τὸ ἔξω διεκπί-  
πτουσιν ἱερὸν κάκειθεν εἰς τὴν πόλιν, τοῦ δημοτικοῦ  
δὲ τὸ λειψθὲν ἐπὶ τὴν ἔξω στοᾶν κατέφυγε. τῶν δ' ἱε-  
ρέων τινὲς τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοὺς τε ὀβελούς  
καὶ τὰς ἔδρας αὐτῶν μολίβδου πεποιημένας ἀνασπῶντες  
10 εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἠφρίσαν, αὐτοῖς δ' ὡς οὔτ' ἡννόν τι  
καὶ τὸ πῦρ ἐπ' αὐτοὺς ἀνερρήγνυτο, ἐπὶ τὸν τοῖχον ἀνα-  
χωρήσαντες, ὄντα ὀκτάπηχυν τὸ εὖρος, ἔμενον. δύο γε  
μὴν τῶν ἐπισήμων, παρὸν σωθῆναι πρὸς Ῥωμαίους με-  
ταστάσιν, ἢ διακαρτερεῖν πρὸς τὴν μετὰ τῶν ἄλλων τύ-  
15 χην, ἑαυτοὺς ἔρριψαν εἰς τὸ πῦρ καὶ τῷ ναῷ συγκατε-  
φλέγησαν, Μήριός τε υἱὸς Βελγᾶ καὶ Ἰωσήπος Δαλαίου.

Ῥωμαῖοι δὲ μάταιον τὴν ἐπὶ τοῖς πέριξ φειδῶ κρι- 2  
ναντες τοῦ ναοῦ φλεγομένου πάντα συνεπίμπρασαν, τὰ  
τε λείψανα τῶν στοῶν καὶ τὰς πύλας, πλὴν δύο, τῆς  
20 μὲν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν τῆς δὲ ἐκ μεσημβρίας· καὶ  
ταύτας ὕστερον κατέσκαψαν. ἔκαιον δὲ καὶ τὰ γαζοφυ-  
λάκια, ἐν οἷς ἄπειρον μὲν χρημάτων πλήθος ἄπειροι δ'  
ἔσθῃτες καὶ ἄλλα κειμήλια, συνελόντι δ' εἰπεῖν, πᾶς ὁ  
Ἰουδαίων σεσῶρεντο πλοῦτος, ἀνεσκενασμένων ἐκεῖ  
25 τῶν οἰκῶν τῶν εὐπόρων. ἦκου δὲ καὶ ἐπὶ τὴν λοιπὴν  
στοᾶν τοῦ ἔξωθεν ἱεροῦ· καταπεφύγει δ' ἐπ' αὐτὴν  
ἀπὸ τοῦ δήμου γυναῖκα καὶ παιδιά καὶ σύμμικτος ὄχλος  
πλείστος εἰς ἑξακισχιλίους. πρὶν δὲ Καίσαρα κρῖναι τι  
περὶ αὐτῶν ἢ κελεῦσαι τοὺς ἡγεμόνας, φερόμενοι τοῖς  
30 θυμοῖς οἱ στρατιῶται τὴν στοᾶν ὑφάπτουσι. καὶ συν-  
έβη τοὺς μὲν ῥιπτοῦντας αὐτοὺς ἐκ τῆς φλογὸς δια-  
φθαρῆσαι, τοὺς δ' ἐν αὐτῇ, περιεσώθη δ' ἐκ τοσοῦ-

των οὐδείς. τούτοις αἴτιος τῆς ἀπωλείας ψευδοπροφήτης τις κατέστη, κατ' ἐκείνην κηρύξας τὴν ἡμέραν τοῖς ἐπὶ τῆς πόλεως ὡς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀναβῆναι κελεύει, δεξομένους τὰ σημεῖα τῆς σωτηρίας. πολλοὶ δ' ἦσαν ἐγκάθετοι παρὰ τῶν τυράννων τότε πρὸς τὸν δῆμον προφῆται, προσμένειν τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ βοήθειαν καταγγέλλοντες, ὡς ἦττον αὐτομολοῦεν καὶ τοὺς ἐπάνω θεούς καὶ φυλακῆς γινομένους ἐλπίς παρακρατοίη. πείθεται δὲ ταχέως ἄνθρωπος ἐν συμφοραῖς. ὅταν δὲ δὴ καὶ τῶν κατεχόντων δεινῶν ἀπαλαγῆν ὁ ἑξαπατῶν ὑπογράφη, τόθ' ὁ πάσχων ὅλος γίνεται τῆς ἐλπίδος.

3 τὸν γοῦν ἄθλιον δῆμον οἱ μὲν ἀπατεῶνες καὶ καταψευδόμενοι τοῦ θεοῦ τηνικαῦτα παρέπειθον, τοῖς δὲ ἐναργέσι καὶ προσημαίνουσι τὴν μέλλουσαν ἐρημίαν 15 τέρασιν οὔτε προσείχον οὔτε ἐπίστευον, ἀλλ' ὡς ἐμβρονημένοι καὶ μῆτ' ὄμματα μῆτε ψυχὴν ἔχοντες τῶν τοῦ θεοῦ κηρυγμάτων παρήκουσαν, τοῦτο μὲν ὅτε ὑπὲρ τὴν πόλιν ἄστρου ἔστη ὄμοφαία παραπλήσιον καὶ παρατείνας ἐπ' ἐνιαντὸν κομήτης, τοῦτο δὲ ἠνίκα πρὸ τῆς 20 ἀποστάσεως καὶ τοῦ πρὸς τὸν πόλεμον κινήματος, ἀθροίζομενο τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν (ὀργόη δ' ἦν Ξανθικοῦ μηνός), κατὰ νυκτὸς ἐνάτην ὥραν, τοσοῦτον φῶς περιέλαμψε τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν ὡς δοκεῖν ἡμέραν εἶναι λαμπρὰν, καὶ τοῦτο παρ- 25 ἔτεινεν ἐφ' ἡμίσειαν ὥραν· ὁ τοῖς μὲν ἀπείροις ἀγαθὸν ἐδόκει, τοῖς δ' ἱερογραμματεῦσι πρὸς τῶν ἀποβηγκότων εὐθέως ἐκρίθη. καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἑορτὴν βουῆς μὲν ἀχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πρὸς τὴν θυσίαν ἔτεκεν ἄρνα ἐν τῷ ἱερῷ μέσῳ, ἡ δὲ ἀνατολικὴ πύλη τοῦ 30 ἐνδοτέρω, χαλκῆ μὲν οὔσα καὶ στιβαρωτάτη, κλειομένη δὲ περὶ δαίτην μόλις ὑπ' ἀνδρῶν εἰκοσι, καὶ μοχλοῖς

μὲν ἐπερειδομένη σιδηροδέτοις, καταπῆγας δ' ἔχουσα βαθυτάτους εἰς τὸν οὐδὸν ὄντα διηνεκοῦς λίθου καθιεμένους, ὥφθη κατὰ νυκτὸς ὥραν ἕκτην αὐτομάτως ἠνεωγμένη· δραμόντες δ' οἱ τοῦ ἱεροῦ φύλακες ἤγγει- 5 λαν τῷ στρατηγῷ, κάκεινος ἀναβὰς μόλις αὐτὴν ἴσχυσε κλείσαι. πάλιν τοῦτο τοῖς μὲν ἰδιώταις κάλλιστον ἐδόκει τέρας· ἀνοῖξαι γὰρ τὸν θεὸν αὐτοῖς τὴν τῶν ἀγαθῶν πύλην· οἱ λόγιοι δὲ λυομένην αὐτομάτως τοῦ ναοῦ τὴν ἀσφάλειαν ἐνενόουν, καὶ πολεμίοις δῶρον ἀνοίγε- 10 σθαι τὴν πύλην, δηλωτικόν τ' ἐρημίας ἀπέφαινον ἐν ἑαυτοῖς τὸ σημεῖον. μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν ἡμέραις ὕστερον οὐ πολλαῖς, μιᾶ καὶ εἰκάδι Ἀρτεμισίου μηνός, φάσματι δαιμόνιον ὥφθη μείζον πίστεως. τερατεία δ' 15 ἂν ἐδοξεν, οἶμαι, τὸ ῥηθησόμενον, εἰ μὴ καὶ παρὰ τοῖς θεασαμένοις ἱστορεῖτο, καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα πάθη τῶν σημείων ἦν ἄξια· πρὸ γὰρ ἡλίου δύσεως ὥφθη μετέωρα περὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἄρματα καὶ φάλαγγες ἐνοπλοὶ διάπτουσαι τῶν νεφῶν καὶ κυκλοῦμεναι τὰς πόλεις. κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν ἢ πεντηκοστὴ καλεῖται, 20 νύκτωρ οἱ ἱερεῖς παρελθόντες εἰς τὸ ἔνδον ἱερὸν, ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος ἦν πρὸς τὰς λειτουργίας, πρῶτον μὲν κινήσεως ἀντιλαβέσθαι ἔφασαν καὶ κτύπον, μετὰ δὲ ταῦτα φωνῆς ἀθρόας "μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν." τὸ δὲ τούτων φοβερώτερον· Ἰησοῦς γὰρ τις υἱὸς Ἀνάνου, τῶν 25 ἰδιωτῶν, ἀγροῖκος, πρὸ τεσσάρων ἐτῶν τοῦ πολέμου, τὰ μάλιστα τῆς πόλεως εἰρηνευομένης καὶ εὐθηνούσης, ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν ἐν ἣ σκηνοποιεῖσθαι πάντας ἔθος τῷ θεῷ κατὰ τὸ ἱερὸν, ἑξαπίνης ἀναβοᾶν ἤρξατο "φωνὴ ἀπ' ἀνατολῆς, φωνὴ ἀπὸ δύσεως, φωνὴ ἀπὸ τῶν τεσ- 30 σάρων ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναόν, φωνὴ ἐπὶ νυμφίους καὶ νύμφας, φωνὴ ἐπὶ τὸν λαὸν πάντα." τοῦτο μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ κατὰ πάντας

τοὺς στενωποὺς περιήει κεκραγώς. τῶν δ' ἐπισήμων  
 τινὲς δημοτῶν, ἀγανακτήσαντες πρὸς τὸ κακόφημον,  
 συλλαμβάνουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ πολλαῖς αἰκίζονται  
 πληγαῖς. ὃ δ' οὐθ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ φθεγξάμενος οὐτ' ἰδίᾳ  
 πρὸς τοὺς παῖοντας, ἃς καὶ πρότερον φωνὰς βοῶν διε-  
 5 τέλει. νομίσαντες δ' οἱ ἄρχοντες ὅπερ ἦν, δαιμονιώ-  
 τερον εἶναι τὸ κίνημα τοῦ ἀνδρός, ἀνάγουσιν αὐτὸν  
 ἐπὶ τὸν παρὰ Ῥωμαίοις ἐπαρχον, ἐνθα μάλιστα μέχρι  
 ὁστέων ξαινόμενος οὐθ' ἰκέτευσεν οὐτ' ἐδάκρυσεν, κλλ'  
 ὡς ἐνῆν μάλιστα τὴν φωνὴν ὀλοφυρτικῶς παρεγκλίωσιν  
 10 πρὸς ἐκάστην ἀπεκρίνατο πληγὴν "αἰαὶ Ἱεροσολύμοις."  
 τοῦ δὲ Ἀλβίνου διερωτῶντος (οὗτος γὰρ ἐπαρχος ἦν)  
 τίς τε εἶη καὶ πόθεν, καὶ διὰ τί ταῦτα φθέγγοιτο, πρὸς  
 ταῦτα μὲν οὐδ' ὀτιοῦν ἀπεκρίνατο, τὸν δ' ἐπὶ τῇ πό-  
 λει θρήνον εἶρων οὐ διέλειπε, μέχρι καταγνοὺς μανίαν  
 15 ὁ Ἀλβίνος ἀπέλυσεν αὐτόν. ὃ δὲ τὸν μέχρι τοῦ πολέ-  
 μου χρόνου οὔτε προσῆει τινὶ τῶν πολιτῶν οὐτ' ὄφθη  
 λαλῶν, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ὥσπερ εὐχὴν μεμελητηκῶς  
 "αἰαὶ Ἱεροσολύμοις" ἐθρήνει· οὔτε δὲ τινὶ τῶν τυπόν-  
 των αὐτὸν ὁσημέραι κατηρᾶτο, οὔτε τοὺς τροφῆς μετα-  
 20 διδόντας εὐλόγει, μία δὲ πρὸς πάντας ἦν ἡ σκυθρωπὴ  
 κληθῶν ἀπόκρισις. μάλιστα δὲ ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐκεκρά-  
 γει. καὶ τοῦτ' ἐφ' ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας πέντε εἶδον,  
 οὐτ' ἠμβλύθη τὴν φωνὴν οὔτε ἔκαμεν, μέχρις οὐ κατὰ  
 τὴν πολιουρκίαν ἔργα τὰς κληθόνας ἰδῶν ἀνεπαύσατο.  
 25 περιωὴν γὰρ ἐπὶ τοῦ τείχους "αἰαὶ πάλιν τῇ πόλει καὶ  
 τῷ λαῷ καὶ τῷ ναῷ" διαπρύσιον ἔβόα· ὡς δὲ τελευ-  
 ταῖον προσέθηκεν "αἰαὶ δὲ καμοί," λίθος ἐκ τοῦ πε-  
 τροβόλου σχασθεὶς καὶ πλήξας αὐτὸν παραχρῆμα κτεί-  
 νει, φθεγγόμενος δ' ἔτι τὰς κληθόνας ἐκείνας τὴν ψυ-  
 30 χὴν ἀφῆκεν.

4 ταῦτα τις ἐννοῶν εὐρήσει τὸν μὲν θεὸν ἀνθρώπων

κηδόμενον καὶ παντοίως προσημαίνοντα τῷ σφετέρῳ  
 γένει τὰ σωτήρια, τοὺς δ' ὑπ' ἀνοίας καὶ κακῶν αὐ-  
 θαιρέτων ἀπολλυμένους, ὅπου γε Ἰουδαῖοι καὶ τὸ ἱε-  
 ρὸν μετὰ τὴν καθάρσειν τῆς Ἀντωνίας τετράγωνον  
 5 ἐποίησαν, ἀναγεγραμμένον ἐν τοῖς λογίοις ἔχοντες ἀλώ-  
 σεσθαι τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ἐπειδὴν τὸ ἱερὸν γένη-  
 ται τετράγωνον. τὸ δὲ ἐπᾶραν αὐτοὺς μάλιστα πρὸς  
 τὸν πόλεμον ἦν χρησμός ἀμφίβολος ὁμοίως ἐν τοῖς ἱε-  
 ροῖς εὐρημένος γραμμασιν, ὡς κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεί-  
 10 νου ἀπὸ τῆς χώρας τις αὐτῶν ἄρξει τῆς οἰκουμένης.  
 τοῦτο οἱ μὲν ὡς οἰκείον ἐξέλαβον, καὶ πολλοὶ τῶν σο-  
 φῶν ἐπλανήθησαν περὶ τὴν κρίσιν· ἐδήλου δ' ἄρα τὴν  
 βεσπασιανοῦ τὸ λόγιον ἡγεμονίαν, ἀποδειχθέντος ἐπὶ  
 Ἰουδαίας ἀνοκράτορος. ἀλλὰ γὰρ οὐ δυνατόν ἀνθρώ-  
 15 ποῖς τὸ χρεῶν διαφυγεῖν οὐδὲ προορωμένοις. οἱ δὲ  
 καὶ τῶν σημείων ἃ μὲν ἔκριναν πρὸς ἠδονὴν ἃ δ'  
 ἐξουθένησαν, μέχρις οὐ τῇ τε ἀλώσει τῆς πατρίδος καὶ  
 τῷ σφῶν αὐτῶν ὀλέθρῳ διηλέγγθησαν τὴν ἄνοιαν.

Ῥωμαῖοι δὲ τῶν μὲν στασιαστῶν καταπεφευγῶτων  
 20 εἰς τὴν πόλιν, καιομένου δὲ αὐτοῦ τε τοῦ ναοῦ καὶ τῶν  
 πέριξ ἀπάντων, κομίσαντες τὰς σημαίας εἰς τὸ ἱερὸν  
 καὶ θέμενοι τῆς ἀνατολικῆς πύλης ἀντικρὺς ἔθυσάν τε  
 αὐταῖς αὐτόθι καὶ τὸν Τίτον μετὰ μεγίστων εὐφημιῶν  
 ἀπέφηναν αὐτοκράτορα. ταῖς δὲ ἀρπαγαῖς οὕτως ἐνε-  
 25 πλήσθησαν οἱ στρατιῶται πάντες ὥστε κατὰ τὴν Συ-  
 ρίαν πρὸς ἡμισὺ τῆς πάλαι τιμῆς τὸν σταθμὸν τοῦ χρυ-  
 σίου πιπράσκεσθαι.

τῶν δὲ ἀνὰ τὸν τοῖχον τοῦ ναοῦ ἱερέων διακαρ-  
 τερούντων παῖς διψήσας ἰκέτευε τοὺς φύλακας τῶν  
 30 Ῥωμαίων δοῦναι δεξιὰν αὐτῷ, καὶ τὸ δίψος ἐξωμολο-  
 γεῖτο. τῶν δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἀνάγκης οἴκτου λα-  
 βόντων καὶ δόντων δεξιὰς καταβάς αὐτὸς τε πίνει,

καὶ ὁ φέρων ἦκεν ἄγγελον πλήσας ὕδατος ὄχετο φεύ-  
γων ἄνω πρὸς τοὺς σφετέρους. τῶν δὲ φυλάκων κατα-  
λαβεῖν μὲν οὐδεὶς ἴσχυσε, πρὸς δὲ τὴν ἀπιστίαν ἐβλα-  
σφήμουν. κάκεινος οὐδὲν ἔφη παραβεβηκέναι τῶν  
συνθηκῶν· λαβεῖν γὰρ δεξιᾶν οὐ τοῦ μένειν παρ' αὐ-  
τοῖς, ἀλλὰ τοῦ καταβῆναι μόνου καὶ λαβεῖν ὕδωρ,  
ἅπερ ἀμφοτέρω πεποιηκὼς πιστὸς ἔδοξεν εἶναι. τὸ μὲν  
δὴ πανούργημα διὰ τὴν ἡλικίαν μάλιστα τοῦ παιδὸς  
ἀπεθαύμαζον οἱ πλανηθέντες· πέμπτη δ' ἡμέρα λι-  
μώττοντες οἱ ἱερεῖς καταβαίνουσι, καὶ πρὸς Τίτον  
ἀναγκάθεις ὑπὸ τῶν φυλάκων ἰκέτευον τυχεῖν σωτη-  
ρίας. ὁ δὲ τὸν μὲν τῆς συγγνώμης καιρὸν αὐτοῖς πα-  
ρωχηκέναι φήσας, οἴχεσθαι δὲ δι' ὃν εὐλόγως ἂν αὐτοὺς  
ἔσωζε, πρόπειν δὲ τοῖς ἱερεῦσι τῷ ναῷ συναπολέσθαι,  
κελεύει κολάσαι τοὺς ἄνδρας.

2 οἱ δὲ περὶ τοὺς τυράννους ὡς τῷ τε πολέμῳ παν-  
ταχόθεν ἐκρατοῦντο καὶ περιτετριχισμένοις διαφυγεῖν  
οὐδαμόθεν ἦν, προσκαλοῦνται τὸν Τίτον εἰς λόγους.  
ὁ δὲ διὰ τὸ φιλάνθρωπον φύσει τὸ γοῦν ἄστν περισῶ-  
σαι προαιρούμενος, καὶ τῶν φίλων ἐναγόντων (ἦδη  
γὰρ μετριάξειν τοὺς ληστὰς ὑπελάμβανον), ἴσταιται  
κατὰ τὸ πρὸς δύσιν μέρος τοῦ ἔξωθεν ἱεροῦ. ταύτη γὰρ  
ὑπὲρ τὸν ξυστὸν ἦσαν πύλαι καὶ γέφυρα συνάπτουσα  
τῷ ἱερῷ τὴν ἄνω πόλιν· αὕτη τότε μέση τῶν τυράννων  
ἦν καὶ τοῦ Καίσαρος. τὸ δὲ πλῆθος ἐκατέρωθεν βύζην  
ἐφειστήκει, Ἰουδαῖοι μὲν περὶ Σίμωνα καὶ Ἰωάννην  
μετέωροι συγγνώμης ἐλπίδι, Ῥωμαῖοι δὲ Καίσαρι, κα-  
ραδοκοῦντες αὐτῶν τὴν ἀξίωσιν. παραγγέλλας δὲ τοῖς  
στρατιώταις Τίτος θυμῷ τε καὶ βελῶν μένειν ἐγκρα-  
τεῖς, καὶ τὸν ἐρημνέα παραστησάμενος, ὅπερ ἦν τεκμή-  
ριον τοῦ κρατεῖν, πρῶτος ἤρξατο λέγειν. "Ἄρα γε  
ἦδη κεκόρεσθε τῶν τῆς πατρίδος κακῶν, ἄνδρες οἱ

μήτε τῆς ἡμετέρας δυνάμεως μήτε τῆς αὐτῶν ἀσθε-  
νείας ἐννοίαν λαβόντες, ὁρμῇ δὲ ἀσκέπτῳ καὶ μανίᾳ  
τὸν τε δῆμον καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ἀπολωλεκό-  
τες, ἀπολούμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ δικαίως, οἱ πρῶτον μὲν  
ἀφ' οὗ Πομπήιος εἶλεν ὑμᾶς κατὰ κράτος, οὐκ ἐπαύ-  
σασθε νεωτεροποιίας, ἔπειτα καὶ φανερόν ἐξηνέγκατε  
πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. ἄρα γε πλήθει πεποιθότες;  
καὶ μὴν ἐλάχιστον ὑμῖν μέρος ἀντήρκεσε τοῦ Ῥωμαίων  
στρατιωτικοῦ. πιστεῖ τοιγαροῦν συμμαχῶν; καὶ τί  
τῶν ἔξω τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας ἔθνῶν ἐμελλεν αἰρή-  
σεσθαι Ἰουδαίους πρὸ Ῥωμαίων; ἀλλ' ἀκλῆ σωματίων;  
καὶ μὴν ἴστε Γερμανοὺς δουλεύοντας ἡμῖν. ὀχυρότητι  
δὲ τειχῶν; καὶ τί μείζον ὠκεανοῦ τείχους κώλυμα, ὃν  
περιβεβλημένοι Βρεττανοὶ τὰ Ῥωμαίων ὄπλα προσκυ-  
νοῦσι; καρτερίᾳ ψυχῆς καὶ πανουργίᾳ στρατηγῶν;  
ἀλλὰ μὴν ἤδειτε καὶ Καρχηδονίους ἀλόντας. τοιγαροῦν  
ὑμᾶς ἐπήγειρε κατὰ Ῥωμαίων ἢ Ῥωμαίων φιλάνθρω-  
πία, οἱ πρῶτον μὲν ὑμῖν τὴν τε χώραν ἔδομεν νέμε-  
σθαι καὶ βασιλεῖς ὁμοφύλους ἐπεστήσαμεν, ἔπειτα τοὺς  
πατέροισιν νόμους ἐτήρησαμεν, καὶ ζῆν οὐ μόνον καθ'  
ἑαυτοὺς ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπετρέψαμεν ὡς  
ἐβούλεσθε· τὸ δὲ μέγιστον, δασμολογεῖν τε ὑμῖν ἐπὶ  
τῷ θεῷ καὶ ἀναθήματα συλλέγειν ἐπετρέψαμεν, καὶ  
τοὺς ταῦτα φέροντας οὔτε ἐνουθετήσαμεν οὔτε ἐκωλύ-  
σαμεν, ἵν' ἡμῶν γένησθε πλουσιώτεροι πολέμιοι, καὶ  
παρασκευάσησθε τοῖς ἡμετέροις χρήμασι καθ' ἡμῶν.  
ἔπειτα τηλικούτων ἀγαθῶν ἀπολαύοντες ἐπὶ τοὺς παρα-  
σχόντας ἠνέγκατε τὸν κόρον, καὶ δίκην τῶν ἀτιθασεύ-  
των ἐροπειῶν τοῖς σαίνουσι τὸν ἰὸν ἐναφήκατε. ἔστω  
γοῦν, κατεφρονήσατε τῆς Νέφωνος ἡθρυμίας, καὶ  
καθ' ἅπερ ὄρηματα ἢ σπάσματα τὸν ἄλλον χρόνον κα-  
κοήθως ἠρεμοῦντες ἐν τῇ μείζονι νόσφ' διεφάνητε, καὶ



πρὸς ἐλπίδας ἀναιδεῖς καὶ ἀμέτρους ἐξετείνετε τὰς ἐπι-  
θυμίας. ἦκεν ὁ πατὴρ οὐμὸς εἰς τὴν χώραν, οὐ τιμω-  
ρησόμενος ὑμᾶς τῶν κατὰ Κέστιον, ἀλλὰ νουθετήσων.  
δέον γοῦν, εἴπερ ἐπ' ἀναστάσει τοῦ ἔθνους παρῆν,  
ἐπὶ τὴν ῥίζαν ὑμῶν δραμεῖν καὶ ταύτην ἐκπορθεῖν τὴν  
πόλιν εὐθέως, ὃ δὲ Γαλιλαίαν ἐδήλον καὶ τὰ πέριξ, ἐπι-  
διδούς ὑμῖν χρόνον εἰς μεταμέλειαν. ἀλλ' ὑμῖν ἀσθένε-  
υια τὸ φιλάνθρωπον ἐδόκει, καὶ τῆς ἡμετέρας πραότη-  
τος τὴν τόλμαν ἐπεθρέψατε. Νέρωνος οἰχομένου τοῦθ'  
ὅπερ ἐχρῆν τοὺς πονηροτάτους ἐποιήσατε, ταῖς ἐμφυ-  
λίαις ἡμῶν ταραχαῖς ἐπεθαρρήσατε, καὶ χωρισθέντων  
εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμοῦ τε καὶ τοῦ πατρὸς εἰς παρα-  
σκευάς τοῦ πολέμου κατεχρήσασθε τοῖς καιροῖς, καὶ  
οὐκ ἠδέσθητε ταρασσεῖν αὐτοκράτορας γεγεννημένους  
οὓς καὶ στρατηγούς φιλάνθρωπους ἐπειράσατε. προσ-  
φυγούσης γοῦν ἡμῖν τῆς ἡγεμονίας, καὶ τῶν μὲν κατὰ  
ταύτην ἡγεμονούντων πάντων, πρεσβευομένων δὲ καὶ  
συνηδομένων τῶν ἔξωθεν ἐθνῶν, πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι  
πολέμιοι, καὶ πρεσβεῖται μὲν ὑμῶν πρὸς τοὺς ὑπὲρ Εὐ-  
φράτην ἐπὶ νεωτερισμῶ, περίβολοι δὲ τειχῶν ἀνοικο-  
δομούμενοι καινοί, στάσεις δὲ καὶ τυράννων φιλονει-  
κία καὶ πόλεμος ἐμφύλιος, μόνα τοῖς οὕτω πονηροῖς  
πρέποντα. ἦκου ἐπὶ τὴν πόλιν ἐγὼ, παρὰ τοῦ πατρὸς  
ἄκουτος λαβῶν σκυθρωπὰ παραγγέλματα· τὸν δῆμον  
ἀκούσας εἰρηνικὰ φρονεῖν ἤσθη. ὑμᾶς παύσασθαι  
πρὸ πολέμου παρεκάλουν, μέχρι πολλοῦ πολεμοῦντων  
ἐφειδόμεν, δεξιᾶς αὐτομόλοις ἔδωκα, καταφυγοῦσι πί-  
στιν ἐτήρησα, πολλοὺς αἰχμαλώτους ἤλεησα, τοὺς ἐπέι-  
γοντας βασανίσας ἐκώλυσα, τείχεσιν ὑμετέροις μηχαν-  
ὰς ἄκων προσήγαγον, αἰεὶ φονῶντας τοὺς στρατιώτας  
ἐφ' ὑμῖν κατέσχον, καθ' ἑκάστην νύκτα ὡς ἠτιώμενος  
ὑμᾶς εἰς εἰρήνην προυκαλεσάμην. τοῦ ἱεροῦ πλησίον

γενόμενος πάλιν ἐκὼν ἐξελαθόμεν τῶν τοῦ πολέμου  
νόμων, φείσασθαι δὲ παρεκάλουν τῶν ἰδίων ὑμᾶς  
ἀγρίων καὶ σῶσαι τὸν ναὸν ἑαυτοῖς, διδοὺς ἄδειάν τε  
ἐξόδου καὶ πίστιν σωτηρίας, εἰ δ' ἐβούλεσθε, καὶ μά-  
χης καιρὸν ἐν ἄλλῳ τόπῳ. πάντων ὑπερείδετε, καὶ  
τὸν ναὸν ἰδίαις χερσὶν ἐνεπρήσατε. ἔπειτα, μισροῦτα-  
τοι, προκαλεῖσθε με πρὸς λόγους νῦν; ἵνα τί σώσητε  
τοιούτου οἶον ἀπόλωλεν; οἷας ὑμᾶς αὐτοὺς ἀξιούτε  
μετὰ τὸν ναὸν σωτηρίας; ἀλλὰ καὶ νῦν μετὰ τῶν ὀπλῶν  
ἔστήκατε, καὶ οὐδ' ἐν ἐσχάτοις ὑποκρίνεσθε γοῦν ἰκέ-  
τας, ὧ ταλαιπῶροι, τίμη πεποιδότες; οὐ νεκρὸς μὲν  
ὑμῶν ὁ δῆμος, οἴχεται δὲ ὁ ναός, ὑπ' ἐμοῖ δὲ ἡ πόλις,  
ἐν χερσὶ δὲ ταῖς ἐμαῖς ἔχετε τὰς ψυχάς; εἴθ' ὑπολαμ-  
βάνετε δόξαν ἀνδρείας τὸ δυσθανατᾶν; οὐ μὴν ἐγὼ  
φιλονεικῶ πρὸς τὴν ἀπόνοιαν ὑμῶν, ῥίψασι δὲ τὰ  
ὄπλα καὶ παραδοῦσι τὰ σώματα χαρίζομαι τὸ ζῆν, ὥσπερ  
ἐν οἰκίᾳ πρᾶος δεσπότης, τὰ μὲν ἀνήκεστα κολάσας,  
τὰ δὲ λοιπὰ σώζων ἐμαντῶ.

πρὸς δὲ ταῦτα ἀποκρίνονται δεξιᾶν μὲν μὴ δύνα-  
σθαι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὁμωμοκέναι γὰρ μηδέποτε  
τοῦτο ποιῆσειν· ἐξόδου δ' ἠτοῦντο διὰ τοῦ περιτειχι-  
σματος μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων· ἀπελεύσεσθαι γὰρ  
εἰς τὴν ἔρημον καὶ καταλείψειν αὐτῶ τὴν πόλιν. πρὸς  
ταῦτα ἀγανακτήσας Τίτος, εἰ τύχην ἐαλωκότων ἔχον-  
τες αἰρέσεις αὐτῶ προτείνουσιν νενικηκότων, κηροῦξαι  
μὲν ἐκέλευσεν εἰς αὐτοὺς μήτε αὐτομολεῖν ἔτι μήτε  
δεξιᾶν ἐλπίζειν (φείσεσθαι γὰρ οὐδενός), ἀλλὰ πάση  
δυνάμει μάχεσθαι, καὶ σώξαι ἑαυτοὺς ὅπως ἂν δύ-  
ναιτο· πάντα γὰρ αὐτὸς ἤδη πράξειν πολέμου νόμῳ.  
τοῖς δὲ στρατιώταις ἐμπιπράναι καὶ διαρπάξειν ἐκέ-  
λευσε τὴν πόλιν. οἱ δ' ἐκείνην μὲν ἐπέσχον τὴν ἡμέ-  
ραν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ τό τε ἀρχεῖον καὶ τὴν ἄκραν καὶ

τὸ βουλευτήριον καὶ τὸν Ὀφλᾶν καλούμενον ὑψήσαν. καὶ προύκοψε τὸ πῦρ μέχρι τῶν Ἑλένης βασιλείων, ἃ δὴ κατὰ μέσσην τὴν ἄκραν ἦν. ἐκαίοντο δ' οἱ τε στενωποὶ καὶ αἱ οἰκίαι νεκρῶν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διεφθαρμένων πλήρεις.

4 κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν οἱ τε Ἰζάτου βασιλέως υἱοὶ καὶ ἀδελφοί, πρὸς οἷς πολλοὶ τῶν ἐπισήμων δημοτῶν ἐκεῖ συνελθόντες, ἐκέλευσαν Καίσαρα δοῦναι δεξιὰν αὐτοῖς. ὁ δὲ, καίτοι πρὸς πάντας τοὺς ὑπολοίπους διωρισμένος, οὐκ ἠλλαξε τὸ ἦθος, δέχεται δὲ τοὺς ἀνδρας. καὶ τότε μὲν ἐν φρουρᾷ πάντας εἶχε, τοὺς δὲ τοῦ βασιλέως παῖδας καὶ συγγενεῖς δῆσας ὕστερον εἰς Ῥώμην ἀνήγαγε, πίστιν ὁμήρων παρέξοντας.

7 οἱ στασιασταὶ δ' ἐπὶ τὴν βασιλικὴν ὁμήσαντες αὐλήν, εἰς ἣν δι' ὀχυρότητα πολλοὶ τὰς κτήσεις ἀπέθεντο, τοὺς τε Ῥωμαίους ἀπ' αὐτῆς τρέπονται, καὶ τὸ συνηθροισμένον αὐτόθι τοῦ δήμου πᾶν φονεύσαντες, ὄντας εἰς ὀκτακισχιλλοὺς καὶ τετρακοσίους, τὰ χρήματα διήρπασαν. ἐξώγησαν δὲ καὶ Ῥωμαίων δύο, τὸν μὲν Ἰπέα τὸν δὲ πεξόν. καὶ τὸν μὲν πεξόν ἀποσφάξαντες εὐθιῶς ἔσυραν περὶ τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἐνὶ σώματι πάντας Ῥωμαίους ἀμνυόμενοι, ὁ δὲ Ἰπέυς ὠφέλιμόν τι αὐτοῖς πρὸς σωτηρίαν ὑποθήσεσθαι λέγων ἀνάγεται πρὸς Σίμωνα· παρ' ᾧ μηδὲν εἰπεῖν ἔχων Ἀρδάλω τιπὶ τῶν ἡγεμόνων παραδίδοται κολασθησόμενος. ὁ δ' αὐτοῦ ὀπίσω τῷ χεῖρι δῆσας καὶ ταινίᾳ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀντικρὺ τῶν Ῥωμαίων προήγαγεν ὡς καρατομήσων· φθάνει δ' ἐκεῖνος εἰς τοὺς Ῥωμαίους διαφυγόν, ἐν ὄσφω τὸ ξίφος ἐσπάσατο ὁ Ἰουδαῖος. τοῦτον διαφυγόντα ἐκ τῶν πολεμίων ἀνελεῖν μὲν οὐχ ὑπέμεινε Τίτος, ἀνάξιον δὲ Ῥωμαίων εἶναι στρατιώτην κρίνας ὅτι ζῶν ἐλήφθη,

τά τε ὄπλα ἀφείλετο καὶ τοῦ τάγματος ἐξέβαλεν, ἅπερ ἦν αἰσχυνομένῳ θανάτου χαλεπώτερα.

τῇ δ' ἐξῆς Ῥωμαῖοι τρεψάμενοι τοὺς ληστὰς ἐκ τῆς 2 κάτω πόλεως τὰ μέχρι τοῦ Σιλωάμ πάντα ἐνέπρησαν. καὶ τοῦ μὲν ἄστεος ἤδοντο δαπανωμένου, τῶν δὲ ἀρπαγῶν διημάρτανον, ἐπειδὴ πάνθ' οἱ στασιασταὶ προκενοῦντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν ἄνω πόλιν. ἦν γὰρ αὐτοῖς μετάνοια μὲν οὐδεμία τῶν κακῶν, ἀλαζονεία δ' ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς. καιομένην γοῦν ἀφορῶντες τὴν πόλιν, Ἰλαροῖς τοῖς προσώποις εὐθυμοὶ τὴν τελευταίην προσδέχεσθαι ἔλεγον, πεφονευμένου μὲν τοῦ δήμου, κεκαυμένου δὲ τοῦ ναοῦ, φλεγομένου δὲ τοῦ ἄστεος, μηδὲν καταλιπόντες τοῖς πολεμίοις. οὐ μὴν ὁ γε Ἰώσηπος ἐν ἐσχάτοις ἱκετεύων αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν λειψάνων τῆς πόλεως ἔκαμνεν, ἀλλὰ πολλὰ μὲν πρὸς τὴν ὁμότητα καὶ τὴν ἀσέβειαν εἰπὼν, πολλὰ δὲ συμβουλεύσας πρὸς σωτηρίαν, οὐδὲν τοῦ χλευασθῆναι πλέον ἀπηνέγκατο. ἐπεὶ δ' οὔτε παραδοῦναι διὰ τὸν ὄρκον ἑαυτοὺς ὑπέμεινον οὔτε πολεμεῖν ἐξ ἴσου Ῥωμαίοις ἔθ' οἱοί τε ἦσαν, ὥσπερ εἰρκτῇ περιειλημμένοι, τό τε τοῦ φονεῦειν ἔθος ἐκίνει τὰς δεξιὰς, σκιδνάμενοι κατὰ τὰ ἐμπροσθεν τῆς πόλεως τοῖς ἐρειπίοις ὑπελόχων τοὺς ἀντομολεῖν ὠρμημένους. ἠλίσκοντο δὲ πολλοί, καὶ πάντας ἀποσφάττοντες (ὑπὸ γὰρ ἐνδείας οὐδὲ φυγεῖν ἴσχυον) ἐρρίπτουν αὐτῶν κνὸς τοὺς νεκρούς. ἐδόκει δὲ πᾶς τρόπος ἀπώλειας τοῦ λιμοῦ κουφότερος, ὥστε καὶ Ῥωμαίοις ἀπηλικότες ἤδη τὸν ἔλεον ὅμως προσέφευγον, καὶ φονεύουσι τοῖς στασιασταῖς ἐκόντες ἐνέπιπτον. τόπος τε ἐπὶ τῆς πόλεως οὐδεὶς γυμνὸς ἦν, ἀλλὰ πᾶς λιμοῦ νεκρὸν εἶχεν ἢ στάσεως.

ἔθαλπε δὲ τοὺς τε τυράννους καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς 3 ληστρικὸν ἐλπίς ἐσχάτη περὶ τῶν ὑπονόμων, εἰς οὓς

καταφεύγοντες οὐ προσεδόκων ἐρευνηθήσεσθαι· μετὰ δὲ τὴν παντελῆ τῆς πόλεως ἄλωσιν ἀναξευξάντων τῶν Ῥωμαίων προελθόντες ἀποδράσεσθαι ἐπεχείρουν. τὸ δ' ἦν ἄρα ὄνειρος αὐτοῖς· οὔτε γὰρ τὸν θεὸν οὔτε Ῥωμαίους λήσειν ἐμελλον. τηρικαυτὰ γε μὴν τοῖς ὑπο-  
 5 γείοις πεποιθότες αὐτοὶ πλείονα τῶν Ῥωμαίων ἐνεπίπρασαν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν καιομένων καταφεύγοντας εἰς τὰς διώρυχας ἐκτεινόν τε ἀνέδην καὶ ἐσύλων, καὶ εἴ τινας εὔροισιν τροφήν ἀρπάζοντες, αἵματι πεφυρμένην κατέπινον. ἦν δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν ταῖς ἀρπα-  
 10 γαῖς ἤδη πόλεμος αὐτοῖς, δοκοῦσι δ' ἂν μοι μὴ φθασθέντες ὑπὸ τῆς ἀλώσεως δι' ὑπερβολὴν ὀμότητος γεύσασθαι καὶ τῶν νεκρῶν.

8 Καῖσαρ δέ, ὡς ἀμύχανον ἦν ἐξελεῖν δίχα χωμάτων τὴν ἄνω πόλιν περικυρημον οὔσαν, διανέμει τοῖς ἐξ-  
 15 γοῖς τὴν δύναμιν Λώου μηνὸς εἰκάδι. χαλεπὴ δ' ἦν τῆς ὕλης ἢ κομιδῆ, πάντων, ὡς ἔφην, τῶν περὶ τὴν πόλιν ἐφ' ἑκατὸν σταδίους ἐφιλωμένων εἰς τὰ πρότερον χώματα. τῶν μὲν οὖν τεσσάρων ταγματῶν ἠγείρετο τὰ  
 20 ἔργα κατὰ τὸ πρὸς δύσιν κλίμα τῆς πόλεως, ἀντικρὺς τῆς βασιλικῆς αὐλῆς, τὸ δὲ συμμαχικὸν πλήθος καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος κατὰ τὸν ξυστὸν καὶ τὴν γέφυραν καὶ τὸν Σίμωνος πύργον, ὃν ὠκοδόμησε πρὸς Ἰωάννην πολεμῶν ἑαυτῷ φρούριον.

2 κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας οἱ τῶν Ἰδουμαίων ἡγε-  
 25 μόνες κρύφα συνελθόντες ἐβουλεύσαντο περὶ παραδόσεως σφῶν αὐτῶν, καὶ πέμψαντες ἄνδρας πέντε πρὸς Τίτον ἰκέτευσεν· δοῦναι δεξιὰν αὐτοῖς. ὃ δὲ καὶ τοὺς τυράννους ἐνδώσειν ἐλπίσας ἀποσπασθέντων τῶν Ἰδουμαίων, οἱ πολὺ τοῦ πολέμου μέρος ἦσαν, βραδέως μὲν  
 30 ἀλλ' οὖν κατανεύει τε σωτηρίαν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἄνδρας ἀνέπεμψε. παρασκευαζομένων δ' ἀποχωρεῖν εἰσθάνε-

ται Σίμων, καὶ πέντε μὲν τοὺς ἀπελθόντας πρὸς Τίτον εὐθέως ἀναιρεῖ, τοὺς δ' ἠγεμόνας, ὧν ἐπισημώτατος ἦν ὁ τοῦ Σωσᾶ Ἰάκωβος, συλλαβῶν εἰργυνσι· τὸ δὲ  
 5 πλήθος τῶν Ἰδουμαίων ἀμύχανον διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἠγεμόνων οὐκ ἀφύλακτον εἶχε, καὶ τὸ τεῖχος φρουραῖς ἐπιμελεστέραις διελάμβανεν. οὐ μὴν ἀντέχειν οἱ φρουροὶ πρὸς τὰς αὐτομολίας ἰσχυρον, ἀλλὰ καίτοι πλείστον φονευομένων πολὺ πλείους οἱ διαφεύγοντες ἦσαν. ἐδέχοντο δὲ Ῥωμαῖοι πάντας, τοῦ τε Τίτου διὰ πρώ-  
 10 τητα τῶν προτέρων ἀμελήσαντος παραγγελμάτων, καὶ αὐτοὶ κόρον τοῦ κτείνειν ἀπεχόμενοι καὶ κέρδους ἐλπίδι· τοὺς γὰρ δημοτικούς καταλιπόντες μόνους τὸν ἄλλου ὄχλον ἐπώλουν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἐλαχίστης τιμῆς ἕκαστον, πλήθει τε τῶν πιπρασκομένων καὶ ὀλι-  
 15 γότητι τῶν ὠνομιμένων. καίπερ δὲ προκηρύξας μηδένα μόνον αὐτομολεῖν, ὅπως καὶ τὰς γενεὰς ἐξαγάγοιεν, ὅμως καὶ τούτους ἐδέχετο· ἐπέστησε μέντοι τοὺς διακρινοῦντας ἀπ' αὐτῶν, εἴ τις εἴη κολάσεως ἄξιος. καὶ τῶν μὲν ἀπεμποληθέντων ἄπειρον τὸ πλήθος ἦν, οἱ  
 20 δημοτικοὶ δὲ διεσώθησαν ὑπὲρ τετρακισμυρίου, οὓς διαφήμε Καῖσαρ ἢ φίλον ἦν ἑκάστῳ.

ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις καὶ τῶν ἱερῶν τις, Θε-  
 3 βουθὶ παῖς, Ἰησοῦς ὄνομα, λαβῶν περὶ σωτηρίας ὄρους παρὰ Καίσαρος ἐφ' ᾧ παραδώσει τινὰ τῶν ἱερῶν  
 25 κειμηλίων, ἔξεισι, καὶ παραδίδωσιν ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ λυχνίας δύο ταῖς κατὰ τὸν ναὸν κειμέναις παραπλησίας, τραπέζας τε καὶ κρατῆρας καὶ φιάλας, πάνθ' ὀλόχρυσά καὶ στιβαρότατα· παραδίδωσι δὲ καὶ τὰ καταπετάσματα καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν ἀρχιερέων σὺν τοῖς  
 30 λίθοις, καὶ πολλὰ τῶν πρὸς τὰς ἱερουργίας σκευῶν ἄλλα. συλληφθεὶς δὲ καὶ ὁ ραξοφύλαξ τοῦ ἱεροῦ Φινέας ὄνομα τοὺς τε χιτῶνας καὶ τὰς ζώνας ἐπέδειξε τῶν ἱε-  
 8

ρέων, πορφύραν τε πολλήν καὶ κόκκον, ἃ πρὸς τὰς  
 χρείας ἀπέκειτο τοῦ καταπετάσματος, σὺν οἷς κιννάμω-  
 μόν τε πολὺ καὶ κασσίαν καὶ πλῆθος ἑτέρων ἀρωμάτων,  
 ἃ συμμίσγοντες ἐθνύμιον ὀσημέραι τῷ θεῷ. παρεδόθη  
 δὲ ὑπ' αὐτοῦ πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων κειμηλίων, κόσμος  
 θ' ἱερὸς οὐκ ὀλίγος, ἅπερ αὐτῷ βίβ' ληφθέντι τὴν τῶν  
 αὐτομόλων συγγνώμην ἔδωκε.

4 συντετελεσμένων δ' ἤδη καὶ τῶν χωμάτων ἑβδόμη  
 Γορπιαίου μηνὸς ἐν ὀκτωκαιδέκα ἡμέραις Ῥωμαῖοι μὲν  
 προσῆγον τὰς μηχανάς, τῶν δὲ στασιαστῶν οἱ μὲν, ἀπ- 10  
 εγνωκότες ἤδη τὴν πόλιν, ἀνεχώρουν τοῦ τείχους εἰς  
 τὴν ἄκραν, οἱ δ' ἐγκατεδύοντο τοῖς ὑπονόμοις, πολλοὶ  
 δὲ διαστάντες ἠμύνοντο τοὺς προσάγοντας τὰς ἐλεπό-  
 λεις. ἐκράτουν δὲ καὶ τούτων Ῥωμαῖοι πλῆθει τε καὶ  
 βίβ', καὶ τὸ μέγιστον, εὐθύμουνοι ἀθύμων ἤδη καὶ 15  
 παρειμένων. ὥς δὲ περιεφράγη μέρος τι τοῦ τείχους,  
 καὶ τινες τῶν πύργων τυπτόμενοι τοῖς κριοῖς ἐνέδοσαν,  
 φυγὴ μὲν ἦν εὐθέως τῶν ἀμυνομένων, δέος δὲ καὶ τοῖς  
 τυράννοις ἐμπίπτει σφοδρότερον τῆς ἀνάγκης· πρὶν  
 γὰρ ὑπερβῆναι τοὺς πολεμίους, ἐνάρκων τε καὶ μετέω- 20  
 ροὶ πρὸς φυγὴν ἦσαν. ἦν δ' ἰδεῖν τοὺς πάλαι σοβαροὺς  
 καὶ τοῖς ἀσεβήμασιν ἀλαζόνας τότε ταπεινοὺς καὶ τρέ-  
 μοντας, ὥς ἐλεεινὴν εἶναι καίπερ ἐν πονηροτάτοις τὴν  
 μεταβολήν. ὤρησαν μὲν οὖν ἐπὶ τὸ περιτείχισμα δρα-  
 μόντες ὥσασθαί τε τοὺς φρουροὺς καὶ διακόφαντες 25  
 ἐξελεθεῖν· ὥς δὲ τοὺς μὲν πάλαι πιστοὺς ἑώρων οὐδα-  
 μοῦ (διέφυγον γὰρ ὅπῃ τινὶ συνεβούλευσεν ἢ ἀνάγκη),  
 προθέοντες δὲ οἱ μὲν ὄλον ἀνατετραφῆναι τὸ πρὸς δύσειν  
 τεῖχος ἠγγελλον, οἱ δ' ἐμβεβληκέναι τοὺς Ῥωμαίους, οἱ  
 δ' ἤδη πλησίον εἶναι ζητοῦντας αὐτούς, ἕτεροι δὲ καὶ 30  
 ἀφορᾶν ἐπὶ τῶν πύργων πολεμίους ἔλεγον πλάζοντος  
 τὰς ὄψεις τοῦ δέους, ἐπὶ στόμα πεσόντες ἀνώμωξαν

τὴν ἑαυτῶν φρενοβλάβειαν, καὶ καθάπερ ὑποκεκομ-  
 μένοι τὰ νεῦρα τῆς φυγῆς ἠπόρουν. ἐνθα δὲ μάλιστα  
 ἂν τις καταμάθοι τὴν τε τοῦ θεοῦ δύναμιν ἐπὶ τοῖς  
 ἀνοσίοις καὶ τὴν Ῥωμαίων τύχην. οἱ μὲν γὰρ τύραννοι  
 5 τῆς ἀσφαλείας ἐγύμνωσαν ἑαυτοὺς καὶ τῶν πύργων  
 κατέβησαν ἐκόντες, ἐφ' ὧν βίβ' μὲν οὐδέποτε ἄλωμαι,  
 μόνω δ' ἐδύνατο λιμῷ· Ῥωμαῖοι δὲ τοσαῦτα περὶ τοῖς  
 ἀσθενεστέροις τείχεσι καμόντες παρέλαβον τύχη τὰ μὴ  
 δυνατὰ τοῖς ὀργάνοις· παντὸς γὰρ ἰσχυρότεροι μηχαν-  
 10 νήματος ἦσαν οἱ τρεῖς πύργοι, περὶ ὧν ἀνωτέρω δεδη-  
 λώκαμεν.

καταλιπόντες δὲ τούτους, μᾶλλον δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ 5  
 καταβληθέντες ἀπ' αὐτῶν, παραχρημα μὲν εἰς τὴν ὑπὸ  
 Σιλῶαμ φάραγγα καταφεύγουσιν, αὐθις δ' ὀλίγον ἀνα-  
 15 κύψαντες ἐκ τοῦ δέους ὤρησαν ἐπὶ τὸ τῆδε περιτεί-  
 χισμα. χρησιμοποιεῖται δὲ ταῖς τόλμας ἀγεννεστέραις τῆς  
 ἀνάγκης (κατεάγεισαν γὰρ ἤδη τὴν ἰσχὴν ἅμα τῷ δέει  
 καὶ ταῖς συμφοραῖς) ὑπὸ τῶν φρουρῶν ἀνωθοῦνται,  
 καὶ σκεδασθέντες ἀπ' ἀλλήλων κατέδυσαν εἰς τοὺς ὑπο-  
 20 νόμους. Ῥωμαῖοι δὲ τῶν τειχῶν κρατήσαντες τὰς τε  
 σημαίας ἔστησαν ἐπὶ τῶν πύργων, καὶ μετὰ κρότου  
 καὶ χαρᾶς ἐπαιάνιζον ἐπὶ τῇ νίκῃ, πολὺ τῆς ἀρχῆς κου-  
 φότερον τοῦ πολέμου τὸ τέλος εὐρηκότες. ἀναιματὶ  
 γοῦν τοῦ τελευταίου τείχους ἐπιβάντες ἠπίστον, καὶ  
 25 μηδένα βλέποντες ἀντίπαλον ἀήθως ἠπόρηντο. εἰσχυ-  
 θέντες δὲ τοῖς στενωποῖς ξιφῆρεις τοὺς τε καταλαμβα-  
 νομένους ἐφόνεον ἀνέδην, καὶ τῶν συμφευγόντων  
 τὰς οἰκίας αὐτάνδρους ὑπέπιμπρασαν. πολλὰ δὲ κεραι-  
 ζοντες, ὅπῃ ἐνδον παρέλθοιεν ἐφ' ἀρπαγὴν, γενεᾶς  
 30 ὅλας νεκρῶν κατελάμβανον, καὶ τὰ δωμάτια πλήρη τῶν  
 τοῦ λιμοῦ πτωμάτων· ἔπειτα πρὸς τὴν ὕψιν πεφρικό-  
 τες κεναῖς χερσὶν ἐξήρσαν. οὐ μὲν οἰκτείροντες τοὺς

οὕτως ἀπολωλότας ταῦτο καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἔπα-  
σχον, ἀλλὰ τὸν ἐντυγχάνοντα διελαύνοντες ἀπέφραξαν  
μὲν τοὺς στενωποὺς νεκροῖς, αἷματι δ' ὅλην τὴν πόλιν  
κατέκλυσαν, ὡς πολλὰ τῶν φλεγομένων σβεσθῆναι τῷ  
φόνῳ. καὶ οἱ μὲν κτείνοντες ἐπαύσαντο πρὸς ἐσπέραν, 5  
ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τὸ πῦρ ἐπεκράτει. φλεγόμενοι δ' ἐπαν-  
έτειλεν Ἱεροσολύμοις ἡμέρα Γορπιαίου μηνὸς ὀγδόη,  
πόλει τοσαύταις χρησαμένη συμφοραῖς κατὰ τὴν πο-  
λιορκίαν ὅσοις ἀπὸ τῆς κτίσεως ἀγαθοῖς κεχορημημένη  
πάντως ἂν ἐπίφθονος ἔδοξεν, οὐ μὴν ἀξία κατ' ἄλλο 10  
τι τῶν τηλικούτων ἀτυχημάτων ἢ τὸ γενεᾶν τοιαύτην  
ἐνεγκεῖν ὑφ' ἧς ἀνετράπη.

9 παρελθὼν δὲ Τίτος εἶσω τὰ τ' ἄλλα τῆς ὀχυρότη-  
τος τὴν πόλιν καὶ τῶν πύργων ἀπεθαύμασεν, οὓς οἱ  
τύραννοι κατὰ φρενοβλάβειαν ἀπέλιπον. κατιδὼν γοῦν 15  
τό τε ναστὸν αὐτῶν ὕψος καὶ τὸ μέγεθος ἐκάστης πέ-  
τρας, τὴν τε ἀκρίβειαν τῆς ἀρμονίας, καὶ ὅσοι μὲν εὐ-  
ρος ἡλίκοι δὲ ἦσαν τὴν ἀνάτασιν, "σὺν θεῷ γ' ἐπολε-  
μήσαμεν" ἔφη, "καὶ θεὸς ἦν ὁ τῶνδε τῶν ἐρυμάτων  
Ἰουδαίους καθελῶν, ἐπεὶ χεῖρές τε ἀνθρώπων ἢ μη- 20  
χαναὶ τί πρὸς τούτους τοὺς πύργους δύνανται;" τότε  
μὲν οὖν πολλὰ τοιαῦτα διελέχθη πρὸς τοὺς φίλους,  
τοὺς δὲ τῶν τυράννων δεσμώτας οἱ κατελήφθησαν ἐν  
τοῖς φρουροῖς ἀνῆκεν. αὐτίς δὲ τὴν ἄλλην ἀφανίζων  
πόλιν καὶ τὰ τεῖχη κατασκάπτων τούτους τοὺς πύργους 25  
κατέλιπε μνημεῖον εἶναι τῆς αὐτοῦ τύχης, ἢ συστρατιώ-  
τιδι χρησάμενος ἐκράτησε τῶν ἀλῶναι μὴ δυναμένων.

2 ἐπεὶ δ' οἱ στρατιῶται μὲν ἔκαμνον ἤδη φουεύοντες,  
πολὺ δ' ἔτι πλήθος τῶν περιόντων ἀνεφαίνετο, κελεῖναι  
Καῖσαρ μόνους μὲν τοὺς ἐνόπλους καὶ χεῖρας ἀντισχόν- 30  
τας κτείνειν, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ζωορρεῖν. οἱ δὲ μετὰ  
τῶν παρηγγελμένων τὸ τε γηραιὸν καὶ τοὺς ἀσθενεῖς

ἀνήρουν, τὸ δ' ἀκμάζον καὶ χρήσιμον εἰς τὸ ἱερὸν  
συνελάσαντες ἐγκατέκλεισαν τῷ τῶν γυναικῶν περι-  
τειχίσματι· καὶ φρουρὸν μὲν ἐπέστησε Καῖσαρ ἕνα τῶν  
ἀπελευθέρων, Φρόντωνα δὲ τῶν φίλων ἐπικρινούντα 5  
τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ τύχην. ὁ δὲ τοὺς μὲν στασιώδεις καὶ  
ληστρικοὺς πάντας ὑπ' ἀλλήλων ἐνδεικνυμένους ἀπέ-  
κτεινε, τῶν δὲ νέων τοὺς ὑψηλοτάτους καὶ καλοὺς ἐπι-  
λέξας ἐτήρει τῷ θριάμβῳ. τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τοὺς  
ὑπὲρ ἑπτακαίδεκα ἔτη δῆσας ἐπεμψεν εἰς τὰ κατ' Αἴ- 10  
γυπτον ἔργα, πλείστους δ' εἰς τὰς ἐπαρχίας διεδωρή-  
σατο Τίτος, φθαρησομένους ἐν τοῖς θεάτροις σιδήρῳ  
καὶ θηροῖς. οἱ δ' ἐντὸς ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἐπράθησαν.  
ἐφθάρησαν δ' αὐτῶν, ἐν αἷς διέκρινεν ὁ Φρόντων ἡμέ-  
ραις, ὑπ' ἐνδείας χίλιοι πρὸς τοῖς μυριοῖς, οἱ μὲν ὑπὸ 15  
μίσους τῶν φυλάκων μὴ μεταλαμβάνοντες τροφῆς, οἱ  
δ' οὐ προσιεμένοι διδομένην. πρὸς δὲ τὸ πλῆθος ἦν  
ἐνδεια καὶ σίτον.

τῶν μὲν οὖν αἰχμαλώτων πάντων, ὅσα καθ' ὅλον 3  
ἐλήφθη τὸν πόλεμον, ἀριθμὸς ἐννέα μυριάδες καὶ  
20 ἑπτακισχίλιοι συνήχθη, τῶν δ' ἀπολομένων κατὰ πᾶ-  
σαν τὴν πολιορκίαν μυριάδες ἑκατὸν καὶ δέκα. τούτων  
τὸ πλεόν ὁμόφυλον μὲν ἀλλ' οὐκ ἐπιχώριον· ἀπὸ γὰρ  
τῆς χώρας ὅλης ἐπὶ τὴν τῶν ἀζύμων ἐορτὴν συνεληλυ-  
θότες ἐξαπίνης τῷ πολέμῳ περιεσχέθησαν, ὥστε τὸ μὲν 25  
πρῶτον αὐτοῖς τὴν στενοχωρίαν γενέσθαι λοιμώδη  
φθορὰν, αὐτίς δὲ καὶ λιμὸν ἀκύτερον. ὅτι δ' ἐχώρει  
τοσοῦτους ἢ πόλις, δῆλον ἐκ τῶν ἐπὶ Κεστίου συναριθ-  
μηθέντων, ὅς τὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως διαδηλώσαι Νέ-  
ρωνι βουλόμενος καταφρονοῦντι τοῦ ἔθνους παρεκά- 30  
λεσε τοὺς ἀρχιερεῖς, εἰ πως δυνατὸν εἴη τὴν πλῆθύν  
ἐξαριθμῆσασθαι. οἱ δ' ἐνστάσης τῆς ἐορτῆς (πάσχα κα-  
λεῖται), καθ' ἣν θύουσι μὲν ἀπὸ τῆς ἐνάτης ὥρας μέ-

χρι ἑνδεκάτης, ὥσπερ δὲ φρατρία περὶ ἐκάστην γίνεται  
 θυσίαν, οὐκ ἔλασσον ἀνδρῶν δέκα (μόνον γὰρ οὐκ ἔξεστι  
 δαίνυσθαι, πολλοὶ δὲ καὶ σὺν εἰκοσιν ἀθροίζονται),  
 τῶν μὲν θυμάτων εἰκοσι πέντε μυριάδας ἠρίθμησαν,  
 πρὸς δὲ ἑξακισχίλια καὶ πεντακόσια. γίνονται δ' ἀν- 5  
 δρῶν, ἴν' ἐκάστου δέκα δαιτυμόνας θῶμεν, μυριάδες  
 ἑβδομήκοντα καὶ διακόσια, καθαρῶν ἀπάντων καὶ  
 ἀγίων· οὔτε γὰρ λεπροῖς οὔτε γορροροίοις οὔτε γυναιξίν  
 ἐπ' ἐμμήνοις οὔτε τοῖς ἄλλως μεμιαμμένοις ἐξῆν τῆσδε  
 τῆς θυσίας μεταλαμβάνειν, ἀλλ' οὔδὲ τοῖς ἄλλοφύλοις, 10  
 4 ὅσοι κατὰ θρησκείαν παρήσαν. πολὺ δὲ τούτων πλήθος  
 ἐξῶθεν συλλέγεται. τότε γε μὴν ὥσπερ εἰς εἰρκτὴν ὑπὸ  
 τῆς εἰμαρμένης πᾶν συνεκλείσθη τὸ ἔθνος, καὶ ναστὴν  
 ὁ πόλεμος τὴν πόλιν ἀνδρῶν ἐκυκλώσατο. πᾶσαν γοῦν  
 ἀνθρωπίνην καὶ δαιμόνιον φθορὰν ὑπερβάλλει τὸ πλή- 15  
 θος τῶν ἀπολωλότων. ἐπὶ γοῦν τῶν φανερῶν οὓς μὲν  
 ἀνεῖλον οὓς δ' ἠχμαλιώσαντο Ῥωμαῖοι, οὓς δ' ἐν τοῖς  
 ὑπονόμοις ἀνηρένων, καὶ τοῦδαφος ἀναρρηγνύντες  
 ὅσοις μὲν ἐνετύγχανον ἐκτεινον. εὐρέθησαν δὲ κάκει  
 νεκροὶ πλείους δισχιλίων, οἳ μὲν ὑπὸ σφῶν αὐτῶν οἳ 20  
 δ' ὑπ' ἀλλήλων, τὸ πλεόν δ' ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διεφθα-  
 μένοι. δεινὴ δ' ὑπήντα τοῖς ἐπεισπίπτουσιν ὀδμὴ τῶν  
 σαμάτων, ὡς πολλοὺς μὲν ἀναχωρεῖν εὐθέως, τοὺς δὲ  
 ὑπὸ πλεονεξίας εἰσδύεσθαι, νεκροὺς σεσωρευμένους  
 ἑμπατοῦντας· πολλὰ γὰρ τῶν κειμηλίων ἐν ταῖς διω- 25  
 ρυξίν εὐρίσκετο, καὶ πᾶσαν θεμιτὴν ὁδὸν ἐποίει τὸ  
 κέρδος. ἀνήγοντο δὲ καὶ δεσμῶται πολλοὶ τῶν τυράν-  
 νων· οὐδὲ γὰρ ἐν ἐσχάτοις ἐπαύσαντο τῆς ὀμότητος.  
 ἀπετίσατό γε μὴν ὁ θεὸς ἀμφοτέροισι ἀξίως, καὶ Ἰωάν-  
 νης μὲν λιμώττων μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἐν τοῖς ὑπονό- 30  
 μοις, ἦν πολλὰκις ὑπερηφάνησε δεξιὰν παρὰ Ῥωμαίων  
 λαβεῖν ἰκέτευσε, Σίμων δὲ πολλὰ διαμαχήσας πρὸς τὴν

ἀνάγκην, ὡς διὰ τῶν ἐξῆς δηλώσομεν, ἑαυτὸν παραδί-  
 δωσιν. ἐφυλάχθη δ' ὁ μὲν τῷ θριάμβῳ σφάγιον, ὁ δ'  
 Ἰωάννης δεσμοῖς αἰωνίοις. Ῥωμαῖοι δὲ τὰς τε ἐσχατίας  
 τοῦ ἄστεος ἐνέπρησαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαψαν.

5 ἑάλω μὲν οὕτως Ἱεροσόλυμα ἔτει δευτέρῳ τῆς '8ε- 10  
 σπασιανου ἡγεμονίας, Γορπιαίου μηνὸς ὀγδόῃ, ἀλουσα  
 δὲ καὶ πρότερον πεντάκις τοῦτο δεύτερον ἡρημώθη.  
 Ἀσωχαῖος μὲν γὰρ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς καὶ μετ'  
 αὐτὸν Ἀντίοχος, ἔπειτα Πομπήιος, καὶ ἐπὶ τούτοις σὺν  
 10 Ἡρώδῃ Σόσσιος ἐλόντες ἐτήρησαν τὴν πόλιν· πρὸ δὲ  
 τούτων ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς κρατήσας ἡρήμα-  
 σεν αὐτὴν μετὰ ἔτη τῆς κτίσεως χίλια τετρακόσια ἐξή-  
 κοντα ὀκτὼ καὶ μῆνας ἕξ. ὁ δὲ πρῶτος κτίσας ἦν  
 Χαναναίων δυνάστης, ὁ τῆ πατρίῳ γλώσσῃ κληθεὶς  
 15 βασιλεὺς δίκαιος· ἦν γὰρ δὴ τοιοῦτος. διὰ τοῦτο ἱερά-  
 σατό τε τῷ θεῷ πρῶτος, καὶ τὸ ἱερὸν πρῶτος δεμιάμε-  
 νος Ἱεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα κα-  
 λουμένην πρότερον. τὸν μὲν δὴ τῶν Χαναναίων λαὸν  
 ἐκβαλὼν ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς Δαυίδης κατοικίξει  
 20 τὸν ἴδιον, καὶ μετ' αὐτὸν ἔτεσι τετρακοσίοις ἑβδομή-  
 κοντα καὶ ἑπτὰ, μηνὸν ἕξ, ὑπὸ Βαβυλωνίων κατασκά-  
 πτεται. ἀπὸ δὲ Δαυίδου τοῦ βασιλέως, ὃς πρῶτος αὐτῆς  
 ἐβασίλευσεν Ἰουδαῖος, μέχρι τῆς ὑπὸ Τίτου γενομένης  
 κατασκαφῆς ἔτη χίλια καὶ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἑννέα.  
 25 ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης κτίσεως ἔτη μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀλώ-  
 σεως δισχίλια ἑκατὸν ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ. ἀλλὰ γὰρ  
 οὔθ' ἡ ἀρχαιότης οὔθ' ὁ βαθὺς πλοῦτος οὔτε τὸ δια-  
 πεφοιτηκὸς ὅλης τῆς οἰκουμένης ἔθνος οὔθ' ἡ μεγάλη  
 δόξα τῆς θρησκείας ἤρκεσέ τι πρὸς ἀπώλειαν αὐτῆ.  
 30 τοιοῦτο μὲν δὴ τὸ τέλος τῆς Ἱεροσολύμων πολιορκίας.

## ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

1 Ἐπεὶ δὲ οὔτε φονεύειν οὔτε διαρπάζειν εἶχεν ἡ  
στρατιὰ πάντων τοῖς θυμοῖς ἐπιλιπόντων (οὐ γὰρ δὴ γε  
φειδοὶ τινὸς ἐμελλον ἀφ᾽εξέσθαι θρᾶν ἔχοντες), κελεύει  
Καῖσαρ ἤδη τὴν τε πόλιν ἅπασαν καὶ τὸν νεῶν κατα-  
σκάπτειν, πύργους μὲν ὅσοι τῶν ἄλλων ὑπερανέστηκε- 5  
σαν καταλιπόντας, Φασάηλον Ἴππικὸν Μαριάμην, τεύ-  
χος δ' ὅσον ἦν ἐξ ἐσπέρας τὴν πόλιν περιέχον, τοῦτο  
μὲν ὅπως εἶη τοῖς ὑπολειφθησομένοις φρουροῖς στρα-  
τόπεδον, τοὺς πύργους δὲ ἵνα τοῖς ἐπειτα σημαίνουσι  
οἷας πόλεως καὶ τίνα τρόπον ὀχυρᾶς ἐκράτησεν ἡ Ρω- 10  
μαίων ἀνδραγαθία. τὸν δ' ἄλλον ἅπαντα τῆς πόλεως  
περίβολον οὕτως ἐξωμάλισαν οἱ κατασκάπτοντες ὡς  
μηδὲ πάποτ' οἰκηθῆναι πίστιν ἂν ἔτι παρασχεῖν τοῖς  
προσελθούσι.

τοῦτο μὲν οὖν τέλος ἐκ τῆς τῶν νεωτερισάντων 15  
ἀνοίας Ἱεροσολύμοις ἐγένετο, λαμπρᾶ τε πόλει καὶ παρὰ  
2 πᾶσιν ἀνθρώποις διαβηθείσῃ· Καῖσαρ δὲ φυλακὴν μὲν  
αὐτόθι καταλιπεῖν ἔγνω τῶν ταγμαίων τὸ δέκατον καὶ  
τινας ἱλας ἱππέων καὶ λόχους πεζῶν, πάντα δὲ ἤδη τὰ  
τοῦ πολέμου διωκτικῶς ἐπαινέσαι τε σύμπασαν ἐπόθει 20  
τὴν στρατιὰν ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις καὶ τὰ προσή-  
κοντα γέρα τοῖς ἀριστεύουσι ἀποδοῦναι. ποιηθέντος  
οὖν αὐτῷ μεγάλου κατὰ μέσσην τὴν πρότερον παρεμβο-  
λὴν βήματος, καταστάς ἐπὶ τούτῳ μετὰ τῶν ἡγεμονι-  
κατάτων εἰς ἐπήκοον ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ ἔλεγε χάριν μὲν 25  
πολλὴν ἔχειν αὐτοῖς τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, ἢ χρωμέ-  
νοι διατελοῦσιν, ἐπῆναι δὲ τῆς ἐν παντὶ πολέμῳ πει-  
θαρχίας, ἣν ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις κινδύνοις ἅμα τῇ  
κατὰ σφᾶς ἀνδρεία παρέσχον, τῇ μὲν πατριδί καὶ δι'

αὐτῶν τὸ κράτος αὔξοντες, φανερόν δὲ πᾶσιν ἀνθρώ-  
ποις καθιστάντες ὅτι μήτε πλῆθος πολεμίων μήτε χω-  
ρίων ὀχυρότητες ἢ μεγέθη πόλεων ἢ τῶν ἀντιτεταγμέ-  
νων ἀλόγιστοι τόλμαι καὶ θηριώδεις ἀγριότητες δύναιτ' 5  
ἂν ποτε τὴν Ῥωμαίων ἀρετὴν διαφυγεῖν, καὶ πολλὰ  
τινες τὴν τύχην εὖρωνται συναγωνιζομένην. καλὸν  
μὲν οὖν ἔφη καὶ τῷ πολέμῳ τέλος αὐτοὺς ἐπιθεῖναι,  
πολλῷ χρόνῳ γενομένῳ· μηδὲ γὰρ εὐξασθᾶί τι τούτων  
ἄμεινον, ὅτ' εἰς αὐτὸν καθίσταντο. τούτου δὲ κάλλιον  
10 αὐτοῖς καὶ λαμπρότερον ὑπάρχειν, ὅτι τοὺς ἡγησομέ-  
νους καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐπιτροπεύοντας αὐτῶν  
χειροτονησάντων εἰς τε τὴν πατρίδα προπεμφάντων,  
ἄσμενοι πάντες προσίενται, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐγνω-  
σμένοις ἐμμένουσι, χάριν ἔχοντες τοῖς ἐλομένοις. θαν-  
15 μάζειν μὲν οὖν ἔφη πάντας καὶ ἀγαπᾶν, εἰδὼς ὅτι  
τοῦ δυνατοῦ τὴν προθυμίαν οὐδεὶς ἔσχε βραδυτέραν·  
τοῖς μὲντοι διαπρεπέστερον ἀγωνισαμένοις ὑπὸ θώμης  
πλείονος, καὶ τὸν μὲν αὐτῶν βίον ἀριστεύουσι κεκοσμη-  
κόσι, τὴν δ' αὐτοῦ στρατιὰν ἐπιφανεστέραν διὰ τῶν  
20 κατορθωμάτων πεποιηκόσιν, ἔφη τὰ γέρα καὶ τὰς τι-  
μὰς εὐθύς ἀποδώσειν, καὶ μηδένα τῶν πλεον πονεῖν  
ἕτερον θελησάντων τῆς δικαίας ἀμοιβῆς ἀμαρτήσεσθαι.  
πλείστην γὰρ αὐτῷ τούτου γενήσεσθαι τὴν ἐπιμέλειαν,  
ἐπεὶ καὶ μᾶλλον ἐθέλειν τὰς ἀρετὰς τιμᾶν τῶν συστρα-  
25 τευομένων ἢ κολάζειν τοὺς ἀμαρτάνοντας.

εὐθέως οὖν ἐκέλευσεν ἀναγινώσκειν τοῖς ἐπὶ τούτῳ 3  
τεταγμένοις ὅσοι τι λαμπρὸν ἦσαν ἐν πολέμῳ κατορ-  
θωκότες. καὶ κατ' ὄνομα καλῶν ἐπῆναι τε παριόντας  
ὡς ἂν ὑπερευφραϊνόμενός τις ἐπ' οἰκείοις κατορθώ-  
30 μασι, καὶ στεφάνους ἐπετίθει χρυσοῦς, περιανχενιά  
τε χρυσᾶ καὶ δόρατα μακρὰ χρυσᾶ καὶ σημαίας ἐδίδου  
πεποιημένας ἐξ ἀργύρου, καὶ τὴν ἐκάστου τάξιν ἤλλατ-

τεν εἰς τὸ κρεῖττον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λαφύρων  
 ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἐσθῆτάς τε καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῖς  
 λείας θαυσιλῶς ἀπένειμε. πάντων δὲ τετιμημένων ὅπως  
 ἂν αὐτὸς ἕκαστον ἠξίωσε, τῇ συμπάσῃ στρατιᾷ ποιη-  
 σάμενος εὐχὰς ἐπὶ πολλῇ κατέβαινε εὐφημία, τρέπε-  
 ται τε πρὸς θυσίας ἐπιπικίλους, καὶ πολλοῦ βοῶν πλή-  
 θους τοῖς βωμοῖς παρεστηκότος καταθύσας ἅπαντας  
 τῇ στρατιᾷ διαδίδωσιν εἰς εὐωχίαν. αὐτὸς δὲ τοῖς ἐν  
 τέλει τρεῖς ἡμέρας συνεορτάσας, τὴν μὲν ἄλλην στρα-  
 τίαν διαφίησιν, ἣ καλῶς εἶχεν ἕκαστος ἀπιέναι, τῷ<sup>10</sup>  
 δεκάτῳ δὲ τάγματι τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἐπέτρεψε φυ-  
 λακίην, οὐκ ἐτ' αὐτοὺς ὑπὸ τὸν Εὐφράτην ἀποστείλας,  
 ἐνθα πρότερον ἦσαν. μεμνημένος δὲ τοῦ δωδεκάτου  
 τάγματος ὅτι Κεστίου στρατηγούντος ἐνέδωκαν τοῖς  
 Ἰουδαίοις, τῆς μὲν Συρίας αὐτὸ παντάπασιν ἐξήλασεν<sup>15</sup>  
 (ἦν γὰρ τὸ παλαιὸν ἐν Ῥαφαναίαις), εἰς δὲ τὴν Μελι-  
 τηνήν καλουμένην ἀπέστειλε. παρὰ τὸν Εὐφράτην ἐν  
 μεθορίοις τῆς Ἀρμενίας ἔστι καὶ Καππαδοκίας. δύο  
 δ' ἠξίωσεν αὐτῶν μέχρι τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀφίξεως, τὸ  
 πέμπτον καὶ τὸ πεντεκαιδέκατον, παραμένειν. καὶ κα-  
 ταβάς ἅμα τῷ στρατῷ πρὸς τὴν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ Καισάρ-  
 ρειαν, εἰς ταύτην τό τε πλῆθος τῶν λαφύρων ἀπέθετο,  
 καὶ τοὺς αἰχμαλώτους προσέταξεν ἐν αὐτῇ φυλάττεσθαι·  
 τὸν γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ὁ χειμὼν ἐκώλυε.

2 καθ' ὃν δὲ καιρὸν Τίτος Καισαρ τοῖς Ἱεροσολύμοις<sup>25</sup>  
 πολιορκῶν προσήδραμεν, ἐν τούτῳ νεῶς φορτίδος Ἰε-  
 σπασιανὸς ἐπιβάς ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς Ρόδον διέ-  
 βαινεν· ἐντεῦθεν δὲ πλέων ἐπὶ τριηρῶν, καὶ πάσας  
 τὰς ἐν τῷ παράπλῳ πόλεις ἐπελθὼν, εὐκταίως αὐτὸν  
 δεχομένης, ἀπὸ τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν Ἑλλάδα περαιοῦται,<sup>30</sup>  
 κάκειθεν ἀπὸ Κερκύρας ἐπ' ἄκραν Ἰαπυρίαν, ὅθεν ἤδη  
 κατὰ γῆν ἐποικεῖτο τὴν πορείαν. Τίτος δ' ἀπὸ τῆς ἐπὶ

θαλάττῃ Καισαρείας ἀναξεύξας εἰς τὴν Φιλίππου κα-  
 λουμένην Καισάρειαν ἦκει, συχνόν τ' ἐν αὐτῇ χρόνον  
 ἐπέμεινε παντοίας θεωρίας ἐπιτελῶν· καὶ πολλοὶ τῶν  
 αἰχμαλώτων ἐνταῦθα διεφθάρησαν, οἳ μὲν θηροῖς  
<sup>5</sup> παραβληθέντες, οἳ δὲ κατὰ πλῆθὺν ἀλλήλοις ἀναγκα-  
 ζόμενοι χρήσασθαι πολεμίοις. ἐνταῦθα καὶ τὴν Σίμων-  
 νος τοῦ Γιώρα σύλληψιν ἐπύθετο, τοῦτον γενομένην  
 τὸν τρόπον. Σίμων οὗτος Ἱεροσολύμων πολιορκουμέ-  
 νων ἐπὶ τῆς ἄνω πόλεως ὢν, ἐπεὶ τῶν τειχῶν ἐντὸς ἣ  
<sup>10</sup> Ῥωμαίων στρατιὰ γενομένη πᾶσαν ἐπόρθει τὴν πόλιν,  
 τότε τῶν φίλων τοὺς πιστοτάτους παραλαβὼν, καὶ σὺν  
 αὐτοῖς λιθοτόμους τε καὶ τὸν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐπι-  
 τήδειον τούτοις σίδηρον, τροφήν τε διαρκεῖν εἰς πολ-  
 λὰς ἡμέρας δυναμένην, σὺν ἐκείνοις ἅπασιν καθίησιν  
<sup>15</sup> ἑαυτὸν εἰς τινα τῶν ἀφανῶν ὑπονόμων. καὶ μέχρι μὲν  
 ἦν τὸ παλαιὸν ὄρυγμα, προυχώρουν δι' αὐτοῦ, τῆς  
 στερεᾶς δὲ γῆς ὑπαντώσης ταύτην ἔπενόμενον, ἐλπίδι  
 τοῦ πορρωτέρω δυνησέσθαι προελθόντες, ἐν ἀσφαλεῖ  
 ποιησάμενοι τὴν ἀνάδυσιν, ἀποσώζεσθαι. ψευδῆ δὲ  
<sup>20</sup> τὴν ἐλπίδα διήλεγχεν ἢ πείρα τῶν ἔργων· ὀλίγον τε  
 γὰρ μόλις προύβαινον οἱ μεταλλεύοντες, ἣ τε τροφή  
 καίτοι ταμιευόμενοις ἔμελλεν ἐπιλείψειν. τότε δὴ τοί-  
 νυν, ὡς δι' ἐκπλήξεως ἀπατήσθαι τοὺς Ῥωμαίους δυνη-  
 σόμενος, λευκοὺς ἐνδιδύσκειται χιτωνίσκους, καὶ πορ-  
<sup>25</sup> φυρᾶν ἐμπερονησάμενος χλανίδα, κατ' αὐτὸν ἐκείνου  
 τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ ἱερὸν ἦν πρόσθεν, ἐκ γῆς ἀνεφάνη.  
 τὸ μὲν οὖν πρῶτον τοῖς ἰδοῦσι θάμβος προσέπεσε, καὶ  
 κατὰ χώραν ἕμενον, ἔπειτα δ' ἐγγυτέρω προσελθόντες  
 ὅστις ἔστιν ἤρουντο. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐδήλου Σίμων  
<sup>30</sup> αὐτοῖς, καλεῖν δὲ τὸν ἡγεμόνα προσέταπεν. καὶ τα-  
 χέως πρὸς αὐτὸν δραμόντων ἦκε Τερέντιος Ρουφος·  
 οὗτος γὰρ ἄρχων τῆς στρατιᾶς κατελέλειπτο. πυθόμε-



νος δὲ παρ' αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, τὸν μὲν ἐφύλαττε δεδεμένον, Καῖσαρι δὲ ὅπως εἶη συνειλημμένος ἐδήλουν. Σίμωνα μὲν οὖν εἰς δίκην τῆς κατὰ τῶν πολιτῶν ἀμότητος, ὧν πικρῶς αὐτὸς ἐτυράννησεν, ὑπὸ τοῖς μάλιστα μισοῦσι πολεμίοις ἐποίησεν ὁ θεός, οὐ βία γενόμενον αὐτοῖς ὑποχείριον, ἀλλ' αὐτὸν ἐκουσίως εἰς τὴν τιμωρίαν παραβάλοντα, δι' ὃ πολλοὺς αὐτὸς ὡμῶς ἀπέκτεινε, ψευδεῖς αἰτίας ἐπιφέρον τῆς πρὸς Ῥωμαίους μεταβολῆς. οὐ γὰρ διαφεύγει πονηρία θεοῦ χόλον, οὐδὲ ἀσθενῆς ἡ δίκη, χρόνῳ δὲ μέτεσι τοὺς εἰς αὐτὴν παρανομήσαντας, καὶ χεῖρω τὴν τιμωρίαν ἐπιφέρει τοῖς πονηροῖς, ὅτι καὶ προσεδόκησαν αὐτῆς ἀπὸ ἀλάχθαι μὴ παραντίκα κολασθέντες. ἔγνω τοῦτο καὶ Σίμων εἰς τὰς Ῥωμαίων ὀργὰς ἐμπεσών. ἡ δὲ ἐκείνου γῆθεν ἄνοδος πολὺ καὶ τῶν ἄλλων στασιαστῶν πλήθος ὑπ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐν τοῖς ὑπονόμοις φωραθῆναι παρεσκεύασε. Καῖσαρι δὲ εἰς τὴν παράλιον ἐπανελθόντι Καισάρειαν Σίμων προσήχθη δεδεμένος, κἀκεῖνον μὲν εἰς ὃν ἐπιτελεῖν ἐν Ῥώμῃ παρεσκευάζετο θρίαμβον προσέταξε φυλάττειν, διατρίβων δ' αὐτόθι τὴν τὰδελφοῦ γενέθλιον ἡμέραν ἐπιφανῶς ἐώρταζε, πολὺ καὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων κολάσεως εἰς τὴν ἐκείνου τιμὴν ἀνατιθεῖς· ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν ἐν τε ταῖς πρὸς τὰ θηρία μάχαις καὶ τῶν καταπιμπραμένων ἐν τε ταῖς ἀλληλοκτονίαις ἀναιρουμένων πεντακοσίους ἐπὶ τοῖς δισχιλίοις ὑπερέβαλε.\* πάντα μέντοι Ῥωμαίοις ἐδόκει ταῦτα μυθροῖς αὐτῶν ἀπολλυμένων τρόποις ἐλάττων κόλασις εἶναι.

μετὰ τοῦτο Καῖσαρ εἰς Βηρυτὸν ἦκεν (ἡ δὲ ἐστὶν ἐν τῇ Φοινίκῃ πόλις, Ῥωμαίων ἄποικος), κἀναυθὰ χρονιωτέραν ἐποίησατο τὴν ἐπιδημίαν, πλείονι χρόμενος τῇ λαμπρότητι περὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἡμέραν γε-

γενέθλιον ἐν τε ταῖς τῶν θεωριῶν πολυτελείας καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐπίνοιαν τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων. τὸ δὲ τῶν αἰχμαλώτων πλήθος τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς πρόσθεν ἀπώλλυτο.

γενέσθαι δὲ συνέβη περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον καὶ τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Ἰουδαίων ὑπολειπομένοις ἐγκλήματα καὶ κίνδυνον ὀλέθρου, τῆς πόλεως ἐπ' αὐτοὺς τῶν Ἀντιοχέων ἐκταραχθείσης διὰ τε τὰς ἐν τῷ παρόντι διαβολὰς αὐτοῖς ἐπενεχθείσας καὶ διὰ τὰ προὔπηργμένα χρόνῳ πρόσθεν οὐ πολλῶ. περὶ ὧν ἀναγκαῖόν ἐστι διὰ συντόμων προειπεῖν, ἵνα καὶ τῶν μετὰ ταῦτα πραγθέντων εὐπαρακολούθητον ποιήσωμαι τὴν διήγησιν.

τὸ γὰρ Ἰουδαίων γένος πολὺ μὲν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην παρέσπαρται τοῖς ἐπιχωρίοις, πλείστον δὲ τῇ Συρίᾳ κατὰ τὴν γειννίασιν ἀναμειγμένον, ἐξαιρέτως δ' ἐπὶ τῆς Ἀντιοχείας ἦν πολὺ διὰ τὸ τῆς πόλεως μέγεθος. μάλιστα δ' αὐτοῖς ἀδεᾶ τὴν ἐκεῖ κατοίκησιν οἱ μετ' Ἀντίοχον βασιλεῖς παρέσχον. Ἀντίοχος μὲν γὰρ ὁ κληθεὶς ἐπιφανῆς Ἱεροσόλυμα πορθήσας τὸν νεῶν ἐσύλησεν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραλαβόντες τῶν ἀναθημάτων ὅσα χαλκᾷ πεποίητο πάντα τοῖς ἐπ' Ἀντιοχείας Ἰουδαίοις ἀπέδωκαν, εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἀναθέντες, καὶ συνεχώρησαν αὐτοῖς ἐξ ἴσου τῆς πόλεως τοῖς Ἕλλησι μετέχειν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν μετὰ ταῦτα βασιλέων αὐτοῖς προσφερομένων εἰς τε τὸ πλήθος ἐπέδωκαν, καὶ τῇ κατασκευῇ καὶ τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἀναθημάτων τὸ ἱερὸν ἐξελάμπρυναν, αἰετὸν προσαγόμενοι ταῖς θρησκευτικαῖς πολὺν πλήθος Ἑλλήνων, κἀκεῖνους τρόπῳ τιμῆς αὐτῶν πεποίητο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ πόλεμος ἀνεκεκλήρηκε, νεωστὶ δ' εἰς τὴν Συρίαν Ἰεσπασιανὸς κατεπεπλεύκει, τὸ δὲ κατὰ τῶν Ἰουδαίων παρὰ πᾶσιν ἡμίμαζε μίσος, τότε δὴ τις

Ἀντίοχος εἷς ἐξ αὐτῶν τὰ μάλιστα διὰ τὸν πατέρα τιμώμενος (ἦν γὰρ ἄρχων τῶν ἐπ' Ἀντιοχείας Ἰουδαίων), τοῦ δήμου τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησιάζοντος εἰς τὸ θέατρον παρελθὼν τὸν τε πατέρα τὸν ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους ἐνεδείκνυτο, κατηγορῶν ὅτι νυκτὶ μὲν κατα-  
 5 πρῆσαι τὴν πόλιν ἅπασαν διεγνώκεισαν, καὶ παρεδίδου ξένους Ἰουδαίους τινὰς ὡς κεκοινωνηκότας τῶν βεβουλεμένων. ταῦτα δ' ἀκούων ὁ δῆμος τὴν ὀργὴν οὐ κατεῖχεν, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοὺς παραδοθέντας πῦρ εὐ-  
 10 θύς ἐκέλευον κομίζειν, καὶ παραχορῆμα πάντες ἐπὶ τοῦ θεάτρου κατεφλέγησαν, ἐπὶ δὲ τὸ πλῆθος ὄρμητο τῶν Ἰουδαίων, ἐν τῷ τάχιον ἐκείνους τιμωρία περιβαλεῖν τὴν αὐτῶν πατρίδα σώζειν νομίζοντες. Ἀντίοχος δὲ προσεπέτεινε τὴν ὀργὴν, περὶ μὲν τῆς αὐτοῦ μεταβολῆς, καὶ τοῦ μεμισηκέναι τὰ τῶν Ἰουδαίων ἔθνη, τε-  
 15 κμήριον ἐμπαρέχειν οἴομενος τὸ ἐπιθύειν ὥσπερ νόμος ἐστὶ τοῖς Ἕλλησιν· ἐκέλευε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ταῦτο ποιεῖν ἀναγκάζειν· φανεροὺς γὰρ γενήσεσθαι τῷ μὴ θέλειν τοὺς ἐπιβεβουλενκότας. χρωμένων δὲ τῇ πείρᾳ τῶν Ἀντιοχέων ὀλίγοι μὲν ὑπέμειναν, οἱ δὲ μὴ βουλη-  
 20 θέντες ἀνηρέθησαν. Ἀντίοχος δὲ στρατιώτας παρὰ τοῦ Ῥωμαίων ἡγεμόνος λαβὼν χαλεπὸς ἐφεστήκει τοῖς αὐτοῦ πολίταις, ἀργεῖν τὴν ἐβδόμην οὐκ ἐπιτρέπων, ἀλλὰ βιαζόμενος πάντα πράττειν ὅσα δὴ καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις. οὕτω τε τὴν ἀνάγκην ἰσχυρὰν ἐποίησεν ὡς μὴ  
 25 μόνον ἐπ' Ἀντιοχείας καταλυθῆναι τὴν ἐβδομάδα ἀργεῖν ἡμέραν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀρξαμένου τοῦ πράγματος καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὁμοίως βραχύν τινα χρόνον.  
 4 τοιοῦτων δὴ τοῖς ἐπ' Ἀντιοχείας Ἰουδαίοις τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κακῶν γεγεννημένων, δευτέρα  
 30 πάλιν συμφορὰ προσέπεσε, περὶ ἧς ἀφηγεῖσθαι ἐπιχειρήσαντες καὶ ταῦτα διεξήλθομεν. ἐπεὶ γὰρ συνέβη

καταπρησθῆναι τὴν τετραγώνου ἀγορὰν ἀρχεῖά τε καὶ γραμματοφυλάκιον καὶ τὰς βασιλικὰς, μόλις τε τὸ πῦρ ἐκωλύθη μετὰ πολλῆς βίας ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν περι-  
 5 φερόμενον, ταύτην Ἀντίοχος τὴν προᾶξιν Ἰουδαίων κατηγόρει, καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς, εἰ καὶ μὴ πρότερον εἶχον πρὸς αὐτοὺς ἀπεχθῶς, τάχιστα τῇ διαβολῇ παρὰ τὴν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος ταραχῆν ὑπαχθέντας πολὺ μάλ-  
 10 λον ἐκ τῶν προὑπηρογμένων τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις πιστεύειν παρεσκεύασεν, ὡς μόνον οὐκ ἐπ' αὐτοὺς τὸ πῦρ ἐνιέμενον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐσφακότας. καὶ καθάπερ ἔμμανεῖς γεγεννημένοι μετὰ πολλοῦ τινὸς οἴστρου πάντες ἐπὶ τοὺς διαβεβλημένους ὄρμητο. μόλις δ' αὐτῶν ἐδυνήθη τὰς ὁρμὰς ἐπισχεῖν Γναῖος Κολλήγας  
 15 τις πρεσβυτήης, ἀξίῳ ἐπιτρέψαι Καίσαρι δηλωθῆναι περὶ τῶν γεγονότων· τὸν γὰρ ἡγεμονεύοντα τῆς Συρίας Καισέριον Παῖτον ἤδη μὲν Ἰεσασιανὸς ἐξαπεστάλκει, συνέβαινε δὲ παρεῖναι μηδέπω. ποιούμενος δ' ἐπιμελῆ τὴν ζήτησιν ὁ Κολλήγας ἐξεῦρε τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῶν μὲν τὴν αἰτίαν ὑπ' Ἀντιόχου λαβόντων  
 20 Ἰουδαίων οὐδεὶς οὐδ' ἐκοινώνησεν, ἅπαν δὲ τοῦρον ἐπραξαν ἀνθρωποὶ τινες ἀλιτήριοι διὰ χρεῶν ἀνάγκης, νομίζοντες, εἰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ δημόσια καταπρη-  
 25 σειαν γράμματα, τῆς ἀπαιτήσεως ἀπαλλαγὴν ἔξοιν.

Ἰουδαῖοι μὲν οὖν ἐπὶ μετεώροις ταῖς αἰτίαις τὸ  
 25 μέλλον ἐτι καταδοκοῦντες ἐν φόβοις χαλεποῖς ἀπεσάλευον· Τίτος δὲ Καῖσαρ τῆς περὶ τοῦ πατρὸς ἀγγελίας 4  
 αὐτῷ κομισθείσης, ὅτι πάσαις μὲν ποθεινὸς ταῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν πόλεσιν ἐπῆλθε, μάλιστα δ' ἡ Ῥώμη μετὰ πολλῆς αὐτὸν ἐδέξατο προθυμίας καὶ λαμπρότητος, εἰς  
 30 πολλὴν χαρὰν καὶ θυμηδίαν ἐτρόπετο, τῶν περὶ αὐτοῦ φροντίδων ὡς ἥδιστον ἦν ἀπηλλαγμένος. Ἰεσασιανὸν γὰρ ἐτι μὲν καὶ μακρὰν ἀπόντα πάντες οἱ κατὰ

τὴν Ἰταλίαν ἄνθρωποι ταῖς γνώμας περιεῖπον ὡς ἤκουτα, τὴν προσδοκίαν ἐκ τοῦ πάνυ θέλειν ἄφιξιν αὐτοῦ νομίζοντες, καὶ πάσης ἀνάγκης ἐλευθέραν τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχοντες εὐνοίαν. τῇ τε γὰρ βουλῇ κατὰ μνήμην τῶν γεγενημένων ἐν ταῖς τῶν ἡγεμόνων μετα- 5 βολαῖς συμφορῶν εὐκταῖον ἦν ἀπολαβεῖν ἡγεμόνα γήρως σεμνότητι καὶ πράξεων ἀκριῆ πολεμικῶν κεκοσμημένον, ᾧ τὴν ὑπεροχὴν πρὸς μόνην ἠπίσταντο τὴν τῶν ἀρχομένων σωτηρίαν ἐσομένην· καὶ μὴν ὁ δῆμος ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων κακῶν τετραυχομένους ἔτι μᾶλλον 10 ἐλθεῖν αὐτὸν ἐσπευδε, τότε δὲ βεβαίως μὲν ἀπαλλαγῆσθαι τῶν συμφορῶν ὑπολαμβάνων, ἀπολήψεσθαι δὲ τὴν ἄδειαν μετὰ τῆς εὐετηρίας πεπιστευκῶς. ἐξαιρέτως δὲ τὸ στρατιωτικὸν εἰς αὐτὸν ἀφεώρα· μάλιστα γὰρ οὗτοι τῶν κατορθωμένων αὐτῷ πολέμων ἐγίνω- 15 σκον τὸ μέγεθος, τῆς ἀπειρίας δὲ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων καὶ τῆς ἀνανδρίας πεπειραμένοι πολλῆς μὲν αἰσχύνης αὐτοὺς ἐπεθύμου ἀπηλλάχθαι, τὸν μόνον δὲ καὶ σώζειν αὐτοὺς καὶ κοσμεῖν δυνάμενον ἀπολαβεῖν ἤρχοντο. τοιαύτης δ' εὐνοίας ἐξ ἀπάντων ὑπαρχούσης, τοῖς μὲν 20 κατὰ τὰς ἀξιώσεις προύχουσι τῶν ἀνδρῶν οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἦν ἀναμένειν, ἀλλὰ πορρωτάτω τῆς Ῥώμης αὐτῷ προεντυχεῖν ἐσπευδον. οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ἄλλων τις ἠρείχετο τῆς ἐντευξέως τὴν ἀναβολήν, ἀλλ' οὕτως ἐξεχέοντο πάντες ἀθροοί, καὶ πᾶσιν εὐπορώτερον καὶ ὄρον 25 ἐδόκει τοῦ μένειν τὸ ἀπίεσαι, ὡς καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν τότε πρῶτον ἐν ἑαυτῇ λαβεῖν ὀλιγανθρωπίας αἰσθησιν ἠδεῖαν· ἦσαν γὰρ ἐλάττους τῶν ἀπιόντων οἱ μένοντες. ἐπεὶ δὲ προσιῶν ἠγγέλλετο καὶ τὴν ἡμερότητα τῆς ἐντευξέως αὐτοῦ τὴν πρὸς ἐκάστους ἐδήλουν οἱ προελ- 30 θόντες, ἅπαν ἤδη τὸ λοιπὸν πλῆθος ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπὶ ταῖς παρόδοις ἐξεδέχοντο, καὶ καθ' οὗς γέ-

νοῖτο παριῶν πρὸς τὴν ἠδονὴν τῆς θείας καὶ τὸ μελλίχιον αὐτοῦ τῆς ὄψεως παντοίας ἠφρίεσαν φωνάς, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτήρα καὶ μόνον ἄξιον ἡγεμόνα τῆς Ῥώμης ἀποκαλοῦντες. ἅπαντα δ' ἡ πόλις ὡς νεῶς ἦν 5 στεφανωμάτων καὶ θυμιαμάτων ἀνάπλευσ. μόλις δ' ὑπὸ πλῆθους τῶν περὶ αὐτὸν Ἰσταμένων δυνηθεὶς εἰς τὸ βασίλειον ἐλθεῖν, αὐτὸς μὲν τοῖς ἐνδον θεοῖς θυσίας τῆς ἀφίξεως χάριστηρίους ἐπετέλει, τρέπεται δὲ τὰ πλῆθη πρὸς εὐωχίαν, καὶ κατὰ φυλὰς καὶ γένη καὶ γει- 10 τονίας ποιοῦμενοι τὰς ἐστιάσεις ἠύχοντο τῷ θεῷ σπένδοντες αὐτὸν τ' ἐπὶ πλείστον χρόνον ἕσπεσσιανὸν ἐπιμεῖναι τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ, καὶ παισὶν αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων αἰεὶ γινομένοις φυλαχθῆναι τὸ κράτος ἀκαταγώνιστον.

ἡ μὲν οὖν Ῥωμαίων πόλις οὕτως ἕσπεσσιανὸν ἐκ- 15 δεξαμένη προθύμως εὐθύς εἰς πολλὴν εὐδαιμονίαν ἐπεδίδου· πρὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων, ἐν οἷς ἕσπε- 2 σιανὸς μὲν περὶ Ἀλεξάνδρειαν ἦν Τίτος δὲ τῇ τῶν Ἰεροσολύμων προσήδρανε πολιορκία, πολὺ μέρος Γερμανῶν ἐκινήθη πρὸς ἀπόστασιν, οἷς καὶ Γαλατῶν οἱ πλησίον συμφρονήσαντες κοινῇ μεγάλας ἐλπίδας αὐτοῖς 20 συνέθεσαν ὡς καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀπαλλαξόμενοι δεσποτείας. ἐπήρε δ' αὐτοὺς Γερμανοὺς ἄψασθαι τῆς ἀποστάσεως καὶ τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν πρῶτον μὲν ἡ φύ- 25 σις, οὕσα λογισμῶν ἔρημος ἀγαθῶν καὶ μετὰ μικρᾶς ἐλπίδος ἐτοιμῶς ῥιψοκίνδυνος, ἔπειτα δὲ καὶ μῖσος τὸ πρὸς τοὺς κρατοῦντας, ἐπεὶ μόνοις Ἰσασὶ Ῥωμαίοις τὸ γένος αὐτῶν δουλεύειν βεβιασμένον. οὐ μὴν ἀλλὰ μά- 30 λιστα γε πάντων ὁ καιρὸς αὐτοῖς θάρσος ἐνεποίησεν· ὄρῶντες γὰρ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ταῖς συνεχέσι τῶν αυτοκρατόρων ἀλλαγαῖς ἐν ἑαυτῇ τεταραγμένην, πᾶν τε μέρος τῆς ὑπ' αὐτοῖς οἰκουμένης πυθόμενοι μετέω-

ρον εἶναι καὶ κραδαίνεσθαι, τοῦτον σφίσιν αὐτοῖς ἄριστον ὑπὸ τῆς ἐκείνων κακοπραγίας καὶ στάσεως καιρὸν φήθησαν παραδεδοσθαι. ἐνήγον δὲ τὸ βούλευμα καὶ ταύταις αὐτοῖς ταῖς ἐλπίσιν ἐτύφουν Κλασσικὸς τις καὶ ἑιτέλλιος τῶν παρ' αὐτοῖς ὄντες ἡγεμόνων, οἳ δῆλον 5 μὲν ὡς ἐκ μακροῦ ταύτης ἐφίετο τῆς νεωτεροποιίας, ὑπὸ τοῦ καιροῦ δὲ θαρσῆσαι προαχθέντες τὴν αὐτῶν γνώμην ἐξέφησαν. ἐμελλον δὲ προθύμως διακειμένοις τὴν πειρὰν τοῖς πλήθεσι προσφέρειν. πολλοῦ δὲ μέρους ἤδη τῶν Γερμανῶν τὴν ἀπόστασιν ἀνωμολογηκό- 10 τος καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ἂν δίχα φρουρησάντων, ὥσπερ ἐκ δαιμονίου προνοίας Ἑσπασιανὸς πέμπει γράμματα Πετιλίῳ Κερεαλίῳ τῷ πρότερον ἡγεμόνι Γερμανίας γενομένῳ, τὴν ὑπατοῦ διδοῦς τιμὴν καὶ κελεύων ἄρξοντα Βρεττανίας ἀπιέναι. πορευόμενος οὖν ἐκεῖνος ὅποι 15 προσετέτακτο, καὶ τὰ περὶ τὴν ἀπόστασιν τῶν Γερμανῶν πυνθόμενος, ἤδη συνειλεγμένοις αὐτοῖς ἐπιπεσῶν καὶ παραταξάμενος πολὺ τε πλήθος αὐτῶν ἀναιρεῖ κατὰ τὴν μάχην, καὶ τῆς ἀνοίας πανσαμένους ἠνάγκασε σωφρονεῖν. ἐμελλον δὲ, κἀκείνου μὴ θάττον εἰς τοὺς 20 τόπους παραβαλόντος, δίκην οὐκ εἰς μακρὰν ὑφέξειν. ἠνίκα γὰρ πρῶτον ἢ περὶ τῆς ἀποστάσεως αὐτῶν ἀγγελία τῇ Ῥώμῃ προσέπεσε, Δομετιανὸς Καῖσαρ πυνθόμενος οὐκ ὡς ἂν ἕτερος ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας (νεὸς γὰρ ἦν ἐτι παντάπασιν) τηλικούτου ἄρασθαι μέγεθος πραγ- 25 μάτων ὄκνησεν, ἔχων δὲ πατρόθεν ἔμφυτον τὴν ἀνδραγαθίαν, καὶ τελειοτέραν τὴν ἀσκησιν τῆς ἡλικίας πεποιημένος, ἐπὶ τοὺς βαρβάρους εὐθύς ἤλαυνεν. οἳ δὲ πρὸς τὴν φήμην τῆς ἐφόδου καταπεσόντες ἐπ' αὐτῷ σφᾶς αὐτοῖς ἐποίησαντο μετὰ φόβου, κέρδος εὐράμενοι 30 τὸ χωρὶς συμφορῶν ὑπὸ τὸν αὐτὸν πάλιν ζυγὸν ὑπαχθῆναι. πᾶσιν οὖν ἐπιθεῖς τοῖς περὶ τὴν Γαλατίαν τά-

ξιν τὴν προσήκουσαν Δομετιανός, ὡς μὴδ' αὐθις ἂν ποτε θραδίως ἐτι τάκει ταραχθῆναι, λαμπρὸς καὶ περίβλεπτος ἐπὶ κρείττοσι μὲν τῆς ἡλικίας πρόπουσι δὲ τῷ πατρὶ κατορθώμασιν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνέξενξεν.

5 τῇ δὲ προειρημένῃ Γερμανῶν ἀποστάσει κατὰ τὰς 3 αὐτὰς ἡμέρας καὶ Σκυθικὸν τόλμημα πρὸς Ῥωμαίους συνέδοραμεν. οἳ γὰρ καλούμενοι Σκυθῶν Σαρμάται, πολὺ πλήθος ὄντες, ἄδηλοι μὲν τὸν Ἴστρον ἐπεραιώθησαν εἰς τὴν Μυσίαν, ἔπειτα δὲ πολλῇ βίᾳ καὶ χαλεποῖ 10 διὰ τὸ παντάπασιν ἀνέλπιστον τῆς ἐφόδου προσπεσόντες πολλοὺς μὲν τῶν ἐπὶ τῆς φρουρᾶς Ῥωμαίων ἀναιροῦσι, καὶ τὸν πρεσβυτέρην τὸν ὑπατικὸν Φοντήιον Ἀγρίππαν ὑπαντιάσαντα καρτερῶς μαχόμενον κτείνουσι, τὴν δ' ὑποκειμένην χώραν ἅπασαν κατέτρεχον, ἄγοντες 15 καὶ φέροντες ὅτῳ περιπέσοιεν. Ἑσπασιανὸς δὲ τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πόρθησιν τῆς Μυσίας πυνθόμενος Ῥούβριον Γάλλον ἐπέμπει δίκην ἐπιθήσοντα τοῖς Σαρμάταις, ὑφ' οὗ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀπέθανον, τὸ δὲ περισωθὲν μετὰ δέους εἰς τὴν οἰκίαν 20 διέφυγε. τούτῳ δὲ τῷ πολέμῳ τέλος ἐπιθεῖς ὁ στρατηγὸς καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἀσφαλείας προυνόησε· πλείοσι γὰρ καὶ μείζοσι φυλακαῖς τὸν τόπον διέλαβεν, ὡς εἶναι τοῖς βαρβάροις τὴν διάβασιν τελέως ἀδύνατον.

ὁ μὲν οὖν περὶ τὴν Μυσίαν πόλεμος ταχέϊαν οὕτως 25 ἔλαβε τὴν κρίσιν· Τίτος δὲ Καῖσαρ χρόνον μὲν τινα 5 διέτριψεν ἐν Βηρυτῷ, καθὰ προειρηκάμεν, ἐκεῖθεν δ' ἀναξεύξας, καὶ δι' ὧν ἦει πόλεων τῆς Συρίας, ἐν πάσαις θεωρίας τε συντελῶν πολυτελεῖς, καὶ τῶν Ἰουδαίων τοῖς αἰχμαλώτοις εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἐαυτῶν ἀπω- 30 λείας ἀποχρώμενος, θεᾶται κατὰ τὴν πορείαν ποταμοῦ φύσιν ἀξίαν ἰστορηθῆναι. δεῖ μὲν γὰρ μέσος Ἀρκαίας τῆς Ἀγρίππα βασιλείας καὶ Παφαναίας, ἔχει δὲ θαυμα-

στὴν ἰδιότητα· πολὺς γὰρ ὦν ὅτε ῥεῖ, καὶ κατὰ τὴν φορὰν οὐ σχολαῖος, ἔπειτα δὲ πᾶς ἐκ τῶν πηγῶν ἐπιλείπων ἕξ ἡμερῶν ἀριθμὸν, ξηρὸν παραδίδωσιν ὄραν τὸν τόπον, εἶθ' ὥσπερ οὐδεμιᾶς γενομένης μεταβολῆς ὁμοίως κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐκδίδωσι. καὶ ταύτην αἰεὶ τὴν τάξιν ἀκριβῶς τετήρηται διαφυλάττων· ὅθεν δὴ καὶ Σαββατικὸν αὐτὸν κεκλήκασιν, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τῶν Ἰουδαίων ἐβδόμης οὕτως ὀνομάσαντες.

2 ὁ δὲ τῶν Ἀντιοχείων δῆμος ἐπεὶ πλησίον ὄντα Τίτου ἐπυθάνοντο, μένειν μὲν ἐντὸς τειχῶν ὑπὸ χαρᾶς οὐχ ὑπέμενον, ἔσπευδον δ' ἐπὶ τὴν ὑπάντησιν, καὶ τοιάκοντα σταδίων ἐπὶ πλεόν προῆλθον, οὐκ ἄνδρες μόνον ἀλλὰ καὶ γυναῖων πλήθος ἅμα παισὶ, τῆς πόλεως ἐκχεόμενοι. κάπειδ' ἤπερ ἐθεάσαντο προσιόντα, παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκατέρωθεν καταστάντες τὰς τε δεξιὰς προύτεινον προσαγορεύοντες, καὶ παντοίοις εὐφημίσμασι χρώμενοι συνυπέστρεφον. συνεχῆς δ' ἦν αὐτῶν παρὰ πάσας ἅμα τὰς εὐφημίας δέησις ἐμβαλεῖν τῆς πόλεως τοὺς Ἰουδαίους. Τίτος μὲν οὖν οὐδὲν ἐνέδωκε πρὸς ταύτην τὴν δέησιν, ἀλλ' ἤσυχῆ τῶν λεγομένων ἐπήκουεν· ἐπ' ἀδήλω δὲ τῷ τί φρονεῖ καὶ τί ποιήσει πολὺς καὶ χαλεπὸς τοῖς Ἰουδαίοις ὁ φόβος ἦν. οὐδὲ γὰρ ἐπέμεινεν ἐν Ἀντιοχείᾳ Τίτος, ἀλλ' εὐθύς ἐπὶ τὸ Ζεῦγμα τὸ κατὰ τὸν Εὐφράτην συνέτεινε τὴν πορείαν, ἔνθα δὴ καὶ παρὰ τοῦ Πάρθων βασιλέως Βολογέσου πρὸς αὐτὸν ἦγον στέφανον χρυσοῦν ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν Ἰουδαίων νίκη κομίζοντες. ὃν δεξάμενος εἰστία τοὺς βασιλικούς, κάκειθεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐπανέρχεται. τῆς δὲ βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀντιοχείων πολλὰς ποιησαμένων δεήσεις ἐλθεῖν εἰς τὸ θέατρον αὐτῶν, ἐν ᾧ πᾶν τὸ πλῆθος ἠθροισμένον ἕξεδέχετο, φιλανθρωπῶς ὑπήκουσε. πάλιν δ' αὐτῶν σφόδρα λιπαρῶς ἐγκειμένων καὶ συν-

εχῶς δεομένων ἐξελάσαι τῆς πόλεως τοὺς Ἰουδαίους, εὐστοχον ἐποιήσατο τὴν ἀπόκρισιν, εἰπὼν “ἀλλ' ἢ γε πατρίδ' αὐτῶν, εἰς ἣν ἐμβαλεῖν ἐχρῆν ἂν τοὺς Ἰουδαίους, ἀνήρηται, καὶ δέξαιτ' ἂν οὐδεὶς αὐτοὺς ἐτι τόπος.” ἐπὶ δευτέραν οὖν Ἀντιοχεῖς τρέπονται δέησιν, τῆς προτέρας ἁμαρτόντες· τὰς γὰρ χαλκᾶς ἤξιον δέλτους ἀνελεῖν αὐτόν, ἐν αἷς γέγραπται τὰ δικαιώματα τῶν Ἰουδαίων. οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο Τίτος ἐπένευσε αὐτοῖς, ἀλλ' εἰσάσας πάντα κατὰ χώραν τοῖς ἐπ' Ἀντιοχείας Ἰουδαίοις ὡς πρότερον ἔχειν, εἰς Αἴγυπτον ἀπηλλάττετο. καὶ κατὰ τὴν πορείαν τοῖς Ἱεροσολύμοις προσελθῶν, καὶ τὴν λυπρὰν ἐρημίαν βλεπομένην ἀντιθεῖς τῇ ποτῇ τῆς πόλεως λαμπρότητι, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐρρηγμένων κατασκευασμάτων καὶ τὸ πάλαι κάλλος εἰς μνήμην βαλόμενος, ὦκτιρε τῆς πόλεως τὸν ὄλεθρον, οὐχ ὥσπερ ἄλλος ἂν τις ἀνχῶν ὅτι τηλικαύτην οὔσαν καὶ τοσαύτην εἶλε κατὰ κράτος, ἀλλὰ πολλάκις ἐπαρῶμενος τοῖς αἰτίοις τῆς ἀποστάσεως ὑπάρξασι καὶ ταύτην ἐπὶ τῇ πόλει τὴν τιμωρίαν γενέσθαι παρασκευάσασιν· οὕτως ἐκδηλός ἦν οὐκ ἂν ἐθελήσας ἐκ τῆς συμφορᾶς τῶν κολασθέντων γενέσθαι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν. τοῦ δὲ πολλοῦ πλοῦτου τῆς πόλεως ἐτι κἂν τοῖς ἔρειπτοις οὐκ ὀλίγον μέρος ἀνευρίσκετο· τὰ μὲν γὰρ πολλὰ ἀνέσκαπτοῦ οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ πλείω δ' ἐκ μνήσεως τῶν αἰχμαλώτων ἀνηροῦντο, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ τὰ τῆς ἄλλης τιμιώτατα κατασκευῆς, ἅπερ οἱ κεκτημένοι πρὸς τὰς ἀδήλους τοῦ πολέμου τύχας κατὰ γῆς ἀποτεθησαν-ρίκεσαν.

Τίτος δὲ τὴν προκειμένην ποιούμενος πορείαν ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τὴν ἐρημίον ἢ τάχιστα διανύσας, ἦκεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· καὶ πλεῖν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας διεγνωκῶς, δυοῖν αὐτῷ ταγματῶν συνηκολοθηκότων ἐκάτερον

ὅθεν περ ἀφίκετο πάλιν ἀπέστειλεν, εἰς μὲν τὴν Μυσίαν τὸ πέμπτον, εἰς Παννονίαν δὲ τὸ πεντεκαιδέκατον. τῶν αἰχμαλώτων δὲ τοὺς μὲν ἡγεμόνας Σίμωνα καὶ Ἰωάννην, τὸν τε ἄλλον ἀριθμὸν ἑπτακοσίους ἄνδρας ἐπέλεξας μεγέθει τε καὶ κάλλει σωματίων ὑπερβάλλοντας, προσέταξεν εἰς τὴν Ἰταλίαν αὐτίκα μάλα κομίζεσθαι, βουλόμενος αὐτοὺς ἐν τῷ θριάμβῳ παραγαγεῖν. τοῦ πλοῦ δ' αὐτῷ κατὰ νοῦν ἀνυσθέντος, ὁμοίως μὲν ἢ Ῥώμῃ περὶ τὴν ὑποδοχὴν εἶχε καὶ τὰς ὑπαντήσεις ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πατρὸς, λαμπρότερον δ' ἦν Τίτῳ καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ὑπαντῶν καὶ δεχόμενος. τῷ δὲ πλήθει τῶν πολιτῶν δαιμόνιον τινα τὴν χαρὰν παρείχε τὸ βλέπειν αὐτοὺς ἤδη τοὺς τρεῖς ἐν ταύτῳ γεγονότας. οὐ πολλῶν δ' ἡμερῶν διελθουσῶν ἓνα καὶ κοινὸν ἐγνωσαν τὸν ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις ποιήσασθαι θριάμβον, καίπερ ἑκατέρῳ τῆς βουλῆς ἴδιον ψηφισαμένης. προδιασαφηθείσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐφ' ἧς ἐμελλεν ἢ πομπὴ γενήσεσθαι τῶν ἐπινικίων, οὐδεὶς οἴκοι καταλέλειπτο τῆς ἀμέτρον πληθύος ἐν τῇ πόλει, πάντες δ' ὅπη καὶ στῆναι μόνον ἢ οἶον προεληλυθότες, τοὺς τόπους κατελήφesan, ὅσον τοῖς ὀφθησομένοις μόνον εἰς πάροδον ἀναγκαίαν καταλιπόντες.

4 τοῦ δὲ στρατιωτικοῦ παντὸς ἔτι νύκτωρ κατὰ λόχους καὶ τάξεις ὑπὸ τοῖς ἡγεμόσι προεξωδευκότες καὶ περὶ θύρας ὄντος οὐ τῶν ἀνω βασιλείων ἀλλὰ πλησίον τοῦ τῆς Ἰσίδος ἱεροῦ (ἐκεῖ γὰρ ἀνεπαύοντο τῆς νυκτὸς ἐκείνης οἱ αὐτοκράτορες), περὶ αὐτὴν ἀρχομένην ἤδη τὴν ἑω παρίαςιν Ἰεσπασιανὸς καὶ Τίτος δάφνη μὲν ἑστεφανωμένοι, πορφυρᾶς δ' ἐσθῆτας πατρίους ἀμπεχόμενοι, καὶ προΐασιν εἰς τοὺς Ὀκταετίας περιπάτους· 30 ἐνταῦθα γὰρ ἢ τε βουλή καὶ τὰ τέλη τῶν ἀρχόντων οἳ τε ἀπὸ τῶν τιμημάτων ἵππεις τὴν ἄφιξιν αὐτῶν ἀνέμε-

νον. πεποιήτο δὲ βῆμα πρὸ τῶν στοῶν, δίφρων αὐτοῖς ἐλεφαντίνων ἐπ' αὐτοῦ κειμένων, ἐφ' οὓς παρελθόντες ἐκαθέσθησαν, καὶ τὸ στρατιωτικὸν εὐθέως ἐπευφήμει, πολλὰς αὐτοῖς τῆς ἀρετῆς μαρτυρίας ἀποδιδόντες 5 ἅπαντες. κἀκεῖνοι χωρὶς ὄπλων ἦσαν ἐν ἐσθῆσι σηρικαῖς, ἑστεφανωμένοι δάφναις. δεξάμενος δ' αὐτῶν τὴν εὐφημίαν Ἰεσπασιανός, ἔτι βουλομένων λέγειν τὸ τῆς σιγῆς ἐποιήσατο σύμβολον, καὶ πολλῆς ἐκ πάντων ἡσυχίας γενομένης ἀναστίας, καὶ τῷ περιβλήματι τὸ πλεον 10 τῆς κεφαλῆς μέρος ἐπικαλυψάμενος, εὐχὰς ἐποιήσατο τὰς νενομισμένας. ὁμοίως δὲ καὶ Τίτος ἠΐξατο. μετὰ δὲ τὰς εὐχὰς εἰς κοινὸν ἅπασιν Ἰεσπασιανὸς βραχέα διαλεχθεὶς, τοὺς μὲν στρατιώτας ἀπέλυσεν ἐπὶ τὸ νενομισμένον ἄριστον αὐτοῖς ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων εὐ- 15 τρεπισθέν, πρὸς δὲ τὴν πύλην αὐτὸς ἀνεχώρει τὴν ἀπὸ τοῦ πέμπεσθαι δι' αὐτῆς αἰεὶ τοὺς θριάμβους τῆς προσηγορίας ἀπ' αὐτῶν τετυχηῖαν. ἐνταῦθα τροφῆς προαπογενούνται, καὶ τὰς θριαμβικὰς ἐσθῆτας ἀμφιασάμενοι, τοῖς τε παριδουμένοις τῇ πύλῃ θύσαντες θεοῖς, 20 ἔπεμπον τὸν θριάμβον, διὰ τῶν θεάτρων διεξελαύνοντες, ὅπως εἴη τοῖς πλήθεσιν ἢ θεῶν ἰδῶν.

ἀμήχανον δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν τῶν θεαμάτων 5 ἐκείνων τὸ πλήθος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐν ἅπασιν οἷς ἂν τις ἐπινοήσειεν ἢ τεχνῶν ἐργαῖς ἢ πλοῦτον μέρεσιν ἢ φύσεως σπανιότησι· σχεδὸν γὰρ ὅσα τοῖς πάποι ἀνθρώποις εὐδαιμονήσασιν ἐκτήθη κατὰ μέρος ἄλλα παρ' ἄλλοις θαυμαστά καὶ πολυτελῆ, ταῦτ' ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀθροῖα τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἔδειξε τὸ μέγεθος. ἀργύρου γὰρ καὶ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἐν 30 παντοίαις ἰδέαις κατασκευασμάτων ἦν ὄραν οὐχ ὥσπερ ἐν πομπῇ κομιζόμενον πλήθος, ἀλλ' ὡς ἂν εἴποι τις ἕρποντα ποταμόν. καὶ τὰ μὲν ἐκ πορφύρας ὑφάσματα

τῆς σπανιωτάτης φερόμενα, τὰ δ' εἰς ἀκριβῆ ζωγραφίαν πεποικιλμένα τῇ Βαβυλωνίων τέχνῃ· λίθοι τε διαφανεῖς, οἱ μὲν χρυσοῖς ἐμπεπλεγμένοι στεφάνοις οἱ δὲ κατ' ἄλλας ποιήσεις, τοσοῦτοι παρηνέχθησαν ὥστε μαθεῖν ὅτι μάτην εἶναί τι τούτων σπάνιον ὑπειλήφαμεν. ἐφέ-  
 ρετο δὲ καὶ θεῶν ἀγάλματα τῶν παρ' αὐτοῖς μεγέθεσι θαυμαστά καὶ κατὰ τὴν τέχνην οὐ παρέργως πεποιημένα, καὶ τούτων οὐδὲν ὅ τι μὴ τῆς ὕλης τῆς πολυτελοῦς. ζῶων τε πολλὰ φύσεις παρήγοντο, κόσμον οἰκεῖον ἀπάντων περικειμένων. ἦν δὲ καὶ τὸ κομίζον  
 ἕκαστα τούτων ἀνθρώπων πλήθος ἀλουργαῖς ἐσθῆσι καὶ διαχρύσοις κεκοσμημένον, οἱ τ' εἰς αὐτὸ τὸ πομπεύειν διακριθέντες ἐξείρετον εἶχον καὶ καταπληκτικὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ κόσμου τὴν πολυτέλειαν. ἐπὶ τούτοις οὐδὲ τῶν αἰχμαλώτων ἦν ἰδεῖν ὄχλον ἀκόσμητον,  
 ἀλλ' ἢ τῶν ἐσθῆτων ποικιλία καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς τὴν ἀπὸ τῆς κακώσεως τῶν σωμάτων ἀηδίαν ἐκλεπτε τῆς ὄψεως. θαῦμα δὲ ἐν τοῖς μάλιστα παρῆεν ἢ τῶν φερομένων πηγμάτων κατασκευῆ· καὶ γὰρ διὰ μέγεθος ἦν δεῖσαι τῷ βεβαίῳ τῆς φορᾶς ἀπαντήσαντα, τριώ-  
 ροφα γὰρ αὐτῶν πολλὰ καὶ τετρώροφα πεποίητο, καὶ τῇ πολυτελείᾳ τῇ περὶ τὴν κατασκευὴν ἦν ἡσθῆναι μετ' ἐκπλήξεως· καὶ γὰρ ὑφάσματα πολλοῖς διάχρυσα περιεβέβλητο, καὶ χρυσοῖς καὶ ἐλέφας οὐκ ἀποίητος πᾶσι περιεπεπήγει. διὰ πολλῶν δὲ μιμημάτων ὁ πόλεμος  
 ἄλλως εἰς ἄλλα μεμερισμένος ἐναργεστάτην ὄψιν ἑαυτοῦ παρῆεν· ἦν γὰρ ὄραν χώραν μὲν εὐδαίμονα δημομένην, ὅλας δὲ φάλαγγας κτεινομένας πολεμίων, καὶ τοὺς μὲν φεύγοντας τοὺς δ' εἰς αἰχμαλωσίαν ἀγομένους, τείχη δὲ ὑπερβάλλοντα μεγέθει μηχαναῖς ἐρειπόμενα,  
 καὶ φρουρίων ἀλισκομένας ὀχυρότητας, καὶ πόλεων πολυανθρώπων περιβόλους κατ' ἄκρας ἐχομένους, καὶ

στρατιὰν ἐνδον τειχῶν εἰσχεομένην, καὶ πάντα φόρου πληθύνοντα τόπον, καὶ τῶν ἀδυνάτων χείρας ἀνταίρειν ἱκεσίας, πῦρ τε ἐνιέμενον ἱεροῖς καὶ κατασκευαῖς οἰκῶν ἐπὶ τοῖς δεσπόταις, καὶ μετὰ πολλὴν ἐρημίαν καὶ κατήφειαν ποταμοὺς ῥέοντας οὐκ ἐπὶ γῆν γεωργομένην, οὐδὲ ποτὸν ἀνθρώποις ἢ βοσκήμασιν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιπανταχόθεν φλεγομένης· ταῦτα γὰρ Ἰουδαῖοι πεισομένους αὐτοὺς τῷ πολέμῳ παρέδωσαν. ἡ τέχνη δὲ καὶ τῶν κατασκευασμάτων ἢ μεγαλοργία τοῖς οὐκ εἰδόσι  
 τὰ γενόμενα τότε ἐδείκνυεν ὡς παροῦσι. τέτακτο δ' ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πηγμάτων ὁ τῆς ἀλισκομένης πόλεως στρατηγός, ὃν τρόπον ἐλήφθη. πολλὰ δὲ καὶ νῆες εἵποντο. λάφυρα δὲ τὰ μὲν ἄλλα χύδην ἐφέρετο, διέπρεπε δὲ πάντων τὰ ἐγκαταληφθέντα τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερῷ, χρυσῇ τε τράπεζα τὴν ὀλίγην πολυτάλαντος, καὶ λυχνία χρυσοῦ μὲν ὁμοίως πεποιημένη, τὸ δὲ ἔργον ἐξήλλακτο τῆς κατὰ τὴν ἡμετέραν χρῆσιν συνηθείας. ὁ μὲν γὰρ μέσος ἦν κίων ἐκ τῆς βάσεως πεπηγός, λεπτοὶ δ' ἀπ' αὐτοῦ μεμήκνυτο καυλίσκοι, τριαίνης σχήματι παραπλησίαν τὴν θέσιν ἔχοντες, λύχνον ἕκαστος αὐτῶν ἐπ' ἄκρων κεκαλυμμένος· ἐπὶ δ' ἦσαν οὗτοι, τῆς παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐβδομάδος τὴν τιμὴν ἐμφανίζοντες. ὁ τε νόμος ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τούτοις ἐφέρετο τῶν λαφύρων τελευταῖος. ἐπὶ τούτοις παρήεσαν πολλοὶ νίκης ἀγάλματα κομίζοντες· ἐξ ἐλέφαντος δ' ἦν πάντων καὶ χρυσοῦ ἢ κατασκευῆ. μεθ' ἃ Ἰερουσαλιμῶν ἦλανε πρῶτος, καὶ Τίτος εἶπετο, Δομετιανὸς δὲ παρῆεν, αὐτὸς τε διαπρεπῶς κεκοσμημένος καὶ τὸν ἵππον παρέχων θέας ἄξιον.  
 ἦν δὲ τῆς πομπῆς τὸ τέλος ἐπὶ τὸν νεῶν τοῦ Καπετωλοῦ Διός, ἐφ' ὃν ἐλθόντες ἐσθησαν· ἦν γὰρ παλαιὸν πάτριον περιμένειν μέχρις ἂν τὸν τοῦ στρατηγοῦ

τῶν πολεμίων θάνατον ἀπαγγέλλη τις. Σίμων οὗτος ἦν ὁ Γιώρα, τότε πεπομπενκῶς ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις, βρόχῳ δὲ περιβληθεὶς εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐσύρετο τόπον, αἰκίζομένων αὐτὸν ἅμα τῶν ἀγόντων. νόμος δ' ἐστὶ Ῥωμαίοις ἐκεῖ κτείνειν τοὺς ἐπὶ κακουργία θά-  
 5 νατον κατεγνωσμένους. ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλθη τέλος ἔχων καὶ πάντες εὐφήμησαν, ἤρχοντο τῶν θυσιῶν, ἃς ἐπὶ ταῖς νομιζομέναις καλλιερῆσαντες εὐχαῖς ἀπέσταν εἰς τὸ βασίλειον. καὶ τοὺς μὲν αὐτοὶ πρὸς εὐωχίαν ὑπέδέ-  
 10 χοντο, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν εὐπροεπῆς κατὰ τὸ οἰκεῖον αἰ τῆς ἐστιάσεως ἦσαν παρασκευαί· ταύτην γὰρ τὴν ἡμέραν ἡ Ῥωμαίων πόλις ἐώρταξεν ἐπινίκιον μὲν τῆς κατὰ τῶν πολεμίων στρατείας, πέρας δὲ τῶν ἐμφυ-  
 15 λίων κακῶν, ἀρχὴν δὲ τῶν ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας ἐλ-  
 πίδων.

7 μετὰ δὲ τοὺς θριάμβους καὶ τὴν βεβαιοτάτην τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας κατάστασιν Ἰεσπασιανὸς ἔγνω τέ-  
 20 μενος εἰρήνης κατασκευάσαι. ταχὺ δὲ δὴ μάλα καὶ πάσης ἀνθρωπίνης κρείττον ἐπινοίας ἐτετελείωτο. τῇ γὰρ ἐκ τοῦ πλοῦτου χορηγία δαιμονίῳ χρησάμενος, ἔτι καὶ τοῖς  
 25 ἐκκαλαὶ κατωρθωμένοις γραφῆς τε καὶ πλαστικῆς ἔργοις αὐτὸ κατεκόσμησε· πάντα γὰρ εἰς ἐκείνον τὸν νεῶν συν-  
 ἤχθη καὶ κατετέθη, δι' ὧν τὴν θεῶν ἀνθρώποι πρότε-  
 ρον περὶ πᾶσαν ἐπλανῶντο τὴν οἰκουμένην, ἕως ἄλλο  
 παρ' ἄλλοις ἦν κείμενον, ἰδεῖν ποθοῦντες. ἀνέθηκε  
 30 δ' ἐνταῦθα καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῶν Ἰουδαίων χρυσᾶ κατασκευάσματα, σεμννόμενος ἐπ' αὐτοῖς. τὸν δὲ νό-  
 μον αὐτῶν καὶ τὰ πορφυρᾶ τοῦ σηκοῦ καταπετάσματα προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλείοις ἀποθεμένους φυλάττειν.

6 εἰς δὲ τὴν Ἰουδαίαν πρεσβευτῆς Λουκίλιος Βάσσοσ  
 30 ἐκπεμφθεὶς, καὶ τὴν στρατιὰν παρὰ Κερραλίου Ἰτελι-  
 λιανοῦ παραλαβὼν, τὸ μὲν ἐν τῷ Ἡρωδεῖῳ φρούριον

προσηγάγετο μετὰ τῶν ἐχόντων, μετὰ ταῦτα δὲ πᾶν  
 ὅσον ἦν στρατιωτικὸν συναγαγὼν (πολὺ δ' ἦν κατὰ  
 μέρη διηρημένον) καὶ τῶν ταγμάτων τὸ δέκατον, ἔγνω  
 στρατεύειν ἐπὶ Μαχαιροῦντα. πάνν γὰρ ἦν ἀναγκαῖον  
 5 ἐξαιρεθῆναι τὸ φρούριον, μὴ διὰ τὴν ὄχυρότητα πολ-  
 λούς εἰς ἀπόστασιν ἐπαγάρηται· καὶ γὰρ τοῖς κατέ-  
 χουσι βεβαίαν ἐλπίδα σωτηρίας καὶ τοῖς ἐπιούσιν ὄκνου  
 καὶ δέος ἢ τοῦ χωρίου φύσις ἦν παρασχεῖν ἱκανωτάτη.  
 αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ τετειχισμένον πετωδῆς ὄχθος ἐστίν,  
 10 εἰς μήκιστον ὕψος ἐγγεγραμμένος, ὡς εἶναι καὶ διὰ τοῦτο  
 δυσχείρωτος, μεμηγάνηται δ' ὑπὸ τῆς φύσεως εἶναι  
 μηδὲ προσιτός· φάραγμα γὰρ πάντοθεν ἀσύνοπτον  
 ἐχούσαις τὸ βάθος περιτετάφρονται, μήτε περαθῆναι  
 ῥαδίως δυναμέναις καὶ χωσθῆναι παντάπασιν ἀμηγά-  
 15 νοις. ἡ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας περιτέμνουσα παρα-  
 τελεῖ σταδίους ἐξήκοντα, πέρας αὐτῆς τὴν Ἀσφαλτίτιν  
 ποιουμένη λίμνην (κατὰ τοῦτο δὲ πη καὶ αὐτὸς ὁ Μα-  
 χαιροῦς τὴν ὑψηλοτάτην ἔχει κορυφὴν ὑπερανίσχου-  
 σαν)· αἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρκτου καὶ μεσημβρίας φάραγγες  
 20 μεγέθει μὲν ἀπολείπονται τῆς προειρημένης, ὁμοίως δ'  
 εἰσὶν ἀμήχανοι πρὸς ἐπιχείρησιν. τῆς δὲ πρὸς τὴν ἀνα-  
 τολὴν φάραγγος τὸ μὲν βάθος οὐκ ἔλαττον ἑκατὸν εὐ-  
 ρίσκεται πηγῶν, τέμμα δὲ γίνεται πρὸς ὄρος ἀπαντικρὺ  
 κείμενον Μαχαιροῦντος.

25 ταύτην τοῦ τόπου κατιδὼν τὴν φύσιν βασιλεὺς 2  
 Ἰουδαίων Ἀλέξανδρος πρῶτος ἐπ' αὐτοῦ τειχίζει φρού-  
 ριον, ὃ μετὰ ταῦτα Γαβίνιος Ἀριστοβούλῳ πολεμῶν  
 καθέλειν. Ἡρώδης δὲ βασιλεύοντι παντὸς ἔδοξε μάλ-  
 30 λον ἐπιμελείας ἄξιον εἶναι καὶ κατασκευῆς ὄχυρωτά-  
 τῆς, μάλιστα καὶ διὰ τὴν τῶν Ἀράβων γειννίασιν· κεί-  
 ται γὰρ ἐν ἐπικαίρῳ πρὸς τὴν ἐκείνων γῆν ἀποβλέπων.  
 μέγαν μὲν οὖν τόπον τείχεσι καὶ πύργοις περιβαλὼν



πόλιν ἐνταῦθα κατόκισεν, ἐξ ἧς ἀνοδος εἰς αὐτὴν ἔφερε τὴν ἀκρόφειαν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὴν ἄνω τὴν κορυφὴν τείχος ἐδείματο, καὶ πύργους ἐπὶ ταῖς γωνίαις ἑκατὸν ἐξήκοντα πηγῶν ἀνέστησε. μέσον δὲ τοῦ περιβόλου βασιλείου ἀποδομήσατο μεγέθει τε καὶ κάλλει τῶν οἰκήσεων πολυτελές, πολλὰς δὲ καὶ δεξαμενάς εἰς ὑποδοχὴν ὕδατος καὶ χορηγίαν ἀφθονοῦ ἐν τοῖς ἐπιτηθειοτάτοις τῶν τόπων κατεσκεύασεν, ὥσπερ πρὸς τὴν φύσιν ἀμιλληθεῖς, ἵν' αὐτὸς τὸ κατ' ἐκείνην τοῦ τόπου δυσάλωτον ὑπερβάλῃται ταῖς χειροποιήτοις ὀχυρώσεσιν· ἐτι τε γὰρ καὶ βελῶν πλήθος καὶ μηχανημάτων ἐγκατέθετο, καὶ πᾶν ἐπενόησεν ἐτοιμάσασθαι τὸ παρασχεῖν δυνάμενον τοῖς ἐνοικοῦσι μημίστης πολιορκίας καταφρόνησιν.

3 ἐπεφύκει δ' ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ πῆγανον ἄξιον 15 τοῦ μεγέθους θαναμάσαι· σνκῆς γὰρ οὐδεμιᾶς ὕψους καὶ πάχους ἀπελείπετο. λόγος δ' ἦν ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων αὐτὸ διαρκέσαι, κἄν ἐπὶ πλείστον ἰσως ἔμεινεν· ἐξεκόπη δ' ὑπὸ τῶν παραλαβόντων τὸν τόπον Ἰουδαίων. τῆς φάραγγος δὲ τῆς κατὰ τὴν ἄρκτον περιεχοῦσης τὴν 20 πόλιν Βαάρας ὀνομάζεται τις τόπος, φύει τε ῥίζαν ὀμωνύμως λεγομένην αὐτῷ. αὕτη φλογὶ μὲν τὴν χροῖαν ἔοικε, περὶ δὲ τὰς ἐσπέρας σέλας ἀπαστραπτουσα τοῖς ἐπιούσι καὶ βουλομένοις λαβεῖν αὐτὴν οὐκ ἔστιν εὐχεῖρωτος, ἀλλ' ὑποφεύγει, καὶ οὐ πρότερον ἴσταται πρὶν 25 ἂν τις οὖρον γυναικὸς ἢ τὸ ἐμμηνοῦ αἷμα χέῃ κατ' αὐτῆς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τότε τοῖς ἀψαμένοις πρόδηλός ἐστι θάνατος, εἰ μὴ τύχοι τις αὐτὴν ἐκείνην ἐπενεργάμενος τὴν ῥίζαν ἐκ τῆς χειρὸς ἀπηρημένην. ἀλίσκεται δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἀκινδύνως, ὅς ἐστι τοιόσδε. 30 κύνει πᾶσαν αὐτὴν περιορῶσσοισιν, ὡς εἶναι τὸ κρυπτόμενον τῆς ῥίζης βραχύτατον, εἴτ' ἐξ αὐτῆς ἀποδοῦσι

κύνα, κάκεινου τῷ δῆσαντι συνακολουθεῖν ὀρμήσαντος ἢ μὲν ἀνασπᾶται ῥαδίως, θνήσκει δ' εὐθύς ὁ κύων ὥσπερ ἀντιδοθεῖς τοῦ μέλλοντος τὴν βοτάνην ἀναιρήσεσθαι· φόβος γὰρ οὐδεὶς τοῖς μετὰ ταῦτα λαμβάνουσιν. 5 ἔστι δὲ μετὰ τοσοῦτων κινδύνων διὰ μίαν ἰσχὺν περισπούδαστος· τὰ γὰρ καλούμενα δαιμόνια (ταῦτα δὲ ποιηρῶν ἐστὶν ἀνθρώπων πνεύματα) τοῖς ζῶσιν εἰσδύμενα, καὶ κτείνοντα τοὺς βοηθείας μὴ τυγχάνοντας, αὕτη ταχέως ἐξελαύνει, κἄν προσενεχθῇ μόνον τοῖς νοσοῦσι. 10 ῥέουσι δὲ καὶ θερμοῦν ὕδατων πηγὰ κατὰ τὸν τόπον, πολὺ τὴν γεῦσιν ἀλλήλων διαφέρονσαι· πικραὶ μὲν γὰρ αὐτῶν τινές εἰσιν, αἱ δὲ γλυκύτητος οὐδὲν ἀπολείπουσι. πολλὰ δὲ καὶ ψυχρῶν ὕδατων ἀναδόσεις οὐ μόνον ἐν τῷ χθαμαλωτέρῳ τὰς πηγὰς παραλλήλους 15 ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς ἂν καὶ μᾶλλον τις θαυμάσειε· σπήλαιον γὰρ τι πλησίον ὄραται κοιλότητι μὲν οὐ βαθύ, τῆ πέτρα δὲ προυχούσῃ σκεπόμενον· ταύτης ἄνωθεν ὡσανεὶ μαστοὶ δύο ἀνέχουσιν, ἀλλήλων ὀλίγω διεστῶτες, καὶ ψυχροτάτην μὲν ἄτερος πηγὴν, ἄτερος δὲ θερμοτάτην 20 ἐκδίδωσιν, αἱ μισγόμεναι ποιούσι λουτρον ἡδιστον παιωνίον τε νοσημάτων, πολλῶ δὲ μάλιστα νεύρων ἄκυσιν. ἔχει δ' ὁ τόπος καὶ θεῖον καὶ στυπτηρίας μέταλλα.

Βάσσοι δὲ πάντῃ περισκεψάμενοι τὸ χωρίον ἐγνω 4 ποιεῖσθαι τὴν πρόσοδον, χωννύς τὴν φάραγγα τὴν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς, καὶ τῶν ἔργων εἶχετο, σπουδὴν ποιούμενος ἢ τάχος ἐξᾶραι τὰ χῶματα καὶ δι' αὐτῶν ῥαδίαν 25 ποιῆσαι τὴν πολιορκίαν. οἱ δ' ἐνδον ἐπειλημμένοι τῶν Ἰουδαίων, αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν ξένων διακριθέντες, ἐκείνους μὲν ἠνάγκασαν, ὄχλον ἄλλως εἶναι νομίζοντες, ἐν τῇ κάτω πόλει παραμένειν καὶ τοὺς κινδύνους προεκδέχεσθαι, τὸ δ' ἄνω φρούριον αὐτοὶ καταλαβόντες εἶχον καὶ διὰ τὴν ἰσχὺν τῆς ὀχυρότητος καὶ

προνοία τῆς σωτηρίας αὐτῶν· τεύξεσθαι γὰρ ἀφέσεως ὑπελάμβανον, εἰ τὸ χωρίον Ῥωμαίοις ἐγχειρίσειαν. πείρα δὲ πρότερον ἐβούλοντο τὰς ὑπὲρ τοῦ διαφεύξεσθαι τὴν πολιορκίαν ἐλπίδας ἐλέγξει. διὰ τοῦτο καὶ προθύμως ἐποιούντο τὰς ἐξόδους ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, καὶ τοῖς τυχοῦσι συμπλεκόμενοι πολλοὶ μὲν ἐθνησκον πολλοὺς δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀνήρουν. αἰεὶ δὲ τοῦ κρατεῖν ὁ καιρὸς ἐβράβευεν ἑκατέρους τὸ πλεόν, τοῖς μὲν Ἰουδαίοις, εἰ πρὸς ἀφυλακτοτέρους προσπέσειεν, τοῖς δὲ ἐπὶ τῶν χωμάτων προειδομένοις, εἰ τὴν ἐκδρομὴν αὐτῶν δέχοιντο πεφραγμένως. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτοις ἐμελλε γενήσεσθαι τὸ πέρας τῆς πολιορκίας, ἔργον δὲ τι πραχθὲν ἐκ συντυχίας παράλογον τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου τὴν ἀνάγκην ἐπέστησε τοῖς Ἰουδαίοις. ἦν ἐν τοῖς πολιορκουμένοις νεανίας τολημῆσαι τε θρασὺς καὶ κατὰ χεῖρα δραστήριος, Ἐλεάζαρος ὄνομα. ἐγεγόνει δ' οὗτος ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς ἐπιφανής, τοὺς πολλοὺς ἐξιέναι καὶ κωλύειν τὴν χῶσιν παρακαλῶν καὶ κατὰ τὰς μάχας πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς Ῥωμαίους διατιθεῖς, τοῖς δὲ σὺν αὐτῷ τολμῶσιν ἐπεκτρέχειν ῥαδίαν μὲν τὴν προσβολὴν τιθέμενος, ἀκίνδυνον δὲ παρέχων τὴν ἀναχώρησιν τῷ τελευταίῳ ἀπιέναι. καὶ δὴ ποτε τῆς μάχης διακριθείσης καὶ γεροντίας ἀμφοτέρων ἀναχωρήσεως αὐτός, ἅτε δὴ περιφρονῶν καὶ νομιζῶν οὐκ ἂν εἴη τῶν πολεμίων οὐδένα τότε μάχης ἄρξειν, μέινας τῶν πυλῶν ἔξω τοῖς ἐπὶ τοῦ τείχους διελάλει, καὶ πᾶς πρὸς ἐκείνους τὴν διάνοιαν ἦν. ὅρα δὲ τὸν καιρὸν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ τις στρατοπέδου Ροῦφος, γένος Αἰγύπτιος, καὶ μηδενὸς ἂν προσδοκῆσαντος ἐξαίφνης ἐπιδραμών, σὺν αὐτοῖς ἀράμενος αὐτὸν τοῖς ὅπλοις, ἕως κατεῖχε τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἰδόντας ἐκπληξίς, φθάνει τὸν ἄνδρα μεταθεῖς εἰς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον. τοῦ δὲ στρατηγοῦ κελεύσαν-

τος γυμνὸν διαλαβεῖν αὐτόν, καὶ καταστήσαντας εἰς τὸ φανερώτατον τοῖς ἐκ τῆς πόλεως ἀποβλέπουσι μάστιξιν αἰκίζεσθαι, σφόδρα τοὺς Ἰουδαίους τὸ περὶ τὸν νεανίαν πάθος συνέχεεν, ἀθρόα τε ἡ πόλις ἀνθώωξε, καὶ θρηῆνος ἦν μείζων ἢ καθ' ἑνὸς ἀνδρὸς συμφορὰν. τοῦτο συνιδῶν ὁ Βάσσιος κατὰ τῶν πολεμίων ἀρχὴν ἐποιήσατο στρατηγήματος, καὶ βουληθεὶς αὐτῶν ἐπιτεῖναι τὸ περιαλγές, ἵνα βιασθῶσιν ἀντὶ τῆς σωτηρίας τᾶνδρὸς ποιήσασθαι τοῦ φρουρίου παράδοσιν, τῆς ἐλπίδος οὐ διήμαρτεν. ὁ μὲν γὰρ προσέταξε καταπηγνύναι σταυρὸν ὡς αὐτίκα κρεμῶν τὸν Ἐλεάζαρον· τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοῦτο θεασαμένοις ὀδύνη τε πλείων προσέπεσε, καὶ διωλύγιον ἀνθώωξον, οὐκ ἀνασχετὸν εἶναι τὸ πάθος βοῶντες. ἐνταῦθα δὴ τοίνυν Ἐλεάζαρος ἰκέτευεν αὐτοὺς μὴτ' αὐτὸν περιιδεῖν ὑπομειναντα θανάτων τὸν οἰκτιστον, καὶ σφίσιν αὐτοῖς τὴν σωτηρίαν παρασχεῖν τῇ Ῥωμαίων εἰζαντας ἰσχύϊ καὶ τύχῃ, μετὰ πάντας ἤδη κειρωμένους. οἱ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐκείνου λόγους κατακλῶμενοι, καὶ πολλῶν ἔνδον ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένων (ἦν γὰρ ἐκ μεγάλης καὶ σφόδρα πολυανθρώπου συγγενείας), παρὰ τὴν αὐτῶν φύσιν εἰς οἶκτον ἐνέδωκαν, καὶ τινὰς ἐξαποστειλάντες κατὰ τάχος διελέγοντο ποιεῖσθαι τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου, ἀξιοῦντες ἵνα ἀδελεῖς ἀπαλλάττωνται, κομισάμενοι τὸν Ἐλεάζαρον. δεξαμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ στρατηγοῦ ταῦτα, τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ κάτω πόλει, τὴν γεγεννημένην ἰδίᾳ τοῖς Ἰουδαίοις πνιθόμενοι σύμβασιν, αὐτοὶ κατὰ νύκτα λαθόντες ἔγνωσαν ἀποδράναι. τὰς πύλας δ' αὐτῶν ἀνοιξάντων παρὰ τῶν τὴν ὁμολογίαν πεποιημένων πρὸς τὸν Βάσσιον ἦκε μήνησις, εἴτ' οὖν τῆς σωτηρίας αὐτοῖς φθονησάντων, εἴτε καὶ διὰ δέος μὴ τὴν αἰτίαν αὐτοὶ λάβωσι τῆς ἐκείνων ἀποδράσεως. οἱ μὲν οὖν ἄν-

δρειότατοι τῶν ἐξιόντων ἐφθασαν διεκπαίσεσθαι καὶ διέφυγον· τῶν δ' ἔνδον καταληφθέντων ἄνδρες μὲν ἀνηρέθησαν ἐπὶ τοῖς χιλιῶσι ἑπτακόσιοι, γυναῖκα δὲ καὶ παῖδες ἠνδραποδίσθησαν. τὰς δὲ πρὸς τοὺς παραδόντας τὸ φρούριον ὁμολογίας οἰόμενος δεῖν ὁ Βάσσω διαφυλάττειν αὐτούς τ' ἀφήσει καὶ τὸν Ἐλεάζαρον ἀπέδωκεν.

5 ταῦτα δὲ διοικησάμενος ἠλείγετο τὴν στρατιὰν ἄγων ἐπὶ τὸν προσαγορευόμενον Ἰάρθην δρυμόν· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὸν ἠγγέλθησαν ἠθροῖσθαι τῶν κατὰ τὰς πολιορκίας πρότερον ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων καὶ Μαχαιροῦντος ἀποδράντων. ἔλθων οὖν ἐπὶ τὸν τόπον, καὶ γνοὺς τὴν ἀγγελίαν οὐκ ἐψευσμένην, πρῶτον μὲν τοῖς ἱππεῦσιν ἅπαν κυκλοῦται τὸ χωρίον, ὅπως τοῖς διεκπαίσεσθαι τολμῶσι τῶν Ἰουδαίων ἄπορος ἢ φυγὴ γίνηται· διὰ τοὺς ἱππέας, τοὺς δὲ πεζοὺς ἐκέλευσε δενδροτομεῖν τὴν ὕλην εἰς ἣν καταπεφύγεσαν. καθίστανται δὲ διὰ τοῦτο πρὸς ἀνάγκην οἱ Ἰουδαῖοι τοῦ δρᾶν τι γενναῖον, ὡς ἐκ τοῦ παραβόλους ἀγωνίσασθαι τάχ' ἂν καὶ διαφυγόντες. ἀθροοὶ δὲ καὶ μετὰ βοῆς ἄξαντες ἐνέπιπτον τοῖς κεκυκλωμένοις. οἱ δ' αὐτοὺς ἐδέχοντο καρτερῶς, καὶ πολλῇ τῶν μὲν ἀπονοίᾳ τῶν δὲ φιλονεικία χρωμένων χρόνος μὲν οὐκ ὀλίγος διὰ τοῦτο τῇ μάχῃ προύβη, τέλος δ' αὐτῆς οὐκ ὅμοιον ἀπέβη τοῖς ἀγωνισαμένοις· Ῥωμαίων μὲν γὰρ δώδεκα τοὺς πάντας συνέβη πεσεῖν, ὀλίγους τε τραπήναι, τῶν Ἰουδαίων δ' ἐκ τῆς μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγεν, ἀλλ' ὄντες οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων πάντες ἀπέθανον, καὶ στρατηγὸς αὐτῶν Ἰούδας ὁ τοῦ Ἀρὶ παῖς, περὶ οὗ πρότερον εἰρήκαμεν ὅτι τάξεως ἠγούμενός τινος ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τινὰς διαδύς τῶν ὑπονόμων ἔλαθεν ἀποδράς.

6 περὶ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπέστειλε Καῖσαρ Βάσσω

καὶ Λιβερῖω Μαξίμω (οὗτος δ' ἦν ἐπίτροπος), κελεύων πᾶσαν γῆν ἀποδόσθαι τῶν Ἰουδαίων. οὐ γὰρ κατόκισεν ἐκεῖ πόλιν, ἰδίαν αὐτῷ τὴν χώραν φυλάττων, ὀκτακοσίοις δὲ μόνοις ἀπὸ τῆς στρατιᾶς διαφειμένοις χωρίου ἔδωκεν εἰς κατοίκησιν, ὃ καλεῖται μὲν Ἀμμαοῦς, ἀπέχει δὲ τῶν Ἱεροσολύμων σταδίους τριάκοντα. φόρον δὲ τοῖς ὀπουδήποτ' οὖσιν Ἰουδαίοις ἐπέβαλε, δύο δραχμὰς ἕκαστον κελεύσας ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς τὸ Καπετώλιον φέρειν, ὥσπερ πρότερον εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶν συνετέλου.

καὶ τὰ μὲν Ἰουδαίων τότε τοιαύτην εἶχε κατάστασιν, ἥδη δ' ἔτος τέταρτον Ἰερουσαλῶν διέποντος τὴν ἡγεμονίαν συνέβη τὸν βασιλέα τῆς Κομμαγενῆς Ἀντίοχον μεγάλας συμφοραῖς πανοικεσία περιπεσεῖν ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας. Καισέννιος Παῖτος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὸν τότε καθιστηκώς, εἴτ' οὖν ἀληθεύων εἶτε καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀντίοχον ἐχθρὰν (οὐ σφόδρα γὰρ τὸ σαφὲς ἠλέγχθη), γράμματα πρὸς Καῖσαρα διεπέμψατο, λέγων τὸν Ἀντίοχον μετὰ τοῦ παιδὸς Ἐπιφανοῦς διεγνωκέναι Ῥωμαίων ἀφίστασθαι, συνθήκας πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Πάρθων πεποιημένον· δεῖν οὖν προκαταλαβεῖν αὐτούς, μὴ φθάσαντες τῶν πραγμάτων ἄρξασθαι πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν πολέμῳ συνταράξωσιν. ἐμελλε δὲ Καῖσαρ τοιοῦτου μηνύματος αὐτῷ προσπεσόντος μὴ περιορᾶν· καὶ γὰρ ἡ γειννίασις τῶν βασιλέων ἐποίει τὸ πρᾶγμα μείζονος ἄξιον προνοίας. τὰ γὰρ Σαμόσατα, τῆς Κομμαγενῆς μεγίστη πόλις, κεῖται παρὰ τὸν Εὐφράτην, ὥστ' εἶναι τοῖς Πάρθοις, εἴ τι τοιοῦτον διενενοήντο, ῥᾶσθην μὲν τὴν διάβασιν βεβαίαν δὲ τὴν ὑποδοχὴν. πιστευθεὶς οὖν ὁ Παῖτος, καὶ λαβὼν ἔξουσίαν πράττειν ἃ δοκεῖ συμφέρον, οὐκ ἐμέλλησεν, ἐξαίφνης δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον οὐδὲν προσδοκῶντων εἰς τὴν

Κομμαγηνήν ἐνέβαλε, τῶν μὲν ταγματῶν ἄγων τὸ ἔκτον, καὶ πρὸς τούτῳ λόχους καὶ τινὰς ἵλας ἰππέων, συνεμάχουν δὲ καὶ βασιλεῖς αὐτῷ, τῆς μὲν Χαλκιδικῆς λεγομένης Ἀριστόβουλος, τῆς Ἑμέσης δὲ καλουμένης Σόεμος. ἦν δ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὴν εἰσβολὴν ἀνανταγώνιστα· τῶν γὰρ κατὰ τὴν χώραν οὐδεὶς ἤθελε χεῖρας ἀνταίρειν. Ἀντίοχος δέ, τῆς ἀγγελίας ἀδοκῆτως προσπεσούσης, πολέμον μὲν οὐδ' ἐπίνοιαν πρὸς Ῥωμαίους ἔσπασεν, ἔγνω δὲ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ὡς εἶχεν ἐπὶ σχήματος καταλιπὼν μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων ὑπέξελθεῖν, οὕτως ἂν οἰόμενος καθαρὸν Ῥωμαίοις ἑαυτὸν ἀποδείξει τῆς ἐπινηνεγμένης αἰτίας. καὶ προελθὼν ἀπὸ τῆς πόλεως ἑκατὸν σταδίους πρὸς τοῖς εἴκοσιν εἰς τὸ πεδίον ἐν αὐτῷ 2 καταυλίζεται. Παῖτος δ' ἐπὶ μὲν τὰ Σαμόσατα τοὺς καταληφθέντους ἀποστέλλει, καὶ δι' ἐκείνων εἶχε τὴν πόλιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ἄλλης δυνάμεως ἐπ' Ἀντίοχον ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν. οὐ μὴν ὁ βασιλεὺς οὐδ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης προήχθη πρᾶξαι τι πρὸς Ῥωμαίους πολεμικόν, ἀλλὰ τὴν αὐτοῦ τύχην ὀδυρόμενος ὅτι δέοι παθεῖν ὑπέμενε. νέους δὲ καὶ πολέμων ἐμπείρους καὶ ῥώμῃ σωματῶν διαφέρουσιν οὐ ῥᾶδιον ἦν τοῖς παισὶν αὐτοῦ τὴν συμφορὰν ἀμαχεῖ καρτερεῖν. τρέπονται οὖν πρὸς ἄλλήν Ἐπιφανῆς τε καὶ Καλλίνικος. σφοδρᾶς δὲ τῆς μάχης καὶ παρ' ὅλην τὴν ἡμέραν γενομένης, αὐτοὶ τὴν ἀνδρείαν διαπρεπῆ παρέσχον, καὶ μηδὲν ἐλαττωθεῖσιν τῇ σφετέρᾳ δυνάμει ἐσπέρας διελύθησαν. Ἀντιόχῳ δ' οὐδ' ἐπὶ τῇ μάχῃ τοῦτον κερωρηναῖα τὸν τρόπον μένειν ἀνεκτὸν ἔδοκει· λαβῶν δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας μετ' ἐκείνων ἐποιεῖτο φυγὴν εἰς Κιλικίαν, καὶ τοῦτο πρᾶξας τὰ φρονήματα τῶν οἰκείων στρατιωτῶν κατέκλασεν· ὡς γὰρ ἀπεγνωσμένης ὑπ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἀπέστησαν καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετεβάλοντο, καὶ

πάντων πρόδηλος ἦν ἀπόγνωσις. πρὶν οὖν τελέως ἐρημωθῆναι τῶν συμμάχων, τοῖς περὶ τὸν Ἐπιφανῆ σώζειν αὐτοὺς ἐκ τῶν πολεμίων ἦν ἀναγκαῖον. καὶ γίνονται δέκα σύμπαντες ἰππεῖς οἱ μετ' αὐτοῦ τὸν Εὐφράτην διαβάντες, ἔνθεν ἤδη μετ' ἀδείας πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Πάρθων Βολογέσην κομισθέντες οὐχ ὡς φυγάδες ὑπερηφανήθησαν, ἀλλ' ὡς ἐτι τὴν παλαιὰν ἔχοντες εὐδαιμονίαν πάσης τιμῆς ἠξιώθησαν.

Ἀντιόχῳ δ' εἰς Ταρσὸν ἀφιγμένῳ τῆς Κιλικίας 3 ἑκατοντάρχη Πάϊτος ἐπιπέψας, δεδεμένον αὐτὸν εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν. Βεσπασιανὸς δ' οὐχ ὑπέμεινε οὕτω πρὸς αὐτὸν ἀναχθῆναι τὸν βασιλέα, τῆς παλαιᾶς ἀξίων φιλίας μᾶλλον αἰδῶ λαβεῖν ἢ διὰ τὴν τοῦ πολέμου πρόφασιν ἀπαραίτητον ὀργὴν διαφυλάττειν. κελεύει δὴ καθ' ὁδὸν ἐτ' οὗτος αὐτοῦ τῶν δεσμῶν ἀφαιρεθῆναι, καὶ παρέντα τὴν εἰς Ῥώμην ἄφιξιν τὸ νῦν ἐν Λακεδαίμονι διάγειν, διδώσι τε μεγάλας αὐτῷ προσόδους χρημάτων, ὅπως μὴ μόνον ἄφθονον ἀλλὰ καὶ βασιλικὴν ἔχοι τὴν διαίταν. ταῦτα τοῖς περὶ τὸν Ἐπιφανῆ πνυθόμενοις, πρότερον σφόδρα περὶ τοῦ πατρὸς δεδιόσιν, ἀνεῖθσαν αἱ ψυχὰι μεγάλης καὶ δυσδιαθέτου φροντίδος. ἐλπίς δὲ καὶ αὐτοῖς τῶν παρὰ Καίσαρος διαλλαγῶν ἐγένετο, Βολογέσου περὶ αὐτῶν ἐπιστεῖλαντος· οὐδὲ γὰρ εὐδαιμονοῦντες ὑπέμενον ἔξω τῆς Ῥωμαίων 25 ξῆν ἡγεμονίας. δόντος δὲ Καίσαρος ἡμέρωσ αὐτοῖς τὴν ἄδειαν εἰς Ῥώμην παρεγένοντο, τοῦ τε πατρὸς ὡς αὐτοὺς ἐκ τῆς Λακεδαίμονος εὐθύς ἐλθόντος πάσης ἀξιούμενοι τιμῆς κατέμενον ἐνταῦθα.

τὸ δὲ τῶν Ἀλανῶν ἔθνος ὅτι μὲν εἰσι Σκύθαι περὶ 4 τὸν Τάραν καὶ τὴν Μαιώτιν λίμνην κατοικοῦντες, πρότερόν ποιν δεδηλώκαμεν, κατὰ τοῦτους δὲ τοὺς χρόνους διανοηθέντες εἰς τὴν Μηδίαν καὶ προσωτέρω ταύ-

της ἔτι κατ' ἀρπαγὴν ἐμβαλεῖν, τῷ βασιλεῖ τῶν Ὑρα-  
 νῶν διαλέγονται· τῆς παρόδου γὰρ οὗτος δεσπότης  
 ἐστίν, ἣν ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος πύλαις σιδηραῖς κλει-  
 στήν ἐποίησε. κακείνου τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρασχόν-  
 τος, ἄθροοι καὶ μηδὲν προὔποπτεύσασι τοῖς Μήδοις 5  
 ἐπιπεσόντες χάραν πολυάνθρωπον καὶ παντοίων ἀνά-  
 μεστον βοσκημάτων διήρπαξον, μηδενὸς αὐτοῖς τολ-  
 μῶντος ἀνθίστασθαι· καὶ γὰρ ὁ βασιλεύων τῆς χώρας  
 Πάκορος ὑπὸ δέους εἰς τὰς δυσχωρίας ἀναφυγῶν τῶν  
 μὲν ἄλλων ἀπάντων παρακεχωρήκει, μόλις δὲ παρ' αὐ- 10  
 τῶν ἐρρύσατο τὴν τε γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς αἰχμα-  
 λώτους γενομένας, ἑκατὸν δούς τάλαντα. μετὰ πολλῆς  
 οὖν ὁραστῆς ἀμαχείᾳ ποιούμενοι τὰς ἀρπαγὰς, μέχρι  
 τῆς Ἀρμενίας προῆλθον πάντα λεηλατοῦντες. Τιριδά-  
 τῆς δ' αὐτῆς ἐβασίλευεν, ὃς ὑπαντιάσας αὐτοῖς καὶ 15  
 ποιησάμενος μάχην παρὰ μικρὸν ἦλθεν ἐπ' αὐτῆς ζωὸς  
 ἀλῶναι τῆς παρατάξεως· βρόχον γὰρ αὐτῷ τις πόρρω-  
 θεν περιβαλὼν ἐμελλεν ἐπισπάσειν, εἰ μὴ τῷ ξίφει  
 θάττον ἐκείνος τὸν τόνον κόψας ἐφθῆ διαφρυγείν. οἱ δὲ  
 καὶ διὰ τὴν μάχην ἔτι μᾶλλον ἀγριωθέντες τὴν μὲν 20  
 χάραν ἐλυμήναντο, πολὺ δὲ πλήθος ἀνθρώπων καὶ τῆς  
 ἄλλης λείας ἄγοντες ἐξ ἀμφοῖν τῶν βασιλειῶν πάλιν εἰς  
 τὴν οἰκίαν ἐκομίσθησαν.

8 ἐπὶ δὲ τῆς Ἰουδαίας Βάσσοῦ τελευτήσαντος Φλάμιος  
 Σίλλας διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τὴν μὲν ἄλλην 25  
 ἅπασαν ὄρων τῷ πολέμῳ χειρωμένην, ἐν δὲ μόνον ἔτι  
 φρούριον ἀφεστηκός, ἐστράτευσεν ἐπὶ τοῦτο, πᾶσαν τὴν  
 ἐν τοῖς τόποις δύναμιν συναγαγών. καλεῖται δὲ τὸ μὲν  
 φρούριον Μασάδα, προειστήκει δὲ τῶν κατειληφόντων  
 αὐτὸ σικαρίων δυνατὸς ἀνὴρ Ἐλεάζαρος, ἀπόγονος 30  
 Ἰούδα τοῦ πείσαντος Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγους, ὡς πρότε-  
 ρον δεδηλώκαμεν, μὴ ποιείσθαι τὰς ἀπογραφάς, ὅτε

Κυρήνιος τιμητῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπέμφθη. τότε γὰρ  
 οἱ σικάριοι συνέστησαν ἐπὶ τοὺς ὑπακούειν Ῥωμαίων  
 θέλοντας, καὶ πάντα τρόπον ὡς πολεμίοις προσεφέ-  
 ροντο, τὰς μὲν κτήσεις ἀρπάζοντες καὶ περιελαύνοντες,  
 5 ταῖς δ' οἰκίησιν αὐτῶν πῦρ ἐνιέντες· οὐδὲν γὰρ ἄλλο-  
 φύλων αὐτοὺς ἔφασκον διαφέρειν, οὕτως ἀγευνῶς τὴν  
 περιμάχητον Ἰουδαίοις ἐλευθερίαν προεμένους καὶ δου-  
 λειῶν αἰρεῖσθαι τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἀνωμολογηκότας. ἦν  
 δ' ἄρα τοῦτο πρόφασις εἰς παρακάλυμμα τῆς ὁμότητος  
 10 καὶ τῆς πλεονεξίας ὑπ' αὐτῶν λεγόμενον. σαφὲς δὲ διὰ  
 τῶν ἔργων ἐποίησαν· οἱ μὲν γὰρ αὐτοῖς τῆς ἀποστά-  
 σεως ἐκοινωνήσαν καὶ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους συνήραντο  
 πολέμου, τὰ παρ' ἐκείνων δὲ τολμήματα χεῖρω πρὸς  
 αὐτοὺς ἐγένετο. καὶ τῷ ψεύδεσθαι πάλιν τὴν πρόφα-  
 15 σιν ἐξελεγχόμενοι μᾶλλον ἐκάκουν τοὺς τὴν πονηρίαν  
 αὐτῶν διὰ τῆς δικαιολογίας ὀνειδίζοντας. ἐγένετο γὰρ  
 πως ὁ χρόνος ἐκείνος παντοδαπῆς ἐν τοῖς Ἰουδαίοις πο-  
 νηρίας πολυφόρος, ὡς μηδὲν κακίας ἔργον ἄπρακτον  
 παραλιπεῖν, μηδ' εἰ τις ἐπινοίᾳ διαπλάττειν ἐθελή-  
 20 σαιεν ἔχειν ἂν τι καινότερον ἐξευρεῖν. οὕτως ἰδίᾳ τε  
 καὶ κοινῇ πάντες ἐνόσησαν, καὶ πρὸς ὑπερβάλλειν ἀλ-  
 λήλους ἐν τε ταῖς πρὸς τὸν θεὸν ἀσεβείαις καὶ ταῖς εἰς  
 τοὺς πλησίον ἀδικίαις ἐφιλονεικήσαν, οἱ μὲν δυνατοὶ  
 τὰ πλήθη κακοῦντες, οἱ πολλοὶ δὲ τοὺς δυνατοὺς ἀπολ-  
 25 λύναι σπεύδοντες· ἦν γὰρ ἐκείνοις μὲν ἐπιθυμία τοῦ  
 τυραννεῖν, τοῖς δὲ τοῦ βιάζεσθαι καὶ τὰ τῶν εὐπόρων  
 διαρπάζειν. πρῶτοι μὲν οὖν οἱ σικάριοι τῆς παρανο-  
 μίας καὶ τῆς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἤρξαντο ὁμότητος,  
 μήτε λόγον ἄρρητον εἰς ὕβριν μήτ' ἔργον ἀπίραστον  
 30 εἰς ὄλεθρον τῶν ἐπιβουλευθέντων παραλείποντες. ἀλλὰ  
 καὶ τούτους Ἰωάννης ἀπέδειξεν αὐτοῦ μετριωτέρους. οὐ  
 γὰρ μόνον ἀνήρει πάντας ὅσοι τὰ δίκαια καὶ συμφέ-

ροντα συνεβούλευον, καθάπερ ἐχθρίστοις μάλιστα δὴ τῶν πολιτῶν τοῖς τοιούτοις προσφερόμενος, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὴν πατρίδα μυρίων ἐνέπλησε κακῶν, οἷα πράξειν ἐμελλεν ἄνθρωπος ἤδη καὶ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν τε-  
 5 τολμηκῶς· τράπεζάν τε γὰρ ἄθεσμον παρετίθετο, καὶ τὴν νενομισμένην καὶ πάτριον ἐξεδιήτησεν ἀγνείαν, ἵνα ἢ μηκέτι θαναμαστὸν εἰ τὴν πρὸς ἀνθρώπους ἡμε-  
 ρότητα καὶ κοινωνίαν οὐκ ἐτήρησεν ὁ τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας οὕτω καταμανεῖς. πάλιν τοίνυν ὁ Γιώρα  
 Σίμων τί κακὸν οὐκ ἔδρασαν; ἢ ποίας ὕβρεως ἐλευθέ-  
 10 ρων ἀπέσχετο σωμαίων, οἳ τοῦτον ἀνέδειξαν τύραννον; ποία δὲ αὐτοὺς φίλια, ποία δὲ συγγένεια πρὸς τοὺς ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας φόνους οὐχὶ θρασυτέρους ἐποίησε; τὸ μὲν γὰρ τοὺς ἀλλοτρίους κακῶς ποιεῖν ἀγεννοῦς ἔργον εἶναι πονηρίας ὑπελάμβανον, λαμπρὰν δὲ φέρειν ἐπί-  
 15 δειξιν ἡγοῦντο τὴν ἐν τοῖς οἰκαιοτάτοις ὠμότητα. παρημιλλήσατο δὲ καὶ τὴν τούτων ἀπόνοιαν ἢ τῶν Ἰδουμαίων μανία· ἐκεῖνοι γὰρ οἱ μιαιφόνωτα τοὺς ἀρχιερέας κατασφάζαντες, ὅπως μηδὲ μέρος τι τῆς πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας διαφυλάττηται, πᾶν ὅσον ἦν λείψανον ἐτι  
 20 πολιτικοῦ σχήματος ἐξέκοψαν, καὶ τὴν τελεωτάτην εἰσ- ἡγαγον διὰ πάντων ἀνομίαν, ἐν ἣ τὸ τῶν ζηλωτῶν κληθέντων γένος ἠκμαζεν, οἳ τὴν προσηγορίαν τοῖς ἔργοις ἐπηλήθευσαν. πᾶν γὰρ κακίας ἔργον ἐξεμιμήσαντο, μηδ' εἰ τι πρότερον προῦπαρχθὲν ἢ μνήμη παραδέδω-  
 25 κεν αὐτοὶ παραλιπόντες ἀξίωτον· καίτοι τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐπ' ἀγαθῶν ζηλουμένων ἐπέθε-  
 σαν, ἢ κατειρωνεύμενοι τῶν ἀδικουμένων διὰ τὴν αὐτῶν θηριώδη φύσιν, ἢ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἀγαθὰ νομίζοντες. τοιγαροῦν προσήκον ἕκαστοι τὸ τέλος εὐ-  
 30 ροντο, τοῦ θεοῦ τὴν ἀξίαν ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς τιμωρίαν βραβεύσαντος· ὅσας γὰρ ἀνθρώπου δύναται φύσις κο-

λάσεις ὑπομῆναι, πᾶσαι κατέσκηψαν εἰς αὐτοὺς μέχρι καὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ βίου τελευτῆς, ἣν ὑπέμειναν ἐν πολυτρόποις αἰκίαις ἀποθανόντες. οὐ μὴν ἀλλὰ φαίη τις ἂν αὐτοὺς ἐλάττω παθεῖν ἂν ἔδρασαν· τὸ γὰρ δικαίως  
 5 ἐπ' αὐτῶν οὐ προσῆν. τοὺς δὲ ταῖς ἐκείνων ὠμότησι περιπεσόντας οὐ τοῦ παρόντος ἂν εἴη καιροῦ κατὰ τὴν ἀξίαν ὀδύρεσθαι. πάλιν οὖν ἐπάνειμι πρὸς τὸ καταλει-  
 πόμενον μέρος τῆς διηγήσεως.

ἐπὶ γὰρ τὸν Ἐλεάζαρον καὶ τοὺς κατέχοντας σὺν 2  
 10 αὐτῷ τὴν Μασάδαν σικαρίους ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατη- γὸς ἦκε τὰς δυνάμεις ἄγων. καὶ τῆς μὲν χώρας ἀπάσης εὐθύς ἐκράτει, φρουρὰς ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις αὐτῆς μέρεσιν ἐγκαταστήσας, τεῖχος δὲ περιέβαλε κύκλῳ περὶ πᾶν τὸ φρουρίον, ὅπως μηδεὶ τῶν πολιορκουμένων ἢ  
 15 θάδιον διαφυγεῖν. καὶ διανέμει τοὺς φυλάζοντας, αὐ- τὸς δὲ καταστρατοπεδεύει τόπον ὡς μὲν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐπιτηδειότατον ἐκλαβῶν, καθ' ὃν αἰ τοῦ φρου- ρίου πέτραι τῷ πλησίον ὄρει συνηγγίζον, ἄλλως δὲ πρὸς ἀφθουίαν τῶν ἐπιτηδείων δύσκολον· οὐ γὰρ ἢ τροφή  
 20 μόνον πόρρωθεν ἐκομίζετο καὶ σὺν μεγάλῃ ταλαιπωρίᾳ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ τὸ πο- τὸν ἦν ἀγώγιμον εἰς τὸ στρατόπεδον, τοῦ τόπου μηδε- μίαν ἐγγὺς πηγὴν ἀναδιδόντος. ταῦτ' οὖν προοικονο- μησάμενος ὁ Σίλλας ἐπὶ τὴν πολιορκίαν ἐτρέπετο, πολ-  
 25 λῆς ἐπιτεχνήσεως καὶ ταλαιπωρίας δεομένην διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ φρουρίου τοιοῦδε τὴν φύσιν ὑπάρχοντος.  
 πέτραι οὐκ ὀλίγην τῇ περιόδῳ καὶ μῆκος ὑψηλὴν 3  
 πανταχόθεν περιεσφράγισι βυθίαι φάραγγες κάτωθεν  
 30 ἐξ ἀόρατου τέρατος, κρημνώδεις καὶ πάσῃ βάσει ξύων ἀπόροιστοι, πλὴν ὅσον κατὰ δύο τόπους τῆς πέτρας εἰς ἀνοδὸν οὐκ εὐμαρῇ παρεικούσης. ἔστι δὲ τῶν ὁδῶν ἢ μὲν ἀπὸ τῆς Ἀσφαλίτιδος λίμνης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα,

καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς δύσεως ἢ ὄρον πορευθῆναι. κα-  
 λουσι δὲ τὴν ἑτέραν ὄφιν, τῇ στενότητι προσεικάσαν-  
 τες καὶ τοῖς συνεχέσιν ἐλιγμυδῖς· κλάται γὰρ περὶ τὰς  
 τῶν κρημνῶν ἐξοχάς, καὶ πολλάκις εἰς αὐτὴν ἀναστρέ-  
 φουσα καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῆς ἐκμηκνυομένη μόλις ψαύει  
 τοῦ πρόσω. δεῖ δὲ παραλλάξ τὸν δι' αὐτῆς βαδίζοντα  
 τὸν ἕτερον τοῖν ποδοῖν ἐρείδεσθαι. ἔστι δὲ πρόδηλος  
 ὁλεθρὸς· ἐκατέρωθεν γὰρ βάθος κρημνῶν ὑποκέρηνε,  
 τῇ φοβερότητι πᾶσαν εὐτολμίαν ἐκπλήξαι δυνάμενον.  
 διὰ τοιαύτης οὖν ἐλθόντι σταδίους τριάκοντα κορυφῇ  
 τὸ λοιπὸν ἐστίν, οὐκ εἰς ὅξυ τέρμα συννηγμένη, ἀλλ'  
 ὥστ' εἶναι κατ' ἄκρας ἐπίπεδος. ἐπὶ ταύτῃ πρῶτος μὲν  
 ὁ ἀρχιερεὺς ἠκοδομήσατο φρουρίον Ἰωνάθης, καὶ προσ-  
 ηγόρευσε Μασάδαν· ὕστερον δ' Ἡρώδη τῷ βασιλεῖ διὰ  
 πολλῆς ἐγένετο σπουδῆς ἢ τοῦ χωρίου κατασκευῆ. τεί-  
 χός τε γὰρ ἤγειρε περὶ πάντα τὸν κύκλον τῆς κορυφῆς  
 ἐπτά σταδίων ὄντα, λευκοῦ μὲν λίθου πεποιημένον,  
 ὕψος δὲ δώδεκα καὶ πλάτος ὀκτώ πήχεις ἔχον. τριά-  
 κοντα δ' αὐτῷ καὶ ἐπτά πύργοι πεντηκονταπήχεις ἀνε-  
 στήμασαν, ἐξ ὧν ἦν εἰς οἰκήματα διελθεῖν περὶ πᾶν τὸ  
 τείχος ἔνδον ἠκοδομημένα· τὴν γὰρ κορυφὴν πύονα  
 καὶ πεδίου παντὸς οὖσαν μαλακωτέραν ἀνήκεν εἰς γεωρ-  
 γίαν ὁ βασιλεὺς, ἵν' εἰ ποτε τῆς ἕξω τροφῆς ἀπορία γέ-  
 νοιτο, μηδὲ ταύτῃ κάμοιεν οἱ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν τῷ  
 φρουρίῳ πεπιστευκότες. καὶ βασιλεῖον δὲ κατεσκευά-  
 σεν ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἀνάβασιν,  
 ὑποκάτω μὲν τῶν τῆς ἄκρας τειχῶν, πρὸς δὲ τὴν ἄρκτον  
 ἐγκλίνον. τοῦ δὲ βασιλείου τὸ τείχος ἦν ὕψει μέγα καὶ  
 καρτερόν, πύργους ἔχον ἑξηκονταπήχεις ἐγγωνίους τέτ-  
 ταρῶν. ἢ τε τῶν οἰκημάτων ἔνδον καὶ στοῶν καὶ βαλα-  
 νείων κατασκευῆ παντοία καὶ πολυτελῆς ἦν, κίωνων  
 μὲν ἄπανταχοῦ μονολίθων ὑψεστηκότων, τοίχων δὲ καὶ

τῶν ἐν τοῖς οἰκήμασιν ἐδαφῶν λίθου στρώσει πεποιμι-  
 μένων. πρὸς ἕκαστον δὲ τῶν οἰκουμένων τόπων ἄνω τε  
 καὶ περὶ τὸ βασιλεῖον καὶ πρὸ τοῦ τείχους πολλοὺς καὶ  
 μεγάλους ἐτετμήκει λάκκους ἐν ταῖς πέτραις, φυλακτῆ-  
 ρας ὑδάτων, μηχανώμενος εἶναι χορηγίαν ὅση τῶν ἐκ  
 πηγῶν ἐστὶ χρωμένοις. ὀρυκτῇ δ' ὁδὸς ἐκ τοῦ βασιλείου  
 πρὸς ἄκραν τὴν κορυφὴν ἀνεφέρετο, τοῖς ἕξωθεν ἀφα-  
 νῆς. οὐ μὴν οὐδὲ ταῖς φανεραῖς ὁδοῖς ἦν οἶόν τε χρή-  
 σασθαι ῥαδίως πολεμίους· ἢ μὲν γὰρ ἐῶα διὰ τὴν φύ-  
 σιν, ὡς προείπομεν, ἐστὶν ἄβατος, τὴν δ' ἀπὸ τῆς  
 ἐσπέρας μεγάλῳ κατὰ τὸ στενωτάτου πύργου διετείχευσεν,  
 ἀπέχοντι τῆς ἄκρας πήχεων οὐκ ἔλαττον διάστημα χι-  
 λίων, ὃν οὔτε παρελθεῖν δυνατὸν ἦν οὔτε ῥάδιον ἐλεῖν.  
 δυσέξοδος δὲ καὶ τοῖς μετ' ἀδείας βαδίζουσιν ἐπε-  
 ποιήτο.

οὕτω μὲν οὖν πρὸς τὰς τῶν πολεμίων ἐφόδους φύ-  
 σει τε καὶ χειροποιήτως τὸ φρούριον ὠχύρωτο, τῶν δ' ἔ-  
 ἔνδον ἀποκειμένων παρασκευῶν ἔτι μᾶλλον ἂν τις  
 ἐθαύμασε τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν διαμονὴν· σίτος τε  
 γὰρ ἀπέκειτο πολὺς καὶ πολὺν χρόνον ἄρκειν ἱκανώτα-  
 τος, οἶνός τε πολὺς ἦν καὶ ἔλαιον, ἔτι δὲ παντοῖος  
 ὀσπρίων καρπὸς καὶ φοίνικες ἐσεσώρευντο. πάντα δ'  
 εὔφην ὁ Ἠλεάζαρος, τοῦ φρουρίου μετὰ τῶν σικαρίων  
 ἐγκρατῆς δόλω γενόμενος, ἀκμαῖα καὶ μηδὲν τῶν νεω-  
 στί κειμένων ἀποδέοντα· καίτοι σχεδὸν ἀπὸ τῆς παρα-  
 σκευῆς εἰς τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἄλωσιν ἑκατὸν ἦν χρόνος  
 ἔτων. ἀλλὰ καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς περιλειφθέντας τῶν καρ-  
 πῶν εὖρον ἀδιαφθόρους. αἴτιον δ' οὐκ ἂν ἀμάρτοι τις  
 ὑπολαμβάνων εἶναι τὸν ἀέρα τῆς διαμονῆς, ὕψει τῶν  
 περὶ τὴν ἄκραν πάσης ὄντα γεώδους καὶ θολερᾶς ἀμιγῆ  
 κρᾶσεως. εὐρέθη δὲ καὶ παντοίων πλήθος ὀπλων ὑπὸ  
 τοῦ βασιλέως ἀποτεθησανρισμένον, ὡς ἀνδράσιν ἀρ-

κείν μυρίοις, ἀργός τε σίδηρος καὶ χαλκός, ἔτι δὲ καὶ μολιβδος, ἅτε δὴ τῆς παρασκευῆς ἐπὶ μεγάλας αἰτίας γενομένης. λέγεται γὰρ αὐτῷ τὸν Ἡρώδην τοῦτο τὸ φρούριον εἰς ὑποφυγὴν ἐτοιμάζειν, διπλοῦν ὑφορώμενον κίνδυνον, τὸν μὲν παρὰ τοῦ πλήθους τῶν Ἰουδαίων, μὴ καταλύσαντες ἐκείνον τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καταγάγῃσι, τὸν μείζω δὲ καὶ χαλεπότερον ἐκ τῆς βασιλευούσης Αἰγύπτου Κλεοπάτρας. αὕτη γὰρ τὴν αὐτῆς γνώμην οὐκ ἐπέειχεν, ἀλλὰ πολλάκις Ἀντωνίῳ λόγους προσέφερε τὸν μὲν Ἡρώδην ἀνελεῖν ἀξιούσα, χαρίσασθαι δ' αὐτῇ τὴν βασιλείαν τῶν Ἰουδαίων δεομένη· καὶ μᾶλλον ἂν τις ἐθαύμασεν ὅτι μηδέπω τοῖς προστάγμασιν Ἀντώνιος ὑπηκῆκε, κακῶς ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος δεδουλωμένος, οὐχ ὅτι περὶ τοῦ μὴ χαρίσασθαι προσεδόκησε. διὰ τοιούτους μὲν φόβους Ἡρώδης Μασάδαν κατασκευασάμενος ἐμελλε Ῥωμαίοις ἀπολείπειν ἔργον τοῦ πρὸς Ἰουδαίους πολέμου τελευταῖον.

Ἐπεὶ γὰρ ἔξωθεν ἤδη περιτετελιχίει πάντα τὸν τόπον ὁ τῶν Ῥωμαίων, ὡς προείπομεν, ἡγεμών, καὶ τοῦ μὴ τινα ἀποδρᾶναι πρόνοιαν ἐπεποίητο τὴν ἀκριβεστάτην, ἐνεχείρει τῇ πολιορκίᾳ, μόνον εὐρῶν ἓνα τόπον ἐπιβολὴν χωμάτων δέξασθαι δυνάμενον. μετὰ γὰρ τὸν διατειχίζοντα πύργον τὴν ἀπὸ τῆς δύσεως ὁδὸν ἄγουσαν εἰς τε τὸ βασίλειον καὶ τὴν ἀκρόφειαν, ἣν τις ἔξοχὴ πέτρας εὐμεγέθης τῷ πλάτει καὶ πολὺ προκύπτουσα, τοῦ δ' ὕψους τῆς Μασάδας τριακοσίους πήχεις ὑποκάτω. Λευκὴν δὲ αὐτὴν ὠνόμαζον. ἐπὶ ταύτην οὖν ἀναβάς καὶ κατασχὼν αὐτὴν ὁ Σίλλεας ἐκέλευσε τὸν στρατὸν χοῦν ἐπιφέρειν. τῶν δὲ προθύμως καὶ μετὰ πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένων στερεὸν εἰς διακοσίους πήχεις ὑψώθη τὸ χῶμα. οὐ μὴν οὔτε βέβαιοι οὔτε αὐταρκεῖς ἐδόκει τοῦτο

τὸ μέτρον εἶναι τοῖς μηχανήμασιν εἰς ἐπιβάθραν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ βῆμα λίθων μεγάλων συνηρμοσμένων ἐποίηθη, πεντήκοντα πήγων εὐρός τε καὶ ὕψος. ἦν δὲ τῶν ἄλλων τε μηχανημάτων ἢ κατασκευὴ παραπλησία τοῖς ὑπὸ μὲν Ἑσπασιανοῦ πρότερον μετὰ ταῦτα δ' ὑπὸ Τίτου πρὸς τὰς πολιορκίας ἐπινοηθεῖσι, καὶ πύργος ἐξηκοντάπηγος συνετελέσθη, σιδήρῳ καταπεφραγμένος ἅπας, ἐξ οὗ πολλοῖς ὄξυβελείσι καὶ πετροβόλοις βάλλοντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους μαχομένους ταχέως ἀνέστειλαν καὶ προκύπτειν ἐκώλυσαν. ἐν ταῦτῳ δὲ καὶ κριὸν ὁ Σίλλεας μέγαν κατασκευασάμενος, συνεχεῖς ποιείσθαι κελεύσας τῷ τείχει τὰς ἐμβολὰς, μόλις μὲν ἀλλ' οὖν ἀναρρήξας τι μέρος αὐτοῦ κατήρειψε. φθάνουσι δ' οἱ σικάριοι ταχέως ἐνδοθεν οἰκοδομησάμενοι τείχος ἕτερον, ὃ μὴδ' ὑπὸ τῶν μηχανημάτων ἐμελλεν ὁμοίον τι πείσεσθαι· μαλακὸν γὰρ αὐτὸ καὶ τὴν σφοδρότητα τῆς ἐμβολῆς ὑπεκλύειν δυνάμενον τοιῶδε τρόπῳ κατεσκευάσαν. δοκοὺς μεγάλας ἐπὶ μῆκος προσεχεις ἀλλήλαις κατὰ τὴν τομὴν συνέθεσαν. δύο δ' ἦσαν στίχοι παράλληλοι, τοσοῦτον διεστῶτες ὅσον εἶναι πλάτος τείχους, καὶ μέσον ἀμφοῖν τὸν χοῦν ἐνεφόρουν. ὅπως δὲ μὴ ὑψουμένου τοῦ χῶματος ἢ γῆ διαχείοιτο, πάλιν ἐτέραις δοκοῖς ἐπικαρσίαις τὰς κατὰ μῆκος κειμένας διέδεον. ἦν οὖν ἐκείνοις μὲν οἰκοδομία τὸ ἔργον παραπλήσιον, τῶν μηχανημάτων δ' αἱ πληγαὶ φερόμεναι πρὸς εἶκον ἐξελύοντο, καὶ τῷ σάλῳ συνιζάνον ἐποίουν αὐτὸ στεριφώτερον. τοῦτο συνιδὼν ὁ Σίλλεας πρὸ μᾶλλον αἰρήσειν ἐνόμισε τὸ τείχος, καὶ τοῖς στρατιώταις προσέειπε λαμπάδας αἰθόμενας ἀθρόους εἰσακοντίξειν. τὸ δ' οἷα δὴ ξύλων τὸ πλέον πεποιημένου, ταχὺ τοῦ πυρός ἀντελάβετο, καὶ τῇ χαννότητι πυρωθὲν διὰ βάθους φλόγα πολλὴν ἐξεπύρσευσεν. ἀρχομένου



μὲν οὖν ἔτι τοῦ πυρός βορρᾶς ἐμπνέων τοῖς Ῥωμαίοις φοβερός ἦν· ἀνωθεν γὰρ ἀποστρέφων ἐπ' ἐκείνους ἤλαυνε τὴν φλόγα, καὶ σχεδὸν ἤδη τῶν μηχανημάτων ὡς συμπλεγνομένων ἀπεργνώκεσαν. ἔπειτα δ' αἰφνίδιον νότος μεταβαλὼν καθάπερ ἐκ δαιμονίου προνοίας, 5 καὶ πολλὸς ἐναντιος πνεύσας, τῷ τείχει φέρων αὐτὴν προσέβαλε, καὶ πᾶν ἤδη διὰ βάρους ἐφλέγετο.

Ῥωμαῖοι μὲν οὖν τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ κεχρημένοι χαίροντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπηλλάττοντο, μεθ' ἡμέραν ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις διεγνώκοτες, καὶ 10 τὰς φυλακὰς νύκτωρ ἐπιμελεστέρας ἐποίησαντο, μὴ τινες αὐτῶν λάθωσιν ἀποδράντες· οὐ μὴν οὐτ' αὐτὸς Ἐλεάζαρος ἐν νῶ δρασμὸν ἔλαβεν οὐτ' ἄλλω τινὶ τοῦτο ποιεῖν ἐμελλεν ἐπιτρέψειν. ὁρῶν δὲ τὸ μὲν τείχος ὑπὸ τοῦ πυρός ἀνακαίόμενον, ἄλλον δ' οὐδένα σωτηρίας 15 τρόπον οὐδ' ἀλκῆς ἐπινοῶν, ἃ δὲ ἐμελλον Ῥωμαῖοι δράσειν αὐτοὺς καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας αὐτῶν, εἰ κρατήσειαν, ὑπ' ὀφθαλμοῦς αὐτῶ τιθέμενος, θάνατον κατὰ πάντων ἐβουλεύσατο. καὶ τοῦτο κρίνας ἐκ τῶν παρόντων ἄριστον, τοὺς ἀνδρωδεστάτους τῶν ἑταίρων 20 συναγαγὼν τοιούτοις ἐπὶ τὴν πράξιν λόγοις παρεκάλει. "πάσαι διεγνώκοτας ἡμᾶς, ἄνδρες ἀγαθοί, μήτε Ῥωμαίοις μήτ' ἄλλω τινὶ δουλεύειν ἢ θεῷ (μόνος γὰρ οὗτος ἀληθῆς ἐστὶ καὶ δίκαιος ἀνθρώπων δεσπότης), ἤγε νῦν καιρὸς ἐπαληθεῦσαι κελεύων τὸ φρόνημα τοῖς ἔργοις. 25 πρὸς ὃν αὐτοὺς μὴ καταισχύνομεν, πρότερον μὴδὲ δουλείαν ἀκίνδυνον ὑπομεινάντες, νυκτὶ δὲ μετὰ δουλείας ἐλόμενοι τιμωρίας ἀνηκέστους, εἰ ζῶντες ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐσόμεθα· πρῶτοι τε γὰρ πάντων ἀπέστημεν, 162 καὶ πολεμοῦμεν αὐτοῖς τελευταῖοι. νομίζω δὲ καὶ παρὰ 30 θεοῦ ταύτην ἡμῖν δεδῶσθαι χάριν, τοῦ δύνασθαι καλῶς καὶ ἐλευθέρως ἀποθανεῖν, ὅπερ ἄλλοις οὐκ ἐγένετο

παρ' ἐλπίδα κρατηθεῖσιν. ἡμῖν δὲ πρόδηλος μὲν ἐστὶν ἢ γεννησομένη μεθ' ἡμέραν ἄλωσις, ἐλευθέρᾳ δ' ἢ τοῦ 192 γενναίου θανάτου μετὰ τῶν φιλιάτων αἴρεσις. οὔτε γὰρ τοῦτο ἀποκαλύειν οἱ πολέμιοι δύνανται πάντως 5 εὐχόμενοι ζῶντας ἡμᾶς παραλαβεῖν, οὔθ' ἡμεῖς ἐκείνους ἔτι νικᾶν μαχόμενοι. ἔδει μὲν γὰρ εὐθύς ἴσως ἐξ ἀρχῆς, ὅτε τῆς ἐλευθερίας ἡμῖν ἀντιποιεῖσθαι θελήσασι πάντα καὶ παρ' ἀλλήλων ἀπέβαινε χαλεπὰ καὶ παρὰ τῶν πολεμίων χεῖρω, τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης στοχάζεσθαι, καὶ 10 γινώσκειν ὅτι τὸ πάσαι φίλον αὐτῷ φύλον Ἰουδαίων ἀπόλειαν κατέγνωστο· μένων γὰρ εὐμενῆς, ἢ μετρίως 25 γοῦν ἡμῖν ἀπηχθημένος, οὐκ ἂν τοσοῦτων μὲν ἀνθρώπων περιείδεν ὀλεθρον, προήκατο δὲ τὴν ἱερωτάτην αὐτοῦ πόλιν πυρὶ καὶ κατασκαφαῖς πολεμίων. ἡμεῖς δ' 20 ἄρα καὶ μόνοι τοῦ παντὸς Ἰουδαίων γένους ἠλπίσαμεν περιέσεσθαι τὴν ἐλευθερίαν φυλάξαντες, ὥσπερ ἀμαρτήτοιοι πρὸς τὸν θεὸν γενόμενοι καὶ μηδεμιᾶς μετασχόντες (παρανομίας), οἳ καὶ τοὺς ἄλλους ἐδιδάξαμεν. 25 τοιγαροῦν ὁρᾶτε πῶς ἡμᾶς ἐλέγχει μάταια προσδοκήσαντας, κρείττονα τῶν ἐλπίδων τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνάγκην ἐπαγαγῶν. οὐδὲ γὰρ ἡμᾶς ἢ τοῦ φρουρίου φύσις ἀνάλωτος οὔσα πρὸς σωτηρίαν ἀφέληκεν, ἀλλὰ καὶ τροφῆς ἀφθονία καὶ πλήθος ὀπλων καὶ τὴν ἄλλην 30 ἔχοντες παρασκευὴν περιτετεύουσαν, ὑπ' αὐτοῦ περιφανῶς τοῦ θεοῦ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἀφηρήμεθα· τὸ γὰρ πῦρ εἰς τοὺς πολεμίους φερόμενον οὐκ αὐτομάτως ἐπὶ τὸ κατασκευασθὲν τείχος ὑφ' ἡμῶν ἀνέστρεφεν, ἀλλ' ἐστὶ ταῦτα χόλος πολλῶν ἀδικημάτων, ἃ μανέντες εἰς τοὺς ὁμοφύλους ἐτολήσαμεν. ὑπὲρ ὧν μὴ τοῖς 30 ἐχθίστοις Ῥωμαίοις δίκας ἀλλὰ τῷ θεῷ δι' ἡμῶν αὐτῶν ὑπόσχωμεν. αὐταὶ δ' εἰσὶν ἐκείνων μετριοτέραι· θνησκέτωσαν γὰρ γυναῖκες ἀνύβριστοι καὶ παῖδες δουλείας

ἀπείρατοι, μετὰ δ' αὐτοὺς ἡμεῖς εὐγενῆ χάριν ἀλλήλοις παρᾶσχωμεν, καλὸν ἐντάφιον τὴν ἐλευθερίαν φυλάξαμεν. πρότερον δὲ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὸ φρουρίον πρὸ διαφθείρωμεν· λυπηθήσονται γὰρ Ῥωμαῖοι, σαφῶς οἶδα, μήτε τῶν ἡμετέρων σωμάτων κρατήσαντες 5 καὶ τοῦ κέρδους ἀμαρτόντες. τὰς τροφὰς μόνας ἐάσωμεν· αὐταὶ γὰρ ἡμῖν τεθνηκόσι μαρτυρήσουσιν ὅτι μὴ δι' ἔνδειαν ἐκρατήθημεν, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς διέγνωμεν, θάνατον ἐλόμενοι πρὸ δουλείας."

7 ταῦτα Ἐλεάζαρος ἔλεγεν, οὐ μὴν κατ' αὐτὸ ταῖς 10 γνώμαις προσέπιπτε τῶν παρόντων, ἀλλ' οἱ μὲν ἔσπευδον ὑπακούειν καὶ μόνον οὐχ ἡδονῆς ἐνεπίμπλαντο, καλὸν εἶναι τὸν θάνατον νομίζοντες, τοὺς δ' αὐτῶν μαλακωτέρους γυναικῶν καὶ γενεᾶς οἶκτος εἰσήει· πάντως δὲ καὶ τῆς ἑαυτῶν προδήλου τελευτῆς εἰς ἀλλήλους 15 ἀποβλέποντες τοῖς δακρύοις τὸ μὴ βουλόμενον τῆς γνώμης ἐσήμαινον. τούτους ἰδὼν Ἐλεάζαρος ἀποδειλιῶντας καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ βουλευμάτος τὰς ψυχὰς ὑποκλωμένους, εἶδισε μὴ ποτε καὶ τοὺς ἐρρωμένους τῶν λόγων ἀκούσαντας αὐτοὶ συνεκθηλύνουσι ποτιωόμενοι 20 καὶ δακρύνοντες. οὐκ οὐκ ἀνῆκε τὴν παρακέλευσιν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐπεγείρας καὶ πολλοῦ λήματος πλήρης γενόμενος λαμπροτέροις ἐνεχείρει λόγοις περὶ ψυχῆς ἀθανασίας, μέγα τε σχετιάζοντας καὶ τοῖς δακρύνουσιν ἀτενὲς ἐμβλέψας "ἢ πλείστον" εἶπεν "ἐφεύσθη, νομίζων ἀν- 25 δράσειν ἀγαθοῖς τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγώνων συναίρεσθαι, ζῆν καλῶς ἢ τεθνᾶναι διεγνωκόσιν. ἡμεῖς δ' ἦτε τῶν τυχόντων οὐδὲν εἰς ἀρετὴν οὐδ' εἰς εὐτολμίαν διαφέροντες, οἱ γε καὶ τὸν ἐπὶ μεγίστων ἀπαλλαγῆ κακῶν φοβείσθε θάνατον, θεόν ὑπὲρ τούτου μήτε μελλῆ- 30 σαι μήτε σύμβουλον ἀναμεῖναι. πάλαι γὰρ εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης αἰσθήσεως παιδεύοντες ἡμᾶς οἱ πάτριοι καὶ

θεῖοι λόγοι διετέλουν, ἐργοῖς τε καὶ φρονήμασι τῶν ἡμετέρων προγόνων αὐτοὺς βεβαιούντων, ὅτι συμφορὰ τὸ ζῆν ἔστιν ἀνθρώποις, οὐχ ὁ θάνατος. οὗτος μὲν γὰρ ἐλευθερίαν διδοὺς ψυχᾶς εἰς τὸν οἰκτεῖον καὶ κα- 5 θαρὸν ἀφίησι τόπον ἀπαλλάσσεσθαι, πάσης συμφορᾶς ἀπαθείς ἐσομένας· ἕως δ' εἰδὼν ἐν σώματι θνητῷ δεδεμένα καὶ τῶν τούτου κακῶν συναναπίμπλονται, τάληθέστατον εἰπεῖν, τεθνήκασιν· κοινωνία γὰρ θείῳ πρὸς θνητὸν ἀπρεπὴς ἐστίν. μέγα μὲν οὖν δύναται ψυχὴ καὶ 10 σώματι συνδεδεμένη· ποιεῖ γὰρ αὐτῆς ὄργανον αἰσθανόμενον ἀοράτως αὐτὸ κινουσα καὶ θνητῆς φύσεως περαιοτέρῳ προάγουσα ταῖς πράξεσιν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴν ἀπολυθεῖσα τοῦ καθέλκοντος αὐτὴν βάρους ἐπὶ γῆν καὶ προσκρεμαμένου χῶρον ἀπολάβῃ τὸν οἰκτεῖον, τότε δὴ 15 μακαρίας ἰσχύος καὶ πανταχόθεν ἀκωλύτου μετέχει δυνάμεως, ἀόρατος μένουσα τοῖς ἀνθρωπίνοις ὄμμασιν ὥσπερ αὐτὸς ὁ θεός. οὐδὲ γὰρ ἕως ἔστιν ἐν σώματι θεωρεῖται· πρόσκειται γὰρ ἀφανῶς, καὶ μὴ βλεπομένη πάλιν ἀπαλλάττεται, μίαν μὲν αὐτῆ φύσιν ἔχουσα τὴν 20 ἄφθαρτον, αἰτία δὲ σώματι γινομένη μεταβολῆς. ὅτου γὰρ ἂν ψυχὴ προσάψηται, τοῦτο ζῆν καὶ τέθηλεν, ὅτου δ' ἂν ἀπαλλαγῆ, μαρνανθὲν ἀποθνήσκει· τοσοῦτον περιέστιν αὐτῇ ἀθανασίας. ὕπνος δὲ τεκμήριον ὑμῖν ἔστω τῶν λόγων ἐναργέστατον, ἐν ᾧ ψυχαί, τοῦ σώματος 25 αὐτὰς μὴ περισπῶντος, ἠδίστην μὲν ἔχουσιν ἀνάπασιν ἐφ' ἑαυτῶν γενόμεναι, θεῶ δ' ὁμιλοῦσαι κατὰ συγγενεῖαν πάντῃ μὲν ἐπιφοιτῶσι, πολλὰ δὲ τῶν ἐσομένων προθεσπίζουσι. τί δὲ δεῖ δεδιέναι θάνατον, τὴν ἐν ὕπνῳ γινομένην ἀνάπασιν ἀγαπῶντας; πῶς δὲ οὐκ 30 ἀνόητόν ἐστι τὴν ἐν τῷ ζῆν ἐλευθερίαν διώκοντας τῆς αἰδίου φθορῆν ἑαυτοῖς; εἶδει μὲν οὖν ἡμᾶς οἰκοῦθεν παιδευμένους ἄλλοις εἶναι παράδειγμα τῆς πρὸς θά-

νατον ἐτοιμότητος· οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀλλοφύλων δεόμεθα πίστεως, βλέψωμεν εἰς Ἰνδοὺς τοὺς σοφίαν ἀσκεῖν ὑπισχνουμένους. ἐκεῖνοί τε γὰρ ὄντες ἄνδρες ἀγαθοὶ τὸν μὲν τοῦ ξῆν χρόνον ὥσπερ ἀναγκαιάν τινὰ τῇ φύσει λειτουργίαν ἀκουσίως ὑπομένουσι, 5 σπεύδουσι δὲ τὰς ψυχὰς ἀπολύσαι τῶν σωμάτων, καὶ μηδενὸς αὐτοὺς κατεπείγοντος κακοῦ μηδὲ ἐξελαύνοντος, πόθῳ τῆς ἀθανάτου διαίτης προλέγουσι μὲν τοῖς ἄλλοις ὅτι μέλλουσι ἀπιεῖναι, καὶ ἔστιν ὁ κωλύων οὐδεὶς, ἀλλὰ πάντες αὐτοὺς εὐδαιμονίζοντες πρὸς τοὺς 10 οἰκείους ἕκαστοι διδόασιν ἐπιστολάς· οὕτω βεβαίαν καὶ ἀληθεστάτην ταῖς ψυχαῖς τὴν μετ' ἀλλήλων εἶναι δίαίταν πεπιστεύκασιν. οἱ δὲ ἐπειδὴν ἀκούσωσι τῶν ἐντεταλμένων αὐτοῖς, πυρὶ τὸ σῶμα παραδόντες ὅπως δὴ καὶ καθαρωτάτην ἀποκρίνωσι τοῦ σώματος τὴν ψυ- 15 χὴν, ὑμνούμενοι τελευτῶσι· ὅσῳ γὰρ ἐκείνους εἰς τὸν θάνατον οἱ φίλτατοι προπέμπουσιν ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἕκαστος τοὺς πολίτας εἰς μηκίστην ἀποδημίαν, καὶ σφᾶς μὲν αὐτοὺς δακρύουσι, ἐκείνους δὲ μακαρίζουσι ἤδη τὴν ἀθάνατον τάξιν ἀπολαμβάνοντας. ἄρ' 20 οὖν οὐκ αἰδούμεθα χεῖρον Ἰνδῶν φρονοῦντες, καὶ διὰ τῆς ἐαυτῶν ἀτολμίας τοὺς πατέρας νόμους, οἱ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰς ξῆλον ἤκουσι, αἰσχροῶς ὑβρίζοντες; ἀλλ' εἰ γε καὶ τοὺς ἐναντίους ἐξ ἀρχῆς λόγους ἐπαιδεύθημεν, ὡς ἄρα μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἔστι τὸ ξῆν, 25 συμφορὰ δ' ὁ θάνατος, ὁ γοῦν καιρὸς ἡμᾶς παρακαλεῖ φέρειν εὐκαρδίως αὐτόν, θεοῦ γνώμῃ καὶ κατ' ἀνάγκας τελευτήσαντας. πάλαι γάρ, ὡς ἔοικε, κατὰ τοῦ κοινοῦ παντὸς Ἰουδαίων γένους ταύτην ἔθετο τὴν ψῆφον ὁ θεός, ὥσθ' ἡμᾶς τοῦ ξῆν ἀπηλλάχθαι μὴ μέλλοντας 30 αὐτῷ χρῆσθαι κατὰ τρόπον. μὴ γὰρ αὐτοῖς ἡμῖν ἀνάπτετε τὰς αἰτίας, μηδὲ χαρίζεσθε τοῖς Ῥωμαίοις ὅτι

πάντας ἡμᾶς ὁ πρὸς αὐτοὺς πόλεμος διέφθειρεν. οὐ γὰρ ἐκείνων ἰσχύι ταῦτα συμβέβηκεν, ἀλλὰ κρείττων αἰτία γενομένη τὸ δοκεῖν ἐκείνοις νικᾶν παρέσχηκεν. 5 ποίοις γὰρ ὅπλοις Ῥωμαίων τεθνήκασιν οἱ Καισάρειαν Ἰουδαῖοι κατοικοῦντες; ἀλλ' οὐδὲ μελλήσαντας αὐτοὺς ἐκείνων ἀφίστασθαι, μεταξὺ δὲ τὴν ἐβδόμην εορτάζοντας, τὸ πλῆθος τῶν Καισαρέων ἐπιδραμόν μηδὲ χεῖρας ἀνταίρουτας ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέσφαξαν, οὐδὲ αὐτοὺς Ῥωμαίους ἐντραπέντες, οἱ μόνους 10 ὡς ἡμᾶς ἠγοῦντο πολεμίους τοὺς ἀφεστηκότας; ἀλλὰ φήσει τις ὅτι Καισαρεῦσιν ἦν αἰεὶ διαφορὰ πρὸς τοὺς παρ' αὐτοῖς, καὶ τοῦ καιροῦ λαβόμενοι τὸ παλαιὸν μῖσος ἀπεπλήρωσαν. τί οὖν τοὺς ἐν Σκυθοπόλει φώμεν; ἡμῖν γὰρ ἐκεῖνοι διὰ τοὺς Ἑλληνας πολεμῆν 15 ἐτόλμησαν, ἀλλ' οὐ μετὰ τῶν συγγενῶν ἡμῶν Ῥωμαίους ἀμύνεσθαι. πολὺ τοίνυν ὠνησεν αὐτοὺς ἢ πρὸς ἐκείνους εὐνοία καὶ πίστις. ὑπ' αὐτῶν μέντοι πανοικεσία πικρῶς κατεφρονεῦθησαν, ταύτην τῆς συμμαχίας ἀμοιβὴν ἀπολαμβάνοντες· ἃ γὰρ ἐκείνους ὑφ' ἡμῶν 20 ἐκώλυσαν, ταῦθ' ὑπέμειναν ὡς αὐτοὶ δοῦσαι θελήσαντες. μακρὸν αὖ εἴη νῦν ἰδίᾳ περὶ ἐκάστων λέγειν. ἴστε γὰρ ὅτι τῶν ἐν Συρίᾳ πόλεων οὐκ ἔστιν ἥτις τοὺς παρ' αὐτῇ κατοικοῦντας Ἰουδαίους οὐκ ἀνηρηκεν, ἡμῖν πλέον ἢ Ῥωμαῖοι ὄντας πολεμίους, ὅπου 25 γε Δαμασκηνοὶ μηδὲ πρόφασιν εὐλογον πλάσαι ἐνενηθέντες φόνου μαρματάτου τὴν αὐτῶν πόλιν ἐνέπλησαν, ὅκτακιςμῖλιους πρὸς τοῖς μυρίοις Ἰουδαίους ἅμα γυναιξὶ καὶ γενεαῖς ἀποσφάζαντες. τὸ δὲ ἐν Ἀγύπτῳ πλῆθος τῶν μετ' αἰκίας ἀνηρημένων ἐξ πού 30 μυριάδας ὑπερβαλεῖν ἐπνυθανόμεθα. κἀκεῖνοι μὲν ἴσως ἐπ' ἀλλοτρίᾳ γῆς οὐδὲν ἀντίπαλον εὐράμενοι τοῖς πολεμίοις οὕτως ἀπέθανον, τοῖς δ' ἐπὶ τῆς οἰκείας

τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἀραμένοις ἅπασι τί τῶν ἐλπίδα νίκης ἔχουσαν παρασχεῖν δυναμένων οὐχ ὑπῆρξε; καὶ γὰρ ὄπλα καὶ τείχη καὶ φρουρίων δυσάλωτοι κατασκευαὶ καὶ φρόνημα πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κινδύνους ἄτρεστον πάντας πρὸς τὴν ἀπόστασιν ἐπέθροωσεν. ἀλλὰ ταῦτα πρὸς βραχὺν χρόνον ἀρκέσαντα καὶ ταῖς ἐλλίσις ἡμᾶς ἐπάραντα μειζόνων ἀρχῆ κακῶν ἐφάνη· πάντα γὰρ ἦλω καὶ πάντα τοῖς πολεμίοις ὑπέπεσεν, ὥσπερ εἰς τὴν ἐκείνων εὐκλεεστέραν νίκην, οὐκ εἰς τὴν τῶν παρασκευασαμένων σωτηρίαν εὐτρεπισθέντα. καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς μάχαις ἀποθνήσκοντας εὐδαιμονίζειν προσῆκεν (ἀμυνόμενοι γὰρ καὶ τὴν ἐλευθερίαν οὐ προέμενοι τεθνήκασι), τὸ δὲ πλῆθος τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις γενομένων τίς οὐκ ἂν ἐλεήσειεν; ἢ τίς οὐκ ἂν ἐπειχθείη πρὸ τοῦ ταῦτ' ἀπαθεῖν ἐκείνοις ἀποθανεῖν; ὧν οἱ μὲν στρεβλούμενοι καὶ πυρὶ καὶ μάστιγι αἰκίζόμενοι τεθνήκασιν, οἱ δ' ἀπὸ θηρίων ἡμίβρωτοι πρὸς δευτέραν αὐτοῖς τροφήν ζῶντες ἐφυλάχθησαν, γέλωτα καὶ παιδιὰν τοῖς πολεμίοις παρασχόντες. ἐκείνων μὲν οὖν ἀθλιωτάτους ὑποληπτέον τοὺς ἐτι ζῶντας, οἳ πολλάκις εὐχόμενοι τὸν θάνατον λαβεῖν οὐκ ἔχουσι· ποῦ δ' ἡ μεγάλη πόλις ἢ τοῦ παντὸς Ἰουδαίων γένους μητρόπολις, ἢ τοσοῦτοις μὲν ἐρυμνῇ τειχῶν περιβάλοις, τοσαῦτα δ' αὐτῆς φρούρια καὶ μεγάθη πύργων προβεβλημένη, μόλις δὲ χωροῦσα τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς, τοσαύτας δὲ μυριάδας ἀνδρῶν ἔχουσα τῶν ὑπὲρ αὐτῆς μαχομένων; ποῦ γέγονεν ἡμῖν ἢ τὸν θεὸν ἔχειν οἰκιστὴν πεπιστευμένη; πρόρριζος ἐκ βάθρων ἀνήρπασται, καὶ μόνον αὐτῆς μνημεῖον ὑπολέλειπται τὸ τῶν ἀνηρηκότων αὐτὴν στρατόπεδον, ἐτι τοῖς λειψάνοις ἐποικοῦν. πρᾶσβύται δὲ δύστηνοι τῇ σποδῷ

τοῦ τεμένους παρακάθηται, καὶ γυναῖκες ὀλίγαι πρὸς ὕβριον αἰσχίστην ὑπὸ τῶν πολεμίων τετηρημένα. ταῦτα τίς ἐν νῶ βαλλόμενος ἡμῶν καρτερήσει τὸν ἥλιον ὄραν, κἂν δύνηται ζῆν ἀκινδύνως; τίς οὕτω τῆς πατρίδος ἐχθρός, ἢ τίς οὕτως ἀνανδρὸς καὶ φιλόψυχος, ὡς μὴ καὶ περὶ τοῦ μέχρι νῦν ζῆσαι μετανοεῖν; ἀλλ' εἴθε πάντες ἐτεθνήκειμεν πρὶν τὴν ἱερὰν ἐκείνην πόλιν χερσὶν ἰδεῖν κατασκαπτομένην πολεμίων, πρὶν τὸν ναὸν τὸν ἅγιον οὕτως ἀνοσίως ἐξορωσσομένην. ἐπεὶ δὲ ἡμᾶς οὐκ ἀγεννῆς ἐλλίς ἐβουκόλησεν ὡς τάχα που θυνήσεσθαι πολεμίους ὑπὲρ αὐτῆς ἀμύνασθαι, φρούρη δὲ γέγονε νῦν καὶ μόνους ἡμᾶς ἐπὶ τῆς ἀνάγκης καταλέλοιπε, σπεύσωμεν καλῶς ἀποθανεῖν, ἐλεήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, ἕως ἡμῖν ἔξεστι παρ' ἡμῶν αὐτῶν λαβεῖν τὸν ἔλεον. ἐπὶ μὲν γὰρ θάνατον ἐγεννήθημεν καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἐγεννήσαμεν, καὶ τοῦτον οὐδὲ τοῖς εὐδαιμονοῦσιν ἔστι διαφυγεῖν· ὕβρις δὲ καὶ δουλεία καὶ τὸ βλέπειν γυναῖκας εἰς αἰσχύνην ἀγομένας μετὰ τέκνων οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις κακὸν ἐκ φύσεως ἀναγκαῖον, ἀλλὰ ταῦτα διὰ τὴν αὐτῶν δειλίαν ὑπομένουσιν οἱ παρὸν πρὸ αὐτῶν ἀποθανεῖν μὴ θελήσαντες. ἡμεῖς δ' ἐπ' ἀνδρεία μέγα φρουροῦντες Ῥωμαίων ἀπέστημεν, καὶ τὰ τελευταῖα νῦν ἐπὶ σωτηρίᾳ προκαλουμένων ἡμᾶς οὐχ ὑπήκουσαμεν. τίμι τοίνυν οὐκ ἔστιν ὁ θυμὸς αὐτῶν πρόδηλος, εἰ ζώντων ἡμῶν κρατήσουσιν; ἄθλιοι μὲν οἱ νέοι τῆς ἡώμης τῶν σωμάτων εἰς πολλὰς αἰκίας ἀρκέσοντες, ἄθλιοι δ' οἱ παρηγηκότες, φέρειν τῆς ἡλικίας τὰς συμφορὰς οὐ δυναμένης. ὄψεται τις γυναῖκα πρὸς βίαν ἀγομένην, φωνῆς ἐπακούσεται τέκνου πατέρα βοῶντος χεῖρας δεδεμένου. ἀλλ' ἕως εἶσιν ἐλευθεραὶ καὶ ξίφος ἔχουσι, καλὴν ὑπουργίαν

ἡμῖν ὑπουργησάτωσαν. ἀδούλωτοι μὲν ὑπὸ τῶν πο-  
 λεμίων ἀποθάνωμεν, ἐλεύθεροι δὲ μετα τέκνων καὶ  
 γυναικῶν τοῦ ζῆν συνεξέλθωμεν. ταῦθ' ἡμᾶς οἱ νό-  
 μοι κελεύουσι, ταῦθ' ἡμᾶς γυναῖκες καὶ παῖδες ἱκε-  
 τεύουσι. τούτων τὴν ἀνάγκην θεὸς ἀπέσταλκε, τού-  
 των Ῥωμαῖοι τάναντία θέλουσι, καὶ μὴ τις ἡμῶν πρὸ  
 τῆς ἀλώσεως ἀποθάνῃ δεδοίκασι. σπεύσωμεν οὖν  
 ἀντὶ τῆς ἐλπίζομένης αὐτοῖς καθ' ἡμῶν ἀπολαύσεως  
 ἐκπληξιν τοῦ θανάτου καὶ θαῦμα τῆς τόλμης κατα-  
 λιπεῖν.”

9 ἔτι γε βουλόμενον αὐτὸν παρακαλεῖν πάντες ὑπε-  
 τέμνοντο καὶ πρὸς τὴν πράξιν ἠπείγοντο, ἀνεπισχέτου  
 τινὸς ὀρμῆς πεπληρωμένοι, καὶ δαιμονῶντες ἀπήεσαν,  
 ἄλλος πρὸ ἄλλου φθᾶσαι γλιχόμενος, καὶ ταύτην ἐπί-  
 δεῖξιν εἶναι τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς εὐβουλίας νομίζοντες, 15  
 τὸ μὴ τις ἐν ὑστάτοις γενόμενος ὀφθῆναι· τοσοῦτος  
 αὐτοῖς γυναικῶν καὶ παιδίων καὶ τῆς αὐτῶν σφα-  
 γῆς ἔρωσ ἐνέπεσεν. καὶ μὴν οὐδ' ὥσπερ ἂν τις ᾤηθη  
 τῇ πράξει προσιόντες ἠμβλύνθησαν, ἀλλ' ἀτενῆ τὴν  
 γνώμην διεφύλαξαν οἷαν ἔσχον τῶν λόγων ἀκροώμε- 20  
 νοι, τοῦ μὲν οἰκείου καὶ φιλοστόργου πάθους ἄπιστι  
 παραμένοντος, τοῦ λογισμοῦ δ' ὡς τὰ κράτιστα βεβου-  
 λευκότος τοῖς φιλιτάτοις ἐπικρατοῦντος. ὁμοῦ γὰρ  
 ἠσπάζοντο γυναικᾶς περιπτυσσόμενοι καὶ τέκνα προσ-  
 ηγκαλίζοντο, τοῖς ὑστάτοις φιλήμασιν ἐμφυόμενοι καὶ 25  
 δακρύνοντες, ὁμοῦ δέ, καθάπερ ἄλλοτρίαις χερσὶν ὑπουρ-  
 γοῦμενοι, συντελούν τὸ βούλευμα, τὴν ἐπίνοιαν ὧν  
 πείθονται κακῶν ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενόμενοι παρα-  
 μύθιον τῆς ἐν τῷ κτείνειν ἀνάγκης ἔχοντες. καὶ πέ-  
 ρας οὐδεὶς τηλικούτου τολμήματος ἦττων εὐρέθη, πάν- 30  
 τες δὲ διὰ τῶν οἰκιοτάτων διεξῆλθον, ἄθλιοι τῆς ἀνάγ-  
 κης, οἷς αὐτοχειρὶ γυναικᾶς τὰς αὐτῶν καὶ τέκνα κτεί-

ναι κακῶν ἔδοξεν εἶναι τὸ κουφότατον. οὗτοι δὲ τοί-  
 νον τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ὀδύνην οὐκέτι φέ-  
 ροντες, καὶ τοὺς ἀνηρημένους νομίζοντες ἀδικεῖν καὶ  
 βραχὺν αὐτοῖς ἔτι χρόνον ἐπιζήσωσι, ταχὺ μὲν τὴν κτῆ-  
 σιν ἅπασαν εἰς ταῦτό σωρεύσαντες πῦρ εἰς αὐτὴν ἐνέ-  
 βαλον, κλήρω δ' ἐξ αὐτῶν ἐλόμενοι δέκα τοὺς ἀπάντων  
 σφαγεῖς ἐσομένους, καὶ γυναικί τις αὐτὸν καὶ παισὶ  
 κειμένοις παραστρώσας καὶ τὰς χεῖρας περιβαλὼν, πα-  
 ρεῖχον ἐτοιμοὺς τὰς σφαγὰς τοῖς τὴν δύστηνον ὑπουρ-  
 γίαν ἐκτελοῦσιν. οἱ δὲ ἀτρέστως πάντας φονεύσαντες 10  
 τὸν αὐτὸν ἐπ' ἀλλήλοις τοῦ κλήρου νόμον ὥρισαν, ἵν'  
 ὁ λαχὼν τοὺς ἐννέα κτείνας ἑαυτὸν ἐπὶ πᾶσιν ἀνέλη.  
 πάντες οὕτως ἐθάρρουν ἑαυτοῖς μὴτ' εἰς τὸ δοῦν μὴτ'  
 εἰς τὸ παθεῖν ἄλλος ἄλλου διαφέρειν. καὶ τέλος οἱ μὲν  
 15 τὰς σφαγὰς ὑπέθεσαν, ὁ δ' εἷς καὶ τελευταῖος τὸ πλη-  
 θος τῶν κειμένων περιαθρήσας, μὴ πού τις ἔτι ἐν  
 πολλῷ φόνῳ τῆς αὐτοῦ λείπεται χειρὸς δεόμενος, ὡς  
 ἔγνω πάντας ἀνηρημένους, πῦρ μὲν τοῖς βασιλείοις ἐν-  
 ἴησιν, ἀθρόα δὲ τῇ χειρὶ δι' αὐτοῦ πᾶν ἐλάσας τὸ ξίφος  
 20 πλησίον τῶν οἰκείων κατέπεσε. καὶ οἱ μὲν ἐτεθνήκε-  
 σαν ὑπειληφότες οὐδὲν ἔχον ψυχὴν ὑποχείριον ἐξ αὐ-  
 τῶν Ῥωμαῖοις καταλιπεῖν, ἔλαθε δὲ γυνὴ προεσβῦτις καὶ  
 συγγενῆς ἑτέρα τις Ἐλεαζάρου, φρονήσει καὶ παιδείᾳ  
 πλείστων γυναικῶν διαφέρονσα, καὶ πέντε παιδιά τοῖς  
 25 ὑπονόμοις, οἱ ποτὸν ἦγον ὕδωρ διὰ γῆς, ἐγκατακρυβῆ-  
 ναι τῶν ἄλλων πρὸς τῇ σφαγῇ τὰς διανοίας ἔχόν-  
 των, οἱ τὸν ἀριθμὸν ἦσαν ἐξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακο-  
 σίοις, γυναικῶν ἅμα καὶ παιδίων αὐτοῖς συναριθμουμέ-  
 νων. καὶ τὸ πάθος ἐπράχθη πεντεκαιδεκάτῃ Ξανθι-  
 30 κοῦ μηνός.

οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μάχην ἔτι προσδοκῶντες, ὑπὸ τὴν ἑω 2  
 διασκευασάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ τῶν χωμάτων ἐφόδους

ταῖς ἐπιβάθραις γεφυρώσαντες, προσβολὴν ἐποίουν. βλέποντες δ' οὐδένα τῶν πολεμίων, ἀλλὰ δεινὴν παντα-  
 χόθεν ἐρημίαν καὶ πῦρ ἔνδον καὶ σιωπὴν, ἀπόρως εἶ-  
 χον τὸ γεγονός συμβαλεῖν, καὶ τέλος ὡς εἰς ἄφειν βο-  
 λῆς ἠλάλαξαν, εἴ τινα τῶν ἔνδον προκαλέσαιτο. τῆς δὲ 5  
 βοῆς αἰσθησις γίνεται τοῖς γυναίοις, καὶ τῶν ὑπονόμων  
 ἀναδύσαι τὸ πραχθέν, ὡς εἶχε, πρὸς τοὺς Ῥωμαίους  
 ἐμῆννον, πάντα τῆς ἐτέρας ὡς ἐλέχθη τε καὶ τίνα τρό-  
 που ἐπράχθη σαφῶς ἐκδιηγουμένης. οὐ μὴν ῥαδίως  
 αὐτῇ προσεῖχον τῷ μεγέθει τοῦ τολμηματος ἀπι- 10  
 στοῦντες, ἐπεχείρουν τε τὸ πῦρ σβεννύναι, καὶ ταχέως  
 ὁδὸν δι' αὐτοῦ τεμόντες τῶν βασιλείων ἐντὸς ἐγέ-  
 νοντο. καὶ τῷ πλήθει τῶν πεφονευμένων ἐπιτυχόντες  
 οὐχ ὡς ἐπὶ πολεμίοις ἤσθησαν, τὴν δὲ γενναιότη-  
 τα τοῦ βουλευματος καὶ τὴν ἐν τοσοῦτοις ἄτρεπτου 15  
 ἐπὶ τῶν ἐργῶν ἐθαύμασαν τοῦ θανάτου καταφρό-  
 νησιν.

10 τοιαύτης δὲ τῆς ἀλώσεως γενομένης ἐπὶ μὲν τοῦ  
 φρουρίου καταλείπει φυλακὴν ὁ στρατηγός, αὐτὸς δὲ  
 μετὰ τῆς δυνάμεως ἀπῆλθεν εἰς Καισάρειαν· οὐδὲ 20  
 γὰρ ὑπελείπετό τις τῶν κατὰ τὴν χώραν πολεμίων,  
 ἀλλ' ἤδη πᾶσα διὰ μακροῦ τοῦ πολέμου κατέστραπτο,  
 πολλοῖς καὶ τῶν ἀπωτάτω κατοικοῦντων αἰσθησιν καὶ  
 κίνδυνον ταραχῆς παρασχόντος. ἔτι δὲ καὶ περὶ Ἀλε-  
 ξάνδρειαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ ταῦτα συνέβη πολ- 25  
 λούς Ἰουδαίους ἀποθανεῖν. τοῖς γὰρ ἐκ τῆς στάσεως  
 τῶν σικαρίων ἐκεῖ διαφυγεῖν δυνηθεῖσιν οὐκ ἀπέχρη  
 τὸ σώζεσθαι, πάλιν δὲ καινοτέροις ἐνεχείρουν πραγ-  
 μασι, καὶ πολλοὺς τῶν ὑποδεξαμένων ἐπειθον τῆς  
 ἐλευθερίας ἀντιποιεῖσθαι, καὶ Ῥωμαίους μὲν μηδὲν 30  
 κρείττους αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, θεὸν δὲ μόνον ἠγεί-  
 σθαι δεσπότην. ἐπεὶ δ' αὐτοῖς τῶν οὐκ ἀφανῶν τινὲς

Ἰουδαίων ἀντέβαινον, τοὺς μὲν ἀπέσφαξαν, τοῖς δ' ἄλ-  
 λοις ἐνέκειντο πρὸς τὴν ἀπόστασιν παρακαλοῦντες.  
 ὁρῶντες δ' αὐτῶν τὴν ἀπόνοιαν οἱ πρωτεύοντες τῆς γε-  
 ρουσίας οὐκέτ' ἀσφαλὲς αὐτοῖς ἐνόμιζον περιορᾶν, ἀλλὰ 5  
 πάντας ἀθροίσαντες εἰς ἐκκλησίαν τοὺς Ἰουδαίους ἤλεγ-  
 χον τὴν ἀπόνοιαν τῶν σικαρίων, πάντων αἰτίους ἀπο-  
 φαίνοντες ἐκείνους τῶν κακῶν· καὶ νῦν ἔφασαν αὐ-  
 τοὺς, ἐπεὶπερ οὐδὲ πεφευγότες τῆς σωτηρίας ἐλπίδα  
 βεβαίαν ἔχουσι (γνωσθέντας γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων εὐθύς  
 10 ἀπολεισθαι), τῆς αὐτοῖς προσηκούσης συμφορᾶς ἀνα-  
 πιπλάναι τοὺς μηδενὸς τῶν ἀμαρτημάτων μετασχόν-  
 τας. φυλάξασθαι τοίνυν τὸν ἐξ αὐτῶν ὄλεθρον τὸ  
 πλήθος παρεκάλουν, καὶ περὶ αὐτῶν πρὸς Ῥωμαίους  
 ἀπολογησασθαι τῇ τούτων παραδόσει. συνιδόντες οὖν 15  
 τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος ἐπέισθησαν τοῖς λεγομένοις,  
 καὶ μετὰ πολλῆς ὀρμῆς ἐπὶ τοὺς σικαρίους ἄξαντες  
 συνήροπαζον αὐτούς. τῶν δ' ἑξακόσιοι μὲν εὐθύς ἐάλω-  
 σαν, ὅσοι δ' εἰς τὴν Αἰγύπτου καὶ τὰς ἐκεῖ Θήβας διέ-  
 φυγον, οὐκ εἰς μακρὰν συλληφθέντες ἐπανήχθησαν.  
 20 ἐφ' ὧν οὐκ ἔστιν ὅς οὐ τὴν καρτερίαν καὶ τὴν εἴτε ἀπό-  
 νοιαν εἴτε τῆς γνώμης ἰσχὺν χρῆ λέγειν οὐ κατεπλάγη·  
 πάσης γὰρ ἐπ' αὐτοὺς βασάνου καὶ λύμης τῶν σωμα-  
 των ἐπινοηθείσης ἐφ' ἑν τοῦτο μόνον, ὅπως αὐτῶν  
 Καίσαρα δεσπότην ὁμολογήσωσιν, οὐδεὶς ἐνέδωκεν,  
 25 οὐδ' ἐμέλλησεν εἰπεῖν, ἀλλὰ πάντες ὑπερτέραν τῆς  
 ἀνάγκης τὴν αὐτῶν γνώμην διεφύλαξαν, ὥσπερ ἀναι-  
 σθήτοις σώμασι, χαιρούση μόνον οὐχὶ τῇ ψυχῇ τὰς βα-  
 σάνους καὶ τὸ πῦρ δεχόμενοι. μάλιστα δ' ἡ τῶν παιδῶν  
 ἡλικία τοὺς θεωμένους ἐξέπληξεν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνων τις  
 30 ἐξευκλήθη Καίσαρα δεσπότην ἐξονομάσαι. τοσοῦτον ἄρα  
 τῆς τῶν σωματικῶν ἀσθενείας ἢ τῆς τὸλμης ἰσχὺς ἐπε-  
 κράτει.

2 Λούπος τότε διώκει τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ περὶ τοῦ κινήματος τούτου Καίσαρι κατὰ τάχος ἐπέστειλεν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀκατάπαυστον ὑφορώμενος νεωτεροποιῶν, καὶ δεισῶς μὴ πάλιν εἰς ἓν ἀθρόοι συλλεγῶσι καὶ τινὰς αὐτοῖς συνεπισπάσωνται, προσέταξε τῷ Λούπῳ τὸν ἐν τῇ Ὀνίου καλουμένη νεῶν καθελεῖν τῶν Ἰουδαίων. ἢ δὲ ἐστὶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ διὰ τούτῃ αἰτίαν ἠκίσθη τε καὶ τὴν ἐπίκλησιν ἔλαβεν. Ὀνίας Σίμωνος υἱός, εἰς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀρχιερέων, φεύγων Ἀντίοχον τὸν Συρίας βασιλέα πολεμοῦντα τοῖς Ἰουδαίοις ἦκεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ δεξαμένου Πτολεμαίου φιλοφρόνως αὐτὸν διὰ τὴν πρὸς Ἀντίοχον ἀπέχθειαν, ἔφη σύμμαχον αὐτῷ ποιῆσειν τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, εἰ πεισθῆι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις. ποιῆσειν δὲ τὰ δυνατὰ τοῦ βασιλέως ὁμολογήσαντος, ἠξίωσεν ἐπιτρέπειν αὐτῷ νεῶν τέ που τῆς Αἰγύπτου κατασκευάσασθαι καὶ τοῖς πατρίοις ἔθεσι θεραπεύειν τὸν θεόν· οὕτω γὰρ Ἀντίοχῳ μὲν ἔτι μᾶλλον ἐκπολεμῶσασθαι τοὺς Ἰουδαίους, τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶν πεπορθηκότι, πρὸς αὐτὸν δ' εὐνοικωτέως ἕξειν καὶ πολλοὺς ἐπ' ἀδείᾳ τῆς εὐσεβείας ὡς αὐτὸν συλληγῆσαι. πεισθεὶς Πτολεμαῖος τοῖς λεγομένοις δίδωσιν αὐτῷ χώραν ἑκατὸν ἐπὶ τοῖς ὄρδοῦντα σταδίοις ἀπέχουσαν Μέμφεως. νομὸς δ' οὗτος Ἡλιουπολίτης καλεῖται, ἔνθα φρούριον κατασκευασάμενος Ὀνίας τὸν μὲν ναὸν οὐχ ὁμοίον ἠκοδόμησε τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀλλὰ πύργῳ παραπλήσιον, λίθων μεγάλων εἰς ἕξῃ-κοντα πήχεις ἀνεστηκότα, τοῦ βωμοῦ δὲ τὴν κατασκευὴν πρὸς τὸν οἶκον ἕξεμιμήσατο καὶ τοῖς ἀναθήμασιν ὁμοίως ἐκόσμησε, χωρὶς τῆς περὶ τὴν λυχνίαν κατασκευῆς· οὐ γὰρ ἐποίησε λυχνίαν, αὐτὸν δὲ χαλκυσάμενος λύχνον χρυσοῦν ἐπιφαίνοντα σέλας χρυσεῆς

ἀλύσεως ἐξεκρέμασε. τὸ δὲ τέμενος πᾶν ὀπτῇ πλίνθῳ περιετείχετο, πύλας ἔχον λιθίνας. ἀνήκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν ὁ βασιλεὺς εἰς χρημάτων πρόσδοτον, ὅπως εἴη καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀφθονία καὶ τῷ θεῷ πολλὰ τὰ πρὸς τὴν εὐσέβειαν. οὐ μὴν Ὀνίας ἐξ ὑγιῶν γνώμης ταῦτα ἐπραττεν, ἀλλ' ἦν αὐτῷ φιλονεικία πρὸς τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίους, ὄργην τῆς φυγῆς ἀπομνημονεύοντι· καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐνόμιζε κατασκευάσας εἰς αὐτὸ περισπάσειν ἀπ' ἐκείνων τὸ πλῆθος. ἐγεγόνει δὲ τις καὶ παλαιὰ πρόρρησις ἔτεσί που πρόσθεν ἑξακοσίοις· Ἡσαίας ὄνομα τῷ προαγορεύσαντι τοῦδε τοῦ ναοῦ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ γενησομένην ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου κατασκευῆν.

τὸ μὲν οὖν ἱερὸν οὕτως ἐπεποιήτο, Λούπος δ' ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἡγεμῶν, τὰ παρὰ Καίσαρος λαβὼν γράμματα καὶ παραγενόμενος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ τινὰ τῶν ἀναθημάτων ἐκφορήσας, τὸν ναὸν ἀπέκλεισε. Λούπον δὲ μετὰ βραχὺ τελευτήσαντος Παυλίνου διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν οὔτε τῶν ἀναθημάτων οὐδὲν κατέλιπε (πολλὰ γὰρ διηπέλιψε τοῖς ἱερεῦσιν, εἰ μὴ πάντα προκομίσειαν) οὔτε προσιέναι τῷ τεμένει τοὺς θρησκευεῖν βουλομένους ἀφήκεν, ἀλλ' ἀποκλείσας τὰς πύλας ἀπρόσιτον αὐτὸ παντελῶς ἐποίησεν, ὡς μὴδ' ἴχνος ἔτι τῆς εἰς τὸν θεὸν θεραπείας ἐν τῷ τόπῳ καταλιπεῖν. χρόνος ἦν εἰς τὴν ἀπόλειψιν τοῦ ναοῦ γεγονὼς ἀπὸ τῆς κατασκευῆς ἔτη τρία καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακόσια.

ἦψατο δὲ καὶ τῶν περὶ Κυρήνην πόλεων ἢ τῶν σακάρων ἀπόνοια καθάπερ νόσος. διαπεσὼν γὰρ εἰς αὐτὴν Ἰωνάθης, πονηρότατος ἀνθρώπος καὶ τὴν τέχνην ὑφάντης, οὐκ ὀλίγους τῶν ἀπόρων ἀνέπεισε προσέχειν αὐτῷ, καὶ προήγαγεν εἰς τὴν ἔρημον, σημεία

καὶ φάσματα δείξειν ὑπισχνούμενος. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανε ταῦτα διαπραττόμενος καὶ φενακίζων, οἱ δὲ τοῖς ἀξιώμασι προύχοντες τῶν ἐπὶ τῆς Κυρήνης Ἰουδαίων τὴν ἔξοδον αὐτοῦ καὶ παρασκευὴν τῷ τῆς πενταπόλεως Λιβύης ἡγεμόνι Κατύλλῳ προσ-<sup>5</sup> αγγέλλουσιν. ὃ δ' ἰππέας τε καὶ πεζοὺς ἀποστείλας ἑαδίως ἐκράτησεν ἀνόπλων. καὶ τὸ μὲν πλεον ἐν χερσὶν ἀπώλετο, τινὲς δὲ καὶ ζωρηθέντες ἀνήχθησαν πρὸς τὸν Κατύλλον. ὃ δ' ἡγεμῶν τοῦ βουλευμάτος Ἰωνάθης τότε μὲν διέφυγε, πολλῆς δὲ καὶ<sup>10</sup> λίαν ἐπιμελοῦς ἀνὰ πάσαν τὴν χώραν ζητήσεως γινομένης ἦλω, καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα ἀναχθεὶς ἑαυτῷ μὲν ἐμηχανᾶτο τῆς τιμωρίας ἀπαλλαγὴν, τῷ Κατύλλῳ δὲ ἔδωκεν ἀφορμὴν ἀδικημάτων. ὃ μὲν γὰρ τοὺς πλοσιωτάτους τῶν Ἰουδαίων ἔλεγε καταψευδόμενος<sup>15</sup> διδασκάλους αὐτῷ τοῦ βουλευμάτος γερονεῖναι· προθύμως δὲ τὰς διαβολὰς ἐκείνος ἐξεδέχετο, καὶ τῷ πράγματι πολὺν ὄγκον περιετίθει, μεγάλα προστριφῶδων, ἵνα δὴ δοξείε καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκόν τινα πόλεμον κατωρθωκέναι. τὸ δὲ δὴ τούτου χαλεπώτερον,<sup>20</sup> πρὸς γὰρ τῷ πιστεύειν ἑαδίως ἔτι καὶ διδάσκαλος ἦν τῶν δικαρίων τῆς ψευδολογίας. κελύσας ἱοῦν αὐτὸν ὀνομάσαι τινὰ τῶν Ἰουδαίων Ἀλέξανδρον, ᾧ πάλαι προσκεκρουκῶς φανερόν ἐξενηνόχει τὸ μῖσος, τὴν τε γυναικὰ τὴν ἐκείνου Βερενίκην ταῖς αἰτίαις συν-<sup>25</sup> εμπλέξας, τούτους μὲν πρῶτον ἀνεῖλεν, ἐπὶ δ' αὐτοῖς ἅπαντας τοὺς εὐπορία χρημάτων διαφέροντας ὁμοῦ τρισχιλίους ἐφόνευσεν ἄνδρας. καὶ ταῦτα πράττειν ἐνόμιζεν ἀσφαλῶς, ὅτι τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς τὰς τοῦ<sup>30</sup> Καίσαρος προσόδους ἀνελάμβανεν. ὅπως δὲ μὴδ' ἄλλαχού τινὲς τῶν Ἰουδαίων ἐλέγξωσιν αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν, πορρωτέρω τὸ ψεῦδος ἐξέτεινε, καὶ πείθει

τὸν Ἰωνάθην καὶ τινὰς τῶν ἅμα ἐκείνῳ συνειλημμένων νεωτερισμοῦ κατηγορίαν ἐπιφέρειν τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τε καὶ Ῥώμῃ τῶν Ἰουδαίων δοκιμωτάτοις. τούτων εἰς τῶν ἐξ ἐπιβουλῆς αἰτιαθέντων ἦν<sup>5</sup> Ἰωσήπος ὃ ταῦτα συγγραψάμενος. οὐ μὴν κατ' ἐλπίδα τῷ Κατύλλῳ τὸ σκευώρημα προεχώρησεν. ἦκε μὲν γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην ἄγων δεδεδεμένους, καὶ πέρας ᾤετο τῆς ἐξετάσεως εἶναι τὴν ἐπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ γενομένην ψευδο-<sup>10</sup> λογίαν· Ἐσπασιανὸς δὲ τὸ πρᾶγμα ὑποπτέυσας ἀναζητεῖ τὴν ἀλήθειαν, καὶ γνοὺς ἄδικον τὴν αἰτίαν τοῖς ἀνδράσι ἐπενηνεγμένην τοὺς μὲν ἀφίησι τῶν ἐγκλημάτων Τίτου σπουδάσαντος, δίκην δ' ἐπέθηκεν Ἰωνάθῃ τὴν προσήκουσαν. ζῶν γὰρ κατεκαύθη, πρότε-<sup>15</sup> ρον αἰκισθεὶς. Κατύλλῳ δὲ τότε μὲν ὑπῆρξε διὰ τὴν<sup>4</sup> προαότητα τῶν αὐτοκρατόρων μὴδὲν πλεον ὑπομῆναι καταγνώσεως· οὐκ εἰς μακρὰν δὲ νόσῳ καταληφθεὶς πολυτρόπῳ καὶ δυσιάτῳ χαλεπῶς ἀπαλλάττεται, οὐ τὸ σῶμα μόνον κολαζόμενος, ἀλλ' ἦν ἡ τῆς ψυχῆς αὐτῷ<sup>20</sup> νόσος βαρύτερα. δείμασι γὰρ ἐξεταράττετο, καὶ συνεχῶς ἀνεβόα βλέπειν εἰδῶλα τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένων ἐφειστηκότα, καὶ κατέχειν ἑαυτὸν οὐ δυνάμενος ἐξήλλετο τῆς εὐνῆς ὡς βασάνων αὐτῷ καὶ πυρὸς προσφερομένων. τοῦ δὲ κακοῦ πολλὴν αἰετὴν ἐπίδοσιν λαμβάνοντος, καὶ τῶν ἐντέρων αὐτῷ κατὰ διάβρωσιν ἐκπε-<sup>25</sup> σόντων, οὕτως ἀπέθανεν, οὐδενὸς ἦττον ἐτέρου τῆς προνοίας τοῦ θεοῦ τεκμήριον γενόμενος ὅτι τοῖς πονηροῖς δίκην ἐπιτίθεισιν.

ἐνταῦθα τῆς ἱστορίας ἡμῖν τὸ πέρας ἐστίν, ἣν<sup>5</sup> ἐπηγγειλάμεθα μετὰ πάσης ἀκριβείας παραδώσειν τοῖς βουλομένοις μαθεῖν τίνα τρόπον οὗτος ὁ πόλεμος Ῥωμαίοις πρὸς Ἰουδαίους ἐπολεμήθη. καὶ πῶς μὲν



ἠρμηνεύεται, τοῖς ἀναγνωσομένοις κρίνειν ἀπολελείφθω, περὶ τῆς ἀληθείας δ' οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι θαυροῶν λέγειν ὅτι μόνης ταύτης παρὰ πᾶσαν τὴν γραφὴν ἔστοχασάμην.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΑΠΙΩΝΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΤΕΡΟΣ.

Ἰκανῶς μὲν ὑπολαμβάνω καὶ διὰ τῆς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν συγγραφῆς, κράτιστε ἀνδρῶν Ἐπαφρόδιτε, τοῖς ἐντευξομένοις αὐτῇ πεποιηκέναι φανερόν περὶ τοῦ γένους ἡμῶν τῶν Ἰουδαίων ὅτι καὶ παλαιότατον ἔστι καὶ τὴν πρώτην ὑπόστασιν ἔσχεν ἰδίαν, καὶ πῶς τὴν χώραν ἣν νῦν ἔχομεν κατώκησεν· ἦν πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίαν περιέχουσαν ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἱερῶν βιβλίων διὰ τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς συνεγραψάμην. ἐπεὶ δὲ συχνοὺς ὄρω ταῖς ὑπὸ δυσμενείας <sup>10</sup> ὑπὸ τινῶν εἰρημέναις προσέχοντας βλασφημίαις, καὶ τοῖς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένοις ἀπιστοῦντας, τεκμηρίδιόν τε ποιουμένους τοῦ νεώτερον εἶναι τὸ γένος ἡμῶν τὸ μηδεμιᾶς παρὰ τοῖς ἐπιφανέσι τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων μνήμης ἠξιῶσθαι, περὶ <sup>15</sup> τούτων ἀπάντων ᾧ ἦθην δεῖν γράψαι συντόμως, <καὶ> τῶν μὲν λοιδορούντων τὴν δυσμενείαν καὶ τὴν ἐκούσιον ἐλέγξει ψευδολογίαν, τῶν δὲ τὴν ἄγνοιαν ἐπανορθώσασθαι, διδάξει δὲ πάντας ὅσοι τάληθες εἰδέναί βούλονται περὶ τῆς ἡμετέρας ἀρχαιότητος. χρήσομαι <sup>20</sup> δὲ τῶν μὲν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων μάρτυσι τοῖς ἀξιόπιστοτάτοις εἶναι περὶ πάσης ἀρχαιολογίας ὑπὸ τῶν

Ἑλλήνων κεκριμένοις· τοὺς δὲ βλασφημῶς περὶ ἡμῶν καὶ ψευδῶς γεγραφότας αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν ἐλεγχόμενους παρέξω. πειράσομαι δὲ καὶ τὰς αἰτίας ἀποδοῦναι δι' ἃς οὐ πολλοὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐν ταῖς ἱστορίαις Ἑλληνες ἐμνημονεύκασιν· ἔτι μέντοι καὶ τοὺς 5 οὐ παραλιπόντας τὴν περὶ ἡμῶν ἱστορίαν ποιήσω φανεροὺς τοῖς μὴ γινώσκουσιν ἢ προσποιουμένοις ἀγνοεῖν.

2 πρῶτον οὖν ἐπέρχεται μοι πάνυ θαναμάζειν τοὺς οἰομένους δεῖν περὶ τῶν παλαιωτάτων ἔργων μόνοις προσέχειν τοῖς Ἑλλησι καὶ παρὰ τούτων πυνθάνεσθαι 10 τὴν ἀλήθειαν, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀπιστεῖν. πάν γὰρ ἐγὼ τοῦναντίον ὁρῶ συμβεβηκός, εἴ γε δεῖ μὴ ταῖς ματαίαις δόξαις ἐπακολουθεῖν ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τὸ δίκαιον τῶν πραγμάτων λαμβάνειν. τὰ μὲν γε παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἅπαντα νέα καὶ χθῆς καὶ πρόην, 15 ὡς ἂν εἴποι τις, εὐρήσεις γεγενοτά· λέγω δὲ τὰς κτίσεις τῶν πόλεων καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπινοίας τῶν τεχνῶν καὶ τὰ περὶ τὰς τῶν νόμων ἀναγραφάς· πάντων δὲ νεωτάτη σχεδὸν ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἢ περὶ τοῦ συγγράφειν τὰς ἱστορίας ἐπιμέλεια. τὰ μέντοι παρ' Αἰ- 20 γυπτίοις τε καὶ Χαλδαίοις καὶ Φοίνιξιν (ἐὼ γὰρ νῦν ἡμᾶς ἐκείνοις συγκαταλέγειν) αὐτοὶ δήπουθεν ὁμολογοῦσιν ἀρχαιοτάτην τε καὶ μονιμοτάτην ἔχειν τῆς μνήμης τὴν παράδοσιν· καὶ γὰρ τόπους ἅπαντες οἰκοῦσιν ἥμισυ ταῖς ἐκ τοῦ περιέχοντος φθοραῖς ὑποκει- 25 μένους, καὶ πολλὴν ἐποίησαντο πρόνοιαν τοῦ μηδὲν ἄμνηστον τῶν παρ' αὐτοῖς πραττομένων παραλιπεῖν, ἀλλ' ἐν δημοσίαις ἀναγραφαῖς ὑπὸ τῶν σοφωτάτων αἰεὶ καθιεροῦσθαι. τὸν δὲ περὶ τὴν Ἑλλάδα τόπον μυρία μὲν φθοραὶ κατέσχον, ἐξαλείφονσαι τὴν μνήμην 30 τῶν γεγονότων· αἰεὶ δὲ καινοὺς καθιστάμενοι βίους τοῦ παντὸς ἐνόμιζον ἄρχειν ἕκαστος τὸν ἀφ' ἑαυτῶν.

ὅψὲ δὲ καὶ μόλις ἐγνώσαν φύσιν γραμμάτων. οἱ γοῦν ἀρχαιοτάτην αὐτῶν τὴν χρῆσιν εἶναι θέλοντες παρὰ Φοινίκων καὶ Κάδμου σεμνύνονται μαθεῖν. οὐ μὴν οὐδ' ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου δύναίτο τις ἂν δεῖξαι σω- 5 ζομένην ἀναγραφὴν οὔτ' ἐν ἱεροῖς οὔτ' ἐν δημοσίοις ἀναθήμασιν, ὅπου γε καὶ περὶ τῶν ἐπὶ Τροίαν τοσοῦτοις ἔτεσι στρατευσάντων ὕστερον πολλὴ γέγονεν ἀπορία τε καὶ ζήτησις, εἰ γράμμασιν ἐχρῶντο· καὶ τάληθῆς ἐπικρατεῖ μᾶλλον περὶ τοῦ τὴν νῦν οὔσαν τῶν 10 γραμμάτων χρῆσιν ἐκείνους ἀγνοεῖν. ὅλως δὲ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν οὐδὲν ὁμολογούμενον εὐρίσκειται γράμμα τῆς Ὀμήρου ποιήσεως πρεσβύτερον. οὗτος δὲ καὶ τῶν Τρωϊκῶν ὕστερον φαίνεται γενόμενος· καὶ φασὶν οὐδὲ τοῦτον ἐν γράμμασι τὴν αὐτοῦ ποιήσιν καταλιπεῖν, 15 ἀλλὰ διαμνημονευομένην ἐκ τῶν ἀσμάτων ὕστερον συντεθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰς ἐν αὐτῇ σχεῖν τὰς διαφορίας. οἱ μέντοι τὰς ἱστορίας ἐπιχειρήσαντες συγγράφειν παρ' αὐτοῖς, λέγω δὲ τοὺς περὶ Κάδμου τε τὸν Μι- 20 λήσιον καὶ τὸν Ἀργεῖον Ἀκουσίλαον, καὶ μετὰ τοῦτον εἰ τινες ἄλλοι λέγονται γενέσθαι, βραχὺ τῆς Περσῶν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατείας τῷ χρόνῳ προύλαβον. ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων τε καὶ θείων πρώτους παρ' Ἑλλησι φιλοσοφήσαντας, οἷον Φερεκύδην τε τὸν Σύριου καὶ Πυθαγόραν καὶ Θάλητα, πάντες συμφώνως ὁμολο- 25 γοῦσιν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων γενομένους μαθητὰς ὀλίγα συγγράψαι· καὶ ταῦτα τοῖς Ἑλλησιν εἶναι δοκεῖ πάντων ἀρχαιοτάτα, καὶ μόλις αὐτὰ πιστεύουσιν ὑπ' ἐκείνων γεγράφθαι.

3 πῶς οὖν οὐκ ἐστὶν ἄλογον τετυφῶσθαι τοὺς Ἑλ- 3 ληνας ὡς μόνοις ἐπισταμένους τὰ ἀρχαῖα καὶ τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς παραδιδόντας; ἢ τίς οὐ παρ' αὐτῶν ἂν τῶν συγγραφέων μάθοι ῥαδίως ὅτι μη-

δὲν βεβαίως εἰδότες συνέγραφον, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι περὶ τῶν πραγμάτων εἰκάζον; πλεον γοῦν διὰ τῶν βιβλίων ἀλλήλους ἐλέγχουσι, καὶ τὰ ἐναντιώτατα περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν οὐκ ὀκνοῦσι. περίεργος δ' ἂν εἴην ἐγὼ τοὺς ἐμοῦ μᾶλλον ἐπισταμένους διδάσκων ὅσα μὲν Ἑλ-  
 5 λάνικος Ἀκουσίλαος περὶ τῶν γενεαλογιῶν διαπεφώνη-  
 κεν, ὅσα δὲ διορθοῦται τὸν Ἡσίοδον Ἀκουσίλαος, ἢ  
 τίνα τρόπον Ἐφορος μὲν Ἑλλάνικον ἐν τοῖς πλείστοις  
 ψευδόμενον ἐπιδείκνυσιν, Ἐφορον δὲ Τίμαιος, καὶ  
 10 Τίμαιον οἱ μετ' ἐκείνον γερονότες, Ἡρόδοτον δὲ πάν-  
 τες. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν Σικελικῶν τοῖς περὶ Ἀντίο-  
 χον καὶ Φίλιστον ἢ Καλλίαν Τίμαιος συμφωνεῖν ἠξίω-  
 σεν, οὐδ' αὖ περὶ τῶν Ἀττικῶν οἱ τὰς Ἀτθίδας συγ-  
 γεγραφοτές ἢ περὶ τῶν Ἀργολικῶν οἱ τὰ περὶ Ἄργος  
 ἱστοροῦντες ἀλλήλοις κατηκολουθήκασιν. καὶ τί δεῖ λέ-  
 15 γειν περὶ τῶν κατὰ πόλεις καὶ βραχυτέρων, ὅπου γε  
 περὶ τῆς Περσικῆς στρατείας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρα-  
 χθέντων οἱ δοκιμώτατοι διαπεφωνήκασιν; πολλὰ δὲ  
 καὶ Θουκυδίδης ὡς ψευδόμενος ὑπὸ τινῶν κατηγορεῖ-  
 ται, καίτοι δοκῶν ἀκριβεστάτην καθ' αὐτὸν ἱστορίαν  
 20 συγγράφειν.

4 αἰτίαι δὲ τῆς τοσαύτης διαφωνίας πολλαὶ μὲν ἴσως  
 ἂν καὶ ἕτεραι τοῖς βουλομένοις ζητεῖν ἀναφανείεν, ἐγὼ  
 δὲ δυσὶ ταῖς λεχθησομέναις τὴν μερίστην ἰσχὺν ἀνατί-  
 25 θημι. καὶ προτέραν ἐγὼ τὴν κυριωτέραν εἶναι μοι δο-  
 κοῦσαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὴ σπουδασθῆναι παρὰ τοῖς  
 Ἑλλησι δημοσίας γενέσθαι περὶ τῶν ἐκάστοτε πραττο-  
 μένων ἀναγραφάς, τοῦτο μάλιστα δὴ καὶ τὴν πλάνην  
 καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ψεύδεσθαι τοῖς μετὰ ταῦτα βουλη-  
 30 θεῖσι περὶ τῶν παλαιῶν τι γράφειν παρέσχεν. οὐ γὰρ  
 μόνον παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν ἡμελήθη τὰ περὶ τῆς  
 ἀναγραφῆς, ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, οὓς αὐτό-

χθονας εἶναι λέγουσι καὶ παιδείας ἐπιμελεῖς, οὐδὲν  
 τοιοῦτον εὐρίσκειται γενόμενον, ἀλλὰ τῶν δημοσίων  
 γραμμάτων ἀρχαιοτάτους εἶναι φασὶ τοὺς ὑπὸ Ἀρά-  
 κοντος αὐτοῖς περὶ τῶν φοινικῶν γραφέντας νόμους,  
 5 ὀλίγω πρότερον τῆς Πεισιστράτου τυραννίδος ἀνθρώ-  
 που γεγονότος. περὶ μὲν γὰρ Ἀρκάδων τί δεῖ λέγειν  
 ἀρχόντων ἀρχαιότητα; μόλις γὰρ οὗτοι καὶ μετὰ ταῦτα  
 γράμμασιν ἐπαιδευθήσαν.

ἄτε δὴ τοίνυν οὐδεμιᾶς προκαταβεβλημένης ἀνα-  
 5 γραφῆς, ἢ καὶ τοὺς μαθεῖν βουλομένους διδάξειν ἐμελλε  
 καὶ τοὺς ψευδομένους ἐλέγξειν, ἢ πολλὴ πρὸς ἀλλήλους  
 ἐγένετο διαφωνία τοῖς συγγραφεῦσι. δευτέραν δὲ πρὸς  
 ταύτην θετέον ἐκείνην τὴν αἰτίαν. οἱ γὰρ ἐπὶ τὸ γρά-  
 φειν ὁμήσαντες οὐ περὶ τὴν ἀλήθειαν ἐσπούδασαν,  
 15 καίτοι τοῦτο πρόχειρόν ἐστιν αἰεὶ τὸ ἐπάγγελμα, λόγων  
 δὲ δύναμιν ἐπεδείκνυντο· καὶ καθ' ὅντινα τρόπον ἐν  
 τούτῳ παρευδοκίμησιν τοὺς ἄλλους ὑπελάμβανον,  
 κατὰ τοῦτον ἠρομόζοντο, τινὲς μὲν ἐπὶ τὸ μυθολογεῖν  
 20 τρεπόμενοι, τινὲς δὲ πρὸς χάριν ἢ τὰς πόλεις ἢ τοὺς  
 βασιλείας ἐπαινοῦντες. ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὸ κατηγορεῖν τῶν  
 πράξεων ἢ τῶν γεγραφότων ἐχώρησαν, ἐνευδοκίμησιν  
 τούτῳ νομίζοντες. ὅλως δὲ τὸ πάντων ἐναντιώτατον  
 ἱστορία πράττοντες διατελοῦσι. τῆς μὲν γὰρ ἀληθοῦς  
 25 ἐστὶ τεκμήριον ἱστορίας, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἅπαντες  
 ταῦτα καὶ λέγοιεν καὶ γράφοιεν· οἱ δ' εἰ ταῦτα γρά-  
 ψειαν ἑτέρως, οὕτως ἐνόμιζον αὐτοὶ φανεῖσθαι πάντων  
 ἀληθέστατοι. λόγων μὲν οὖν ἕνεκα καὶ τῆς ἐν τού-  
 30 τοις δεινότητος δεῖ παραχωρεῖν ἡμᾶς τοῖς συγγραφεῦσι  
 τοῖς Ἑλληνικοῖς, οὐ μὴν καὶ τῆς περὶ τῶν ἀρχαίων ἀλη-  
 θοῦς ἱστορίας, καὶ μάλιστα γε τῆς περὶ τῶν ἐκάστοις  
 ἐπιχωρίων.

ὅτι μὲν οὖν παρ' Αἰγυπτίοις τε καὶ Βαβυλωνίοις 6  
 IOSEPH. VI. 12

ἐκ μακροτάτων ἄνωθεν χρόνων τὴν περὶ τὰς ἀναγρα-  
φὰς ἐπιμέλειαν ὅπου μὲν οἱ ἱερεῖς ἦσαν ἐγκεχειρισμένοι  
καὶ περὶ ταύτας ἐφιλοσόφουν, Χαλδαῖοι δὲ παρὰ τοῖς  
Βαβυλωνίοις, καὶ ὅτι μάλιστα δὲ τῶν Ἑλλήσιν ἐπιμυγνυ-  
μένων ἐχρήσαντο Φοίνικες γράμμασιν εἰς τε τὰς περὶ τὸν  
βίου οἰκονομίας καὶ πρὸς τὴν τῶν κοινῶν ἔργων παρά-  
δοσιν, ἐπειδὴ συγχωροῦσιν ἅπαντες, εἴσειν μοι δοκῶ·  
περὶ δὲ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ὅτι τὴν αὐτὴν (ἐγὼ γὰρ  
λέγειν εἰ καὶ πλείω τῶν εἰρημένων) ἐποιήσαντο περὶ τὰς  
ἀναγραφὰς ἐπιμέλειαν, τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς προφή-  
ταις τοῦτο προστάξαντες, καὶ ὡς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς  
χρόνων πεφύλακται μετὰ πολλῆς ἀκριβείας, εἰ δὲ θρα-  
σύτερον εἰπεῖν καὶ φυλαχθήσεται, πειράσομαι συντόμως  
διδάσκειν.

7 οὐ γὰρ μόνον ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τούτων τοὺς ἀρίστους  
καὶ τῆ θεραπείᾳ τοῦ θεοῦ προσεδροεύνοντας κατέστησαν,  
ἀλλ' ὅπως τὸ γένος τῶν ἱερέων ἄμικτον καὶ καθαρὸν  
διαμένη προυνόησαν. δεῖ γὰρ τὸν μετέχοντα τῆς ἱερω-  
σύνης ἐξ ὁμοεθνῶν γυναικὸς παιδοποιεῖσθαι, καὶ μὴ  
πρὸς χορήματα μηδὲ τὰς ἄλλας ἀποβλέπειν τιμᾶς, ἀλλὰ  
τὸ γένος ἐξετάζειν ἐκ τῶν ἀρχαίων λαμβάνοντα τὴν  
διαδοχὴν καὶ πολλοὺς παρασχόμενον μάρτυρας. καὶ  
ταῦτα πράττομεν οὐ μόνον ἐπ' αὐτῆς Ἰουδαίας, ἀλλ'  
ὅπου ποτὲ σύστημα τοῦ γένους ἔστιν ἡμῶν, κακεῖ τὸ  
ἀκριβὲς ἀποσώζεται τοῖς ἱερεῦσι περὶ τοὺς γάμους·  
λέγω δὲ τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλώνι, καὶ εἰ ποῦ  
τῆς ἄλλης οἰκουμένης τοῦ γένους τῶν ἱερέων εἰσὶ τι-  
νες διεσπαρμένοι. πέμπουσι γὰρ εἰς Ἱεροσόλυμα συγ-  
γράψαντες πατρόθεν τοῦνομα τῶν γενναίων καὶ τῶν  
ἐπάνω προγόνων, καὶ τίνες οἱ μαρτυροῦντες. πόλεμος  
δ' εἰ κατάσχοι, καθάπερ ἤδη γέγονε πολλάκις, Ἀντιό-  
χου τε τοῦ Ἐπιφανοῦς εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντος καὶ

Πομπηίου Μάγνου καὶ Κυντιλίου Ἐάρου, μάλιστα δὲ  
καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, οἱ περιλειπόμενοι τῶν  
ἱερέων καινὰ πάλιν ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμμάτων συνί-  
στανται, καὶ δοκιμάζουσι τὰς ὑπολειφθείσας γυναι-  
κάς. οὐ γὰρ ἔτι τὰς ἀλχημαλώτους γενομένας προσίεν-  
ται, πολλάκις γέγονε αὐταῖς τὴν πρὸς ἀλλόφυλον  
κοινωνίαν ὑφορώμενοι. τεκμήριον δὲ μέγιστον τῆς  
ἀκριβείας· οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς οἱ παρ' ἡμῖν ἀπὸ δισχι-  
λίων ἐτῶν ὀνομαστοὶ παῖδες ἐκ πατρός εἰσιν ἐν ταῖς ἀνα-  
γραφαῖς. οἷς δὲ τῶν εἰρημένων ὅτιοῦν γένοιτο εἰς παρά-  
βασιν, ἀπηγόρευται μῆτε τοῖς βωμοῖς παρίστασθαι μῆτε  
μετέχειν τῆς ἄλλης ἀγιστείας. εἰκότως οὖν, μᾶλλον δὲ  
ἀναγκάως, ἄτε μῆτε τοῦ ὑπογράφειν αὐτεξουσίου  
πᾶσιν ὄντος μῆτε τινὸς ἐν τοῖς γραφομένοις ἐνούσης  
διαφωνίας, ἀλλὰ μόνων τῶν προφητῶν τὰ μὲν ἀνω-  
τάτω καὶ τὰ παλαιότατα κατὰ τὴν ἐπίπνοιαν τὴν ἀπὸ  
τοῦ θεοῦ μαθόντων, τὰ δὲ καθ' αὐτοὺς ὡς ἐγένετο σα-  
φῶς συγγραφόντων.

οὐ γὰρ μυριάδες βιβλίων εἰσὶ παρ' ἡμῖν ἀσυν-  
φώνων καὶ μαχομένων, δύο δὲ μόνα πρὸς τοῖς εἰκοσι  
βιβλία, τοῦ παντός ἔχοντα χρόνου τὴν ἀναγραφὴν, τὰ  
δικαίως θεῖα πεπιστευμένα. καὶ τούτων πέντε μὲν  
ἔστι τὰ Μωϋσέως, ἃ τοὺς τε νόμους περιέχει καὶ τὴν  
τῆς ἀνθρωπογονίας παράδοσιν μέχρι τῆς αὐτοῦ τελευ-  
τῆς. οὗτος ὁ χρόνος ἀπολείπει τρισχιλίων ὀλίγον ἐτῶν.  
ἀπὸ δὲ τῆς Μωϋσέως τελευτῆς μέχρι τῆς Ἀρταξέρξου  
τοῦ μετὰ Ξέρξην Περσῶν βασιλέως ἀρχῆς οἱ μετὰ  
Μωϋσῆν προφήται τὰ κατ' αὐτοὺς πραχθέντα συνέ-  
γραψαν ἐν τρισὶ καὶ δέκα βιβλίοις. αἱ δὲ λοιπαὶ τέσσα-  
ρες ὕμνους εἰς τὸν θεὸν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὑποθήκας  
τοῦ βίου περιέχουσιν. ἀπὸ δὲ Ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ  
καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα, πίστεως δὲ οὐχ

ὁμοίας ἤξιώται τοῖς πρὸ αὐτῶν διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχὴν. δῆλον δ' ἐστὶν ἔργῳ πῶς ἡμεῖς τοῖς ἰδίῳις γράμμασι πεπιστεύκαμεν· τοσοῦτου γὰρ αἰῶνος ἤδη παρορηκότος οὔτε προσθεῖναι τις οὐδὲν οὔτε ἀφελεῖν αὐτῶν οὔτε μεταθεῖναι τετόλμηκεν. 5 πᾶσι δὲ σύμφυτόν ἐστιν εὐθύς ἐκ τῆς πρώτης γενέσεως Ἰουδαίοις τὸ νομίζειν αὐτὰ θεοῦ δόγματα, καὶ τούτοις ἐμμένειν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, εἰ δέοι, θνήσκειν ἠδέως. ἤδη οὖν πολλοὶ πολλάκις ἐώρανται τῶν αἰχμαλώτων στρέβλας καὶ παντοίων θανάτων τρόπους ἐν θεάτροις 10 ὑπομένοντες ἐπὶ τῷ μηδὲν ὄημα προέσθαι παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὰς μετὰ τούτων ἀναγραφάς. ὁ τίς ἂν ὑπομείνειεν Ἑλλήνων ὑπὲρ αὐτοῦ; ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ τοῦ καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἀφανισθῆναι συγγράμματα τὴν τυχοῦσαν ὑποστήσεται βλάβην· λόγους γὰρ αὐτὰ νο- 15 μίζουσιν εἶναι κατὰ τὴν τῶν γραφάντων βούλησιν ἐσχεδιασμένους. καὶ τοῦτο δικαίως καὶ περὶ τῶν παλαιότερων φρονούσιν, ἐπειδὴ καὶ τῶν νῦν ἐνίους ὄρωσι τολμῶντας περὶ τούτων συγγράφειν οἷς μήτ' αὐτοὶ παρεγένοντο μήτε πνθεῖσθαι παρὰ τῶν εἰδότεων ἐφιλοτι- 20 μήθησαν. ἀμέλει καὶ περὶ τοῦ γενομένου νῦν ἡμῖν πολέμου τινὲς ἱστορίας ἐπιγράψαντες ἐξενηρόχασιν οὐτ' εἰς τοὺς τόπους παραβαλόντες οὔτε πλησίον τούτων πραττομένων προσελθόντες, ἀλλ' ἐκ παρακουσμάτων ὀλίγα συνθέντες τῷ τῆς ἱστορίας ὀνόματι λίαν ἀνα- 25 δῶς ἐνεπαροίνησαν.

9 ἐγὼ δὲ καὶ περὶ τοῦ πολέμου παντὸς καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ κατὰ μέρος γενομένων ἀληθῆ τὴν ἀναγραφὴν ἐποιήσαμην, τοῖς πράγμασι αὐτὸς ἅπασι παρατυχῶν. ἐστρατήγουν μὲν γὰρ τῶν παρ' ἡμῖν Γαλι- 30 λαίων ὀνομαζομένων, ἕως ἀντέχειν δυνατὸν ἦν, ἐγεγνόμην δὲ παρὰ Ῥωμαίοις συλληφθεὶς αἰχμαλώτος· καί

με διὰ φυλακῆς Ἰεσπασιανὸς καὶ Τίτος ἔχοντες ἀεὶ προσεδρεύειν αὐτοῖς ἠνάγκασαν, τὸ μὲν πρῶτον δεδε- μένον, αὐθις δὲ λυθεὶς συνεπέμφθη ἀπὸ τῆς Ἀλε- ξανδρείας Τίτῳ πρὸς τὴν Ἱεροσολύμων πολιορκίαν. ἐν 5 ᾧ χρόνῳ τῶν πραττομένων οὐκ ἐστὶν ὃ τὴν ἐμὴν γνώσιν διέφυγε· καὶ γὰρ τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον τὸ Ῥωμαίων ὄρων ἐπιμελῶς ἀνέγραφον, καὶ τὰ παρὰ τῶν αὐτομόλων ἀπαγγελλόμενα μόνος αὐτὸς συνίην. εἶτα σχολῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ λαβόμενος πάσης μοι τῆς 10 πραγματείας ἐν παρασκευῇ γεγεννημένης, χρησάμενός τισι πρὸς τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν συνεργοῖς, οὕτως ἐποίησαμην τῶν πράξεων τὴν παράδοσιν. τοσοῦτον δὲ μοι περιῆν θάρσος τῆς ἀληθείας ὥστε πρῶτους πάν- των τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ πολέμου γενομένους Ἰε- 15 σπασιανὸν καὶ Τίτον ἤξιώσα λαβεῖν μάρτυρας. πρῶ- τοις γὰρ δέδωκα τὰ βιβλία, καὶ μετ' ἐκείνους πολλοῖς μὲν Ῥωμαίων τοῖς συμπεπολεμηκόσι πολλοῖς δὲ τῶν ἡμετέρων ἐπίπρασκον, ἀνδράσι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς σο- φίας μετεσχηκόσιν, ὧν ἐστὶν Ἰούλιος Ἀρχέλαος, Ἡρώ- 20 δης ὁ σεμνότατος, καὶ αὐτὸς ὁ θαυμασιώτατος βασι- λεὺς Ἀγρίππας. οὗτοι μὲν οὖν ἅπαντες ἐμαρτύρησαν ὅτι τῆς ἀληθείας προύστην ἐπιμελῶς, οὐκ ἂν ὑποστει- λάμενοι καὶ σιωπήσαντες, εἰ τι κατ' ἄγνοιαν ἢ χα- ριζόμενος μετέθηκα τῶν γεγονότων ἢ παρέλιπον· φαῦ- 10 25 λοι δὲ τινες ἄνθρωποι διαβάλλειν μου τὴν ἱστορίαν ἐπιχειρήκασιν, ὥσπερ ἐν σχολῇ μειρακίων γύμνασμα προκείσθαι νομίζοντες κατηγορίας παραδόξου καὶ δια- βολῆς, δεόν ἐκείνο γινώσκειν, ὅτι δεῖ τὸν ἄλλοις πα- ράδοσιν πράξεων ἀληθινῶν ὑπισχνούμενον αὐτὸν ἐπί- 30 στασθαι ταύτας πρότερον ἀκριβῶς, ἢ παρηκολουθη- κότα τοῖς γεγονόσιν ἢ παρὰ τῶν εἰδότεων πυνθανόμε- νον· ὅπερ ἐγὼ μάλιστα περὶ ἀμφοτέρων νομίζω πε-

ποιηκέναι τὰς πραγματείας. τὴν μὲν γὰρ ἀρχαιολογίαν, ὡσπερ ἔφην, ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μεθρημύνευκα, γεγονῶς ἱερῆς ἐκ γένους καὶ μετεσχηκῶς τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς γράμμασι· τοῦ δὲ πολέμου τὴν ἱστορίαν ἔγραψα πολλῶν μὲν αὐτοῦργός 5 πράξεων πλείστων δ' αὐτόπτης γενόμενος, ὅλως δὲ τῶν λεχθέντων ἢ πραχθέντων οὐδ' ὅτιοῦν ἀγνοήσας. πῶς οὖν οὐκ ἂν θρασείς τις ἠγήσατο τοὺς ἀνταγωνίζεσθαί μοι περὶ τῆς ἀληθείας ἐπιχειρηκότητας; οἱ κἄν τοῖς τῶν αὐτοκρατόρων ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν λέγωσιν, 10 ἄλλ' οὐ γὰρ καὶ τοῖς ἡμετέροις τῶν ἀντιπολεμούντων πράγμασι παρέτυχον.

11 περὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαίαν ἐποίησάμην τὴν παρέκβασιν, ἐπισημῆνασθαι βουλόμενος τῶν ἐπαγγελουμένων τὰς ἱστορίας συγγράφειν τὴν εὐχέριαν· ἵκα- 15 νῶς δὲ φανερόν, ὡς οἶμαι, πεποικῶς ὡς ὅτι πάτριός ἐστιν ἢ περὶ τῶν παλαιῶν ἀναγραφῇ τοῖς βαρβάροις μᾶλλον ἢ τοῖς Ἑλλήσιν, βούλομαι μικρὰ πρότερον διαλεχθῆναι πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας νέαν ἡμῶν ἀποφαίνειν τὴν κατάστασιν ἐκ τοῦ μηδὲν περὶ ἡμῶν, ὡς 20 φασὶν ἐκεῖνοι, λελέχθαι παρὰ τοῖς Ἑλληνικοῖς συγγραφεῦσιν· εἶτα δὲ τὰς μαρτυρίας τῆς ἀρχαιότητος ἐκ τῶν παρ' ἄλλοις γραμμάτων παρῆξω, καὶ τοὺς βεβλασφημηκότητας ἡμῶν τὸ γένος ἀποδείξω λίαν ἀλόγως βλασφημούντας. 25

12 ἡμεῖς τοίνυν οὔτε χώραν οἰκοῦμεν παράλιον οὔτ' ἐμπορίαις χαίρομεν, οὐδὲ ταῖς πρὸς ἄλλους διὰ τούτων ἐπιμιξίαις· ἀλλ' εἰσὶ μὲν ἡμῶν αἱ πόλεις μακρὰν ἀπὸ θαλάσσης ἀπωκισμένα, χώραν δὲ ἀγαθὴν νεμόμενοι ταύτην ἐκπονοῦμεν, μάλιστα δὲ πάντων περὶ 30 παιδοτροφίαν φιλοκαλοῦντες, καὶ τὸ φυλάττειν τοὺς νόμους καὶ τὴν κατὰ τούτους ἀπαδεδομένην εὐσε-

βειαν ἔργον ἀναγκαιότατον παντὸς τοῦ βίου πεποικημένοι. προσούσης τοίνυν τοῖς εἰρημένοις καὶ τῆς περὶ τὸν βίον ἡμῶν ιδιότητος, οὐδὲν ἦν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις τὸ ποιοῦν πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἡμῖν ἐπιμιξίαν, 5 ὡσπερ Αἰγυπτίοις μὲν τὰ παρ' αὐτῶν ἐξαγόμενα καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰσαγόμενα, τοῖς δὲ τὴν παράλιον τῆς Φοινίκης κατοικοῦσιν ἢ περὶ τὰς καπηλείας καὶ τὰς ἐμπορίας σπουδῇ διὰ τὸ φιλοχρηματεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ πρὸς ληστείας ὡσπερ ἄλλοι τινὲς ἢ τὸ πλεόν ἔχειν 10 ἀξιούν πολεμοῦντες ἐτράπησαν ἡμῶν οἱ πατέρες, καίτοι πολλὰς τῆς χώρας ἐχούσης μυριάδας ἀνδρῶν οὐκ ἀτόλμων. διὰ τοῦτο Φοίνικες μὲν αὐτοὶ κατ' ἐμπορίαν τοῖς Ἑλλήσιν ἐπεισπλέοντες εὐθὺς ἐγνώσθησαν, καὶ δι' ἐκείνων Αἰγύπτιοι, καὶ πάντες ἀφ' ὧν τὸν 15 φόρτον εἰς τοὺς Ἑλληνας διεκόμενον, μεγάλα πελάγη διαίροντες. Μῆδοι δὲ μετὰ ταῦτα καὶ Πέρσαι φανεροὶ κατέστησαν τῆς Ἀσίας ἐπάροξαντες, οἱ δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐτέρας ἠπείρου Πέρσαι στρατεύσαντες· Θοῤῃκες δὲ διὰ γειτονίαν, καὶ τὸ Σκυθικὸν ἀπὸ τῶν εἰς τὸν Πόν- 20 του ἐγνώσθη πλεόντων. ὅλως γὰρ ἅπαντες οἱ παρὰ τὴν θάλατταν καὶ τὴν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ πρὸς τὴν ἐσπέριον κατοικοῦντες τοῖς συγγράφειν τι βουλομένοις γνωριμώτεροι κατέστησαν, οἱ δὲ ταύτης ἀνωτέρω τὰς οἰκίσεις ἔχοντες ἐπὶ πλείστον ἠγνοήθησαν. 25 καὶ τοῦτο φαίνεται καὶ περὶ τὴν Εὐρώπην συμβεβηκός, ὅπου γὰρ τῆς Ῥωμαίων πόλεως, τοιαύτην ἐκ μακροῦ δύναμιν κερτημένης καὶ τοιαύτας πράξεις κατορθούσης πολεμικῆς, οὔθ' ὁ Ἡρόδοτος οὔθ' ὁ Θουκυδίδης οὔτε τῶν ἄμα τούτοις γενομένων οὐδὲ εἰς ἐμνη- 30 μόνευκεν, ἀλλ' ὀφείποτε καὶ μόλις αὐτῶν εἰς τοὺς Ἑλληνας ἢ γνώσις διεξῆλθεν. περὶ μὲν γὰρ Γαλατῶν τε καὶ Ἰβήρων οὕτως ἠγνόησαν οἱ δοκοῦντες ἀκριβέ-

στατοι συγγραφείς, ὧν ἐστὶν Ἐφορος, ὥστε πόλιν οἶεται μίαν εἶναι τοὺς Ἰβήρας τοὺς τοσοῦτο μέρος τῆς ἐσπερίου γῆς κατοικοῦντας· καὶ τὰ μῆτε γενόμενα παρ' αὐτοῖς ἔθνη μῆτε λεγόμενα γράφειν, ὡς ἐκείνων αὐτοῖς χρωμένων, ἐτόλμησαν. αἴτιον δὲ τοῦ μὲν μὴ γινώσκειν τὰληθῆς τὸ λίαν ἀνεπίμικτον, τοῦ δὲ γράφειν ψευδῆ τὸ βούλεσθαι δοκεῖν τι πλεόντων ἄλλων ἱστορεῖν. πῶς οὖν ἐτι θαυμάζειν προσῆκεν εἰ μὴδὲ τὸ ἡμέτερον ἔθνος πολλοῖς ἐγινώσκετο, μὴδὲ τῆς ἐν τοῖς συγγράμμασι μνήμης ἀφορομῆν παρέσχευ, οὕτω μὲν ἀπρωκισμένον τῆς θαλάσσης, οὕτω δὲ βιοτεύειν προηρημένον;

13 φέρε τοῖνυν ἡμᾶς ἀξιούν τεκμηρίῳ χρῆσασθαι περὶ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι μὴ παλαιόν ἐστιν αὐτῶν τὸ γένος, τῷ μὴδὲν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀναγραφαῖς περὶ αὐτῶν εἰρησθαι. ἄρ' οὐχὶ πάντως ἂν κατεγέλων, αὐτάς, οἶμαι, τὰς ὑπ' ἐμοῦ νῦν εἰρημέναις κομίζοντες αἰτίας, καὶ μάρτυρας ἂν τοὺς πλησιοχώρους παρείχοντο τῆς αὐτῶν ἀρχαιότητος; ἀγὼ τοῖνυν πειράσομαι τοῦτο ποιεῖν. Αἰγυπτίοις γὰρ καὶ Φοινίξι μάλιστα δὴ χρῆσομαι μάρτυσιν, οὐκ ἂν τινος ὡς ψευδῆ τὴν μαρτυρίαν διαβάλλειν δυνηθέντος· φαίνονται γὰρ καὶ δὴ μάλιστα πρὸς ἡμᾶς δυσμενῶς διατεθέντες κοινῇ μὲν ἅπαντες Αἰγύπτιοι, Φοινίκων δὲ Τύριοι. περὶ μέντοι Χαλδαίων οὐκέτι δυναίμην ἂν ταῦτό τοῦτο λέγειν, ἐπεὶ καὶ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγοὶ καθεστῆκασι καὶ διὰ τὴν συγγένειαν ἐν ταῖς αὐτῶν ἀναγραφαῖς Ἰουδαίων μνημονεύουσιν. ὅταν δὲ τὰς περὶ τούτων πίστεις παράσχω, τότε καὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἀποφανῶ τοὺς μνήμην Ἰουδαίων πεποιηκότας, ἵνα μὴδὲ ταύτην ἐτι τὴν πρόφασιν οἱ βασκαίνοντες ἔχωσι τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀντιλογίας.

ἄρομαι δὴ πρῶτον ἀπὸ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων. αὐτὰ μὲν οὖν οὐχ οἶόν τε παρατίθεσθαι τὰκείνων· Μανεθῶν δ' ἦν τὸ γένος ἀνὴρ Αἰγύπτιος, τῆς Ἑλληνικῆς μετεσχηκῶς παιδείας, ὡς δῆλος ἐστὶ· γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῇ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἐκ τε τῶν ἱερῶν, ὡς φησὶν αὐτός, μεταφράσας καὶ πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον. αὐτὸς δὴ τοῖνυν ὁ Μανεθῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Αἰγυπτιακῶν ταῦτα περὶ ἡμῶν γράφει· παρὰ τῆς ἡμετέρας δὲ τὴν λέξιν αὐτοῦ, καθάπερ αὐτὸν ἐκείνον παραγαγὼν μάρτυρα. "ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῶν, Τιμακος ὄνομα. ἐπὶ τούτου οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ θεὸς ἀντέπνευσεν, καὶ παραδόξως ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὴν μερῶν ἄνθρωποι τὸ γένος ἄσημοι καταθαρσῆσαντες ἐπὶ τὴν χώραν ἐστράτευσαν, καὶ ῥαδίως ἀμαχητὶ ταύτην κατὰ κράτος εἶλον, καὶ τοὺς ἡγεμονεύσαντας ἐν αὐτῇ χειρωσάμενοι, τὸ λοιπὸν τὰς τε πόλεις ὁμοῦς ἐνέπηρσαν καὶ τὰ ἱερὰ τῶν θεῶν κατέσκαψαν, πᾶσι δὲ τοῖς ἐπιχωρίοις ἐχθρότατά πως ἐχρήσαντο, τοὺς μὲν σφάζοντες, τῶν δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς δουλείαν ἄγοντες. πέρας δὲ καὶ βασιλέα ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐποίησαν, ᾧ ὄνομα ἦν Σάλατις. καὶ οὗτος ἐν τῇ Μέμφιδι κατερίνετο, τὴν τε ἄνω καὶ κάτω χώραν δασμολογῶν, καὶ φρουρὰν ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις καταλείπων τόποις. μάλιστα δὲ καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὴν ἠσφαλίσατο μέρη, προσορώμενος Ἀσσυρίων, τότε μείζον ἰσχυρότων, ἐσομένην ἐπιθυμίᾳ τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐφοδον. εὐρῶν δὲ ἐν νομῷ τῷ Σαῖτη πόλιν ἐπικαιροτάτην, κειμένην μὲν πρὸς ἀνατολὴν τοῦ Βουβαστίτου ποταμοῦ, καλουμένην δ' ἀπὸ τινος ἀρχαίας θεολογίας Ἀύαριν, ταύτην ἐκτισέ τε καὶ τοῖς τείχεσιν ὄχρωτάτην ἐποίησεν, ἐνοικίσας αὐτῇ καὶ πλῆθος ὀπλιτῶν εἰς

εἴκοσι καὶ τέσσαρας μυριάδας ἀνδρῶν πρὸς φυλακὴν. ἐνθάδε κατὰ θέρειαν ἤροχετο, τὰ μὲν σιτομετρῶν καὶ μισθοφορίαν παρεχόμενος, τὰ δὲ καὶ ταῖς ἐξοπλισίαις πρὸς φόβον τῶν ἐξωθεν ἐπιμελῶς γυμνάζων. ἄρξας δ' ἐννεακαίδεκα ἔτη τὸν βίον ἐτελεύτησεν. μετὰ τοῦ-  
 5 τον δὲ ἕτερος ἐβασίλευσε τέσσαρα καὶ τετταράκοντα ἔτη, καλούμενος Βηών. μεθ' ὃν ἄλλος Ἀπαχνὰς ἔξ καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ μῆνας ἑπτὰ, ἔπειτα δὲ καὶ Ἀπω-  
 φρις ἐν καὶ ἐξήκοντα, καὶ Ἰανίας πενήκοντα καὶ μῆνα  
 ἕνα, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ Ἄσσις ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα  
 10 καὶ μῆνας δύο. καὶ οὗτοι μὲν ἔξ ἐν αὐτοῖς ἐγενήθη-  
 σαν πρῶτοι ἄρχοντες, πολεμοῦντες αἰεὶ καὶ ποθοῦντες  
 μᾶλλον τῆς Αἰγύπτου ἐξᾶραι τὴν ἥλιαν. ἐκαλεῖτο δὲ  
 τὸ σύμπαν αὐτῶν ἔθνος Ἑκσῶς, τοῦτο δὲ ἐστὶ βασι-  
 15 λεῖς ποιμένες· τὸ γὰρ ἕκ καθ' ἑρᾶν γλωσσαν βασι-  
 λέα σημαίνει, τὸ δὲ σῶς ποιμὴν ἐστὶ καὶ ποιμένες  
 κατὰ τὴν κοινὴν διάλεκτον, καὶ οὕτω συντιθέμενον  
 γίνεται Ἑκσῶς. τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτοὺς Ἀραβας εἶ-  
 ναι." ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ οὐ βασιλεῖς σημαίνεσθαι  
 20 διὰ τῆς τοῦ ἕκ προσηγορίας, ἀλλὰ τούναντίον αἰχμα-  
 λώτους δηλοῦσθαι ποιμένας· τὸ γὰρ ἕκ πάλιν αἰγυ-  
 πιστὶ καὶ τὸ ἄκ δασυρόμενον αἰχμαλώτους ἤηταις μη-  
 νύει. καὶ τοῦτο μᾶλλον πιθανώτερόν μοι φαίνεται καὶ  
 παλαιᾶς ἱστορίας ἐχόμενον. τούτους δὲ τοὺς προκα-  
 25 τωνομασμένους βασιλέας τοὺς τῶν ποιμένων καλουμέ-  
 νων καὶ τοὺς ἔξ αὐτῶν γενόμενους κρατῆσαι τῆς Αἰ-  
 γύπτου φησὶν ἔτη πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἑνδεκα. με-  
 τὰ ταῦτα δὲ τῶν ἐκ τῆς Θηβαίδος καὶ τῆς ἄλλης Αἰ-  
 γύπτου βασιλέων γενέσθαι φησὶν ἐπὶ τοὺς ποιμένας  
 ἐπανάστασιν, καὶ πόλεμον αὐτοῖς συρραγῆναι μέγαν  
 30 καὶ πολυχρόνιον. ἐπὶ δὲ βασιλείῳς ᾧ ὄνομα εἶναι Ἀλι-  
 σφραγμουθῶσις, ἠττωμένους φησὶ τοὺς ποιμένας ὑπ'

αὐτοῦ ἐκ μὲν τῆς ἄλλης Αἰγύπτου πάσης ἐκπεσεῖν,  
 κατακλεισθῆναι δ' εἰς τόπον ἀρουρῶν ἔχοντα μυρίων  
 τὴν περίμετρον· Αὔαριν ὄνομα τῷ τόπῳ. τοῦτόν φη-  
 5 σιν ὁ Μανεθῶν ἅπαντα τείχει τε μέγαν καὶ ἰσχυρῶ  
 περιβαλεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τὴν τε κτήσιν ἅπα-  
 σαν ἔχουσιν ἐν ὄχυρῳ καὶ τὴν λείαν τὴν ἑαντῶν. τὸν  
 δὲ Ἀλισφραγμουθῶσις υἱὸν Θούμμωσιν ἐπιχειρῆσαι  
 μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας ἐλεῖν κατὰ κράτος, ὅτι  
 καὶ τεσσαράκοντα μυριάσι προσεδρεύσαντα τοῖς τείχε-  
 10 σιν· ἐπεὶ δὲ τῆς πολιορκίας ἀπέγνω, ποιήσασθαι συμ-  
 βάσεις, ἵνα τὴν Αἰγύπτου ἐκλιπόντες ὅποι βούλονται  
 πάντες ἀβλαβεῖς ἀπέλθωσι. τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ὁμολο-  
 γίας πανοικεσία μετὰ τῶν κτήσεων, οὐκ ἐλάττους  
 15 μυριάδων ὄντας εἴκοσι καὶ τεσσάρων, ἀπὸ τῆς Αἰ-  
 γύπτου τὴν ἐρημον εἰς Συρίαν ὁδοιπορῆσαι, φοβου-  
 μένους δὲ τὴν Ἀσσυρίων δυναστείαν (τότε γὰρ ἐκεῖ-  
 νους τῆς Ἀσίας κρατεῖν), ἐν τῇ νῦν Ἰουδαίᾳ καλου-  
 μένῃ πόλιν οἰκοδομησαμένους τοσαύταις μυριάσιν ἀν-  
 20 θρώπων ἀρκέσουσαν, Ἱεροσόλυμα ταύτην ὀνομάσαι.  
 ἐν ἄλλῃ δὲ τινὶ βίβλῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν Μανεθῶν τοῦ-  
 τό φησι τὸ ἔθνος τοὺς καλουμένους ποιμένας αἰχμαλώ-  
 25 τους ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν βίβλοις γεγράφθαι, λέγων ὁρ-  
 θῶς. καὶ γὰρ τοῖς ἀνωτάτω προγόνοις ἡμῶν τὸ ποιμαί-  
 νειν πάτριον ἦν, καὶ νομαδικὸν ἔχοντες τὸν βίον οὕτως  
 ἐκαλοῦντο ποιμένες. αἰχμαλώτοί τε πάλιν οὐκ ἀλόγως  
 30 ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνεγράφθησαν, ἐπειδήπερ ὁ πρό-  
 γονος ἡμῶν Ἰώσηπος ἑαυτὸν ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα  
 τῶν Αἰγυπτίων αἰχμαλώτων εἶναι, καὶ τοὺς ἀδελφους  
 εἰς τὴν Αἰγύπτου ὕστερον μετεπέμψατο τοῦ βασιλέως  
 ἐπιτρέψαντος.  
 ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις ποιήσομαι τὴν  
 35 ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν· νυνὶ δὲ τῆς ἀρχαιότητος ταύ-



της παρατίθεμαι τοὺς Αἰγυπτίους μάρτυρας. πάλιν οὖν τὰ τοῦ Μανεθῶνος πῶς ἔχει πρὸς τὴν τῶν χρόνων τάξιν ὑπογράψω. φησὶ δὲ οὕτω. "μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐξ Αἰγύπτου τὸν λαὸν τῶν ποιμένων εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ ἐκβαλὼν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου βασιλεὺς Τέθμων 5 σις ἐβασίλευσε μετὰ ταῦτα ἔτη εἰκοσι πέντε καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἐτελεύτησε, καὶ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ υἱὸς Χέβρων ἔτη τρισκαίδεκα, μεθ' ὃν Ἀμένωφισ εἰκοσι καὶ μῆνας ἑπτὰ, τοῦ δὲ ἀδελφῆ Ἀμεσσίσις εἰκοσι ἕν καὶ μῆνας ἑννέα, τῆς δὲ Μήφρος δώδεκα 10 καὶ μῆνας ἑννέα, τοῦ δὲ Μηφραμουθῶσις εἰκοσι πέντε καὶ μῆνας δέκα, τοῦ δὲ Θωῶσις ἑννέα καὶ μῆνας ὀκτώ, τοῦ δ' Ἀμένωφισ τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα, τοῦ δὲ Ὄρος τριάκοντα ἕξ καὶ μῆνας πέντε, τοῦ δὲ θυγάτηρ Ἀκεγχῆσις δώδεκα καὶ μῆνα ἕνα, τῆς δὲ Ῥάθω- 15 τισ ἀδελφὸς ἑννέα, τοῦ δὲ Ἀκεγχῆσις δώδεκα καὶ μῆνας πέντε, τοῦ δ' Ἀκεγχῆσις ἕτερος δώδεκα καὶ μῆνας τρεῖς, τοῦ δὲ Ἀρμαῖσις τέσσαρα καὶ μῆνα ἕνα, τοῦ δὲ Ῥαμέσσης ἕν καὶ μῆνας τέσσαρας, τοῦ δὲ Ἀρμέσσης Μιαμμοῦ ἑξήκοντα ἕξ καὶ μῆνας δύο, τοῦ δὲ 20 Ἀμένωφισ δέκα καὶ ἑννέα καὶ μῆνας ἕξ, τοῦ δὲ Σέθωσις καὶ Ῥαμέσσης, ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν ἔχων δύναμιν. οὗτος τὸν μὲν ἀδελφὸν Ἀρμαῖν ἐπίτροπον τῆς Αἰγύπτου κατέστησε, καὶ πᾶσαν μὲν αὐτῷ τὴν ἄλλην βασιλικὴν περιέθηκεν ἑξουσίαν, μόνον δὲ ἐνετείλατο 25 διάδημα μὴ φορεῖν, μηδὲ τὴν βασιλῖδα μητέρα τε τῶν τέκνων ἀδικεῖν, ἀπέχεσθαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων βασιλικῶν παλλακίδων. αὐτὸς δὲ ἐπὶ Κύπρου καὶ Φοινίκῃ καὶ πάλιν Ἀσσυρίους τε καὶ Μήδους στρατεύσας, ἅπαντας, τοὺς μὲν δόρατι τοὺς δὲ ἀμαχητί, φόβῳ δὲ τῆς 30 πολλῆς δυνάμεως, ὑποχειρίους ἔλαβε. καὶ μέγα φρονήσας ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις ἔτι καὶ θαρσαλέωτερον ἐπο-

ρεύετο, τὰς πρὸς ἀνατολὰς πόλεις τε καὶ χώρας καταστρεφόμενος. χρόνου τε ἱκανοῦ γεγονότος Ἀρμαῖσις ὁ καταλειφθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ πάντα τοῦμπαλιν οἷς ὁ ἀδελφὸς παρήγει μὴ ποιεῖν ἀδεῶς ἔπραττεν· καὶ γὰρ τὴν 5 βασιλῖδα βιαίως ἔσχε, καὶ ταῖς ἄλλαις παλλακίσιν ἀπειθῶς διετέλει χρώμενος, πειθόμενος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων διάδημα ἐφόρει, καὶ ἀντήρε τῷ ἀδελφῷ. ὁ δὲ τεταγμένος ἐπὶ τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου γράψας βιβλίον ἐπεμφε τῷ Σέθῳσι, δηλῶν αὐτῷ πάντα, καὶ 10 ὅτι ἀντήρεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀρμαῖσις. παραχρῆμα οὖν ὑπέστρεψεν εἰς Πηλούσιον, καὶ ἐκράτησε τῆς ἰδίας βασιλείας. ἡ δὲ χώρα ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος Αἰγυπτος· λέγει γὰρ ὅτι ὁ μὲν Σέθωσις ἐκαλεῖτο Αἰγυπτος, Ἀρμαῖσις δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λα- 15 ναός."

ταῦτα μὲν ὁ Μανεθῶν, δηλὸν δὲ ἐστὶν ἐκ τῶν εἰ- 16 ρημένων ἐτῶν τοῦ χρόνου συλλογισθέντος ὅτι οἱ καλούμενοι ποιμένες, ἡμετέροι δὲ πρόγονοι, τρισὶ καὶ ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίοις πρόσθεν ἔτεσιν ἐκ τῆς Αἰ- 20 γύπτου ἀπαλλαγέντες τὴν χώραν ταύτην ἐπώκησαν ἢ Λαναὸν εἰς Ἀργὸς ἀφικέσθαι. καίτοι τοῦτον ἀρχαιότατον Ἀργεῖοι νομίζουσι. δύο τοίνυν ὁ Μανεθῶν ἡμῖν τὰ μέγιστα μεμαρτύρηκεν ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων, πρῶτον μὲν τὴν ἐτέρωθεν ἄφιξιν εἰς Αἰ- 25 γυπτον, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγὴν οὕτως ἀρχαίαν τοῖς χρόνοις ὡς ἐγγύς που προτερεῖν αὐτὴν τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι χιλίοις. ὑπὲρ ὧν δ' ὁ Μανεθῶν οὐκ ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁμολόγηκεν, ἐκ τῶν ἀδεσπότης μυθολογουμένων προστέθει- 30 κεν, ὅστερον ἐξελέγξω κατὰ μέρος, ἀποδεικνύς τὴν ἀπίθανον αὐτοῦ ψευδολογίαν.

βούλωμαι τοίνυν ἀπὸ τούτων ἔτι μετελθεῖν ἐπὶ τὰ 17

παρὰ τοῖς Φοίνιξιν ἀναγεγραμμένα περὶ τοῦ γένους  
 ἡμῶν, καὶ τὰς ἐξ ἐκείνων μαρτυρίας παρασχέιν. ἔστι  
 τοίνυν παρὰ Τυρίοις πολλῶν ἐτῶν γράμματα, δημο-  
 σία γεγραμμένα καὶ πεφυλαγμένα λίαν ἐπιμελῶς, περὶ  
 τῶν παρ' αὐτοῖς γενομένων καὶ πρὸς ἀλλήλους πρα-  
 χθέντων μνήμης ἀξίων. ἐν τούτοις γέγραπται ὅτι ἐν  
 Ἱεροσολύμοις ᾠκοδομήθη ναὸς ὑπὸ Σολομῶνος τοῦ βα-  
 σιλέως ἔτεσι θάττων ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν  
 καὶ μῆσιν ὀκτώ τοῦ κτίσαι Τυρίουσ Καρχηδόνα. ἀνε-  
 γράφη δὲ παρ' ἐκείνοις ἢ τοῦ ναοῦ κατασκευῆ τοῦ  
 παρ' ἡμῖν· Εἰρωμος γὰρ ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς φί-  
 λος ἦν τοῦ βασιλέως ἡμῶν Σολομῶνος, πατρικὴν πρὸς  
 αὐτὸν φιλίαν διαδεδεγμένος. αὐτὸς οὖν συμφιλιτι-  
 μούμενος εἰς τὴν τοῦ κατασκευάσματος τῷ Σολομῶνι  
 λαμπρότητα, χρυσίου μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἔδωκε τά-  
 λαντα, τεμῶν δὲ καλλίστην ὕλην ἐκ τοῦ ὄρους ὃ κα-  
 λεῖται Λίβανος, εἰς τὸν ὄροφον ἀπέστειλεν. ἀντεδώ-  
 ρήσατο δὲ αὐτὸν ὁ Σολομῶν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ γῆ  
 κατὰ χώραν τῆς Γαλιλαίας τῇ Χαβουλαῶν λεγομένη.  
 μάλιστα δὲ αὐτοὺς εἰς φιλίαν τῆς σοφίας συνήγευ ἐπι-  
 θυνμία· προβλήματα γὰρ ἀλλήλοις ἀντεπέστελλον λύειν  
 κελύοντες, καὶ κρείττων ἐν τούτοις ἦν ὁ Σολομῶν καὶ  
 τὰλλα σοφώτερος. σώζονται δὲ μέχρι νῦν παρὰ τοῖς  
 Τυρίοις πολλὰ τῶν ἐπιστολῶν ἃς ἐκείνοι πρὸς ἀλλή-  
 λους ἔγραψαν. ὅτι δ' οὐ λόγος ἐστὶν ὑπ' ἐμοῦ συγ-  
 κείμενος ὁ περὶ τῶν παρὰ τοῖς Τυρίοις γραμμάτων,  
 παραθήσομαι μάρτυρα Δίου, ἄνδρα περὶ τὴν Φοινικι-  
 κὴν ἱστορίαν ἀκριβῆ γεγονέναι πεπιστευμένον. οὗτος  
 τοίνυν ἐν ταῖς περὶ Φοινικῶν ἱστορίαις γράφει τὸν τρό-  
 πον τοῦτον. "Ἀβιβάλου τελευτήσαντος ὁ υἱὸς αὐτοῦ  
 Εἰρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη  
 τῆς πόλεως προσέχρωσε, καὶ μείζον τὸ ἄστυ πεποίηκε,

καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερόν καθ' ἑαυτὸ ὄν ἐν  
 νήσῳ, χώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει  
 καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασι ἐκόσμησεν· ἀναβάς δὲ εἰς  
 τὸν Λίβανον ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ναῶν κατα-  
 σκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολο-  
 μῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἰρωμον αἰνίγματα καὶ  
 παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιούν, τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα δια-  
 κρίναι τῷ λύσαντι χρήματα ἀποινεῖν. ὁμολογήσαντα  
 δὲ τὸν Εἰρωμον, καὶ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγ-  
 ματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλώ-  
 σαι. εἶτα δὴ Ἀβδήμονόν τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προ-  
 τεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἢ μὴ λύ-  
 σαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρωμῶ προσαποτίσαι  
 χρήματα."

Διὸς μὲν οὕτω περὶ τῶν προειρημένων ἡμῖν με-  
 μαρτύρηκεν· ἀλλὰ πρὸς τούτῳ παραθήσομαι Μέναν-  
 ὄρον τὸν Ἐφέσιον. γέγραφε δὲ οὗτος τὰς ἐφ' ἑκάστου  
 τῶν βασιλέων πράξεις παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ βαρβά-  
 ροις γενομένας, ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ἐπιχωρίων γραμμά-  
 των σπουδάσας τὴν ἱστορίαν μαθεῖν. γράφων δὲ περὶ  
 τῶν βεβασιλευκότων ἐν Τύρῳ, ἔπειτα γενόμενος κατὰ  
 τὸν Εἰρωμον, ταῦτα φησί. "τελευτήσαντος δὲ Ἀβι-  
 βάλου διεδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρω-  
 μος, ὃς βιώσας ἔτη πενήκοντα τρία ἐβασίλευσεν ἔτη  
 τριάκοντα τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸν εὐρύχωρον, τὸν τε  
 χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ Διὸς ἀνέθηκεν, ἐτι τε  
 ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ λεγομένου  
 ὄρους Λιβάνου, κέδρινα ξύλα εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέ-  
 γας, καθελῶν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ καινοὺς ᾠκοδόμησε,  
 τὸ τε τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ἀστάρτης τέμενος ἀνέ-  
 ρευσσε, καὶ τὸ μὲν τοῦ Ἡρακλέους πρῶτον ἐποίησατο  
 ἐν τῷ Περιτίῳ μηνί, εἶτα τὸ τῆς Ἀστάρτης, ὁπότε

Τιτυοῖς ἐπεστράτευσεν μὴ ἀποδιδούσι τοὺς φόρους, οὓς καὶ ὑποτάξας ἑαυτῷ πάλιν ἀνέστρεψεν. ἐπὶ τούτου δὲ τις ἦν Ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἐνίκα τὰ προβλήματα ἃ ἐπέτασσε Σολομῶν ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεὺς·

ψηφίζεται δὲ ὁ χρόνος ἀπὸ τούτου τοῦ βασιλείως ἄχρι τῆς Καρχηδόνης κτίσεως οὕτως. ἑτελεύτησαντος Εἰρώμου διεδέξατο τὴν βασιλείαν Βαλεάζαρος ὁ υἱός, ὃς βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα τρία ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ. μετὰ τούτου Ἀβδάστρατος ὁ αὐτοῦ υἱὸς βιώσας ἔτη εἴκοσι ἑννέα ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. τούτου οἱ τῆς τροφῆς αὐτοῦ υἱοὶ τέσσαρες ἐπιβουλεύσαντες ἀπέλεσαν, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα. μεθ' οὓς Ἀσταρτος ὁ Δελαιαστάρτου, ὃς βιώσας ἔτη πενήκοντα τέσσαρα ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα. μετὰ τούτου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀσέρουμος βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ πενήκοντα ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. οὗτος ἀπώλετο ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Φέλητος, ὃς λαβὼν τὴν βασιλείαν ἤρξε μῆνας ὀκτώ, βιώσας ἔτη πενήκοντα. τούτου ἀνείλεν Εἰθώβαλος ὁ τῆς Ἀστάρτης ἱερεὺς, ὃς βασιλεύσας ἔτη τριάκοντα δύο ἐβίωσεν ἔτη ἑξήκοντα ὀκτώ. τούτου διεδέξατο Βαδέζωρος υἱός, ὃς βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα πέντε ἐβασίλευσεν ἔτη ἕξ. τούτου διάδοχος γέγονε Μάτρημος ὁ υἱός, ὃς βιώσας ἔτη τριάκοντα δύο ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. τούτου διάδοχος γέγονε Φυγμαλίων, βιώσας δ' ἔτη πενήκοντα ἕξ ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἑπτὰ. ἐν δὲ τῷ ἐπ' αὐτοῦ ἑβδόμῳ ἔτει ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ φρυγούσα ἐν τῇ Λιβύῃ πόλιν ὠκοδόμησε Καρχηδόνα. συνάγεται δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Εἰρώμου βασιλείας ἄχρι Καρχηδόνης κτίσεως ἔτη οὐκ ἄνωγ' ἑξήκοντα ἑπτὰ. ἐπεὶ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Εἰρώμου βασιλείας ἐν Ἱεροσολύμοις ὠκοδομήθη ὁ ναός, γέγονεν οὖν ἀπὸ τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ ναοῦ ἄχρι

Καρχηδόνης κτίσεως ἔτη ἑκατὸν τεσσαράκοντα τρία, μῆνες ὀκτώ.

τῆς μὲν οὖν παρὰ Φοινίκων μαρτυρίας τί δεῖ προσθεῖναι πλείω; βλέπεται γὰρ τάληθες ἰσχυρῶς ὁμολογημένον. καὶ πολὺ δὴ πού προάγει τῆς τοῦ νεῶ κατασκευῆς ἢ τῶν προγόνων ἡμῶν εἰς τὴν χώραν ἄφιξις· ὅτε γὰρ αὐτὴν πᾶσαν πολέμῳ παρέλαβον, τότε τὸν νεῶν κατεσκευάσαν. καὶ ταῦτα σαφῶς ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ὑπ' ἐμοῦ δεδήλωται διὰ τῆς ἀρχαιολογίας.

λέξω δὲ νῦν ἤδη τὰ παρὰ Χαλδαίοις ἀναγεγραμμένα καὶ ἱστορούμενα περὶ ἡμῶν, ἅπερ ἔχει πολλὴν ὁμολογίαν καὶ περὶ τῶν ἄλλων τοῖς ἡμετέροις γράμμασι. μάρτυς δὲ τούτων Βηρωσσός, ἀνὴρ Χαλδαῖος μὲν τὸ γένος, γνώριμος δὲ τοῖς περὶ παιδείαν ἀναστρεφομένοις, ἐπειδὴ περὶ τε ἀστρονομίας καὶ περὶ τῶν παρὰ Χαλδαίοις φιλοσοφουμένων αὐτὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξήνεγκε τὰς συγγραφάς. οὗτος τοίνυν ὁ Βηρωσσὸς ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐπακολουθῶν ἀναγραφαῖς περὶ τε τοῦ γενομένου κατακλισμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καθάπερ Μωϋσῆς οὕτως ἱστορήσει, καὶ περὶ τῆς λάρνακος ἐν ἧ' Νῶχος ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγὸς διεσώθη, προσενεχθείσης αὐτῆς ταῖς ἀκρωρείαις τῶν Ἀρμενίων ὄρων. εἶτα τοὺς ἀπὸ Νώχου καταλέγων καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῖς προστιθεὶς ἐπὶ Ναβοπαλάσσαρον παραγίνεται, τὸν Βαβυλῶνος καὶ Χαλδαίων βασιλέα, καὶ τὰς τούτου πράξεις ἀφηγούμενος λέγει τίνα τρόπον πέμψας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν γῆν τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ Ναβουχοδονόσορον μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἐπειδήπερ ἀφιστῶτας αὐτοὺς ἐπέψητο, πάντων ἐκράτησε, καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅπως τε

πάντα τὸν παρ' ἡμῶν λαὸν ἀναστήσας εἰς Βαβυλῶνα μετώκισεν. συνέβη δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐρημοθῆναι χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα μέχρι Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως. κρατήσῃ δὲ φησι τὸν Βαβυλώνιον Αἰγύπτου Συρίας Φοινίκης Ἀραβίας, πάντας [δὲ] ὑπερ-  
 5 βαλλόμενον ταῖς πράξεσι τοὺς πρὸ αὐτοῦ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βεβασιλευκότας. εἶθ' ἕξῃς ὑποκαταβάς ὀλίγον ὁ Βηρωσδὸς πάλιν παρατίθεται ἐν τῇ τῆς ἀρχαιότητος ἱστοριογραφίᾳ· αὐτὰ δὲ παραθήσομαι τὰ τοῦ Βηρωσσοῦ, τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον. "ἀκούσας  
 10 δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβοπαλάσσαρος ὅτι ὁ τεταγμένος σατραπῆς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὴν Συρίαν τὴν Κόλην καὶ τὴν Φοινίκην τόποις ἀποστάτης γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς εἶτι κακοπαθεῖν, συστήσας τῷ υἱῷ Ναβουχοδοноσόρω ὄντι εἶτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς  
 15 δυνάμεως, ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ Ναβουχοδοноσόρος τῷ ἀποστάτῃ καὶ παραταξάμενος αὐτοῦ τε ἐκνρίενσε καὶ τὴν χώραν ἐξαντῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποίησεν. τῷ δὲ πατρὶ αὐτοῦ συνέβη  
 20 Ναβοπαλασσάρῳ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, εἶτη βεβασιλευκότι εἴκοσιν ἑννέα. αἰσθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν Ναβουχοδοноσόρος, καταστήσας τὰ κατὰ τὴν Αἰγύπτου πράγματα καὶ τὴν  
 25 λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ τῶν κατὰ τὴν Αἰγύπτου ἔθνῶν συντάξας τισὶ τῶν φίλων μετὰ βαρυτάτης δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστός παρεγένετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Βαβυλῶνα. καταλαβὼν δὲ τὰ  
 30 πράγματα διοικούμενα ὑπὸ Χαλδαίων καὶ διατηρουμένην τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυ-

ριεύσας ἐξ ὀλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις παραγενομένοις συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδαιοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις ἀποδείξαι, αὐτὸς δὲ ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων τὸ τε Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν ἀνακαινίσας καὶ ἑτέραν ἐξώθεν προσχαρισάμενος πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κατασκευάζειν, ὑπερεβά-  
 10 λετο τρεῖς μὲν τῆς ἐνδοῦ πόλεως περιβόλους τρεῖς δὲ τῆς ἔξω τούτων, τοὺς μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τοὺς δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπροεπῶς, προσκατεσκεύακε τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεία ἐχόμενα ἐκείνων, ὑπεραίροντα  
 15 ἀνάστημα καὶ τὴν πολλὴν πολυτέλειαν. μακρὰ δ' ἴσως ἔσται εἰάν τις ἐξηγήται, πλὴν ὄντα γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ὡς μεγάλα καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθη ἡμέραις πεντεκαίδεκα. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις ἀναλήμματα λίθινα  
 20 ὑψηλὰ ἀνοικοδομήσας καὶ τὴν ὄψιν ἀποδοῦς ὁμοιότατην τοῖς ὄρεσι, καταφυτεύσας δένδροισι παντοδαποῖς ἐξειργάσατο, καὶ κατασκευάσας τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς ὄρειας διαθέσεως, τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ τὴν  
 25 Μηδίαν τόποις."

ταῦτα μὲν οὗτος ἱστόρησε περὶ τοῦ προειρημένου βασιλέως, καὶ πολλὰ πρὸς τούτοις ἐν τῇ τρίτῃ βίβλῳ τῶν Χαλδαϊκῶν, ἐν ἣ μέρεται τοῖς Ἑλληνικοῖς συγγραφεῦσιν ὡς μάτην οἰομένοις ὑπὸ Σεμιράμεως τῆς Ἀσσυρίας κτισθῆναι τὴν Βαβυλῶνα, καὶ τὰ θαυμάσια κατασκευασθῆναι περὶ αὐτὴν ὑπ' ἐκείνης ἔργα ψευδῶς γεγραφόσι. καὶ κατὰ ταῦτα τὴν μὲν τῶν Χαλδαίων

γραφὴν ἀξιόπιστον ἡγήτεον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρχείοις τῶν Φοινίκων σύμφωνα τοῖς ὑπὸ Βηρωσσοῦ λεγομένοις ἀναγράφεται περὶ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως, ὅτι καὶ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Φοινίκην ἀπασαν ἐκεῖνος κατεστρέψατο. περὶ τούτων γοῦν συμφωνεῖ καὶ Φιλόστρατος ἐν ταῖς ἱστορίαις, μνησθεὶς τῆς Τύρου πολιορκίας, καὶ Μεγασθένης ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἰνδικῶν, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειράται τὸν προειρημένον βασιλέα τῶν Βαβυλωνίων Ἡρακλέους ἀνδρεία καὶ μεγέθει πράξεων διενηνοχέαι· καταστρέφασθαι γὰρ αὐτὸν φησι καὶ Λιβύης τὴν πολλὴν καὶ Ἰβηρίαν. τὰ δὲ περὶ τοῦ ναοῦ προειρημένα τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι κατεπερήσθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἐπιστρατευσάντων, ἤρξατο δὲ πάλιν ἀνοικοδομεῖσθαι Κύρου τῆς Ἀσίας τὴν βασιλείαν παρειληφότες, ἐκ τῶν Βηρωσσοῦ σαφῶς ἐπιδειχθήσεται παρατεθέντων. λέγει γὰρ οὕτω διὰ τῆς τρίτης. "Ναβουχοδονόσορος μὲν οὖν μετὰ τὸ ἄρξασθαι τοῦ προειρημένου τείχους ἐμπεσὼν εἰς ἀρρωστίαν μετηλλάξατο τὸν βίον, βασιλευκῶς ἔτη τεσσαράκοντα τρία, τῆς δὲ βασιλείας κύριος ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εὐειλιμαράδουχος. οὗτος προστάς τῶν πραγμάτων ἀνόμως καὶ ἀσελγῶς, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ τὴν ἀδελφὴν ἔχοντος αὐτοῦ Νηριγλισσοόρου ἀνηρέθη, βασιλεύσας ἔτη δύο. μετὰ δὲ τὸ ἀναιρεθῆναι τοῦτον διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν ὁ ἐπιβουλεύσας αὐτῷ Νηριγλισσοόρος ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. τούτου υἱὸς Λαβοροσοάρχοδος ἐκυρίευσεν μὲν τῆς βασιλείας παῖς ὢν μῆνας ἑννέα, ἐπιβουλευθεὶς δὲ διὰ τὸ πολλὰ ἐμφαίνειν κακότητη ὑπὸ τῶν φίλων ἀπετυμπανίσθη. ἀπολομένου δὲ τούτου συνελθόντες οἱ ἐπιβουλεύσαντες αὐτῷ κοινῇ τὴν βασιλείαν περιέθησαν Ναβοννήδῳ τινὶ τῶν ἐκ Βαβυλωνίων,

νος, ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπισυστάσεως. ἐπὶ τούτου τὰ περὶ τὸν ποταμὸν τείχη τῆς Βαβυλωνίων πόλεως ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου κατεκοσμήθη. οὔσης δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ ἔτει, προεξεληλυθὼς Κύρος ἐκ τῆς Περσίδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ καταστρεψάμενος τὴν λοιπὴν Ἀσίαν πᾶσαν, ὤρμησεν ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας. αἰσθόμενος δὲ Ναβόννηδος τὴν ἐφοδὸν αὐτοῦ, ἀπαντήσας μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ παραταξάμενος, ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ φυγῶν ὀλιγοστός συνελκείσθη εἰς τὴν Βορσιπηνῶν πόλιν. Κύρος δὲ Βαβυλῶνα καταλαβόμενος, καὶ συντάξας τὰ ἔξω τῆς πόλεως τείχη κατασκάψαι διὰ τὸ λίαν αὐτῷ πραγματικὴν καὶ δυσάλωτον φανῆναι τὴν πόλιν, ἀνέξεν ἐπὶ Βόρσιππον, ἐκπολιορκήσων τὸν Ναβόννηδον. τοῦ δὲ Ναβοννήδου οὐχ ὑπομείναντος τὴν πολιορκίαν ἀλλ' ἐγχειρίσαντος αὐτὸν πρότερον, χρησάμενος Κύρος φιλανθρωπῶς, καὶ δοῦς οἰκητήριον αὐτῷ Καρμανίαν, ἐξέπεμψεν ἐκ τῆς Βαβυλωνίας. Ναβόννηδος μὲν οὖν τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου διαγενομένος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ κατέστρεψε τὸν βίον." ταῦτα συμφωνοῦν ἔχει ταῖς ἡμετέραις βίβλοις τὴν ἀλήθειαν. γέγραπται γὰρ ἐν αὐταῖς ὅτι Ναβουχοδονόσορος ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔτει τὸν παρ' ἡμῖν ναὸν ἠρήμωσεν, καὶ ἦν ἀφανὴς ἐπὶ ἔτη πενήκοντα, δευτέρῳ δὲ τῆς Κύρου βασιλείας ἔτει τῶν θεμελίων ὑποβληθέντων, δευτέρῳ πάλιν τῆς Δαρείου βασιλείας ἀπετελέσθη. προσθήσω δὲ καὶ τὰς τῶν Φοινίκων ἀναγραφάς· οὐ γὰρ παραλειπτέον τῶν ἀποδείξεων τὴν περιουσίαν. ἔστι δὲ τοιαύτη τῶν χρόνων ἡ καθαρίθμησις. "ἐπὶ Εἰθωβάλου τοῦ βασιλέως ἐπολιόρκησε Ναβουχοδονόσορος τὴν Τύρον ἐπ' ἔτη τρισκαίδεκα. μετὰ τούτου ἐβασίλευσε Βαάλ ἔτη δέκα.

μετὰ τοῦτον δικασταὶ κατεστάθησαν καὶ ἐδίκασαν, Ἐκνίβαλος Βασιλάχου μῆνας δύο, Χέλβης Ἀβδαίου μῆνας δέκα, Ἀββαφος ἀρχιερεὺς μῆνας τρεῖς, Μύτγονος καὶ Γεράστρατος τοῦ Ἀβδηλέμου δικασταὶ ἔτη ἕξ, ὧν μεταξὺ ἐβασίλευσε Βαλάτορος ἐνιαυτὸν ἓνα. τούτου τελευτήσαντος ἀποστείλαντες μετεπέμψαντο Μέρβαλον ἐκ τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. τούτου τελευτήσαντος μετεπέμψαντο τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Εἰρώμον, ὃς ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσιν. ἐπὶ τούτου Κῦρος Περσῶν ἐδυνάστευσεν." οὐκοῦν ὁ σύμ-<sup>10</sup>πας χρόνος ἔτη πενήκοντα τέσσαρα καὶ τρεῖς μῆνες πρὸς αὐτοῖς· ἐβδόμῳ μὲν γὰρ ἔτει τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας ἤρξατο πολιορκεῖν Τύρον, τεσσαρεσκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Εἰρώμου Κῦρος ὁ Πέρσης τὸ κράτος παρέλαβεν. καὶ σύμφωνα μὲν ἐπὶ τοῦ ναοῦ<sup>15</sup> τοῖς ἡμετέροις γράμμασι τὰ Χαλδαίων καὶ Τυρίων, ὁμολογημένη δὲ καὶ ἀναντίρρητος ἡ περὶ τῶν εἰρημένων μοι μαρτυρία τῆς τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχαιότητος. τοῖς μὲν οὖν μὴ σφόδρα φιλονείκοις ἀρκέσειν ὑπο-<sup>22</sup>λαμβάνω τὰ προειρημένα, δεῖ δ' ἄρα καὶ τῶν ἀπιστούντων ταῖς μὲν ἐν τοῖς βαρβάροις ἀναγραφαῖς, μόνοις δὲ τοῖς Ἑλλήσι πιστεῦειν ἀξιούντων ἀποπληρῶσαι τὴν ἐπιζήτησιν, καὶ παρασχεῖν πολλοὺς καὶ τούτων ἐπισταμένους τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ καθ' ὃ καιρὸς ἦν αὐτοῖς, μνημονεύοντας παραθέσθαι ἐν ἰδίοις αὐτῶν συγ-<sup>25</sup>γράμμασιν. Πυθαγόρας τοίνυν ὁ Σάμιος ἀρχαῖος ὢν, σοφία δὲ καὶ τῇ περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ πάντων ὑπελημμένος διενεγκεῖν τῶν φιλοσοφησάντων, οὐ μόνον ἐγνωκῶς τὰ παρ' ἡμῖν δηλὸς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ζηλωτῆς αὐτῶν ἐκ πλείστου γεγεννημένος. αὐτοῦ μὲν οὖν οὐ-<sup>30</sup>δὲν ὁμολογεῖται σύγγραμμα, πολλοὶ δὲ τὰ περὶ αὐτὸν ἱστορήκασιν, καὶ τούτων ἐπισημώτατός ἐστιν Ερμιππος,

ἀνὴρ περὶ πᾶσαν ἱστορίαν ἐπιμελής. λέγει τοίνυν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ Πυθαγόρου βιβλίων ὅτι Πυθαγόρας, ἐνὸς αὐτῶν τῶν συνουσιαστῶν τελευτήσαντος, τοῦνομα Καλλιφῶντος, τὸ γένος Κροτωνιάτου, τὴν<sup>5</sup> ἐκείνου ψυχὴν ἔλεγε συνδιατρίβειν αὐτῷ καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ ὅτι παρεκελεύετο μὴ διέρχεσθαι τόπον ἐφ' ὃν ἂν ὄνος ὀκλάσῃ, καὶ τῶν διψίων ὑδάτων ἀπέχεσθαι, καὶ πάσης ἀπέχειν βλασφημίας. εἶτα προστίθησι μετὰ ταῦτα καὶ τάδε· "ταῦτα δ' ἔπραττε<sup>10</sup> καὶ ἔλεγε τὰς Ἰουδαίων καὶ Θρακῶν δόξας μιμούμενος καὶ μεταφέρων εἰς ἑαυτόν." λέγεται γὰρ ὡς ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος πολλὰ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις νομίμων εἰς τὴν αὐτοῦ μετενεγκεῖν φιλοσοφίαν. ἦν δὲ καὶ κατὰ πόλεις οὐκ ἄγνωστον ἡμῶν πάλαι τὸ ἔθνος, καὶ<sup>15</sup> πολλὰ τῶν ἔθνων εἰς τινὰς ἤδη διαπεφοιτῆκει καὶ ζήλον παρ' ἐνίοις ἤξιούτο. δηλοῖ δὲ ὁ Θεόφραστος ἐν τοῖς περὶ νόμων· λέγει γὰρ ὅτι καλύουσιν οἱ Τυρίων νόμοι ξενικούς ὄρκους ὀμνύειν, ἐν οἷς μετὰ τινῶν ἄλλων καὶ τὸν καλούμενον ὄρκον κορβάν καταριθμεῖ.<sup>20</sup> παρ' οὐδενὶ δ' ἂν οὗτος εὐρεθεῖη πλὴν μόνοις Ἰουδαίοις, δηλοῖ δ', ὡς ἂν εἴποι τις, ἐκ τῆς Ἑβραίων μεθερμηνευόμενος διαλέκτου, δῶρον θεοῦ.

καὶ μὴν οὐδὲ Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἠγνόηκεν ἡμῶν τὸ ἔθνος, ἀλλὰ τρόπῳ τινὶ φαίνεται μεμνη-<sup>25</sup>μένος. περὶ γὰρ Κόλχων ἱστορῶν ἐν τῇ δευτέρῃ βίβλῳ φησὶν οὕτως. "μοῦνοι δὲ πάντων" φησὶ "Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτέμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ οὗτοι ὁμολογοῦσιν παρ' Αἰγυπτίων μεμαθη-<sup>30</sup>κέναι. Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερωάδοντα καὶ Παρθένιου ποταμόν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισιν ἀστυγείτονες ὄντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γὰρ

εἰσιν οἱ περιτεμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπῶν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον." οὐκοῦν εἶρηκε Σύρους τοὺς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ περιτέμνεσθαι· τῶν δὲ τῆν Παλαιστίνην κατοικούντων μόνου τοῦτο ποιοῦσιν Ἰουδαῖοι. τοῦτο ἄρα γνώσκων εἶρηκε περὶ αὐτῶν.

καὶ Χοιρίλος δὲ ἀρχαιότερος γενόμενος ποιητῆς μέμνηται τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὅτι συνεστράτευται Ξέρξῃ τῷ Περσῶν βασιλεῖ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καταριθμησάμενος γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τελευταῖον καὶ τὸ ἡμέτερον ἐνέταξε, λέγων

τῷ δ' ὅπιθεν διέβαινε γένος θανασιῶν ἰδέσθαι,  
γλώσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες·  
ῶκεν δ' ἐν Σόλυμοις ὄρεσι πλατέῃ ἐπὶ λίμνῃ,  
ἀνχμαλέου κορυφᾶς, τροχοκούριδες· αὐτὰρ ὑπερθεν  
ἵππων δαυτὰ πρόσωπ' ἐφόρειν ἐσκληκότα καπνῷ.

δηλον οὖν ἐστίν, ὡς οἶμαι, πᾶσιν ἡμῶν αὐτὸν μεμνησθαι τῷ καὶ τὰ Σόλυμα ὄρη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἶναι χώρα, ἃ κατοικοῦμεν, καὶ τὴν Ἀσφαλιτίνην λεγομένην λίμνην· αὕτη γὰρ πασῶν τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ λίμνη πλατυτέρα καὶ μεῖζων καθέστηκεν.

καὶ Χοιρίλος μὲν οὕτω μέμνηται ἡμῶν· ὅτι δὲ οὐ μόνον ἠπίσταντο τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ ἐθαύμαζον ὅσοις αὐτῶν ἐντύχοιεν, οὐκ οἱ φαυλότατοι τῶν Ἑλλήνων ἀλλ' οἱ ἐπὶ σοφίᾳ μάλιστα τεθναμασμένοι, ἡρόδιον γινῶναι. Κλέαρχος γὰρ ὁ Ἀριστοτέλους ὦν μαθητῆς καὶ τῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου φιλοσόφων οὐδενὸς δευτέρου, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ὕπνου βιβλίῳ φησὶν Ἀριστοτέλην τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ περὶ τινος ἀνδρὸς Ἰουδαίου ταῦτα ἰστορεῖν, αὐτῷ τε τὸν λόγον Ἀριστοτέλει ἀνατίθησι. ἔστι δ' οὕτω γεγραμμένον. "ἀλλὰ τὰ μὲν πολ-

λὰ μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, ὅσα δ' ἔχει τῶν ἐκείνου θαυμασιότητά τινα καὶ φιλοσοφίαν, ὁμοίως διελεῖν οὐ χεῖρον. σαφῶς δ' ἴσθι" εἶπεν Ὑπεροχίδῃ, ὄνειροις ἴσα σοι δόξω λέγειν." καὶ ὁ Ὑπεροχίδης εὐλαβούμενος δι' αὐτὸ γὰρ ἔφη· τοῦτο καὶ ζητοῦμεν ἀκούσαι πάντες." οὐκοῦν" εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης· κατὰ τὸ τῶν ἡγορικῶν παράγγελμα, τὸ γένος αὐτοῦ πρώτον διέλωμεν, ἵνα μὴ ἀπειθῶμεν τοῖς τῶν ἀπαγγελιῶν διδασκάλοις." λέγε" εἶπεν ὁ Ὑπεροχίδης· ὅ τι σοι δοκεῖ." κάκεινος τοῦνυ τὸ μὲν γένος ἦν Ἰουδαῖος ἐκ τῆς Κοίλης Συρίας, αὐτοὶ δὲ εἰσιν ἀπόγονοι τῶν ἐν Ἰνδοῖς φιλοσόφων. καλοῦνται δέ, ὡς φασίν, οἱ φιλόσοφοι παρὰ μὲν Ἰνδοῖς Καλανοί, παρὰ δὲ Σύροις Ἰουδαῖοι, τοῦνομα λαβόντες ἀπὸ τοῦ τόπου· προσαγορεύεται γὰρ ὃν κατοικοῦσι τόπον Ἰουδαία. τὸ δὲ τῆς πόλεως αὐτῶν ὄνομα πάνυ σχολιόν ἐστίν· Ἱερουσαλήμ γὰρ αὐτὴν καλοῦσιν. οὗτος οὖν ὁ ἄνθρωπος ἐπιξενούμενός τε πολλοῖς καὶ τῶν ἄνω τόπων εἰς τοὺς ἐπιθαλαττίους ὑποκαταβαίνων Ἑλληνικὸς ἦν, οὐ τῇ διαλέκτῳ μόνου ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ τότε διατριβόντων ἡμῶν περὶ τὴν Ἀσίαν, παραβαλὼν εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους ἐν οἷς ἦμεν, ἐντυγχάνει ἡμῖν τε καὶ τισιν ἑτέροις τῶν σχολαστικῶν, πειρωμένος αὐτῶν τῆς σοφίας. ὡς δὲ πολλοῖς τῶν ἐν παιδείᾳ συνφικεῖατο, παρεδίδου τι μᾶλλον ὧν εἶχεν." ταῦτ' εἶρηκεν Ἀριστοτέλης παρὰ τῷ Κλέαρχῳ, καὶ προσέτι πολλὴν καὶ θαυμασίον καρτερίαν τοῦ Ἰουδαίου ἀνδρὸς ἐν τῇ διαίτῃ καὶ σωφροσύνῃ διεξιῶν. ἔνεστι δὲ τοῖς βουλομένοις ἐξ αὐτοῦ τὸ πλέον γινῶναι τοῦ βιβλίου· φυλάττομαι γὰρ ἐγὼ τὰ πλείω τῶν ἱκανῶν παρατίθεσθαι.

Κλέαρχος μὲν οὖν ἐν παρεκβάσει ταῦτ' εἶρηκεν (τὸ γὰρ προκείμενον αὐτῷ ἦν ἕτερον), οὕτως ἡμῶν

μνημονεύσας· Ἐκαταῖος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης, ἀνὴρ φιλόσοφος ἅμα καὶ περὶ τὰς πράξεις ἰκανώτατος, Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ συναμαύσας καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου συγγενόμενος, οὐ παρέργως, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν Ἰουδαίων συγγέγραφε βιβλίον, ἐξ οὗ βούλομαι κεφαλαιωδῶς ἐπιδραμεῖν ἔνια τῶν εἰρημένων. καὶ πρῶτον ἐπιδειξῶ τὸν χρόνον· μνημονεύει γὰρ τῆς Πτολεμαίου περὶ Γάζαν πρὸς Δημήτριον μάχης, αὕτη δὲ γέγονεν ἑνδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, ἐπὶ δὲ ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ δεκάτης καὶ ἑκατοστῆς, ὡς ἰστορεῖ Κάστωρ· προσθεὶς γὰρ ταύτην τὴν ὀλυμπιάδα φησὶν· “ἐπὶ ταύτης Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἐνίκα κατὰ Γάζαν μάχῃ Δημήτριον τὸν Ἀντιγόνου, τὸν ἐπικληθέντα πολιορκητήν.” Ἀλέξανδρον δὲ τεθνάναι πάντες ὁμολογοῦσιν ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ὀλυμπιάδος. δῆλον οὖν ὅτι καὶ κατ’ ἐκεῖνον καὶ κατ’ Ἀλέξανδρον ἤμαζεν ἡμῶν τὸ ἔθνος. λέγει τοίνυν ὁ Ἐκαταῖος πάλιν τάδε, ὅτι μετὰ τὴν ἐν Γάζῃ μάχην ὁ Πτολεμαῖος ἐγένετο τῶν περὶ Συρίαν τόπων ἐγκρατής, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων πυνθανόμενοι τὴν ἡπιότητα καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Πτολεμαίου συναπαίρειν εἰς Αἴγυπτον αὐτῷ καὶ κοινωνεῖν τῶν πραγμάτων ἠβουλήθησαν. “ὦν εἰς ἦν” φησὶν “Ἐξεκίας ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀνθρώπος τὴν μὲν ἡλικίαν ὡς ἐξήκοντα ἕξ ἔτων, τῷ δ’ ἀξιώματι τῷ παρὰ τοῖς ὁμοέθνοισι μέγας καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀνόητος, ἔτι δὲ καὶ λέγειν δυνατὸς καὶ τῶν πραγμάτων, εἴπερ τις ἄλλος, ἔμπειρος· καίτοι” φησὶν “οἱ πάντες ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων, οἱ τὴν δεκάτην τῶν γινομένων λαμβάνουτες καὶ τὰ κοινὰ διοικοῦντες, περὶ χιλίους μάλιστα καὶ πεντακοσίους εἰσίν.” πάλιν δὲ τοῦ προειρημένου μνημονεύων ἀνδρὸς “οὗτος” φησὶν “ὁ ἀνθρώπος τετευχῶς

τῆς τιμῆς ταύτης καὶ συνήθης ἡμῖν γενόμενος, παραλάβων τινὰς τῶν μεθ’ ἑαυτοῦ, τὴν διαφορὰν ἀνέγνω πᾶσαν αὐτοῖς· εἶχε γὰρ τὴν κατοίκησιν αὐτῶν καὶ τὴν πολιτείαν γεγραμμένην.” εἶτα Ἐκαταῖος δηλοῖ πάλιν πῶς ἔχομεν πρὸς τοὺς νόμους, ὅτι πάντα πάσχειν ὑπὲρ τοῦ μὴ παραβῆναι τούτους προαιρούμεθα, καλὸν εἶναι νομίζοντες. “τοιγαροῦν” φησὶ “καὶ κακῶς ἀκούοντες ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων καὶ τῶν εἰσαφικνουμένων πάντων, καὶ προπηλακιζόμενοι πολλάκις ὑπὸ τῶν Περσικῶν βασιλέων καὶ σατραπῶν, οὐ δύνανται μεταπεισθῆναι τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ γεγυμνωμένως περὶ τούτων καὶ αἰκίας καὶ θανάτοις δεινοτάτοις μάλιστα πάντων ἀπαντῶσι, μὴ ἀρνούμενοι τὰ πατρῶα.” παρῆχεται δὲ καὶ τεκμήρια τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τῆς περὶ τῶν νόμων οὐκ ὀλίγα. φησὶ γὰρ, Ἀλεξάνδρου ποτὲ ἐν Βαβυλῶνι γενομένου καὶ προελομένου τὸ τοῦ Βήλου πεπτωκὸς ἱερὸν ἀνακαθᾶραι, καὶ πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις ὁμοίως φέρειν τὸν χοῦν προστάξαντος, μόνους τοὺς Ἰουδαίους οὐ προσσχέειν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑπομείναι πληγὰς καὶ ζημίας ἀποτίσαι μεγάλας, ἕως αὐτοῖς συγγνόντα τὸν βασιλέα δοῦναι τὴν ἄδειαν. “τῶν γε μὴν εἰς τὴν χώραν” φησὶ “πρὸς αὐτοὺς ἀφικνουμένων καὶ νεῶς καὶ βωμοὺς κατασκευασάντων ἅπαντα ταῦτα κατέσκαπτον, καὶ τῶν μὲν ζημίαν τοῖς σατραπῆσι ἐξέτινον, περὶ τινῶν δὲ καὶ συγγνώμης μετελάμβανον.” καὶ προσεπιτίθησιν ὅτι δίκαιον ἐπὶ τούτοις αὐτοὺς ἔστι θανατᾶζειν. λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ πολυανθρωπότατον γεγονέναι ἡμῶν τὸ ἔθνος· “πολλὰς μὲν γὰρ ἡμῶν” φησὶν “ἀνασπάστους εἰς Βαβυλῶνα Πέρσαι πρότερον αὐτῶν ἐποίησαν μυριάδας, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον εἰς Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην μετέστησαν διὰ τὴν ἐν Συ-



ρία στάσιν." ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ καὶ τὸ μέγεθος τῆς χώρας ἦν κατοικοῦμεν καὶ τὸ κάλλος ἰσότηρην. "τριακοσίας γὰρ μυριάδας ἀρουρῶν σχεδὸν τῆς ἀρίστης καὶ παμφορωτάτης χώρας νέμονται" φησὶν. "ἡ γὰρ Ἰουδαία τοσαύτη πλάτος ἐστίν." ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν τὰ Ἱεροσόλυμα καλλίστην τε καὶ μεγίστην ἐκ παλαιοτάτου κατοικοῦμεν, καὶ περὶ πλῆθους ἀνδρῶν καὶ περὶ τῆς τοῦ νεῶ κατασκευῆς, οὕτως αὐτὸς διηγείται. "ἔστι γὰρ τῶν Ἰουδαίων τὰ μὲν πολλὰ ὄχυράματα κατὰ τὴν χώραν καὶ κῶμαι, μία δὲ πόλις ὄχυρά πευτήκοντα μάλιστα σταδίων τὴν περίμετρον, ἦν οἰκοῦσι μὲν ἀνθρώπων περὶ δώδεκα μυριάδες, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἱεροσόλυμα. ἐνταῦθα δ' ἔστι κατὰ μέσον μάλιστα τῆς πόλεως περίβολος λίθινος, μήκος ὡς πευτάπλεθρος, εὖρος δὲ πηγῶν ἑκατόν, ἔχων διπλᾶς πύλας. ἐν ᾧ βωμὸς ἔστι τετραγώνος, οὐκ ἐκ τμητῶν ἀλλ' ἐκ συλλέκτων ἀργῶν λίθων οὕτω συγκείμενος, πλευρὰν μὲν ἑκάστην εἴκοσι πηγῶν, ὕψος δὲ δεκάπηχυν. καὶ παρ' αὐτὸν οἶκημα μέγα, οὗ βωμὸς ἔστι καὶ λυχνίον, ἀμφοτέρω χροσᾶ, δύο τάλαντα τὴν ὀλκήν. ἐπὶ τούτων φῶς ἔστιν ἀναπόσβεστον καὶ τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἀνάθημα τὸ παράπαν, οὐδὲ φύτευμα παντελῶς οὐδέν, οἷον ἀλσῶδες ἢ τι τοιοῦτον. διατροίβουσι δ' ἐν αὐτῷ καὶ τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας ἱερεῖς, ἀγνείας τινὰς ἀγνεύοντες καὶ τὸ παράπαν οἶνον οὐ πίνοντες ἐν τῷ ἱερῷ." ἔτι γε μὴν ὅτι καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ συνεστρατεύομεν καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ μεμαρτύρηκεν· οἷς δ' αὐτὸς παρατυχεῖν φησὶν ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου κατὰ τὴν στρατείαν γενομένοις, τοῦτο παραθήσομαι. λέγει δ' οὕτως. "ἔμοῦ γοῦν ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν βαδίζοντος συνηκολούθει τις μετὰ

τῶν ἄλλων τῶν παραπεμπόντων ἡμᾶς ἱππέων Ἰουδαίων, ὄνομα Μοσόλλαμος, ἀνθρώπος ἱκανὸς κατὰ ψυχὴν, εὖρωστος, καὶ τοξότης ὑπὸ δὴ πάντων ὁμολογούμενος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἀρίστος. οὗτος οὖν ὁ ἀνθρώπος διαβαδιζόντων πολλῶν κατὰ τὴν ὁδόν, καὶ μάντεώς τινος ὀρνιθευμένου καὶ πάντας ἐπισχεῖν ἀξιούντος, ἠρώτησε διὰ τί προσμένουσι. δείξαντος δὲ τοῦ μάντεως αὐτῷ τὸν ὄρνιθα, καὶ φήσαντος, ἐὰν μὲν αὐτοῦ μένη, προσμένειν συμφέρειν πᾶσιν, ἐὰν δ' ἀναστὰς εἰς τοῦμπροσθεν πέτηται, προάγειν, ἐὰν δὲ εἰς τοῦπισθεν, ἀναχωρεῖν αὐτῆς, σιωπήσας καὶ παρεκύσας τὸ τόξον ἔβαλε, καὶ τὸν ὄρνιθα πατάξας ἀπέκτεινεν. ἀγανακτούντων δὲ τοῦ μάντεως καὶ τινῶν ἄλλων, καὶ καταρωμένων αὐτῷ, τί μαίνεσθε' ἔφη, κακοδαιμονέστατον ὄρνιθα λαβούτες εἰς τὰς χεῖρας; πῶς γὰρ οὗτος τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν οὐ προιδῶν, περὶ τῆς ἡμετέρας πορείας ἡμῖν ἂν τι ὑγιὲς ἀπήγγελλεν; εἰ γὰρ ἠδύνατο προγινώσκειν τὸ μέλλον, εἰς τὸν τόπον τοῦτον οὐκ ἂν ἦλθε, φοβούμενος μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνῃ Μοσόλλαμος Ἰουδαῖος."

ἀλλὰ τῶν μὲν Ἐκαταίου μαρτυριῶν ἄλις· τοῖς γὰρ βουλομένοις πλείω μαθεῖν τῷ βιβλίῳ ὁμόδιόν ἐστιν ἐντυχεῖν· οὐκ ὀκνήσω δὲ καὶ τὸν ἐπ' εὐηθείας διασχυρῶ, καθάπερ αὐτὸς οἰεται, μνήμην πεποιημένου ἡμῶν Ἀγαθαρχίδην ὀνομάσαι. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ Στρατονίκην, ὃν τρόπον ἦλθε μὲν εἰς Συρίαν ἐκ Μακεδονίας, καταλιπούσα τὸν ἐναντῆς ἀνδρα Δημήτριον, Σελεύκου δὲ γαμεῖν αὐτὴν οὐ θελήσαντος, ὅπερ ἐκείνη προσεδόκησε, ποιούμενον δὲ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος στρατείαν αὐτοῦ, τὰ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἐνεωτέρωσεν, εἶδ' ὡς ἀνέστρεψεν ὁ βασιλεὺς, ἀλισκο-

μένης τῆς Ἀντιοχείας εἰς Σελεύκειαν φυγοῦσα, παρὸν αὐτῇ ταχέως ἀποπλεῖν, ἐνυπνίῳ κωλύοντι περὶ σθείσα ἐλήφθη καὶ ἀπέθανεν, — ταῦτα προειπὼν ὁ Ἀγαθαρχίδης, καὶ ἐπισκόπων τῇ Στρατονίκη τὴν δεσποικονίαν, παραδείγματι χρῆται τῷ περὶ ἡμῶν λόγῳ, καὶ γέγραφεν οὕτως. "οἱ καλούμενοι Ἰουδαῖοι πόλιν οἰκοῦντες ὀχρωσάτην πασῶν, ἣν καλεῖν Ἱεροσόλυμα συμβαίνει τοὺς ἐγγωρίους, ἀργεῖν εἰθισμένοι δι' ἑβδομῆς ἡμέρας, καὶ μήτε τὰ ὄπλα βαστάζειν ἐν τοῖς εἰρημένοις χρόνοις μήτε γεωργίας ἄπτεσθαι μήτε ἄλλης ἐπιμελεῖσθαι λειτουργίας μηδεμιᾶς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκτετακότες τὰς χεῖρας εὐχεσθαι μέχρι τῆς ἑσπέρας, εἰσιόντος εἰς τὴν πόλιν Πτολεμαίου τοῦ Λάγου μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀντι τοῦ φυλάττειν τὴν πόλιν διατηρούντων τὴν ἄνοιαν, ἢ μὲν πατὴρ εὐχεται δεσπότην πικρόν, ὁ δὲ νόμος ἐξηλέγηται φαῦλον ἔχων ἐθισμόν. τὸ δὲ συμβᾶν πλὴν ἐκείνων τοὺς ἄλλους πάντας δεδίδαχε τηλικαῦτα φερεῖν ἐνύπνια καὶ τὴν περὶ τοῦ νόμου παραδεδομένην ὑπόνοιαν, ἥνικ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις λογισμοῖς περὶ τῶν διαπορουμένων ἐξεσθενησῶσιν." τοῦτο μὲν Ἀγαθαρχίδης καταγέλωτος ἄξιον δοκεῖ· τοῖς δὲ μὴ μετὰ δυσμενείας ἐξετάζουσι φαίνεται μέγα καὶ πολλῶν ἄξιον ἐγκωμίων, εἰ καὶ σωτηρίας καὶ πατριδος ἀνθρωποῦ τινες νόμων φυλακὴν καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειαν ἀεὶ προτιμῶσιν.

23 ὅτι δὲ οὐκ ἀγνοοῦντες ἔνιοι τῶν συγγραφέων τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἀλλ' ὑπὸ φθόνου τινὸς ἢ δι' ἄλλας αἰτίας οὐκ ὕγιεις τὴν μνήμην παρέλιπον, τεκμήριον οἶμαι παρεῖξιν. Ἱερώνυμος γὰρ ὁ τὴν περὶ τῶν διαδόχων ἱστορίαν συγγεγραφώς κατὰ τὸν αὐτὸν μὲν ἦν Ἐκαταῖος χρόνον, φίλος δ' ὦν Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως τὴν Συ-

ρίαν ἐπετρόπενεν. ἀλλ' ὅμως Ἐκαταῖος μὲν καὶ βιβλίον ἔγραψε περὶ ἡμῶν, Ἱερώνυμος δ' οὐδαμοῦ κατὰ τὴν ἱστορίαν ἐμνημόνευσε, καίτοι σχεδὸν ἐν τοῖς τόποις διατριφώς. τοσοῦτον αἱ προαιρέσεις τῶν ἀνθρώπων διήνεγκαν· τῷ μὲν γὰρ ἐδόξαμεν καὶ σπουδαίας εἶναι μνήμης ἄξιοι, τῷ δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν πάντως τι πάθος οὐκ ἐγγνώμον ἐπεσκότησεν. ἀρκούσι δὲ ὅμως εἰς τὴν ἀποδείξιν τῆς ἀρχαιότητος αἱ τε Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων καὶ Φοινίκων ἀναγραφαί, πρὸς ἐκείναις τε τοσοῦτοι τῶν Ἑλλήνων συγγραφεῖς. ἐτι δὲ καὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις Θεόφιλος καὶ Θεόδοτος καὶ Μνασείας καὶ Ἀριστοφάνης καὶ Ἐρμογένης, Εὐήμερός τε καὶ Κόνων καὶ Ζωπυρίων, καὶ πολλοὶ τινες ἄλλοι τάχα (οὐ γὰρ ἔγωγε πᾶσιν ἐντετύχηκα τοῖς βιβλίοις) οὐ παρέργως ἡμῶν ἐμνημονεύκα-  
 15 σιν. οἱ πολλοὶ δὲ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν τῆς μὲν ἀληθείας τῶν ἐξ ἀρχῆς πραγμάτων διήμαρτον, ὅτι μὴ ταῖς ἱεραῖς ἡμῶν βίβλοις ἐνέτυχον, κοινῶς μὲντοι περὶ τῆς ἀρχαιότητος ἅπαντες μεμαρτυρήκασιν, ὑπὲρ ἧς τὰ νῦν λέγειν προεθέμην. ὁ μὲντοι Φαληρεὺς Δημήτριος καὶ  
 20 Φίλων ὁ πρεσβύτερος καὶ Εὐπόλεμος οὐ πολὺ τῆς ἀληθείας διήμαρτον. οἷς συγγινώσκειν ἄξιον· οὐ γὰρ ἐνῆν αὐτοῖς μετὰ πάσης ἀκριβείας τοῖς ἡμετέροις γράμμασι παρακολουθεῖν.

Ἐν ἐτι μοι κεφάλαιον ὑπολείπεται τῶν κατὰ τὴν 24 ἀρχὴν προτεθέντων τοῦ λόγου, τὰς διαβολὰς καὶ τὰς λοιδορίας, αἷς κέχρηται τινες κατὰ τοῦ γένους ἡμῶν, ἀποδείξαι ψευδεῖς, καὶ τοῖς γεγραφόσι ταύτας καθ' ἑαυτῶν χρῆσασθαι μάρτυσιν. ὅτι μὲν οὖν καὶ ἐτέροις τοῦτο πολλοῖς συμβέβηκε διὰ τὴν ἐνίων δυσμενείαν, οἶμαι γινώσκειν τοὺς πλεόν ταῖς ἱστορίαις ἐντυγχάνοντας. καὶ γὰρ ἔθνων τινὲς καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων πόλεων ὀυπαίνειν τὴν εὐγένειαν καὶ τὰς πολιτείας

ἐπεχείρησαν λοιδορεῖν, Θεόπομπος μὲν τὴν Ἀθηναίων, τὴν δὲ Λακεδαιμονίων Πολυκράτης· ὁ δὲ τὸν Τριπολιτικὸν γράψας (οὐ γὰρ δὴ Θεόπομπός ἐστιν, ὡς τινες οἴονται) καὶ τὴν Θηβαίων πόλιν διέβαλε. πολλὰ δὲ καὶ Τίμαιος ἐν ταῖς ἱστορίαις περὶ τῶν προειρημένων καὶ περὶ ἄλλων βεβλασφήμηκεν. μάλιστα δὲ τοῦτο ποιούσι τοῖς ἐνδοξοτάτοις προσπλεκόμενοι, τινὲς μὲν διὰ φθόνου καὶ κακοήθειαν, ἄλλοι δὲ διὰ τοῦ καινολογεῖν μνήμης ἀξιοθήσεσθαι νομίζοντες. παρὰ μὲν οὖν τοῖς ἀνόητοις ταύτης οὐ διαμαρτάνουσι τῆς ἐλπίδος, οἱ δ' ὑγίαινοντες τῇ κρίσει πολλὴν αὐτῶν μοχθηρίαν καταδικάζουσι.

25 τῶν δὲ εἰς ἡμᾶς βλασφημιῶν ἤρξαντο μὲν Αἰγύπτιοι· βουλόμενοι δ' ἐκείνοις τινὲς χαρίζεσθαι παρατρέπειν ἐπεχείρησαν τὴν ἀλήθειαν, οὔτε τὴν εἰς Αἴγυπτον ἄφιξιν ὡς ἐγένετο τῶν ἡμετέρων προγόνων ὁμολογοῦντες οὔτε τὴν ἔξοδον ἀληθεύοντες. αἰτίας δὲ πολλὰς ἔλαβον τοῦ μισεῖν καὶ φθονεῖν, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὅτι κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἐδυνάστευσαν ἡμῶν οἱ πρόγονοι, κἀκεῖθεν ἀπαλλαγέντες ἐπὶ τὴν οἰκίαν 20 πάλιν εὐδαιμόνησαν. εἶθ' ἡ τῶν ἱερῶν ὑπεναντιότης πολλὴν αὐτοῖς ἐνεποίησεν ἐχθραν, τοσοῦτον τῆς ἡμετέρας διαφερούσης εὐσεβείας πρὸς τὴν ὑπ' ἐκείνων νενομισμένην ὅσον θεοῦ φύσις ζῶων ἀλόγων διέστηκεν. κοινὸν μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐστὶ πάτριον τὸ ταῦτα 25 θεοῦ νομίζειν, ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐν ταῖς τιμαῖς αὐτῶν διαφέρονται, κοῦφοι δὲ καὶ ἀνόητοι παντάπασιν ἄνθρωποι, κακῶς ἐξ ἀρχῆς εἰθισμένοι δοξάζειν περὶ θεῶν, μιμήσασθαι μὲν τὴν σεμνότητα τῆς ἡμετέρας θεολογίας οὐκ ἐχώρησαν, ὀρῶντες δὲ ζηλουμένους ὑπὸ 30 πολλῶν ἐφθόνησαν. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἤλθον ἀνοίας καὶ μικροψυχίας ἔνιοι τῶν παρ' αὐτοῖς ὥστ' οὐδὲ ταῖς ἀρ-

χαίαις αὐτῶν ἀναγραφαῖς ὄκησαν τὰναντία λέγειν, ἀλλὰ καὶ σφίσι αὐτοῖς ἐναντία γράφοντες ὑπὸ τυφλότητος τοῦ πάθους ἠγνόησαν.

ἐφ' ἐνὸς δὴ πρώτου στήσω τὸν λόγον, ᾧ καὶ μάρ- 26  
5 τυρι μικρὸν ἐμπροσθεν τῆς ἀρχαιότητος ἐχρησάμην. ὁ γὰρ Μανεδῶν οὗτος, ὁ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μεθερμηνεύειν ὑπεσχημένος, προειπὼν τοὺς ἡμετέρους προγόνους πολλαῖς μυριά-  
10 σιν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας κρατῆσαι τῶν ἐνοικούντων, εἶτ' αὐτὸς ὁμολογῶν χρόνῳ πάλιν ὕστερον ἐκπεσόντας τὴν νῦν Ἰουδαίαν κατασχεῖν καὶ κτίσαν-  
15 τας Ἱεροσόλυμα τὸν νεῶν κατασκευάσασθαι, μέχρι μὲν τούτων ἠκολούθησε ταῖς ἀναγραφαῖς, ἐπειτα δὲ δοὺς ἑξουσίαν αὐτῷ διὰ τοῦ φάναι γράφειν τὰ μυθεύμενα  
15 καὶ λεγόμενα περὶ τῶν Ἰουδαίων, λόγους ἀπιθάνους παρενέβαλεν, ἀναμιῖξαι βουλόμενος ἡμῖν Αἰγυπτίων πλῆθος λεπρῶν καὶ ἐπὶ ἄλλοις ἀρρωστήμασιν, ὡς φησί, φρυγεῖν ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταγνωσθέντων. Ἀμένωφιν γὰρ βασιλεῖα προσθείς, ψευδὲς ὄνομα, καὶ διὰ τοῦτο  
20 χρόνον αὐτοῦ τῆς βασιλείας ὀρίσαι μὴ τολμήσας, καίτοι γε ἐπὶ τῶν ἄλλων βασιλείων ἀκριβῶς τὰ ἔτη προστιθείς, τούτῳ προσάπτει τινὰς μυθολογίας, ἐπιλαθόμενος σχεδὸν ὅτι πεντακοσίοις ἔτεσι καὶ ὀκτωκαίδεκα πρότερον ἰστόρηκε γενέσθαι τὴν τῶν ποιμένων ἔξοδον εἰς  
25 Ἱεροσόλυμα· Τέθμωσις γὰρ ἦν βασιλεὺς ὅτε ἐξῆσαν. ἀπὸ δὲ τούτων μεταξὺ τῶν βασιλείων κατ' αὐτὸν ἐστὶ τριακόσια ἐνενήκοντα τρία ἔτη μέχρι τῶν δύο ἀδελφῶν Σέθω καὶ Ἐρμαίου, ὧν τὸν μὲν Σέθω Αἰγυπτον τὸν δὲ Ἐρμαῖον Λακωνία μετονομασθῆναι φησίν. ὃν ἐκ-  
30 βαλὼν ὁ Σέθω ἐβασίλευσεν ἔτη νθ', καὶ μετ' αὐτὸν ὁ πρεσβύτερος τῶν νῖων αὐτοῦ Ράμψης ἕξ'. τοσοῦτοις οὖν πρότερον ἔτεσιν ἀπελθεῖν ἐξ Αἰγύπτου τοὺς

πατέρας ἡμῶν ὠμολογηκώς, εἶτα τὸν Ἀμένωφιν εἰσποι-  
 ήσας ἐμβόλιμον βασιλέα, φησὶ τοῦτον ἐπιθυμῆσαι θεῶν  
 γενέσθαι θεατὴν ὡσπερ Ὁρος εἰς τῶν πρὸ αὐτοῦ βε-  
 βασιλευκότων, ἀνενεγκεῖν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ὁμωνύμῳ  
 μὲν αὐτῷ Ἀμενώφει, πατὴρ δὲ Παάπιος ὄντι, θείας δὲ  
 δοκοῦντι μετεσχηκέναι φύσεως κατὰ τε σοφίαν καὶ  
 πρόγνωσιν τῶν ἐσομένων. εἰπεῖν οὖν αὐτῷ τοῦτον τὸν  
 ὁμωνυμον ὅτι δυνήσεται θεοὺς ἰδεῖν, εἰ καθαρὰν ἀπό-  
 τε λεπτῶν καὶ τῶν ἄλλων μικρῶν ἀνθρώπων τὴν χώ-  
 ραν ἅπασαν ποιήσειεν. ἤσθέντα δὲ τὸν βασιλέα πάν-  
 τας τοὺς τὰ σώματα λελωβημένους ἐκ τῆς Αἰγύπτου  
 συναγαγεῖν (γενέσθαι δὲ τοῦ πλήθους μυριάδας ὀκτώ),  
 καὶ τούτους εἰς τὰς λιθοτομίας τὰς ἐν τῷ πρὸς ἀνα-  
 τολὴν μέρει τοῦ Νείλου ἐμβαλεῖν αὐτόν, ὅπως ἐργά-  
 ζοιντο καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων οἱ ἐγκεχωρισμένοι.  
 εἶναι δὲ τινὰς ἐν αὐτοῖς καὶ τῶν λογίων ἱερέων φησὶ,  
 λέπρα συγκεχυμένους. τὸν δὲ Ἀμένωφιν ἐκείνου, τὸν  
 σοφὸν καὶ μαντικὸν ἄνδρα, ὑποδείσαι πρὸς αὐτόν τε  
 καὶ τὸν βασιλέα χόλον τῶν θεῶν, εἰ βιασθέντες ὀφθή-  
 σονται, καὶ προθέμενον εἰπεῖν ὅτι συμμαχήσουσί τι-  
 νες τοῖς μικροῖς καὶ τῆς Αἰγύπτου κρατήσουσιν ἐπ'  
 ἑτὴ τρισκαίδεκα, μὴ τολμῆσαι μὲν αὐτὸν εἰπεῖν ταῦτα  
 τῷ βασιλεῖ, γραφὴν δὲ καταλιπόντα περὶ πάντων ἑαν-  
 τὸν ἀνελεῖν. ἐν ἀθυμίᾳ δὲ εἶναι τὸν βασιλέα. κά-  
 πειτα κατὰ λέξιν οὕτω γέγραπεν. "τῶν δὲ ταῖς λατο-  
 μίαις, ὡς χρόνος ἱκανὸς διήλθεν, ταλαιπωροῦντων,  
 ἀξιωθεὶς ὁ βασιλεὺς ἵνα πρὸς κατάλυσιν αὐτοῖς καὶ  
 σκέπην ἀπομερίσῃ τὴν τότε τῶν ποιμένων ἐρημωθεῖ-  
 σαν πόλιν Αὔαριν, συνεχώρησεν. ἔστι δ' ἡ πόλις κα-  
 τὰ τὴν θεολογίαν ἄνωθεν Τυφώνιος. οἱ δὲ εἰς ταύ-  
 την εἰσελθόντες, καὶ τὸν τόπον τοῦτον εἰς ἀπόστασιν  
 ἔχοντες, ἡγεμόνα αὐτῶν λεγόμενόν τινα τῶν Ἡλιοπολι-

τῶν ἱερέων Ὀσάρσιφον ἐστήσαντο, καὶ τούτῳ παιδαρ-  
 γήσουτες ἐν πᾶσιν ὠρκομότησαν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν  
 αὐτοῖς νόμον ἔθετο μῆτε προσκυνεῖν θεοὺς μῆτε τῶν  
 μάλιστα ἐν Αἰγύπτῳ θεμιστενομένων ἱερῶν ζώων ἀπέ-  
 χεσθαι μηδενός, πάντα τε θύειν καὶ ἀναλοῦν, συνά-  
 πτεσθαι δὲ μηδενὶ πλὴν τῶν συνωμοσμένων. τοιαῦτα  
 δὲ νομοθετήσας καὶ πλείστα ἄλλα, μάλιστα τοῖς Αἰ-  
 γυπτίοις ἐθισμοῖς ἐναντιούμενα, ἐκέλευσε πολυχειρία  
 τὰ τῆς πόλεως ἐπισκευάζειν τείχη καὶ πρὸς πόλεμον  
 ἑτοίμους γίνεσθαι τὸν πρὸς Ἀμένωφιν τὸν βασιλέα.  
 αὐτὸς δὲ προσλαβόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων  
 ἱερέων καὶ συμμαχασμένων ἐπεμψε πρέσβεις πρὸς τοὺς  
 ὑπὸ Τεθμώσεως ἀπελαθέντας ποιμένας εἰς πόλιν τὴν  
 καλουμένην Ἰεροσόλυμα, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς  
 ἄλλους τοὺς συνατιμασθέντας δηλώσας ἡξίου συνεπι-  
 στρατεύειν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' Αἴγυπτον. ἐπάξει μὲν  
 οὖν αὐτοὺς ἐπηγγεῖλατο πρῶτον μὲν εἰς Αὔαριν τὴν  
 προγονικὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς  
 ὄχλοις παρεῖχειν ἀφθόνως, ὑπερμαχήσεσθαι δὲ ὅτε δέοι,  
 καὶ ῥαδίως ὑποχείριον αὐτοῖς τὴν χώραν ποιήσειν. οἱ  
 δὲ ὑπερχαρεῖς γενόμενοι πάντες προθύμως εἰς εἰκοσι  
 μυριάδας ἀνδρῶν συνεξώρησαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ  
 ἦκον εἰς Αὔαριν. Ἀμένωφισ δ' ὁ τῶν Αἰγυπτίων βα-  
 σιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὴν ἐκείνων ἔφοδον, οὐ  
 μετρίως συνεχύθη, τῆς παρ' Ἀμενώφους τοῦ Παάπιος  
 μνησθεὶς προδηλώσεως. καὶ πρότερον συναγαγὼν πλῆ-  
 θος Αἰγυπτίων, καὶ βουλευσάμενος μετὰ τῶν ἐν τού-  
 τοις ἡγεμόνων, τὰ τε ἱερὰ ζῶα τὰ [πρῶτα] μάλιστα ἐν  
 τοῖς ἱεροῖς τιμώμενα ὡς γ' ἑαυτὸν μετεπέμψατο, καὶ  
 τοῖς κατὰ μέρος ἱερεῦσιν παρήγγειλεν ὡς ἀσφαλέστατα  
 τῶν θεῶν συγκρῦψαι τὰ ζόανα. τὸν δὲ υἱὸν Σέθων,  
 τὸν καὶ Ραμέσσην ἀπὸ Ράμψεως τοῦ πατρὸς ὀνομαμέ-

νον, πενταετη ὄντα ἐξέθετο πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. αὐτὸς δὲ διαβὰς τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις, οὔσιν εἰς τριάκοντα μυριάδας ἀνδρῶν μαχιμωτάτων, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀπαντήσασιν οὐ συνέβαλεν, ἀλλὰ μέλλειν θεομαχεῖν νομίσας, παλινδρομήσας ἤκεν εἰς Μέμφιν, ἀνα- 5 λαβὼν τε τὸν τε Ἄπιν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐκεῖσε μεταπεμφθέντα ἱερὰ ζῶα, εὐθύς εἰς Αἰθιοπίαν σὺν ἅπαντι τῷ στόλῳ καὶ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων ἀνήχθη. χάριτι γὰρ ἦν αὐτῷ ὑποχείριος ὁ τῶν Αἰθιοπῶν βασιλεύς· ὅθεν ὑποδεξάμενος καὶ τοὺς ὄχλους πάντας ὑπο- 10 λαβὼν οἷς ἔσχεν ἢ χώρα τῶν πρὸς ἀνθρωπίνην τροφήν ἐπιτηδείων, καὶ πόλεις καὶ κώμας πρὸς τὴν τῶν πεπωμένων τρισκαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐκπτῶσιν αὐτάρκεις, οὐχ ἡττόν γε καὶ στρατόπεδον Αἰθιοπικὸν πρὸς φυλακὴν ἐπέταξε τοῖς παρ' Ἀμενώ- 15 φρεως τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Αἰγύπτου. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τοιαῦτα, οἱ δὲ Σολυμίται κατελθόντες σὺν τοῖς μικροῖς τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ἀνοσίως τοῖς ἀνθρώποις προσηνήχθησαν ὥστε τὴν τῶν προειρημένων κράτησιν χειροῖσιν φαίνεσθαι 20 τοῖς τότε τὰ τούτων ἀσεβήματα θεωμένοις· καὶ γὰρ οὐ μόνον πόλεις καὶ κώμας ἐνέπρησαν, οὐδὲ ἱεροσυλοῦντες οὐδὲ λυμαινόμενοι ξόανα θεῶν ἤρκοῦντο, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδύτοις ὀπανίοις τῶν σεβαστενομένων ἱερῶν ζῴων χρώμενοι διετέλουν, καὶ θύτας καὶ 25 σφαγεῖς τούτων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠνάγκαζον γίνεσθαι, καὶ γυμνοὺς ἐξέβαλον. λέγεται δ' ὅτι τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καταβαλόμενος ἱερεὺς τὸ γένος Ἡλιουπολίτης, ὄνομα Ὁσαρσίφ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἡλιουπόλει θεοῦ Ὁσίφρεως, ὡς μετέβη εἰς τοῦτο 30 τὸ γένος, μετετέθη τοῦνομα καὶ προσηγορεύθη Μαῦσῆς.

ἃ μὲν οὖν Αἰγύπτιοι φέρουσι περὶ τῶν Ἰουδαίων, 27 ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἕτερα πλείονα, ἃ παρήμι συντομίας ἔνεκα. λέγει δὲ ὁ Μανεθὼν πάλιν ὅτι μετὰ ταῦτα ἐπῆλθεν ὁ Ἀμένωφισ ἀπὸ Αἰθιοπίας μετὰ μεγάλης 5 δυνάμεως, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥάμψης καὶ αὐτὸς ἔχων δύναμιν, καὶ συμβαλόντες οἱ δύο τοῖς ποιμέσι καὶ τοῖς μικροῖς ἐνίκησαν αὐτούς, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντες ἐδίωξαν αὐτοὺς ἄχρι τῶν ὀρίων τῆς Συρίας. ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα Μανεθὼν συνέγραψεν· ὅτι δὲ 10 ληρεῖ καὶ ψεύδεται περιφανῶς ἐπίδειξω, προδιαστειλάμενος ἐκείνο τῶν ὕστερον πρὸς αὐτὸν λεχθησομένων ἔνεκα. δέδωκε γὰρ οὗτος ἡμῖν καὶ ὁμολόγηκεν ἐξ ἀρχῆς τε μὴ εἶναι τὸ γένος Αἰγυπτίου, ἀλλ' αὐτοὺς 15 ἐξωθεν ἐπελθόντας κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου καὶ πάλιν ἐξ αὐτῆς ἀπελθεῖν· ὅτι δ' οὐκ ἀνemiχθησαν ἡμῖν ὕστερον τῶν Αἰγυπτίων οἱ τὰ σώματα λελωρημένοι, καὶ ὅτι ἐκ τούτων οὐκ ἦν Μωϋσῆς ὁ τὸν λαὸν ἀγαγών, ἀλλὰ πολλαῖς ἐγεγόνει γενεαῖς πρότερον, ταῦτα πει- 20 ράσομαι διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων ἐλέγγειν.

20 πρῶτην δὴ τὴν αἰτίαν τοῦ πλάσματος ὑποτίθεται 28 καταγέλαστον. "ὁ βασιλεὺς" γὰρ φησιν "Ἀμένωφισ ἐπεθύμησε τοὺς θεοὺς ἰδεῖν." ποίους; εἰ μὲν τοὺς παρ' αὐτοῖς νενομοθετημένους, τὸν βοῦν καὶ τράγον καὶ κροκοδείλους καὶ κυνοκεφάλους ἐώρα· τοὺς οὐ- 25 ρανίους δὲ πῶς ἠδύνατο; καὶ διὰ τί ταύτην ἔσχε τὴν ἐπιθυμίαν; ὅτι νῆ Δία καὶ πρότερος αὐτοῦ βασιλεὺς ἄλλος ἐωράκει. παρ' ἐκείνου τοίνυν ἐπέπυστο ποταποὶ τινές εἰσι καὶ τίνα τρόπον αὐτοὺς εἶδεν· ὥστε καινῆς αὐτῷ τέχνης οὐκ ἔδει. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ μάντις 30 δι' οὗ τοῦτο κατορθώσεν ὁ βασιλεὺς ὑπελάμβανε. καὶ πῶς οὐ προέγνω τὸ ἀδύνατον αὐτοῦ τῆς ἐπιθυμίας; οὐ γὰρ ἀπέβη. τίνα δὲ καὶ λόγον εἶχε διὰ τοὺς

ἠκρωτηριασμένους ἢ λεπρωῦντας ἀφανεῖς εἶναι τοὺς θεοὺς; ὀργίζονται γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἐλαττώμασι τῶν σωμάτων. ὁκτῶ δὲ μυριάδας τῶν λεπρῶν καὶ κακῶς διακειμένων πῶς οἴοντε μιᾷ σχεδὸν ἡμέρᾳ συλλεγῆναι; πῶς δὲ παρήκουσε τοῦ μάντεως ὁ βασιλεὺς; ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξορίσαι τῆς Αἰγύπτου τοὺς λελωβημένους, ὁ δ' αὐτοὺς εἰς τὰς λιθοτομίας ἐνέβαλεν, ὥσπερ τῶν ἐργαζομένων δεόμενος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ καθάραι τὴν χώραν προαιρούμενος. φησὶ δὲ τὸν μὲν μάντιν αὐτὸν ἀνελεῖν, τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν προορώμενον καὶ τὰ συμβησόμενα περὶ τὴν Αἴγυπτον, τῷ δὲ βασιλεῖ γεγραμμένην τὴν πρόρρησιν καταλιπεῖν. εἶτα πῶς οὐκ ἐξ ἀρχῆς ὁ μάντις τὸν αὐτοῦ θάνατον προηπίστατο; πῶς δὲ οὐκ εὐθύς ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ βουλομένῳ τοὺς θεοὺς ἰδεῖν; πῶς δ' εὐλόγος ὁ φόβος τῶν μὴ παρ' αὐτὸν συμβησομένων κακῶν; ἢ τί χειρὸν ἔδει παθεῖν, δι' ὃ ἀνελεῖν ἑαυτὸν ἔσπευδεν; τὸ δὲ δὴ πάντων εὐηδέστατον ἰδωμεν. πυθόμενος γὰρ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν μελλόντων φοβηθεῖς, τοὺς λελωβημένους ἐκείνους, ὧν αὐτῷ καθαρῶσαι προεῖρητο τὴν Αἴγυπτον, οὐδὲ τότε τῆς χώρας ἐξήλασεν, ἀλλὰ δεηθεῖσιν αὐτοῖς ἔδωκε πόλιν, ὡς φησὶ, τὴν πάλαι μὲν οἰκηθεῖσεν ὑπὸ τῶν ποιμένων, Αὔαριν δὲ καλουμένην. εἰς ἣν ἀθροισθέντας αὐτοὺς ἡγεμόνα φησὶν ἐξελέσθαι τῶν ἐξ Ἡλιουπόλεως πάλαι γεγονότων ἱερέων, καὶ τοῦτον αὐτοῖς εἰσηγήσασθαι μήτε θεοὺς προσκυνεῖν μήτε τῶν ἐπ' Αἰγύπτῳ θρησκευομένων ζώων ἀπέχεσθαι, πάντα δὲ θύειν καὶ κατεσθῆναι, συνάπτεσθαι δὲ μηδενὶ πλὴν τῶν συνωμοσμένων. ὄρκους τε τὸ πλῆθος ἐνδησάμενον, ἢ μὴν τούτοις ἐμμένειν τοῖς νόμοις, καὶ τειχίσαντα τὴν Αὔαριν, πρὸς τὸν βασιλέα πόλεμον ἐξενεγκεῖν. καὶ προσ-

τίθησιν ὅτι ἐπεμφεν εἰς Ἱεροσόλυμα, παρακαλῶν ἐκείνους αὐτοῖς συμμαχεῖν, καὶ δῶσειν αὐτοῖς τὴν Αὔαριν ὑπισχυόμενος· εἶναι γὰρ αὐτὴν τοῖς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀφιζομένοις προγονικὴν· ἀφ' ἧς ὁμοιωμένους αὐτοὺς πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον καθέξειν. εἶτα τοὺς μὲν ἐπελθεῖν εἰκοσι στρατοῦ μυριάσι λέγει, τὸν δὲ βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ἀμένωφιν, οὐκ οἴομενον δεῖν θεομαχεῖν, εἰς τὴν Αἰθιοπίαν εὐθύς ἀποδρᾶναι, τὸν δὲ Ἄπιν καὶ τινα τῶν ἄλλων ἱερῶν ζώων παρατεθεικέναι τοῖς ἱερεῦσι, διαφυλάττεσθαι κελεύσαντα. εἶτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἐπελθόντας τὰς τε πόλεις ἀνιστάναι καὶ τὰ ἱερὰ κατακαίειν καὶ τοὺς ἱερέας ἀποσφάττειν, ὅπως τε μηδεμιᾶς ἀπέχεσθαι παρανομίας μηδὲ ἀμότητος. ὁ δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καταβαλόμενος ἱερεὺς, φησὶν, ἦν τὸ γένος Ἡλιουπόλιτης, ὄνομα δ' Ὁσαρσίφ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἡλιουπόλει θεοῦ Ὁσίφρου· μεταθέμενος δὲ Μοῦσῃν αὐτὸν προσηγόρευσεν. τρισκαιδεκάτῳ δὲ φησιν ἔτει τὸν Ἀμένωφιν (τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ χρόνον εἶναι τῆς ἐκπτώσεως προωμένον) ἐξ Αἰθιοπίας ἐπελθόντα μετὰ πολλῆς στρατιάς, καὶ συμβαλόντα τοῖς ποιμέσι καὶ τοῖς μισροῖς, νικῆσαι τε τῇ μάχῃ καὶ κτείνειν πολλοὺς ἐπιδιώξαντα μέχρι τῶν τῆς Συρίας ὄρων.

ἐν τούτοις πάλιν οὐ συνήσιν ἀπιθάνως ψευδόμενος. οἱ γὰρ λεπροὶ καὶ τὸ μετ' αὐτῶν πλῆθος εἰ καὶ πρότερον ὀργίζοντο τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς τὰ περὶ αὐτοὺς πεποιηκόσι κατὰ [τε] τὴν τοῦ μάντεως προαγόρευσιν, ἀλλ' ὅτε τῶν λιθοτομιῶν ἐξῆλθον καὶ πόλιν παρ' αὐτοῦ καὶ χώραν ἔλαβον, πάντως ἂν ἐργόνοιον προότεροι πρὸς αὐτόν. εἰ δὲ δὴ κάκεινον ἐμίσουν, ἰδίᾳ μὲν ἂν αὐτῷ ἐπεβούλευον, οὐκ ἂν δὲ πρὸς ἅπαντας ἦραντο πόλεμον, δηλονότι πλείστας ἔχοντες συγ-

γενείας, τοσοῦτοί γε τὸ πλῆθος ὄντες. ὅμως δὲ καὶ τοῖς ἀνθρώποις πολεμεῖν διεγνωκότες οὐκ ἂν εἰς τοὺς αὐτῶν θεοὺς πολεμεῖν ἐτόλμησαν, οὐδ' ὑπεναντιωτάτους ἔθεντο νόμους τοῖς πατρίοις αὐτῶν καὶ οἷς ἐνετράφησαν. δεῖ δ' ἡμᾶς τῷ Μανεθῶνι χάριν ἔχειν ὅτι ταύτης τῆς παρανομίας οὐχὶ τοὺς ἐξ Ἱεροσολύμων ἐλθόντας ἀρχηγούς γενέσθαι φησίν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους ὄντας Αἰγυπτίους, καὶ τούτων μάλιστα τοὺς λεορῆας ἐπινοῆσαι τε ταῦτα καὶ ὀρκωμοτῆσαι τὸ πλῆθος. ἐκεῖνο μέντοι πῶς οὐκ ἄλογον, τῶν μὲν οἰκείων αὐ- τοῖς καὶ τῶν φίλων συναποστήναι οὐδένα, μηδὲ τοῦ πολέμου τὸν κίνδυνον συνάρασθαι, πέμψαι δὲ τοὺς μαροῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων ἐπάγεσθαι συμμαχίαν. ποίας αὐτοῖς φιλίας ἢ τίνος αὐτοῖς οἰκειότητος προὔπηργμένης; τούναντίον γὰρ ἦσαν πο- 15 λέμιοι καὶ τοῖς ἔθεσι πλείστον διέφερον. ὃ δὲ φησιν εὐθύς ὑπακοῦσαι τοῖς ὑπισχυνομένοις ὅτι τὴν Αἴγυπτον καθέξουσιν, ὥσπερ αὐτῶν οὐ σφόδρα τῆς χώρας ἐμπείρωσ ἐχόντων, ἧς βιασθέντες ἐκπεπτώκασιν. εἰ μὲν οὖν ἀπόρως ἢ κακῶς ἐπραττον, ἴσως ἂν καὶ παρεβάλλοντο. 20 πόλιν δὲ κατοικοῦντες εὐδαίμονα καὶ χώραν πολλὴν κρείττω τῆς Αἰγύπτου καρπούμενοι, διὰ τί ποτ' ἂν ἐχθροῖς μὲν πάλαι τὰ δὲ σώματα λεωβημένοις, οὐς μηδὲ τῶν οἰκείων οὐδεὶς ὑπομένει, τούτοις ἐμελλον παρακινδυνεύσειν βοηθοῦντες; οὐ γὰρ δὴ γε τὸν γε- 25 νηδόμενον προήδεσαν δρασμὸν τοῦ βασιλέως. τούναντίον γὰρ αὐτὸς εἰρηκεν ὡς ὁ παῖς τοῦ Ἀμενώφιος τριάκοντα μυριάδας ἔχων εἰς Πηλούσιον ὑψητίαξεν. καὶ τοῦτο μὲν ἦδυσαν πάντως οἱ παρακινόμενοι· τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν φυγὴν πόθεν εἰκάσειν ἐμελ- 30 λον; ἔπειτα κρατήσαντίς φησι τῆς Αἰγύπτου πολλὰ καὶ δεινὰ δρᾶν τοὺς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπιστρατεύσαστας,

καὶ περὶ τούτων ὄνειδίζει καθάπερ οὐ πολεμίους αὐτοῖς ἐπαγαγῶν, ἢ δέον τοῖς ἔξωθεν ἐπικληθεῖσιν ἐγκαλεῖν, ὅποτε ταῦτα πρὸ τῆς ἐκείνων ἀφίξεως ἐπραττον, καὶ πρόξενον ὁμωμόκεσαν, οἱ τὸ γένος Αἰγύπτιοι. ἀλλὰ καὶ 5 χρόνοις ὕστερον Ἀμενώφιος ἐπελθὼν ἐνίκησε μάχη, καὶ κτείνων τοὺς πολεμίους μέχρι τῆς Συρίας ἤλασεν. οὕτω γὰρ παντάπασιν ἐστὶν ἡ Αἴγυπτος τοῖς ὀπόθενδηποτοῦν ἐπιούσιν εὐάλωτος· καὶ οἱ τότε πολέμω κρατοῦντες αὐτήν, ζῆν πυνθανόμενοι τὸν Ἀμενώφιν, 10 οὔτε τὰς ἐκ τῆς Αἰθιοπίας ἐμβολὰς ὠχύρωσαν, πολλὴν εἰς τοῦτο παρασκευὴν ἔχοντες, οὔτε τὴν ἄλλην ἠτοίμασαν δύναμιν. "ὃ δὲ καὶ μέχρι τῆς Συρίας ἀναρωῶν" φησίν "αὐτοὺς ἠγολούθησε διὰ τῆς ψάμμου τῆς ἀνύδρου." δηλονότι οὐ ῥάδιον οὐδ' ἀμαχὶ στρατοπέδω 15 διελθεῖν.

κατὰ μὲν οὖν τὸν Μανεθῶνα οὔτε ἐκ τῆς Αἰγύ- 30 πτου τὸ γένος ἡμῶν ἐστὶν οὔτε τῶν ἐκείθεν τινες ἀνεμίχθησαν· τῶν γὰρ λεπρῶν καὶ νοσοῦντων πολλοὺς μὲν εἰκὸς ἐν ταῖς λιθοτομίαις ἀποθανεῖν, πολὺν χρόνον 20 ἐκεῖ γενομένους καὶ κακοπαθοῦντας, πολλοὺς δ' ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα μάχαις, πλείστους δ' ἐν τῇ τελευταίᾳ καὶ τῇ φυγῇ.

λοιπόν μοι πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν περὶ Μωϋσέως. τοῦ- 31 του δὲ τὸν ἄνδρα θαναστὸν μὲν Αἰγύπτιοι καὶ θεῖον νομίζουσι, βούλονται δὲ προσποιεῖν αὐτοῖς μετὰ βλασφημίας ἀπιθάνου, λέγοντες Ἡλιουπολίτην εἶναι τῶν ἐκεῖθεν ἱερέων ἕνα, διὰ τὴν λέπραν συνεξεληλαμένον. δεικνύνται δ' ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς ὀκτωκαίδεκα σὺν τοῖς πεντακοσίοις πρότερον ἔτεσι γεγυῶς καὶ τοὺς ἡμε- 30 τέρους ἐξαγαγῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου πατέρας εἰς τὴν χώραν τὴν νῦν οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν. ὅτι δὲ οὐδὲ συμφορᾷ τιμὴ τοιαυτῇ περὶ τὸ σῶμα κερημένος ἦν,

ἐκ τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῦ δηλὸς ἐστὶ. τοῖς γὰρ  
λεπρῶσιν ἀπέρισκε μήτε μένειν ἐν πόλει μήτ' ἐν κώμῃ  
κατοικεῖν, ἀλλὰ μόνους περιπατεῖν κατεσχισμένους τὰ  
ἱμάτια· καὶ τὸν ἀψάμενον αὐτῶν ἢ ὁμώροπον γενόμε-  
νον οὐ καθαρὸν ἡγρεῖται. καὶ μὴν κἂν θεραπευθῇ τὸ νό-  
σημα καὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀπολάβῃ, προεῖρηκέ τινας  
ἀργείας, καθαρμούς πηγῶν ὑδάτων λουτροῖς καὶ  
ξυρήσεις πάσης τριχός, πολλὰς τε κελεύει καὶ παντοίας  
ἐπιτελέσαντα θυσιάς τότε παρελθεῖν εἰς τὴν ἱερὰν πό-  
λιν. καίτοι τοῦναντίον εἰκὸς ἦν προνοίᾳ τινὶ καὶ φι-  
λανθρωπία χρήσασθαι τὸν ἐν τῇ συμφορᾷ ταύτῃ γερο-  
νότα πρὸς τοὺς ὁμοίως αὐτῷ δυστυχήσαντας. οὐ μόν-  
ον δὲ περὶ τῶν λεπρῶν οὕτως ἐνομοθέτησεν, ἀλλ' οὐδὲ  
τοῖς καὶ τὸ βραχύτατον τι τοῦ σώματος ἡκρωτηριασμέ-  
νοις ἱερᾶσθαι συγκεχώρηκεν, ἀλλ' εἰ καὶ μεταξύ τις ἱε-  
ρώμενος τοιαύτῃ χρῆσταιτο συμφορᾷ, τὴν τιμὴν αὐτὸν  
ἀφείλετο. πῶς οὖν εἰκὸς ἐκείνον ταῦτα νομοθετεῖν  
καθ' ἑαυτοῦ, εἰς ὄνειδός τε καὶ βλάβην νόμους συν-  
τιθεμένους; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦνομα λίαν ἀπιθάνως  
μετατέθεικεν. "Ὁσαροσίφ" γὰρ φησιν "ἐκαλεῖτο". τοῦ-  
το μὲν οὖν εἰς τὴν μετάθεσιν οὐκ ἐναρμόζει, τὸ δ'  
ἀληθὲς ὄνομα δηλοῖ τὸν ἐκ τοῦ ὕδατος σωθέντα Μωϋ-  
σῆν· τὸ γὰρ ὕδωρ οἱ Αἰγύπτιοι μαῦ καλοῦσιν.

Ἰκανῶς οὖν γεγονέναι νομίζω κατάδηλον ὅτι Μα-  
νεθῶς, ἕως μὲν ἠκολούθει ταῖς ἀρχαῖαις ἀναγραφαῖς,  
οὐ πολὺ τῆς ἀληθείας διημάστανεν, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀδε-  
σπότες μύθους τραπόμενος ἢ συνέθηκεν αὐτοὺς  
ἀπιθάνως ἢ τισὶ τῶν πρὸς ἀπέχθειαν εἰρηκότων ἐπί-  
στευσεν.

32 μετὰ τοῦτον ἐξετάσαι βούλομαι Χαιρήμονα. καὶ  
γὰρ οὗτος Αἰγυπτιακὴν φάσκειν ἱστορίαν συγγράφειν,  
καὶ προσθεῖς ταῦτ' ὄνομα τοῦ βασιλέως ὅπερ ὁ Μανε-

θῶς, Ἀμένωφιν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥαμέσσην, φησὶν  
ὅτι κατὰ τοὺς ὕπνους ἢ Ἴσις ἐφάνη τῷ Ἀμενώφει,  
μεμφομένη αὐτὸν ὅτι τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἐν τῷ πολέμῳ κα-  
τέσκαπται. Φριτιφάντην δὲ ἱερογραμματέα φάναι, ἐάν  
τῶν τοὺς μολυσμοὺς ἐχόντων ἀνδρῶν καθάρῃ τὴν  
Αἴγυπτον, παύσασθαι τῆς πτοίας αὐτόν. ἐπιλέξαντα  
δὲ τῶν ἐπισινῶν μυριάδας εἰκοσι πέντε ἐκβαλεῖν. ἡγεί-  
σθαι δ' αὐτῶν γραμματέας Μωϋσῆν τε καὶ Ἰωσήπον,  
καὶ τοῦτον ἱερογραμματέα· Αἰγύπτια δ' αὐτοῖς ὀνόματα  
εἶναι, τῷ μὲν Μωϋσεὶ Τισιθέν, τῷ δὲ Ἰωσήφῳ Πετε-  
σίφ. τούτους δ' εἰς Πηλούσιον ἔλθειν καὶ ἐπιτυχεῖν  
μυριάδι τριάκοντα ὀκτὼ καταλειμμέναις ὑπὸ τοῦ  
Ἀμενώφιος, ἃς οὐ θέλειν εἰς τὴν Αἴγυπτον διακομί-  
ξιν· οἷς φιλίαν συνθεμένους ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον στρα-  
τεύσαι. τὸν δὲ Ἀμένωφιν οὐχ ὑπομείναντα τὴν ἐφο-  
δὸν αὐτῶν εἰς Αἰθιοπίαν φυγεῖν, καταλιπόντα τὴν γυ-  
ναῖκα ἔγκνον, ἣν κρηπτομένην ἐν τισὶ σπηλαίοις τε-  
κεῖν παῖδα ὄνομα Ῥαμέσσην, ὃν ἀνδρωθέντα ἐκδιώξει  
τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν Συρίαν, ὄντας περὶ εἰκοσι μυ-  
ριάδας, καὶ τὸν πατέρα Ἀμένωφιν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας κα-  
ταδέξασθαι.

καὶ ταῦτα μὲν ὁ Χαιρήμων, οἶμαι δ' αὐτόθεν  
φανερὰν εἶναι ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν ἀμφοῖν ψευδο-  
λογίαν. ἀληθείας μὲν γὰρ τινος ὑποκειμένης ἀδύνα-  
τον ἦν διαφωρεῖν ἐπὶ τοσοῦτον· οἱ δὲ τὰ ψευδῆ συν-  
τιθέντες οὐχ ἑτέροις σύμφωνα γράφουσι, ἀλλ' αὐτοῖς  
τὰ δόξαντα πλάττουσιν. ἐκείνος μὲν οὖν ἐπιθυμίαν  
τοῦ βασιλέως ἵνα τοὺς θεοὺς ἴδῃ φησὶν ἀρχὴν γενέ-  
σθαι τῆς τῶν μισρῶν ἐκβολῆς, ὁ δὲ Χαιρήμων ἴδιον  
ὡς τῆς Ἰσίδος ἐνύπνιον συντέθεικεν. κακίανος μὲν  
Ἀμένωφιν εἶναι λέγει τὸν προειπόντα τῷ βασιλεῖ τὸν  
καθαρόν, οὗτος δὲ Φριτιφάντην. ὁ δὲ δὴ τοῦ πλή-



θους ἀριθμὸς καὶ σφόδρα σύνεγγυς, ὁκτῶ μὲν μυριάδας ἐκείνου λέγοντος, τούτου δὲ πέντε πρὸς ταῖς εἴκοσιν. ἔτι τοίνυν ὁ μὲν Μανεθῶς πρότερον εἰς τὰς λιθοτομίας τοὺς μισροὺς ἐκβαλὼν, εἶτα αὐτοῖς τὴν Αὔραριν δοὺς ἐγκατοικεῖν καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ἐκπολεμώσας, τότε φησὶν ἐπικαλέσασθαι τὴν παρὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν αὐτοὺς ἐπικουρίαν· ὁ δὲ Χαιρήμων ἀπαλλαττομένους ἐκ τῆς Αἰγύπτου περὶ Πηλούσιον εὔρειν ὁκτῶ καὶ τριάκοντα μυριάδας ἀνθρώπων καταλελειμμένους ὑπὸ τοῦ Ἀμενώφιος, καὶ μετ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὴν Αἰγυπτου ἐμβαλεῖν, φηγεῖν δὲ τὸν Ἀμενώφιν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. τὸ δὲ δὴ γενναϊότατον, οὐδὲ τίνες ἢ πόθεν ἦσαν αἱ τοσαῦται τοῦ στρατοῦ μυριάδες εἴρηκεν, εἴτε Αἰγύπτιοι τὸ γένος εἴτ' ἔξωθεν ἦκοντες. ἀλλ' οὐδὲ τὴν αἰτίαν διεσάφησε δι' ἣν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Αἰγυπτου ἀγαγεῖν οὐκ ἠθέλησεν, ὁ περὶ τῶν λεπρῶν τὸ τῆς Ἰσιδος ἐνύπνιον συμπλάσας. τῷ δὲ Μωϋσεῖ καὶ τὸν Ἰώσηπον ὁ Χαιρήμων, ὡς ἐν ταύτῳ χρόνῳ συνεξεληλαμένον, προστέθεικεν, τὸν πρὸ Μωϋσεῖας πρεσβύτερον τέσσαρσι γενεαῖς τετελευτηκότα, ὧν ἔστιν ἔτη σχεδὸν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατόν. ἀλλὰ μὴν ὁ Ῥαμέσσης ὁ τοῦ Ἀμενώφιος υἱὸς κατὰ μὲν τὸν Μανεθῶνα νεανίας συμπολεμεῖ τῷ πατρὶ καὶ συνεκρίπτει φηγῶν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, οὗτος δὲ πεποίηκεν αὐτὸν μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν ἐν σπηλαίῳ τιμὴν γεγενημένον, καὶ μετὰ ταῦτα νικῶντα μάχῃ καὶ τοὺς Ἰουδαίους εἰς Συρίαν ἐξελάνοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντας περὶ μυριάδας εἴκοσιν. ὃ τῆς εὐχερείας· οὔτε γὰρ πρότερον οἵτινες ἦσαν αἱ τριάκοντα καὶ ὁκτῶ μυριάδες εἶπεν, οὔτε πῶς αἱ τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς διεφθάρησαν, πότερον ἐν τῇ μάχῃ κατέπεσον ἢ πρὸς τὸν Ῥαμέσσην μετεβάλλοντο. τὸ δὲ δὴ θαναμασιώ-

τατον, οὐδὲ τίνας καλεῖ τοὺς Ἰουδαίους δυνατὸν ἔστι παρ' αὐτοῦ μαθεῖν, ἢ ποτέροις αὐτῶν τίθεται ταύτην τὴν προσηγορίαν, ταῖς εἴκοσι πέντε μυριάσι τῶν λεπρῶν ἢ ταῖς ὁκτῶ καὶ τριάκοντα ταῖς περὶ τὸ Πηλούσιον. ἀλλὰ γὰρ εὐήθεις ἴσως ἂν εἴη διὰ πλειόνων ἐλέγχειν τοὺς ὑφ' ἑαυτῶν ἐληλεγμένους· τὸ γὰρ ὑπ' ἄλλων ἦν μετριάτερον.

ἐπεισάξω δὲ τούτοις Ἀνσίμαχον, ἐλληφότα μὲν τὴν αὐτὴν τοῖς προειρημένοις ὑπόθεσιν τοῦ ψεύσματος, ὑπερπεπαικότα δὲ τὴν ἐκείνων ἀπιθανότητα τοῖς πλάσμασι, διὸ καὶ δῆλός ἐστι συντεθεικῶς κατὰ πολλὴν ἀπέχθειαν. λέγει γὰρ ἐπὶ Βόκχορος τοῦ Αἰγυπτίου βασιλέως τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, λεπροὺς ὄντας καὶ ψωροὺς καὶ ἄλλα νοσήματά τινα ἔχοντας, εἰς τὰ ἱερὰ καταφεύγοντας μετατεῖν τροφήν, παμπόλλων δὲ ἀνθρώπων νοσηλεία περιπεσόντων ἀκαρπίαν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ γενέσθαι. Βόκχοριν δέ, τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, εἰς Ἀμμωνος πέμψαι περὶ τῆς ἀκαρπίας τοὺς μαντευσομένους· τὸν θεὸν δὲ εἰπεῖν τὰ ἱερὰ καθᾶραι ἀπ' ἀνθρώπων ἀνάγκων καὶ δυσσεβῶν, ἐκβαλόντα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν εἰς τόπους ἐρήμους, τοὺς δὲ ψωροὺς καὶ λεπροὺς βυθίσαι ὡς τοῦ ἡλίου ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τῇ τούτων ζωῇ, καὶ τὰ ἱερὰ ἀγνίσαι, καὶ οὕτω τὴν γῆν καρποφορήσειν. τὸν δὲ Βόκχοριν τοὺς χρησμούς λαβόντα, τοὺς τε ἱερεῖς καὶ ἐπιβωμίτας προσκαλεσάμενον, κελεῦσαι ἐπιλογὴν ποιησαμένους τῶν ἀκαθάρτων τοῖς στρατιώταις τούτους παραδοῦναι κατάξειν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐρήμον, τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς μολιβδίνους χάρτας ἐνδήσαντας, ἵνα καθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος. βυθισθέντων δὲ τῶν λεπρῶν καὶ ψωρῶν τοὺς ἄλλους συναθροισθέντας εἰς τόπους ἐρήμους ἐκτεθῆναι ἐπ' ἀπωλεία· συναχθέντας δὲ βουλεύσασθαι περὶ αὐτῶν, νυ-

κτός δ' ἐπιγενομένης πῦρ καὶ λύχνους καύσαντας φυλάττειν ἑαυτούς, τὴν τ' ἐπιούσαν νύκτα νηστεύσαντας ἰλάσκεσθαι τοὺς θεοὺς περὶ τοῦ σῶσαι αὐτούς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Μωϋσῆν τινα συμβουλευσαὶ αὐτοῖς παραβαλλομένους μίαν ὁδὸν τέμνειν, ἄχρις ἂν ἔλθωσιν εἰς τόπους οἰκουμένους, παρακελεύεσθαι τε αὐτοῖς μήτε ἀνθρώπων τινὲ εὐνοήσῃν μηδὲ ἀριστα συμβουλευέσθαι ἀλλὰ τὰ χεῖρονα, θεῶν τε ναοὺς καὶ βωμοὺς, οἷς ἂν περιτύχωσιν, ἀνατρέπειν. συναινεσάντων δὲ τῶν ἄλλων, τὰ δοχθέντα ποιοῦντας διὰ τῆς ἐρήμου πορεύεσθαι, ἱκανῶς δὲ ὀχληθέντας ἐλθεῖν εἰς τὴν οἰκουμένην χώραν, καὶ τοὺς τε ἀνθρώπους ὑβρίζοντας καὶ τὰ ἱερά συλῶντας καὶ ἐμπρήσαντας ἐλθεῖν εἰς τὴν νῦν Ἰουδαίαν προσαγορευομένην, κτίσαντας δὲ πόλιν ἐνταῦθα κατοικεῖν. τὸ δὲ ἄστυ τοῦτο Ἱεροσόλα ἀπὸ τῆς ἐκείνων διαθέσεως ὠνομάσθαι· ὕστερον δ' αὐτοὺς ἐπικρατήσαντας χρόνῳ διαλλάξαι τὴν ὀνομασίαν πρὸς τὸ μὴ ὀνειδίζεσθαι, καὶ τὴν τε πόλιν Ἱεροσόλυμα καὶ αὐτοὺς Ἱεροσολύμους προσαγορευέσθαι.

35 οὗτος δὲ οὐ τὸν αὐτὸν ἐκείνοις εὗρεν εἰπεῖν βασιλέα, καινότερον δ' ὄνομα συντέθεικεν, καὶ παρῆς ἐνύπμιον καὶ προφήτην Αἰγύπτιον, εἰς Ἀμμωνος ἀπελήλυθε περὶ τῶν ψαρῶν καὶ λεπρῶν χρησμὸν οἰσῶν. φησὶ γὰρ εἰς τὰ ἱερά συλλέγεσθαι πλῆθος Ἰουδαίων, ἀρὰ γε τοῦτο τοῖς λεπροῖς ὄνομα θέμενος, ἢ μόνων τῶν Ἰουδαίων τοῖς νοσήμασι περιπεσόντων; λέγει γὰρ "ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων". ὁποῖος; ἐπηλυσ, ἢ τὸ γένος ἐγγχώριος; διὰ τί τοίνυν Αἰγυπτίους αὐτοὺς ὄντας Ἰουδαίους καλεῖς; εἰ δὲ ξένοι, διὰ τί πόθεν οὐ λέγεις; πῶς δέ, τοῦ βασιλέως πολλοὺς μὲν αὐτῶν βυθίσαντος εἰς τὴν θάλασσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς ἐρήμους τόπους ἐκβαλόντος, τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὑπελείφθησαν;

ἢ τίνα τρόπον διεξήλθον μὲν τὴν ἐρημον, ἐκράτησαν δὲ τῆς χώρας ἧς νῦν κατοικοῦμεν, ἐκτίσαν δὲ καὶ πόλιν καὶ νεῶν ὠκοδομήσαντο πᾶσι περιβόητον; ἐρχῆν δὲ καὶ περὶ τοῦ νομοθέτου μὴ μόνον εἰπεῖν τοῦνομα, δηλώσαι δὲ καὶ τὸ γένος ὅστις ἦν καὶ τίνων. διὰ τί δὲ τοιούτους ἂν αὐτοῖς ἐπεχείρησε τιθέναι νόμους περὶ θεῶν καὶ τῆς πρὸς ἀνθρώπους ἀδικίας κατὰ τὴν πορείαν; εἴτε γὰρ Αἰγύπτιοι τὸ γένος ἦσαν, οὐκ ἂν ἐκ τῶν πατριῶν ἐθνῶν οὕτω ῥαδίως μετεβάλλοντο· εἴτ' ἀλλὰχόθεν ἦσαν, πάντως τινὲς ὑπῆρχον αὐτοῖς νόμοι διὰ μακρᾶς συνηθείας πεφυλαγμένοι. εἰ μὲν οὖν περὶ τῶν ἐξελασάντων αὐτοὺς ὤμοσαν μηδέποτε εὐνοήσῃν, λόγον εἶχεν εἰκότα· πᾶσι δὲ πόλεμον ἀνθρώποις ἀκήρυκτον ἄρασθαι τούτους, εἶπερ ἔπραττον ὡς αὐτὸς λέγει κακῶς, παρὰ πάντων βοηθείας δεομένους, ἄνοιαν οὐκ ἐκείνων ἀλλὰ τοῦ ψευδομένου πάνυ πολλὴν παρίστησιν, ὅς γε καὶ τοῦνομα θέσθαι τῇ πόλει ἀπὸ τῆς Ἱεροσυλίας αὐτοὺς ἐτόλμησεν εἰπεῖν, τοῦτο δὲ μετὰ ταῦτα παρατρέψαι. δῆλον γὰρ ὅτι τοῖς μὲν ὕστερον γενομένοις αἰσχύνῃν τοῦνομα καὶ μῖσος ἔφερεν, αὐτοὶ δ' οἱ κτίζοντες τὴν πόλιν κοσμήσειν αὐτοὺς ὑπελάμβανον οὕτως ὀνομάσαντες. ὁ δὲ γενναῖος ὑπὸ πολλῆς τοῦ λοιδορεῖν ἀκρασίας οὐ συνῆκεν ὅτι Ἱεροσυλεῖν οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν φωνὴν Ἰουδαῖοι τοῖς Ἕλλησιν ὀνομάζομεν. τί οὖν ἔτι πλείω τις λέγοι πρὸς τὸν ψευδομένου οὕτως ἀναισχύτως;

ἀλλ' ἐπειδὴ σύμμετρον ἦδη τὸ βιβλίον εἰληψε μέγεθος, ἑτέραν ποιησάμενος ἀρχὴν τὰ λοιπὰ τῶν εἰς τὸ προκειμένον πειράσομαι προσαποδοῦναι.

## ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Διὰ μὲν οὖν τοῦ προτέρου βιβλίου, τιμιώτατέ μοι Ἐπαφρόδιτε, περί τε τῆς ἀρχαιότητος ἡμῶν ἐπέδειξα, τοῖς Φοινίκων καὶ Χαλδαίων καὶ Αἰγυπτίων γραμμασι πιστωσάμενος τὴν ἀλήθειαν καὶ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων συγγραφεῖς παρασχόμενος μάρτυρας, τὴν τε ἀντίρροσιν ἐποίησάμην πρὸς Μανεθῶνα καὶ Χαιρήμονα καὶ τινὰς ἑτέρους· ἄρξομαι δὲ νῦν τοὺς ὑπολειπομένους τῶν γεγραφότων τι καθ' ἡμῶν ἐλέγχειν. καίτοι περὶ τῆς πρὸς Ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν ἀντιρρήσεως ἐπήλθέ μοι διαπορεῖν εἰ χρὴ σπουδάζαι· τὰ μὲν γὰρ ἐστὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων τοῖς ὑπ' ἄλλων εἰρημένους ὅμοια, τὰ δὲ λίαν ψυχρῶς προστέθεικεν, τὰ πλείστα δὲ βωμολοχίαν ἔχει καὶ πολλήν, εἰ δεῖ τάληθές εἰπεῖν, ἀπαιδευσίαν, ὡς ἂν ὑπ' ἀνθρώπου συγκείμενα καὶ φανύλου τὸν τρόπον καὶ παρὰ πάντα τὸν βίον ὀχλαγωγοῦ γεγονότος. ἐπεὶ δ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἄνοιαν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀλίσκονται λόγων μάλλον ἢ τῶν μετὰ τινος σπουδῆς γεγραμμένων, καὶ χαίρουσι μὲν ταῖς λουδογαῖς ἀχθονται δὲ τοῖς ἐπαίνοις, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἶναι μὴδὲ τοῦτον ἀνεξέταστον καταλιπεῖν, κατηγορίαν ἡμῶν ἀντικρὺς ὡς ἐν δίκῃ γεγραφότα· καὶ γὰρ αὐτὸν κἀκείνο τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ὁρῶ παρακολουθοῦν, τὸ λίαν ἐφήδεσθαι ὅταν τις ἀρξάμενος βλασφημεῖν ἕτερον ἀντὸς ἐλέγχεται περὶ τῶν αὐτῷ προσόντων κακῶν. ἐστὶ μὲν οὖν οὐ φάδιον αὐτοῦ διελθεῖν τὸν λόγον, οὐδὲ σαφῶς γινῶναι τί λέγειν βούλεται· σχεδὸν δ' ὡς ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ψευσμάτων συγχύσει, τὰ μὲν εἰς τὴν ὁμοίαν ἰδέαν πίπτει τοῖς προεξητασμένοις, περὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων μεταναστία-

σεως, τὰ δ' ἐστὶ κατηγορία τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων Ἰουδαίων. τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις μέμικται περὶ τῆς ἀγιστείας τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων νομίμων κατηγορία.

ὅτι μὲν οὖν οὔτε Αἰγύπτιοι τὸ γένος ἦσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, οὔτε διὰ λύμην σωμάτων ἢ τοιαύτας ἄλλας συμφορὰς τινὰς ἐκείθεν ἐξηλάθησαν, οὐ μόνου μετρίως ἀλλὰ καὶ πέρα τοῦ συμμέτρου προαποδεδείχθαι νομίζω· περὶ ὧν δὲ προστίθησιν ὁ Ἀπίων ἐπιμνησθήσομαι συντόμως. φησὶ γὰρ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Αἰγυπτιακῶν τάδε· “Μωϋσῆς, ὡς ἤκουσα παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν Αἰγυπτίων, ἦν Ἡλιουπόλιτης, ὃς πατρίοις ἔθεσι κατηγορημένος αἰθρίους προσευχὰς ἀνήγεν εἰς οἶους εἶχεν ἢ πόλις περιβόλους, πρὸς ἀφελιώτην δὲ πᾶσαν ἀπέστρεφεν· ὧδε γὰρ καὶ Ἡλίου κεῖται πόλις. ἀντὶ δὲ ὀβελῶν ἔστησε κίονας, ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκάφης, σκιά δ' ἀπ' ἄκρων ἐπ' αὐτὴν διακειμένη, ὡς ὂν ἐν αἰθέρι, τοῦτον ἀεὶ τὸν δρόμον ἡλίου συμπεριπολεῖ.” τοιαύτη μὲν τις ἢ θαυμαστὴ τοῦ γραμματικοῦ φράσις, τὸ δὲ ψεῦσμα λόγων οὐ δεόμενον ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων περιφανές. οὔτε γὰρ αὐτὸς Μωϋσῆς, ὅτε τὴν πρώτην σκηνὴν τῷ θεῷ κατασκευάσεν, οὐδὲν ἐκτύπωμα τοιοῦτον εἰς αὐτὴν ἐνέδηκεν, οὐδὲ ποιεῖν τοῖς ἔπειτα προσέταξεν· ὃ τε μετὰ ταῦτα κατασκευάσας τὸν ναὸν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Σολομὸν πάσης ἀπέσχετο τοιαύτης περιεργίας οἷαν συμπέπλακεν Ἀπίων. ἀκούσαι δὲ φησι τῶν πρεσβυτέρων ὅτι Μωϋσῆς ὁ Ἡλιουπόλιτης, δηλονότι νεώτερος μὲν ἂν αὐτός, ἐκείνοις δὲ πιστεύσας τοῖς διὰ τὴν ἡλικίαν ἐπισταμένοις αὐτὸν καὶ συγγενομένοις. καὶ περὶ μὲν Ὀμήρου τοῦ ποιητοῦ, γραμματικὸς ὢν αὐτός, οὐκ ἂν ἔχοι τίς αὐτοῦ πατρίς ἐστὶ διαβεβαιωσάμενος εἰπεῖν, οὐδὲ περὶ Πυθαγόρου

μόνον οὐκ ἐχθὲς καὶ πρόφην γεγονότος· περὶ δὲ Μωϋ-  
σέως, τοσοῦτω πλήθει προάγοντος ἐκείνους ἐτῶν, οὐ-  
τως ἀποφαίνεται ῥαδίως πιστεῦν ἀκοῇ πρεσβυτέρων,  
ὡς δῆλός ἐστι καταφυσάμενος. τὰ δὲ δὴ τῶν χρόνων  
ἐν οἷς φησὶ τὸν Μωϋσῆν ἐξαγαγεῖν τοὺς λεπρώνας  
καὶ τυφλοὺς καὶ τὰς βάσεις πεπηρωμένους, σφόδρα  
δὴ τοῖς πρὸ αὐτοῦ συμπεφώνηκεν, ὡς οἶμαι, ὁ γραμ-  
ματικὸς ὁ ἀκριβέστατος. Μανεθὼς μὲν γὰρ κατὰ τὴν  
Τεθμῳσίος βασιλείαν ἀπαλλαγῆναι φησιν ἐξ Αἰγύπτου  
τοὺς Ἰουδαίους, πρὸ ἐτῶν τριακοσίων ἐνενηκόντα τριῶν  
τῆς εἰς Ἄργος Λαναοῦ φηγῆς, Λυσίμαχος δὲ κατὰ Βόκχο-  
ριν τὸν βασιλέα, τουτέστι πρὸ ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων,  
Μόλων δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ὡς αὐτοῖς ἔδοξεν· ὁ δὲ γε  
πάντων πιστότατος Ἀπίων ὠρίσατο τὴν ἔξοδον ἀκρι-  
βῶς, κατὰ τὴν ἑβδόμην Ὀλυμπιάδα, καὶ ταύτης ἔτος  
εἶναι πρῶτον ἐν ᾧ, φησὶ, Καρχηδόνα Φοίνικες ἐκτίσαν.  
τοῦτο δὲ πάντως προσέθηκε, τὸ Καρχηδόνα, τεκμήριον  
οἰόμενος αὐτῷ γενέσθαι τῆς ἀληθείας ἐναργέστατον·  
οὐ συνῆκε δὲ καθ' ἑαυτοῦ τὸν ἔλεγχον ἐπισπώμενος.  
εἰ γὰρ περὶ τῆς ἀποικίας πιστεύειν δεῖ ταῖς Φοινίκων  
ἀναγραφαῖς, ἐν ἐκείναις Εἰρωμος ὁ βασιλεὺς γέγραπται  
πρεσβύτερος τῆς Καρχηδόγος κτίσεως ἔτεσι πλείοσι πρὸς  
τοῖς πενήκοντα καὶ ἑκατόν, περὶ οὗ τὰς πίστεις ἀνα-  
τέρω παρέσχον ἐκ τῶν Φοινίκων ἀναγραφῶν, ὅτι Σο-  
λομῶνι τῷ τὸν ναὸν οἰκοδομησαμένῳ τὸν ἐν Ἱεροσό-  
λύμοις φίλος ἦν Εἰρωμος, καὶ πολλὰ συνεβάλλετο πρὸς  
τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν· αὐτὸς δὲ ὁ Σολομὼν ὠκο-  
δόμησε τὸν ναὸν μετὰ τὸ ἐξελεθῆναι ἐξ Αἰγύπτου τοὺς  
Ἰουδαίους δώδεκα καὶ ἑξακοσίους ἔτεσιν ὕστερον. τὸν  
δὲ ἀριθμὸν τῶν ἐλαθέντων τὸν αὐτὸν Λυσίμαχος σχε-  
διάσας (ἑνδεκα γὰρ αὐτοὺς εἶναι φησὶ μυριάδας) θαν-  
μαστήν τινα καὶ πιθανὴν ἀποδίδωσιν αἰτίαν, ἀφ' ἧς

φησὶ τὸ σάββατον ὀνομάσθαι· “ὀδεύσαντες” γὰρ φησιν  
“ἐξ ἡμερῶν ὁδὸν βουβῶνας ἔσχον, καὶ διὰ ταύτην τὴν  
αἰτίαν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ἀνεπαύσαντο σωθέντες εἰς τὴν  
χώραν τὴν νῦν Ἰουδαίαν λεγομένην, καὶ ἐκάλεσαν τὴν  
ἡμέραν σάββατον, σώζοντες τὴν Αἰγυπτίαν γλωττίαν·  
τὸ γὰρ βουβῶνος ἄλγος καλοῦσιν Αἰγύπτιοι σαββάτω-  
σιν.” οὐκ ἂν οὖν τις ἢ καταγελάσειε τῆς φλυαρίας, ἢ  
τοῦναντίον μισήσειε τὴν ἐν τῷ τοιαῦτα γράφειν ἀναί-  
δειαν; δῆλον γὰρ ὅτι πάντες ἔβουβωνίασαν ἑνδεκα μυ-  
ριάδες ἀνθρώπων. ἀλλ' εἰ μὲν ἦσαν ἐκεῖνοι τυφλοὶ καὶ  
χωλοὶ καὶ πάντα τρόπον νοσοῦντες, ὁποίους αὐτοὺς εἶ-  
ναι φησιν Ἀπίων, οὐδ' ἂν μιᾶς ἡμέρας προελθεῖν ὁδὸν  
ἠδυνήθησαν· εἰ δ' οἶοι βαδίζειν διὰ πολλῆς ἐρημίας  
καὶ προσέτι νικᾶν τοὺς αὐτοῖς ἀνθισταμένους μαχόμε-  
νοι πάντες, οὐκ ἂν ἀθρόοι μετὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν  
ἔβουβωνίασαν. οὔτε γὰρ φύσει πως γίνεται τὸ τοιοῦ-  
τον τοῖς βαδίζουσιν ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ πολλὰ μυριάδες  
στρατοπέδων τὸ σύμμετρον ἀεὶ βαδίζουσιν, οὔτε κατ'  
αὐτόματον εἰκὸς οὕτω συμβῆναι· πάντων γὰρ ἀλογώ-  
τατον. ὁ δὲ θαυμαστός Ἀπίων διὰ μὲν ἐξ ἡμερῶν αὐ-  
τοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν προείρηκε, πάλιν δὲ τὸν  
Μωϋσῆν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀραβίας  
ἕρος, ὃ καλεῖται Σίναιον, ἀναβάντα φησὶν ἡμέρας τεσ-  
σαράκοντα κρυφθῆναι, κάκειθεν καταβάντα δοῦναι  
τοῖς Ἰουδαίοις τοὺς νόμους. καίτοι πῶς οἶόν τε τοὺς  
αὐτοὺς καὶ τεσσαράκοντα μένειν ἡμέρας ἐν ἐρήμῳ καὶ  
ἀνύδρῳ τόπῳ καὶ τὴν μεταξὺ πᾶσαν ἐν ἡμέραις ἐξ διελ-  
θεῖν; ἢ δὲ περὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ σαββάτου γραμ-  
ματικὴ μετάθεσις ἀναίδειαν ἔχει πολλὴν ἢ δεινὴν ἀμα-  
θίαν. τὸ γὰρ σαββῶ καὶ σάββατον πλείστον ἀλλήλων  
διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ σάββατον κατὰ τὴν Ἰουδαίων  
διάλεκτον ἀνάπανσίς ἐστιν ἀπὸ παντὸς ἔργου, τὸ δὲ

σαββῶ, καθάπερ ἐκεῖνός φησι, δηλοῖ παρ' Αἰγυπτίοις τὸ βουβῶνος ἄλγος.

3 τοιαῦτα μὲν τινα περὶ Μωϋσείως καὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου γενομένης τοῖς Ἰουδαίοις ἀπαλλαγῆς ὁ Αἰγύπτιος Ἀπίων ἐκαινοποίησε, παρὰ τοὺς ἄλλους ἐπινοήσας. καὶ τί γε δεῖ θαυμάζειν εἰ περὶ τῶν ἡμετέρων ψεύδεται προρόντων, λέγων αὐτοὺς εἶναι τὸ γένος Αἰγυπτίους; αὐτὸς γὰρ περὶ αὐτοῦ τούναντίον ἐψεύδετο, καὶ γεγενημένος ἐν Ὁάσει τῆς Αἰγύπτου, πάντων Αἰγυπτίων πρῶτος ὢν, ὡς ἂν εἶποι τις, τὴν μὲν ἀληθῆ πατριδα καὶ τὸ γένος ἐξωμόσατο, Ἀλεξανδρεὺς δὲ εἶναι καταψευδόμενος ὁμολογεῖ τὴν μοχθηρίαν τοῦ γένους. εἰκότως οὖν οὓς μισεῖ καὶ βούλεται λοιδορεῖν, τούτους Αἰγυπτίους καλεῖ. εἰ μὴ γὰρ φανυτοτάτους εἶναι ἐνόμιζεν Αἰγυπτίους, οὐκ ἂν τοῦ γένους αὐτὸς ἔφυγεν, ὡς οἱ γε μεγαλοφρονοῦντες ἐπὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι σεμνύνονται μὲν ἀπὸ τούτων αὐτοὶ χρηματίζοντες, τοὺς ἀδίκως δ' αὐτῶν ἀντιπιοιούμενους ἐλέγχουσι. πρὸς ἡμᾶς δὲ δυοῖν θάτερον Αἰγύπτιοι πεπόνθασιν· ἢ γὰρ ὡς ἐπισημνύομενοι προσποιοῦνται τὴν συγγενειαν, ἢ κοινωνοὺς ἡμᾶς ἐπισπῶνται τῆς αὐτῶν κακοδοξίας. ὁ δὲ γενναῖος Ἀπίων δοκεῖ μὲν τὴν βλασφημίαν τὴν καθ' ἡμῶν ὥσπερ τινὰ μισθὸν ἐθελῆσαι παρασχεῖν Ἀλεξανδρεῦσι τῆς δοθείσης αὐτῷ πολιτείας, καὶ τὴν ἀπέχθειαν αὐτῶν ἐπιστάμενος τὴν πρὸς τοὺς συνοικοῦντας αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἰουδαίους προτέθειται μὲν ἐκείνοις λοιδορεῖσθαι, συμπεριλαμβάνει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ἐν ἀμφοτέροις ἀναίσχυντως ψευδόμενος.

4 τίνα τοίνυν ἐστὶ τὰ δεινὰ καὶ σχέτλια τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων Ἰουδαίων, ἃ κατηγοροῦσθαι αὐτῶν, ἰδῶμεν. "ἐλθόντες" φησὶν ἀπὸ Συρίας ὄκη-

σαν πρὸς ἄλλομενον θάλασσαν, γειτνιάσαντες ταῖς τῶν κυμάτων ἐκβολαῖς." οὐκοῦν ὁ τόπος εἰ λοιδορίαν ἔχει, τὴν οὐ πατριδα μὲν λεγομένην δὲ αὐτοῦ, τὴν Ἀλεξανδρείαν λοιδορεῖ· ἐκείνης γὰρ καὶ το παραλίον ἐστὶ μέρος, ὡς πάντες ὁμολογοῦσιν, εἰς κατοίκησιν τὸ κάλλιστον. Ἰουδαῖοι δ' εἰ μὲν βιασάμενοι κατέσχον ὡς μὴδ' ὕστερον ἐκπεσεῖν, ἀνδρείας τεκμήριον ἐστ' αὐτοῖς. εἰς κατοίκησιν δὲ αὐτοῖς ἔδωκε τόπον Ἀλέξανδρος, καὶ ἴσως παρὰ τοῖς Μακεδόσι τιμῆς ἐπέτυχον. οὐκ οἶδα δὲ τί ποτ' ἂν ἔλεγεν Ἀπίων, εἰ πρὸς τῇ Νεκροπόλει κατῶκον, καὶ μὴ πρὸς τοῖς βασιλείοις ἦσαν ἰδρυμένοι καὶ μέχρι νῦν αὐτῶν ἢ φυλὴ τὴν προσηγορίαν εἶχε Μακεδόνες. εἰ μὲν οὖν ἀναγνοὺς τὰς ἐπιστολάς Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τὰς Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, καὶ τῶν μετ' ἐκείνους τῆς Αἰγύπτου βασιλέων ἐντυχῶν τοῖς γράμμασι, καὶ τὴν στήλην τὴν ἐστῶσαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τὰ δικαιώματα περιέχουσαν ἃ Καῖσαρ ὁ μέγας τοῖς Ἰουδαίοις ἔδωκεν, εἰ μὲν οὖν ταῦτα, φημί, γινώσκων τὰναντία γράφειν ἐτόλμησε, πονηρὸς ἦν, εἰ δὲ μὴδὲν ἠπίστατο τούτων, ἀπαίδευτος. τὸ δὲ δὴ θαυμάζειν πῶς Ἰουδαῖοι ὄντες Ἀλεξανδρεῖς ἐκλήθησαν, τῆς ὁμοίας ἀπαίδευσις. πάντες γὰρ οἱ εἰς ἀποικίαν τινὰ κατακληθέντες, κἂν πλείστον ἀλλήλων τοῖς γένεσι διαφέρωσιν, ἀπὸ τῶν οἰκιστῶν τὴν προσηγορίαν λαμβάνουσι. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν; αὐτῶν γὰρ ἡμῶν οἱ τὴν Ἀντιόχειαν κατοικοῦντες Ἀντιοχεῖς ὀνομάζονται· τὴν γὰρ πολιτείαν αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ κτίστης Σέλευκος. ὁμοίως οἱ ἐν Ἐφέσῳ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην Ἰωνίαν τοῖς αὐθιγενέσι πολίταις ὁμωνυμοῦσι, τοῦτο παρασχόντων αὐτοῖς τῶν διαδόχων. ἢ δὲ Ῥωμαίων φιλανθρωπία πᾶσι μικροῦ δεῖν τῆς αὐτῶν προσηγορίας μεταδέδωκεν, οὐ μόνον ἀνδράσιν ἀλλὰ καὶ μεγάλοις

ἔθνεσιν ὅλοις· Ἰβήρες γοῦν οἱ πάλαι καὶ Τυρρηνοὶ καὶ Σαβῖνοι Ῥωμαῖοι καλοῦνται. εἰ δὲ τοῦτον ἀφαιρεῖται τὸν τρόπον τῆς πολιτείας Ἀπίων, πανσάσθω λέγων αὐτὸν Ἀλεξανδρεῖα· γεννηθεὶς γάρ, ὡς προείπον, ἐν τῷ βαθυτάτῳ τῆς Αἰγύπτου, πῶς ἂν Ἀλεξανδρεὺς εἴη, τῆς 5 κατὰ δόξιν πολιτείας, ὡς αὐτὸς ἐφ' ἡμῶν ἠξίωκεν, ἀναιρουμένης; καίτοι μόνοις Αἰγυπτίοις οἱ κύριοι νῦν Ῥωμαῖοι τῆς οἰκουμένης μεταλαμβάνειν ἡστιν οσοῦν πολιτείας ἀπειρήκασιν. ὁ δ' οὕτως ἐστὶ γενναῖος ὡς μετέχειν ἀξίων αὐτὸς ὧν τυχεῖν ἐκωλύετο, συκοφαντεῖν 10 ἐπεχείρησε τοὺς δικαίως λαβόντας. οὐ γὰρ ἀπορία γε τῶν οἰκησόντων τὴν μετὰ σπουδῆς ὑπ' αὐτοῦ πόλιν κτιζομένην Ἀλέξανδρος τῶν ἡμετέρων τινὰς ἐκεῖ συνήθροισεν, ἀλλὰ πάντας δοκιμάζων ἐπιμελῶς ἀρετῆς καὶ πίστεως τοῦτο τοῖς ἡμετέροις τὸ γέρας ἔδωκεν. ἐτίμα 15 γὰρ ἡμῶν τὸ ἔθνος, ὡς καὶ φησιν Ἐκαταῖος περὶ ἡμῶν ὅτι διὰ τὴν ἐπιείκειαν καὶ πίστιν, ἣν αὐτῷ παρέσχον Ἰουδαῖοι, τὴν Σαμαρεῖτιν χώραν προσέθηκεν ἔχειν αὐτοῖς ἀφορολόγητον. ὁμοία δὲ Ἀλεξάνδρῳ καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρεῖα κατοικούντων 20 ἐφρόνησε· καὶ γὰρ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον αὐτοῖς ἐνεχείρισε φρούρια, πιστῶς ἅμα καὶ γενναίως φυλάξειν ὑπολαμβάνων, καὶ Κυρήνης ἐγκρατῶς ἄρχειν βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ πόλεων εἰς αὐτὰς μέρος Ἰουδαίων ἐπεμφε κατοικῆσον. ὁ δὲ μετ' αὐ- 25 τὸν Πτολεμαῖος, ὁ φιλάδελφος ἐπικληθεὶς, οὐ μόνον εἴτινες ἦσαν αἰχμάλωτοι παρ' αὐτῷ τῶν ἡμετέρων, πάντας ἀπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ χορήματα πολλάκις ἔδωκεν, καὶ τὸ μέριστον, ἐπιθυμητῆς ἐγένετο τοῦ γυνῶναι τοὺς ἡμετέρους νόμους καὶ ταῖς τῶν ἱερῶν γραφῶν βίβλοις 30 ἐντυχεῖν. ἐπεμφε γοῦν ἀξίων ἄνδρας ἀποσταλῆναι τοὺς ἐρημνεύοντας αὐτῷ τὸν νόμον, καὶ τοῦ γραφῆναι ταῦτα

καλῶς τὴν ἐπιμέλειαν ἐπέταξεν οὐ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ Δημήτριον τὸν Φαληρέα καὶ Ἀνδρέαν καὶ Ἀριστέα, τὸν μὲν παιδεία τῶν καθ' ἑαυτὸν διαφέροντα Δημήτριον, τὸν δὲ τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ φυλακὴν ἐγκεχειρισμέ- 5 νους, ἐπὶ τῆς ἐπιμελείας ταύτης ἔταξεν, οὐκ ἂν δὴ ποιοῦν τοὺς νόμους καὶ τὴν πάτριον ἡμῶν φιλοσοφίαν ἐπιθυήσας ἐκμαθεῖν, εἰ τῶν χρωμένων αὐτοῖς ἀνδρῶν καταφρόνει καὶ μὴ λίαν ἐθαύμαζεν.

Ἀπίωνα δὲ σχεδὸν ἐφρέξῃς πάντες ἔλαθον οἱ τῶν 5 προγῶων αὐτοῦ Μακεδόνων βασιλεῖς οἰκειότατα πρὸς ἡμᾶς καταθέντες. καὶ γὰρ τρίτος Πτολεμαῖος, ὁ λεγόμενος εὐεργέτης, κατασχὼν ὅλην Συρίαν κατὰ κράτος οὐ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ θεοῖς χαριστήρια τῆς νίκης ἔδυσεν, ἀλλὰ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα πολλὰς, 10 ὡς ἡμῖν ὁμιμὸν ἐστίν, ἐπετέλεσε θυσίας τῷ θεῷ, καὶ ἀνέθηκεν ἀναθήματα τῆς νίκης ἄξια. ὁ δὲ φιλομήτωρ Πτολεμαῖο καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Κλεοπάτρα τὴν βασιλείαν ὅλην τὴν ἐν τῶν Ἰουδαίοις ἐπίστευσαν, καὶ στρατηγοὶ πάσης τῆς δυνάμεως ἦσαν Ὀνίας καὶ Δοσίθεος Ἰουδαῖοι, 15 ὧν Ἀπίων ἀκώπτει τὰ ὀνόματα, δέον τὰ ἔργα θαυμάζειν, καὶ μὴ λαιδορεῖν ἀλλὰ χάριν αὐτοῖς ἔχειν ὅτι διεσώσαντο τὴν Ἀλεξανδρείαν, ἧς ὡς πολίτης ἀντιποιεῖται· πολεμουμένων γὰρ αὐτῶν τῇ βασιλίῳ Κλεοπάτρῃ καὶ κινδυνευόντων ἀπολέσθαι κακῶς, οὗτοι συμ- 20 βάσεις ἐποίησαν καὶ τῶν ἐμφυλίων κακῶν ἀπήλλαξαν. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, φησὶν, Ὀνίας ἐπὶ τὴν πόλιν ἤγαγε στρατὸν ὀλίγον, ὅτιος ἐκεῖ Θέρμου τοῦ παρὰ Ῥωμαίων πρεσβευτοῦ καὶ παύσαντος. ὁρθῶς δὲ ποιῶν, φαίην ἂν, καὶ μάλα δικαίως. γὰρ Φύσκων ἐπικληθεὶς Πτολε- 25 μαῖος, ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ ἀδελφοῦ Πτολεμαίου τοῦ φιλομήτορος, ἀπὸ Κυρήνης ἐξῆλθε Κλεοπάτραν ἐμβαλεῖν βουλόμενος τῆς βασιλείας et filios regis, ut ipse regnum

injuste sibimet applicaret; propter haec ergo Onias adversus eum bellum pro Cleopatra suscepit, et fidem quam habuit circa reges, nequaquam in necessitate deseruit. testis autem deus justitiae ejus manifestus apparuit. nam Physcon Ptolemaeus quum adversum exercitum quidem Oniae pugnare praesumeret, omnes vero Judaeos in civitate positos cum filiis et uxoribus capiens nudos atque vinctos elephantis subiecisset ut ab eis conculcati deficerent, et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset, in contrarium quae praeparaverat evenere: elephantum enim relinquentes sibi appositos Judaeos, impetu facto super amicos ejus multos ex ipsis interemere. et post haec Ptolemaeus quidem aspectum terribilem contempletus est, prohibentem se ut illis noceret hominibus: concubina vero sua carissima, quam alii quidem Ithacam alii vero Hirenen denominant, supplicante ne tantam impietatem perageret, ei concessit, et ex his quae jam egerat vel acturus erat, poenitentiam egit. unde recte hanc diem Judaei Alexandriae constituti, eo quod aperte a deo salutem promeruerunt, celebrare noscuntur. Apion autem omnium calumniator etiam propter bellum adversus Physconem gestum Judaeos accusare praesumpsit, quum eos laudare debuerit. is autem etiam ultimae Cleopatrae reginae Alexandrinorum meminit veluti nobis improperans quoniam circa nos fuit ingrata, et non potius illam redarguere studuit, cui nihil omnino iniustitiae et malorum operum defuit vel circa generis necessarios, vel circa maritos suos, qui etiam dilexerint eam, vel in communi contra Romanos omnes et benefactores suos imperatores, quae etiam sororem Arsinoen occidit in templo, nihil sibi nocentem. peremit autem et fratrem insidiis, paternosque deos et sepulcra progenitorum depopulata est. percipiensque regnum a primo Caesare, ejus filio et successoris rebellare praesumpsit, Antoniumque corrumpens amatorum rebus et patriae inimicum

fecit et infidelem circa suos amicos instituit, alios quidem genere regali spolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. sed quid oportet amplius dicere, quum illum ipsum in navali certamine relinquens, id est maritum et parentem communium filiorum, tradere cum exercitu principatum et se sequi coegit? novissime vero Alexandria a Caesare capta, ad hoc usque perducta est ut salutem hinc sperare se judicaret, si posset ipsa manu sua Judaeos perimere, eo quod circa omnes crudelis et infidelis exstaret. putasne gloriandum nobis non esse, si, quemadmodum dicit Apion, famis tempore Judaeis triticum non est mensa? sed illa quidem poenam subiit competentem, nos autem maximo Caesare utimur teste auxilii atque fidei quam circa eum contra Aegyptios gessimus, nec non et senatu ejusque consultis, et epistolis Caesaris Augusti, quibus nostra merita comprobantur. has literas Apionem oportebat inspicere, et secundum genera examinare testimonia sub Alexandro facta et omnibus Ptolemaeis, et quae a senatu constituta sunt, nec non et maximis Romanis imperatoribus. si vero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non potuit, hoc indicium est sterilitatis ac penuriae frumentorum, non accusatio Judaeorum. quid enim sentiant omnes imperatores de Judaeis in Alexandria commorantibus, palam est: nam administratio tritici nihilo magis ab eis quam ab aliis Alexandrinis translata est. maximam vero eis fidem olim a regibus datam conservare voluerunt, id est fluminis custodiam totiusque custodiae, nequaquam his rebus indignos esse judicantes.

sed super hoc "quomodo ergo" inquit, "si sunt cives, eosdem deos, quos Alexandrini, non colunt?" cui respondeo: quomodo etiam, quum vos sitis Aegyptii, inter alterutros praetio magno et sine foedere de religione contenditis? aut certe propterea non vos omnes dicimus Aegyptios, et neque com-

muniter homines, quoniam bestias adversantes naturae nostrae colitis, multa diligentia nutriendos? quum genus utique nostrorum unum atque idem esse videatur. si autem in vobis Aegyptiis tantae differentiae opinionum sunt, quid miraris super his qui aliunde in Alexandria advenerunt, si legibus a principio constitutis circa talia permansere? is autem seditionis causas nobis apponit; qui si cum veritate ob hoc accusat Judaeos in Alexandria constitutos, cur omnes non culpae possit eo quod noscamur habere concordiam? porro etiam seditionis auctores quilibet inveniet Apionis similes Alexandrinorum fuisse cives. donec enim Graeci fuere et Macedones hanc civitatem habentes, nullam seditionem adversus nos gessere, sed antiquis cessere solemnitatibus. quum vero multitudo Aegyptiorum crevisset inter eos propter confusiones temporum, etiam hoc opus semper est additum. nostrum vero genus permansit purum. ipsi igitur molestiae hujus fuere principium, nequaquam populo Macedonicam habente constantiam neque prudentiam Graecam, sed cunctis scilicet utentibus malis moribus Aegyptiorum, et antiquas inimicitias adversum nos exercentibus. e diverso namque factum est quod nobis impropere praesumunt. nam quum plurimi eorum non opportune jus ejus civitatis obtineant, peregrinos vocantes eos qui hoc privilegium ad omnes impetrasse noscuntur. nam Aegyptiis neque regum quisquam videtur jus civitatis fuisse largitus, neque nunc quilibet imperatorum. nos autem Alexander quidem introduxit, reges autem auxere, Romani vero semper custodire dignati sunt. itaque derogare nobis Apion voluit, quia imperatorum non statuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus aut defensione Apionis indigentibus; quum potius debuerit admirari magnanimitatem modestiamque Romanorum, quoniam subjectos non cogunt patria jura transcendere, sed suscipiunt honores sicut dare offerentes pium at-

que legitimum est. non enim honoribus gratiam habent qui ex necessitate et violentia conferuntur. Graecis itaque et aliis quibusdam bonum esse creditur imagines instituere. denique et patrum et uxorum filiorumque figuras depingentes exsultant, quidam vero etiam nihil sibi competentium sumunt imagines. alii vero et servos diligentes hoc faciunt. quid ergo mirum est si etiam principibus ac dominis hunc honorem praebere videantur? porro autem legislator, non quasi prophetans Romanorum potentiam non honorandam, sed tanquam causam neque deo neque hominibus utilem despiciens, et quoniam totius animati, multo magis dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. aliis autem honoribus post deum colendos non prohibuit viros bonos, quibus nos et imperatores et populum Romanum dignitatibus ampliamus. facinus autem pro eis continua sacrificia; et non solum quotidianis diebus ex impensa communi omnium Judaeorum talia celebramus, verum quum nullas alias hostias ex communi neque pro filiis peragamus, solis imperatoribus hunc honorem praecipuum pariter exhibemus, quem hominum nulli persolvimus. haec itaque communiter satisfactio posita sit adversus Apionem pro his quae de Alexandria dicta sunt.

admiror autem etiam eos qui ei hujusmodi fomitem praebuere, id est Posidonium et Apollonium Molonis, quoniam accusant quidem nos, quare nos eosdem deos cum aliis non colimus. mentientes autem pariter, et de nostro templo blasphemias componentes incongruas, non se putant impie agere, quum sit valde turpissimum liberis qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate pollente. in hoc enim sacrario Apion praesumpsit edicere asini caput collocasse Judaeos, et id colere ac dignum facere tanta religione; et hoc affirmat fuisse depalatum, dum Antiochus Epiphanes et exspoliasset templum



et illud caput invenisset ex auro compositum, multis pecuniis dignum. ad hoc igitur primum quidem respondeo, quoniam Aegyptius, vel si aliquid tale apud nos fuisset, nequaquam debuerat increpare, quum non sit deterior asinus furonibus et hircis et aliis qui sunt apud eos dii. deinde quomodo non intellexit operibus increpatus de incredibili suo mendacio? legibus namque semper utimur iisdem; in quibus sine fine consistimus. et quum varii casus nostram civitatem sicut etiam aliorum vexaverint, et <Antiochus> Theos ac Pompejus Magnus ac Licinius Crassus et ad novissimum Titus Caesar bello vincentes obtinerint templum, nihil hujusmodi illic invenere, sed purissimam pietatem, de qua nihil nobis est apud alios effabile. quia vero Antiochus neque justam fecit templi depraedationem, sed egestate pecuniarum ad hoc accessit, quum non esset hostis, et socios insuper nos suos et amicos aggressus est, nec aliquid dignum derisione illic invenit. multi et digni conscriptores super hoc quoque testantur, Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes et Castor chronographus et Apollodorus; qui omnes dicunt pecuniis indigentem Antiochum transgressum foedera Judaeorum et spoliasse templum auro argenteoque plenum. haec igitur Apion debuit respicere, nisi cor asini ipse potius habuisset et impudentiam canis, qui apud ipsos assolet coli. neque enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus est. nos itaque asinis neque honorem neque potestatem aliquam damus, sicut Aegyptii crocodilibus et aspidibus, quando eos qui ab istis mordentur et a crocodilibus rapiuntur, felices et deo dignos arbitrantur. sed sunt apud nos asini, quod apud alios sapientes viros, onera sibimet imposita sustinentes; et si ad areas accedentes comedant aut proposita non adimpleant, multas valde plagas accipiunt, quippe operibus et ad agriculturam rebus necessariis ministrantes. sed

aut omnium rudissimus fuit Apion ad componendum verba fallacia, aut certe ex rebus initia sumens haec implere non valuit, quando nulla potest contra nos blasphemia provenire.

alteram vero fabulam, derogatione nostra plenam, de Graecis apposuit; de quo hoc dicere sat erit, quoniam qui de pietate loqui praesumunt, oportet eos non ignorare minus esse immundum per templa transire quam sacerdotibus scelestis verba confingere. isti vero magis studuere defendere sacrilegum regem quam justa et veracia de nostris et de templo conscribere. volentes enim Antiocho gratificari et perfidiam ac sacrilegium ejus tegere, quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecuniarum, detrahentes nobis etiam quae in futuris essent mentiti sunt. propheta vero aliorum factus est Apion, et dixit Antiochum in templo invenisse lectum et hominem in eo jacentem, et appositam ei mensulam maritimis terrenisque volatilium dapibus plenam, et quod obstupisset his homo. illum vero mox adorasse regis ingressum tanquam maximam sibi opem praebituri; ac procidentem ad ejus genua, extensa dextera poposcisse libertatem; et jubente rege ut consideret, et diceret quis esset vel cur ibidem habitaret vel quae esset causa ciborum ejus, tunc hominem cum gemitu et lacrimis lamentabiliter suam narrasse necessitatem. ait, inquit, esse se Graecum; et dum peragraret provinciam parandi victus causa, correptum se subito ab alienigenis hominibus atque deductum ad templum, et inclusum illic, et a nullo conspici, sed cuncta dapium apparatione saginari. et primum quidem haec sibi inopinabilia beneficia visa attulisse laetitiam, deinde suspitionem, postea stuporem; postremum consulentem a ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Judaeorum, pro qua nutriebatur; et hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. et comprehendere quidem Graecum peregrinum,

eumque annuo tempore saginare, et deductum ad quandam silvam occidere quidem eum hominem, ejusque corpus sacrificare secundum suas solemnitates, et gustare ex ejus visceribus, et jusjurandum facere in immolatione Graeci ut inimicitias contra Graecos haberent, et tunc in quandam fo-  
 5 veam reliqua hominis pereinatis abjicere. deinde refert eum dixisse paucos jam dies debitos sibimet superesse, atque rogasse ut reveritus Graecorum deos, et superans in suo sanguine insidias Judaeorum, de malis eum circumstantibus deliberaret. hujusmodi ergo fabula non tantum omni tragoedia  
 10 plenissima est, sed etiam crudeli impudentia redundat. non tamen a sacrilegio privat Antiochum, sicut arbitrati sunt qui haec ad illius gratiam conscripsere. non enim praesumpsit aliquid tale ut ad templum accederet, sed sic invenit non sperans. fuit ergo voluntatibus iniquis impius, et nihilominus  
 15 sine deo, quicquid jussit mendacii superfluitas, quam ex ipsa re cognoscere valde facillimum est. non enim circa solos Graecos discordia legum esse dignoscitur, sed maxime adversus Aegyptios et plurimos alios. cujus enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari, ut adversus  
 20 solos Graecos renovata conjuratione per effusionem sanguinis ageremus? vel quomodo possibile ut ad has hostias omnes Judaei colligerentur, et tantis milibus ad gustandum viscera illa sufficerent, sicut ait Apion? vel cur inventum hominem quicumque fuit (non enim suo nomine conscripsit)  
 25 aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit? dum posset, hoc faciens, ipse quidem putari pius et Graecorum amator eximius, assumere vero contra Judaeorum odium auxilia magna cunctorum. sed haec relinquo: insensatos enim non verbis sed operibus decet arguere. sciunt  
 30 igitur omnes, qui videre constructionem templi nostri, qualis fuerit, et intransgressibilem ejus purificationis integritatem.

quattuor enim porticus habuit in circuitu, et harum singulae propriam secundum legem habere custodiam. in exteriorem itaque ingredi licentia fuit omnibus etiam alienis: mulieres tantummodo menstruatae transire prohibebantur. in secundam  
 5 vero porticum cuncti Judaei ingrediebantur, eorumque conjuges quum essent ab omni pollutione munda. in tertiam masculi Judaeorum mundi existentes atque purificati, in quartam autem sacerdotes, stolis induti sacerdotalibus: in  
 10 adytum vero soli principes sacerdotum, propria stola circumamicti. tanta vero est circa omnia providentia pietatis ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. mane etiam aperto templo oportebat facientes traditas hostias introire, et meridie rursus, dum clauderetur templum. denique ne vas quidem aliquod portari licet in templum, sed  
 15 erant in eo solummodo posita altare mensa thuribulum candelabrum, quae omnia in lege conscripta sunt. etenim nihil amplius neque mysteriorum aliquorum ineffabilium agitur, neque intus ulla epulatio administratur. haec enim quae praedicta sunt, habent totius populi testimonium manifestum rationemque gestorum. licet enim sint tribus quattuor sacerdotum, et harum tribuum singulae habeant hominum plus  
 20 quam quinque milia, fit tamen observatio particulariter per dies certos; et his transactis alii succedentes ad sacrificia veniunt, et congregati in templum mediante die a praecedentibus  
 25 claves templi et ad numerum vasa omnia percipiunt, nulla re quae ad cibum aut potum attineat in templum delata. talia namque etiam ad altaria offerre prohibitum est, praeter illa quae ad sacrificia praeparantur.

quid ergo Apionem dicimus nisi, nihil horum exami-  
 30 nantem, verba incredula protulisse? sed turpe est, historiae veram notitiam si proferre grammaticus non possit. et sciens templi nostri pietatem, hanc quidem praetermisit, hominis

autem Graeci comprehensionem finxit, pabulum ineffabile et ciborum opulentissimam claritatem, et pravos ingredientes, ubi nec nobilissimos Judaeorum licet intrare, nisi fuerint sacerdotes. haec ergo pessima est impietas atque mendacium spontaneum, ad eorum seductionem qui noluerunt discutere veritatem, per ea siquidem mala ineffabilia, quae praedicta sunt, nobis detrahere tentavere.

9 rursusque tanquam piissimus deridet, adjiciens fabulae inania facta. ait enim illum retulisse, dum bellum Judaei contra Idumaeos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumaeorum, qui in ea Apollinem colebat, venisse ad Judaeos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promississe traditurum se eis Apollinem deum Dorensium, venturumque illum ad nostrum templum, si omnes ascenderent et adducerent omnem multitudinem Judaeorum. Zabidum vero fecisse quoddam machinamentum ligneum, et circumposuisse sibi, et in eo tres ordines finxisse lucernarum, et ita ambulasse ut procul stantibus appareret quasi stella per terram iter agens. τὸν μὲν Ἰουδαίους ὑπὸ τοῦ παραδόξου τῆς θεᾶς καταπεπληγμένους, πόρρω μένοντας ἡσυχίαν ἄγειν, τὸν δὲ Ζάβιδον ἐπὶ πολλῆς ἡσυχίας εἰς τὸν ναὸν παρελθεῖν, καὶ τὴν χρυσῆν ἀποσῦραι τοῦ κένθωνος κεφαλὴν (οὕτω γὰρ ἀστειζόμενος γέγραφε), καὶ πάλιν εἰς Δώραν κατὰ τάχος ἀπελθεῖν. ἄρ' οὖν καὶ ἡμεῖς ἂν εἰποίμεν ὅτι τὸν κένθωνα, τουτέστιν ἑαυτόν, Ἀπίων ἐπιφορτίζει καὶ ποιεῖ τῆς μαρολογίας ἅμα καὶ τῶν ψευσμάτων κατάγομον; καὶ γὰρ τόπους οὐκ ὄντας γράφει καὶ πόλεις οὐκ εἰδὼς μετατίθησιν. ἢ μὲν γὰρ Ἰδουμαία τῆς ἡμετέρας χώρας ἐστὶν ὄμορος, κατὰ Γάζαν κειμένη, καὶ Δώρα ταύτης ἐστὶν οὐδεμία πόλις· τῆς μὲντοι Φοινίκης παρὰ τὸ Καρμηλίον ὄρος Δώρα πόλις ὀνομάζεται, μηδὲν ἐπικοινωνοῦσα τοῖς Ἀπίωνος φλυαρήμασι· τεσσάρων γὰρ ἡμερῶν ὁδὸν τῆς Ἰουδαίας ἀφ᾿ ἑστῆκεν. τί δ' ἡμῶν ἐτι κατηγορεῖ τὸ μὴ κοινὸν ἔχειν τοῖς ἄλλοις θεοῖς, εἰ ὁμοίως οὕτως ἐπεισθῆσαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἤξειν τὸν Ἀπόλλωνα πρὸς αὐτούς, καὶ μετὰ τῶν ἀστρον ἐπὶ τῆς γῆς ᾤήθησαν ὁρᾶν αὐτὸν περιπατοῦντα; λύχνον γὰρ οὐδέπω δῆλον ὅτι πρόσθεν ἑωράκασιν οἱ τὰς τοσαύτας καὶ τηλικαύτας λυχνοκαΐας ἐπιτελοῦντες. ἀλλ' οὐδέ τις αὐτῷ βαδίζοντι κατὰ τὴν χώραν τῶν τοσοῦτων μυριάδων ὑπήντησεν, ἔρημα δὲ καὶ τὰ τεῖχη φυλάκων εὖρε πολέμου συννεστηκότος. ἐὼ τὰλλα· τοῦ ναοῦ δ' αἱ θύραι τὸ μὲν ὕψος ἦσαν ἐπτὰ πηγῶν, εἴκοσι δὲ πλάτος, κατὰ χρυσοῦ δὲ πᾶσαι καὶ μικροῦ δεῖν σφυρήλατοι· ταύτας ἔκλειον οὐκ ἐλάττους ὄντες ἄνδρες διακόσιοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ καταλιπεῖν ἠνοιγμένας ἦν ἀθέμιτον. ὁμοίως οὖν αὐτὰς ὁ λυχνοφόρος ἐκεῖνος ἠνέφξεν ἂν ἀνοίξειν οἰόμενος καὶ τὴν τοῦ κένθωνος, ὡς ᾤετο, κεφαλὴν ἔχων. πότερον οὖν αὐτὴν πάλιν ὡς ἡμᾶς ἀνέστρεψεν, ἢ λαβὼν Ἀπίων αὐτὴν εἰσεκόμισεν, ἢ Ἀντίοχος εὖρη πρὸς δευτέραν Ἀπίωνι μυθολογίαν;

καταψεύδεται δὲ καὶ ὄρκον ἡμῶν ὡς ὁμνούντων τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν μηδενὶ εὐνοήσειν ἄλλοφύλῳ, μάλιστα δὲ Ἑλληνισιν. ἐδεῖ δὲ καταψευδόμενον ἅπαξ εἰπεῖν μηδενὶ εὐνοήσειν ἄλλοφύλῳ, μάλιστα δ' Αἰγυπτίοις· οὕτω γὰρ ἂν τοῖς ἕξ ἀρχῆς αὐτοῦ πλάσμασιν ἤρωοτε τὰ περὶ τὸν ὄρκον, εἶπερ ἦσαν ὑπὸ Αἰγυπτίων τῶν συγγενῶν οἱ πατέρες ἡμῶν οὐχὶ διὰ πονηρίαν ἀλλ' ἐπὶ συμφοραῖς ἐξεληλαμένοι. τῶν Ἑλλήνων δὲ πλεον τοῖς τόποις ἢ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἀφ᾿ ἑστῆκαμεν, ὥστε μηδεμίαν ἡμῖν εἶναι πρὸς αὐτοῖς ἔχθραν μηδὲ ζηλοτυπίαν. τούναντίου

καταψεύδεται δὲ καὶ ὄρκον ἡμῶν ὡς ὁμνούντων τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν μηδενὶ εὐνοήσειν ἄλλοφύλῳ, μάλιστα δὲ Ἑλληνισιν. ἐδεῖ δὲ καταψευδόμενον ἅπαξ εἰπεῖν μηδενὶ εὐνοήσειν ἄλλοφύλῳ, μάλιστα δ' Αἰγυπτίοις· οὕτω γὰρ ἂν τοῖς ἕξ ἀρχῆς αὐτοῦ πλάσμασιν ἤρωοτε τὰ περὶ τὸν ὄρκον, εἶπερ ἦσαν ὑπὸ Αἰγυπτίων τῶν συγγενῶν οἱ πατέρες ἡμῶν οὐχὶ διὰ πονηρίαν ἀλλ' ἐπὶ συμφοραῖς ἐξεληλαμένοι. τῶν Ἑλλήνων δὲ πλεον τοῖς τόποις ἢ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἀφ᾿ ἑστῆκαμεν, ὥστε μηδεμίαν ἡμῖν εἶναι πρὸς αὐτοῖς ἔχθραν μηδὲ ζηλοτυπίαν. τούναντίου

μέντοι πολλοὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς ἡμετέρους νόμους συνέβησαν εἰσελθεῖν, καὶ τινὲς μὲν ἔμειναν, εἰσὶ δ' οἱ τὴν καρτερίαν οὐχ ὑπομείναντες πάλιν ἀπέστησαν. καὶ τοῦτον οὐδεὶς πώποτε τὸν ὄρκον εἶπεν ἀκοῦσαι παρ' ἡμῖν ὁμωμοσμένον, ἀλλὰ μόνος Ἀπίων, ὡς ἔοικεν, ἤκουσεν· αὐτὸς γὰρ ὁ συνθεὶς αὐτὸν ἦν.

- 11 σφόδρα τοίνυν τῆς πολλῆς συνέσεως καὶ ἐπὶ τῷ μέλλοντι φηθήσεσθαι θαυμάζειν ἄξιόν ἐστιν Ἀπίωνα. τεκμήριον γὰρ εἶναι φησὶ τοῦ μήτε νόμοις ἡμᾶς χρῆσθαι δικαίως μήτε τὸν θεὸν εὐσεβεῖν ὡς προσῆκε, τὸ μὴ ἄρχειν, δουλεύειν δὲ μᾶλλον ἔθνεσι καὶ ἄλλοτε ἄλλοις, καὶ τὸ κεκοῦσθαι συμφοραῖς τισὶ περὶ τὴν πόλιν, αὐτῶν δηλονότι πόλεως ἡγεμονικωτάτης ἐκ τῶν ἄνωθεν ἄρχειν, ἀλλὰ μὴ Ῥωμαίοις δουλεύειν συνειθισμένων· καίτοι τούτων ἂν τις ἀπόσχοιτο τοιαύτης μεγαλοψυχίας. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οὐκ ἐστὶν ὅστις ἀνθρώπων οὐχ ἱκανῶς καθ' αὐτοῦ φαίη τοῦτον ὑπ' Ἀπίωνος λελέχθαι τὸν λόγον. ὀλίγοις μὲν γὰρ ὑπῆρξεν ἐφ' ἡγεμονίας διὰ καιροπτίας γενέσθαι, καὶ τούτους αἱ μεταβολαὶ πάλιν ἄλλοις δουλεύειν ὑπέξενεξαν· τὸ πλεῖστον δὲ φῦλον ἄλλων ὑπακῆκοι πολλάκις. Αἰγύπτιοι δ' ἄρα μόνοι διὰ τὸ καταφυγεῖν, ὡς φασίν, εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοὺς θεοὺς καὶ σωθῆναι μεταβαλόντας εἰς μορφὰς θηρίων, ἐξαίρετον γέρας εὗροντο τὸ μηδεὶ δουλεύειν τῶν τῆς Ἀσίας ἢ τῆς Εὐρώπης κρατησάντων· οἱ μίαν ἡμέραν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἐλευθερίας οὐ τυχόντες φαίνονται, ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τῶν οἰκοδεσποτῶν. ὄντινα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐχρήσαντο Πέρσαι τρόπον, οὐχ ἅπαξ μόνον ἀλλὰ καὶ πολλάκις πορθοῦντες τὰς πόλεις, ἱερὰ κατασκάπτοντες, τοὺς παρ' αὐτῶν νομιζομένους θεοὺς κατασφάζοντες, οὐκ ἂν ὀνειδίσαιμι· μιμῆσθαι γὰρ οὐ προσῆκε τὴν Ἀπίωνος ἀπαιδευσίαν, ὅς οὔτε τὰς Ἀθη-

ναίων τύχας οὔτε τὰς Λακεδαιμονίων ἐνενόησεν, ὧν τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους τοὺς δὲ εὐσεβεστάτους τῶν Ἑλλήνων ἅπαντες λέγουσιν. ἐὼ βασιλέας τοὺς ἐπ' εὐσεβείᾳ διαβοηθέντας, ὧν ἓνα Κροῖσον, οἷαις ἐχρήσατο συμφοραῖς βίου. ἐὼ τὴν καταπορησθεῖσαν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναόν, τὸν ἐν Δελφοῖς, ἄλλους μυρίους· καὶ οὐδεὶς ὠνειδίσεν ταῦτα τοῖς παθοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς δράσασιν. καινὸς δὲ κατήγορος ἡμῶν Ἀπίων εὐρέθη, τῶν ἰδίων αὐτοῦ περὶ τὴν Αἴγυπτον κακῶν ἐκλαθόμενος. ἀλλὰ Σέσωστρις αὐτὸν ὁ μυθευόμενος Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐτύφλωσεν. ἡμεῖς δὲ τοὺς ἡμετέρους οὐκ ἂν εἶπομεν βασιλέας, Δαυίδην καὶ Σολομῶνα, πολλὰ χειρωσαμένους ἔθνη. τούτους μὲν οὖν παραλίπωμεν· τὰ δὲ γνώριμα πᾶσιν Ἀπίων ἠγνόηκεν, ὅτι Περσῶν καὶ μετ' ἐκείνους ἠγνομένων τῆς Ἀσίας Μακεδόνων Αἰγύπτιοι μὲν ἐδούλευον ἀνδραπόδων οὐδὲν διαφέροντες, ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐλεύθεροι προσέτι καὶ τῶν πέριξ πόλεων ἤρχομεν ἔτη σχεδὸν εἰκοσὶ πον καὶ ἑκατόν, μέχρι Μάρκου Πομπηίου. καὶ πάντων ἐκπολεμηθέντων πρὸς Ῥωμαίων τῶν πανταχοῦ βασιλέων, μόνοι διὰ πίστιν οἱ παρ' ἡμῖν σύμμαχοι καὶ φίλοι διεφυλάχθησαν.

ἀλλὰ θαυμαστοὺς ἄνδρας οὐ παρεσχῆκαμεν, οἷον τεχνῶν τινῶν εὐρετὰς ἢ σοφῶς διαφέροντας. καὶ καταριθμεὶ Σωκράτην καὶ Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην καὶ τοιούτους τινάς· εἶτα τὸ θαυμασιώτατον, τῶν εἰρημένων αὐτὸς ἑαυτὸν προστίθησι, καὶ μακαρίζει τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὅτι τοιοῦτον ἔχει πολίτην. ἔδει γὰρ αὐτῷ μάρτυρος ἑαυτοῦ· τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ὀχλαγωγὸς ἐδόκει πονηρὸς εἶναι, καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ διεφθαρμένος, ὥστε εἰκότως ἐλεῆσαι τὴν ἂν τὴν Ἀλεξάνδρειαν, εἴπερ ἐπὶ τούτῳ μέγα ἐφρόνει. περὶ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀνδρῶν γεγονότων, οὐδεὶς ἦττον ἐπαίνου τυγχάνειν

ἀξίων, ἴσασιν οἱ ταῖς ἡμετέραις ἀρχαιολογίαις ἐντυ-  
χάνοντες.

13 τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐν τῇ κατηγορίᾳ γεγραμμένων  
ἄξιον ἦν ἴσως ἀναπολόγητα παραλιπεῖν, ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ  
καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων ἢ ὁ κατηγορῶν. ἐγκαλεῖ γὰρ  
ὅτι ζῶα θύομεν καὶ χοῖρον οὐκ ἐσθίομεν, καὶ τὴν τῶν  
αἰδοίων χλευάζει περιτομήν. τὸ μὲν οὖν περὶ τῆς τῶν  
ἡμέρων ζώων ἀναιρέσεως κοινόν ἐστί καὶ πρὸς τοὺς  
ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαντας, Ἀπίων δὲ τοῖς θύουσιν  
ἐγκαλῶν αὐτὸν ἐξήλεγξεν ὄντα τὸ γένος Αἰγύπτιον· οὐ  
γὰρ ἂν Ἕλληνας ἢ Μακεδῶνας ἐχάλεπαινε. οὗτοι γὰρ  
εὐχονται θύειν ἑκατόμβας τοῖς θεοῖς, καὶ χρῶνται τοῖς  
λερείοις πρὸς εὐωχίαν, καὶ οὐ διὰ τοῦτο συμβέβηκεν  
ἐρημοῦσθαι τὸν κόσμον τῶν βοσκημάτων; ὅπερ Ἀπίων  
ἔδεισεν. εἰ μὲντοι τοῖς Αἰγυπτίων ἔθεσιν ἠκολούθουν  
ἅπαντες, ἠρήμωτο μὲν ἂν ὁ κόσμος τῶν ἀνθρώπων,  
τῶν ἀγριωτάτων δὲ θηρίων ἐπληθύνθη; ἂ θεοὺς οὗτοι  
νομίζοντες ἐπιμελῶς ἐπιτρέφουσι. καὶ μὴν εἴ τις αὐτὸν  
ἤρετο, τῶν πάντων Αἰγυπτίων τίνας εἶναι καὶ σοφω-  
τάτους καὶ θεοσεβεῖς νομίζει, πάντως ἂν ὁμολόγησε  
τοὺς λερεῖς· δύο γὰρ αὐτούς φασιν ὑπὸ τῶν βασιλέων  
ἐξ ἀρχῆς ταῦτα προστετάχθαι, τὴν τε τῶν θεῶν θερα-  
πείαν καὶ τῆς σοφίας τὴν ἐπιμέλειαν. ἐκείνοι τοίνυν  
ἅπαντες καὶ περιτέμνονται καὶ χοιρείων ἀπέχονται βρω-  
μάτων. οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων οὐδὲ εἰς  
συνθῆναι τοῖς θεοῖς. ἄρ' οὖν τυφλὸς ἦν τὸν νοῦν Ἀπίων  
ὑπὲρ Αἰγυπτίων ἡμῶς λοιδορεῖν συνθέμενος, ἐκείνων  
δὲ κατηγορῶν, οἳ γε μὴ μόνον χρῶνται τοῖς ὑπὸ τούτου  
λοιδορουμένοις ἔθεσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδαξαν  
περιτέμνεσθαι, καθάπερ εἶρηκεν Ἡρόδοτος; ὅθεν εἰκό-  
τως μοι δοκεῖ τῆς εἰς τοὺς πατέρας αὐτοῦ νόμους βλα-  
σφημίας δοῦναι δίκην Ἀπίων τὴν πρόπουσαν· περιε-

τμήθη γὰρ ἐξ ἀνάγκης, ἐλκώσεως αὐτῷ περὶ τὸ αἰδοῖον  
γενομένης, καὶ μηδὲν ὠφελήθεις ὑπὸ τῆς περιτομῆς ἀλλὰ  
σηπόμενος ἐν θειναῖς ὀδύναις ἀπέθανεν. δεῖ γὰρ τοὺς  
εὐ φρονούντας τοῖς μὲν οἰκείοις νόμοις περὶ τὴν εὐσέ-  
βειαν ἀκριβῶς ἐμμένειν, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων μὴ λοιδορεῖν.  
ὁ δὲ τούτους μὲν ἔφυγε, τῶν ἡμετέρων δὲ κατεψεύσατο.

τοῦτο μὲν Ἀπίωνι τοῦ βίου τὸ τέλος ἐγένετο, καὶ  
τοῦτο παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα τὸ πέρας ἔστω τοῦ λόγου·  
ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων καὶ Ἀυσίμαχος καὶ  
τινες ἄλλοι τὰ μὲν ὑπ' ἀγνοίας, τὸ πλεῖστον δὲ κατὰ  
δυσμένειαν, περὶ τε τοῦ νομοθετήσαντος ἡμῖν Μωϋ-  
σέως καὶ περὶ τῶν νόμων πεποιήνται λόγους οὔτε δι-  
καίους οὔτε ἀληθεῖς, τὸν μὲν ὡς γόητα καὶ ἀπατεῶνα  
διαβάλλοντες, τοὺς νόμους δὲ κακίας ἡμῖν καὶ οὐδε-  
μιᾶς ἀρετῆς φάσκοντες εἶναι διδασκάλους, βούλομαι  
συντόμως καὶ περὶ τῆς ὅλης ἡμῶν καταστάσεως τοῦ πο-  
λιτεύματος καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος, ὡς ἂν ὦ δυνατὸς,  
εἰπεῖν. οἶμαι γὰρ ἔσεσθαι φανερόν ὅτι καὶ πρὸς εὐσέ-  
βειαν καὶ πρὸς κοινωνίαν τὴν μετ' ἀλλήλων καὶ πρὸς  
τὴν καθόλου φιλανθρωπίαν, ἔτι δὲ πρὸς δικαιοσύνην  
καὶ τὴν ἐν τοῖς πόνοις καρτερίαν καὶ θανάτου περιφρό-  
νησιν ἄριστα κειμένους ἔχομεν τοὺς νόμους. παρακα-  
λῶ δὲ τοὺς ἐντευξομένους τῇ γραφῇ μὴ μετὰ φθόνου  
ποιεῖσθαι τὴν ἀνάγνωσιν· οὐ γὰρ ἐγκώμιον ἡμῶν αὐ-  
τῶν προειλόμην συγγράφειν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ψευδῆ  
κατηγορημένοις ἡμῖν ταύτην ἀπολογίαν δικαιοτάτην  
εἶναι νομίζω, τὴν ἀπὸ τῶν νόμων καθ' οὓς ζῶντες δια-  
τελοῦμεν. ἄλλως τε καὶ τὴν κατηγορίαν ὁ Ἀπολλώνιος  
οὐκ ἀθρόαν ὡσπερ ὁ Ἀπίων ἔταξεν, ἀλλὰ σποράδην καὶ  
διὰ πάσης τῆς συγγραφῆς ποτὲ μὲν ὡς ἀθέους καὶ μι-  
σανθρώπους λοιδορεῖ, ποτὲ δ' αὖ δειλίαν ἡμῖν ὀνει-  
δίξει, καὶ τοῦμπαλιῦ ἐστὶν ὅπου τόλμαν κατηγορεῖ καὶ

ἀπόνοιαν. λέγει δὲ καὶ ἀφνεστάτους εἶναι τῶν βαρ-  
 βάρων, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν εἰς τὸν βίον εὖρημα συμ-  
 βεβλήσθαι μόνους. ταῦτα δὲ πάντα διελεγχθήσεσθαι  
 νομίζω σαφῶς, εἰ τὰναντία τῶν εἰρημένων φανείη καὶ  
 διὰ τῶν νόμων ἡμῖν προστεταγμένα καὶ πραττόμενα  
 μετὰ πάσης ἀκριβείας ὑφ' ἡμῶν. εἰ δ' ἄρα βιασθείην  
 μνησθῆναι τῶν παρ' ἐτέροις ὑπεναντίας νενομισμένων,  
 τούτου δίκαιοι τὴν αἰτίαν ἔχειν εἰσὶν οἱ τὰ παρ' ἡμῖν  
 ὡς χείρω παραβάλλειν ἀξιούντες. οἷς οὐδέτερον ἀπο-  
 λειφθήσεσθαι νομίζω λέγειν, οὐθ' ὡς οὐχὶ τούτους  
 ἔχομεν τοὺς νόμους, ὧν ἐγὼ παραθήσομαι τοὺς κεφα-  
 λαιωδεστάτους, οὐθ' ὡς οὐχὶ μάλιστα πάντων ἐμμενο-  
 μεν τοῖς ἐαυτῶν νόμοις.

15 μικρὸν οὖν ἀναλαβὼν τὸν λόγον τοῦτ' ἂν εἴποιμι  
 πρῶτον, ὅτι τῶν ἀνόμως καὶ ἀτάκτως βιούντων οἱ τά-  
 15 ξως καὶ νόμον κοινωνίας ἐπιθυμηταὶ γενόμενοι καὶ  
 πρῶτοι κατάρξαντες εἰκότως ἂν ἡμερότητι καὶ φύσεως  
 ἀρετῇ διενεγκεῖν μαρτυρηθεῖεν. ἀμέλει πειρῶνται τὰ  
 παρ' ἐαυτοῖς ἕκαστοι πρὸς τὸ ἀρχαιότατον ἀνάγειν, ἵνα  
 μὴ μιμείσθαι δόξωσιν ἐτέρους, ἀλλ' αὐτοὶ τοῦ ζῆν νο-  
 20 μίμως ἄλλοις ὑφηγήσασθαι. τούτων δὲ τούτων ἐχόντων  
 τὸν τρόπον, ἀρετῇ μὲν ἐστὶ νομοθέτου τὰ βέλτιστα  
 συνιδεῖν καὶ πείσαι τοὺς χρησιμοποιέτους περὶ τῶν ὑπ'  
 αὐτῷ τιθεμένων, πλήθους δὲ τὸ πᾶσι τοῖς δόξασιν ἐμ-  
 25 μεῖναι, καὶ μήτε εὐτυχίαις μήτε συμφοραῖς αὐτῶν μη-  
 δὲν μεταβάλλειν. φημὶ τοίνυν τὸν ἡμέτερον νομοθέ-  
 την τῶν ὁπουδηποτοῦν μνημονευομένων νομοθετῶν  
 προάγειν ἀρχαιότητι. Ἀκουσῆγοι γὰρ καὶ Σόλωνες καὶ  
 Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν καὶ πάντες οἱ θαναμάζομενοι  
 παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐχθρὸς δὴ καὶ πρῶτην ὡς πρὸς ἐκείνον  
 30 παραβαλλόμενοι φαίνονται γεγονότες, ὅπου γε μὴδ'  
 αὐτὸ τοῦνομα πάλαι ἐγινώσκετο τοῦ νόμου παρὰ τοῖς

Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως  
 αὐτῷ χρησάμενος. οὐδὲ γὰρ ἦν κατὰ τοῦτον, ἀλλὰ γνώ-  
 5 μαις ἀορίστοις τὰ πλήθη διωκεῖτο καὶ προστάγμασι τῶν  
 βασιλέων. ἀφ' οὗ καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἔθρυσιν  
 ἀγράφοις χρώμενοι, καὶ πολλὰ τούτων αἰεὶ πρὸς τὸ συν-  
 τυγγάνον μετατιθέντες. ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀρ-  
 χαιότατος γερονῶς (τοῦτο γὰρ δήπουθεν ὁμολογεῖται  
 καὶ παρὰ τοῖς πάντα καθ' ἡμῶν λέγουσιν) ἐαυτὸν τε  
 10 παρέσχεν ἄριστον τοῖς πλήθεσιν ἡγεμόνα καὶ σύμβου-  
 λον, τὴν τε κατασκευὴν αὐτοῖς ὅλην τοῦ βίου τῷ νόμῳ  
 περιλαβὼν ἔπεισε παραδέξασθαι καὶ βεβαιωτάτην εἰσαεῖ  
 φυλαχθῆναι παρεσκεύασεν.

Ἴδωμεν δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ τὸ πρῶτον μεγαλεῖον. 16  
 ἐκείνος γὰρ τοὺς προρόνους ἡμῶν, ἐπεὶ περ ἔδοξεν αὐ-  
 15 τοῖς τὴν Αἴγυπτον ἐκλιποῦσιν ἐπὶ τὴν πάτριον γῆν  
 ἐπανιέναι, πολλὰς τὰς μυριάδας παραλαβὼν ἐκ πολλῶν  
 καὶ ἀμηγάνων διέσωσεν εἰς ἀσφάλειαν· καὶ γὰρ τὴν  
 ἀνυδρον αὐτοῦ καὶ πολλὴν ψάμμον ἔδει διοδοιπορήσαι,  
 καὶ νικῆσαι πολέμους, καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ  
 20 λείαν ὁμοῦ σώζειν μαχομένους. ἐν οἷς ἅπασι καὶ  
 στρατηγὸς ἄριστος ἐγένετο καὶ σύμβουλος συνετώτατος  
 καὶ πάντων κηδεμῶν ἀληθέστατος. ἅπαν δὲ τὸ πλῆθος  
 εἰς ἐαυτὸν ἀνηγοῦσθαι παρεσκεύασε, καὶ περὶ παντὸς  
 25 ἔχων πεισθέντας αὐτοῦ τοῦ κελυσθέντος, εἰς οὐδεμίαν  
 οἰκείαν ἔλαβε ταῦτα πλεονεξίαν. ἐν ᾧ μάλιστα τοῦ και-  
 ροῦ δυνάμεις μὲν αὐτοῖς περιβάλλονται καὶ τυραννίδας  
 οἱ προεσθηκότες, ἐθίζουσι δὲ τὰ πλήθη μετὰ πολλῆς  
 ἀνομίας ζῆν, ἐν τούτῳ τῆς ἐξουσίας ἐκείνος καθεστη-  
 30 κῶς τούναντιον ὤηθη δεῖν εὐσεβεῖν καὶ πολλὴν εὐνοίαν  
 τοῖς λαοῖς ἐμπαρᾶσχειν, οὕτως αὐτὸς τε τὰ μάλιστα τὴν  
 ἀρετὴν ἐπιδείξειεν τὴν αὐτοῦ νομίζων, καὶ σωτηρίαν  
 τοῖς αὐτὸν ἡγεμόνα πεποιημένοις βεβαιωτάτην παρεξείν.

καλῆς οὖν αὐτῷ προαιρέσεως καὶ πράξεων μεγάλων ἐπι-  
 τυγχανομένων εἰκότως ἐνομίζομεν ἡγεμόνα τε καὶ σύμ-  
 βουλον θεῖον ἔχειν· καὶ πείσας πρότερον ἑαυτὸν ὅτι  
 κατὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν ἅπαντα πράττει καὶ διανο-  
 εῖται, ταύτην ᾤετο δεῖν πρὸ παντὸς ἐμποιῆσαι τὴν ὑπό-  
 5 ληψιν τοῖς πλήθεσιν· οἱ γὰρ πιστεύσαντες ἐπισκοπεῖν  
 θεὸν τοὺς ἑαυτῶν βίους οὐδὲν ἀνέχονται ἐξαμαρτεῖν.  
 τοιοῦτος μὲν δὴ τις αὐτὸς ἡμῶν ὁ νομοθέτης, οὐ γόης,  
 οὐδ' ἀπατεῶν, ἅπερ λαιδοροῦντες λέγουσιν ἀδίκως,  
 ἀλλ' οἷον παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀχούσι τὸν Μίνω γεγο-  
 10 νέλαι καὶ μετ' αὐτὸν τοὺς ἄλλους νομοθέτας. οἱ μὲν  
 γὰρ αὐτῶν τοὺς νόμους ὑποτίθενται, ὁ δέ γε Μίνως  
 ἔλεγεν ὅτι εἰς τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸ Δελφικὸν αὐτοῦ μαν-  
 τεῖον τὰς τῶν νόμων μαντείας ἀνέφερον, ἥτοι τἀληθὲς  
 οὕτως ἔχειν νομίζοντες ἢ πείσειν ἥραον ὑπολαμβάνοντες.  
 15 τίς δ' ἦν ὁ μάλιστα κατορθώσας τοὺς νόμους, καὶ τίς  
 ὁ δικαιοτάτα περὶ τῆς τοῦ θεοῦ πίστεως ἐπιτυχῶν, πάρ-  
 εστιν ἐξ αὐτῶν κατανοεῖν τῶν νόμων ἀντιπαραβάλλον-  
 τας· ἤδη γὰρ περὶ τούτων λεκτέον. οὐκοῦν ἄπειροι μὲν  
 αἱ κατὰ μέρος τῶν ἐθῶν καὶ τῶν νόμων παρὰ τοῖς ἅπα-  
 20 σιν ἀνθρώποις διαφοραί· οἱ μὲν γὰρ μοναρχίαις, οἱ δὲ  
 ταῖς ὀλίγων δυναστείαις, ἄλλοι δὲ τοῖς πλήθεσιν ἐπέ-  
 τρεψαν τὴν ἐξουσίαν τῶν πολιτευμάτων. ὁ δ' ἡμέτε-  
 ρος νομοθέτης εἰς μὲν τούτων οὐδ' ὅτιοῦν ἀπέιδεν, ὡς  
 δ' ἂν τις εἴποι βιασάμενος τὸν λόγον, θεοκρατίαν ἀπέ-  
 25 δειξε τὸ πολίτευμα, θεῶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ κράτος ἀνα-  
 θεῖς, καὶ πείσας εἰς ἐκείνον ἅπαντας ἀφορᾶν ὡς αἰτιον  
 μὲν ἁπάντων ὄντα τῶν ἀγαθῶν, ἃ κοινῇ τε πᾶσιν ἀν-  
 θρώποις ἰδίᾳ τε ἐκάστοις ὑπάρχει, καὶ ὅσων ἔτυχον  
 αὐτοὶ δεηθέντες ἐν ἀμηχανοῖς· λαθεῖν δὲ τὴν ἐκείνου  
 30 γνώμην οὐκ ἐνὸν οὔτε τι τῶν πραττομένων οὐδὲν οὔθ'  
 ὧν ἂν τις παρ' αὐτῷ διανοηθεῖη. ἀλλ' αὐτὸν ἀπέφηνε

καὶ ἀγένητον καὶ πρὸς τὸν αἰδιον χρόνον ἀναλλοίωτον,  
 πάσης ἰδέας θνητῆς κάλλει διαφέροντα, καὶ δυνάμει  
 μὲν ἡμῖν γνώριμον, ὁποῖος δὲ κατ' οὐσίαν ἐστὶν ἄγνω-  
 στον. ταῦτα περὶ θεοῦ φρονεῖν οἱ σοφώτατοι παρ' Ἑλ-  
 5 λησιν ὅτι μὲν ἐδιδάχθησαν ἐκείνου τὰς ἀρχὰς παρα-  
 σχόντος, ἐῶ νῦν λέγειν· ὅτι δ' ἐστὶ καλὰ καὶ πρέποντα  
 τῇ τοῦ θεοῦ φύσει καὶ μεγαλειότητι, σφόδρα μεμαρτυ-  
 ρήκασι· καὶ γὰρ Πυθαγόρας καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Πλά-  
 των καὶ οἱ μετ' ἐκείνους ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφοι καὶ  
 10 μικροῦ δεῖν ἅπαντες οὕτω φαίνονται περὶ τῆς τοῦ θεοῦ  
 φύσεως πεφρονηκότες. ἀλλ' οἱ μὲν πρὸς ὀλίγους φιλο-  
 σοφοῦντες εἰς πλήθη δόξαις προκατελιημμένα τὴν ἀλή-  
 θειαν τοῦ δόγματος ἐξευεργεῖν οὐκ ἐτόλμησαν, ὁ δὲ  
 ἡμέτερος νομοθέτης, ἅτε δὴ τὰ ἔργα παρέχων τοῖς νο-  
 15 μοῖς σύμφωνα, οὐ μόνον τοὺς καθ' αὐτὸν ἐπεισεν, ἀλλὰ  
 καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων αἰεὶ γενησομένοις τὴν περὶ τοῦ θεοῦ  
 πίστιν ἐνέφυσεν ἀμετακίνητον. αἰτίον δ' ὅτι καὶ τῷ  
 τρόπῳ τῆς νομοθεσίας πρὸς τὸ χρήσιμον πάντων αἰεὶ  
 πολὺ διήνεγκεν· οὐ γὰρ μέρος τῆς ἀρετῆς ἐποίησε τὴν  
 20 εὐσέβειαν, ἀλλὰ ταύτης τὰ μέρη τᾶλλα συνεῖδε καὶ  
 κατέστησε· λέγω δὲ τὴν δικαιοσύνην, τὴν καρτερίαν,  
 τὴν σωφροσύνην, τὴν τῶν πολιτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐν  
 ἅπασι συμφωνίαν. ἅπασαι γὰρ αἱ πράξεις καὶ διατρι-  
 βαι καὶ λόγοι πάντες ἐπὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἡμῖν εὐσέ-  
 25 βειαν ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν· οὐδὲν γὰρ τούτων ἀνεξέ-  
 ταστον οὐδὲ ἀόριστον παρέλιπε. δύο μὲν γὰρ εἰσιν  
 ἀπάσης παιδείας τρόποι καὶ τῆς περὶ τὰ ἔθνη κατασκευῆς,  
 ὧν ὁ μὲν λόγων διδασκαλικός, ἕτερος δὲ ὁ διὰ τῆς  
 ἀσκήσεως τῶν ἐθῶν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται ταῖς  
 30 γνώμαις διέστησαν, καὶ τὸν ἕτερον αὐτῶν, ὃν ἔδοξαν  
 ἕκαστοι, ἐλόμενοι τὸν ἄλλον παρέλιπον, οἷον Λακεδαι-  
 μόνιοι μὲν καὶ Κρήτες ἔθεσιν ἐπαίδευσαν, οὐ λόγοις,

Ἀθηναῖοι δὲ καὶ σχεδὸν οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες, ἃ μὲν χρῆ πράττειν ἢ μὴ, προσέτασσον διὰ τῶν νόμων, τοῦ δὲ πρὸς αὐτὰ διὰ τῶν ἔργων ἐθίζειν ὀλιγώρησαν.

- 17 ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἄμφω ταῦτα συνήρμοσε κατὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν· οὔτε γὰρ κωφὴν ἀπέλιπε τὴν τῶν ἐθῶν ἄσκησιν, οὔτε τὸν ἐκ τοῦ λόγου νόμον ἀπρακτον εἶασεν, ἀλλ' εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχαίμενος τροφῆς καὶ τῆς κατὰ τὸ οἰκεῖον ἐκάστῳ διαίτης, οὐδὲν οὐδὲ τῶν βραχυτάτων αὐτεξούσιον ἐπὶ ταῖς βουλήσεσι τῶν χρησιμοποιέων κατέλιπε, ἀλλὰ καὶ περὶ σιτίων, ὅσων ἀπέχεσθαι χρῆ καὶ τίνα προσφέρεισθαι, καὶ περὶ τῶν κοινωνησόντων τῆς διαίτης, ἔργων τε εὐτονίας περὶ τὰς τέχνας καὶ τοῦμπαλιν ἀναπαύσεως ὄρον ἔθηκεν αὐτὸς καὶ κανόνα τὸν νόμον, ἵν' ὥσπερ ὑπὸ πατρὶ τοῦτο καὶ δεσπότη ζῶντες μῆτε βουλόμενοι μηδὲν μῆθ' ὑπὸ ἀγνοίας ἀμαρτάνωμεν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀπ' ἀγνοίας ὑποτίμησιν ἠνέσχετο καταλιπεῖν, ἀλλὰ καὶ κάλλιστον καὶ ἀναγκαϊότατον ἀπέδειξε παιδευμάτων τὸν νόμον, οὐκ εἰσάπαξ ἀκροασαμένους οὐδὲ δις ἢ πολλάκις, ἀλλ' ἐκάστης ἑβδομάδος τῶν ἄλλων ἔργων ἀφεμένους ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν τοῦ νόμου ἐκέλευσε συλλέγεσθαι καὶ τοῦτον ἀκριβῶς ἐκμανθάνειν· ὃ δὴ πάντες οἱ νομοθέται εἰ-  
18 καςι παραλιπεῖν, καὶ τοσοῦτον οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἀπέχουσι τοῦ κατὰ τοὺς οἰκεῖους ζῆν νόμους ὥστε σχεδὸν αὐτοὺς οὐδ' ἴσασι, ἀλλ' ὅταν ἐξαμάρτωσι, τότε παρ' ἄλλων μανθάνουσιν ὅτι τὸν νόμον παραβεβήκασι. οἱ τε τὰς μεγίστας καὶ κυριωτάτας παρ' αὐτοῖς ἀρχὰς διοικοῦντες ὁμολογοῦσι τὴν ἀγνοίαν· ἐπιστάτας γὰρ παρακαθίστανται τῆς τῶν πραγμάτων οἰκονομίας τοὺς ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν νόμων ὑπισχνουμένους. ἡμῶν δ' ὄντινοῦν εἴ τις ἔροίτο τοὺς νόμους, ὅαον ἂν εἴποι πάντας ἢ τοῦνομα τὸ ἑαυτοῦ. τοιγαροῦν ἀπὸ τῆς πρώ-

τῆς εὐθύς αἰσθήσεως αὐτοὺς ἐκμανθάνοντες ἔχομεν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὥσπερ ἐγκεχαραγμένους, καὶ σπάνιος μὲν ὁ παραβαίνων, ἀδύνατος δ' ἡ τῆς κολάσεως παραίτησις.

- τοῦτο πρῶτον ἀπάντων τὴν θαυμαστὴν ὁμόνοιαν ἡμῖν ἐμπεποίηκεν. τὸ γὰρ μίαν μὲν ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν δόξαν περὶ θεοῦ, τῷ βίῳ δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι μηδὲν ἀλλήλων διαφέρειν, καλλίστην ἐν ἔθεσι ἀνθρώπων συμφωνίαν ἀποτελεῖ. παρ' ἡμῖν γὰρ μόνοις οὔτε περὶ τοῦ θεοῦ λόγους ἀκούσεται τις ἀλλήλοις ὑπεναντίους, ὅποια πολλὰ παρ' ἑτέροις οὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων μόνον κατὰ τὸ προσπεσὸν ἐκάστῳ λέγεται πάθος, ἀλλὰ καὶ παρά τισι τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τετόλμηται, τῶν μὲν τὴν ὄλην τοῦ θεοῦ φύσιν ἀναιρεῖν τοῖς λόγοις ἐπιχειρηκότων, ἄλλων δὲ τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτοῦ πρόνοιαν ἀφαιρουμένων· οὐτ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν βίων ὄψεται διαφορὰν, ἀλλὰ κοινὰ μὲν ἔργα πάντων παρ' ἡμῖν, εἷς δὲ ὁ λόγος ὁ τῷ νόμῳ συμφωνῶν περὶ θεοῦ, πάντα λέγων ἐκείνον ἐφορᾶν. καὶ μὴν περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων ὅτι δεῖ πάντα τὰ ἄλλα τέλος ἔχειν τὴν εὐσέβειαν, καὶ γυναικῶν ἀκούσειεν ἂν τις καὶ τῶν οἰκετῶν.

- ὅθεν δὴ καὶ τὸ προφερόμενον ἡμῖν ὑπὸ τινῶν ἐγκλημα, τὸ δὴ μὴ καινῶν εὐρετῶς ἔργων ἢ λόγων ἄνδρας παρασχεῖν, ἐντεῦθεν συμβέβηκεν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τὸ μηδενὶ τῶν πατρίων ἐμμένειν καλὸν εἶναι νομίζουσι, καὶ τοῖς μάλιστα τολμῶσι ταῦτα παραβαίνειν σοφίας δεινότητα μαρτυροῦσιν· ἡμεῖς δὲ τοῦναντίον μίαν εἶναι καὶ φρόνησιν καὶ ἀρετὴν ὑπειλήφαμεν τὸ μηδὲν ὅλως ὑπεναντίον μῆτε πράξαι μῆτε διανοηθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς νομοθετηθεῖσιν. ὅπερ εἰκότως ἂν εἴη τεκμήριον τοῦ κάλλιστα τεθῆναι τὸν νόμον· τὰ γὰρ μὴ τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον αἱ πείραι δεόμενα διορθώσεως ἐλέγχουσι.



21 ἡμῖν δὲ τοῖς πεισθεῖσιν ἐξ ἀρχῆς τεθῆναι τὸν νόμον κατὰ θεοῦ βούλησιν, οὐδ' εὐσεβὲς ἦν ἔτι τοῦτον μὴ φυλάττειν. τί γὰρ αὐτοῦ τις ἀν μετακινήσειεν, ἢ τί κάλλιον ἐξεύροι, ἢ τί παρ' ἐτέρων ὡς ἄμεινον ἐξενέγκοι; ἀρά γε τὴν ὅλην κατάστασιν τοῦ πολιτεύματος; καὶ τίς ἢ καλλίων ἢ δικαιότερα γένοιτο τῆς θεὸν μὲν ἡγεμόνα τῶν ὅλων ἡγεῖσθαι πεποιημένης, τοῖς ἱερεῦσι δὲ κοινῇ μὲν τὰ μέγιστα διοικεῖν ἐπιτροπύσης, τῷ δὲ πάντων ἀρχιερεῖ κάλιν αὐτῷ πεπιστευκυίας τὴν τῶν ἄλλων ἱερέων ἡγεμονίαν; οὗς οὐ κατὰ πλοῦτον οὐδέ τισιν ἄλλαις προύχοντασ αὐτομάτοις πλεονεξίαισ προῦτον εὐθύσ ὁ νομοθέτης ἐπὶ τὴν τιμὴν ἔταξεν, ἀλλ' ὅσοι τῶν μετ' αὐτοῦ πειθοῖ τε καὶ σωφροσύνη τῶν ἄλλων διέφερον, τούτοις τὴν περὶ τὸν θεὸν μάλιστα θεραπείαν ἐνεχειρίσεν. τούτοις δ' ἦν καὶ τοῦ νόμου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἀκριβῆς ἐπιμέλεια· καὶ γὰρ ἐπόπται πάντων καὶ δικασταὶ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ κολασταὶ τῶν κατεγνωσμένων οἱ ἱερεῖς ἐτάχθησαν.

22 τίς ἂν οὖν ἀρχὴ γένοιτο ταύτης ὀσιωτέρα; τίς δὲ θεῷ τιμὴ μᾶλλον ἀρμόζουσα, παντὸς μὲν τοῦ πλήθους κατεσκευασμένου πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ἐξαίρετον δὲ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἱερέων πεπιστευμένων, ὡσπερ δὲ τελετῆς τινὸς τῆς ὅλης πολιτείας οἰκονομουμένης; ἂ γὰρ ὀλλῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν ἐπιτηθεύοντες ἄλλοι φυλάττειν οὐ δύνανται, μυστήρια καὶ τελετὰς ὀνομάζοντες, ταῦτα μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ γνώμης ἀμεταπίστου φυλάττομεν ἡμεῖς διὰ τοῦ παντὸς αἰῶνος. τίνες οὖν εἰσὶν αἱ προρησεις καὶ ἀπαγορεύσεις; ἀπλαῖ τε καὶ γνώριμοι. πρώτη δ' ἡγείται περὶ θεοῦ, λέγουσα, ὁ θεὸς ἔχει τὰ πάντα παντελής καὶ μακάριος, αὐτὸς ἑαυτῷ καὶ πᾶσιν ἀντάρκης, ἀρχὴ καὶ μέσα καὶ τέλος πάντων. οὗτος ἔργοις μὲν καὶ χάρισις ἐναργῆς καὶ

παντὸς ὀτινοσοῦν φανερώτερος, μορφὴν δὲ καὶ μέγεθος ἡμῖν ἀφανέστατος· πᾶσα μὲν γὰρ ὕλη πρὸς εἰκόνα τὴν τούτου, καὶ ἢ πολυτελής, ἄτιμος, πᾶσα δὲ τέχνη πρὸς μιμήσεως ἐπίνοιαν ἄτεχνος· οὐδὲν ὅμοιον οὐτ' ἐπινοοῦμεν οὐτ' εἰκάζειν ἐστὶν ὅσιον. ἔργα βλέπομεν αὐτοῦ, φῶς, οὐρανόν, γῆν, ἥλιον καὶ σελήνην, ὕδατα, ζώων γενέσεις, καρπῶν ἀναδόσεις. ταῦτα ὁ θεὸς ἐποίησεν οὐ χερσίν, οὐ πόνοις, οὐδὲ τινῶν συνεργασαμένων ἐπιδηθεῖς, ἀλλ' αὐτοῦ καλὰ θελήσαντος καλῶς ἦν εὐθύς γεγονότα. τούτῳ δεῖ πάντας ἀκολουθεῖν, καὶ θεραπεύειν αὐτὸν ἀσκούντας ἀρετῆν· τρόπος γὰρ θεοῦ θεραπείας οὗτος ὀσιώτατος.

εἷς ναὸς ἑνὸς θεοῦ (φίλον γὰρ αἰεὶ παντὶ τὸ ὅμοιον), κοινὸς ἀπάντων κοινῷ θεοῦ ἀπάντων. τοῦτον θεραπεύουσι μὲν διὰ παντὸς οἱ ἱερεῖς, ἡγείται δὲ τούτων ὁ πρῶτος αἰεὶ κατὰ γένος. οὗτος μετὰ τῶν συνιερέων θύσει τῷ θεῷ, φυλάξει τοὺς νόμους, δικάσει περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων, κολάσει τοὺς ἐλεγχθέντας ἐπ' ἀδίκῳ. ὁ δὲ γὰρ τούτῳ μὴ πειθόμενος ὑφέξει δίκην ὡς εἰς τὸν θεὸν αὐτὸν ἀσεβῶν. θύομεν τὰς θυσίας οὐκ εἰς πλήρωσιν ἑαυτῶν καὶ μέθην (ἀβούλητα γὰρ τῷ θεῷ τάδε, καὶ πρόφασις ἂν ὕβρεως γένοιτο καὶ πολυτελείας), ἀλλὰ σώφρονας εὐτάκτους εὐσταλείς, ὅπως μάλιστα σωφρονῶμεν. καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐχεσθαι δεῖ πρῶτον σωτηρίας, εἰθ' ὑπὲρ ἑαυτῶν· ἐπὶ γὰρ κοινωνία γεγονάμεν, καὶ ταύτην ὁ προτιμῶν τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἰδίου μάλιστ' ἂν εἰη θεῷ κεχαρισμένος. παρακλήσις δὲ πρὸς τὸν θεὸν ἔστω διὰ τῆς εὐχῆς καὶ δέσις οὐχ ὅπως διδῶ τὰ ἀγαθὰ (δέδωκε γὰρ αὐτὸς ἐκὼν καὶ πᾶσιν εἰς μέσον κατέθηκεν), ἀλλ' ὅπως δέχεσθαι δυνάμεθα καὶ λαβόντες φυλάττωμεν. ἀγγελίας ἐπὶ ταῖς θυσίαις διελάηκεν ὁ νόμος ἀπὸ κήδους, ἀπὸ λέχους,

ἀπὸ κοινωνίας τῆς πρὸς γυναῖκα, καὶ πολλῶν ἄλλων,  
ἃ μακρὸν ἂν εἴη νῦν γράφειν.

τοιοῦτος μὲν ὁ περὶ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου θεραπείας  
24 λόγος ἡμῖν ἐστίν, ὁ δ' αὐτὸς ἅμα καὶ νόμος· τίνες δὲ  
οἱ περὶ γάμων; μῆτις μόνην οἶδεν ὁ νόμος κατὰ φύσιν  
τὴν πρὸς γυναῖκα, καὶ ταύτην εἰ μέλλοι τέκνων ἕνεκα  
γίνεσθαι· τὴν δὲ πρὸς ἄρρενας ἐστύγηκε, καὶ θάνατος  
τοῦπιτίμιον εἰ τις ἐπιχειρήσειεν. γαμεῖν δὲ κελεύει μὴ  
προικὶ προσέχοντας, μηδὲ βιαίαις ἀρπαγαῖς, μηδ' αὖ  
δόλω καὶ ἀπάτῃ πείσαντας, ἀλλὰ μνηστεύειν παρὰ τοῦ  
δοῦναι κυρίου καὶ κατὰ συγγένειαν τὴν ἐπιτήδειον.  
γυνὴ δὲ χεῖρον, φησὶν, ἀνδρὸς εἰς ἅπαντα. τοιγαροῦν  
ὑπακουέτω, μὴ πρὸς ὕβριν, ἀλλ' ἵνα ἄρχηται· θεὸς  
γὰρ ἀνδρὶ τὸ κράτος ἔδωκε. ταύτη συνεῖναι δεῖ τὸν  
ῥήματα μόνη, τὸ δὲ τὴν ἄλλου πειρᾶν ἀνόσιον· εἰ δὲ  
15 τις τοῦτο πράξειεν, οὐδεμία θανάτου παραίτησις, οὔτ'  
εἰ βιάσαιτο παρθένον ἑτέρῳ προσωμολογημένην, οὔτ'  
εἰ πείσειε γεγαμημένην. τέκνα τρέφειν ἅπαντα προσ-  
έταξε, καὶ γυναῖξιν ἀπέπειε μὴτ' ἀμβλοῦν τὸ σπαρὲν  
μήτε διαφθεῖρειν ἄλλη μηχανῇ· τεκνοκτόνος γὰρ ἂν  
εἴη, ψυχὴν ἀφανίζουσα καὶ τὸ γένος ἐλαττοῦσα. τοι-  
γαροῦν εἰ τις ἐπὶ λέχος ἢ φθορὰν παρέλθοι, καθαρὸς  
εἶναι οὐ δύναται. ἢ καὶ μετὰ τὴν νόμιμον συνουσίαν  
ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἀπολούσασθαι κελεύει ὁ νόμος.  
ψυχῆς τε γὰρ καὶ σώματος ἐγγίνεται μολυσμὸς ὡς πρὸς  
ἄλλην χώραν ὑποβαλόντων· καὶ γὰρ ἐμφυομένη σώμασι  
κακοπαθεῖ ἢ ψυχῇ, καὶ τούτων αὖ πάλιν ὡς θανάτῳ  
διακριθεῖσα. διὸ περ ἄγνείας ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις  
προσέταξεν.

25 οὐ μὴν οὐδ' ἐπὶ ταῖς τῶν παιδῶν γενέσεσιν ἐπέ-  
τρεπεν εὐωχίας συνάγειν καὶ προφάσεις ποιεῖσθαι μέ-  
θης, ἀλλὰ σώφρονα τὴν ἀρχὴν εὐθύς τῆς τροφῆς ἔταξε,

καὶ γράμματα παιδεύειν ἐκέλευσε, περὶ τε τοὺς νόμους  
ἀναστρέφεσθαι καὶ τῶν προγόνων τὰς πράξεις ἐπί-  
στασθαι, τὰς μὲν ἵνα μιμῶνται, τοῖς δ' ἵνα συν-  
τρεφόμενοι μήτε παραβαίνωσι μήτε σκῆψιν ἀγνοίας  
3 ἔχωσι.

τῆς δ' εἰς τοὺς τετελευτηκότας προϋνόησεν ὁσίας 26  
οὔτε πολυτελείαις ἐνταφίων οὔτε κατασκευαῖς μνη-  
μείων ἐπιφανῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὴν κηδεῖαν προσ-  
έταξε τοῖς οἰκειοτάτοις ἐπιτελεῖν, πᾶσι δὲ τοῖς παριοῦσι  
10 θάπτομένου τινὸς καὶ συνελθεῖν καὶ συναποδύρασθαι  
ἐποίησε νόμιμον, καθαίρειν δὲ καὶ τὸν οἶκον καὶ τοὺς  
ἐνοικοῦντας ἀπὸ κήδους, ἵνα πλείστον ἀπέχη τοῦ δο-  
κεῖν καθαρὸς εἶναι τις φόνον ἐργασάμενος.

γονέων τιμὴν μετὰ τὴν πρὸς θεὸν δευτέραν ἔταξε, 27  
15 καὶ τὸν οὐκ ἀμειβόμενον τὰς παρ' αὐτῶν χάριτας ἀλλ'  
εἰς ὅτιοῦν ἐλλείποντα λευσθησόμενον παραδίδωσι. καὶ  
παντὸς τοῦ πεσβυτέρου τιμὴν ἔχειν τοὺς νέους φησὶν,  
ἐπεὶ πρεσβύτατον ὁ θεός. κρύπτειν οὐδὲν ἔα πρὸς φί-  
λους· οὐ γὰρ εἶναι φιλίαν τὴν μὴ πάντα πιστεύουσαν.  
20 κἂν συμβῇ δέ τις ἔχθρα, τούτων ἀπόρητα λέγειν κε-  
κόλυνε. δικάζων εἰ δῶρά τις λάβοι, θάνατος ἢ ζημία.  
περιορῶν ἱκέτην, βοηθεῖν ἐνόν, ὑπεύθυνος. ὃ μὴ  
κατέθηκέ τις, οὐκ ἀναιρήσεται. τῶν ἀλλοτρίων οὐδε-  
νὸς ἄψεται. δανείσας τόκον οὐ λήψεται. ταῦτα καὶ  
25 πολλά τούτοις ὅμοια τὴν πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν συνέχει  
κοινωνίαν.

πῶς δὲ καὶ περὶ τῆς πρὸς ἀλλοφύλους ἐπιεικείας 28  
ἐφρόνησεν ὁ νομοθέτης, ἄξιον ἰδεῖν· φανεῖται γὰρ  
ἄριστα πάντων προνοησάμενος ὅπως μήτε τὰ οἰκεῖα  
30 διαφθεῖρωμεν, μήτε φθονήσωμεν τοῖς μετέχειν τῶν  
ἡμετέρων προαιρουμένοις. ὅσοι μὲν γὰρ θέλουσιν ὑπὸ  
τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν νόμους ξῆν ὑπελθόντες, δέχεται φι-

λοφρόνως, οὐ τῷ γένει μόνον ἀλλὰ καὶ τῇ προαιρέσει τοῦ βίου νομίζων εἶναι τὴν οἰκειότητα· τοὺς δ' ἐκ παρέρου προσιόντας ἀναμίγνυσθαι ταῖς συνηθείαις οὐκ ἠθέλησε.

29 τὰλλα δὲ προείρηκεν ὧν ἐστὶν ἡ μετάδοσις ἀναγκαστικὰ· πᾶσι παρέχειν τοῖς δεομένοις πῦρ ὕδωρ τροφήν, ὁδοὺς φράζειν, ἄταφον μὴ περιορᾶν. ἐπιεικῆ δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους κριθέντας εἶναι· οὐδὲ γὰρ ἐὰν τὴν γῆν αὐτῶν πυρπολεῖν, οὐδὲ κόπτειν ἡμεῖρα δένδρα συγκεχώρηκεν, ἀλλὰ καὶ σκυλεύειν ἀπέιρηκε τοὺς ἐν μάχῃ πεσόντας, καὶ τῶν αἰχμαλώτων προυνόησεν ὅπως αὐτῶν ὕβρις ἀπῆ, μάλιστα δὲ γυναικῶν. οὗτω δὲ ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἡμᾶς ἐπαίδενσεν ὡς οὐδὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὠλιγόρηκεν, ἀλλὰ μόνην μὲν ἀφήκε τούτων χοῆσιν τὴν νόμιμον, πᾶσαν δ' ἑτέραν ἐκόλωσεν. ἃ δ' ὄσπερ ἰκετεύοντα προσφεύγει ταῖς οἰκίαις, ἀπέειπεν ἀνελεῖν. οὐδὲ νεοittoῖς ἐπέτρεψε τοὺς γονέας αὐτῶν συνεξαίρειν, φείδεσθαι δὲ κἂν τῇ πολεμίᾳ τῶν ἐργαζομένων ζώων, καὶ μὴ φονεύειν. οὗτω πανταχόθεν τὰ πρὸς ἐπιείκειαν περιεσκεψάτο, διδασκαλικοῖς μὲν τοῖς προειρημένοις χρησάμενος νόμοις, τοὺς δ' αὖ κατὰ τῶν παραβαινόντων τιμωρητικούς τάξας ἄνευ προφάσεως· ζημίᾳ γὰρ ἐπὶ τοῖς πλείστοις τῶν παραβαινόντων ἐστὶ θάνατος, ἂν μοιχέυῃ τις, ἂν βιάσῃται κόρην, ἂν ἄρσενι τολμήσῃ πείραν προσφέρειν, ἂν ὑπομεῖνῃ παθεῖν πειρασθεῖς. ἐστὶ δὲ καὶ ἐπὶ δούλοις ὁμοίως ὁ νόμος ἀπαραίτητος. ἀλλὰ καὶ περὶ μέτρων εἴ τις κακοουρήσειεν ἢ σταθμῶν, ἢ περὶ πράσεως ἀδίκου καὶ δόλω γενομένης, κἂν ὑφέληται τις ἀλλότριον, κἂν ὁ μὴ κατέθηκεν ἀνέλγεται· πάντων εἰσὶ κολάσεις, οὐχ οἶαι παρ' ἑτέροις, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μείζον. περὶ μὲν γὰρ γονέων ἀδικίας ἢ τῆς εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας, κἂν μέλλῃ τις, εὐ-

θέως ἀπόλλυται. τοῖς μέντοι γε κατὰ τοὺς νόμους πάντα πράττουσι τὸ γέρας ἐστὶν οὐκ ἄργυρος οὐδὲ χρυσός, οὐ μὴν οὐδὲ κοτίνου στέφανος ἢ σελίνου καὶ τοιαύτη τις ἀνακήρυξις, ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος αὐτῷ τὸ συνειδὸς ἔχων μαρτυροῦν πεπίστευκε, τοῦ μὲν νομοθέτου προφητεύσαντος, τοῦ δὲ θεοῦ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν παρεσχηκότος, ὅτι τοῖς τοὺς νόμους διαφυλάξασι, κἂν εἰ δέοι θνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, προθύμως ἀποθανοῦσιν ἔδωκεν ὁ θεὸς γενέσθαι τε πάλιν καὶ βίον ἀμείνω λαβεῖν ἐκ περιτροπῆς. ὠκνοῦν δ' ἂν ἐγὼ νῦν ταῦτα γράφειν, εἰ μὴ διὰ τῶν ἔργων ἅπασιν ἦν φανερόν ὅτι πολλοὶ καὶ πολλάκις ἤδη τῶν ἡμετέρων περὶ τοῦ μηδὲ ῥῆμα φθιέγξασθαι παρὰ τὸν νόμον πάντα παθεῖν γενναίως προείλοντο.

15 καίτοι γε εἰ μὴ συμβεβῆκει γνώριμον ἡμῶν τὸ εἶθνος ἅπασιν ἀνθρώποις ὑπάρχειν κἂν φανερῶ κείσθαι τὴν ἐθελούσιον ἡμῶν τοῖς νόμοις ἀκολουθίαν, ἀλλὰ τις ἢ συγγράφαι λέγων αὐτὸς ἀνεγίνωσκε τοῖς Ἑλλησιν, ἢ πῶν γε περιτυχεῖν ἔξω τῆς κινωσχομένης γῆς ἔφασκεν ἀνθρώποις τοιαύτην μὲν ἔχουσι δόξαν οὕτω σεμνὴν περὶ τοῦ θεοῦ, τοιούτοις δὲ νόμοις πολὺν αἰῶνα βεβαίως ἐμμεμενηκόσι, πάντας ἂν οἶμαι θαυμάσαι διὰ τὰς συνεχεῖς παρ' αὐτοῖς μεταβολάς. ἀμέλει τῶν γράφαι τι παραπλήσιον εἰς πολιτείαν καὶ νόμους ἐπιχειρησάντων ὡς θαυμαστά συνθέντων κατηγοροῦσι, φάσκοντες αὐτοὺς λαβεῖν ἀδυνάτους ὑποθέσεις. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείπω φιλοσόφους, ὅσοι τι τοιοῦτον ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἐπραγματεύσαντο· Πλάτων δὲ θαυμαζόμενος παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὡς καὶ σεμνότητι βίου διενεγκῶν καὶ δυνάμει λόγων καὶ πειθοῖ πάντας ὑπεράρας τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ γεγονότας, ὑπὸ τῶν φασκόντων δεινῶν εἶναι τὰ πολιτικὰ μικροῦ δεινὸν χλευα-

ζόμενος καὶ κωμφοδούμενος διατελεῖ. καίτοι τάκεινον σκοπῶν συχνῶς τις ἂν εὔροι ῥάονα ὄντα καὶ τῆς τῶν πολλῶν ἔγγιον συνηθείας. αὐτὸς δὲ Πλάτων ὠμολόγησεν ὅτι τὴν ἀληθῆ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν εἰς τὴν τῶν ὄχλων ἄγνοιαν οὐκ ἦν ἀσφαλὲς ἐξενεργεῖν. ἀλλὰ τὰ μὲν Πλάτωνος λόγους τινὰς εἶναι κενοὺς νομίζουσι, κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν κεκαλλιγραφημένους· μάλιστα δὲ τῶν νομοθετῶν Λυκοῦργόν τε θαυμάζουσι, καὶ τὴν Σπάρτην ἅπαντες ὑμνοῦσιν ὅτι τοῖς ἐκείνου νόμοις ἐπὶ πλείστον ἐνεκαορέθησεν. οὐκοῦν τοῦτο μὲν ὠμολογήσθω, τεκμηρίον ἀρετῆς εἶναι τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις· οἱ δὲ Λακεδαιμονίους θαυμάζοντες τὸν ἐκείνων χρόνον ἀντιπαραβαλλέτωσαν τοῖς πλείοσιν ἢ δισχιλίοις ἔτεσι τῆς ἡμετέρας πολιτείας, καὶ προσέτι λογιζέσθωσαν ὅτι Λακεδαιμόνιοι μὲν ὅσον ἐφ' ἑαυτῶν χρόνον εἶχον τὴν ἐλευθερίαν, ἀκριβῶς ἔδοξαν τοὺς νόμους διαφυλάττειν, ἐπεὶ μέντοι περὶ αὐτοὺς ἐγένοντο μεταβολαὶ τῆς τύχης, μικροῦ δεῖν ἀπάντων ἐξελάθοντο τῶν νόμων, ἡμεῖς δ' ἐν τύχαις μυρίαίς γεγερονότες διὰ τὰς τῶν βασιλευσάντων τῆς Ἀσίας μεταβολὰς οὐδ' ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῶν δεινῶν τοὺς νόμους προύδομεν, οὐκ ἀργίας οὐδὲ τρυφῆς αὐτοὺς χάριν περιέποντες, ἀλλ' εἴ τις ἐθέλοι σκοπεῖν, πολλῶ τινὶ τῆς δοκούσης ἐπιτετάχθαι Λακεδαιμονίοις καρτερίας μείζονας ἄθλους καὶ πόνους ἡμῖν ἐπιτιθέεντες. οἱ μὲν γε μήτε γῆν ἐργαζόμενοι μήτε περὶ τέχνας ποιοῦντες, ἀλλὰ πάσης ἐργασίας ἄφειτοι, λιπαροὶ καὶ τὰ σώματα πρὸς κάλλος ἀσκοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως διήγον, ἄλλοις ὑπηρεταῖς πρὸς ἅπαντα τὰ τοῦ βίου χρώμενοι καὶ τροφὴν ἐτοίμην παρ' ἐκείνων λαμβάνοντες. ἐφ' ἣν δὴ τοῦτο μόνον τὸ καλὸν ἔργον καὶ φιλόανθρωπον, ἅπαντα καὶ πράττειν καὶ πάσχειν ὑπομένοντες, τὸ κρατεῖν πάντων ἐφ' οὓς

ἂν στρατεύωσιν. ὅτι δὲ μὴδὲ τοῦτο κατώρθωσαν, ἐὼ λέγειν· οὐ γὰρ καθ' ἓνα μόνον, ἀλλὰ πολλοὶ πολ- λάκις ἀθρόως τῶν τοῦ νόμου προσταγμάτων ἀμελήσαντες αὐτοὺς μετὰ τῶν ὄπλων παρέδωσαν τοῖς πο- 5 λεμίοις.

ἄρ' οὖν καὶ παρ' ἡμῖν, οὐ λέγω τοσούτους, ἀλλὰ 32 δύο ἢ τρεῖς ἔγνω τις προδότας γενομένους τῶν νόμων ἢ θάνατον φοβηθέντας, οὐχὶ τὸν ἄριστον ἐκείνον λέγω, τὸν συμβαίνοντα τοῖς μαχομένοις, ἀλλὰ τὸν μετὰ λύ- 10 μης τῶν σωμάτων, ὁποῖος εἶναι δοκεῖ πάντων χαλεπώ- τατος; ὥστ' ἐγὼ νομίζω τινὰς κρατήσαντας ἡμῶν οὐκ ὑπὸ μίσους προσφέρεσθαι ὡς ὑποχειρίοις, ἀλλ' ὡς θανα- μαστόν τι θέαμα βουλομένους ἰδεῖν, εἴ τινες εἰδὲν ἄν- 15 θρωποὶ οἱ μόνον εἶναι κακὸν αὐτοῖς πεπιστευκότες, εἰ 15 προᾶξαι τι παρὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους ἢ λόγον εἰπεῖν παρ' ἐκείνους παραβιασθεῖεν. οὐ γὰρ δὴ θαυμάζειν εἰ πρὸς θάνατον ἀνδρείως ἔχομεν ὑπὲρ τῶν νόμων παρὰ τοὺς ἄλλους ἅπαντας. οὐδὲ γὰρ τὰ ἄριστα δοκοῦντα τῶν ἡμετέρων ἐπιτηδευμάτων ἄλλοι ἠαδῶς ὑπομένου- 20 σιν, αὐτουργίαν λέγω καὶ τροφῆς λιτότητα, καὶ τὸ μὴδὲν εἰκῆ μὴδ' ὡς ἔτυχεν ἕκαστος ἐπιτεθυμηκῶς φα- 25 ρεῖν ἢ πιεῖν, ἢ συνουσία προσελθεῖν ἢ πολυτελεῖα, καὶ πάλιν ἀργίας ὑπομεῖναι τάξιν ἀμετακίνητον· ἀλλ' οἱ τοῖς ξίφεσιν ὁμόσε χωροῦντες καὶ τοὺς πολεμίους ἐξ 25 ἐφόδου τρεπόμενοι τοῖς προσταγμάσι τοῖς περὶ διαίτης οὐκ ἀντιβλέψειαν. ἡμῖν δὲ πάλιν ἐκ τοῦ περὶ ταῦτα τῶ νόμου πειθαρχεῖν ἠδέως κάκει περίεστιν ἐπιδεικνυσθαι τὸ γενναῖον.

εἶτα Ἀσπίμαχοι καὶ Μόλωνες καὶ τοιοῦτοί τινες 33 30 ἄλλοι συγγραφεῖς, ἀδόκιμοι σοφισταί, μεισακίων ἀπα- τεῶνες, ὡς πάνν ἡμᾶς φανλοτάτους ἀνθρώπων λοιδο- ροῦσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἂν ἐβουλόμην περὶ τῶν παρ' ἐτέ-

ροισ νομίμων ἐξετάζειν. τὰ γὰρ αὐτῶν ἡμῖν φυλάττειν πάτριόν ἐστιν, οὐ τῶν ἀλλοτρίων κατηγορεῖν· καὶ περὶ γε τοῦ μῆτε χλευάζειν μῆτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἐτέροις ἄντικρυς ἡμῖν ὁ νομοθέτης ἀπέφηκεν, αὐτῆς ἕνεκα προσηγορίας τοῦ θεοῦ. τῶν δὲ κατηγορῶν διὰ τῆς ἀντιπαράθεσεως ἡμᾶς ἐλέγγειν οἰομένων, οὐχ οἷόν τε κατασιωπᾶν, ἄλλως τε καὶ τοῦ λόγου μέλλοντος οὐχ ὑπ' ἡμῶν ἐλεγχθήσεσθαι νῦν αὐτὸν συντιθέντων, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν εἰρημένου καὶ λίαν εὐδοκιμούντων. τίς γὰρ τῶν παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπὶ σοφίᾳ τεθανασμασμένων οὐκ ἐπιτετίμηκε καὶ ποιητῶν τοῖς ἐπιφανεστάτοις καὶ νομοθετῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευμένοις, ὅτι τοιαύτας δόξας περὶ θεῶν ἐξ ἀρχῆς τοῖς πλήθεσιν ἐγκατέσπειραν; ἀριθμῶ μὲν ὀπόσους ἂν αὐτοὶ ἐθειλήσωσιν ἀποφῆμασθαι, ἐξ ἀλλήλων δὲ γινο- μένους, καὶ κατὰ παντοίους τρόπους γενέσεων· τούτους δὲ καὶ διαιροῦντες τόποις καὶ διαίταις ὥσπερ τῶν ζώων τὰ γένη, τοὺς μὲν ὑπὸ γῆν τοὺς δὲ ἐν θαλάττῃ, τοὺς μέντοι πρεσβυτάτους αὐτῶν ἐν ταρτάρῳ δεδεμένους· ὅσοις δὲ τὸν οὐρανὸν ἀπένειμαν, τούτοις πατέρα μὲν τῷ λόγῳ τύραννον δὲ τοῖς ἔργοις καὶ δεσπότην ἐφιστάντες, καὶ διὰ τοῦτο συνισταμένην ἐπιβουλήν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ γυναικὸς καὶ ἀδελφοῦ καὶ θυγατρὸς, ἣν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἐγέννησεν, ἵνα δὴ συλλαβόντες αὐτὸν καθείρξωσιν, ὥσπερ αὐτὸς ἐκεῖνος τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ.

34 ταῦτα δικαίως μέμφεως πολλῆς ἀξιούσιν οἱ φρονή- σει διαφέροντες, καὶ πρὸς τούτοις καταγελωσιν, εἰ τῶν θεῶν τοὺς μὲν ἀγενεῖους καὶ μειράκια τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ γενειῶντας εἶναι χρη̄ δοκεῖν, ἄλλους δὲ τετάχθαι πρὸς ταῖς τέχναις, χαλκεύοντά τινα, τὴν δὲ ὑφαίνουσαν, τὸν δὲ πολεμοῦντα καὶ μετ' ἀνθρώπων

μαχόμενον, τοὺς δὲ καθαρίζοντας ἢ τοξικῆ ἡχίροντας· εἴτ' αὐτοῖς ἐγγινομένας πρὸς ἀλλήλους στάσεις καὶ περὶ ἀνθρώπων φιλονεικίας, μέχρι τοῦ μὴ μόνον ἀλλήλοις τὰς χεῖρας προσφέρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων τραυματιζομένους ὀδύρεσθαι καὶ κακοπαθεῖν. τὸ δὲ δὴ πάντων ἀσελγέστερον, τὴν περὶ τὰς μίξεις ἀκρασίαν καὶ τοὺς ἔρωτας πῶς οὐκ ἄτοπον μικροῦ δεῖν ἅπασι προσάψαι, καὶ τοῖς ἄρρεσι τῶν θεῶν καὶ ταῖς θηλείαις; εἴθ' ὁ γενναιοτάτος καὶ πρῶτος, αὐτὸς ὁ πατήρ, τὰς ἀπατηθείσας ὑπ' αὐτοῦ καὶ γενομένας ἐγκύνους καθειργνυμένας ἢ καταποντιζομένας περιορᾷ, καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας οὔτε σώζειν δύναται, κρατούμενος ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης, οὐτ' ἀδακρυτὶ τοὺς θανάτους αὐτῶν ὑπομένειν. καλὰ γε ταῦτα, καὶ τούτοις ἄλλα ἐπόμενα, μοιχείας μὲν ἐν οὐρανῷ βλεπομένης οὕτως ἀναισχρύν- τως ὑπὸ τῶν θεῶν ὥστε τινὰς καὶ ζηλοῦν ὁμολογεῖν τοὺς ἐπ' αὐτῇ δεδεμένους. τί γὰρ οὐκ ἐμελλον, ὅποτε μὴδ' ὁ πρεσβυτάτος καὶ βασιλεὺς ἐδυνήθη τῆς πρὸς τὴν γυναικα μίξεως ἐπισχεῖν τὴν ὀρμὴν ὅσον γοῦν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπελθεῖν; οἱ δὲ δὴ δουλεύοντες τοῖς ἀνθρώ- ποις θεοί, καὶ νῦν μὲν οἰκοδομοῦντες ἐπὶ μισθῷ νῦν δὲ ποιμαίνοντες, ἄλλοι δὲ τρόπον κακούργων ἐν χαλκῷ δεδεμένοι δεσμοτηρίῳ, τίνα τῶν εὐφρονούντων οὐκ ἂν παροξύνειαν καὶ τοῖς ταῦτα συνθεῖσιν ἐπιπλήξαι καὶ πολλὴν εὐήθειαν καταγνῶναι τῶν προσιεμένων; οἱ δὲ καὶ δειμόν τινα καὶ φόβον, ἥδη δὲ καὶ λύσσαν καὶ ἀπάτην καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν κακίστων παθῶν εἰς θεοῦ φύσιν καὶ μορφὴν ἀνέπλασαν. τοῖς δὲ εὐφημοτέροις τούτων καὶ θύειν τὰς πόλεις ἐπεισαν. τοιγαροῦν εἰς πολλὴν ἀνάγκην καθίστανται τοὺς μὲν τινὰς τῶν θεῶν νομίζειν δοτῆρας ἀγαθῶν, τοὺς δὲ καλεῖν ἀποτροπαίους. εἶτα δὲ τούτους, ὥσπερ τοὺς πονηροτάτους τῶν ἀνθρώ-

πων, χάρισι καὶ δώροις ἀποσείονται, μέγα τι λήψεσθαι κακὸν ὑπ' αὐτῶν προσδοκῶντες, εἰ μὴ μισθὸν αὐτοῖς παρ᾽ ἄσχοιεν.

35 τί τοίνυν τὸ αἴτιον τῆς τοσαύτης ἀνωμαλίας καὶ περὶ τὸ θεῖον πλημμελείας; ἐγὼ μὲν ὑπολαμβάνω τὸ μῆτε τὴν ἀληθῆ τοῦ θεοῦ φύσιν ἐξ ἀρχῆς συνιδεῖν αὐτῶν τοὺς νομοθέτας, μῆθ' ὅσον καὶ λαβεῖν ἠδυνήθησαν ἀκριβῆ γνώσιν διορίσαντας, πρὸς τοῦτο ποιήσασθαι τὴν ἄλλην τάξιν τοῦ πολιτεύματος, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλο τι τῶν φανλοτάτων ἐφῆκαν τοῖς μὲν ποιηταῖς, οὕτως 10 τινὰς ἂν βούλονται θεοὺς εἰσάγειν πάντα πάσχοντας, τοῖς δὲ ῥήτορσι, πολιτογραφεῖν κατὰ ψήφισμα τῶν ξένων θεῶν τὸν ἐπιτήδειον. πολλῆς δὲ καὶ ζωγράφου καὶ πλάστου τῆς εἰς τοῦτο παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπέλαυσαν ἐξουσίας, αὐτὸς ἕκαστός τινα μορφήν ἐπινοῶν, ὃ μὲν 15 ἐκ πηλοῦ πλάττων ὃ δὲ γράφων· οἱ δὲ μάλιστα θαυμαζόμενοι τῶν δημιουργῶν τὸν ἐλέφαντα καὶ τὸν χρυσὸν ἔχουσι τῆς αἰεὶ καινουργίας τὴν ὑπόθεσιν. εἶδ' οἱ μὲν πρότερον ἐν ταῖς τιμαῖς ἀκμάσαντες θεοὶ γεγηράκασιν, ἄλλοι δὲ καινοὶ τινες εἰσαγόμενοι θρησκείας 20 τυγχάνουσιν. καὶ τῶν ἱερῶν τὰ μὲν ἐρημοῦνται, τὰ δὲ νεωστὶ κατὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων βούλησιν ἕκαστος ἰδρύεται, δέον τὸναντίον τὴν περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ἀμετακίνητον διαφυλάττειν. 25

36 Ἀπολλώνιος μὲν οὖν ὁ Μόλων τῶν ἀνοήτων εἰς ἦν καὶ τετυφωμένων· τοὺς μέντοι κατ' ἀλήθειαν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φιλοσοφῆσαντας οὔτε τῶν προειρημένων οὐδὲν διέλαθεν, οὔτε τὰς ψυχρὰς προφάσεις τῶν ἀλληγοριῶν ἠγνόησαν. διὸ περ τῶν μὲν εἰκότως κατεφρόνησαν, εἰς δὲ τὴν ἀληθῆ καὶ πρόεπονσαν περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἡμῖν συνεφώνησαν. ἀφ' ἧς ὀρμηθεὶς ὁ Πλάτων

οὔτε τῶν ἄλλων οὐδένα ποιητῶν φησὶ δεῖν εἰς τὴν πολιτείαν παραδέχεσθαι, καὶ τὸν Ὀμηρον εὐφήμεως ἀποπέμπεται, στεφανώσας καὶ μύρον αὐτοῦ καταχέας, ἵνα δὴ μὴ τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ θεοῦ τοῖς μύθοις ἀφανίσσει. μάλιστα δὲ Πλάτων μεμίμηται τὸν ἡμέτερον νομοθέτην καὶ τῷ μῆδεν οὕτω παιδεύμα προστάττειν τοῖς πολίταις ὡς τὸ πάντας ἀκριβῶς τοὺς νόμους ἐκμανθάνειν. καὶ μὴν καὶ περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὡς ἔτυχεν ἐπιμίγνυσθαι τινὰς ἔξωθεν, ἀλλ' εἶναι καθαρὸν τὸ πολίτευμα τῶν ἐμμενόντων τοῖς νόμοις προνοήσεν. ὧν οὐδὲν λογισάμενος ὁ Μόλων Ἀπολλώνιος ἡμῶν κατηγορήσεν ὅτι μὴ παραδεχόμεθα τοὺς ἄλλαις προκατειλημμένους δόξαις περὶ θεοῦ, μηδὲ κοινωνεῖν ἐθέλομεν τοῖς καθ' ἑτέραν συνήθειαν βίου ζῆν προαιρουμένοις. 15 ἀλλ' οὐδὲ τοῦτ' ἐστὶν ἰδίον ἡμῶν, κοινὸν δὲ πάντων, οὐχ' Ἑλλήνων δὲ μόνων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκιμωτάτων. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ ξενηλασίας ποιούμενοι διετέλουν καὶ τοῖς αὐτῶν ἀποδημεῖν πολίταις οὐκ ἐπέτρεπον, διαφθορὰν ἐξ ἀμφοῖν ὑφορώμενοι γενήσεσθαι περὶ τοὺς νόμους. ἐκείνοις μὲν οὖν τάχα 20 δυσκολίαν τις ὀνειδίσειεν ἂν εἰκότως· οὐδενὶ γὰρ οὔτε τῆς πολιτείας οὔτε τῆς παρ' αὐτοῖς μετεδίδουσαν διατριβῆς· ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ζηλοῦν οὐκ ἄξιούμεν, τοὺς μέντοι μετέχειν τῶν ἡμετέρων βουλομένους ἠδέως 25 δεχόμεθα. καὶ τοῦτο ἂν εἴη τεκμήριον, οἶμαι, φιλανθρωπίας ἅμα καὶ μεγαλοψυχίας.

ἔω περὶ Λακεδαιμονίων ἐπὶ πλείω λέγειν. οἱ δὲ 37 κοινὴν εἶναι τὴν ἑαυτῶν δόξαντες πόλιν Ἀθηναῖοι πῶς περὶ τούτων εἶχον, Ἀπολλώνιος ἠγνόησεν, ὅτι καὶ τοὺς ῥῆμα μόνον παρὰ τοὺς ἐκείνων νόμους φθεγξαμένους περὶ θεῶν ἀπαραιτήτως ἐκόλασαν. τίνος γὰρ ἑτέρου χάριν Σωκράτης ἀπέθανεν; οὐ γὰρ δὴ προεδίδου

τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις, οὐδὲ τῶν ἱερῶν ἐσύλησεν οὐδέν, ἀλλ' ὅτι καινοὺς ὄρκους ὤμνυε καὶ τι δαιμόνιον αὐτῷ σημαίνειν ἔφασκεν, ἢ σπουδάξων ἢ διαπαίξων, ὡς ἔμοι λέγουσι, διὰ ταῦτα κατεγνώσθη κώνειον πῶν ἀποθανεῖν· καὶ διαφθεῖρειν δὲ τοὺς νέους ὁ κατήγορος αὐτὸν ἠτιᾶτο, τῆς πατρίου πολιτείας καὶ τῶν νόμων ὅτι προῆγεν αὐτοὺς καταφρονεῖν. Σωκράτης μὲν οὖν πολίτης Ἀθηναίων τοιαύτην ὑπέμεινε τιμωρίαν, Ἀναξαγόρας δὲ Κλαζομέσιος ἦν· ἀλλ' ὅτι νομιζόντων Ἀθηναίων τὸν ἥλιον εἶναι θεόν, ὃ δ' αὐτὸν ἔφη μύθρον εἶναι διάπυρον, θάνατον αὐτοῦ παρ' ὀλίγας ψήφους κατέγνωσαν. καὶ Διαγόρας τῷ Μηλίῳ τάλαντον ἐπεκήρυξαν, εἰ τις αὐτὸν ἀνέλοι, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτοῖς μυστήρια κλενάξεν ἐλέγετο. καὶ Πρωταγόρας εἰ μὴ θᾶτον ἔφηνγε, συλληφθεὶς ἂν ἐτεθνήκει, γράψαι τι δόξας οὐχ ὁμολογούμενον τοῖς Ἀθηναίοις περὶ θεῶν. τί δὲ δεῖ θανατῶσαι εἰ πρὸς ἄνδρας οὕτως ἀξιοπίστους διετέθησαν, οἳ γε μηδὲ γυναικῶν ἐφείσαντο; νῦν μὲν γὰρ τινα ἱέρειαν ἀπέκτειναν, ἐπεὶ τις αὐτῆς κατηγόρησεν ὅτι ξένους ἐμύει θεούς· νόμος δ' ἦν τοῦτο παρ' αὐτοῖς κεκωλυμένον, καὶ τιμωρία κατὰ τῶν ξένων εἰσαγόντων θεὸν ὄριστο θάνατος. οἳ δὲ τοιοῦτον νόμον χρώμενοι δῆλον ὅτι τοὺς τῶν ἄλλων οὐκ ἐνόμιζον εἶναι θεούς· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς πλειόνων ἀπολαύειν ἐφθόνοον. τὰ μὲν οὖν Ἀθηναίων ὄχρητο καλῶς, Σκύθαι δὲ φόνους χαίροντες ἀνθρώπων καὶ βραχὺ τῶν θηρίων διαφέροντες ὅμως τὰ παρ' αὐτοῖς οἴονται δεῖν περιστέλλειν, καὶ τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ σοφίᾳ θαναμασθέντα, τὸν Ἀναξαγόρην, ἐπανελθόντα πρὸς αὐτοὺς ἀνεῖλον, ἐπεὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐθῶν ἔδοξεν ἠκρεῖν ἀνάπλεως. πολλοὺς δὲ καὶ παρὰ Πέρσασιν ἂν τις εὖροι καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν κεκολασμένους. ἀλλὰ δῆλον ὅτι τοῖς Περσῶν ἔχαιρε

νόμοις ὁ Ἀπολλώνιος, κἀκείνους ἐθαύμαζεν, ὅτι τῆς ἀνδρείας αὐτῶν ἀπέλασαν οἱ Ἕλληνες καὶ τῆς ὁμογνωμοσύνης ἧς εἶχον περὶ θεῶν, ταύτης μὲν οὖν ἐν τοῖς ἱεροῖς οἷς κατέπρησαν, τῆς ἀνδρείας δὲ δουλεῦσαι παρὰ μικρὸν ἐλθόντες. ἀπάντων δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων μιμητῆς ἐγένετο τῶν Περσικῶν, γυναικας ἀλλοτριᾶς ὑβρίζων καὶ παῖδας ἐκτέμνων. παρ' ἡμῶν δὲ θάνατος ὄρισται κἂν ἄλογόν τις ζῶον οὕτως ἀδικῆ· καὶ τούτων ἡμᾶς τῶν νόμων ἀπαγαγεῖν οὔτε φόβος ἰσχυσε τῶν κρατησάντων οὔτε ζῆλος τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις τετιμημένων. οὐδὲ τὴν ἀνδρείαν ἠσκήσαμεν ἐπὶ τῷ πολέμῳ ἄρασθαι χάριν πλεονεξίας, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τοὺς νόμους διαφυλάττειν. τὰς γοῦν ἄλλας ἐλαττώσεις πρῶως ὑπομένοντας, ἐπειδὴν τινες ἡμᾶς τὰ νόμιμα κινεῖν ἀναγκάσωσι, τότε καὶ παρὰ δύναμιν αἰρούμεθα πολέμους καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων ταῖς συμφοραῖς ἐγκαρτεροῦμεν. διὰ τί γὰρ ἂν καὶ ζηλώσασιν τοὺς ἐτέρων νόμους, ὄρκωντες μηδὲ παρὰ τοῖς θεμένοις αὐτοῖς τετηρημένους; πῶς γὰρ οὐκ ἐμελλον Λακεδαιμόνιοι μὲν τῆς ἀνεπιμύκτου καταγνώσεσθαι πολιτείας καὶ τῆς περὶ τοὺς γάμους ὀλιγωρίας, Ἡλεῖοι δὲ καὶ Θηβαῖοι τῆς παρὰ φύσιν καὶ ἄγαν ἀνέδην πρὸς τοὺς ἄρρενας μίξεως; ἂ γοῦν πάσαι κάλλιστα καὶ συμφορώτατα πράττειν ὑπελάμβανον, ταῦτ' εἰ καὶ μὴ παντάπασιν τοῖς ἔργοις πεφεύγασιν, οὐχ ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ αὐτῶν νόμους ἀπομύγνυνται, τοσοῦτόν ποτε παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἰσχύσαντας ὥστε καὶ τοῖς θεοῖς τὰς τῶν ἄρρένων μίξεις ἐπεφήμισαν, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ τοὺς τῶν γυναικῶν ἀδελφῶν γάμους, ταύτην ἀπολογία ἀνταῖς τῶν ἀτόπων καὶ παρὰ φύσιν ἡδονῶν συντιθέντες.

ἔω νῦν περὶ τῶν τιμωριῶν λέγειν, ὅσας μὲν ἐξ ἀρχῆς ἔδοσαν οἱ πλείστοι νομοθεταὶ τοῖς πονηροῖς δια-

λύσεις, ἐπὶ μοιχείας μὲν ζημίας χρημάτων, ἐπὶ φθο-  
 ρᾶς δὲ γάμους νομοθετήσαντες, ὅσας δὲ περὶ τῆς ἀσε-  
 βείας προφάσεις περιέχουσιν ἀρηήσεως, εἰ καὶ τις  
 ἐπιχειρήσειεν ἐξετάζειν. ἤδη γὰρ παρὰ τοῖς πλείοσι  
 μελέτη γέγονε τοῦ παραβαίνειν τοὺς νόμους. οὐ μὴν  
 καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ πλούτου καὶ πόλεων καὶ  
 τῶν ἄλλων ἀγαθῶν στερηθῶμεν, ὁ γοῦν νόμος ἡμῖν  
 ἀθάνατος διαμένει· καὶ οὐδεὶς Ἰουδαίων οὔτε μακρὰν  
 οὔτως ἂν ἀπέλθοι τῆς πατρίδος οὔτ' ἐπίπικρον φοβη-  
 θήσεται δεσπότην ὡς μὴ πρὸ ἐκείνου δεδιέναι τὸν νό-  
 μον. εἰ μὲν οὖν διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν νόμων οὔτω πρὸς  
 αὐτοὺς διακειμεθα, συγχωρησάτωσαν ὅτι κρατίστους  
 ἔχομεν νόμους· εἰ δὲ φανύλοισι οὔτως ἡμᾶς ἐμμένειν  
 ὑπολαμβάνουσι, τί οὐκ ἂν αὐτοὶ δικαίως πάθοιεν τοὺς  
 κρείττους οὐ φυλάττοντες; ἐπεὶ τοίνυν ὁ πολὺς χρόνος  
 πιστεύεται πάντων εἶναι δοκιμαστῆς ἀληθέστατος, τοῦ-  
 τον ἂν ποιησαίμην ἐγὼ μάρτυρα τῆς ἀρετῆς ἡμῶν τοῦ  
 νομοθέτου καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνου φήμης περὶ τοῦ θεοῦ  
 παραδοθείσης. ἀπείρου γὰρ τοῦ χρόνου γεγονότος, εἰ  
 τις αὐτὸν παραβάλλοι ταῖς τῶν ἄλλων ἡλικίαις νομοθε-  
 τῶν, παρὰ πάντας ἂν εὖροι τοῦτον.

39 ὑφ' ἡμῶν τε διηλέγχθησαν οἱ νόμοι, καὶ τοῖς ἄλλοις  
 ἅπασιν ἀνθρώποις αἰεὶ καὶ μᾶλλον αὐτῶν ζῆλον ἐμπε-  
 ποιήμασι. πρῶτοι μὲν γὰρ οἱ παρὰ τοῖς Ἑλλησι φιλο-  
 σοφήσαντες τῷ μὲν δοκεῖν τὰ πάτρια διεφύλαττον, ἐν  
 δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τῷ φιλοσοφεῖν ἐκείνῳ κατηγολού-  
 θησαν, ὅμοια μὲν περὶ θεοῦ φρονούντες, εὐτέλειαν δὲ  
 βίου καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν διδάσκοντες. οὐ  
 μὴν ἀλλὰ καὶ πλήθεισιν ἤδη πολὺς ζῆλος γέγονεν ἐκ  
 μακροῦ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, οὐδ' ἔστιν οὐ πόλις  
 Ἑλλήνων οὐδ' ἠτισοῦν οὐδὲ βάρβαρος, οὐδὲ ἐν ἔθνος,  
 ἐνθα μὴ τὸ τῆς ἐβδομάδος, ἣν ἀγοῦμεν ἡμεῖς, ἔθος οὐ

διαπεφοίτηκε, καὶ αἱ νηστεῖαι καὶ λύχνων ἀνακαύσεις  
 καὶ πολλὰ τῶν εἰς βρώσιν ἡμῖν οὐ νενομισμένων παρα-  
 τετήρηται. μισεῖσθαι δὲ πειρῶνται καὶ τὴν πρὸς ἄλ-  
 λήλους ἡμῶν ὁμόνοιαν καὶ τὴν τῶν ὄντων ἀνάδοσιν καὶ  
 τὸ φιλεργὸν ἐν ταῖς τέχναις καὶ τὸ καρτερικὸν ἐν ταῖς  
 ὑπὲρ τῶν νόμων ἀνάγκαις. τὸ γὰρ θαυμασιώτατον, ὅτι  
 χωρὶς τοῦ τῆς ἡδονῆς ἐπαγωγῆς οὐ δελεαστὸς αὐτὸς  
 καθ' αὐτὸν ἴσχυσεν ὁ νόμος· καὶ ὥσπερ ὁ θεὸς διὰ  
 παντὸς τοῦ κόσμου πεφοίτηκεν, οὔτως ὁ νόμος διὰ  
 πάντων ἀνθρώπων βεβάδικεν. αὐτὸς δὲ τις ἕκαστος τὴν  
 πατρίδα καὶ τὸν οἶκον ἐπισκοπῶν τὸν αὐτοῦ τοῖς ὑπ'  
 ἐμοῦ λεγομένοις οὐκ ἀπιστήσει. χορὴ τοίνυν πάντων ἀν-  
 θρώπων καταγνώσκει πονηρίαν ἐθελούσιον, εἰ τάλλό-  
 τρια καὶ φανῦλα πρὸ τῶν οἰκείων καὶ καλῶν ζηλοῦν ἐπι-  
 τεθυμήμασιν, ἢ πάνσασθαι βασκαίνοντας ἡμῖν τοὺς  
 κατηγοροῦντας. οὐδὲ γὰρ ἐπιφθόνου τινὸς ἀντιποιού-  
 μεθα πράγματος, τὸν αὐτῶν τιμῶντες νομοθέτην καὶ  
 τοῖς ὑπ' ἐκείνου προφητευθεῖσι περὶ τοῦ θεοῦ πεπι-  
 στευκότες· καὶ γὰρ εἰ μὴ συνίμεν αὐτοὶ τῆς ἀρετῆς τῶν  
 νόμων ἀπάντων, ὑπὸ τοῦ πλήθους γοῦν τῶν ζηλούντων  
 μέγα φρονεῖν ἐπ' αὐτοῖς προήχθημεν.

ἀλλὰ γὰρ περὶ μὲν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας  
 τὴν ἀκριβῆ πεποίημαι παράδοσιν ἐν τοῖς περὶ ἀρχαιο-  
 λογίας μοι γραφεῖσι· νυνὶ δ' αὐτῶν ἐπεμνήσθην ἐφ'  
 ὅσον ἦν ἀναγκαῖον, οὔτε τὰ τῶν ἄλλων ψέγειν οὔτε τὰ  
 παρ' ἡμῖν ἐγκωμιάζειν προθέμενος, ἀλλ' ἵνα τοὺς περὶ  
 ἡμῶν ἀδίκως γεγραφότας ἐλέγξω πρὸς αὐτὴν ἀναιδῶς  
 τὴν ἀλήθειαν πεφιλονεικηκότας. καὶ δὴ μοι δοκῶ πε-  
 πληρωσθαι διὰ τῆς γραφῆς ἱκανῶς ἢ προῦπεσχόμην.  
 καὶ γὰρ ἀρχαιοῦ προῦπάρχον ἐπέδειξα τὸ γένος, τῶν  
 κατηγορῶν ὅτι νεώτατον ἔστιν εἰρηκόταν· καὶ γὰρ πολ-  
 λούς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἐμνημονευκότας ἡμῶν ἀρ-



χαίους παρέσχομεν μάρτυρας, εκείνων ὅτι μηδεὶς ἐστὶ διαβεβαιουμένων. ἀλλὰ μὴν Αἰγυπτίους ἔφρασαν ἡμῶν τοὺς προγόνους· ἐδείχθησαν δ' εἰς Αἴγυπτον ἐλθόντες ἐτέρωθεν. διὰ δὲ λύμην σωμάτων αὐτοὺς ἐκβληθῆναι κατεψεύσαντο· προαιρέσει καὶ περιουσίᾳ ἡμῶν ἐφάνησαν ἐπὶ τὴν οἰκείαν ὑποστρέψαντες γῆν. οἱ μὲν ὡς φανλότερον ἡμῶν τὸν νομοθέτην ἐλοιδόρησαν, τῷ δὲ τῆς ἀρετῆς πάλαι μὲν ὁ θεός, μετ' ἐκείνον δὲ μάρτυς ὁ χρόνος εὗρηται γεγενημένος.

41 περὶ τῶν νόμων οὐκ ἐδέησε λόγου πλείονος. αὐτοὶ γὰρ ἐωράθησαν δι' αὐτῶν οὐκ ἀσεβείαν μὲν εὐσεβείαν δ' ἀληθεστάτην διδάσκοντες, οὐδ' ἐπὶ μισανθρωπίαν ἀλλ' ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων κοινωνίαν παρακαλοῦντες, ἀδικίας ἐχθροί, δικαιοσύνης ἐπιμελεῖς, ἀργίαν καὶ πολυτέλειαν ἐξορίζοντες, ἀντάρκεις καὶ φιλοπόνοους εἶναι διδάσκοντες, πολέμων μὲν ἀπειργοντες εἰς πλεονεξίαν, ἀνδρείους δ' ὑπὲρ αὐτῶν εἶναι παρασκευάζοντες, ἀπαράιτητοι πρὸς τὰς τιμωρίας, ἀσόφιστοι λόγων παρασκευαῖς, τοῖς ἔργοις αἰεὶ βεβαιούμενοι· ταῦτα γὰρ αἰεὶ ἡμεῖς παρέχομεν τῶν γραμμάτων ἐναργέστερα. διὸ περὶ ἐγὼ θαρσύνων ἂν εἴποιμι πλείστον ἅμα καὶ καλλίστων ἡμᾶς εἰσηγητὰς τοῖς ἄλλοις γεγονέναι. τί γὰρ εὐσεβείας ἀπαραβάτου κάλλιον; τί δὲ τοῦ πειθαρχεῖν τοῖς νόμοις δικαιοτέρον; ἢ τί συμφορώτερον τοῦ πρὸς ἀλλήλους ὁμοιοεῖν, καὶ μὴτ' ἐν συμφοραῖς δίστασθαι μὴτ' ἐν εὐτυχίαις στασιάζειν ἐξυβρίζοντας, ἀλλ' ἐν πολέμῳ μὲν θανάτου καταφρονεῖν, ἐν εἰρήνῃ δὲ τέχναις ἢ γεωργίαις προσανέχειν, πάντα δὲ καὶ πανταχοῦ πεπεισθαι τὸν θεὸν ἐποπτεύοντα διέπειν; ταῦτ' εἰ μὲν παρ' ἐτέροις ἢ ἐγράφη πρότερον ἢ ἐφυλάχθη βεβαιότερον, ἡμεῖς ἂν ἐκείνοις χάριν ὀφείλομεν ὡς μαθηταὶ γεγονότες· εἰ δὲ καὶ χρώμενοι μάλιστα πάντων βλεπόμεθα καὶ τὴν

πρώτην εὐφροσιν αὐτῶν ἡμετέραν οὖσαν ἐπεδείξαμεν, Ἀπίωνες μὲν καὶ Μόλωνες καὶ πάντες ὅσοι τῷ ψεύδεσθαι καὶ λοιδορεῖν χαιρόνσιν ἐξεληλέγγθωσαν, σοὶ δέ, Ἐπαφρόδιτε, μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἀγαπῶντι, καὶ διὰ σὲ τοῖς ὁμοίως βουλευσαμένοις περὶ τοῦ γένους ἡμῶν εἰδέναι, τοῦτό τε καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ γεγράφθω βιβλίον.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ  
ΕΙΣ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥΣ

ΛΟΓΟΣ

Η

ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΥ.

Φιλοσοφώτατον λόγον επιδείκνυσθαι μέλλον, εἰ  
αὐτοδέσποτος ἔστι τῶν παθῶν ὁ εὐσεβῆς λογισμὸς, συμ-  
βουλευσάμ' ἂν ὑμῖν ὀρθῶς ὅπως προσέχητε προθύμως  
τῇ φιλοσοφίᾳ. καὶ γὰρ ἀναγκαῖος εἰς ἐπιστήμην παντὶ  
ὁ λόγος, καὶ ἄλλως τῆς μεγίστης ἀρετῆς· λέγω δὴ ὅτι <sup>5</sup>  
φρονήσεως περιέχει ἔπαινον, εἰ ἄρα τῶν σωφροσύνης  
κωλυτικῶν παθῶν ὁ λογισμὸς φαίνεται ἐπικρατεῖν, γα-  
στριμαργίας τε καὶ ἐπιθυμίας. ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς δι-  
καιοσύνης ἐμποδιστικῶν παθῶν κυριεύειν ἀναφαίνεται,  
οἷον κακοηθείας, καὶ τῶν τῆς ἀνδρείας ἐμποδιστικῶν <sup>10</sup>  
παθῶν, θυμοῦ τε καὶ φόβου καὶ πόνου. πῶς οὖν, ἴσως  
εἴποιεν ἂν τινες, εἰ τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς κρατεῖ, λή-  
θης καὶ ἀγνοίας οὐ δεσπόζει; γελοῖον ἐπιχειροῦντες λέ-  
γειν. οὐ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ὁ λογισμὸς κρατεῖ,  
ἀλλὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ σωφροσύ- <sup>15</sup>  
νης ἐναντίων, καὶ τούτων οὐχ ὥστε αὐτὰ καταλύσαι  
ἀλλ' ὥστε αὐτοῖς μὴ εἶξαι. πολλαχόθεν μὲν οὖν καὶ  
ἀλλαχόθεν ἔχοιμ' ἂν ὑμῖν ἐπιδείξαι ὅτι αὐτοκράτωρ ἔστι  
τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς, πολὺ δὲ πλέον τοῦτο ἀποδείξαι  
ἀπὸ τῆς ἀνδραγαθίας τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς ἀποθανόντων, <sup>20</sup>

Ἐλεάζαρον τε καὶ τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν καὶ τῆς τούτων  
μητρὸς· ἅπαντες γὰρ οὗτοι τῶν ὑπὲρ τῶν τοῦ θεοῦ  
νόμων ἕως θανάτου πόνων καταφρονήσαντες, καὶ ὑπὲρ  
θεοσεβείας τὸ ζῆν αὐτῶν ὑπεριδόντες, ὑπέδειξαν ὅτι  
<sup>5</sup> ἐπικρατεῖ τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς. τῶν μὲν οὖν ἀρε-  
τῶν ἐπέστη μοι ἐπαινεῖν τοὺς κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν  
ὑπὲρ τῆς καλοκαγαθίας ἀποθανόντας μετὰ τῆς μητρὸς  
ἄνδρας, τῶν δὲ τιμῶν μακαρίσαιμ' ἂν αὐτούς· θαυμα-  
σθέντες γὰρ ἐκείνοι οὐ μόνον ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων  
<sup>10</sup> ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ὑπομονῇ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κατακι-  
σαμένων, αἴτιοι κατέστησαν τοῦ καταλυθῆναι τὴν κατὰ  
τοῦ ἔθνους τυραννίδα, νικήσαντες τὸν τύραννον τῇ  
ὑπομονῇ, ὥστε καθαρισθῆναι δι' αὐτῶν τὴν πατρίδα.  
ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ζητουμένου ἀντίκα δὴ λέγειν ἐξέσται  
<sup>15</sup> ἄρξαμένῳ τῆς ὑποθέσεως, ὥσπερ εἰώθαμεν ποιεῖν, καὶ  
οὕτως εἰς τὸν περὶ αὐτῶν τρέψομαι λόγον, δόξαν διδοὺς  
τῷ πανσόφῳ θεῷ.

Ζητούμεν δὴ τοίνυν εἰ αὐτοκράτωρ ἔστι τῶν παθῶν <sup>2</sup>  
ὁ λογισμὸς, καὶ διακρίνομεν τί ποτέ ἐστι λογισμὸς καὶ  
<sup>20</sup> τί πάθος, καὶ πόσαι αἱ τῶν παθῶν ἰδέαι, καὶ εἰ πάν-  
των ἐπικρατεῖ τούτων ὁ λογισμὸς. λογισμὸς μὲν τοίνυν  
ἔστι νοῦς μετὰ ὀρθοῦ λόγου προτιμῶν τὸν τῆς σοφίας  
βίον, σοφία δ' ἔστι γνῶσις θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων  
πραγμάτων καὶ τῶν τούτων αἰτίων. αὕτη δὴ τοίνυν  
<sup>25</sup> ἔστιν ἢ τοῦ νόμου παιδεία, δι' ἧς τὰ θεῖα σεμνῶς καὶ  
τὰ ἀνθρώπινα συμφερόντως μανθάνομεν. τῆς δὲ σο-  
φίας ἰδέαι καθεστήκασιν τέσσαρες, φρόνησις δικαιοσύνη  
ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη· κυριωτάτη δὲ πασῶν ἢ φρό-  
νησις, ἐξ ἧς δὴ τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς ἐπικρατεῖ. πα-  
<sup>30</sup> θῶν δὲ φύσεις εἰσὶν αἱ περιεκτικώταται δύο, ἡδονὴ τε  
καὶ πόνος· τούτων δὲ ἑκάτερον καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ  
περὶ τὴν ψυχὴν πέφυκε. πολλὰ δὲ καὶ περὶ τὴν ἡδο-

νήν καὶ τὸν πόνον παθῶν εἶσιν ἀκολουθία. πρὸ μὲν οὖν τῆς ἡδονῆς ἐστὶν ἐπιθυμία, μετὰ δὲ τὴν ἡδονὴν χαρά· πρὸ δὲ τοῦ πόνου ἐστὶ φόβος, μετὰ δὲ τὸν πόνον λύπη. θυμὸς δὲ κοινὸν πάθος ἐστὶν ἡδονῆς τε καὶ πόνου, ἐὰν ἐννοηθῇ τις ὅτι αὐτῷ περιέπεσεν. ἐν τῇ 5 ἡδονῇ δὲ ἐστὶ καὶ ἡ κακοήθης διάθεσις, πολυτροπωτάτη πάντων οὕσα τῶν παθῶν, κατὰ μὲν τὴν ψυχὴν ἀλαξονεῖα φιλαργυρία φιλοδοξία φιλονεικία καὶ βασκανία, κατὰ δὲ τὸ σῶμα παντοφαγία λαιμαργία μονοφαγία. καθάπερ οὖν δυοῖν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς φυτῶν 10 ὄντων ἡδονῆς τε καὶ πόνου, πολλαὶ τούτων τῶν φυτῶν εἰσὶ παραφυάδες, ὧν ἐκάστην ὁ παγγέωργος λογισμὸς περικαθαίρων τε καὶ ἀποκνίζων καὶ περιπλέκων καὶ ἐπάροδων καὶ πάντα τρόπον μετοχετεύων ἐξημεροὶ τὰς τῶν ἡθῶν καὶ παθῶν ὕλας. ὁ γὰρ λογισμὸς τῶν μὲν 15 ἀρετῶν ἐστὶν ἡγεμών, τῶν δὲ παθῶν αὐτοκράτωρ· ἐπιθεωρεῖται γὰρ πρῶτον διὰ τῶν κωλυτικῶν τῆς σωφροσύνης ἔργων ὅτι αὐτοδέσποτός ἐστι τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς. σωφροσύνη δὴ τοίνυν ἐστὶν ἐπικράτεια τῶν ἐπιθυμιῶν, τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν εἰσι ψυχικαὶ αἰ 20 δὲ σωματικαὶ, καὶ τούτων ἀμφοτέρων ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς φαίνεται, ἐπεὶ πόθεν κινούμενοι πρὸς τὰς ἀπειρημένας τροφὰς ἀποστρεφόμεθα τὰς ἐξ αὐτῶν ἡδονάς; οὐχ ὅτι τῶν ὀρέξεων δύναται ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς; ἐγὼ μὲν οἶμαι. τοιγαροῦν ἐνύδρων ἐπιθυμοῦντες καὶ 25 ὀρνέων καὶ τετραπόδων καὶ παντοίων βρωμάτων τῶν ἀπηγορευμένων ἡμῖν κατὰ τὸν νόμον ἀπεχόμεθα διὰ τὴν τοῦ λογισμοῦ ἐπικράτειαν· ἀνέχεται γὰρ τὰ τῶν ὀρέξεων πάθη ὑπὸ τοῦ σώφρονος νοῦς ἀνακαμπτόμενα, καὶ φιμοῦνται πάντα τὰ τοῦ σώματος κινήματα ὑπὸ τοῦ 30 λογισμοῦ.

3 καὶ τί θαυμαστόν, εἰ αἱ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαι πρὸς

τὴν τοῦ κάλλους μετουσίαν ἀκυροῦνται; ταύτη γοῦν ὁ σώφρων Ἰωσήφ ἐπαινεῖται, ὅτι τῷ λογισμῷ καὶ τῇ διανοίᾳ περιεκράτησε τῆς ἡδυπαθείας· νέος γὰρ ὢν καὶ ἀκμάζων πρὸς συνουσιασμὸν ἠγύρωσε τῷ λογισμῷ τὸν 5 τῶν παθῶν οἶστρον. οὐ μόνον δὲ τὴν ἐπὶ τῆς ἡδυπαθείας οἶστρογλασίαν ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς φαίνεται, ἀλλὰ καὶ πάσης ἐπιθυμίας δεσπόζειν ἀναδείκνυται. λέγει γοῦν ὁ νόμος "οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ ὅσα τοῦ πλησίον σου ἐστί." καίτοι 10 ὅτε μὴδ' ἐπιθυμῆσιν ἡμᾶς εἰρηκεν ὁ νόμος, πολὺ πλεονεῖσκειν ἂν ἡμᾶς ὅτι τῶν ἐπιθυμιῶν κρατεῖν δύναται ἂν ὁ λογισμὸς, ὥσπερ καὶ τῶν κωλυτικῶν τῆς δικαιοσύνης παθῶν· ἐπεὶ τίνα τρόπον μονοφάγος τις ὢν τὸ ἦθος καὶ γαστρίμαργος καὶ μέθυστος μεταπαιδεύεται, εἰ μὴ 15 δῆλον ὅτι κύριός ἐστι τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς; αὐτίκα γοῦν ὁ τῷ νόμῳ πολιτευόμενος, κἂν φιλάργυρός τις ἦ, βιάζεται τὸν αὐτοῦ τρόπον, τοῖς δεομένοις δαναίξων χωρὶς τόκων, καὶ τὸ δάνειον τῶν ἐβδομάδων ἐνστασῶν χρεωκοπούμενος· κἂν φειδωλὸς τις ἦ, ὑπὸ τοῦ νόμου 20 κρατεῖται διὰ τὸν λογισμὸν, μῆτε ἐπικαρπολογούμενος τοὺς ἀμητοὺς μῆτε ἐπιρρωλογοούμενος τοὺς ἀμπελωνίας. καὶ ἐπὶ τῶν ἐτέρων δὲ ἐστὶν ἐπιγινῶναι τοῦτο, ὅτι τῶν παθῶν ἐστὶν αὐτοκράτωρ ὁ λογισμὸς. ὁ γὰρ νόμος καὶ τῆς πρὸς γονεῖς εὐνοίας κρατεῖ, μὴ καταπροδιδοὺς τὴν 25 ἀρετὴν δι' αὐτούς, καὶ τῆς πρὸς γαμετὴν φιλίας ἐπικρατεῖ, διὰ παρανομίαν αὐτὴν ἀπελέγχων, καὶ τῆς τῶν τέκνων φιλίας κυριεύει, διὰ κακίαν αὐτὰ κολάζων, καὶ τῆς φίλων συνηθείας δεσπόζει, διὰ πονηρίαν αὐτοὺς ἐξελέγχων. καὶ μὴ νομίσητε παράδοξον εἶναι, ὅπου γε 30 καὶ ἐχθρὰς ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς δύναται διὰ τὸν νόμον, μῆτε δενδροτομῶν τὰ ἡμέρα τῶν πολεμίων φυτὰ, τὰ τε τῶν ἐχθρῶν τοῖς ἀπολέσασσι διασώξων καὶ τὰ πε-

πτωκότα συνεγείρων. καὶ τῶν βιαιοτέρων δὲ παθῶν ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς φαίνεται, φιλαρχίας καὶ κενοδοξίας καὶ ἀλαζονείας καὶ μεγαλυγίας καὶ βασκανίας· πάντα γὰρ ταῦτα τὰ κακοήθη πάθη ὁ σώφρων νοῦς εἰς ἀγαθὸν προτρέπων ἀπωθεῖται καὶ βιάζεται, ὥσπερ καὶ 5 τὸν θυμὸν· καὶ γὰρ καὶ τούτου δεσπόζει. θυμούμενος γέ τοι Μωϋσῆς κατὰ Δαθὰν καὶ Ἀβιράμ οὐ θυμῷ τι κατ' αὐτῶν ἐποίησεν, ἀλλὰ λογισμῷ τὸν θυμὸν διήτησε. δυνατὸς γὰρ ὁ σώφρων νοῦς, ὡς ἔφην, κατὰ τῶν παθῶν ἀριστεύσαι, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν μεταθεῖναι τὰ δὲ 10 καὶ ἀκρωσῶσαι· ἐπεὶ διὰ τί ὁ πάνσοφος ἡμῶν πατήρ Ἰακώβ τοὺς περὶ Συμεῶν καὶ Δευὶ αἰτιάται μὴ λογισμῷ τοὺς Σικιμίτας ἐθνηδὸν ἀποσφάζοντας, λέγων· ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν;· εἰ μὴ γὰρ ἐδύνατο ὁ λογισμὸς τοῦ θυμοῦ κρατεῖν, οὐκ ἂν εἶπεν οὕτως. ὀπηνίκα γὰρ 15 ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατεσκεύαζε, λόγῳ καὶ αὐτεξουσιότητι κοσμήσας, τηρικᾶδε καὶ τὰ πάθη αὐτῷ καὶ τὰ ἡθῆ περιεφύτευσε, καὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν διὰ τῶν ἐνδον αἰσθητηρίων ἐνεθρόνισε, καὶ τούτῳ νόμον ἔδωκε καθ' ὃν πολιτευόμενος βασιλεύσει βασιλείαν σώφρονα 20 τε καὶ δικαίαν καὶ ἀγαθὴν καὶ ἀνδρείαν. πῶς οὖν, εἰποι τις ἄν, εἰ τῶν παθῶν δεσπότης ἐστὶν ὁ λογισμὸς, λήθης καὶ ἀγνοίας οὐ κρατεῖ; ἔστι δὲ κομιδῆ γελοῖος ὁ λόγος· οὐ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ὁ λογισμὸς ἐπικρατεῖν φαίνεται, ἀλλὰ τῶν σώματος. οἷον ἐπιθυμίαν τις οὐ δύναται ἐκκόψαι ἡμῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ δουλωθῆναι τῇ ἐπιθυμίᾳ δύναται ὁ λογισμὸς παρασχέσθαι. θυμὸν τις οὐ δύναται ἐκκόψαι ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τῷ μὴ δουλωθῆναι τῷ θυμῷ δυνατὸς ὁ λογισμὸς βοηθεῖν. κακοήθειάν τις ἡμῶν οὐ δύναται ἐκκόψαι, ἀλλὰ τῷ μὴ 30 καμφοθῆναι τῇ κακοηθείᾳ δύναται ὁ λογισμὸς συμμαχῆσαι· οὐ γὰρ ἐκρίζωτης τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς ἐστίν

ἀλλ' ἀνταγωνιστής. ἔστι γοῦν τοῦτο διὰ τῆς τοῦ Δαυὶδ τοῦ βασιλέως δίψης σαφέστερον ἐπιλογίσασθαι. ἐπεὶ γὰρ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας πολεμῶν τοὺς ἄλλοφύλους πολ- 5 λούς ἐξ αὐτῶν ἀπέκτεινεν ὁ Δαυὶδ μετὰ τῶν τοῦ ἔθνους στρατιωτῶν, τότε δὴ γενομένης ἐσπέρας ἰδρῶν καὶ σφόδρα κεκμηκῶς ἐπὶ τὴν βασιλείον σκηνὴν ἦλθε, περὶ ἣν ὁ πᾶς τῶν προγόνων στρατὸς ἐστρατοπεδεύκει. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἤεσαν, ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς μάλιστα διψῶν, καίπερ ἀφθόνοους ἔχων πηγάς, 10 οὐκ ἠδύνατο δι' αὐτῶν ἰάσασθαι τὴν δίψαν, ἀλλὰ τις αὐτὸν ἀλόγιστος ἐπιθυμία τοῦ παρὰ τοῖς πολεμίοις ὕδατος ἐπιτείνουσα συνέφρουγε καὶ λύουσα κατέφλεγεν· ὅθεν τῶν ὑπερασπιστῶν ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως δίψῃ σχετλιαζόντων, τρεῖς νεανίσκοι στρατιῶται καρτεροί, κα- 15 ταιδεσθέντες τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιθυμίαν, τὰς παντευχίας καθώπλισαντο, καὶ κάλπην λαβόντες ὑπερέβησαν τοὺς τῶν πολεμίων χάρακας, καὶ λαθόντες τοὺς τῶν πυλῶν ἀκροφύλακας διεξήεσαν, ἀνερευνώμενοι κατὰ πᾶν τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, καὶ ἀνευρόμενοι 20 τὴν πηγὴν ἐξ αὐτῆς θαρραλέως τῷ βασιλεὶ ἐκόμισαν. ὁ δὲ καίπερ τῇ δίψῃ διαπνρούμενος ἐλογίσατο πάνδεινον εἶναι κίνδυνον ψυχῇ λογισθὲν ἰσοδύναμον ποτὸν αἵματι· ὅθεν ἀντιθεὶς τῇ ἐπιθυμίᾳ τὸν λογισμὸν, ἔσπεισε τὸ πόμα τῷ θεῷ. δυνατὸς γὰρ ὁ σώφρων νοῦς νικῆ- 25 σαι τὰς τῶν παθῶν ἀνάγκας καὶ σβέσαι τὰς τῶν οἴστρων φλεγμονάς, καὶ τὰς τῶν σωμάτων ἀλγηδόνας καθ' ὑπερβολὴν οὐσας καταπαλαῖσαι, καὶ τῇ καλοκαγαθίᾳ τοῦ λογισμοῦ διαπτύσαι πάσας τὰς τῶν παθῶν ἐπι- κρατείας.

ἦδη δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἡμᾶς καλεῖ ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς θεωρίας τοῦ σώφρονος λογισμοῦ. ἐπειδὴ γὰρ βα- 4 θείαν εἰρήνην διὰ τὴν εὐνομίαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἶχον

καὶ ἔπραττον καλῶς, ὥστε καὶ τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα Σέλευκον τὸν Νικάνορα χρήματα εἰς τὴν ἱερουργίαν αὐτοῖς ἀφορῆσαι καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἀποδέχεσθαι, τότε δὴ τινες πρὸς τὴν κοινὴν νεωτερίζαντες ὁμόνοιαν πολυτρόποις ἐχρήσαντο συμφοραῖς. Σίμων γάρ τις 5 πρὸς Ὀνίαν ἀντιπολιτευόμενος, τὸν τότε τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχοντα διὰ βίου, καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ πάντα τρόπον διαβάλλον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους οὐκ ἴσχυσε κακῶσαι, φυγὰς ὄχετο τὴν πατρίδα προδώσων. ὅθεν ἦκον ὡς Ἀπολλώνιον τὸν Συρίας τε καὶ Φοινίκης 10 καὶ Κιλικίας στρατηγὸν ἔλεγεν "εὐνοὺς ὦν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν ἦκω, μνηύσων πολλὰς ἰδιωτικῶν χρημάτων μυριάδας ἐν τοῖς Ἱεροσολύμων γαζοφυλακίοις τεθησαυρισθαι, τῷ ἱερῷ μὴ ἐπικοινωνούσας, καὶ προσήκειν ταῦτα Σελεύκῳ τῷ βασιλεῖ." τούτων δὲ ἕκα- 15 στα γνοὺς ὁ Ἀπολλώνιος τὸν μὲν Σίμωνα τῆς εἰς τὸν βασιλέα κηδεμονίας ἐπήκει, πρὸς δὲ τὸν Σέλευκον ἀναβὰς κατεμήνυσε τὸν τῶν χρημάτων θησαυρὸν, καὶ λαβὼν τὴν περὶ αὐτῶν ἐξουσίαν ταχὺ εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν μετὰ τοῦ καταράτου Σίμωνος καὶ βαρυντάτου 20 στρατοῦ ἀνέβη, καὶ προσελθὼν ταῖς τοῦ βασιλέως ἐντολαῖς ἦκειν ἔλεγεν ὅπως τὰ ἰδιωτικὰ τοῦ γαζοφυλακίου λάβοι χρήματα. καὶ τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν λόγον σχετλιάσαντος ἀντιλέγοντός τε, πάνδεινον εἶναι νομίσαντες εἰ οἱ τὰς παρακαταθήκας πιστεύσαντες τῷ ἱερῷ 25 θησαυρῷ στερηθήσονται, ὡς οἶόν τε ἦν ἐκώλυον. μετ' ἀπειλῶν δὲ ὁ Ἀπολλώνιος ἀπήει εἰς τὸ ἱερὸν. τῶν δὲ ἱερέων μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων ἐν τῷ ἱερῷ κειτευσάντων τῷ θεῷ ὑπερασπίσαι τοῦ ἱεροῦ καταφρονουμένου [τοῦ τόπου], ἀνιόντος τε μετὰ καθωπλισμένης 30 τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἀπολλωνίου πρὸς τὴν τῶν χρημάτων ἄρπαγὴν, οὐρανόθεν ἐπιπτοι προφάνησαν ἄγγελοι

περιαστράπτουτες τοῖς ὄπλοις, καὶ πολλὴν αὐτοῖς φόβον τε καὶ τρόμον ἐνήκαν. καταπεσῶν δὲ ἡμίθανῆς ὁ Ἀπολλώνιος ἐπὶ τὸν πάμφυλον τοῦ ἱεροῦ περίβολον, τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μετὰ δακρύων 5 τοὺς Ἑβραίους παρεκάλει ὅπως προσευξάμενοι περὶ αὐτοῦ τὸν οὐράνιον ἐξευμενίσωνται στρατόν. τούτοις ἐπαχθεῖς τοῖς λόγοις Ὀνίας ὁ ἀρχιερεὺς, καίπερ ἄλλως εὐλαβηθεὶς μὴ ποτε νομίσειεν ὁ βασιλεὺς Σέλευκος ἐξ ἀνθρωπίνης ἐπιβουλής καὶ οὐ θείας δίκης ἀνηρῆσθαι 10 τὸν Ἀπολλώνιον, ἠΰξαστο περὶ αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν παράδοξως διασωθεὶς ὄχετο δηλώσων τῷ βασιλεῖ τὰ συμβάντα αὐτῷ· τελευτήσαντος δὲ Σελεύκου τοῦ βασιλέως διαδέχεται τὴν ἀρχὴν Ἀντίοχος Ἐπιφανῆς υἱὸς αὐτοῦ, ἀνὴρ πάνδεινος καὶ ὑπερήφανος, ὃς καταλύσας τὸν Ὀνίαν 15 τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰάσονα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα, συνθέμενον δώσειν, εἰ ἐπιτρέψειεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, κατ' ἐμμαντὸν τάλαντα τρισχίλια ἑξακόσια ἐξήκοντα. ὁ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ ἀρχιεραῖσθαι καὶ τοῦ ἔθνους ἀφηγεῖσθαι. ὃς καὶ ἐξεδιήτησε τὸ ἔθνος 20 καὶ ἐξεπολίτευσεν ἐπὶ πᾶσαν παρανομίαν, ὥστε μὴ μόνον ἐπ' αὐτῇ τῇ ἄκρᾳ τῆς πατρίδος ἡμῶν γυμνάσιον κατασκευάσαι, ἀλλὰ καὶ καταλύσαι τὴν τοῦ ἱεροῦ κηδεμονίαν. ἐφ' οἷς ἀνανακτήσασα ἡ θεία δίκη αὐτὸν αὐτοῖς τὸν Ἀντίοχον ἐπολέμωσεν· ἐπειδὴ γὰρ πολε- 25 μῶν ἦν κατ' Αἴγυπτον Πτολεμαῖῳ, ἦκουσέ τε ὅτι φήμης διαδοθείσης περὶ τοῦ τεθνᾶναι αὐτὸν ὡς ἐν μάλιστα χεῖροισιν οἱ Ἱεροσολυμίται, ταχέως ἐπ' αὐτοὺς ἀνέξεν, καὶ ὡς ἐπόρθησεν αὐτούς, δόγμα ἔθετο ὅπως, οὔτινες αὐτῶν φανεῖεν τῷ πατρίῳ πολιτευόμενοι νόμῳ, 30 κολασθέντες θάνοιεν. ἐπειδὴ δὲ κατὰ μηδένα τρόπον ἴσχυε καταλύσαι διὰ τῶν δογμάτων τὴν εὐνομίαν τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ πάσας τὰς ἀπειλάς αὐτοῦ καὶ τιμωρίας

ἑώρα καταλνομένας, ὥστε καὶ γυναῖκας, ὅτι περιέτε-  
μνον παιδιά, μετὰ τῶν βρεφῶν κατακοιμισθῆναι,  
προειδνίας ὅτι τοῦτο πείσονται, — ἐπεὶ οὖν τὰ δόγμα-  
τα αὐτοῦ κατεφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, αὐτὸς διὰ βασά-  
νων ἕνα ἕκαστον ἠνάγκαζε μιαιφῶν ἀπογευσάμενους  
ἔδεσμάτων ἐξόμνησθαι τὸν Ἰουδαϊσμόν.

5 προκαθίσας γέ τοι μετὰ τῶν συνέδρων ὁ τύραννος  
Ἀντίοχος ἐπὶ τινοῦ ὑψηλοῦ τόπου, καὶ τῶν στρατευμά-  
των αὐτῷ παρεστηκότων κυκλόθεν ἐνόπλων, παρεκέ-  
λευσε τοῖς δορυφόροις ἕνα ἕκαστον τῶν Ἑβραίων ἐπι-  
10 σπᾶσθαι καὶ κρεῶν ὑέων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν  
ἀπογεύεσθαι· εἰ δέ τινες μὴ θέλοιεν μιαιοφραγῆσαι,  
τούτους τροχισθέντας ἀναίρειθῆναι. πολλῶν οὖν ἀναρ-  
πασθέντων ἐκ τοῦ ὄχλου, ἀνὴρ τις ὀνόματι Ἐλεάζαρος,  
τὸ γένος Ἰερεύς, τὴν ἐπιστήμην νομικὸς καὶ τὴν ἡλικίαν  
15 προήκων καὶ πολλοῖς τῶν περὶ τὸν τύραννον διὰ τὴν  
ἡλικίαν γνώριμος, παρήχθη πλησίον αὐτοῦ. καὶ ἰδὼν  
αὐτὸν ὁ Ἀντίοχος ἔφη· ἐγὼ πρὶν ἄρξασθαι τῶν κατὰ  
σοῦ βασάνων, ὧ πρεσβύτα, συμβουλευσάμην ἄν σοι  
ὅπως ἀπογευσάμενος τῶν ὑέων σώζοιο· αἰδοῦμαι γὰρ  
20 σοῦ καὶ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πολιάν, ἣν μετὰ τοσοῦτον  
χρόνον ἔχων οὐ μοι δοκεῖς φιλοσοφεῖν, τῇ Ἰουδαίαν  
χρώμενος θρησκείᾳ. διὰ τί γὰρ τῆς φύσεως κεχαρισμέ-  
νης καλλίστην τὴν τοῦδε τοῦ ξέου σαρκοφαγίαν βδε-  
λύττη; καὶ γὰρ ἀνόητον τοῦτο δοκεῖ, τὸ μὴ ἀπολαύειν  
25 τῶν χωρὶς ὀνειδούς ἡδέων, καὶ ἄδικον ἀποστρέφεσθαι  
τὰς τῆς φύσεως χάριτας. σὺ δέ μοι καὶ ἀνοητότερον  
ποιήσεις δοκεῖς, εἰ κενοδοξῶν περὶ τὸ ἀληθὲς ἔτι κά-  
μοῦ καταφρονήσεις ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ τιμωρίᾳ. οὐκ ἐξυπνώ-  
σεις ἀπὸ τῆς φλυάρον φιλοσοφίας ὑμῶν, καὶ ἀποσκε-  
30 δάσεις τῶν λογισμῶν σου τὸν λῆρον, καὶ ἄξιον νοῦν  
τῆς ἡλικίας ἀναλαβῶν φιλοσοφήσεις τὴν σύμφορον

ἀλήθειαν, καὶ πρόσκυνήσας μου τὴν φιλάνθρωπον  
παρηγορίαν οἰκτειρήσεις τὸ σεαυτοῦ γῆρας; καὶ γὰρ  
ἐνθυμήθητι ὡς εἰ καὶ τις ἔστι τῆσδε τῆς θρησκείας  
ὑμῶν ἐποπτικὴ δύναμις, συγγνωμονήσειεν ἄν σοι ἐπὶ  
5 πάσῃ τῇ δι' ἀνάγκην παρανομία γινομένη. τοῦτου  
οὖν τὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἐκθεσμον σαρκοφαγίαν ἐποτρύ-  
νοντος τοῦ τυράννου, λόγον ἤτησεν ὁ Ἐλεάζαρος, καὶ  
λαβὼν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἤρξατο δημηγορεῖν, λέγων  
οὕτως. ἡμεῖς, Ἀντίοχε, θεῖω πεπεισμένοι νόμῳ πο-  
10 λιτεύεσθαι, οὐδεμίαν ἀνάγκην βιαιοτέραν εἶναι νομί-  
ζομεν τῆς πρὸς τὸν νόμον ἡμῶν ἀπειθείας· διὸ δὴ κατ'  
οὐδένα τρόπον παρανομεῖν ἀξιούμεν. καίτοι εἰ καὶ  
κατ' ἀλήθειαν μὴ ἦν ὁ νόμος ἡμῶν, ὡς σὺ ὑπολαμβά-  
νεις, θεῖος, ἄλλως δὲ ἐνομιζομεν αὐτὸν εἶναι θεῖον,  
15 οὐδὲ οὕτως ἐξὸν ἦν ἡμῖν τὴν ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ δόξαν  
ἀκρωσθαι. μὴ μικρὰν οὖν εἶναι νομίσης ταύτην, εἰ  
μιαροφραγῆσαιμεν, ἁμαρτίαν· τὸ γὰρ ἐπὶ μικροῖς καὶ  
μεγάλοις παρανομεῖν ἰσοδύναμον ἐστὶ· δι' ἑκατέρου  
γὰρ ὁ νόμος ὁμοίως ὑπερηφανεῖται. χλευάζεις δὲ ἡμῶν  
20 τὴν φιλοσοφίαν, ὥσπερ οὐ μετ' εὐλογιστίας ἐν αὐτῇ  
βιούντων· σωφροσύνην τε γὰρ ἡμᾶς ἐκδιδάσκει, ὥστε  
πασῶν τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν κρατεῖν, καὶ ἀν-  
δρείαν ἐξασκεῖ, ὥστε πάντα πόνον ἐκουσίως ὑπομένειν,  
καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν παιδεύει, ὥστε μόνον  
25 τὸν ὄντα θεὸν εὐσεβεῖν μεγαλοπρεπῶς. διὸ οὐ μιαρο-  
φραγοῦμεν· πιστεύοντες γὰρ θεοῦ καθεστάναι τὸν νό-  
μον, οἴδαμεν ὅτι κατὰ φύσιν ἡμῖν συμπαθεῖ ὁ νομο-  
θετῶν. ὁ τοῦ νόμου κτίστης τὰ μὲν οἰκειωθησόμενα  
ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς ἐπέτρεψεν ἐσθίειν, τὰ δὲ ἐναντιω-  
30 θησόμενα ἐκώλυσε σαρκοφραγεῖν. τυραννικὸν οὖν ἐστὶν  
οὐ μόνον τὸ ἀναγκάζειν ἡμᾶς παρανομεῖν, ἀλλὰ καὶ  
ἐσθίειν, ὅπως τῇ ἐχθίστῃ ἡμῶν μιαροφραγίᾳ ταύτῃ ἐπι-

γελάσης ἡμᾶς. ἀλλ' οὐ γελάσεις κατ' ἐμοῦ τοῦτον τὸν γέλωτα, μὰ τοὺς ἱεροὺς τῶν προγόνων περὶ τοῦ φυλάξαι τὸν νόμον ὄρκους, οὐδ' ἂν ἐκκόψειάς μου τὰ ὄμματα καὶ τὰ σπλάγχνα τῆξείας. οὐχ οὕτως εἰμὶ γέρον ἐγὼ καὶ ἄνθρωπος ὑπάρχω ὥστε μοι διὰ τὴν εὐσεβείαν μὴ νεάζειν τὸν λογισμόν. πρὸς ταῦτα τροχούς εὐτρέπιζε καὶ τὸ πῦρ ἐκφύσα σφοδρότερον· οὐχ οὕτως οἰκτειρήσω τὸ ἔμαντοῦ γῆρας ὥστε με δι' αὐτοῦ τὸν πάτριον καταλῦσαι νόμον. οὐ ψεύσομαι σε, παιδευτὰ νόμῳ, οὐδ' ἐξομῶμαι σε, φίλῃ ἐγκράτεια, οὐδὲ κατασχυνῶ σε, φιλόσοφε λόγε, οὐδ' ἐξαρηήσομαι σε, ἱερωσύνη τιμὰ καὶ νομοθεσίας ἐπιστήμη· οὐδὲ μιανεῖ μου τὸ σεμνὸν γῆρας στόμα, οὐδὲ νομίμου βίου ἡλικίαν. ἀγνὸν δέ με εἰσδέξονται οἱ πατέρες, μὴ φοβηθέντα σου τὰς μέχρι θανάτου ἀνάγκας· ἀσεβῶν μὲν γὰρ με τυραννήσεις, τῶν δὲ ἐμῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας λογισμῶν οὔτε διὰ λόγων οὔτε δι' ἔργων δεσπόσεις."

6 τοῦτον τὸν τρόπον ἀντιρροητορεύσαντα ταῖς τοῦ τυράννου παρηγορίαις περιστάντες οἱ δορυφόροι πικρῶς ἔσυρον ἐπὶ τὰ βασανιστήρια τὸν Ἐλεάζαρον. καὶ πρῶτον μὲν περιέδυσαν τὸν γηραιὸν ἐγκοσμούμενον τῇ περὶ τὴν εὐσεβείαν εὐσχημοσύνη· ἔπειτα περιαγκωνίσαντες ἐκατέρωθεν μάστιξι κατήκισον, "πεῖσθητι ταῖς τοῦ βασιλέως ἐντολαῖς" ἔτέρωθεν κήρυκος ἐπιβοῶντος. ὁ δὲ μεγαλόφρων καὶ εὐγενὴς ἀληθῶς Ἐλεάζαρος, ὥσπερ ἐν ὀνείρῳ βασανιζόμενος, κατ' οὐδένα τρόπον μετετρέπετο, ἀλλ' ὑψηλοὺς ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπεξαινετο ταῖς μάστιξι τὰς σάρκας ὁ γέρον καὶ κατερρεῖτο τῷ αἵματι καὶ τὰ πλευρὰ κατετιτρώσκετο· καὶ πίπτων εἰς τοῦδαφος ἐκ τοῦ μηκέτι φέρειν τὸ σῶμα τὰς ἀλγηδόνas, ὄρθον εἶχε καὶ ἀκλινῆ τὸν λογισμόν. λάξ γέ τοι τῶν πικρῶν τις δορυφόρων εἰς τοὺς κενεῶνας

ἐναλλόμενος ἔτυπεν, ὅπως ἐξανίστατο πίπτων· ὁ δὲ τυπτόμενος ὑπέμενε τοὺς πόνοὺς καὶ περὶεφρόνει τῆς ἀνάγκης καὶ διεκατέρει τοὺς αἰκισμοὺς, καὶ ὡς γενναῖος ἀθλητῆς ὁ γέρον ἐνίκα τοὺς βασανίζοντας, ἰδρῶν δὲ τὸ πρόσωπον καὶ σφόδρα ἐπασθμαίνων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν βασανιστῶν ἐθανμάζετο τὴν εὐψυχίαν. ὄθιν τὰ μὲν ἔλεοῦντες τὰ τοῦ γῆρας αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐν συμπαθείᾳ διὰ τὴν συνήθειαν ὄντες, τὰ δὲ ἐν θαυμασμῷ τῆς καρτερίας, προσιόντες αὐτῷ τινὲς τῶν τοῦ βασιλέως ἔλεγον "τί τοῖς κακοῖς τούτοις σεαυτὸν ἀλογίστως παραβάλλεις, Ἐλεάζαρε; ἡμεῖς μὲν σοι τῶν ἠψημένων κρεῶν παραθήσομεν, σὺ δὲ ὑποκρινόμενος τῶν ὑείων ἀπογεύσασθαι σῶθητι." ὁ δὲ ὡς πικρότερον αἰκισθεὶς διὰ τῆς συμβουλίας ἔκραζε λέγων "μὴ γένοιτο ἵνα οὕτω κακῶς φρονήσωμεν οἱ παῖδες Ἀβραάμ ὥστε μαλακοψυχήσαντας ἀπροεπὲς ἡμῖν δρᾶμα ὑποκρίνασθαι· καὶ γὰρ ἀλόγιστον εἰ πρὸς ἀλήθειαν ζήσαντες τὸν μέχρι γῆρας βίον καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δοξαν νομίμως φυλάξαντες νῦν μεταβαλοῦμεθα, καὶ αὐτοὶ μὲν ἡμεῖς γενόμεθα τοῖς νέοις ἀσεβείας τύπος, ἵνα καὶ παράδειγμα γενώμεθα τῆς μισοφαγίας, αἰσχρὸν δὲ ἐπιβιώσωμεν ὀλίγον χρόνον, καὶ τοῦτον καταγελῶμενοι πρὸς ἀπάντων ἐπὶ δειλίᾳ, καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ τυράννου ὡς ἄνθρωποι καταφρονηθῶμεν, τὸν δὲ θεῖον ἡμῶν νόμον μὴ μέχρι θανάτου προασπίσαιμεν. πρὸς ταῦτα ἡμεῖς μὲν, ὦ Ἀβραάμ παῖδες, εὐγενῶς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τελευτάτε, οἱ δὲ τοῦ τυράννου δορυφόροι τί μέλλετε;" ἰδόντες οὖν αὐτὸν οὕτω πρὸς τὰς ἀνάγκας μεγαλοφρονούμενον καὶ μηδὲ πρὸς τὸν οἰκτιρισμὸν αὐτῶν μεταβαλλόμενον, ἐπὶ τὸ πῦρ ἀνήγον. ἐνθα διὰ κακοτέχνων ὀργάνων καταπλέγοντες αὐτὸν ὑπέρριπτον, καὶ δυσώδεις χυλοὺς εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ κατέχεον. ὁ δὲ

μέχρι τῶν ὀστέων ἤδη κατακεκαυμένος καὶ μέλλων λιποθυμεῖν, ἀνατείνας τὰ ὄμματα πρὸς τὸν θεὸν εἶπε "οὐ οἶσθα, θεέ, ὅτι παρὸν μοι σώζεσθαι, βασάνοις καυστικαῖς ἀποθνήσκω διὰ τὸν νόμον. τοιγαροῦν ἴλεως γενοῦ τῷ ἔθνει σου, ἀρκεσθεῖς τῇ ἡμετέρᾳ ὑπὲρ αὐτῶν δίκῃ· καθάρσιον αὐτῶν ποιήσον τὸ ἐμὸν αἷμα, καὶ ἀντὶ ψυχῶν αὐτῶν λαβὲ τὴν ἐμὴν ψυχήν." καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱερὸς ἀνὴρ εὐγενῶς ταῖς βασάνοις ἐναπέθανε, καὶ μέχρι τῶν τοῦ θανάτου βασάνων ἀντέστη τῷ λογισμῷ διὰ τὸν νόμον.

ὁμολογουμένως οὖν δεσπότης τῶν παθῶν ἐστὶν ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς. εἰ γὰρ τὰ πάθη τοῦ λογιμοῦ ἐκκρατῆκει, τοῦτοις ἂν ἀπέδομεν τὴν τῆς ἐπικρατείας μαρτυρίαν· νυνὶ δὲ τοῦ λογιμοῦ τὰ πάθη νικήσαντος, αὐτῷ προσηκόντως τὴν τῆς ἡγεμονίας προσνέμομεν ἑξουσίαν. καὶ δίκαιόν ἐστιν ὁμολογεῖν ἡμᾶς τὸ κράτος εἶναι τοῦ λογιμοῦ, ὅπου γε καὶ τῶν ἑξωθεν ἀλγηδόνων ἐπικρατεῖ· ἐπεὶ καὶ γελοῖον. καὶ οὐ μόνον τῶν ἀλγηδόνων ἐπιδείκνυμι κεκρατηκέναι τὸν λογισμόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡδονῶν κρατεῖν καὶ μηδὲ αὐταῖς ὑπέκειν.

ὡσπερ γὰρ ἄριστος κυβερνήτης, ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἐλεάζαρου λογισμὸς πηδαλιουχῶν τὴν τῆς εὐσεβείας ναῦν ἐν τῷ τῶν παθῶν πελάγει, καὶ καταιγίζομενος ταῖς τοῦ τυράννου ἀπειλαῖς καὶ καταυτλούμενος ταῖς τῶν βασάνων τρικυμῖαις, κατ' οὐδένα τρόπον ἔτρεψε τοὺς τῆς εὐσεβείας οἴκας, ἕως οὗ ἐπλευσεν ἐπὶ τὸν τῆς ἀθανάτου νίκης λιμένα. οὐχ οὕτω πόλις πολλοῖς καὶ ποικίλοις μηχανήμασιν ἀντέσχε ποτὲ πολιορκουμένη, ὡς ὁ πανάγριος ἐκεῖνος τὴν ἱερὰν ψυχήν αἰκισμοῖς τε καὶ στοβέλαις πυρπολούμενος ἐνίκησε τοὺς πολιορκούοντας διὰ τὸν ὑπερασπίζοντα τῆς εὐσεβείας λογι-

σμόν· ὡσπερ γὰρ πρόκορημον ἄκραν τὴν ἑαυτοῦ διανοίαν ὁ πατὴρ Ἐλεάζαρος ἐκτείνας περιέκλασε τοὺς ἐπιμεινομένους τῶν παθῶν κλύδωνας. ὡ ἄξιε τῆς ἱερῶσύνης ἱερῷ, οὐκ ἐμίανας τοὺς ἱεροὺς ὀδόντας, οὐδὲ τὴν θεοσέβειαν χωρήσασαν γαστέρα ἐκοίνωσας μιαιφονία. ὡ σύμφωνε νόμου καὶ φιλόσοφε θείου λόγου. τοιοῦτους δεῖ εἶναι τοὺς ἱερογροῦντας τὸν νόμον ἰδίῳ αἵματι καὶ γενναίῳ ἰδρωτὶ τοῖς μέχρι θανάτου πάθεσιν ὑπερασπίζοντας. σύ, πάτερ, τὴν εὐνομίαν ἡμῶν διὰ τῶν ὑπομονῶν εἰς δόξαν ἐκύρωσας, καὶ τὴν ἀριστείαν σεμνολογήσας οὐ κατέλυσας, καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐπιστοποίησας τοὺς τῆς θείας φιλοσοφίας λόγους, ὡ βασάνων βιαίωτερον γέρον καὶ πυρὸς εὐτονώτερον προεσβῦτα καὶ μέγιστε παθῶν βασιλεῦ Ἐλεάζαρε. ὡσπερ γὰρ ὁ πατὴρ Ἀαρὼν τῷ θνηματηρίῳ καθωπλισμένος διὰ τοῦ ἔθνοπλήκτου πυρὸς ἐπιτρέχων τὸν ἐμπυριστὴν ἐνίκησεν ἄγγελον, οὕτως ὁ Ἀαρωνίδης Ἐλεάζαρος διὰ τοῦ πυρὸς ὑπερτηκόμενος οὐ μετετρέπη τὸν λογισμόν· καὶ τὸ θαυμασιώτατον, γέρον ὢν, λελυμένων μὲν ἤδη τῶν τοῦ σώματος τόνων, περικεχαλασμένων δὲ τῶν σαρκῶν, κεκμηκότων δὲ τῶν νεύρων, ἀνενέασε τῷ πνεύματι διὰ τοῦ λογιμοῦ. ὡ μακαρίου γήρως καὶ σεμνῆς πολιᾶς καὶ βίου νομίμου, ὃν πιστὴ θανάτου σφοαγὶς ἐτελείωσεν. εἰ δὴ τοίνυν γέρον ἀνὴρ τῶν μέχρι θανάτου βασάνων περιεώρα δι' εὐσεβείαν, ὁμολογουμένως ἡγεμῶν ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς. ἴσως δ' ἂν εἴποιέν τινες, τῶν παθῶν οὐ πάντες ἐπικρατοῦσιν, ὅτι μηδὲ πάντες φρόνιμον ἔχουσι τὸν λογισμόν. ἀλλ' ὅσοι ἔχονται τῆς εὐσεβείας, τὸν λογισμόν φρόνιμον ἔχειν ἐξ ὅλης καρδίας προνοοῦσι· καὶ οὗτοι μόνου δύνανται κρατεῖν τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν. οὐδὲν οὖν ἐναντιοῦται τὸ φαίνεσθαι τινὰς παθο-



κρατεῖσθαι διὰ τὸν ἀσθενῆ λογισμόν· ἐπεὶ τίς πρὸς ὄλον τὸν τῆς φιλοσοφίας κανόνα φιλοσοφῶν, καὶ πεπιστευκῶς τῷ θεῷ, καὶ εἰδὼς ὅτι τὸ δι' ἀρετὴν πάντα πόνου ὑπομένειν μακάριόν ἐστιν, οὐκ ἂν περικρατήσσειε τῶν παθῶν διὰ τὴν θεοσέβειαν; μόνος γὰρ ὁ σοφὸς καὶ ἀνδρεῖός ἐστι καὶ τῶν παθῶν κύριος.

8 διὰ τοῦτο γέ τοι καὶ μειρακίσκοι τῷ τῆς εὐσεβείας λογισμῷ φιλοσοφούντες χαλεπωτέρων βασανιστηρίων ἐπεκράτησαν. ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τὴν πρώτην πείραν ἐνικῆθη περιφανῶς ὁ τύραννος, μὴ δυναθῆς ἀναγκάσαι γέροντα 10 μισοφαγῆσαι, τότε σφόδρα περιπαθῶς ἐκέλευσεν ἄλλους ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων λείας ἀγαγεῖν, καὶ εἰ μὲν μισοφαγῆσαιεν, ἀπολύειν φαγόντας, εἰ δὲ ἀντιλέγοιεν, πικρότερον βασανίζειν. ταῦτα διαταξαμένου τοῦ τυραννοῦ, παρήσαν ἀγρόμενοι μετὰ γηραιῶς μητρὸς ἐπτὰ 15 ἀδελφοὶ καλοὶ τε καὶ αἰδήμονες καὶ γενναῖοι καὶ τὸν θεὸν φοβούμενοι καὶ ἐν παντὶ χαρίεντες. οὓς ἰδὼν ὁ τύραννος καθάπερ ἐν χορῷ μέσῃ τὴν μητέρα περιέχοντας, ἤσθη τε ἐπ' αὐτοῖς καὶ τῆς εὐπρεπείας ἐκπλαγείς καὶ τῆς εὐγενείας προσεμειδίασεν αὐτοῖς, καὶ πλησίου 20 σίου καλέσας ἔφη "ὦ νεανίαί, φιλοφρόνως ἐγὼ ἐνὸς ἐκάστου ὑμῶν τὸ κάλλος θαυμάζων καὶ τὸ πλήθος τοσούτων ἀδελφῶν ὑπερτιμῶν οὐ μόνον συμβουλεύω μὴ μανῆναι τὴν αὐτὴν τῷ προβασανισθέντι γέροντι μανίαν, ἀλλὰ καὶ παρακαλῶ συνείξαντάς μου τῇ συμβουλίᾳ τῆς 25 ἐμῆς ἀπολαύειν φιλίας· δυναίμην γὰρ ἂν ὥσπερ κολάζειν τοὺς ἀπειθοῦντάς μου τοῖς ἐπιτάγμασιν, οὕτω καὶ εὐεργετῆν τοὺς εὐπειθοῦντάς μοι. πεισθέντες οὖν μοι καὶ ἀρχὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἡγεμονίας λήψεσθε, ἀρνηθέντες τὸν πάτριον ὑμῶν τῆς πολιτείας 30 θεσμόν, καὶ μεταλαβόντες Ἑλληνικοῦ βίου καὶ μεταδικαιτηθέντες ἐντροφήσετε ταῖς νεότησιν ὑμῶν, ἐπεὶ, εἰάν

ὀργίλος με διαθῆσθε διὰ τῆς ἀπειθείας, ἀναγκάσετέ με ἐπὶ δειναῖς κολάσεσιν ἕνα ἕκαστον ὑμῶν διὰ τῶν βασάνων ἀπολέσαι. κατελεήσατε οὖν ἑαυτούς, οὓς καὶ ὁ πολέμιος ἐγώ γε καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς εὐμορφίας 5 οἰκτείρομαι, καὶ διαλογίσασθε τοῦθ' ὅτι οὐδὲν ὑμῖν ἀπειθήσασι, πλὴν τοῦ μετὰ στρεβλῶν ἀποθανεῖν, ἀποκείται." ταῦτα δὲ εἰπὼν ἐκέλευσεν εἰς τοῦμπροσθεν τεθῆναι τὰ βασανιστήρια, ὅπως καὶ διὰ τοῦ φόβου πείσειεν αὐτοὺς μισοφαγῆσαι. ὡς δὲ τροχούς τε καὶ χεῖρας 10 σιδηρᾶς καὶ ἀρθρέμβολα στρεβλωτήριά τε καὶ τροχαντήρας καὶ καταπέλτας καὶ λέβητας τήγανά τε καὶ δακτυλήθρας καὶ σφήνας καὶ τὰ ζώπυρα τοῦ πυρὸς οἱ δορυφόροι προέθεσαν, ὑπολαβὼν ὁ τύραννος ἔφη "μειράκια, φοβήθητε, καὶ ἦν σέβεσθε δίκην ἕλεως ὑμῖν 15 ἔσται δι' ἀνάγκην παρανομήσασιν." οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐπαγωγὰ ῥήματα καὶ ὀρῶντες δεινὰ οὐ μόνον οὐκ ἐφοβήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀντεφιλοσόφησαν τῷ τυράννῳ, καὶ διὰ τῆς εὐλογιστίας τὴν τυραννίδα αὐτοῦ κατέλυσαν. καί τοι λογισώμεθα, εἰ δειλόφρητοί τινες ἦσαν καὶ ἀνανδροὶ ἐν αὐτοῖς, 20 ποίοις ἂν ἐχρήσαντο τοῖς λόγοις; οὐχὶ τούτοις; "ὦ τάλανες ἡμεῖς καὶ λίαν ἀνόητοι, βασιλέως ἡμᾶς παρακαλοῦντος καὶ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ καλοῦντος, εἰ πεισθείημεν αὐτῷ, τί βουλευμάσι κενοῖς ἑαυτοὺς εὐφραίνομεν καὶ θανατηφόρον ἀπειθειαν τολμῶμεν; οὐ φοβηθησόμεθα, 25 ἄνδρες ἀδελφοί, τὰ βασανιστήρια, καὶ λογιώμεθα τὰς τῶν βασάνων ἀπειλὰς, καὶ φευξόμεθα τὴν κενοδοξίαν ταύτην καὶ ὀλεθροφόρον ἀλαζονείαν; ἐλεήσωμεν τὰς ἑαυτῶν ἡλικίας, καὶ κατοικτειρήσωμεν τὸ τῆς μητρὸς γῆρας, καὶ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἀπειθοῦντες 30 τεθνηξόμεθα. συγγνώσεται δὲ ἡμῖν καὶ ἡ θεία δίκη δι' ἀνάγκην τὸν βασιλέα φοβηθεῖσι. τί ἐξάγομεν ἑαυτοὺς τοῦ ἡδίστου βίου καὶ ἀποστεροῦμεν ἑαυτοὺς τοῦ

γλυκέος κόσμου; μὴ βιαζώμεθα τὴν ἀνάγκην, μηδὲ φιλοδοξήσωμεν ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν στρέβλῃ. οὐδ' αὐτὸς ὁ νόμος ἀκουσίους ἡμᾶς θανατοῖ, φοβηθέντας τὰ βασιανιστήρια. πόθεν ἡμῖν ἡ τοσαύτη ἐντέτηκε φιλονεικία καὶ ἡ θανατηφόρος ἀρέσκει καρτερία, παρὸν μετ' 5 ἀδείας ζῆν τῷ βασιλεὶ πεισθέντας; ἀλλὰ τούτων οὐδὲν εἶπον οἱ νεανία βασιανίζεσθαι μέλλοντες, οὐδ' ἐνεθυμήθησαν· ἦσαν γὰρ περιφρονεῖς τῶν παθῶν καὶ αὐτοκράτορες τῶν ἀλγηδόνων, ὥστε ἅμα τῷ παύσασθαι τὸν τύραννον συμβουλευόντα αὐτοῖς τοῦ μαροφαγήσαι, 10 πάντες διὰ μιᾶς φωνῆς ὁμοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ψυχῆς, εἶπον πρὸς αὐτὸν "τί μέλλεις, ὦ τύραννε; ἔτοιμοι γὰρ ἔσμεν ἀποθνήσκειν, ἢ παραβαίνειν τὰς πατρίους ἡμῶν ἐντολάς· ἀισχυνόμεθα γὰρ καὶ τοὺς προγόνους εἰκότως, εἰ μὴ τῇ τοῦ νόμου εὐπειθείᾳ καὶ 15 συμβούλῃ Μωϋσῆ χρησαίμεθα. μὴ συμβούλευε, τύραννε, παρανομίας. μὴ ἡμᾶς μισῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦς ἡμᾶς ἔλεει· χαλεπώτερον γὰρ αὐτοῦ τοῦ θανάτου νομίζομεν εἶναί σου τὸν ἐπὶ τῇ παρανόμῳ σωτηρία ἡμῶν ἔλεον. ἐκφοβεῖς δὲ ἡμᾶς, τὸν διὰ τῶν βασάνων ἡμῖν θάνατον ἀπειλῶν, ὥσπερ οὐχὶ πρὸ βραχέος παρ' Ἐλεαζάρου μαθῶν. εἰ δὲ οἱ γέροντες τῶν Ἑβραίων διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ βασιανισμοὺς ὑπομείναντες εὐσέβησαν, ἀποθάνομεν ἂν δικαιότερον ἡμεῖς οἱ νέοι, τὰς βασάνους τῶν σῶν ἀναγκῶν ὑπεριδόντες, ἄς καὶ ὁ παιδευτῆς 25 ἡμῶν γέρον ἐνίκησε. πείραζε τοιγαροῦν, τύραννε. καὶ τὰς ἡμῶν ψυχὰς εἰ θανατώσεις διὰ τὴν εὐσέβειαν, μὴ νομίσης ἡμᾶς βλέπειν βασιανίζων. ἡμεῖς μὲν γὰρ διὰ τῆσδε τῆς κακοπαθείας καὶ ὑπομονῆς τὰ τῆς ἀρετῆς ἀθλα οἴσομεν, καὶ ἐσόμεθα παρὰ θεῶν, δι' ὃν καὶ πάσχομεν· 30 σὺ δὲ διὰ τὴν ἡμῶν μαιφονίαν ἀντάρκη καρτερήσεις ὑπὸ τῆς θείας δίκης αἰώνιον βάσανον."

τούτων οὕτως εἰπόντων, οὐ μόνον ὡς κατ' ἀπειθούτων ἐχαλέπαινε ὁ τύραννος, ἀλλὰ καὶ ὡς κατ' ἀχαρίστων ὠργίσθη. εὐθύς οὖν τὸν πρεσβύτατον αὐτῶν κελευσθέντες παρήγον οἱ ὑπασπισταί, καὶ διαρρηξάντες τὸν χιτῶνα διέδησαν τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς βραχίονας ἰμάσιν ἐκατέρωθεν. ὡς δὲ τύπτοντες ταῖς μᾶστιξιν ἐκοπίασαν οὐδὲν ἀνύοντες, ἀνέβαλον αὐτὸν ἐπὶ τὸν τροχόν· περὶ ὃν κατατεινόμενος ὁ εὐγενῆς νεανίας ἐξαρθρὸς ἐγίνετο, καὶ κατὰ πᾶν μέλος κλώμενος ἐκακηγόρει λέγων "τύραννε μαροώτατε καὶ τῆς οὐρανίου δίκης ἐχθρὸς καὶ ὠμόφρον, οὐκ ἀνδροφονήσαντά με τοῦτον καταικίζεις τὸν τρόπον οὐδ' ἀσεβήσαντα, ἀλλὰ θείου νόμον προασπίζοντα." καὶ τῶν δορυφόρων λεγόντων αὐτῷ "ὁμολόγησον φαγεῖν, ὅπως ἀπαλλαγῆς τῶν βασάνων," αὐτὸς εἶπεν αὐτοῖς "οὐχ οὕτως ἰσχυρὸς ἔστιν ὑμῶν ὁ τροχός, ὃ μισροὶ διάκονοι, ὥστε μου τὸν λογισμὸν ἄγξαι. τέμνετέ μου τὰ μέλη καὶ πυροῦτέ μου τὰς σάρκας καὶ στρεβλοῦτε τὰ ἄρθρα· διὰ πασῶν γὰρ ὑμᾶς πείσω τῶν βασάνων ὅτι μόνοι παῖδες Ἑβραίων ὑπὲρ ἀρετῆς εἰσὶν ἀνίκητοι." ταῦτα λέγοντι πῦρ ὑπέστρωσαν καὶ διηρέθισαν, τὸν τροχὸν προσεπικατατείνοντες· ἐμολύνετο δὲ πάντοθεν αἵματι ὁ τροχός, καὶ ὁ σωρὸς τῆς ἀνθρακίᾳς τοῖς τῶν ἰχώρων ἐσβέννυτο σταλαγμοῖς, καὶ περὶ τοὺς ἄξονας τοῦ ὄργανου περιέεργον αἱ σάρκες. καὶ περιτετημημένον ἤδη ἔχων τὸ τῶν ὀστέων πῆγμα ὁ μεγάλοφρων καὶ Ἀβραμιαῖος νεανίας οὐκ ἐστέναξεν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν πυρὶ μετασχηματιζόμενος εἰς ἀφθαρσίαν, ὑπέμεινε εὐγενῶς τὰς στρέβλας, "μιμήσασθέ με, ἀδελφοί," λέγων. "μὴ μου τὸν αἰῶνα λιποτακτήσητε, μηδ' ἐξομώσησθέ μου τὴν τῆς εὐψυχίας ἀδελφότητά. ἱερὰν καὶ εὐγενῆ στρατείαν στρατεύσασθε ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, δι' ἧς ἴλεως ἡ δικαία καὶ πά-

τριος ἡμῶν πρόνοια τῷ ἔθνει γενηθεῖσα τιμωρήσει τὸν ἀλάστορα τύραννον." καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱεροπρεπὴς νεανίας ἀπέροηξε τὴν ψυχὴν.

Θαυμασάντων δὲ πάντων τὴν καρτεροψυχίαν αὐτοῦ, ἦγον οἱ δορυφόροι τὸν καθ' ἡλικίαν τοῦ προτέρου 5 δευτέρου, καὶ σιδηρᾶς ἐναρμολοσάμενοι χεῖρας ὄξεσι τοῖς ὄνυξιν ὀργάνῳ καταπέλτη προσέδησαν αὐτόν. ὡς δέ, εἰ φαργὴν βούλοιο πρὶν βασανίζεσθαι πυνθανόμενοι, τὴν εὐγενῆ γνώμην ἤκουσαν, ἀπὸ τῶν τευόντων ταῖς σιδηραῖς χερσὶν ἐπισπώμενοι μέχρι γε τῶν γενεῶν τὴν 10 σάρκα πᾶσαν καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς δορὰν οἱ παρδάλιοι θῆρας ἀπέστυραν. ὁ δὲ ταύτην βαρέως τὴν ἀλγηδόνα καρτερῶν ἔλεγεν "ὡς ἡδὺς πᾶς θανάτου τρόπος διὰ τὴν πάτριον ἡμῶν εὐσέβειαν. οὐ δοκεῖς, πάντων ὀμώτατε τύραννε, πλείον ἐμοῦ σε νῦν βασανίζεσθαι, ὄρων σου 15 νικώμενον τὸν τῆς τυραννίδος ὑπερήφανον λογισμὸν ὑπὸ τῆς διὰ τὴν εὐσέβειαν ἡμῶν ὑπομονῆς; ἐγὼ μὲν γὰρ ταῖς διὰ τὴν ἀρετὴν ἡδοναῖς τῶν πόνων ἐπικουφίζομαι, σὺ δὲ ἐν ταῖς τῆς ἀσεβείας ἀπειλαῖς βασανίζῃ. οὐκ ἐκφεύξῃ δέ, μιαιώτατε τύραννε, τὰς τῆς θείας ὀργῆς δίκας."

10 καὶ τούτου αἰδιμον θάνατον καρτερήσαντος ὁ τρίτος ἦγετο, παρακαλούμενος πολλὰ ὑπὸ πολλῶν, ὅπως ἀπογευσάμενος σώζοιτο. ὁ δὲ ἀναβόησας ἔφη "ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ αὐτός με τοῖς ἀποθανούσιν ἐσπείρε πατὴρ καὶ ἡ 23 αὐτὴ μήτηρ ἐγέννησε, καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀνετράφημεν δόγμασιν; οὐκ ἐξομῶμαι τὴν εὐγενῆ τῆς ἀδελφότητός μου συγγένειαν." οἱ δὲ πικρῶς ἐνέγκαντες τὴν παρορησίαν τοῦ ἀνδρός, ἀρθρεμβόλοις ὀργάνοις τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς πόδας ἐξήρθηρον, καὶ ἐξ ἁρμῶν ἀναμο- 30 χλεύσαντες ἐξεμέλιζον, καὶ τοὺς δακτύλους καὶ βραχίονας καὶ σκέλη καὶ ἀγκῶνας περιέκλων. καὶ κατὰ μη-

δένα τρόπον ἰσχύοντες αὐτὸν ἄρξαι, περισύραντες τὸ δέσμα σὺν ἄγκραις τῶν δακτύλων κορυφαῖς ἀπεσκύθιζον. καὶ εὐθέως ἦγον ἐπὶ τὸν τροχόν, περὶ ὃν ἐκ σφουδύλων ἐκμελιζόμενος ἑώρα τὰς ἑαυτοῦ σάρκας περιλα- 5 κισσόμενας, καὶ κατὰ σπλάγχνων σταγόνας αἵματος ἀπορροεούσας. μέλλων δὲ ἀποθνήσκειν ἔφη "ἡμεῖς μὲν, ὡ μαιρώτατε τύραννε, διὰ παιδείαν καὶ ἀρετὴν θεοῦ ταῦτα πάσχομεν· σὺ δὲ διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ μιαιφονίαν ἀκαταλύτους καρτερήσεις βασάνους."

10 καὶ τούτου θανόντος ἀδελφοπρεπῶς τὸν τέταρτον ἐπεσπῶντο, λέγοντες "μὴ συμμανηῖς καὶ σὺ τοῖς ἀδελφοῖς σου τὴν αὐτὴν μαρίαν." ὁ δὲ αὐτοῖς ἔφη "οὐχ οὕτω κανστικώτερον ἔχετε κατ' ἐμοῦ τὸ πῦρ ὥστε με δειλανδροῆσαι. μὰ τὸν μακάριον τῶν ἀδελφῶν μου θά- 15 νατον καὶ τὸν αἰώνιον τοῦ τυράννου ὄλεθρον καὶ τὸν αἰδιμον τῶν εὐσεβῶν βίον, οὐκ ἀρνήσομαι τὴν εὐγενῆ ἀδελφότητα. ἐπινόει, τύραννε, βασάνους, ἵνα καὶ δι' αὐτῶν μάθῃς ὅτι ἀδελφός εἰμι τῶν προβασανισθέντων." ταῦτα ἀκούσας ὁ αἰμοβόρος καὶ φονιάδης καὶ 20 παμμαιρώτατος Ἀντίοχος ἐκέλευσε τὴν γλῶττιαν αὐτοῦ ἐκμηθῆναι. ὁ δὲ ἔφη "κἂν ἀφέλῃς τὸ τῆς φωνῆς ὄργανον, καὶ σιωπῶντων εἰσακούει ὁ θεός. ἰδοὺ προκεχάλασται ἡ γλῶττι· τέμνετε· οὐ γὰρ παρὰ τοῦτο τὸν λογισμὸν ἡμῶν γλωσσοτομήσεις. ἡδέως ὑπὲρ τοῦ νό- 25 μου τοῦ θεοῦ τὰ τοῦ σώματος μέλη ἀκρωτηριαζόμεθα. σὲ δὲ ἐν τάχει μετελεύσεται ὁ θεός, ἐπεὶ τὴν τῶν θείων ἕμνων μελωδὸν γλῶσσαν ἐκτέμνεις."

ὡς δὲ καὶ οὗτος ταῖς βασάνοις καταικισθεὶς ἀπέ- 11 θανεν, ὁ πέμπτος παρεπήδησε λέγων "οὐ μέλλω, τύραννε, πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς βασανισμόν, αὐτὸς δὲ ἀπ' ἐμαυτοῦ παρήλθον, ὅπως κάμῃ καταικτείνας περὶ 30 πλειόνων ἀδικημάτων ὀφλήσης τῇ οὐρανίῳ δίκῃ τιμω-

ρίαν. ὦ μισάνθρωπε καὶ μισάρετε, τί δράσαντας ἡμᾶς τοῦτον πορθεῖς τὸν τρόπον; ὅτι τὸν πάντων κτίστην εὐσεβοῦμεν καὶ κατὰ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ ζῶμεν νόμον; ἀλλὰ ταῦτα τιμῶν, οὐ βασάνων εἰσὶν ἄξια.” τοιαῦτα λέγοντα οἱ δορυφόροι δῆσαντες αὐτὸν εἴλκον ἐπὶ τὸν 5 καταπέλτην, ἐφ’ ὃν δῆσαντες αὐτὸν ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ταῦτα ποδάγρας σιδηραῖς ἐφαρμόσαντες τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ περὶ τροχαίου σφῆρα κατέκαψαν, περὶ ὃν ὅλος περὶ τὸν τροχὸν σκορπίου τρόπον ἀνακλώμενος ἐξεμε- 10 λίζετο. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τὸ πνεῦμα στενο- χωρούμενος καὶ τὸ σῶμα ἀγχόμενος “καλᾶς” ἔλεγεν “ἄκων, ὦ τύραννε, χάριτας ἡμῖν χαρίζη, διὰ γενναιοτέρων πόνων ἐπιδείξασθαι παρέχων τὴν εἰς τὸν νόμον ἡμῶν καρτερίαν.”

τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου ὁ ἕκτος ἦγετο μαιρα- 15 κίσκος, ὃς πυνθανομένου τοῦ τυράννου εἰ βούλοιτο φαγῶν ἀπολύεσθαι ἔφη “ἐγὼ τὴν μὲν ἡλικίαν τῶν ἀδελφῶν μου εἰμι νεώτερος, τὴν δὲ διάνοιαν ἡλικιώτης· εἰς τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ γεννηθέντες καὶ τραφέντες, ὑπὲρ 20 τῶν αὐτῶν καὶ ἀποθνήσκουν ὀφείλομεν ὁμοίως, ὥστε εἰ δοκεῖ σοι βασανίζεῖν μὴ μαιροφαγοῦντας, βασάνιζε.” ταῦτα αὐτὸν εἰπόντα παρήγον ἐπὶ τὸν τροχόν, ἐφ’ οὗ κατατεινόμενος ἐκμελῶς καὶ ἐκσφονδυλιζόμενος ὑπεκαίετο· καὶ ὀβελίσκους δὲ ὀξεῖς πυρώσαντες τοῖς νό- 25 τοις προσέφερον, καὶ τὰ πλευρὰ διαπεύραντες αὐτοῦ καὶ τὰ σπλάγγνα διέκαυον. ὁ δὲ βασανιζόμενος “ὦ ἱεροπρεποῦς ἀγῶνος” ἔλεγεν, “ἐφ’ ὃν διὰ τὴν εὐσέβειαν εἰς πόνων γυμνασίαν ἀδελφοὶ τοσοῦτοι κληθέντες οὐκ ἐνικῆθημεν· ἀνίκητος γὰρ ἐστίν, ὦ τύραννε, ἡ εὐσε- 30 βῆς ἐπιστήμη. καλοκαγαθία καθωπλισμένος τεθνήσκομαι μὲν γὰρ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου, σοὶ δέ, ὦ τύραννε, μέγαν προσβαλὼν καὶ αὐτὸς τιμωρόν. καινουργέ

τῶν βασάνων καὶ πολέμιοι τῶν ἀληθῶς εὐσεβούντων, ἐξ 5 μειράκια κατελύσαμεν σου τὴν τυραννίδα· τὸ γὰρ μὴ δυνηθῆναί σε μεταπεῖσαι τὸν λογισμὸν ἡμῶν μηδὲ βιάσασθαι πρὸς τὴν μαιροφαγίαν οὐ κατάλυσίς ἐστίν 5 σου; τὸ πῦρ σου ψυχρὸν ἡμῖν, καὶ ἄπονοι οἱ καταπέλ- ται καὶ ἀδύνατος ἡ βία· οὐ γὰρ τυράννου ἀλλὰ θείου νόμου παρεστῆκασιν ἡμῖν δορυφόροι· διὰ τοῦτο ἀνί- κητον ἔχομεν τὸν λογισμόν.”

ὡς δὲ καὶ οὗτος μακαρίως ἀπέθανε καταβληθεὶς 12 10 εἰς λέβητα, ὁ ἕβδομος παραγίνεται πάντων νεώτερος· ὃν κατοικτειρήσας ὁ τύραννος, καίτοι δεινῶς ὑπὸ πάν- των τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατακισθείς, ὁρῶν ἤδη τὰ δεσμὰ περικείμενου πλησιέστερον αὐτοῦ μετεπέμψατο, καὶ παρηγορεῖν ἐπειράτο, λέγων “τῆς μὲν τῶν ἀδελφῶν 15 σου ἀπονοίας τὸ τέλος ὁρᾶς· διὰ γὰρ ἀπειθείαν στρε- βλωθέντες τεθνήκασιν· σὺ δὲ εἰ μὲν μὴ πεισθείης, τάλας βασανισθεὶς καὶ αὐτὸς τεθνήξῃ ἄωρος, πεισθεὶς δὲ φί- λος ἔσῃ καὶ τῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἀφηγήσῃ πραγμά- των.” καὶ ταῦτα παρακαλῶν τὴν μητέρα τοῦ παιδὸς με- 20 τεπέμψατο, ὅπως αὐτὴν ἐλέησας τοσοῦτων υἱῶν στερη- θείσαν παρορμήσειεν ἐπὶ τὴν σωτηρίαν εὐπειθῆ ποιῆσαι τὸν περιλειπούμενον. ὁ δὲ, τῆς μητρὸς τῆ Ἑβραΐδι φωνῆ προτρεψαμένης αὐτὸν ὡς ἐροῦμεν μικρὸν ὕστερον, “λύσατέ με” φησὶν· “εἶπω τι τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς σὺν 25 αὐτῷ φίλοις πᾶσι.” καὶ ἐπιχαρέντες ὁ τε βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μάλιστα ἐπὶ τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ παιδὸς τα- χέως ἔλυσαν αὐτόν. ὁ δὲ δραμῶν ἔστη πλησίον τῶν τηγάνων καὶ ἔφη “ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων τῶν πονηρῶν ἀσεβέστατε τύραννε, οὐκ ἠθέσθης, παρὰ τοῦ θεοῦ λα- 30 βῶν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν βασιλείαν, τοὺς θεράποντας αὐτοῦ κατακτεῖναι καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀσκητὰς στρεβλώσαι, ἀνθ’ ὧν ταμιεύεται σε ἡ θεία δίκη πυ-

κνότερον καὶ αἰωνίῳ πυρὶ καὶ βασάνοις, αἱ εἰς ὄλον τὸν αἰῶνα οὐκ ἀνήσουσί σε. οὐκ ἠδέσθης ἄνθρωπος ὢν, θηριωδέστατε, τοὺς ὁμοιοπαθεῖς καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότας στοιχείων γλωττοτομησαὶ καὶ τοῦτον κατακίνας τὸν τρόπον βασανίσαι; ἀλλ' οἱ μὲν εὐγενῶς ἀποθανόντες ἐπλήρωσαν τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν, σὺ δὲ κακῶς κακῶς οἰμῶξῃ, τοὺς τῆς ἀρετῆς ἀγωνιστάς ἀναιτίως ἀποκτείνεις. ὅθεν καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκεις μέλλων" ἔφη "οὐκ ἀπαντομολῶ τῆς τῶν ἀδελφῶν μου ἀριστείας. ἐπικαλοῦμαι δὲ τὸν πατρῶον θεόν, ὅπως ἴλεως γένηται τῷ ἔθνει ἡμῶν. σὲ δὲ καὶ ἐν τῷ νῦν βίῳ καὶ θανόντα τιμωρήσεται." καὶ ταῦτα κατευξάμενος ἑαυτὸν ἔρριψε κατὰ τῶν τηγάνων, καὶ οὕτως ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν.

- 13 εἰ δὲ τοίνυν τῶν μέχρι θανάτου πόνων ὑπερπεφρόνησαν οἱ ἐπίτ' ἀδελφοί, συνωμολόγηται πανταχόθεν ὅτι αὐτοδέσποτός ἐστι τῶν παθῶν ὁ εὐσεβῆς λογισμὸς. ὡσπερ γάρ, εἰ τοῖς πάθεσι δουλωθέντες ἐμιαροφάγησαν, ἐλέγομεν ἂν τούτους αὐτοὺς νενικῆσθαι, νυνὶ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τῷ ἐπαινουμένῳ παρὰ θεῷ λογισμῷ περιεγένοντο τῶν παθῶν, καὶ οὐκ ἔστι παριδεῖν τὴν ἡγεμονίαν τῆς διανοίας· ἐπεκράτησε γὰρ καὶ πάθους καὶ πόνου. πῶς οὖν οὐκ ἔστι τούτοις τὴν τῆς εὐλογιστίας παθοκράτειαν ὁμολογεῖν, οἱ τῶν διὰ πυρὸς ἀληθόνων οὐκ ἐπεστράφησαν; καθάπερ γὰρ προβλήτες λιμένων πύργοι τὰς τῶν κυμάτων ἀπειλὰς ἀνακόπτου-  
 25 τες γαληνὸν παρέχουσι τοῖς εἰσπλέουσι τὸν ὄρμον, οὕτως ἡ ἐπίτ' ἀπυργος τῶν νεανίσκων εὐλογιστία τὸν τῆς εὐσεβείας ὀχυρώσασα λιμένα τὴν τῶν παθῶν ἐνίκησεν ἀκολασίαν. ἱερὸν γὰρ εὐσεβείας στήσαντες χορὸν παρεθάρονναν ἀλλήλους, λέγοντες "ἀδελφικῶς ἀποθάνω-  
 30 μεν, ἀδελφοί, περὶ τοῦ νόμου. μιμησώμεθα τοὺς τρεῖς τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀσσυρίας νεανίας, οἱ τῆς ἰσοπαλίδος κα-

μίνου κατεφρόνησαν. μὴ δειλανδρήσωμεν πρὸς τὴν τῆς εὐσεβείας ἐπίδειξιν." καὶ ὁ μὲν "θάρορει ἀδελφέ" ἔλεγεν, ὁ δὲ "εὐγενῶς καρτέρησον." ὁ δὲ καταμνησθεῖς ἔλεγε "μνήσθητε πόθεν ἐστέ, ἢ τίνοσ πατρὸς χειρὶ σφραγισθῆναι διὰ τὴν εὐσεβειαν ὑπέμεινεν ὁ Ἰσαάκ." εἷς δὲ ἕκαστος καὶ ἀλλήλους ὁμοῦ πάντες ἐφορῶντες φαιδροὶ καὶ μάλα θαρραλέοι, "ἑαυτούς" ἔλεγον "τῷ θεῷ ἀφιερῶσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας τῷ δόντι τὰς ψυχάς, καὶ χρήσωμεν τῇ περὶ τὸν νόμον φυλακῇ τὰ σώματα. μὴ φοβηθῶμεν τὸν δοκοῦντα ἀποκτεῖναι τὸ σῶμα· μέγας γὰρ ψυχῆς κίνδυνος ἐν αἰωνίῳ βασανισμῷ κείμενος τοῖς παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ. καθοπισώμεθα τοιγαροῦν τὴν τοῦ θεοῦ λογισμοῦ παθοκράτειαν· οὕτω γὰρ θανόντας ἡμᾶς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ὑποδέχονται εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν, καὶ πάντες οἱ πατέρες ἐπαινεῖσουσι." καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἀποσπασμένων αὐτῶν ἀδελφῶν ἔλεγον οἱ περιλειπόμενοι "μὴ κατασχύνῃς ἡμᾶς, ἀδελφέ, μηδὲ ψεύσῃ τοὺς προαποθανόντας ἡμῶν ἀδελφούς. οὐκ ἄγνωεῖτε δὲ τὰ τῆς ἀδελφότητος φίλτρα, ἅπερ ἡ θεία καὶ πάνσοφος πρόνοια διὰ πατέρων τοῖς γεννωμένοις ἐμέρισε καὶ διὰ τῆς μητρῴας ἐφύτευσε γαστρός, ἐν ἧ τὸν ἴσον ἀδελφοὶ κατοικήσαντες χρόνον, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πλασθέντες, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἵματος ἀΐξηθέντες, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ψυχῆς τελεσφορηθέντες, καὶ διὰ τῶν ἴσων ἀποτεχθέντες χρόνων, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γαλακτοποτοῦντες πηγῶν, ἀφ' ὧν συντρέφονται ἐν ἀγκάλαις μαστῶν φιλάδελφοι ψυχαί, καὶ αὔξονται σφοδρότερον διὰ τῆς συντροφίας καὶ διὰ τῆς καθ' ἡμέραν συνηθείας καὶ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ τῆς ἡμετέρας ἐν νόμῳ θεοῦ ἀσκήσεως." οὕτω δὲ τοίνυν καθεστῶσης συμπαθῶς τῆς φιλαδελφίας οἱ ἐπίτ' ἀδελφοὶ συμπαθέστερον ἔσχον πρὸς

ἀλλήλους. νόμῳ γὰρ τῷ αὐτῷ παιδευθέντες καὶ τὰς αὐτὰς ἐξασκήσαντες ἀρετὰς καὶ τῷ δικαίῳ συντραφέντες βίῳ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἠγάπων· ἡ γὰρ ὁμοζηλία τῆς καλοκαγαθίας ἐπέτεινεν αὐτοῖς τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν· σὺν γὰρ τῇ εὐσεβείᾳ ποθεινοτέραν ἑαυτοῖς κατεσκευάζον τὴν φιλαδελφίαν. ἀλλ' ὅμως καίπερ τῆς φύσεως καὶ τῆς συνηθείας καὶ τῶν τῆς ἀρετῆς ἡθῶν τὰ τῆς ἀδελφότητος αὐτοῖς φίλτρα συναυξανόντων, ἀνέσχοντο διὰ τὴν εὐσεβίαν τοὺς ἀδελφοὺς οἱ ὑπολειπόμενοι [τοὺς] καταιμιζομένους ὀρωῶντες καὶ μέχρι θανάτου βασανιζομένους, προσέτι δὲ καὶ ἐπὶ τὸν αἰκισμὸν ἐποτρύνοντες, ὡς μὴ μόνον τῶν ἀλγηδόνων περιφρονῆσαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς φιλαδελφίας παθῶν κρατῆσαι.

14 ὦ βασιλέων λογισμοὶ βασιλικώτεροι καὶ ἐλευθέρων ἐλευθερώτεροι. ὦ ἱερῶς καὶ ἀρμονίου περὶ τῆς εὐσεβείας τῶν ἐπὶ ἀδελφῶν συμφωνίας. οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐδειλίασεν, οὐδὲ ἐπὶ τὸν θάνατον ἐλθεῖν ὠκνησεν, ἀλλὰ πάντες ὥσπερ ἐπ' ἀθανασίας ὁδὸν τρέχοντες ἐπὶ τὸν διὰ τῶν βασάνων θάνατον ἔσπευδον· καθάπερ γὰρ χεῖρες καὶ πόδες συμφώνως τοῖς τῆς ψυχῆς ἀφηγήμασι κινουῦνται, οὕτως οἱ ἱεροὶ μείρακες ἐκεῖνοι ὡς ὑπὸ ψυχῆς μιᾶς τῆς ἀθανάτου εὐσεβείας κινούμενοι πρὸς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς συνεφώνησαν θάνατον. ὦ παναγίας συμφώνων ἀδελφῶν ἐβδομάδος· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς κοσμοποιίας ἡμέραι περὶ τὴν εὐσεβίαν, οὕτω περὶ τὴν ἐβδομάδα χορεύοντες οἱ μείρακες ἐκύκλουν, τὸν τῶν βασάνων φόβον καταλύοντες. νῦν ἡμεῖς ἀκούοντες τὴν θλίψιν τῶν νεανιῶν ἐκείνων φροῦτομεν· οἱ δὲ οὐ μόνον ἀκούοντες τὴν θλίψιν, ἀλλὰ καὶ ὀρωῶντες τὸν παραχοῆμα τῆς ἀπειλῆς λόγον ἐμακαρίζοντο, θαυμαζόμενοι πῶς πάσχοντες ἐνεκαρτέρουν, καὶ τοῦτο ταῖς διὰ πυρὸς

ὀδύνας, ὧν τί ἂν γένοιτο ἐπαλγέστερον; ὄξεια γὰρ καὶ σύντομος ἢ τοῦ πυρὸς οὔσα δύναμις ταχέως διέλυσε τὰ σώματα αὐτῶν.

καὶ μὴ θαυμαστὸν ἠγείσθε εἰ ὁ λογισμὸς περιεκράτησε τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐν ταῖς βασάνοις, ὅπου γε καὶ γυναικὸς νοῦς πολυτροπωτέρων ὑπερεφρόνησεν ἀλγηδόνων· ἡ μήτηρ γὰρ τῶν ἐπτὰ νεανίσκων ἐκείνων ὑπήνεγκε τὰς ἐφ' ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν τέκνων στρέβλας. θεωρεῖτε δὲ πῶς πολυπλοκὸς ἐστὶν ἡ τῆς φιλοτεκνίας στοργή, ἔλκουσα πάντα πρὸς τὴν τῶν σπλάγγνων συμπάθειαν, ὅπου γε καὶ τὰ ἄλογα ζῶα ὁμοίαν τὴν πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν γεννώμενα συμπάθειαν καὶ στοργὴν ἔχει τοῖς ἀνθρώποις. καὶ γὰρ τῶν πετεινῶν τὰ μὲν ἡμερὰ κατὰ τὰς οἰκίας ὀροφικοῖτοῦντα προασπίζει τῶν νεοτῶν, τὰ δὲ κατὰ κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ ἀπορροῶνας τῶν φαραγγῶν καὶ δένδρων ὀπὰς καὶ τὰς τοῦτων ἄκρας ἐννοσοποιησάμενα ἀποτίκτει καὶ τὸν προσιόντα κωλύει· εἰ δὲ καὶ μὴ δύναται κωλύειν, περιπτάμενα κυκλόθεν αὐτῶν ἀλγοῦντα τῇ στοργῇ, ἀνακαλούμενα τῇ ἰδίᾳ φωνῇ, καθ' ὃν δύναται τρόπον βοηθεῖ τοῖς τέκνοις. καὶ τί δεῖ τὴν διὰ τῶν ἀλόγων ζῶων ἐπιδείκνυσθαι πρὸς τὰ τέκνα συμπάθειαν, ὅπου γε καὶ μέλισσαι περὶ τὸν τῆς κηρογονίας καιρὸν ἀπαμύνονται τοὺς προσιόντας, καὶ καθάπερ σιδήρῳ τῷ κέντρῳ πλήσσουσι τοὺς προσιόντας τῇ νοσσιᾷ αὐτῶν καὶ ἐπαμύνονται ἕως θανάτου. ἀλλ' οὐχὶ τὴν τοῦ Ἀβραάμ ὁμόψυχον τῶν νεανίσκων μητέρα μετεκίνησε συμπάθεια τῶν τέκνων. ὦ λογισμὲ τυράννε παθῶν, καὶ εὐσεβεία μητρὶ τέκνων ποθεινοτέρα. μήτηρ δυοῖν προκειμένων, εὐσεβείας καὶ τῆς τῶν ἐπὶ τῶν σωτηρίας προσκαίρου κατὰ τὴν τοῦ τυράννου ὑπόσχεσιν, τὴν εὐσεβίαν μᾶλλον ἠγάπησε τὴν σώξουσάν εἰς αἰώνιον ζωὴν κατὰ θεόν. ὦ τίνα

τρόπον ἠθολογήσαιμι φιλότεκνα γυνέων πάθη, ψυχῆς  
 τε καὶ μορφῆς ὁμοιότητα εἰς μικρὸν παιδὸς χαρακτῆρα  
 θαυμάσιον ἐναποσφραγίζοντα, μάλιστα διὰ τὸ πάθος  
 τοῖς γεννηθεῖσι τὰς μητέρας τῶν πατέρων καθεστάναι  
 συμπαθεστέρας; ὅσῳ γὰρ καὶ ἀσθενόψυχοι καὶ φιλο- 5  
 γυνώτεροι ὑπάρχουσιν αἱ μητέρες, τοσοῦτῳ μᾶλλον  
 εἰσι φιλοτεκνότεραι. πασῶν δὲ τῶν μητέρων ἐγένετο  
 ἢ τῶν ἐπτά μήτηρ φιλοτεκνότερα, ἥτις ἐπτά κνοφορί-  
 αις τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπιφυτευομένη φιλοστοργίαν,  
 καὶ διὰ πολλὰς τὰς καθ' ἑκάστου αὐτῶν ὀδύνας ἤναγ- 10  
 κασμένη τὴν εἰς αὐτοὺς ἔχειν συμπάθειαν, διὰ τὸν  
 πρὸς θεὸν φόβον ὑπερεῖδε τὴν τῶν τέκνων πρόσκαιρον  
 σωτηρίαν. οὐ μὴν γε ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καλοκαγαθίαν  
 τῶν υἱῶν καὶ τὴν πρὸς τὸν νόμον αὐτῶν εὐπέθειαν  
 μείζω τὴν ἐν αὐτοῖς εἶχε φιλοστοργίαν· δίκαιοί τε γὰρ 15  
 ἦσαν καὶ σώφρονες καὶ μεγαλόψυχοι καὶ φιλάδελφοι  
 καὶ φιλομήτορες οὕτως ὥστε καὶ μέχρι θανάτου τὰ νό-  
 μιμα φυλάσσοντας πείθεσθαι αὐτῇ. ἀλλ' ὅμως καίπερ  
 τοσοῦτων ὄντων [περὶ] τῶν [τὴν φιλοτεκνίαν] εἰς συμ-  
 πάθειαν ἐλκόντων τὴν μητέρα, ἐπ' οὐδενὸς αὐτῶν τὸν 20  
 λογισμὸν αὐτῆς αἱ παμποίηλοι βάρβαροι ἴσχυσαν μετα-  
 τρέψαι, ἀλλὰ καὶ καθ' ἓνα παῖδα καὶ ὁμοῦ πάντας ἢ  
 μήτηρ ἐπὶ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας προετρέπετο θάνα-  
 τον. ὦ φύσις ἱερά, καὶ φίλτρα γυνέων, καὶ σύνεσις φι-  
 λόστοργε, καὶ τροφεῖα, καὶ μητέρων ἀδάμαστα πάθη. 25  
 καθ' ἓνα στρεβλοῦμενον καὶ φλεγόμενον ὄρωσα ἢ μή-  
 τηρ οὐ μετεβάλετο διὰ τὴν εὐσεβίαν. τὰς σάρκας τῶν  
 τέκνων ἑώρα περὶ τὸ πῦρ τηκομένης, καὶ τοὺς τῶν πο-  
 δῶν καὶ χειρῶν δακτύλους ἐπὶ γῆς σπαίροντας, καὶ  
 τὰς τῶν κεφαλῶν μέχρι τῶν περὶ τὰ γένηα σάρκας 30  
 ὥσπερ προσώπεια προκειμένας. ὦ πικροτέρων νῦν μή-  
 τηρ πόνων πειραθεῖσα ὑπὲρ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὠδίνων,

ὦ μόνη γυνὴ τὴν εὐσεβίαν ὀλοκλήρον ἀποκνήσασα·  
 οὐ μετέτρεψέ σε πρωτότοκος ἀποπνέων, οὐδὲ δεύτερος  
 εἰς σὲ οἰκτρὸν ἐν βασάνοις βλέπων, οὐ τρίτος ἀποψύ-  
 χων. οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνὸς ἐκάστου θεωροῦσα  
 5 ταυρηθὸν ἐπὶ τῶν βασάνων ὄρωσας τὸν ἑαυτῶν αἰ-  
 κισμὸν καὶ τοὺς μυκτῆρας προσημειομένους τὸν θά-  
 νατον αὐτῶν... οὐκ ἐκλαυσας ὄρωσα σάρκας τέκνων  
 ἀποκαιόμενας καὶ ἐπὶ χειρὶ χειρᾶς ἀποτεμνομένας καὶ  
 ἐπὶ κεφαλαῖς κεφαλᾶς ἀποδειροτομουμένας καὶ ἐπὶ νε- 10  
 κροῖς νεκροὺς πίπτοντας, καὶ πολυάνδριον ὄρωσα τῶν  
 τέκνων τὸ χωρίον διὰ τῶν βασάνων οὐκ ἐδάκρυσας.  
 οὐχ οὕτω σειρήνιοι μελωδίαι οὐδὲ κύκνιοι πρὸς φι-  
 ληκοῖαν φωναὶ τοὺς ἀκούοντας ἐφέλκονται ὡς τέκνων  
 φωναὶ μετὰ βασάνων μητέρα φωνοῦντων. πηλίκαις  
 15 καὶ πόσαις τότε ἢ μήτηρ τῶν υἱῶν βασανιζομένων τρο-  
 χοῖς τε καὶ καυστηροῖς ἐβασανίζετο βασάνοις. ἀλλὰ τὰ  
 σπλάγχνα αὐτῆς ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς ἐν αὐτοῖς τοῖς πά-  
 θεσιν ἀνδρειώσας ἐπέτεινε τὴν πρόσκαιρον φιλοτεκνίαν  
 παριδεῖν, καίπερ ἐπτά τέκνων ἀπώλειαν ὄρωσα καὶ  
 20 τὴν τῶν στρεβλῶν πολυπλοκὸν ποιικίλιαν. ἄς ἀπάσας  
 ἢ γενναῖα μήτηρ ἐξέλυσε διὰ τὴν πρὸς θεὸν πίστιν. κα-  
 θάπερ γὰρ ἐν βουλευτηρίῳ τῇ ἑαυτῆς ψυχῇ δεινούς  
 ὄρωσα συμβούλους φύσιν τε καὶ γένεσιν καὶ φιλοτε-  
 κνίαν καὶ τέκνων στρέβλας, δύο ψήφους κρατοῦσα ἢ  
 25 μήτηρ, θανατηφόρον τε καὶ σωτήριον, ὑπὲρ τέκνων,  
 οὐκ ἔγνω τὴν σώζουσαν ἐπτά υἱοὺς πρὸς ὀλίγον χρόνον  
 σωτηρίαν, ἀλλὰ τῆς θεοσεβοῦς Ἀβραάμ καρτερίας ἢ  
 θυγάτηρ ἐμνήσθη. ὦ μήτηρ ἔθνους, ἐκδικε τοῦ νόμου  
 καὶ ὑπερασπίστρια τῆς εὐσεβείας, καὶ τοῦ διὰ σπλάγ-  
 30 χνων ἀγῶνος ἀθλοφόρε, ὦ ἀρρέναν πρὸς καρτερίαν  
 γενναιότερα καὶ ἀνδρῶν πρὸς ὑπομονὴν ἀνδρειότερα.  
 καθάπερ γὰρ ἢ τοῦ Νῶε κιβωτὸς ἐν τῷ κοσμοπληθεῖ

κατακλυσμῶ κοσμοφοροῦσα καρτερῶς ὑπέμεινε τοὺς κλύδωνας, οὕτω καὶ σὺ ἢ νομοφύλαξ πανταχόθεν τῶ τῶν παθῶν περιαντλουμένη κατακλυσμῶ, καὶ καρτεροῖς ἀνέμοις τῶν νύων βασάνοις συνεχομένη, γενναίως ὑπέμεινας τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας χειμῶνα.

16 εἰ δὴ τοίνυν καὶ γυνὴ καὶ γεραία καὶ ἑπτὰ παιδῶν μήτηρ ὑπέμεινε ὁρῶσα τὰς μέγροι θανάτου τῶν τέκνων βασάνους, ὁμολογουμένως αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ εὐσεβῆς λογισμός. ἀπέδειξα οὖν ὅτι οὐ μόνον ἄνδρες τῶν παθῶν ἐκράτησαν, ἀλλὰ καὶ γυνὴ τῶν μεγίστων βασάνων ὑπερσφρόνησε. καὶ οὐχ οὕτως οἱ περὶ τὸν Δανιὴλ λέοντες ἦσαν ἄγριοι, οὐδὲ ἢ κατὰ τὸν Μισαὴλ ἐκπλεγομένη κάμινος λαβροτάτω πυρί, ὡς ἢ τῆς φιλοτεκνίας περιέκλειεν ἐκείνην φύσις, ὁρῶσαν [αὐτὴν] οὕτω ποικίλως βασανιζομένους τοὺς ἑπτὰ υἱούς. ἀλλὰ τῶ 15 λογισμῶ τῆς εὐσεβείας κατέσβεσε τὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πάθη ἢ μήτηρ. καὶ γὰρ τοῦτο ἐστὶν ἐπιλογί-σασθαι, ὅτι δειλόψυχος εἴ ἦν ἢ γυνή, καίπερ μήτηρ οὐσα, ὠλοφύρατο ἂν ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἴσως ταῦτα ἂν οὕτως εἶπεν. "ὦ μελέα ἐγωγε καὶ πολλάκις τρισαθλία, 20 ἦτις ἑπτὰ παῖδας τεκοῦσα οὐδενὸς μήτηρ γεγένημαι. ὦ μάταιοι ἑπτὰ κνοφορῖαι καὶ ἀνόνητοι ἑπτὰ δεκάμη-νοι, καὶ ἄκαρποι τιθνηῖαι, καὶ ταλαίπωροι γαλακτοτροφῖαι. μάτην ἐφ' ὑμῖν, ὦ παῖδες, πολλὰς ὑπέμεινα ὀδύνας καὶ χαλεπωτέρας φροντίδας ἀνατροφῆς. ὦ τῶν 25 ἐμῶν παιδῶν οἱ μὲν ἄγαμοι, οἱ δὲ γήμαντες ἀνόνητοί· οὐκ ὄψομαι ὑμῶν τέκνα, οὐδὲ μάμμη κληθεῖσα μακαρισθήσομαι. ὦ ἢ πολὺταις καὶ καλλίταις ἐγὼ γυνὴ χήρα καὶ μόνη πολὺθρημος· οὐδὲ ἂν ἀποθάνω θάψοντα τῶν νύων ἔξω τινά." ἀλλὰ τούτῳ τῶ θρήνῳ οὐδένα ὠλοφύρατο ἢ ἱερά καὶ θεοσεβῆς μήτηρ, οὐδ' ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν ἀπέτρπεεν αὐτῶν τινά, οὐδ' ὡς ἀποθνησκόν-

των ἐλυπήθη, ἀλλ' ὥσπερ ἄδαμάντινον ἔχουσα τὸν νοῦν καὶ εἰς ἀθανασίαν ἀνατίκτουσα τὸν τῶν νύων ἀριθμόν, μᾶλλον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοὺς προετρέπετο ἱκετεύουσα. ὦ μήτηρ δι' εὐσεβείαν 5 θεοῦ στρατιῶτι πρεσβῦτι, καὶ γυναικὸς διὰ καρτερίαν καὶ τύραννον ἐνίκησας, καὶ ἔργοις εὐρέθης ἀνδρὸς καὶ λόγοις δυνατωτέρα. καὶ γὰρ ὅτε συνελήφθη μετὰ τῶν παιδῶν, εἰστήκεις τὸν Ἐλεάζαρον ὁρῶσα βασανιζόμενον, καὶ ἔλεγες τοῖς παισὶ τῆ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ "ὦ παῖ- 10 δες, γενναῖος ὁ ἀγών, ἐφ' ὃν κληθέντες ὑπὲρ τῆς διαμαρτυρίας τοῦ ἔθνους ἐναγωνίσασθε προθύμως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου· καὶ γὰρ κίσχρον τὸν μὲν γέροντα τοῦτον ὑπομένειν τὰς διὰ τὴν εὐσέβειαν ἀλγηδόνας, ὑμᾶς δὲ τοὺς νεανίσκους καταπληγῆναι τὰς βασάνους. 15 ἀναμνήσθητε ὅτι διὰ τὸν θεὸν τοῦ κόσμου μετελάβετε καὶ τοῦ βίου ἀπελεύσατε, καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλετε πάντα πόνον ὑπομεῖναι διὰ τὸν θεόν, δι' ὃν καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραὰμ ἔσπευδε τὸν ἐθνοπάτορα υἱὸν σφαγιάσαι Ἰσαάκ, καὶ τὴν πατρῴαν χεῖρα ξιφηφόρον καταφερομέ- 20 νην ἐπ' αὐτὸν ὁρῶν ὁ Ἰσαάκ οὐκ ἐπιῆξε, καὶ Δανιὴλ ὁ δίκαιος εἰς λέοντας ἐβλήθη, καὶ Ἀνανίας καὶ Ἀζαρίας καὶ Μισαὴλ εἰς κάμινον πυρὸς ἀπεσφενδονίσθησαν καὶ ὑπέμειναν διὰ τὸν θεόν. καὶ ὑμεῖς οὖν τὴν αὐτὴν πίστιν εἰς τὸν θεὸν ἔχοντες μὴ χαλεπαίνετε· ἀλόγιστον 25 γὰρ τοὺς εἰδότες εὐσεβείαν μὴ ἀντισταθῆναι τοῖς πόνοις." διὰ τούτων τῶν λόγων ἢ ἐπιταμήτωρ ἕνα ἕκαστον τῶν νύων παρακαλοῦσα ἀποθανεῖν ἐπεισε μᾶλλον ἢ παραβῆναι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἔτι δὲ καὶ ταῦτα εἰδότες ὅτι οἱ διὰ τὸν θεὸν ἀποθανόντες ζῶσι τῶ θεῷ, 30 ὥσπερ Ἀβραὰμ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντες οἱ πατρι-ἄρχαι.

ἔλεγον δὲ καὶ τῶν δορυφόρων τινὲς ὡς ὅτε ἔμελλε 17



συλλαμβάνεσθαι καὶ αὐτὴ πρὸς θάνατον, ἵνα μὴ ψεύσειέ τις τοῦ σώματος αὐτῆς, ἐαυτὴν ἐρριψε κατὰ τῆς πυρᾶς. ὦ μήτερό σὺν ἐπιτά καταλύσασα τὴν τοῦ τυράννου βίαν, καὶ ἀκρωσάσασα τὰς κακὰς ἐπινοίας αὐτοῦ, καὶ δείξασα τὴν τῆς πίστεως γενναιότητα. καθάπερ 5 γὰρ στέγη ἐπὶ τοῖς στύλοις, οὕτω καὶ σὺ ἐπὶ παισὶ γενναίως ἰδρυμένη ἀκλινῆς ὑπήνεγκας τὸν διὰ τῶν βασάνων σεισμόν. θάρρει τοιγαροῦν, ὦ μήτερο ἱεροψυχε, τὴν ἐλπίδα τῆς ὑπομονῆς ἔχουσα βεβαίαν πρὸς τὸν θεόν. οὐχ οὕτω σελήνη κατ' οὐρανὸν σὺν ἄστροις σε- 10 μνὴ καθέστηκεν, ὡς σὺ τοὺς ἰσαστέρους ἐπιτά παῖδας φωταγωγήσασα πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐντιμος καθέστηκας τῷ θεῷ καὶ ἡστέρισαι ἐν οὐρανῷ σὺν αὐτοῖς· ἦν γὰρ ἡ παιδοποιία σου ἀπὸ Ἀβραάμ τοῦ πατρός. εἰ δὲ ἐξὸν ἡμῖν ὥσπερ ἐπὶ τινος πίνακος ζωγραφῆσαι τὴν τῆς 15 εὐσεβείας ἱστορίαν, οὐκ ἂν ἐφροῖτον οἱ θεωροῦντες μητέρα ἐπιτά τέκνων δι' εὐσέβειαν ποικίλας βασάνους μέχρι θανάτου γινόμενας ὑπομένουσαν; καὶ γὰρ ἄξιον ἦν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τάφου ἀναγράψαι καὶ ταῦτα τοῖς ἀπὸ τοῦ ἔθνους εἰς μνεῖαν λεγόμενα "ἐνταῦθα ὁ γέρον 16 ρεύς καὶ γυνὴ γεραιὰ καὶ ἐπιτά παῖδες ἐγκεκῆδενται διὰ τυράννου βίαν τὴν Ἑβραίων πολιτείαν καταλύσαι θέλοντος, οἳ καὶ ἐξεδίκησαν τὸ ἔθνος εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντες καὶ μέχρι θανάτου τὰς βασάνους ὑπομείναντες." ἀληθῶς γὰρ ὁ ἀγὼν θεῖος ὁ δι' αὐτῶν γεγενη- 25 μένος· ἠθλοθέτει γὰρ τότε ἀρετὴ δι' ὑπομονῆς δοκιμάζουσα. τὸ νίκος ἀφθαρσία ἐν ζωῇ πολυχρονίω. Ἐλεάζαρος δὲ προηγωνίζετο, ἡ δὲ μήτερο τῶν ἐπιτά παιδῶν ἐνήθλει, οἳ δὲ ἀδελφοὶ ἠγωνίζοντο, ὁ τυράννος ἀτηγωνίζετο. ὁ δὲ κόσμος καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἐθεώ- 30 ρει. θεοσέβεια δὲ ἐνίκα, τοὺς ἐαυτῆς ἀθλητὰς στεφανοῦσα. τίνες οὐκ ἐθαύμασαν τοὺς τῆς θείας νομοθε-

σίας ἀθλητὰς; τίνες οὐκ ἐξεπλάγησαν; αὐτὸς γέ τοι ὁ τυράννος καὶ ὄλον τὸ συμβούλιον αὐτῶν ἐξεθαύμασαν αὐτῶν τὴν ὑπομονήν, δι' ἣν καὶ τῷ θεῷ νῦν παρεστήκασι θρόνον καὶ μακάριον αἰῶνα βιοῦσι. καὶ γὰρ φησὶν 5 ὁ Μωϋσῆς "καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου." καὶ οὗτοι οὖν οἱ ἡγιασθέντες διὰ θεὸν τετίμηται, οὐ μόνον ταύτῃ τῇ τιμῇ, ἀλλὰ καὶ τῷ δι' αὐτοὺς τοῦ ἔθνους ἡμῶν τοὺς πολεμίους μὴ ἐπικρατῆσαι καὶ τὸν τυράννον τιμωρηθῆναι καὶ τὴν πατρίδα καθαρ- 10 σθῆναι, ὥσπερ ἀντίψυχον γεγονότας τῆς τοῦ ἔθνους ἁμαρτίας. καὶ διὰ τοῦ αἵματος τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων καὶ τοῦ Ἰλαστηρίου τοῦ θανάτου αὐτῶν ἡ θεία πρόνοια τὸν Ἰσραὴλ προκακωθέντα διέσωσε· πρὸς γὰρ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἐπὶ ταῖς βασάνοις 15 αὐτῶν ὑπομονήν ὁ τυράννος ἀπιδῶν ἀνεκήρυξεν ὁ Ἀντίοχος τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ εἰς ὑπόδειγμα τὴν ἐκείνων ὑπομονήν, ἔσχε τε αὐτοὺς γενναίους καὶ ἀνδρείους εἰς πεζομαχίαν καὶ πολιορκίαν, καὶ ἐκπορθήσας ἐνίκησε τοὺς πάντας πολεμίους. ὦ τῶν Ἀβρα- 20 μαιῶν σπερμάτων ἀπόγονοι παῖδες Ἰσραηλῖται, πείθεσθε τῷ νόμῳ τούτῳ, καὶ πάντα τρόπον εὐσεβεῖτε, γινώσκοντες ὅτι τῶν παθῶν δεσπότης ἐστὶν ὁ εὐσεβῆς λογισμὸς, καὶ οὐ μόνον τῶν ἐνδοθεν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξωθεν πόνων. 25 ἀνθ' ὧν διὰ τὴν εὐσέβειαν προῖεμένοι τὰ σώματα 18 τοῖς πόνοις ἐκείνοι οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐθανμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ θείας μερίδος κατηξιώθησαν, καὶ δι' αὐτοὺς εἰρήνευσε τὸ ἔθνος, καὶ τὴν εὐνομίαν τὴν ἐπὶ τῆς πατρίδος ἀνανεωσάμενοι ἐξεπολιόρκησαν τοὺς 30 πολεμίους. καὶ ὁ τυράννος Ἀντίοχος καὶ ἐπὶ γῆς τετιμώρηται καὶ ἀποθανῶν κολάζεται. ὡς γὰρ οὐδὲν οὐδαμῶς ἰσχυσεν ἀναγκάσαι τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἄλλοφυλῆ-

σαι καὶ τῶν πατριῶν ἐθῶν ἐκδιατηθῆναι, τότε ἀπάρας ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἐστράτευσεν ἐπὶ Πέρσας.

ἔλεγε δὲ ἡ μήτηρ τῶν ἐπτὰ παιδῶν καὶ ταῦτα δίκαια τοῖς τέκνοις, ὅτι ἐγὼ ἐγενήθην παρθένος ἀγνή, οὐδὲ ὑπερέβην πατρικὸν οἶκον, ἐφύλασσον δὲ τὴν ὄμοδομημένην πλευράν. οὐ διέφθειρέ με λυμεῶν ἐρημίας φθορεὺς ἐν πεδίῳ, οὐδ' ἐλυμήνατό μου τὰ ἀγνὰ τῆς παρθενίας λυμεῶν ἀπατηλὸς ὄφρις. ἔμεινα δὲ χρόνον ἀκμῆς σὺν ἀνδρὶ· τούτων δὲ ἐνηλίκων γενομένων ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ, μακαρίως μὲν (τὸν γὰρ τῆς εὐτεκνίας βίον ἐπιζήσας τὸν τῆς ἀτεκνίας οὐκ ὠδυνήθη καιρὸν) ὅς ἐδίδασκεν ἡμᾶς, ἐτι ὦν σὺν ἡμῖν, τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας. τὸν ἀναιρεθέντα Ἀβὲλ ὑπὸ τοῦ Κάιν ἀνεγίνωσκεν ἡμῖν, καὶ τὸν ὀλοκαντούμενον Ἰσαάκ, τὸν ἐν φυλακῇ Ἰωσήφ. ἔλεγε δ' ἡμῖν τὸν ζηλωτὴν Φινεές, καὶ Μισαήλ, ἐδόξαζε δὲ καὶ τὸν ἐν λάκκῳ λεόντων Δαυιήλ, ὃν ἐμακάριζεν. ὑπεμίμνησκε δὲ ἡμᾶς τὴν Ἥσαϊου γραφὴν τὴν λέγουσαν· κἂν διὰ πυρὸς διέλθῃς, φλόξ οὐ κατακαύσει σε· τὸν ὑμνογράφον ἐμελῶδει ἡμῖν Δαυίδ, λέγοντα· πολλὰ αἰ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος· τὸν Σολομῶντα ἐπαροιμιάζεν ἡμῖν λέγοντα· ξύλον ζωῆς ἐστὶ πᾶσι τοῖς ποιούσιν αὐτοῦ τὸ θέλημα· τὸν Ἰεζεκιήλ ἐπιστοποιεῖτο λέγοντα· εἰ ζήσεται τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ ταῦτα; ὥδῃν μὲν ἦν ἐδίδαξε Μωϋσῆς οὐκ ἐπελάθειτο διδάσκων, τὴν λέγουσαν· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω. αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν καὶ ἡ μακρότης ἡμερῶν.

ὦ πικρᾶς τῆς τότε ἡμέρας καὶ οὐ πικρᾶς, ὅτε ὁ πικρὸς Ἑλλήνων τύραννος πῦρ πυρὶ σβέσας λέβησιν ὠμοῖς καὶ ζέουσι θυμοῖς, ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν καταπέλτην καὶ πάσας τὰς βασιάνους αὐτοῦ τοὺς ἐπτὰ παιδας τῆς Ἀβραα-

μίτιδος, καὶ τὰς τῶν ὀμμάτων κόρας ἐπήρωσε καὶ γλώσσας ἐξέτεμε καὶ βασάνοις ποικίλαις ἀπέκτεινεν. ὑπὲρ ὧν ἡ θεία δίκη μετήλθε καὶ μετελεύσεται τὸν ἀλάστορα· οἱ δὲ Ἀβρααμίταιοι παῖδες σὺν τῇ ἀθλοφόρῳ μητρὶ καὶ τῷ γεραιῷ Ἐλεάζαρ τῷ τῶν πατέρων χορῷ συναγελάζονται, ψυχὰς ἀγνὰς καὶ ἀθανάτους ἀπειληφότες παρὰ τοῦ θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

## INDEX.

(A. Antiquitates Judaicae. — B. Bellum Judaicum. — C. Contra Apionem. — M. De Maccabaëis. — V. Vita Josephi.)

- Aaron A 2 152; 3 81; 4 42 et 7. cf. 20 11.  
 Abaneth A 3 72.  
 Abaris (Abarim) mons A 4 849.  
 Abarus Aseri f. A 2 74.  
 Abassarus Persa A 11 13, 4 4 et 6.  
 Abba Hecatombaeon A 4 47.  
 Abbarus Tyrius C 1 21.  
 Abdagasēs Parthus A 18 94.  
 Abdastratus Tyrius rex C 1 18.  
 Abdeelus A 1 124.  
 Abdemon Tyrius A 8 53.  
 Abdemonus Tyrius C 1 17 18.  
 Abdenago v. Azarias.  
 Abdon A 5 7 15.  
 Abela urbs Palaest. A 8 137.  
 Abellana urbs Palaest. A 8 124.  
 Abelmachea urbs Palaest. A 7 11 8.  
 Abelus A 1 21.  
 Abenerus A 6 66; 7 13—5.  
 Abennerigus A 20 21.  
 Abesace A 7 143; 8 12.  
 Abesalomus A 7 14 et 5, 8—10.  
 Abesarus urbs Palaest. A 6 138.  
 Abessneus A 7 13, 5 4, 10 1, 11 2, 12 1 et 4.  
 Abia Achazae uxor A 9 123.  
 Abia Roboam f. A 7 85; 8 10 1 et 4, 11 2 et 3.  
 Abia Samuēli f. A 6 32.  
 Abias Arabs A 20 41.  
 Abiatharus A 6 128; 7 54, 9 2 et 7, 14 4; 8 13.  
 Abibalus Tyrius A 8 53; C 1 17 et 18.  
 Abida A 8 126.  
 Abiezeres A 5 115.  
 Abigaet A 6 137; 7 10 1.  
 Abila urbs A 4 81; 5 11; 12 33; B 4 76.  
 Abila Lysaniae A 19 51.  
 Abilamarodachus A 10 11 2.  
 Abimaclūs A 1 64.  
 Abimelechus Gararorum rex A 1 12 1, 18 2 et 3.  
 Abimelechus Gedeonis f. A 5 71 et 3—5.  
 Abimelechus pontifex A 6 121, 124.  
 Abinadabus A 8 23.  
 Abiramus' A 4 22, 31; cf. M. 3.  
 Abisaenus A 6 139.  
 Abitaala A 7 14.  
 Abius A 3 81, 87.  
 Abramus A 1 55 (cf. 8 31), 7 1, 8 1 (cf. B 5 94), 8 2 et 3, 10 1—5, 11 1—17.  
 Abrami domus vicus A 1 72.  
 Absalomus Aristobuli avunculus A 14 44.  
 Absalomus Manahemi sectator B 2 17 9.  
 Absalomus Mattathiae pater A 13 57.  
 Abuma urbs Palaest. A 10 52.  
 Accaron (Acaron) urbs Palaest. A 6 12. cf. 5 1 22, 24, 31; 6 23; 9 21; 13 44.  
 Ace urbs, postea Ptolemais A 9 14 2.  
 Acencheres I Aegypti rex C 1 15.  
 Acencheres II Aegypti rex C 1 15.  
 Acencheres Aegypti regina C 1 15.  
 Achabarorum petra B 2 206; V 37.  
 Achabus Amarini f., Israelitarum rex A 8 12—15; 9 5.  
 Achala B 1 264; 3 13.

## INDEX

305

- Achamon A 8 154.  
 Acharus A 5 1 10—15.  
 Achazes A 9 121 et 3.  
 Achemaenus A 7 124.  
 Achiasus A 15 78; 17 7 (cf. B 1 33 7) et 10; B 2 41, 5 3.  
 Achiala A 9 10 2.  
 Achias pontifex A 6 62.  
 Achias vates A 8 77, 11 1. cf. 10 44.  
 Achiba A 10 31.  
 Achilaus A 7 11 8.  
 Achilus A 7 54.  
 Achima A 6 13 10.  
 Achimanus A 7 11 4.  
 Achimas A 7 9 2, 10 4; 10 86.  
 Achimelechus pontifex v. Abimelechus.  
 Achina A 7 14.  
 Achinadabus A 8 23.  
 Achitobus A 6 62; 8 13.  
 Achitophelus A 7 9 2 et 6 et 8.  
 Achonius A 11 54.  
 Achrathus A 11 67.  
 Aeme A 17 5 7; B 1 32 6, 33 7.  
 Aemon A 7 12 1.  
 Aera B 5 41; 6 63. cf. 1 15.  
 Aerabatta urbs B 3 35.  
 Aerabatena toparchia A 12 81. B 2 20 4; 3 35; 4 9 3 et 9.  
 Aetipus v. Arce.  
 Aetium urbs B 1 20 1. Actiaca pugna A 15 51, 61.  
 Acusilaus C 1 2 et 3.  
 Ada Esavi uxor A 1 18 4.  
 Ada Lamechi uxor A 1 2 2.  
 Adadus ab Achabo victus A 8 14 et 15; 9 4 4—6. cf. 7 5 2.  
 Adadus a Davide victus A 7 5 2.  
 Adadus ab Joaso bello lacessitus A 9 87.  
 Adaeus A 11 56.  
 Adamus A 1 1—3; 8 3 1.  
 Adar Dystrus A 4 849; 11 6 2; 12 10 5.  
 Adasa vicus B 1 16. A 12 10 5.  
 Addida oppidum A 13 64 et 15 2. B 4 91.  
 Aderus Idumaeus A 8 76.  
 Adiabene A 20 2 1—3; B 2 16 4.  
 Adonias A 7 1 4, 14 4 et 6; 8 1 2—3.  
 Adonibezeus A 5 2 2.  
 Adora urbs A 13 91. cf. 13 6 4, 15 4.  
 Adoraim urbs A 8 10 1.  
 Adoramus A 7 5 4; 8 2 9.  
 Adoreus urbs B 1 8 4.  
 Adramelechus A 10 1 5.  
 Adrazarus A 7 5 1. cf. 8 7 6.  
 Adria s. mare Adriaticum V 3.  
 Adullana urbs A 6 12 3.  
 adytum tabernaculi A 3 6 4. templi Hierosol. A 8 3 3.  
 Aebutius V 24.  
 Aegae urbs A 11 8 1.  
 Aegistha A 7 14 4.  
 Aegla A 7 1 4.  
 Aegyptus, Aegyptii A 1 5 2, 83; 2 10 et 14, 15 3; 8 6 1 et 2, 7 et 9; 9 13 1; 10 1 et 5—7, 9 5; 11 2 2; 12 1. B 2 16 4; 4 10 5. C 1 6, 12—15, 22, 24; 2 11.  
 Aelana A 8 6 4.  
 Aelius Gallus A 15 93.  
 Aemilia tribus A 14 10 19.  
 Aemilius Regulus A 19 1 3.  
 Aemilius Secundus B 2 19 17.  
 Aeneas Antipatri f. A 14 10 22.  
 Aeoles A 1 6 1.  
 Aerines A 2 7 4.  
 Aesomia (?) tribus A 14 10 19.  
 Aesopus A 15 3 2.  
 Aea castellum A 5 8 8.  
 Aethiopia Aegypto contermina A 1 6 2; 2 10 1. B 2 16 4. C 1 22. cf. A 8 10 3.  
 Aezelus A 1 6 4.  
 Africa A 1 15.  
 Agaba urbs A 13 16 5.  
 Agagus A 6 7 2.  
 Agalla urbs A 14 1 4.  
 Agara A 1 10 4.  
 Agatharchides Cnidius A 12 1. C 1 22.

- Agathocles A 14 85.  
 Agesilaus B 2 164.  
 Aggaeus B 6 48.  
 Aggaeus vates A 11 46, 47.  
 Aggitha A 7 14.  
 M. Agrippa A 14 164; 15 102;  
 16 21-3, 64; cf. 12 32.  
 Agrippa Aristobuli f. ex Salome A  
 18 54.  
 Agrippa Felicitis f. A 20 72.  
 Agrippa Herodis amicus A 15 93,  
 10 3. B 1 204, 211.  
 Agrippa Iosephi f. V 1 76.  
 Agrippa Magnus B 1 281; 2 96.  
 11 1 et 5-6. A 18 54, 61-7 et  
 10-11, 72; 19 41, 51, 61 et  
 3, 73 et 5, 81-2, 91.  
 Agrippa Magni f. A 18 54; 10 92;  
 20 11, 52, 63, 71, 84 et 11,  
 9 4 et 5. B 2 128, 132, 151, 16  
 3, 171 et 4, 193; 3 42, 97; 4 1  
 1 et 43, 92. V 65 et 74; cf. C 19.  
 Agrippium B 1 211.  
 Agrippias v. Anthon.  
 Agrippina A 20 81 et 2.  
 Agrippinus A 20 73.  
 Ahion urbs A 8, 124.  
 Aicamus A 10 91.  
 Ailach urbs A 9 121.  
 Aina urbs A 5 112.  
 Alani B 8 74.  
 Albani A 18 44.  
 Albinus A 20 91 et 2 et 5. B 2 141.  
 Alcimus s. Jacimus A 12 97, 101  
 et 3-4 et 6.  
 Alyon A 19 120.  
 Alexander Aegypti praefectus v. Ti-  
 berius.  
 Alexander Alexandri f. B 1 281. A  
 18 54.  
 Alexander M. Antonii amicus A 15  
 67. B 1 203.  
 Alexander Aristobuli f. A 14 44, 5  
 2, 6 2. iussu Pompeii a Scipione  
 interficitur 74. B 1 84 et 7, 92.  
 Alexander Balas A 13 21 et 4, 41  
 et 6, 57 et 8.  
 Alexander Cyrenensis B 7 11 12.  
 Alexander Dorothei f. A 12 85.  
 Alexander Herodis M. f. A 15 101;  
 16 12, 32, 41 et 4, 74, 81-2,  
 10 1-2 et 5, 11 2 et 6-7; 17 1  
 2; 18 54. B 1 231 et 3, 247-8,  
 251, 261-2 et 4, 27 2 et 6, 28 2.  
 Alexander Jannaeus A 13 111, 12  
 1-2 et 4-5, 133-5, 41-2, 15  
 1-3 et 5. B 1 31, 42-4 et 6-8.  
 Alexander Iasonis f. A 12 85.  
 Alexander Iatro B 2 124.  
 Alexander Lysimachus A 18 63, 81;  
 19 51.  
 Alexander Magnus A 2 165; 11 8  
 1 et 3-7; 12 91. C 1 22, 2 4.  
 Alexander Phasaeli f. A 18 54.  
 Alexander Polyhistor A 1 15.  
 Alexander Theodori f. A 14 10 10  
 et 12.  
 Alexander Tigranis f. A 18 54.  
 Alexander Zebina A 13 93.  
 Alexandra Alexandri Jannaei uxor  
 A 12 161-2 et 4-5. B 1 51-4.  
 Alexandra Aristobuli fil. A 14 74.  
 B 1 92.  
 Alexandra Aristobuli uxor A 13 16  
 1. B 1 41.  
 Alexandra Hyrcani f. A 15 2 5 et 7,  
 3 2 et 5 et 9, 6 2, 7 5 et 8.  
 Alexandra Phasaeli filia, Herodis M.  
 neptis nubii Timio Cyprio B 18 34.  
 Alexandria urbs Aegypti B 2 164;  
 4 10 5. — Judaei Alexandrii B  
 2 187; 7 101. A 13 34; 14 7  
 2; 18 81; 19 52. C 2 4-6.  
 Alexandria palus B 3 10 8.  
 Alexandrium castellum Judaeae A  
 13 163; 14 14, 54, 15 4. B 1 6  
 5, 83, 163.  
 Alexas Herodis M. amicus ejus so-  
 rorem Salomen uxorem ducit A  
 17 11, 6 5, 8 2. B 1 286, 33 6  
 et 8.  
 Alexias Selcias Antipatri gener A 18  
 54.  
 Alexis B 6 18, 2 6.

- Alibama Esavi uxor A 1 18 4.  
 Alisphragmuthosis Aegypti rex C 1 14.  
 Aliturus mimus V 2.  
 Alpes B 2 164.  
 Alurus vicus Judaeae B 4 96.  
 Amadathes Amanis pater A 11 65.  
 Amalecites, populus Arabiae Petraeae,  
 Gobilitidem et Petram incolunt A  
 3 21 (cf. 2 12) et 2; 4 844;  
 5 61; 6 7, 146; 9 91.  
 Amalecitis regio Arabiae Petraeae A  
 2 12.  
 Amalecus Eliphazae f. A 2 12.  
 Amanes Amalecita A 6 5, 6, 10, 11.  
 Amanus mons A 1 61, 62.  
 Amanus puer nobilis A 8 154.  
 Amaraei filii A 13 12.  
 Amarames pater Moysis A 2 93.  
 Amaranus Peraeus A 20 11.  
 Amarsaspis Assyriorum dux A 1 9.  
 Amarinus Israelitarum rex A 8 125.  
 Amasias Achazae regis f. A 9 121.  
 Amasias Judaeorum rex A 9 91-3.  
 Amasias praetor urbanus A 10 41.  
 Amasias sacerdos A 9 11.  
 Amatha v. Amathus.  
 Amathe s. Amathine urbs A 1 62;  
 3 142; 5 122; 7 54; 8 63.  
 Amathiae v. Amathe.  
 Amathitis regio A 13 510.  
 Amathius Chanaani f. A 1 62.  
 Amathus Amatha et Betharamathum  
 castellum A 9 101; 10 52; 13  
 133; 14 54; 17 106. B 1 43,  
 8 5; 2 42.  
 M. Ambivius A 18 22.  
 Amenophides tres Aegypti reges  
 C 1 15.  
 Amessa Abesalomi exercitus dux A  
 7 101, 111 et 6; cf. 15 1.  
 Amesses Aegypti regina C 1 15.  
 Aminadabus Davidis frater A 6 81.  
 Aminadabus sacerdos A 6 14; 7 42.  
 Aminadabus Sauli f. A 6 141.  
 Amitala Josiae uxor A 10 52.  
 Ammanitae A 1 115; 5 77; 6 51;  
 9 103, 112.  
 Ammanitis A 4 53.  
 Ammanus Loti f. A 1 115.  
 Ammata oppidum A 7 13.  
 Ammaus v. Emmaus.  
 Ammonius A 13 46.  
 Amnon (Amnus) Davidis f. A 7 14,  
 33, 81, 92.  
 Amoritis regio A 4 5, 73.  
 Amorrhaei pop. A 1 62; 4 5.  
 Amorrhaeus Chanaani f. A 1 62.  
 Amydalon piscina B 5 114.  
 Amyrus Pharesi f. A 2 74.  
 Anacharis Assyriorum dux A 10 11.  
 Anacharsis Scythia C 2 37.  
 Ananelus homo ignobilis, pontifex A  
 15 24, 3 1 et 3.  
 Ananiae duo B 4 41.  
 Ananias Aegyptiorum dux A 13 10  
 4, 131, 132.  
 Ananias ad Darium A 11 48.  
 Ananias Masambali f. pontifex a Si-  
 mone Giorae interficitur B 5 131.  
 Ananias mercator A 20 23.  
 Ananias Pharisaeus V 39-53, 56, 61,  
 64. B 2 217.  
 Ananias pontifex A 20 52, 62, 92.  
 B 2 126, 176 et 9.  
 Ananias Sedrachas A 10 101 et 5.  
 M. 16.  
 Anani monumentum B 5 122.  
 Ananus Anani f. pontifex A 20 91.  
 Ananus Ananiae pontif. f. A 20 62.  
 B 2 126.  
 Ananus Bamadi f. B 5 131; 6 42.  
 Ananus Jonathae f. B 2 195.  
 Ananus pontifex B 2 201 et 3; 4 3  
 9 et 12 et 14, 43, 52. V 38.  
 Ananus Sethi f. pontifex A 18 21  
 et 2; 20 91.  
 Anathoth opp. A 10 73.  
 Anaxagoras C 2 16 et 37.  
 Anchus Gittensium rex A 6 122, 13  
 10.  
 Ancyra urbs A 16 62.  
 Andreas Ptolemaei Philad. satellitum  
 praefectus A 12 22; cf. C 2 4.  
 Andromachus A 16 83.  
 20\*

- Andromedae vincula B 3 93.  
 Andronicus Messalami f. A 13 34.  
 Anilaeus v. Asinaeus.  
 Anna mater Samueli A 5 10 2 sq.  
 Anna urbs A 5 1 15.  
 Annaeus Taricheata B 2 213.  
 Annibae Perseus A 20 1 1.  
 Annitae A 5 1 12-16.  
 L. Annius tribun. milit. B 4 91.  
 annus jubilaeus A 3 12 3. cf. Jo-  
 belus.  
 annus magnus A 1 3 9.  
 annus sabbaticus A 3 12 3; 14 16 2;  
 15 1 1.  
 Anocha urbs A 1 2 2.  
 Anochus Cais f. A 1 2 2.  
 Anochus Jaredis f. A 1 3 4.  
 Anochus Madianis f. A 1 15.  
 Anochus Rubeli f. A 2 7 4.  
 Antaeus A 1 15.  
 Anthedon urbs A 13 34; 14 5 3;  
 15 7 3. B 1 4 2. 8 4. 21 8; 2 18 1.  
 Antejus A 19 1 15.  
 Antejus Antejii f. A 19 1 15.  
 Antigonus A 12 1 1, 2 10.  
 Antigonus Aristobuli f. A 14 4 4.  
 6 1, 8 3, 12 1, 13 3 et 10, 14 6,  
 15 2 et 10 et 12, 16 1 et 4; 15  
 12. B 1 8 6, 10 3, 12 2, 13 1  
 et 9, 15 1 et 5, 17 1 et 5, 18  
 1 et 3.  
 Antigonus Hyrcani f. A 13 10 2. 11  
 1-2. B 1 2 7, 3 1-2.  
 Antiochi vallis A 13 15 3. B 1 4 8.  
 Antiochia metropolis Syriae C 2 4. A  
 12 9 7, 10 2; 13 4 3, 4 9, 5  
 8; 16 5 4; 17 2 1. B 1 2 1 1. Ju-  
 daei Antiocheni A 12 3 1; 14 12 6.  
 Antiocheni A 13 4 7, 5 3. B 2 18  
 5; 7 3 3, 5 2.  
 Antiochia Mygdonia A 20 3 4.  
 Antiochus II Deus, Syriae rex A 12  
 3 2.  
 Antiochus III Magnus A 12 3 3-4.  
 Antiochus IV Epiphanes A 12 4 11,  
 5 1-2 et 4-5, 7 1-3, 9 1. B 1  
 1 1. C 2 7. M 4.  
 Antiochus V Eupator A 12 7 2, 9 2  
 et 4 et 7, 10 1. B 1 1 5.  
 Antiochus VI Euthesus A 13 5 1 et  
 3-4, 7 1.  
 Antiochus VII Soter A 13 7 1-3,  
 8 2-4. B 1 2 2 et 5.  
 Antiochus VIII Grypus A 13 9 3,  
 10 1, 13 4. B 1 2 7.  
 Antiochus IX Cyzicenus A 13 10  
 1-2, 13 4, 10 2, 13 4.  
 Antiochus X Eusebes A 12 13 4.  
 Antiochus XI A 13 13 4.  
 Antiochus XII A 13 15 1. B 1 4 7.  
 Antiochus rex Commagena A 14 15  
 9. B 1 16 7.  
 Antiochus rex Commagena A 18  
 2 5.  
 Antiochus rex Commagena A 18  
 5 4; 19 5 1, 8 1, 9 1. B 3 4 2;  
 5 11 3; 7 7 1 et 3.  
 Antiochus Epiphanes Antiochi Com-  
 magena regis f. B 5 11 3; 7 7  
 1-2. cf. A 19 9 1; 20 7 1.  
 Antiochus Judaeus Antiochensis B 7  
 3 3 sq.  
 Antiochus rerum Sicularum scriptor  
 C 1 3.  
 Antipas Agrippae regis cognatus B 2  
 17 4.  
 Antipas Herodes A 17 1 3, 6 1, 8 1,  
 9 4, 11 4; 18 2 1 et 3, 4 5, 5  
 1-2 et 4, 6 2, 7 1. B 1 28 4, 32 7,  
 33 7; 2 2 3, 6 3, 9 1 et 6.  
 Antipas Judaeus nobilis B 4 3 4.  
 Antipater prius Antipas A 14 13-4,  
 3 2, 5 1, 7 3, 8 1-5, 9 1 et 5,  
 11 1 et 2 et 4. B 1 6 2, 8 1 et 9,  
 9 3, 10 1 et 3-4 et 6 et 9-10, 11  
 2 et 4.  
 Antipater Herodis M. f. A 16 3 3,  
 4 1 et 5-6, 7 2, 8 1 10 1; 17 1  
 1-2, 2 4, 3 1, 4 1, 5 1 et 7. B 1  
 23 1 et 5, 24 1 et 8, 26 2, 28  
 1, 29 1-2, 30 1, 31 5, 32 5,  
 33 7.  
 Antipater Jasonis fil. 13 5 8.

- Antipater Phasaeli fil. A 18 5 4.  
 Antipater Salomae Herodis M. soror-  
 is f. A 17 9 5; 18 5 4. B 2  
 2 5.  
 Antipater Samaritanus A 17 4 2. B 1  
 30 5.  
 Antipatris urbs A 16 5 2. B 1 4 7,  
 21 9; 2 19 1 et 9; 4 8 1. v. Ca-  
 pharsaba et Chabarzaba.  
 Antiphilus Antipatri Herodis M. f.  
 amicus A 17 4 2, 5 7. B 1 30 5,  
 32 6.  
 Antonia arx Hierosolymorum A 13  
 11 2; 15 9 4, 11 4; 18 4 3. B 1  
 3 3, 5 4, 21 1; 2 15 6, 16 5, 17 7;  
 5 5 8.  
 Antonia Claudii Caesaris fil. A 20 8 1.  
 Antonia Drusi uxor A 18 6 1, 6  
 4-6.  
 Antonius Ascaloni praef. B 3 2 1  
 sqq.  
 Antonius centurio B 3 7 35.  
 C. Antonius consul A 14 4 3.  
 Julius Antonius procons. A 16 6 7.  
 L. Antonius propraetor A 14 10 17.  
 M. Antonius A 14 5 3, 10 9, 12 2-3,  
 14 3, 15 5 et 8; 15 1 2, 3 5 et 8,  
 4 1 et 3, 5 1, 6 1. B 1 8 3, 12 4-5,  
 14 3-4, 16 4 et 7, 18 4-5, 16 1,  
 20 1.  
 M. Antonius Julianus B 6, 4 3.  
 Antonius Primus B 4 11 2-3.  
 Antonius Silo B 3 10 3.  
 Anuath Barceos vicus A 3 3 5.  
 Anubis A 18 2 4.  
 Apachnas Aegypti rex C 1 14.  
 Apame Rabezaci Thaumasi f. A 11  
 3 5.  
 Apamea urbs A 13 7 2; 14 3 2. Apa-  
 meai B 2 18 5: cf. A 14 11 1. B  
 1 10 10.  
 Apelles Antiochi Epiphanis dux A 12  
 6 2.  
 Apheca urbs A 5 11 1; 8 14 4.  
 Apheci turris B 2 19 1.  
 Apheras Abrami f. A 1 15.  
 Apherima urbs A 13 4 9.  
 Aphra urbs A 1 15.  
 Aphranades Semae f. A 1 6 4.  
 Aphtha vicus B 4 3 8.  
 Apion A 18 8 1; C 2 1 et 3; 2  
 2-14.  
 Apobaterion locus Armeniae A 1 3 5.  
 Apollinis templum A 17 11 1; B 2,  
 6 1.  
 Apollodorus C 2 7.  
 Apollodotus Gazaeorum dux A 13  
 13 1.  
 Apollonia urbs A 13 15 4; B 1 8 4.  
 Apollonius Alexandri f. A 13 3 2;  
 14 10 22.  
 Apollonius Daus A 13 4 3 sqq.  
 Apollonius Molo C 2 2, 7, 14, 33,  
 36, 37.  
 Apollonius Samariae praef. A 12 5 5;  
 7 1. cf. M 4.  
 Aponius senator A 19 4 5.  
 Apophis rex Aegypti C 1 14.  
 Apsanes Judaeorum dux A 5 7 13.  
 Aquila unus ex Caligulae interfecto-  
 ribus A 19 1 14.  
 ara suffitus A 3 6 8.  
 ara templi Hierosolymitani B 5 5 6;  
 C 1 22.  
 Arabes A 1 12 3; 5 6 1; 8 15 2;  
 14 5 1; 17 4 1. B 1 19 1.  
 Arabia A 14 1 4; Arabia Felix A 1  
 15.  
 Aradius Chanaani f. A 1 6 2.  
 Aradus Benjaminis f. A 2 7 4.  
 Aradus insula A 6 2; urbs A 13  
 13 4; Aradii A 14 12 6.  
 Aramaei Syri A 1 6 4.  
 Aramatha (Ramatha, Arimanus)  
 urbs A 8 15 3 sqq.; 9 16 1; cf.  
 4 7 4.  
 Aramus Semae f. A 1 6 4.  
 Aranes Tharri f. A 1 6 5.  
 Arasea templum Assyriorum A 10  
 1 5.  
 Arases rex Syriae et Damasci A 9  
 12 1 et 3.  
 Arbela vicus A 12 11 1; 14 15 4;  
 B 1 16 2; V 60.

- Arbelorum spelunca V 37.  
 arca Noei A 1 3 2 et 5. C 1 19.  
 arca sacra A 3 6 5; 5 11 2; 6 1  
 1 et 3—4; 7 4 2. B 5 3 4.  
 Arcades C 1 4.  
 Arce urbs Arabiae A 4 4 7.  
 Arce urbs in Libano sita A 1 6 2.  
 Arce (Aræca, Actipus) urbs Phoe-  
 niciae A 5 1 22; 8 2 3; B 5 1.  
 Archelais vicus A 17 13 1; 18 2 2;  
 B 2 9 1.  
 Archelaus Archelai procurator A 17  
 13 2.  
 Archelaus Berenices Aegypti regi-  
 nae maritus A 14 6 2.  
 Archelaus Cappadocum rex A 16 12,  
 3 6, 4 6, 8 6, 10 1 et 7. B 1 23 4,  
 25 1, 26 4, 27 2.  
 Archelaus (Julius) Chelciae f. A 19  
 9 1; 20 7 1 et 3. C 1 9.  
 Archelaus Herodis f. A 17 1 3, 4 3,  
 8 1—2 et 4, 9 1 et 3 et 4, 11 2  
 et 4, 13 1—3. B 1 28 4, 31 1,  
 33 7 et 9; 2 1 1—2, 2 1 et 3, 6  
 2, 7 3.  
 Archelaus Magadati f. B 6 4 2.  
 Ardalas B 7 7 1.  
 Arceeme urbs A 7 7 1.  
 Aremmantus Babyloniorum dux A  
 10 8 2.  
 Aretas rex Arabiae A 13 13 3, 15  
 2; 14 14. B 1 4 8, 6 2—3, 6 3,  
 8 1.  
 Aretas Petraeus A 10 9 4, 10 9; 17  
 3 2, 10 9; 18 5 1—2. B 1 29 3;  
 2 5 1.  
 Arethusa urbs A 14 4 4. B 1 7 7.  
 Areus rex Lacedaemoniorum A 12  
 4 10.  
 Argos, Argivi C 1 16.  
 Aria (Ariana) regio A 1 6 4.  
 Aridei (Arithaei) pop. A 5 1 23.  
 Ariela Gadis f. A 2 7 4.  
 aries Romanus B 3 7 19.  
 Arimannus urbs A 4 7 4.  
 Arion Josephi Tobiae procurator  
 A 12 4 7.
- Ariochus Babylonius A 10 10 3.  
 Aristæas Ptolemaei Philad. satellitum  
 praefectus C 2 4.  
 Aristens A 12 2 2 sqq.  
 Aristeus a Simone Gior. interfectus  
 B 5 13 1.  
 Aristo A 19 8 3.  
 Aristobulus Alexandri f. A 15 2 5,  
 3 1 et 3.  
 Aristobulus Alexandri Jannaei f. A  
 13 16 1—4; 14 1 2—3, 2 3,  
 3 1—4, 4 1 et 5, 7 4. B 1 5  
 2—3, 6 1—2 et 4—6, 7 1 et 7,  
 8 6, 9 1.  
 Aristobulus Amyntae f. A 14 10 22.  
 Aristobulus Aristobuli f. A 18, 5 4,  
 6 3, 8 4. B. 2 11 6.  
 Aristobulus Chalcidiae rex B 7 7 1.  
 Aristobulus Herodis M. f. A 15,  
 10 1; 16 1 2, 3 2—3, 4 1, 7 3,  
 10 5, 11 2 et 6—7; 17 1 2; 18  
 5 4. B 1 23 1 et 3, 26 4, 27 2 et  
 6, 28 2.  
 Aristobulus Herodis Agrippae M.  
 fratris f. A 18 5 4; 20 5 2, 8 4; B  
 2 11 6.  
 Aristobulus Hyrcani f. A 13 10 2,  
 11 1—3. B 1 2 7, 3 1—2 et 6.  
 aristocrata A 4 8 17.  
 Aristophanes C 1 23.  
 Aristoteles C 1 22.  
 Arinthus Assyriorum dux A 1 9.  
 Arius centurio A 17 10 7. B 2 4 3,  
 5 1.  
 Armais Sethosis frater C 1 15. cf.  
 Danaus.  
 Armais Aegypti rex C 1 15.  
 Armatha (Rhamatha, Ramatho, Ara-  
 matho) urbs A 5 10 2; 6 4 1, 9  
 4, 13 5; 8 12 3.  
 Armeniae regnum condit Ulu Ara-  
 ni f. A 1 3 5, 6 4; 18 2 4, 5  
 4; 20 8 4. B 2 11 6, 13 2; 7  
 7 4.  
 Arnesses Aegypti rex C 1 15.  
 Arno fluv. A 4 5 1.  
 Anophaeus Maracothi f. A 8 1 3.

- Arpha vicus B 3 3 5.  
 Arphaxades Semae f. Chananaeo-  
 rum princeps A 1 6 4.  
 Arruntius (Euaristus) A 19 1 18.  
 P. Arruntius A 19 1 14.  
 Arsaces Parthorum rex A 13 5 11,  
 8 4.  
 Arsacidae A 18 2 4.  
 Arsamus castellum A 20 4, 1.  
 Arsinoe Cleopatrae soror ab hac in-  
 terfectur A 14 4 1.  
 Arsinoe Ptolemaei Philad. uxor A  
 12 2 5.  
 Artabanus III rex Mediae A 18 2 4,  
 4 4 et 5; 18 9 3; 20 2 3, 3 1—4.  
 Artabazes rex Armeniae A 15 4 3.  
 B 1 19 5.  
 Artaxerxes I rex Persarum A 11 6  
 1—5 et 9—13.  
 Artaxias Parthus A 15 4 3. B 1 19 5.  
 Artemon prytaeis Ephesiorum B 14  
 10 12.  
 Arucei pop. A 5 1 22.  
 Aruceus Chanaani f. A 1 6 2.  
 Arura locus A 6 12 4.  
 Arus vicus A 17 10 9. B 2 5 1.  
 Asabelus Benjaminis f. A 2 7 4.  
 Asaelus Davidis nepos A 8 1 3.  
 Asamon mons B 2 18 11.  
 Asamonaci A 14 16 4.  
 Asanus A 8 11 3—4, 12 1—2.  
 Asaphi filii A 11 4 2.  
 Ascalon urbs A 5 1 22, 2 4, 3 1;  
 6 12; 12 4 5, 5 5 et 10; 14 18 3;  
 17 11 5. B 1 21 11; 2 6 3, 18  
 1 et 5; 3 2 1.  
 Aschanaxi Rhegini A 1 6 1.  
 Aschanaxus Gomari f. A 1 6 1.  
 Aschaneus eunuchus A 10 10 2.  
 Asenetha Josephi uxor A 2 6 1.  
 Aseannæus Chanaani f. A 1 6 2.  
 Aserus Jacobi f. A 1 19 8; 2 7 4.  
 Aseri tribus 5 1 22.  
 Aserymus Tyriorum rex. C 1 18.  
 Asinaeus et Anilaucus Judaei Babylo-  
 ni A 18 9.
- Asinius A 14 8 3.  
 C. Asinius Polio consul A 14 14 5.  
 Asochæus rex Aegypti B 6 10.  
 Asochis oppidum A 13 12 4. B 1  
 4 2; V 41, 68.  
 Asophos urbs A 13 12 5.  
 Asor campus A 12 5 7.  
 Asorus urbs A 5 5 1, 5 4; 8 6 1.  
 Asprenas senator A 19 1 3, 1 15.  
 Asphaltites lacus B 1 33 5; 3 10 7;  
 4 8 4. A 4 5 1; 9 10 1; 17 6 5.  
 Asphar lacus B 13 1 2.  
 Assarachoddas Assyriorum rex A 10  
 1 5.  
 Assaron Rubeli f. A 2 7 4.  
 assaron mensura A 3 6 6; 8 3 8.  
 Assis Aegyptiorum rex C 1 14.  
 Assuras Semae f. A 1 6 4.  
 Assuris Dadanis f. A 1 15.  
 Assyrii A 1 6 4, 9; 9 3 2, 11 1,  
 12 3, 14 1—2; 10 1, 2 2, 5 1.  
 Assyriorum castra B 5 7 3, 12 2.  
 Astabari pop. Arab. A 1 6 2.  
 Astabora fluv. A 2 10 2.  
 Astapus fluv. A 2 10 2.  
 Astartæ templum A 8 5 3. C 1  
 1 18.  
 Astartus Syriorum rex C 1 18.  
 Astyages pater Darii A 10 11 4.  
 asyla a Moysæ constituta A 4 6 4.  
 Athenienses B 1 21 11; 2 16 4. A  
 14 8 5. C 2 16, 37.  
 Athenion Cleopatrae dux A 15 5 1.  
 B 1 19 2.  
 Athenion Ptolemaei Energetæ ami-  
 cus A 12 4 1 sqq.  
 Athone urbs A 14 1 4.  
 Athronges (Athrongæus) pastor A  
 17 10 7. B 2 4 3.  
 Atratinus Romanus A 14 14 4. B 1  
 14 4.  
 Athidum scriptores C 1 3.  
 Aunris urbs C 1 14 et 26.  
 auctores ab Josepho laudati: Acu-  
 silaus, Agatharchides, Alexander  
 Polyhistor, Anaxagoras, Apion,  
 Apollodorus, Apollonius Molo,

- Aristophanes, Aristoteles, Asinius, Atthidum scriptores, Berosus, Cadmus, Callias, Castor, Chaeremon, Choerilus, Clearchus, Cleodemus, Conon, Demetrius Phalerensis, Diagoras, Diocles, Dios, Ephorus, Eucemerus, Eupolemus, Hecataeus, Hellanicus, Hermippus, Hermogenes, Herodotus, Hesiodus, Hestiaeus, Hieronymus, Homerus, Justus, Livius, Lysimachus, Malchus, Manetho, Megasthenes, Menedemus, Mnaseas, Mochus, Nicolaus, Pherecydes, Philistus, Philo, Philostephanus, Philostratus, Plato, Polybius, Polycrates, Posidonius, Protagoras, Pythagoras, Socrates, Stoiici, Strabo, Thales, Theodectes, Theodotus, Theophilus, Theophrastus, Theopompus, Thucydides, Timaeus, Timagenus, Tripolitici auctor, Zopyrion.
- Angis Gadis f. A 2 74.  
Auranitis regio A 15 101; 17 114. B 1 204; 2 63.  
aurea terra A 8 64, 71.  
Auza urbs A 8 132.  
Axioramus Isi f. A 10 86.  
Aza mons A 12 112.  
Azabon Gadis f. A 2 74.  
Azaelus A 8 137; 9 46, 8 1 et 4—7.  
Azarias (Abdenachus) A 10 101 et 5, M 16.  
Azarias Achimae f. A 10 86.  
Azarias Judaeorum dux B 12 82 et 6.  
Azarias vates A 8 122.  
Azavus Nachorae f. A 1 65.  
Azeca urbs A 6 91; 8 101.  
Azermotes Juctae f. A 1 64.  
Azicus Emesorum rex A 20 71 et 2, 8 4.  
Azolus urbs A 5 122, 24; 6 11 et 2; 12 74, 8 6; 13 44; 14 44, 53; 17 81. B 1 77, 8 4; 4 32.
- Azora urbs A 9 111.  
azymorum festum A 2 151; 3 115; 9 132; 10 45. B 4 72; 6 93.
- Baal** Tyriorum deus A 9 66.  
Baal Tyriorum rex C 1 21.  
Baalis Ammanitarum rex A 10 92, 95.  
baaras planta B 7 63.  
Baaras vallis B 7 63.  
Babae filii A 15 710.  
babel vox Hebraica A 1 43.  
Babylon urbs Aegypti A 2 151.  
Babylon urbs Chaldaeae A 1 43; 10 111 et 4. C 1 19, 20. turris Babylonia B 1 43.  
Babylonia, Babylonii C 1 19 sq. A 10 22, 32, 61, 11 2 et 4; 18 9. — Judaei in Babylonia et Mesopotamia habitantes 18 91 et 8—9.  
Baca vicus B 3 31.  
Bachares Benjaminis f. A 2 74.  
Bacchides ab Antiocho Epiph. Hierosolymis praefectus B 1 12—3.  
Bacchides a Demetrio contra Judam Maccabaenm missus A 12 102, 11; 13 1.  
Bactriani A 1 64; 20 42.  
Bachures vicus A 7 97.  
Badacrus Judaeorum dux A 9 63.  
Badezorus Tyriorum rex C 1 18.  
Baeon rex Aegypti C 1 14.  
Bagathous Persa A 11 64, 6 10.  
Bagoas eunuchus A 17 24.  
Bagoses Artaxerxis dux A 11 71.  
Bajae oppidum A 18 71.  
Balacrus Moabitarum rex A 4 61 sqq.  
Baladas Babyloniorum rex A 10 22.  
Balamus vates A 4 62—3 et 66.  
Balanea urbs B 1 2112.  
Balatorus Tyriorum rex C 1 21.  
Baleni Sodomitarum tribus A 1 9.  
Baleth urbs A 8 61.  
Balla Jacobi concubina A 1 198.  
Ballas Sodomitarum rex A 1 9.  
Baltasarus rex Babyloniae A 10 11 2 et 4.

- Baltasarus v. Danielus.  
Banacates provinciae maritimae praefectus A 8 23.  
Banajas Achili f. A 8 23.  
Banajas Joadae f. A 7 54, 11 8, 124, 144; 8 13—4.  
Banaothas a Davide morte multatus A 7 21.  
Banus eremita V 2.  
Barachias A 9 122.  
Baracus A 5 5.  
Bardanes Parthorum rex A 3 4.  
Baris arx Hierosolymorum A 15 11 4. cf. Antonia.  
Baris Aseri f. A 2 74.  
Baris mons A 1 36.  
Barnabazus A 11 64.  
Barsas Sodomitarum rex A 1 9.  
Barsube urbs A 6 32.  
Baruchus Hieremiae scriba A 10 62, 9 1.  
Barzapharnes Parthorum satrapa A 14 133. B 1 131.  
Basanes Macheli f. A 8 114.  
Basara urbs V 24.  
Basca urbs A 13 65.  
Baselus torrens A 6 146.  
Basemmatha Esavi uxor A 1 18 19.  
Basima Solomonis fil. A 8 23.  
Bassus v. Ventidius.  
Bassus (Caecilius) A 14 111—2. B 1 10 10 et 11 1.  
Bassus (Lucilius) B 7 61 et 6, 81.  
Batanaea (Bataneas) A 4 75; 9 81; 15 101; 17 21, 81, 114. B 1 204; 2 63.  
Bathnelus Nachorae f. A 1 65.  
Bathyllus Antipatri Herodis M. filii libertus A 17 43. B 1 311.  
Bathyra urbs Batanaeae A 17 22.  
batus mensura A 8 29.  
Bauxus Nachorae f. A 1 65.  
Bebemeses Gazae urbis praef. A 11 83.  
Bedriacum oppidum B 4 97.  
Beersabe (Beethsabe) Uriae uxor A 7 71 et 2 et 4, 154; 8 12.
- Beethsabe v. Beersabe.  
Belaeus (Belus) fluv. B 2 102.  
Beleazarus Tyriorum rex C 1 18.  
Belus Tyriorum deus A 8 131; 10 111. C 1 22.  
Belsemus Persa A 11 21.  
Belsephon urbs Aegypti A 2 151.  
Belsephon urbs Judaeae A 7 82.  
Bemeselis urbs B 1 46.  
Benjamin Jacobi f. A 1 213; 2 65, 74.  
Benjaminis tribus A 5 122, 25 et 10—12.  
Berenice Alexandri Cyrenensis uxor B 7 112.  
Berenice Agrippae M. fil. A 18 54; 19 51; 20 73. B 2 116, 15 1, 16 1, 17 6. cf. V 11, 24, 65.  
Berenice Julii Archelai ex Mariamne filia A 20 71.  
Berenice Salomae f., Aristobuli Herodis M. filii uxor A 16 12, 73; 17 11; 18 61 et 3. B 1 281.  
Berenice urbs A 8 64.  
Berenicianus A 20 52. B 2 116.  
Beroea urbs A 12 97; 13 143.  
Berosus Chaldaeus C 1 19 et 20. A 1 36 et 9, 72; 10 14, 22, 11 1.  
Berrotha oppidum A 5 118.  
Bersabee (Bersabe, Bersobe) B 2 206; 3 31; V 37.  
Bersubae puteus A 1 121.  
Bersubee urbs A 8 137.  
Berytus urbs B 1 2111, 272; 2 51; 7 31. A 16 112; 17 109; 19 75; 20 94.  
Berzelaus Galadita A 7 98, 114.  
Besara (Basara) urbs V 24.  
Besceelus Uri f. A 3 61, 84.  
Besimoth oppidum B 4 76.  
Besira urbs A 7 15.  
Betaris vicus B 4 81.  
Betchora (Betachora) urbs A 8 61.  
Bethalage vicus A 13 15.

- Betharamathum urbs B 2 4 2. vide Amathus.  
 Betharamphtha urbs A 18 21. B 2 91.  
 Bethel (Bethela, Bethela, Bethella) urbs A 1 193, 212; 5 26, 29; 8 84, 113; 13 13. B 4 98.  
 Bethennabris vicus B 4 74.  
 Bethzob vicus B 3 4.  
 Bethleem (Bethleema, Bethlema, Bethleme) urbs 5 28, 713, 9 2; 6 81; 7 13; 8 101.  
 Bethleptephorum toparchia B 4 81.  
 Bethmaus vicus V 12.  
 Bethoma urbs A 13 142.  
 Bethoron (Bethora) A 5 1 17; 12 7 1, 105; 13 1 3. B 2 122, 19 1, 198.  
 Bethsaida urbs A 18 21.  
 Bethsame vicus A 6 13, 14.  
 Bethsana (Bethsan, Bethsa) urbs A 5 1 22; 6 143; 12 85; 13 61. v. Scythopolis.  
 Bethsemra (?) locus A 9 91.  
 Bethso locus B 5 42.  
 Bethzetho vicus A 12 111.  
 Bethsura (Bethsur) urbs A 8 10 1; 12 75, 83, 94, 95; 13 56. B 1 15.  
 Bethzacharia locus A 12 94. B 1 15.  
 Bettaea urbs A 7 54.  
 Bezeca urbs A 5 22.  
 Bezedel vicus B 3 2 3.  
 Bezetha sive Caenopolis B 2 15 5, 194; 5 42, 58.  
 Bithyni B 2 164.  
 bitumen B 4 84.  
 Boaz A 8 34.  
 Boazus A 5 92—3.  
 Bobelon Darii dux A 11 4 8.  
 Bocchoris Aegyptiorum rex C 1 34.  
 Boccias Josephi f. A 8 13.  
 Boccus Abiezerae f. A 5 115.  
 Boeotus archon Deliorum A 14 10 14.
- Bolosor Benjaminis f. A 2 74.  
 Borcaeus B 2 193.  
 Borsippus urbs C 1 20.  
 Boscehi urbs A 10 41.  
 Bosora (Bosor) urbs A 8 3.  
 Bosphorus Thracius A 16 32.  
 Bosporani B 2 164.  
 Betrys urbs A 8 132.  
 bovis aureae templum B 4 11.  
 Britanni B 2 164.  
 Britannicus A 20 8 1 sq.  
 Brixellum oppidum B 4 99.  
 Broechus senator A 19 34.  
 Brundisium urbs A 14 14 3. B 1 143.  
 Brutus A 14 11 2. B 1 11 1.  
 Bubastis A 13 3 1, 32.  
 Bubastita flav. C 1 14.  
 buccinae A 3 126.  
 Burrus A 20 8 2 et 9.  
 Byblus urbs B 1 21 11.  
 Byzantium urbs A 16 2 2.
- Caathus Levi f. A 2 74.  
 Cabrothaba, locus deserti, unde nomen habeat A 3 13 1.  
 Cadmus Milesius quando vixerit C 1 2.  
 Caecinna Vitellii dux cum Valente Othonem vincit B 4 9 9. ad Vespasiani partes transit 2 2 sq.  
 Caena (Nova) locus Palaesti, in Ziphonorum terra A 6 132.  
 Caenopolis sive urbs nova, pars Hierosolymorum B 2 194; 5 81, 122. v. Bezetha.  
 C. Julius Caesar A 14 7 4, 8 1 et 3 et 5, 10 1, 11 1. B 1 8 1, 9 3 et 5, 10 3, 11 1.  
 Caesar Octavianus A 14 12 2 et 4, 14 4; 15 6 1 et 6—7, 7 3, 9 6, 10 1 et 3; 16 4 4, 9 3, 10 8, 11 1; 17 6 1, 7 1, 8 1, 9 4, 11 2 et 4, 12 2, 13 3 et 5; 18 2 2. B 1 12 4, 14 4, 20 1—4, 21 7, 23 3, 27 1, 33 1 et 8, 32 7; 2 2 2, 6 2—3, 7 2—3, 9 1.

- Caesarea maritima urbs A 13 11 2; 15 8 5, 9 6. B 1 25, 215. Caesarienses A 19 9 1; 20 8 7 et 9. B 2 13 7, 14 4—5, 18 1; 3 9 1; 7 3 1.  
 Caesarea Philippi urbs A 18 2 1; 20 9 4. B 2 9 1; 3 9 7; 7 2 1.  
 Caesareum B 1 21 1.  
 Caesennius Paeus Syriae praefectus A 8 3 4, 7 1 sq.  
 Caesonia Cai Caesaris uxor A 19 2 4.  
 Cais Adami f. A 1 2 1—2.  
 Caiaphas v. Josephus.  
 Cainas Enosi f. A 1 3 4.  
 Cajus Agrippae f. A 17 9 3. B 2 2 4.  
 Cajus trib. milit. Roman. B 2 5 1.  
 Cajus Caesar Caligula A 18 6 8—8 7, 19 1 1—2 5. B 2 9 5—10 1.  
 Calani philosophi apud Iudaeos C 1 22.  
 Callias (?) Salomae gener A 17 1 1.  
 Callias rerum Sicularum scriptor C 1 3.  
 Callistus Caligulae libertus A 19 1 10.  
 Callimander Syrorum dux A 13 102.  
 Callinicus Antiochi Commagenorum regis f. B 7 7 2.  
 Calliphon Crotoniates C 1 22.  
 Callirrhoe fons A 17 6 5. B 1 33 5.  
 Cambyses Cyri fil. A 2 10 2, 15 1; 9 2 2; 11 2 1 et 2.  
 Camithus pater Simonis pontificis A 18 2 2.  
 Camon urbs A 5 7 6.  
 Campania A 18 7 2; 19 1 1.  
 Campus Magnus B 4 8 2. A 5 1 22; 12 8 5; 15 8 5; 20 6 1. alius Campus Magnus B 3 4 1; 2 12 3. A 8 2 3.  
 Campus Regius A 1 10 2.  
 Cana vicus Galilaeae V 16. B 1 17 5. A 13 15 1.  
 Cana vicus Judaeae B 1 4 7.  
 Canatha (Cana) oppidum A 15 5 1. B 1 19 2.
- candelabrum sacrum describitur A 3 6 7.  
 Cantabri B 2 16 4.  
 Canthera v. Simon.  
 Capellus (Julius) Tiberiensis, factionis dux V 9, 12, 13, 57.  
 Capharabis oppidum B 4 9 9.  
 Capharnaum fons B 3 10 8.  
 Capharsaba campus A 16 5 2. cf. A 13 15 1.  
 Capharsalama vicus A 12 10 4.  
 Caphartoba vicus B 4 8 1.  
 Capharecho vicus B 2 20 6; V 37.  
 Caphetra oppidum B 4 9 9.  
 Capito centurio B 2 14 7.  
 Capitolium A 19 1 1. B 4 11 4; 7 5 6.  
 Cappadoces olim Mosocheni A 1 6 1. cf. 16 3 2, 8 6, 10 1. B 2 16 4.  
 Cappadocia A 16 1 2, 2 2. B 4 11 1; 7 1 3.  
 Capreae insula A 18 6 4 sq.  
 Careas pater Joannis A 10 9 2.  
 Caria A 11 8 1.  
 Cariathiarima urbs A 6 14; 7 4 2.  
 Carmelum promontorium B 2 10 2.  
 Carmelus mons B 3 3 1. cf. 5 1 22; 8 13 5.  
 Carnain A 12 8 4.  
 Carrae (Chara, Charra) urbs A 1 16 1, 19 4; 20 2 2.  
 Carthaginienses B 2 16 4; 6 6 2.  
 Carthago C 1 17, 18; 2 2.  
 Carus Herodis M. pusio A 17 2 4.  
 Casius Juppiter B 4 11 5.  
 Caspiae portae A 18 4 4.  
 Cassander A 12 1 1.  
 Cassius A 14 7 3, 11 2 et 6, 12 1 et 2. B 1 8 9, 11 1 et 6, 12 2 et 4.  
 Cassius Longinus A 15 11 4; 20 11.  
 Castor chronographus C 2 7.  
 Castor Judaeus B 5 7 4.  
 Castra dei A 1 20 1.  
 castra Judaeorum A 3 12 5. Romanorum B 3 5 1 sq.  
 Castra (Παρεμβολαί) urbs A 8 9 8, 10 1, 11 4, 15 1.



- castrare homines aut animalia Judaeis vetitum A 4 8 40.  
 Catullus Libyae Pentapolitanae praefectus B 7 11 1—4.  
 Cedarus Ismaeli f. A 1 12 4.  
 Cedasa (Cedesa) urbs A 5 1 24; 13 5 6 et 7. B 2 18 1.  
 Cedmas Ismaeli f. A 1 12 4.  
 Cedron torrens A 8 1 5.  
 Cedron vallis B 5 2 4, 4 2, 6 1; 6 3 2.  
 Celadus Augusti libertus A 17 12 2. B 2 7 2.  
 Celenderis urbs A 17 5 1, B 1 31 3.  
 Celer tribunus militum A 20 6 2 sq. B 2 12 7.  
 Celtica legio A 19 1 15.  
 Cendebeaus Antiochi Soteris dux A 13 7 3, B 1 2 2.  
 Cenedaeus Monobazi propinquus B 2 19 2.  
 Cenezus Eliphazae f. A 2 1 2.  
 Cenezus Hothnieli pater A 5 3 3.  
 Cepharname vicus V 72.  
 Cephertitae A 5 1 36.  
 Cerastes pater Pausaniae A 11 8 1.  
 S. Cerealis B 3 7 32, 7 34; 4 9 9; 6 2 5, 4 3, cf. V 75.  
 Cerealis (Petilins) B 7 4 2.  
 Cesabaenus Ili f. A 7 12 4.  
 Cestius Gallus Syriae praeses B 2 14 3, 16 1, 18 9 et 11, 19 1—20 1. V 71; cf. 69.  
 Chabalon s. Chabulon regio A 8 5 3. C 1 17. B 3 3 12.  
 Chabarzaba urbs Judaeae A 13 15 1, cf. Capharsaba et Antipatris.  
 Chabolo vicus V 44.  
 Chabulon v. Chabalon.  
 Chabrothaba urbs A 3 13.  
 Chaereas Cassius A 19 1 3 sqq., 1 14, 2 4, 4 4, 4 5.  
 Chacremou historiae Aegyptiacae auctor C 1 32 sq.  
 Chagiras Adiabeus B 5 11 5.  
 Chamas Syrorum rex A 7 6 3.  
 Chalceus Emaonis f. A 8 2 5.  
 Chalcidica regio B 8 7.  
 Chalceis urbs Syriae A 14 7 4; cf. 3 2; 19 5 1. B 2 11 5.  
 Chaldaei A 1 6 4, 7 1; 10 3 2. C 1 6 et 19.  
 Chalebus A 3 14 4; cf. 5 2 3.  
 Chamas Noei f. A 1 4 1, 6 3. Chamae filii 6 2.  
 Chanaanus Semae f. A 1 6 2.  
 Chananaca A 1 6 2, 7 1; 5 1; 9 10 11.  
 Chanaanei A 4 1, 8 44; 5 1 sqq.; 8 6 3.  
 Chapsaeus Judae pater A 13 5 7.  
 Chara sive Charra v. Carrae.  
 Charchamesa urbs A 10 6 1.  
 Chares Gamalensis B 4 1 4. V 35, 37.  
 Charmis Rubeli fr. A 2 7 4.  
 Chasleus mensis A 11 5 4.  
 Chasphoma urbs A 12 8 3.  
 Chatura Abrami uxor A 1 15.  
 Chazadus Nachorae f. A 1 6 5.  
 Chebron (Chabron) urbs A 1 8 3, 21 3, 22 1; 3 14 2; 5 1 24, 2 3; 7 1 2; 8 10 1; 12 8 6. B 4 9 7 et 9.  
 Chelbes Tyrinus C 1 21.  
 Chelcias Judaeus Aegyptiorum dux A 13 10 4, 13 1.  
 Chellion Elimechi f. A 5 9 1.  
 Chephthorimus Mestrami f. A 1 6 2.  
 Cherubes A 3 6 6; 8 3 3.  
 Cheslaemus Mestrami f. A 1 6 2.  
 chethomene tunica sacerdotalis A 3 7 2.  
 Chethim insulae A 1 6 1.  
 Chethima insula A 1 6 1.  
 Chethimus Jovani f. A 1 6 1.  
 Chettaeus Chanaani f. A 1 6 2.  
 Chidonis area A 7 4 2.  
 Chiramus Uriae f. A 8 3 4.  
 Chius insula A 16 2 2.  
 Chodollamorus Assyriorum dux A 19.  
 Chodalus Ismaeli f. A 1 12 4.  
 Choerilus C 1 22.

- Chosbia Zambriae uxor A 4 6 10.  
 Christiani A 18 3 3.  
 Christus v. Jesus.  
 Chusaei (Aethiopes) A 1 6 2.  
 Chusarthes Assyriorum rex A 5 3 2 sq.  
 Chusi Davidis amicus A 7 9 2 sqq.  
 Chusus Chamae f. A 1 6 2.  
 Chutha regio A 9 14 3.  
 Chuthaei A 9 14 1 et 3; 10 9 5; 11 2 1, 4 3. v. Samaria.  
 Chuthus fluv. A 9 14 1.  
 Chuthus locus Persidis A 9 14 1.  
 Cicero A 14 4 3.  
 Ciccerum domus B 5 12 2.  
 Cilicia A 1 6 1; 9 10 2; 13 13 4. B 1 7 7.  
 Cilices Jannaei mercenarii A 13 13 4. B 1 4 3.  
 Cilicum vallis oppidum A 13 15 4.  
 Cila oppidum A 6 13 1.  
 Cinchares nummus A 3 6 7.  
 Cinnamus A 20 3 2.  
 Ciuyras A 19 1 13.  
 Circenses ludi A 19 1 4.  
 circumcisio ab Abramo instituitur dei jussu A 1 10 5, 12 2; 8 10 3; 13, 11 3. C 1 22. V 23.  
 Citium urbs A 1 6 1.  
 Cituaei A 9 14 2.  
 Classicus Germanorum princeps B 7 4 2.  
 Claudius A 19 1 2, 2 1—5 2, 7 2, 9 2; 20 1 1—3, 6 3—8 2. B 2 11 et 12.  
 Cleanthus pictor C 2 12.  
 Clearchus Peripateticus C 1 22.  
 Clemens praefectus praetorii A 19 1 6.  
 Cleodemus Malchus A 1 15.  
 Cleopatra Antiochi M. filia A 12 4 1.  
 Cleopatra ab Antonio amata A 14 13 1, 14 2; 15 3 5, 4 1—3, 5 1, B 1 12 5, 14 2, 18 4 5, 19 1; 7 8 4. C 2 5.  
 Cleopatra Gessii Flori uxor A 20 11 1.  
 Cleopatra Herodis M. uxor A 17 2 3. B 1 28 4.  
 Cleopatra Ptolemaei Philomet. f. A 13 4 1 et 7, 7 1, 9 3, 10 1.  
 Cleopatra Ptolemaei Philometoris uxor C 2 5.  
 Cleopatra Ptolemaei Physconis uxor A 13 10 2 et 4, 12 4, 13 1—2.  
 Cleopatra Syriae regina v. Selene.  
 Climax Tyriorum, mons Phoeniciae B 2 10 2.  
 Clitus Tiberiensis ad seditionem incitat; ab Josepho poena afficitur V 34.  
 Cluvius senator Romanus A 19 1 13.  
 Coban hebr. dicuntur qui voto deo se consecrant A 4 4 4.  
 Cobolitis regio Idumaeae A 2 1 2.  
 Coelesyria a Nabuchodonosoro occupatur A 10 9 7. Antiocho M. eripitur a Ptolemaeo Epiphane; mox ab Antiocho recuperatur 12 3 3. Ptolemaeus Epiph., quum Cleopatram Antiochi fil. uxorem duceret, Coelesyriam pro dote accipit 4 1.  
 Colchi, pop. Asiae, pudenda circumcidunt C 1 22, cf. B 2 16 4.  
 Collega (Gnaeus) Antiochenorum turbas comprimit B 7 3 4.  
 Collina tribus Romae urbis A 14 8 5, 10 9.  
 Commagene, regio Syriae, post Antiochi Commagenorum regis mortem contentio oritur inter nobiles et plebejos de regni forma A 18 2 5. cf. 19 5 1.  
 Compsus Compsi f. Tiberiensis V 9.  
 de connubio quid Moyses sanciverit A 4 8 23.  
 Conon Judaeorum in scriptis suis meminit A 1 23.  
 Copenius Judaeae procurator A 18 1 1, 2 1. B 2 8 1.  
 Cophene fluv. Indiae A 1 6 4.  
 Coptus urbs Aegypti B 4 10 5.

- corban Judaeorum sacramentum C 1 22.  
 corbanas Judaeorum sacer thesaurus B 2 94.  
 Coreyra insula B 7 21.  
 Cordyaei montes A 1 36.  
 Corduba urbs A 19 13.  
 Coreae, Corea urbs A 14 34. B 1 6 5; 4 81.  
 Cores A 4 2 et 3.  
 Coreus A 2 12.  
 Corinthus Arabs A 17 32. B 1 293.  
 Cornelius Faustus A 14 44.  
 Cornelius Longi frater B 6 32.  
 Corraea locus A 6 22.  
 Corus mensura A 15 92; 3 153.  
 Cos insula A 14 72, 10 15. B 1 21 11. cf. A 16 22.  
 Costobarus A 15 78-10.  
 Costobarus Agrippae jun. cognatus A 20 98. B 2 174, 21 1.  
 Cotylas v. Zeno.  
 Cotys rex Armeniae A 19 81.  
 Coze deus Idumaeorum A 15 79.  
 Crassus A 14 71-3. B 1 88.  
 Cratippus prytanis Pergamenorum A 14 1022.  
 Cremona urbs B 4 113.  
 Creta, Cretenses C 2 16. A 17 12 1 sq. B 2 7.  
 Crispus Agrippae satelles V 68 sq.  
 Crispus Tiberiadis praefectus V 9.  
 Croesus C 2 11.  
 Crustumina tribus A 14 10 13, 10 19.  
 Ctesiphon urbs A 18 24, 89.  
 Cumanus Judaeae procurator A 20 5 et 6. B 2 121-7.  
 Cuspius Fadus A 19 92; 20 11-2, 51.  
 Cyanei scopuli A 16 22.  
 Cydusa urbs A 9 11.  
 Cydyssa vicus B 4 23.  
 cymbala aerea A 7 123.  
 Cypros Alexae filia A 18 54.  
 Cypros Antipatri filia A 18 54.  
 Cypros Antipatri uxor A 15 65.  
 Cypros Herodis M. filia ex Mariamne A 18 54.  
 Cypros Herodis M. filia A 16 76. B 1 245.  
 Cypros Phasaeli filia ex Salampsione Herodis M. filia nubit Agrippae Aristobuli filio A 18 54. 62 sq. ejus liberi ibid. cf. B 2 116.  
 Cypros castellum prope Hierichuntem A 16 52. B 1 214. Judaei seditiosi, interfecto praesidio, munita solo acquant A 2 186.  
 Cyprus insula A 17 122. B 2 72.  
 Cyrene urbs A 14 72; 16 65. B 2 164; 7 11 1 sqq.  
 Cyrus C 1 12 et 20. A 10 114; 11 1-2. B 5 94.  
 Cyrus Artaxerxes A 11 61. cf. Artaxerxes I.  
 Cyzicus urbs A 13 101.  
 Dabaritta vicus V 26 et 62. B 2 213.  
 Daci B 2 164. cf. A 18 15.  
 Dadanes A 1 15 1.  
 Daesius mensis B 3 733.  
 Dagon A 6 11. B 5 94.  
 Dagon castellum A 13 81.  
 Dahae A 18 44 (20 42?).  
 Dalila A 5 8 11.  
 Dalmatae B 2 164.  
 Damascus urbs A 1 64, 52; 9 12 3; 11 83; 14 23; 18 63. B 1 48, 21 11; 2 201; 7 87. V 6.  
 Dan Jacobi fil. A 1 19 8; 2 74. — Danitica tribus 5 1 22 et 31.  
 Dans. Dana urbs A 5 31; 8 84, 124.  
 Danaus C 1 15, 16, 26.  
 Danielus Davidis f. A 7 14.  
 Danielus propheta A 10 10 et 11; 11 85.  
 Danus Jordanis fons A 1 101.  
 Daphne Antiochiae suburbanum A 14 13 1, 15 11; 17 21; B 1 12 5, 173.  
 Daphne regio Palaest. B 4 11.  
 Dardanus Emaonis f. A 8 25.  
 Darius Agrippae dux B 2 174.  
 Darius Artabani f. A 18 45.  
 Darius Astyagis f. A 10 11 2, 11 4, 11 7.  
 Darius Codomannus A 11 8 1 et 3.  
 Darius Hystaspis f. A 11 3 1 et 7-8, 19. cf. C 1 21.  
 Dasia v. Saira.  
 Dassion V 26.  
 Dathannes A 4 2 2, 3 1 et 3. cf. M 3.  
 Dathema castellum A 12 8 1.  
 Davides A 6 8-14; 7 1-15.  
 Debora A 5 5.  
 Decapolis regio B 3 97. V 65, 74.  
 Decas A 1 64.  
 Delium urbs Syriae A 14 33.  
 Dellius A 14 15 1; 15 25. B 1 153.  
 Delos insula A 14 10 11.  
 Delta Aegypti B 2 18 8.  
 Demaenetus A 13 123.  
 Demetrius I A 12 10-11; 13 1 5-6, 2 1-4.  
 Demetrius II Nicator A 13 43 et 7 -9, 5 3 et 4 et 6 et 10-11, 8 4, 93.  
 Demetrius III Eucerus A 13 13 4 -5, 14 1-3. cf. B 1 4 sq.  
 Demetrius alabarcha A 20 73.  
 Demetrius Andromachi f. A 16 83.  
 Demetrius Gadarensis A 14 44.  
 Demetrius Phalereus A 12 2 1 et 3. C 1 23; 2 4.  
 Demoteles A 13 58.  
 Diagoras C 2 37.  
 Dianae templa A 12 94; 13 32.  
 Dicaearchia urbs A 17 12 1. B 2 7 1. V 2.  
 Q. Didius Syriae praef. A 14 67. B 1 202.  
 Dido C 1 18.  
 Didorus Herculis f. A 1 15.  
 Diglath (Tigris) fluv. A 1 13.  
 diluvium A 8 31.  
 Dina A 1 19 8, 21 1.  
 Dioclerus A 8 23.  
 Diocles A 10 11 1.  
 Diodorus Iasonis f. A 13 92.  
 Diodotus Tryphoa A 13 5 1, 5 3, 6 1, 7 1-2.  
 Diogenes A 13 162. cf. B 1 53.  
 Dionysia A 14 85.  
 Dionysius Asclepiadis f. Atheniensis A 14 85.  
 Dionysius Dionysii f. Atheniensis A 14 85.  
 Dionysius Tripolis tyrannus A 14 32.  
 Diophantus Herodis M. notarius A 16 104. B 1 263.  
 Diospolis urbs A 15 52 (B 1 64?).  
 Dium urbs Macedoniae A 11 85.  
 Dium urbs Syriae A 13 153; 14 42.  
 Dius historicus A 8 53. C 1 17.  
 Dodias A 7 124.  
 Doecus A 6 12 1, 12 4.  
 P. Dolabella consul A 14 10 9 et 12.  
 Dolesus B 4 73.  
 Domitia V 76.  
 Domitianus B 4 114; 7 42. V 76.  
 Domitius Aenobarbus A 20 8 1.  
 C. Domitius Calvinus A 14 145.  
 Domitius Sabinus B 3 734; 5 84.  
 Dora urbs C 2 9. B 1 22, 7 7, 21 5. A 5 122; 13 7 2, 12 2 et 4; 14 44, 53; 19 63. V 8.  
 Doris Herodis M. uxor A 14 12 1; 16 33, 72; 17 42. B 1 23 1, 24 2, 30 4.  
 Dorotheus A 12 2 11.  
 Dortus A 20 62.  
 Dositheus Aegyptiorum dux C 2 5.  
 Dositheus ab Herode occisus A 15 6 2, 78.  
 Dothaim urbs A 9 43.  
 Draconis leges C 1 4.  
 Drusilla A 18 54; 19 91; 20 7 1 -2. B 2 116.  
 Drusus Agrippae M. f. A 18 54.  
 Drusus Caesaris Octaviani privignus A 15 96.  
 Drusus Tiberii Caesaris fil. A 18 61, 68.  
 Drusus turris A 15 96. B 1 21 6.  
 Drymi locus A 14 133. B 1 13 2.  
 Ebalus A 1 64.  
 Eban A 7 33.  
 Ebidas A 1 15.  
 Ebutius decurio B 3 7; 34 15.

- Ecbatana urbs Bataanae V 11.  
 Ecbatana urbs Mediae A 10 11 6;  
 11 46.  
 Ecdippa oppidum B 1 13 4.  
 Echarampsaris A 10 8 2.  
 Ecnibalus C 1 21.  
 Ednaeus A 8 15 2.  
 Egleon A 5 4 1.  
 Ehudes A 5 4 1—3.  
 Eirae A 1 6 4.  
 Elamaei Persae A 1 6 4.  
 Elamus Persarum princeps A 1 6 4.  
 Elanus A 8 12 4.  
 Elea A 9 12 1.  
 Eleanes A 5 10 2.  
 Elcias pontifex maximus A 10 8 6.  
 Eldas A 1 15.  
 Eleazarus Aaronis f. A 3 8 1; 4  
 47; 5 1 29, 11 5.  
 Eleazarus Anani f. A 18 2 2.  
 Eleazarus Ananiae f. B 2 17 2 et 5  
 et 9, 20 4.  
 Eleazarus ab Antiocho Epiphaue oc-  
 cisus M 5 sqq.  
 Eleazarus Aurau A 13 6 1, 9 4; cf.  
 B 1 4 5.  
 Eleazarus Dodiae f. A 7 12 4.  
 Eleazarus gigas A 18 4 5.  
 Eleazarus Giorae f. B 6 4 1.  
 Eleazarus Jairi f. B 2 17 9.  
 Eleazarus Joazari frater A 17 13 1.  
 Eleazarus Josephi aequalis A 8 2 5.  
 Eleazarus Izatem circumcidit A 20  
 2 4.  
 Eleazarus latro A 20 6 1. B 2 12 4.  
 Eleazarus Machaeruntis defensor B 7  
 6 4.  
 Eleazarus Masadam tenet B 7 7 1,  
 8 6, 9 1.  
 Eleazarus Moysis f. A 2 13 1.  
 Eleazarus Peraeus A 20 1 1.  
 Eleazarus Pharisaeus A 13 10 5 et 6.  
 Eleazarus pontifex A 12 12 4, 2 5  
 et 6 et 14, 4 1. cf. B pr. 3.  
 Eleazarus Samaeae f. B 3 7 21.  
 Eleazarus Simonis f. B 2 20 3; 4  
 4 1; 5 1 2, 3 1, 6 1.  
 Eleazarus Simonis Gorionis socius  
 B 4 9 5.  
 Eleazarus thesauri custos A 14 7 1.  
 Elei A 6 5 4. B 1 21 12. cf. C 2 37.  
 Eleon A 5 7 14.  
 Elephantine urbs B 10 5.  
 Eleusa insula A 16 4 6, 10 7. B 1  
 23 4.  
 Eleusinia A 14 8 5.  
 Eleutheri in Parthorum exercitu A 14  
 13 5. B 1 13 3.  
 Eleutherus fluv. A 13 4 5, 5 10; 15  
 4 1. B 1 18 5.  
 Eli pontifex A 5 9 1, 10 1, 11 3 et 5.  
 Elias A 8 13 2—9, 15 6; 9 2 1—2,  
 5 2.  
 Eliabus A 3 6 1, 8 4.  
 Eliacias A 10 4 1 sq.  
 Eliacimus A 10 1 1.  
 Eliasibus A 11 5 5.  
 Elien A 7 3 3.  
 Elimelechus A 5 9 1.  
 Elionaeus A 19 8 1.  
 Eliphale A 7 3 3.  
 Elipharzes A 2 1 2.  
 Elis locus Arabiae A 3 1 3.  
 Elissaeus sacerdos A 12 2 11.  
 Elissaeus vates A 8 13 7; 9 3 1, 4  
 1—2 et 6, 6 1, 8 6. B 4 8 3.  
 Elmodadus A 1 6 4.  
 Elom urbs A 8 10 1.  
 Elona A 2 7 4.  
 Elpis A 17 2 3. B 1 28 4.  
 Elthemus B 1 19 5.  
 Elolaeus Tyrius A 9 14 2.  
 Elymais urbs A 12 9 1.  
 Elysaei A 1 6 1.  
 Elysas Aelolum princeps A 1 6 1.  
 Emalsema A 10 3 2.  
 Emaonis filii A 8 2 5.  
 Emesa urbs B 7 7 1. A 18 5 4; 19  
 8 1; 20 7 1, 8 4.  
 emian zona sacerdotalis A 3 7 2.  
 Emma urbs A 6 13 6.  
 Emmaus urbs B 3 3 3. A 13 1 3;  
 14 11 2; 17 10 9. B 1 11 2;  
 2 5 1; 4 8 1; 7 6 6.

- Emmaus vicus A 18 2 3. B 4 1 3.  
 Emmorus A 1 21 1.  
 Ennus A 7 3 3.  
 Endorus urbs A 6 14 2.  
 Enemimus A 1 6 2.  
 Engaddi oppidum A 6 13 1 et 4; 9  
 1 2. B 3 3 5; 4 7 2.  
 Eniachim B 4 3 8.  
 Ennaphen A 7 3 3.  
 Ennerus A 1 10 2.  
 Enochus A 9 2 2.  
 Enosus A 1 3 4.  
 Epaphroditus A 1 pr. 2 C 1 1; 2 41.  
 V 7 6.  
 Ephas A 1 15.  
 Ephesus urbs A 14 10 12. Ephesi-  
 orum decretum de Judaeis 10 25.  
 Agrippae et Julii Antonii ad eos  
 rescripta de servandis Judaeorum  
 juribus 16 2 2, 6 5, 6 7.  
 ephodes A 3 7 5.  
 Ephorus historicus C 1 2—3. A 1  
 3 9.  
 Ephraim urbs B 4 9 9.  
 Ephraimes Chebronensis A 1 14.  
 Ephraimes Josephi f. A 2 6 1, 8 1; 3  
 12 4. Ephraimae tribus 5 1 22,  
 2 6, 6 6, 7 11.  
 Ephran urbs A 5 6 5.  
 Ephratanus ager A 1 21 3.  
 Ephron urbs A 12 8 5.  
 Epicrates A 13 10 3.  
 Epicurei A 13 10 3.  
 Epiphania urbs A 1 6 2.  
 epomis A 8 7 5.  
 Erebinthorum domus B 5 12 2.  
 Erica procurator Achazae regis A 9  
 12 1.  
 Eroedes Gadis f. A 2 7 4.  
 Eroge vicus A 9 10 3.  
 eron A 3 6 5.  
 Esaias vates A 9 3 3; 10 1 3, 2 2;  
 11 1 1. B 7 10 3.  
 Esavus A 1 18 1—9 et 20; 2 1—2.  
 Escholes Abrami commilito A 1  
 10 2.  
 Escon puteus A 1 18 2.  
 IOSEPH. VI.  
 Esdras A 11 5 1—5.  
 Eseebo Chananaeus A 1 18 4.  
 Esermoth locus A 3 13 1.  
 Esronus A 2 7 4.  
 Essa urbs A 13 15 3.  
 Essaei v. Esseni.  
 Essebon castellum A 15 8 5; 13.  
 15 4; 12 4 11.  
 essenes A 3 7 5 et 8 9.  
 Esseni B 2 8; A 13 5 9; 15 10 5;  
 18 1 5.  
 Essenorum porta B 5 4.  
 Esther A 11 6 2—12.  
 Etame urbs A 8 10 1.  
 Ethaeus A 7 10 1.  
 Etham locus A 8 7 3.  
 Ethanus A 8 2 5.  
 Euaeus A 1 6 2.  
 Euaratus Cous B 1 26 5; A 16 10 2.  
 Eucei A 8 5 3.  
 Eucles A 14 8 5.  
 Eudaeus A 1 6 2.  
 Euhemerus C 1 23.  
 Euodus A 18 6 9.  
 Eupolemus Graecus C 1 23.  
 Eupolemus Joannis f. Judaeus A 12  
 10 6.  
 Euphrates fluv. A 1 1 3. cf. 10 6 2.  
 Europa A 1 6 1.  
 Eurycles Lacedaemonius A 16 10 1.  
 B 1 26 1 sqq.  
 Eutyclus Agrippae M. libertus A 18  
 6 5 sqq.  
 Eutyclus Caii Caesaris stabulis praefec-  
 tus A 19 4 4.  
 Eva A 1 1 2—4.  
 Evilaei A 1 6 2.  
 Evilas A 1 6 2.  
 Evilates A 1 6 4.  
 Evilmaraduchus C 1 20.  
 expiationis dies A 3 10 4.  
 Ezechias Ananiae pontif. frater B 2  
 17 8.  
 Ezechias Chobari f. B 5 1 2.  
 Ezechias latro A 14 9 2; 17 10 5.  
 B 1 10 5; 2 4 1.  
 Ezechias pontifex C 1 22.  
 21

- Ezecias rex A 9 12 3, 13 1—3; 10 1—3.
- Fabatus** Arabiae procurator B 1 293. A 17 32.
- Fabius** centurio A 14 44. B 1 74.
- Fabius Damasci** praefectus A 14 11 7 et 12 1. B 1 12 1 et 2.
- Fadus** v. Cuspius.
- Fannius** consul A 14 105.
- Fannius** praetor A 13 92.
- Faustus Sullae** f. B 1 74, 76. A 14 44.
- Felix** Judaeae procurator A 20 7 1—2, 8 5 et 7 et 9. B 2 12 8, 13 3 et 7.
- Felix** superatus a Phasaeto A 14 11 8, B 1 12 1.
- fenus** exercere Judaeis non licet A 4 825.
- festi** Judaeorum a Moyse constituta A 4 87.
- Festus** Porcius A 20 89, 91. B 2 14 1.
- filiarum** jus hereditarium A 4 75.
- Flaccus** Syriae praefectus A 18 62 sq.
- Flavius** Silva Judaeae praefectus B 7 81 sqq.
- Florus** Gessius procurator Judaeae A 18 1 6; 20 11 1. B 2 142—7. frustra apud Cestium Gallium accusatur B 2 14 3—7, 15 1, 17 4, 19 4, 20 1.
- Fontejus** Agrippa B 7 43.
- Fortunatus** libertus A 18 72.
- Fronto** Aeternius B 6 43, 92.
- Fullonis** monumentum B 5 42.
- Fulvia** A 18 35.
- fures** A 16 1 1.
- Furius** centurio A 14 44. B 1 74.
- Gaales** A 5 73.
- Gaamus** A 1 63.
- Gaba** urbs Galilaeae B 3 31; cf. A 15 85. V 24.
- Gaba** urbs Jud. A 5 28; 6 81; 8 124.
- Gabala** urbs A 9 91; 13 154.
- Gabaon** urbs A 5 1 16; 6 62; 7 1 3 et 12 1. B 2 19 1; 19 7.
- Gabara** urbs V 10, 25, 45, 47.
- Gabares** A 8 23.
- Gabatha**, **Gabathsaula** urbs Judaeae. Sauli patria A 6 46. B 5 2 1.
- Gabatha**, **Gabatho**, **Gabathona** (?) urbs Philistaeorum 5 129; 8 124, 12 5; 13 1 4.
- Gabinus** A 14 4—6. B 1 82—7.
- Gadara** metropolis Peraeae A 12 33, 74; 13 133 et 5; 14 44, 54; 15 73, 10 2; 17 11 4. B 1 42, 7 7, 85; 2 63, 18 5; 3 7 1; 4 73—4. cf. B 3 31. V 10 et 65.
- Gades** Jacobi f. A 1 19 8; 2 74.
- Gades** urbs A 1 6 1. B 2 164.
- Gadias** A 15 78.
- Gadus** A 7 132.
- Gaetuli** A 1 62.
- Galades** collis A 1 19 11.
- Galaditis** regio A 1 19 11; 4 53; 6 5 1; 9 8 1, 11 1; 13 134. B 1 43. cf. A 8 132, 15 13. B 2 33.
- Galatae**, **Galatia** v. Galli, Gallia.
- Galba** imperator A 18 69, B 4 92, 99.
- Galbaath** locus A 6 11 5.
- Galgala** oppidum A 5 1 11, 1 16 sqq. cf. 6 42, 54, 6 1 et 2, 75; 7 11 4 sq.
- Galilaea** toparchia A 13 23; 9 11 1; 17 8 1, 11 4, 20 6. B 2 63, 15 5, 20 4; 3 3 1. V 7, 41, 49.
- Galli** B 1 33 9; 2 16 4; 7 42. A 17 83.
- Gallia** B 2 164.
- Gallicanus** trib. milit. B 3 8 1.
- Gallus** v. Cestius.
- C. Gallus** consul A 14 164.
- Gallus** centurio B 4 15.
- Gallus** legionis dux B 2 18 11.
- Gamala** urbs A 13 15 3; 18 1 1, 5 1. B 1 4 8; 8 4 1 et 3; 2 20 6. V 11.
- Ganges** Phison A 1 13.
- Garesime** vicus V 71.

- Garis** urbs B 3 63.
- Garizin** mons A 4 8 44; 5 1 19; 12 1 1; 13 34. B 1 2 6. templum in eo A 11 82; 13 9 1.
- Garsis** urbs B 5 11 5.
- Gasiongabel** urbs A 8 64.
- Gatherus** Baetrianorum princeps A 1 64.
- Gaulana** urbs A 13 153. cf. B 1 4 4, 48. A 4 74.
- Gaulanitis** regio A 4 53. B 4 11. — cf. A 8 23; 13 15 4. B 2 20 6; 3 3 1, 3 5, 10 10. V 37.
- Gaza** urbs A 5 1 22, 24. 8 10; 9 13 3; 11 83; 13 22, 3 3, 5 5; 14 44, 53; 15 7 3; 17 11 4. B 1 42, 7 7; 2 63, 18 1; 6 12.
- Gazara** urbs A 5 1 22; 7 41, 12 1; 8 6 1; 13 13, 92. B 1 2 2.
- Gedcon** A 5 6.
- Gelboe** mons A 6 14 2.
- Gelmon** urbs A 7 9 8 sq.
- Geman** vicus B 2 123.
- Gemellus** A 16 83.
- Gennath** porta B 5 42.
- Gennesar** lacus B 2 20 6; 3 10 7. A 5 1 22; 13 23, 54; 18 2 1.
- Gennesar** regio B 3 10 8.
- Geon** Nilus A 1 13.
- Gerara** urbs A 1 12 1, 18 1; 8 12 2.
- Geras** Ehudis pater A 5 42.
- Geras** Semci pater A 7 94.
- Gerasa** urbs B 1 4 8; 2 18 1—5; 4 9 1.
- Gerasesenorum** montes A 13 15 5.
- Gerastratus** C 1 21.
- Geraus** A 2 74.
- Gergesaeus** A 1 62.
- Germani** B 1 33 9; 2 16 4; 7 42. A 17 83; 19 1 15.
- Germanicus** Drusi f. A 18 25, 68; 19 15.
- Gersomes** A 2 74.
- Gersus** A 2 13 1.
- Gessirorum** rex **Tholomaeus** A 7 14.
- Gessius** v. **Florus**.
- Getta** v. **Gitta**.
- Gethraamas** A 7 14.
- Gethsura** oppidum A 7 83.
- Gibalus** mons A 4 8 44; 5 1 19.
- Gigantum** vallis A 7 41.
- Gihon** fons A 7 145.
- Ginaea** vicus A 20 6 1. cf. B 2 12 3; 3 34.
- Ginnabris** vicus B 4 8 2.
- Gischala** urbs V 10. cf. B 2 20 6. 21 2; 4 2 1—2.
- Gision** A 8 38.
- Gitta** (**Getta**) urbs A 5 1 22; 6 12, 23, 9 1 et 5, 12 2; 9 8 4, 10 3, 13 3; 13 14 10.
- Githa** castellum A 14 5 10. B 1 17 2.
- Glaphyra** Herodis nurus A 16 12, 7 2, 10 7; 17 1 1—2, 13 1 et 4. B 1 24 2, 28 1—2; 2 74.
- Gobolitis** (**Gabalene**) regio A 2 1 2; 3 2 1.
- Godolias** Judaeis a Nabuchodonosoro praefectus A 10 9 1—2 et 4.
- Goliathus** A 6 9 1 sqq.
- Gomarenses** Galli A 1 6 1.
- Gomarus** Japhethae f. A 1 6 1.
- Gophna** urbs A 14 11 2. B 1 11 2; 5 2 1; 6 2 2. — **Gophnitica** toparchia B 2 20 4; 3 35; 4 9 9.
- Gorgias** ab Juda Maccabaeo victus A 12 7 4.
- Gorion** Josephi f. B 4 3 9, 6 1.
- Gorion** Nicodemi f. B 2 17 10.
- Gotarzes** Parthus A 20 34.
- Gothamus** Eliphazae f. A 2 1 2.
- Gotholia** Jorami uxor A 8 15 3; 9 7 1—3.
- Graecanicae** urbes in Palaestina A 17 11 4.
- Graeci** A 1 6 1, 44, 83. C 1 2, 4, 12; 2 11, 15, 16, 33—34, 35.
- Granicus** fluv. A 11 8 1.
- Grapte** Adiabena B 4 9 11.
- Gratus** Judaeorum dux A 17 10 3 et 6 et 9. B 2 34, 42, 52.
- Gratus** praetorianus A 19 3 1.
- Gunis** Nephthalis f. A 2 7 4.

- Gypthaeus Judaeus fortitudine praeclearus B 6 1 8, 26.
- Halicarnassensium** de Judaeis decretum A 14 10 23.
- Hannibal B 2 16 4.
- Heberus Salae f. A 1 6 4.
- Hebron v. Chebron.
- Hecataeus Abderita C 1 22 et 23, 2 4. A 1 7 2.
- Hecataeus Milesius A 1 3 9.
- hecatontomachi A 13 12 5.
- Helcias Agrippae regis amicus A 19 8 3.
- Helcias Magnus A 18 8 4.
- Helcias sacri aerarii custos A 20 8 11.
- Helena Adiabena A 20 2 1 et 3 et 5, 4 3.
- Helenae monumentum B 5 2 2, 4 2.
- Helenae regia B 5 6 1.
- Heliopolis urbs Aegypti A 2 7 6. C 2 2. — praefectura Heliopolitana A 12 9 7; 13 31—2. B 1 1 1. sacerdotes Heliopolitani A 2 6 1.
- Heliopolis urbs Syriae A 14 3 2.
- Hellanicus historicus C 1 3. A 1 3 9.
- Hellespontus A 11 8 2; 12 1 1.
- Helo Chananaeus A 1 18 14.
- Heniochi B 2 16 4.
- Heraclion A 13 3 4.
- Heraclion urbs B 4 11 5.
- Hercules A 1 15. Herculis templum Tyri A 8 5 3. C 1 18.
- Herculis columnae B 2 16 4.
- Herennius Capito A 18 6 3, 6 4.
- Hermachus v. Danaus.
- Hermippus C 1 22.
- Hermogenes C 1 23.
- Herodes Antipatri Idumaei f. A 14 7 4—17, 8 1. B 1 8 9—33 8.
- Herodes Aristobuli ex Berenice f. B 1 28 1; 2 11 5 et 6. A 18 5 4; 19 5 1, 8 3; 20 1 3, 5 2.
- Herodes Aristobuli ex Salome f. A 18 5 4.
- Herodes Gamali f. V 9.
- Herodes Herodis M. ex Cleopatra f. A 17 1 3. B 1 28 4.
- Herodes Herodis M. ex Mariamne f. B 1 28 4, 29 2, 30 7. A 17 1 3, 3 2, 4 3; 18 5 1 et 4.
- Herodes Miari f. Tiberiensis V 9.
- Herodes Phasaeli f. ex Salampsione Herodis M. filia A 18 5 4.
- Herodes v. Antipas.
- Herodias Herodis M. neptis A 18 5 1 et 4, 6 2, 7 1 sq. B 1 28 1; 2 9 6.
- Herodias monumentum B 5 12 2.
- Herodium castellum Arabiae B 1 21 10.
- Herodium (Herodia) castellum Judaeae A 14 13 9; 15 9 4. B 1 13 8, 21 10; 3 3 5; 7 6 1.
- Herodotus Halicarnassensis C 1 3, 12, 14, 22; 2 13. A 8 6 2, 10 2—3 sq.; 10 1 4.
- Heroum urbs A 2 7 5.
- Hesiodus C 1 3. A 1 3 9.
- Hestiaeus historicus A 1 3 9, 4 3.
- Hierasa mater Oziae regis A 9 11 2.
- Hieremias propheta A 10 5 1, 6 2, 7 2 et 4—6, 9 1 et 6.
- Hieremmon A 7 2 1.
- Hierichus urbs A 5 1 5—10; 9 12 2; 14 5 4; 15 4 2. B 1 8 5; 2 20 4; 3 3 5; 4 8 2—3, 9 1.
- Hiero-boamus I A 8 7 7—9, 11 2 et 4.
- Hiero-boamus II A 9 8 7, 10 1 et 3.
- Hieronimus Aegyptius C 1 3 6 et 9, 23.
- Hierosolyma metropolis Palaestinae A 1 10 2; 4 8 5; 5 1 17; 7 3 1—2; 8 6 1; 10 8 1; 11 2 1; 12 1; 13 6 6; 14 4 2, 5 4, 16 1; 19 7 2; 20 9 7. B 1 7 2, 8 5, 18 1; 2 11 6; 5 4 1—6; 6 10; 7 1 1. C 1 14, 22, 35.
- hin mensura A 3 8 3, 9 4; 8 3 8.
- Jaddus regio B 3 3 1.
- Hippicos turris B 5 4 3; 7 1 1.

- Hippos urbs V 65. A 14 4 4; 15 7 3; 17 11 4. B 2 6 3, 18 1 et 5.
- Hiramus A 7 3 2; 8 2 7, 5 3. cf. C 1 17; 2 2.
- Hiramus Cyri temporibus C 1 21.
- Hispani B 2 16 4. cf. C 2 4.
- Holophantes A 4 7 5.
- holocaustum A 3 9 1.
- Homerus C 1 2; 2 15 et 36.
- Homonaea locus V 5 4.
- Horatia tribus A 14 10 13, 10 19.
- A. Hortensius consul A 14 1 1.
- Hothnielus A 5 3 2—3.
- Hycos A 1 14.
- hyosecyamus planta A 3 7 6.
- Hypsicrates A 14 8 3.
- Hyrcania (Hyrcanium) castellum A 13 16 3; 14 5 4. B 1 8 2 et 5, 19 1.
- Hyrcania regio B 7 7 4.
- Hyrcanus Maccabaeus A 13 8—10.
- Hyrcanus Alexandri Jannaei f. A 13 16 1 et 2. ejus indoles ibid. et 14 1—4, 8—13; 15 2—6. B 1 6—8 et 10—11 et 13 et 22.
- Hyrcanus Herodis Agrippae M. fratris f. A 20 5 2. B 2 11 6.
- Hyrcanus Flav. Josephi f. V 1, 76.
- Hyrcanus Josephi f. A 12 4 6—7, 9, 11.
- Jabata urbs A 10 3 2.
- Jabesus A 9 11 1.
- Jabinus A 5 5.
- Jabisus urbs A 6 14 8; 5 2 11.
- Jacimus A 17 2 3.
- Jacimus v. Alcimus.
- Jachinus A 2 7 4.
- Jacobus Jesu Christi frater A 20 9 1.
- Jacobus Josephi satelles V 18.
- Jacobus Isaci fil. ex Rebecca A 1 18—21; 2 1—3 et 6—8.
- Jacobus Judae f. A 20 5 2.
- Jacobus Sosae f. B 4 4 2, 9 6; 5 6 1; 6 8 2; cf. 6 1 8, 2 6.
- Jaddus A 11 7 2, 8 7.
- Jadon vates A 8 8 5, 9 1.
- Jaires Galadenus A 5 7 6.
- Jale Sisarem interficit A 5 5 4.
- Jalelus A 2 7 4.
- Jalus Moysis nepos A 7 14 10.
- Jamblichus Libani dynasta A 14 8 1. B 1 9 3.
- Jaminus A 2 7 4.
- Jamnia urbs A 5 1 22; 9 10 3; 12 7 4; 13 6 6; 14 4 4; 17 8 1; 18 2 2. B 1 2 2, 7 7, 8 4; 2 9 1; 4 3 2, 8 1.
- Jamuth vicus B 2 20 6.
- Jamuelus A 2 7 4.
- Janias rex Aegypti C 1 14.
- Jannaeus v. Alexander.
- Jannaeus Taricheata V 26.
- Jaodus Symeonis f. A 2 7 4.
- Japha oppidum B 2 20 6; 3 7 31. V 37, 52.
- Japhethas A 1 4 1 et 5 1.
- Japhra A 1 15.
- Japygium promontorium B 7 2 1.
- Jar mensis A 7 3 1.
- Jarda vicus B 3 3 5.
- Jardes silva B 7 6 5.
- Jaredes Anochi f. A 1 2 2.
- Jaredes Malaeli f. A 1 3 4.
- Jason Eleazari f. A 12 10 6.
- Jason v. Jesus Simonis f.
- Jasubus A 2 7 4.
- Jaus A 1 1 2.
- Jazares A 1 15.
- Jazielus A 9 1 2.
- Jazorus urbs A 12 8 1.
- Iberi Thobeli A 1 6 1; 18 4 4.
- Ide liberta A 18 3 4.
- Idumaea, Idumaei A 2 1 1; 4 4 4; 7 5 4; 9 3 1, 9 1; 15 7 9; 13 9 1; 16 9 3, 11 4. B 2 6 3, 20 4; 3 3 5; 4 4—9; 5 6 1; 6 8 2; 7 8 1.
- Idumas A 1 12 4.
- Jebar A 7 3 3.
- Jebosthus A 7 1 3—4, 2 1.
- Jebusaei A 7 3 1.
- Jebusaeus Chanaani f. A 1 5 2.
- Jechonias v. Joachimus.

- Jedis Amosi uxor A 10 41.  
 Jeglomus Esavi f. A 2 12.  
 Jehus Israelitarum rex A 8 137; 9  
 61—6. 81.  
 Jehus vates A 8 123, 137.  
 Jeldaphas Nachorae f. A 1 65.  
 Jenae Davidis f. A 7 33.  
 Jephthes A 5 78 et 10—11.  
 Jerasa A 9 112.  
 Jeremias v. Hieremias.  
 Jeremias Galilaeorum dux V 72.  
 Jericho v. Hierichus.  
 Jeroboamus v. Hieroaboamus.  
 Jes Benjaminis f. A 2 74.  
 Jeselus Nephthalis f. A 2 74.  
 Jesraela urbs A 8 136; 9 64.  
 Jessaemus Achemaei f. A 7 12 4.  
 Jessaenus Davidis pater A 5 94; 6  
 81.  
 Jesus Anani f. B 6 53.  
 Jesus Christus A 18 33; 20 91.  
 Jesus Damnaei f. A 20 91 et 4.  
 Jesus Gamalae f. B 4 39. cf. V 38.  
 Jesus Gamalielis f. A 20 94 et 7.  
 Jesus Gamalita V 37.  
 Jesus Josedecei f. A 11 3 10, 4 2,  
 4 7.  
 Jesus Judae f. A 11 71.  
 Jesus V 22. B 3 97, 10 1 et 5.  
 Jesus Naveni f. A 3 23, 14 4; 4 7  
 3, 8 46; 5 11—20 (cf. B 4 83).  
 Jesus Phabetis f. A 15 93.  
 Jesus pontifex B 4 3.  
 Jesus pontifex B 6 12.  
 Jesus Sapphia f. B 2 20 4.  
 Jesus s. Jason Simonis f. A 12 51.  
 cf. V 4.  
 Jesus Thebuti f. B 6 83.  
 Jesus Tibertiensis V 12, 27, 53. B  
 2 21 3.  
 Jetharsas A 7 101.  
 Jeturus A 1 12 4.  
 Jezabela A 8 13 1 et 4—8; 9 64.  
 Jezanias A 10 93.  
 Jezechielus propheta A 10 51, 63,  
 7 2.  
 Ilinu urbs A 16 2 2.
- Illus A 7 12 4.  
 Illyrii B 2 16 4.  
 Indates Parthorum dux A 13 84.  
 India A 1 6 3. oceanus Indicus 1  
 6 4; cf. 10 11 1.  
 Joabus, Davidis ex sorore nepos,  
 Jebosthi exercitum vincit A 7  
 1—14; 8 1 4.  
 Joachazus rex Judaeorum A 10 52.  
 Joachebeda Moysis mater A 2 9  
 4—5.  
 Joachimus (Jechonias) A 10 6 3,  
 7 1 11 2.  
 Joachus A 10 1 2.  
 Joacimus Jesu f. A 11 5 1.  
 Joacimus Josiae f. A 10 5 2, 61—3.  
 Joadas A 7 5 4.  
 Joadus (Jodaus) A 9 7 1—4, 8  
 2—3.  
 Joaedsrus Nomici f. B 2 21 7.  
 Joannes Ananiae f. B 2 20 4.  
 Joannes Baptista A 18 5 2.  
 Joannes Caesariensis B 2 14 5 sq.  
 Joannes Careae f. A 10 9 2 et 5—6.  
 Joannes Damae f. B 4 3 5.  
 Joannes Eliasibi f. A 10 5 4.  
 Joannes Essaeus B 2 20 4; 3 2 1.  
 Joannes Gaddes A 12 6 1; 13 1 2.  
 Joannes Gischalems B 2 20 et 21;  
 4 2—3, 7 et 9; 5 12—3 et 5, 3 1,  
 6 1 et 4, 11 4; 6 13, 2 1—3, 6  
 1—2, 8 4, 9 4; 7 8 1. V 10, 13,  
 16, 25, 38—66.  
 Joannes Hyrcanus v. Hyrcanus.  
 Joannes Judae f. A 11 7 1.  
 Joannes Judaeorum dux A 8 15 2.  
 Joannes Sosae f. B 4 4 2; 5 6 5,  
 8 2.  
 Joannis monumentum B 5 6 1.  
 Joasus Gedeonis f. A 5 6 2.  
 Joasus Joazi f. A 9 8 6 et 7, 9 3.  
 Joasus Ochoziae f. A 9 7 1 et 2 et 5,  
 8 2—4.  
 Joathames A 5 7 1 sqq.  
 Joathes A 10 4 1.  
 Joazarus A 17 6 4, 13 1; 18 1 1;  
 cf. 2 1.

- Joazus A 9 8 1 et 8 5.  
 Jobabus A 1 6 4.  
 Jobelus A 1 2 2.  
 Jobelus annus Jubilaeus A 3 12 13.  
 Jochabes A 5 11 4.  
 Jodamus A 7 2 2.  
 Joelus A 6 3 2.  
 Jomnes A 2 7 4.  
 Jonadabus A 9 6 6.  
 Jonas vates A 10 2.  
 Jonathas Absalemi f. A 13 6 3.  
 Jonathas Abiathari f. A 7 9 2.  
 Jonathas Anani f. A 18 4 3.  
 Jonathas Apphus A 12 6 1, 8 2; 13  
 1 1—6, 2 1 et 3, 4 2—4 et 9, 5  
 3—10, 6 2 et 5, cf. B 1 2 1.  
 Jonathas Oniae f. A 14 10 10.  
 Jonathas Pharisaeus V 39—64.  
 Jonathas pontifex A 20 8 5.  
 Jonathas Pudentem vincit B 6 2 10.  
 Jonathas Samae f. A 7 8 3, 12 2.  
 Jonathas Sauli f. A 6 6 2, 7 4, 11  
 2 et 8, 14 1.  
 Jonathas sicarius B 7 11 1—3. cf.  
 V 76.  
 Jonathas Sisennae f. V 38.  
 Ionia regio A 1 6 1; 16 2 3 sqq.  
 Ionia urbs A 9 10 1; 11  
 41; 13 4 4, 5 10, 6 3, 8 3, 9 2;  
 14 4 4, 10 6, 15 1; 17 11 4, 13 5.  
 B 1 2 2, 4 7, 7 3 et 7, 15 4; 2  
 6 3, 8 1, 18 10; 3 9 2 et 2.  
 Joramus Achabi f. A 9 3 et 6, 3  
 1 et 2, 4, 6 3.  
 Joramus Azariae f. A 10 8 6.  
 Joramus Josaphati f. A 8 15 3; 9  
 5 1—3.  
 Jordanes fluv. A 1 10 1; 5 1—2,  
 3 1; 8 8 4; 13 13 et 5. B 1 21  
 3; 3 3 1, 10 7; 4 1 1.  
 Josabetha A 9 7 1.  
 Josadocus A 10 8 6.  
 Josaphatus Achili f. A 7 5 4.  
 Josaphatus Asani f. A 8 12 6, 15  
 1 et 3—5; 9 11—4, 3 1 et 2.  
 Josaphatus Antipatri f. A 14 7 4, 13  
 9, B 1 13 8. in castello Masada  
 ab Antigono oppugnatur A 14  
 14 6. B 1 15 1. a fratre in Idu-  
 maeam mittitur A 15 4. B 16 1.  
 ab Herode ad Antonium profi-  
 ciscente in Judaea cum Machaera  
 relinquitur; contra fratris jussum  
 proelium cum Antigono commit-  
 tens vincitur et cadit A 15 7, 15  
 10. B 17 1 sq.  
 Josephus Cabi A 20 8 11, 9 1.  
 Josephus Caiaphas A 18 2 2, 4 3.  
 Josephus Cami f. A 20 13, 5 2.  
 Josephus Dalaei f. B 6 5 1.  
 Josephus Ellemi f. in unum diem  
 pontifex creatur A 17 6 4.  
 Josephus Flavii Josephi avus V 1.  
 Josephus Flavius A 1 (1); 3 5 6.  
 8 10; 4 8 4; 8 2 8; 10 10 6;  
 16 7 1; 20 8 3, 11 2. B 2 20  
 4—6, 21 6; 3 4 1, 6 3, 7 2—35,  
 8 1 et 8, 9; 4 10 7; 5 9 3, 13 8;  
 6 2, 7 2 3, 11 3. C 1 1 et 9.  
 Josephus Gamaleus dux B 4 1 4.  
 cadit 19. cf. V 37.  
 Josephus Gorionis f. B 2 20 3.  
 Josephus Herodis M. avunculus A  
 15 1 5 et 9. B 1 22 4.  
 Josephus Herodis M. quaestor A  
 11 6 5.  
 Josephus Jacobi f. A 2 2—8. C 1  
 32.  
 Josephus Josephi f. A 17 2 3, 10  
 9. B 1 28 4; 2 5 2.  
 Josephus Mennaei f., ab Hyrcano ad  
 M. Antonium mittitur legatus A  
 14 12 3.  
 Josephus pontifex B 6 2 2.  
 Josephus Simonis f. B 2 20 4.  
 Josephus Tobiae f. A 12 4.  
 Josephus Zachariae f. A 12 8 2, 8 6.  
 Josias Amosi f. A 10 4 et 5.  
 Josua v. Jesus Naveni f.  
 Josua Siae f. A 18 13 1.  
 Josubacus A 1 15.  
 Jotapata urbs B 2 20 6; 3 6 1, 7 4  
 et 7.  
 Jotape Antiochi f. A 18 4 5.

- Jotape f. Aristobuli f. A 18 45.  
 Jotape Sampsigerami A 18 54.  
 Jothamus Bocciae f. A 18 13.  
 Jothamus Jueli f. A 10 86.  
 Jothamus Oziae f. A 9 104.  
 Jothorus Madianita A 5 23.  
 Jovanus Japhethae f. A 1 61.  
 Jozarus Josephi collega V 7.  
 Jozarus Josepho insidiatur V 39 sqq.  
 Jozarus pontifex A 17 64.  
 Ipa (?) urbs A 8 101.  
 Iraes Juctae f. A 1 64.  
 Irenaeus Herodis Antipae procura-  
 tor A 17 94. B 2 23.  
 Isaacus Abrami f. A 1 12 2, 13,  
 16, 18 1 et 2, 18 4, 22.  
 Isamachus A 3 61.  
 Isana urbs A 8 113.  
 Isanae vicus A 14 15 12.  
 Isara urbs A 8 15 4.  
 Isidis sacra A 18 34. cf. C 1 32.  
 Ismaelus Abrami f. A 1 10 4, 12  
 3—4.  
 Ismaelus ex stirpe regia A 10 9 2  
 et 4.  
 Ismaelus Phabi f. A 18 2 2; 20 8  
 8 et 11. B 6 2 2.  
 Israela v. Jesraela.  
 Israelus v. Jacobus.  
 Issacharis Jacobi f. A 1 19 8; 2 7  
 4. Issacharis tribus 5 1 22.  
 Issares Nephthalis f. A 2 7 4.  
 Ister fluv. B 2 16 4; 7 43.  
 Istobus A 7 61.  
 Isuis Aseri f. A 2 7 4.  
 Isus Aseri f. A 2 7 4.  
 Isus Jorami f. A 10 86.  
 Itabyrium mons B 4 1 8; 2 20 6.  
 V 37 cf. A 5 1 22; 13 15 4.  
 Ithamarus Aaronis f. A 13 8 1; 8  
 13; cf. 8 14 7.  
 Ithobalus Tyrriorum et Sidoniorum  
 rex A 8 13 1, 132; cf. 9 6 6.  
 C 1 18, 21.  
 Ituraea regio A 13 11 3.  
 Jubalus Lamechi f. A 1 2 2.  
 Jubas rex Libyae A 17 13 4. B 2 7 4.

- Jubilaeus annus v. Jobelus.  
 Juctas Heberi f. A 1 6 4.  
 Jucundus Herodis satelles A 16 10 3.  
 Judadaei gens Aethiopia A 1 6 2.  
 Judadas Regmi f. Judadaeorum  
 princeps A 1 6 2.  
 Judaea B 3 3 1 sqq. A 5 1.  
 Judaei Hebraei A 1 6 4. Israelitae  
 20 2; 11 5 7.  
 Judas Aminadabi f. A 11 4 2.  
 Judas Ari f. B 6 1 8; 7 6 5.  
 Judas Chapsaei f. A 13 5 7.  
 Judas Chelciae f. B 5 1 2.  
 Judas Essaeus A 13 11 2. B 1 3 5.  
 Judas Ezechiae latronis f. B 2 4 1.  
 A 17 10 5.  
 Judas Gaulanita A 18 1 1 et 6. B 8  
 1 et 6.  
 Judas Jacobi f. A 1 19 8; 2 3 3,  
 6 5 et 8, 7 4. — Judae tribus 5  
 1 22; 7 1 2. tribunalium numerus  
 sub regno Davidis 7 13 1.  
 Judas Jonathae f. B 2 21 7.  
 Judas Josephi collega V 7.  
 Judas Judae f. B 5 13 2.  
 Judas Maccabaeus A 12 6—11. cf.  
 B 1 1 4 sqq.  
 Judas Mertonis f. B 6 1 8, 2 5.  
 Judas pontifex A 11 7 1.  
 Judas Sariphaei f. A 17 6 2—4. B  
 1 33 3—4.  
 Judices apud Judaeos A 11 4 8; cf.  
 4 8 14. apud Tyrios C 1 21.  
 Juelius Sudeae f. A 10 86.  
 Julia (Livia) Caesaris Augusti uxor  
 A 16 5 1; 17 1 1, 6 1, 8 1; 18  
 2 2. B 1 28 6, 32 7, 33 8; 2 9 1.  
 Julia Caligulae soror A 19 4 3.  
 Julianus Bithynus B 6 1 8.  
 Julius urbs A 18 2 1. B 2 9 1; 3  
 10 7. V 71.  
 Julius (Livia) urbs A 18 2 1; 20  
 8 4. B 2 9 1; 4 7 6.  
 Julius leg. Romanae dux A 15 3 7.  
 Juno Argiva B 1 21 7.  
 Juppiter Casius B 4 11 5. Enyalius  
 A 1 4 3. Hellenius A 12 5 5.

- Olympius A 19 1 1. B 1 21 7.  
 Victor et Capitolinus A 19 4 3.  
 B 7 5 6.  
 Justus Josephi f. V 1, 76.  
 Justus Pisti f. V 9, 17, 37, 65, 70,  
 74, 75.  
 Iycaci A 8 5 3.  
 Izarae fons A 15 6.  
 Izari (?) urbs A 8 13 6.  
 Izates A 20 2—4. B 6 6 4.  
 Labanus A 1 6 2, 16 2, 19 7 et 9.  
 Labatha urbs A 7 5 5.  
 Labimus Mestrami f. A 1 6 2.  
 Labina regio A 9 5 1.  
 Laborosoarchodus rex Babyloniae  
 C 1 20.  
 Labosordachus rex Babyloniae A 10  
 11 2.  
 Lacedaemonii Judaeorum cognati A  
 12 4 10 sq.; 13 5 8. B 2 16 4.  
 C 2 10, 31, 36, 37.  
 Lachis urbs A 8 10 1.  
 Lachisa urbs A 9 9 3.  
 Lamechus Mathusalae f. A 1 2 2, 3 4.  
 Laodice Galadenorum regina A 13  
 13 4.  
 Laodicea urbs B 1 21 11.  
 Laodicenses A 14 10 20.  
 Larcus Lepidus B 6 4 3.  
 Lasthenes Cretensis A 13 4 3, 4 9.  
 Latopolis urbs A 2 15 1.  
 Latusimus Dadanis f. A 1 15.  
 Lebana urbs A 10 5 2.  
 Lemba urbs A 13 15 4.  
 Lemonia tribus A 14 10 10.  
 L. Lentulus consul A 14 10 13 et 16.  
 Leontopolis urbs A 13 3 1.  
 Lepidus a Caligula occisus A 19 1  
 3 et 8.  
 Lesbos insula A 16 2 2.  
 Leuce castellum A 7 8 5.  
 Levias B 4 3 4.  
 Levi Jacobi f. A 1 19 8, 21 1; 2 7 4.  
 Levitae A 4 4 3; cf. 3 11 1, 12 4;  
 4 8 8 et 14 et 22; 5 1 24; 7 14  
 7, cf. 12 2; 8 10 1; 20 9 6.  
 lex Judaica A 12 2. B 7 5 7. cf. Mo-  
 saicae leges.  
 Lia Libani f. A 1 19 7 et 8.  
 Libanus mons A 3 14 1; 5 1 22, 3  
 1; 8 2 3, 6 3; 13 16 5; 19 5 1.  
 B 1 17 3; 3 3 5. V 11.  
 Liberalis centurio B 6 4 7.  
 Liberius Maximus Judaeae procura-  
 tor B 7 6 6.  
 Libya A 1 6 2, 15. Libya Pentapo-  
 litana B 7 11 1.  
 Libyes Phuti A 1 6 2.  
 Litternius Fronto B 6 4 3, 9 2.  
 Livia v. Julia.  
 Livias urbs A 14 1 4.  
 T. Livius A 14 4 3.  
 Lollius Damascum capit A 14 2 3.  
 B 1 6 2.  
 Longinus trib. mil. B 2 19 7.  
 Longinus eques Rom. B 5 7 3; 6  
 3 2.  
 Lotus Aranae f. A 1 7—11.  
 Lucius miles Roman. B 6 3 2.  
 Luellus A 13 16 4.  
 Ludas Lydorum auctor A 1 6 4.  
 Ludi v. Lydi.  
 ludi quinquennales in honorem Octa-  
 viani A 15 8 1. B 1 21 8. Palatini  
 A 19 1 11.  
 Ludimus Mestrami f. A 1 6 2.  
 Lugdunum urbs A 18 7 2. B 2 9 6.  
 luminum festum A 12 7 7.  
 Luomes Dadanis f. A 1 15.  
 Lupus Alexandriae praef. B 7 5 2,  
 8 4.  
 Lupus Julius trib. militum A 19 2  
 4 et 4 5.  
 Lychnuchus sacer A 3 6 7.  
 Lycii B 1 21 11; cf. 2 16 4.  
 Lycnrgus C 2 15, 31.  
 Lydda urbs B 1 11 2 et 15 6; 2 12  
 6; 3 3 5; 4 8 1. A 14 10 6, 11  
 2, 15 3; 20 6 2.  
 Lydi A 1 6 4; 12 4 3.  
 Lydia A 11 8 1.  
 Lysanias A 14 13 3; 15 4 1, 10 1.  
 B 1 13 1, 20 4.

- Lysias A 12 72—5, 93—4 et 7, 10  
1; cf. 20 11.  
Lysias castellum A 14 32.  
Lysimachus Apollodoti frater A 13  
13 3.  
Lysimachus ab Herode M. interfectus  
A 15 78.  
Lysimachus historicus C 1 34, 35;  
2 2, 14.  
Lysimachus Pausaniae f. A 14 10 10,  
12 3.  
Lysimachus Thraciam obtinet A 12  
1 1.  
Lyssa urbs A 14 14.
- Ma**  
Maathas Baalis sacerdos A 9 74.  
Mabortha v. Neapolis.  
Maccabaei Judaeorum principes A  
12 6.  
Maccabaei septem fratres M 8.  
Maceda locus Palaest. A 5 1 17.  
Macedones A 11 8. B 2 16 4.  
Macedones Epiphani Commageni B  
5 11 3.  
Macedonia A 12 11.  
Machaeras Romanorum dux A 14 15  
7. B 1 16 6.  
Machaerus castellum A 14 5 4; 18  
5 1. B 1 8 1 et 5; 2 18 6; 3 3 3;  
7 6 1—3.  
Machama Davidis uxor A 7 14.  
Machana Roboami uxor A 8 10 1.  
Machas Nachorae f. A 1 6 5.  
Machirus Galadita princeps A 7 9 8,  
cf. 5 5.  
Machma urbs A 6 6 1; 13 16.  
Machon urbs A 7 5 3.  
Macro praetorio praefectus A 18 6 6,  
6 7.  
Macrones pop. Ponti C 1 22.  
Madaei Medi dicuntur A 1 6 1.  
Madanes Abrami f. A 1 15.  
Mades Medorum auctor A 1 6 1.  
Madiana urbs A 2 11 1.  
Madianes Abrami f. A 1 15.  
Madianitae A 4 6, 7 1; 5 6.  
Maecia tribus A 14 10 10.
- Maeotis palus B 7 74.  
Magedo (Mageddo, Megiddo) urbs A  
8 6 1; 9 6 3.  
Magnus Campus v. Campus.  
Magogae Scythae A 1 6 1.  
Magoges Japhethae f. A 1 6 1.  
Malachias B 6 1 8.  
Malaclius Cainae f. A 1 3 4.  
Malatha castellum A 18 6 2.  
Malchus A 13 5 1.  
Malchus (Malichus) A 14 14 1; 15 6 2.  
B 1 14 1.  
Malchus B 3 4 2.  
Malchus cf. Cleodemus.  
Maliathe (s. Maniathe) urbs A 5 7  
10.  
Malichus A 14 5 2, 11 2 et 5; B 1  
8 3, 11 2—3 et 7.  
Malla urbs A 12 8 3.  
Mallon Elimelech f. A 5 9 1.  
Malthace Herodis M. uxor A 17 10 1.  
B 1 28 4.  
Mambre illex Abrami A 1 11 2.  
Mambres Abrami commilito A 1 10 1.  
manachase A 3 7 2.  
Manaemus Essenus A 15 10 6.  
Manaemus Israelitarum rex A 9 11 1.  
Manaemus Judae Galilaei f. B 2 17 8  
et 9, V 5.  
Manalis regia A 7 1 3.  
Manasses Ezeeciae f. A 10 3 1—2.  
Manasses Jaddi frater A 11 7 2, 8 1  
et 4.  
Manasses Josephi f. A 2 6 1, 8 1;  
3 12 4. Manassae tribus 4 7 3; 5  
1 22.  
Manasses Peraeae praefectus B 2  
20 4.  
Manasses pontifex A 12 4 1.  
Mandra locus Palaest. A 10 9 5.  
Manetho C 1 14, 26—33; 2 2. A 1  
3 9.  
Maniathe v. Maliathe.  
L. Manlius A 13 9 2.  
manna A 3 1 6.  
Mannaeus Lazari f. B 5 13 7.  
Manoches Samsonis pater A 5 8 2.

- Maon regio A 6 13 2.  
Mar locus Arabiae A 3 11.  
Maraeothus A 8 13.  
Mararius A 2 7 4.  
C. Marcellus consul A 14 10 13.  
Marcellus procurator Judaeae A 18  
4 2.  
Marcus Alexandri Lysimachi f. A 19  
5 1.  
Mardocheus Judaeorum dux A 11 3  
10, 4 8.  
Mardocheus patruus Estheris A  
11 6.  
Maresa v. Marissa.  
Maria B 6 3 4.  
Mariamne Agrippae M. f. A 18 5 4;  
19 9 1; 20 7 1—3. B 2 11 6.  
Mariamne Alexandri f. A 14 12 1,  
15 14; 15 2 5 sq., 3 5 et 9, 7 1 et  
4. B 1 11 5, 17 8.  
Mariamne Archelai ethnarchae uxor  
A 17 13 4, B 2 7 4.  
Mariamne Aristobuli f. B 1 28 1.  
Mariamne Josephi f. A 18 5 4.  
Mariamne Moysis soror A 3 2 4; 4  
4 6; cf. 2 9 4.  
Mariamne Simonis f. A 15 9 3; 17  
13 et 42. B 1 28 4, 30 7.  
Mariamne turris B 2 17 8; 5 4 3;  
7 1 1.  
Marion Tyriorum tyrannus A 14 12 1.  
B 1 12 2.  
Marista urbs A 8 12 1; 13 9 1; 14  
4 4, 5 3, 13 9. B 1 13 9; cf. A 8  
10 1; 12 8 6; 14 1 4. B 1 7 7.  
Narmaridae B 2 16 4.  
Marsuane mensis A 1 3 3.  
Marsus Syriae praefectus A 19 6 4,  
7 1, 8 1.  
Marsyas Agrippae M. libertus A 18 6 3.  
Maruelus A 1 2 2.  
Marullus A 18 6 10.  
Masada castellum B 7 8 3 sq., cf.  
13 7, 12 1. B 4 7 2; 9 3; 7 8 1,  
8 5, 9 1.  
Masmas Ismaeli f. A 1 12 4.  
masnaemphthes A 3 7 3.
- Maspha urbs A 8 12 4.  
Masphate urbs A 5 7 9; 6 2 1, 4 3;  
10 9 2 sqq.  
massabazanes A 3 7 1.  
Massagetae A 11 2 1.  
Massamas Ismaeli f. A 1 12 4.  
Masses Ismaeli f. A 1 12 4.  
Mastheron angustiae in Judaea A 6  
13 4.  
Matgenus Tyriorum rex C 1 18.  
Mathusalas Anochi f. A 1 3 4.  
Mathusalas Marueli f. A 1 2 2.  
Mattathias Absalomi f. A 13 5 7.  
Mattathias Joannis f. A 12 7 1—3.  
cf. B 1 1 3.  
Matthias Anani f. A 19 6 4, 8 2.  
Matthias Josephi abavus V 1.  
Matthias Josephi atavus V 1.  
Matthias Josephi pater V 1, 2, 40.  
B 5 13 1.  
Matthias Margalothi f. A 17 6 2 et  
4. B 1 33 3—4.  
Matthias a Simone occisus Giorae  
B 4 9 11; 5 13 1; 6 2 2.  
Matthias Theophili f. A 17 4 2, 6 4.  
Matthias Theophili f. A 20 9 7.  
Mauri B 2 16 4.  
Maxilla locus A 5 8 9.  
Mazaca urbs A 1 6 1.  
Medaba urbs A 13 1 2, 9 1, 15 4; 14  
1 4. B 1 2 6.  
Medi s. Medaei A 1 6 1; 10 11 4.  
Media B 7 7 4. A 9 12 13.  
meir A 3 7 4.  
Megassarus B 5 11 5.  
Megasthenes A 10 11 1. C 1 20.  
Meirus sacerdos B 6 5 1.  
Melamboreas B 3 9 3.  
Melas Archelai legatus A 16 10 6.  
Melcha Aranis filia A 1 6 5.  
Melchisedecus A 1 10 2. B 6 10.  
Melchisus Sauli f. A 6 6 6, 14 1.  
Melitene regio B 7 1 3.  
Melus insula A 17 12. B 2 7.  
Memmius Regulus A 19 1 1.  
Memnon Halicarn. A 14 10 23.  
Memnonis monumentum B 2 10 2.



- Memphibostus A 7 5 5, cf. 9 3, 11 3, 12 1.  
 Memphis urbs A 12 4 3, 5 3. B 4 9 7; 7 10 3. C 1 14.  
 Menander Ephesus C 1 18. A 8 5 3, 13 2; 9 14 2.  
 Mende urbs 10 5 1.  
 Mendesium nomos B 4 11 5.  
 Menedemus philosophus A 12 2 12.  
 Menenia tribus A 14 10 10.  
 Menelaus v. Onias.  
 Menophilus A 14 10 25.  
 mensa sacra A 3 6 6.  
 Mephrathosis rex Aegypti C 1 15.  
 Mephres rex Aegypti C 1 15.  
 Merbalus Tyriorum rex C 1 21.  
 Meroba Sauli filia A 6 6 6.  
 Meroe metropolis Aethiopiae A 2 10 2.  
 Meroth vicus Galil. B 2 206; 3 31. V 37.  
 Mesanaei A 1 6 4.  
 Mesas Arami f. A 1 6 4.  
 Mesopotamia regio A 1 7 1; 7 6 1; 13 5 10; 18 9 1 sqq.  
 Messala A 14 14 4. E 1 14 4.  
 Messalina A 20 8 1.  
 Messenes Amenophis f. C 1 32.  
 Mestraei et Mestre A 1 6 2.  
 Mestramus Chamae f. A 1 6 2.  
 Q. Metellus Creticus A 14 1 2, 2 5. B 1 6 2.  
 Metilius B 2 17 10.  
 Mia vicus A 20 1 1.  
 Micha A 7 5 5.  
 Michaeas vates A 8 14 5.  
 Michala Sauli filia A 6 10 2, 10 3, 11 4, 13 8; 7 1 4, 4 3.  
 Milesii A 14 10 21.  
 Milesius Damasco praefectus A 13 15 1.  
 Minaeus rex Aegypti A 8 6 2.  
 Minos C 2 16.  
 Minucianus Annianus A 19 1 3 sqq., 4 3.  
 M. Minucianus A 19 4 3.  
 Minyas locus A 1 3 6.

- Misaelus A 10 10 1, 5. M 16.  
 Misan Moabita A 9 3 1.  
 Misenum A 19 1 1.  
 Mithradates Artabani gener A 18 9 6 sqq.  
 Mithradates Parthus A 14 6 4. B 1 8 7.  
 Mithradates rex Ponti A 14 3 4.  
 Mithradates Sinaces A 13 14 3.  
 Mithridates Pergameus A 14 8 1 sq. B 1 9 3 sq.  
 Mitylene urbs A 16 2 2.  
 Muaseas historicus A 1 3 6. C 1 23.  
 Moabitae A 1 11 5; 5 4; 7 5 1; 9 1 2 sqq., 3 1 sqq.  
 Moabus A 1 11 5.  
 Moabitis A 4 5 1; 5 9 1. B 4 8 2.  
 Mochus historicus A 1 3 9.  
 Modiim (Modein, Modim) vicus A 12 6 1, 11 2; 13 6 5. B 1 1 3.  
 Modius (Aequicolus) Agrippae jun. procurator V 11, 24, 36.  
 Moesia B 4 10 6, 11 3; 7 4 3.  
 Molo v. Apollonius.  
 Momphis Benjaminis f. A 2 7 4.  
 Monobazi regia B 5 6 1.  
 Monobazus Bazaes A 20 2 1—2.  
 Monobazus Monobazi regis f. A 20 2 1—2, 4 1—3.  
 Monobazus Monobazi regis propinquus B 2 19 2.  
 Mopsuestia urbs A 13 13 4.  
 Morius mons A 1 13 1.  
 Mosaicae leges A 3 9 sqq.; 4 8 sqq. cf. C 2 17—31.  
 Mosocheni Cappadoes A 1 6 1.  
 Mosoches Cappadocum princeps A 1 6 1.  
 Mosollamus sagittarius celeberrimus C 1 22.  
 Moyses A 2 9—449. C 1 8, 26, 31, 32; 2 2 et 15 et 16.  
 Muchaens Persa A 11 6 1.  
 Mucianus Syriae praefectus B 4 1 5, 10 5—6, 11 1. cf. A 12 3 1.  
 muliebres turres B 5 2 2.  
 Mundus Decius A 18 3 4.

- Murcus Syriae praetor A 14 11 1 sqq. B 1 10 10, 11 1 sqq.  
 Musca dea A 9 2 1.  
 Mygdonia v. Antiochia.  
 Myrrha Cinyrae f. A 19 1 13.  
 Mytgonus Tyriorum iudex C 1 21.  
 Naamas A 1 2 2.  
 Naamis A 5 9.  
 Naases A 6 5 1; 7 6 1.  
 Naba urbs A 6 12 1, 13 6 et 7.  
 Nabadus A 3 8 1, 8 7.  
 Nabaeothes A 1 12 4.  
 Nabalus A 6 13 6—8.  
 Naballos urbs A 14 1 4.  
 Nabataei A 12 8 3; 13 1 2, 5 10; 14 2 3, 3 4.  
 Nabatena regio A 1 12 4.  
 nabla A 7 12 3; 8 3 8.  
 Naboandelus A 10 11 2; cf. Baltasarus.  
 Nabonidus C 1 20.  
 Nabopalassarus C 1 19.  
 Nabosaris A 10 8 2.  
 Nabuchodonosorus A 10 6 1—3, 7 1—3, 8 1—11, 1; cf. C 1 19 sq.  
 Nabuthus A 8 13 8.  
 Nabuzardanés A 10 8 5, 9 1 et 2.  
 Nacebus A 16 9 2.  
 Nachores Serugi f. A 1 6 4.  
 Nachores Tharri f. A 1 6 5, 16 1.  
 Nadabus A 8 11 4.  
 Naeemanes A 2 7 4.  
 Nais vicus B 4 9 4 sq.  
 Naphaesus A 1 12 4.  
 Nahumus vates A 9 11 3.  
 Narbata regio B 2 14 5. Narbatena toparchia 2 18 10.  
 Nasamones B 2 16 4.  
 Nathan Davidis f. A 7 3 3.  
 Nathanael Davidis frater A 6 8 1.  
 Nathanas vates A 7 4 4, 7 3, 14 5.  
 Nazaraei A 4 4 4; cf. 19 6 1.  
 Neapolis urbs Samariae B 4 8 1.  
 Neapolitanus centurio B 2 16 4; cf. V 24.  
 Neara vicus A 17 13 1.  
 Nearda urbs A 18 9 1, 9 9.  
 Nebrodes A 1 4 2—3.  
 Nechao rex Aegypti A 10 5 1—2, 6 1.  
 Necropolis C 2 4.  
 Nedemus A 1 6 2.  
 Neemias A 11 5 6 et 8.  
 Nemessus A 9 6 1.  
 Nephanus A 7 12 2.  
 Nephthalis A 1 19 8. ejus filii 2 7 4. Nephthalis tribus A 5 1 22.  
 Nergelearus rex Babyloniae A 10 8 2.  
 Nerias Uriae f. A 10 8 6.  
 Neriglissor rex Babyloniae C 1 20.  
 Nero imperator A 20 8 2—4 et 9—11. B 2 12 8, 13 2; 3 1 1 sq.; 4 9 2.  
 Neronias Caesarea Philippi A 20 9 4.  
 Nerus Baruchi pater A 10 9 1.  
 Nerus Sauli patruus A 6 6 6.  
 Netiras Galilaeus B 3 7 21.  
 Nicanor Antiochi Epiph. procurator A 12 5 5, 7 3.  
 Nicanor Demetrii regis amicus A 12 10 4—5.  
 Nicanor Ptolemaei Philad. procurator A 12 2 11.  
 Nicanor Titi amicus B 5 6 2.  
 Nicanor trib. milit. B 3 8 2 sqq.  
 Nicaso Manassae uxor A 11 7 2, 8 2.  
 Nicaulis Aegypti regina A 8 6 2—5.  
 Nicolaus Damascenus A 12 3 2; 13 8 4, 12 6; 14 1 2, 4 3, 6 4; 16 2 3, 7 1, 10 8, 11 3; 17 5 4, 9 6, 11 3 sq. B 1 32 3; 2 2 6 sq., 6 2. C 2 7; 1 3 6 et 9, 7 2.  
 Nicon B 5 7 2.  
 Nicopolis urbs Aegypti B 4 11 5.  
 Nicopolis urbs Epiri A 16 5 3. B 1 21 11.  
 Niger Peraita B 2 19 2, 20 4; 3 2 1; 4 6 1.  
 Niglissarus rex Babyloniae A 10 11 2.  
 Nilus fluv. A 1 1 3; 2 10 1. B 4 10 5; cf. 3 10 8.

Ninive urbs A 9 10 2.  
 Ninus rex A 9 10 2.  
 Ninus urbs A 1 6 4.  
 Niphates mons A 18 2 4.  
 Nisan mensis A 1 3 5; 2 14 16; 11 4 8.  
 Nisibis urbs A 18 9 1 et 9; 20 3 2.  
 Noarus V 11, B 2 18 6.  
 Noema Lamechi filia A 1 2 2.  
 Noeus Lamechi f. A 1 3—5.  
 C. Norbanus Flaccus A 16 6 3 et 6.  
 Norbanus A 19 1 15.  
 Nosta mater Joachimi A 10 6 3.  
 Numerius Jonathae legatus A 13 5 8;  
 cf. 14 8 5.  
 Numidae B 2 16 4.  
 Nymphidius libertus B 4 9 1.

Onias urbs C 2 3.  
 Obedamus A 7 4 2.  
 Obedas Arabs A 13 13 5; cf. B 1 4 4.  
 Obedas vates A 9 12 2.  
 Obedes Boazi f. A 5 9 4.  
 Obedias A 8 13 4.  
 Obimes A 8 11 1.  
 Obodas A 16 7 6, 9 4. B 1 24 6.  
 Ochozias Achabi f. A 8 15 6; 9 2  
 1 et 2.  
 Ochozias Jorami f. A 9 5 3, 6 3.  
 Octavia A 20 8 1—2.  
 Octaviae porticus B 7 5 4.  
 Odeas A 10 8 6.  
 Odolla urbs A 8 10 1.  
 Oeus Madianita A 4 7 1.  
 Oges A 4 5 3.  
 Ogyges quercetum A 1 10 4.  
 Oida vates A 10 4 2.  
 olivarum mons A 20 8 6. B 2 13 5;  
 5 2 3; 6 2 8.  
 Olsa s. Orsa A 8 12 4.  
 Olympias Herodis M. A 17 2 3. B 1  
 28 4.  
 Olympici ludii A 16 5 3; 18 5 4. B 1  
 21 12.  
 Olympos Herodis M. amicus A 16  
 10 9. B 1 27 1.  
 Omanus A 2 1 2.  
 Onias terra A 14 8 1. B 1 9 4.

Onias Aegyptiorum dux C 2 5.  
 Onias Jaddi f. A 11 8 7; 12 2 2.  
 Onias Menelaus A 12 5 1, 9 7. cf.  
 B 1 1 1.  
 Onias Oniae f. A 12 5 1, 9 7; 13 3  
 1 sqq., 10 4. cf. B 1 1 1; 7 9 2 sq.  
 A 20 11.  
 Onias Simonis f. A 11 8 7; 12 2 4.  
 Onias Simonis f. A 12 4 1—2 et 10.  
 Onias Simonis f. pontifex A 12 4 10.  
 Onias ab Hierosolymitis lapidibus  
 obrutus A 14 2 1.  
 Ophellius A 14 13 5. B 1 13 5.  
 Ophires Juctae f. A 1 5 4.  
 Ophla locus B 2 17 9; 5 4 2, 6 1;  
 6 6 3.  
 Ophnis Eli f. A 5 10 1, 11 2.  
 Orebus Madianita A 5 6 5.  
 Orestarum gens A 11 8 1.  
 Orodes Artabani f. A 18 2 4.  
 Orodes Phraatis f. A 18 2 4.  
 Oronna Jebusaeus A 7 3 3, 13 9.  
 Orononae urbs A 13 15 4; 14 1 4.  
 Orpha mulier Moabitica A 5 9 1.  
 Orsanus Parthus A 14 6 4, B 1 8 7.  
 Orus rex Aegypti C 1 15, 26, 28.  
 Orus Mariamnae maritus A 3 2 4.  
 Oryba urbs A 14 1 4.  
 Osarsiphus C 1 26.  
 Oseas A 9 13 1, 14 1.  
 Ostracine urbs B 4 11 5.  
 Otho imperator B 4 9 2, 9 9.  
 Ozas pontifex A 7 4 2.  
 Ozias Amasiae f. A 9 9 3, 10 3 et 4.  
 Ozis Bocci f. A 5 11 5.

Pacis templum B 7 5 7.  
 Pacorus Aradis f. A 14 13 et 15. B  
 1 13, 16 6.  
 Pacorus Artabani f. A 20 3 4. B 7  
 7 4.  
 Palaestina A 1 6 2. C 1 22.  
 Palaestini s. Philistaei A 1 6 2; 2  
 15 2; 5 1 18, 8 et 11 1; 6 1  
 2, 2 2, 6 9, 13 1 et 10, 14 1; 7  
 5, 12 2; 8 15 2; 9 10 3, 13 3.

Palaetyrus urbs A 9 14 2.  
 Pallas Antoniae servus A 18 6 6.  
 Pallas Felicis frater A 20 7 1, 8 9.  
 B 2 12 8.  
 Pallas Herodis M. uxor A 17 2 3. B  
 1 28 4.  
 Palmyra Thadamora A 8 6 1.  
 Pamphylia A 11 8 1; 14 14 3.  
 Pamphylium mare A 2 16 5.  
 Panathenaea A 14 8 5.  
 Paneas regio A 17 8 1; cf. 15 10 3.  
 Paneas urbs A 18 2 1. B 2 9 1.  
 Panium locus A 15 10 3. B 3 10 7;  
 1 21 3.  
 Pannychis Herodis M. concubina B  
 1 25 6.  
 Pannonia B 4 10 6; 7 5 3.  
 Paphlagonae, Paphlagonia A 1 6 1;  
 16 2 2.  
 Papinius trib. milit. A 19 1 6.  
 Papiria tribus A 14 10 10.  
 Pappus A 14 15 12 sq. B 1 17 5 sq.  
 Papyron urbs A 14 2 3.  
 paradisi A 1 1 3.  
 paradisi pensilis C 1 19.  
 Parmenio A 11 8 5.  
 ad Parios C. Julii rescriptum A 14  
 10 8.  
 Parthenius fluv. C 1 22.  
 Parthi A 13 5 11, 8 4, 13 4; 14 7  
 3, 13, 15 7; 18 2 4, 4 4. B 1 13,  
 16 6.  
 Pascha A 2 14 6; 3 10 5; 17 9 3.  
 B 2 1 3.  
 pastophoria B 4 9 12.  
 Patroclus Hyrcani legatus A 14 10 10.  
 Paulina Saturnini uxor A 18 3 4.  
 Paulinus trib. milit. B 3 8 1.  
 Paulinus Alexandriae praefectus B 7  
 10 4.  
 Pansanias Philippum occidit A 11  
 8 1; 19 1 13.  
 Pedanius legatus B 1 27 2.  
 Pedanius miles B 6 2 8.  
 Pella urbs Palaestinae B 3 3 3 et 5.  
 A 13 15 4; 14 4 4. cf. B 1 4 8,  
 6 5, 7 6; 2 18 1.

Pella urbs Syriae A 14 3 2.  
 Pelusium urbs A 10 1 4; 14 8 1. B  
 = 1 9 4; cf. B 4 10 5.  
 Pentapolis Libyae B 7 11 1.  
 Pentecoste A 3 10 6, B 2 3 1.  
 Peraea regio B 3 3 3; A 17 8 1, 11  
 4. B 2 6 3, 20 4; 4 7 3 sqq. cf. A  
 13 4 9.  
 Pergamenorum decretum A 14 10  
 22.  
 Pergamum urbs B 1 21 11.  
 Peristereon petra B 5 12 2.  
 Persia, Persae A 1 6 4; 9 14 1; 10  
 11 4; 11 2 2, 6 1, 8 1 et 3. C 2  
 37.  
 Petephres Aegyptius A 2 4 1—2 et  
 5, 5 4.  
 Petephres Heliopolitanus A 2 6 1.  
 Petina Claudii Caesaris uxor A 20  
 8 1.  
 Petra Amalecitarum urbs A 3 2 1.  
 Petra metropolis Arabiae A 4 7 1,  
 4 7; 14 1 4. B 1 6 2, 13 8.  
 Petronius Aegypti praefectus A 15  
 9 2.  
 Petronius Syriae praefectus A 18 8  
 2—8. B 2 10 1—5; A 19 6 3.  
 Petrus Berenices libertus A 18 6 3.  
 Phabus pater Ismaeli A 18 2 2.  
 Phaceas ab Osea occisus A 9 11 1,  
 12 1, 13 1.  
 Phaceas a Phacea occisus A 9 11 1.  
 Phaedra Herodis M. uxor A 17 2 3.  
 B 1 28 4.  
 Phalaus A 4 2 2.  
 Phalecus A 1 6 4.  
 Phallion B 1 6 3. A 14 2 3.  
 Phallus Rubeli f. A 2 7 4.  
 Phalna A 7 3 3.  
 Phanasus pontificum ultimus A 20  
 10.  
 Phannias B 4 3 8.  
 Phaniel locus A 1 20 2; 8 8 4.  
 Phara vallis B 4 9 4.  
 Pharaux locus in Chananaea A 3  
 14 1.  
 Pharaux locus ad Gerara A 1 18 2.

- Pharaotes s. Pharao A 8 6 2.  
 Pharaotes Abrami uxorem concupiscit A 1 8 1.  
 Pharaotes Josephum rei frumentariae praeficit A 2 5 7, 6 1, 7 6-7.  
 Pharaotes Israelitas dimissos persequitur A 2 14 et 16.  
 Pharaotes Solomonis socer A 8 2 1, 6 1 et 2.  
 Pharthon urbs A 13 1 3; cf. 5 7 15.  
 Pharesus A 2 7 4. ejus filii duo ibid.  
 Pharisaei A 13 5 9, 10 6, 16 5; 17 2 4; 18 1 3. B 2 8 14. V 2.  
 Pharmuthi mensis A 2 14 6.  
 Pharnaces Mithridatis f. A 14 3 4.  
 Pharus insula B 4 10 5.  
 Phasaelis urbs A 16 5 2. B 1 21 9. A 17 8 1; 18 2 2. B 2 9 1.  
 Phasaelus Antipatri f. A 14 7 4, 9 2 et 5, 11 7, 13 5 et 6, 13 10. B 1 8 9, 10 4 et 9, 12 1, 13 4 et 5.  
 Phasaelus Herodis M. f. A 17 2 3. B 1 28 4.  
 Phasaelus Phasaeli Herodis M. fratris f. A 16 7 3; 18 5 4.  
 Phasaelus Pherorae f. A 17 1 3; cf. 16 7 6. B 1 24 5, 28 6.  
 Phasaelus turris A 16 5 2; 17 10 2. B 1 21 9; 2 3 2, 17 8; 7 1 1.  
 Pheldas A 1 6 5.  
 Pheles Tyrionum rex C 1 18.  
 Pheletias A 6 13 8; 7 1 4.  
 Phenanna uxor Elcanae A 5 10 2.  
 Pherecydes Syrius C 1 2.  
 Pheroras Antipatri fil., Herodis frater natu minimus A 14 7 3, 15 4; 15 10 3; 16 1 2, 3 2, 7 3 et 4, 8 5 et 6; 17 2 4, 3 1 et 3, 4 2. B 1 8 9, 16 3, 24 5, 25 1 et 3, 27 2, 29 1-2 et 4, 30 6.  
 Pherorae uxor A 16 7 3; 17 2 4-4 2. B 1 29 et 30.  
 Phethrosimus A 1 6 2.
- Phiala lacus B 3 10 7.  
 Phicola vicus A 12 4 2.  
 Phicolus Abimelechi dux A 1 18 3.  
 Phideas pontifex maximus A 10 8 6.  
 Phidias A 19 1 1.  
 Philadelphiae regio B 3 3 3.  
 Philadelphia urbs B 2 18 1; 3 3 3. A 13 8 1; 20 1 1.  
 Philippi urbs A 15 12 3.  
 Philippo Ptolemaei Mennaei f. A 14 7 4. B 1 9 2.  
 Philippus Alexandri p. A 11 8 1; 19 1 13.  
 Philippus Antiochi Grypi f. A 13 13 4, 14 3, 15 1.  
 Philippus Galilaeus B 3 7 2 1.  
 Philippus Herodis M. f. A 17 1 3-4, 4 3, 8 1, 9 3, 11 1 et 4; 18 2 1, 4 6, 5 4. B 1 28 4, 31 1, 33 7; 2 6 1, 6 3, 9 1; 3 10 7.  
 Philippus Jacimi f. A 17 2 3. B 2 17 4, 20 1. V 11, 36, 74.  
 Philippus Syriae curator A 12 9 2 et 7.  
 Philistaei v. Palaestini.  
 Philistus C 1 3.  
 Philo Alexandrinus A 18 8 1.  
 Philo senior C 1 23.  
 Philostephanus A 12 5.  
 Philostratus A 10 11 1. C 1 20.  
 Phineas Idumaeorum dux B 4 4 2.  
 Phineas sacri thesauri custos B 6 8 3.  
 Phineases Eleazari f. A 4 6 12. 7 1; 5 1 26 et 29, 11 5; 8 1 3.  
 Phineases Eli f. A 5 10 1, 11 2 et 4.  
 Phison Ganges A 1 1 3.  
 Phoebus Agrippae legatus B 2 19 3.  
 Phoenicia, Phoenices A 9 14 2; 11 8 3; 12 4 1. C 1 2, 6, 12, 13, 19, 22.  
 Phora fluv. A 1 1 3.  
 Phraataces A 18 2 4.  
 Phraates IV rex Parthorum A 15 2 2; 18 2 4.  
 Phritiphas Aegyptius C 1 32.

- Phruraci dies A 11 6 13.  
 Phryges A 1 6 1; 12 3 4.  
 Phullus Assyriorum rex A 9 11 1.  
 Phutes Phutorum princeps A 1 6 2.  
 Phutus fluv. A 1 6 2.  
 Phylistinus Mestrami f. A 1 6 2.  
 Phyte regio Africae A 1 6 2.  
 Pilatus (Pontius) A 18 2-4. B 2 9 2 et 4.  
 Pisidae A 13 13 5, B 1 4 3.  
 M. Piso A 14 4 2, cf. 10 14.  
 Piso Germanicum veneno interficit A 18 2 5.  
 Piso Romae praefectus A 18 6 5, 6 10.  
 Pistus Tiberiensis V 9, 37.  
 Pitholaus A 14 5 2, 6 1, 7 3. B 1 8 3 et 9.  
 Placidus tribunus militum B 3 4 1, 6 1, 7 3 et 34; 4 18, 8 4.  
 Platana vicus A 16 11 2. B 1 27 2.  
 Plato C 2 16 et 31, 36.  
 Plinthine urbs B 4 10 5.  
 Polemon rex Ciliciae A 20 7 5.  
 Polemon rex Ponti A 19 8 1.  
 Pollia tribus A 14 10 10.  
 Pollio Pharisaeus A 15 1 1, 10 4.  
 Pollio Romanus, Herodis M. amicus A 10 1.  
 Pollux Claudii servus A 19 1 2.  
 Polybius Megalopolitanus A 12 3 3, 9 1. C 2 7.  
 Polycrates historicus C 1 24.  
 Pompeius senator A 19 1 5.  
 Pompejus A 14 3 et 4 et 7. B 1 6 et 7 et 9. A 7 4. B 9 1.  
 Q. Pomponius consul A 19 4 5, B 2 11 1.  
 Ponti rex Polemon A 19 8 1.  
 pontifices maximi Judaeorum A 20 10; cf. 3 7 1, 12 2; 5 11 5; 10 8 6; 15 3 1; 20 1 3, 9 8. B 4 3 6; 5 4 7, 5 7. C 2 23.  
 Poplas Archelai amicus B 2 2 1.  
 Poppaea A 20 8 11, 11 1. V 3.  
 Posidonius C 2 7.  
 Priscus centurio B 6 2 10.
- prophetae C 1 8.  
 Protagoras C 2 37.  
 Psephina turris Hierosolymitana B 5 4 3, cf. 2 2, 4 2 sq.  
 Pseudalexander A 17 12 1. B 2 7 1.  
 Psothomphanecus A 2 6 1.  
 Ptolemaeus I Lagi A 12 1 1. C 1 22; 2 4.  
 Ptolemaeus II Philadelphus A 12 2. C 2 4. A pr. 3.  
 Ptolemaeus III Energetes C 2 5. A 12 4 1.  
 Ptolemaeus IV Philopator A 12 3 3, 4 1.  
 Ptolemaeus V Epiphanes A 12 3 3, 4 1 et 7.  
 Ptolemaeus VI Philometor A 12 4 11, 5 2; 13 3 2-3, 4 1 et 6-8. cf. C 2 5.  
 Ptolemaeus VII Physcon A 12 4 11 13 9 3. C 2 5.  
 Ptolemaeus VIII Lathyrus A 13 10 2, 12 2 et 6, 13 1-2 et 4. cf. B 1 4 1.  
 Ptolemaeus XII Auletes A 14 6 2. B 1 8 7.  
 Ptolemaeus Agrippae regis procurator B 2 21 3, V 26.  
 Ptolemaeus Dorymenis f. A 12 7 3.  
 Ptolemaeus Galilaeae praefectus A 14 15 6. B 1 16 5.  
 Ptolemaeus Herodis procurator A 16 7 2 et 3, 8 3; 17 8 2, 9 3. B 1 24 2, 33 8; 2 2 1.  
 Ptolemaeus Jamblichi f. A 14 8 1. B 1 9 3.  
 Ptolemaeus Mennaei A 13 15 2, 16 1; 14 2 2, 7 4, 12 1. B 1 9 2.  
 Ptolemaeus Nicolai Damasceni frater A 17 9 4. B 2 2 3.  
 Ptolemaeus Rhodius A 14 14 3. B 1 14 3.  
 Ptolemaeus Simonis gener A 13 7 4, 8 1, cf. B 1 2 3 sq.  
 Ptolemais (Aca A 9 14 2) urbs A 14 12 2, 13 1 et 3. B 1 13 1, 21 11; 2 10 2. cf. A 12 8 3;

- 13 21, 4 et 9, 6 2, B 1 5 3; 2  
18 1.  
Pudens Romanus B 6 2 10.  
purificatio A 3 11.  
putei bituminis A 1 9.  
Puteoli (Dicaearchia) urbs A 18 64;  
19 1 1. V 2.  
Pygmalion C 1 18.  
pyramides A 20 4 3.  
Pythagoras C 1 2 et 22; 2 16.  
Pythium A 16 5 3. B 1 21 11.
- Quadratus v. Ummidius.**  
Quintilia A 19 1 5.  
Quirina tribus A 14 85.  
Quirinus A 17 13 5; 18 11, 2 1.  
B 2 8 1.
- Raazarus latronum dux** A 8 7 6.  
Rabatha (Rabath Ammon, Philadel-  
phia) urbs A 7 7 5, cf. 6 2, 6  
3; 4 5 3.  
Rabezacus Thaumasius A 11 3 5.  
C. Rabilius consul A 14 10 20.  
Rachaba Hierichuntina A 5 12, 1 7.  
Rachela Labani f. A 1 19 5—9,  
21 3.  
Raelus Davidis frater A 6 8 1.  
Raespha Sauli concubina A 7 1 4.  
Raipta castellum A 16 9 3.  
Ragaba castellum A 13 15 5.  
Ragavus Phaleci f. A 1 6 4.  
Ragmaei A 1 6 2.  
Ragnus Chusi f. A 1 6 2.  
Ragnelus Esavi f. A 2 1 2.  
Ragnelus Moysis socer A 2 11 2;  
cf. 3 4.  
Ramatha v. Armatha et Aramatha.  
Ramatho v. Armatha.  
Ramesses rex Aegypti C 1 15, 26,  
32.  
Rampses rex Aegypti C 1 26.  
Raphanae urbs B 7 1 3, 5 1.  
Raphia urbs A 13 13 3; 14 5 3. B  
1 4 2, 8 4, cf. B 4 11 5.  
Raphidia locus A 3 1 7.  
Raphon urbs A 12 8 4.
- Rapsaces Assyriorum dux A 10 1 1.  
Ratholis rex Aegypti C 1 15.  
Rathymus Cambysi Persarum regi a  
commentariis A 11 2 1.  
Rebecca Bathueli filia A 1 6 5, 15  
2—3, 18 1—4.  
Reblatha urbs A 10 8 2, 8 5.  
Recemus Madianita A 4 7 1.  
Regmus, Regmaei v. Ragnus, Rag-  
maei.  
Regulus v. Memmius, Aemilius.  
Reuga urbs A 6 14 1.  
Ressa v. Thressa.  
Rhegini A 1 6 1.  
Rhenus fluv. B 2 16 4.  
Rhinocorura sive Rhinocolura A 13  
15 4; 14 14 2. B 1 14 2; 4  
11 5.  
Riphataei A 1 6 1.  
Riphates Gomari f. A 1 6 1.  
Rhoa rupes A 5 2 12.  
Rhodus insula A 14 14 3. B 1 14 3,  
21 11.  
Robees Madianitarum rex A 4 7 1.  
Roboamus Solomonis f. A 7 8 5; 8  
8 1 et 2 sqq., 10 1—4.  
Romae statua A 15 9 6. B 1 21 7.  
Romani B 2 16 4; 3 5 1 et 5 et 7,  
11 5. C 12.  
Romelias pater Phaceae regis A 9  
11 1.  
Rooboth puteus A 1 18 2.  
Ros Benjaminis f. A 2 7 4.  
Roxane Herodis M. f. A 17 2 3. B  
28 4.  
Rubelus A 1 19 8; 2 7 4. Rubeli  
tribus 4 7 3.  
Rubrius Gallus B 7 4 3.  
Rubrum mare A 1 1 3, 12 4; 2 15 3,  
16 4.  
Rufus (Annus) A 18 2 2.  
Rufus Iudaeorum dux A 17 10 3,  
10 9. B 2 3 4, 5 2.  
Rufus miles B 7 6 4.  
Ruma Nachorae concubina A 1 6 5.  
Ruma vicus B 3 7 21.

- Rutha A 5 9 1—2 sqq.  
Ryddia urbs A 14 1 4.
- Saab vicus** B 3 7 21.  
Saba urbs A 2 10 2.  
Sabacathas A 1 6 2.  
Sabacatheni A 1 6 2.  
Sabaei A 1 6 2.  
Sabaeus A 7 11 6—7.  
Sabas Chusi f. A 1 6 2.  
Sabas Regmij f. A 1 6 2.  
Sabathanes Sui f. A 1 15.  
Sabathas A 1 6 2.  
Sabatheni A 1 6 2.  
Sabathes A 7 11 8.  
Sabatina tribus A 14 10 13, 10 19.  
Sabbaeus Samarita A 13 3 4.  
Sabbaticus fluv. B 7 5 1.  
Sabbatum A 1 1 1; 3 10 1; 13 8 4.  
B 1 7 3; 4 2 5. V 32. C 2 2.  
Sabbion A 15 3 2.  
Sabecus Syrorum dux A 7 6 3.  
Sabeus Juctae f. A 1 6 4.  
Sabinus Gai Caesaris satelles A 19  
1 15.  
Sabinus Syriae procurator A 17 9 3,  
10 1 et 10. B 2 2 2, 3 1, 5 2.  
Sabinus Syrus B 6 1 6.  
Sabinus trib. militum A 19 1 7 et  
14, 4 4 et 6.  
Sabinus Vespasiani frater B 4 11 4.  
Sabachades eunuchus A 11 6 11.  
Saciae A 18 4 4; 20 4 2.  
saccharum planta A 3 7 6.  
sacerdotes Iudaeorum A 3 7 1; 3  
9 4, 12; 4 4 4; 7 14 7; 20 8 8 et  
9 2. B 5 5 7. C 1 7, 2 8 et 13.  
sacrificia A 3 9 sq. cf. C 2 23.  
sacrosanctum templi Hierosolym. B 5  
5 4 sqq.  
Sadducaei A 13 5 9, 10 6; 18 14;  
20 9 1. B 2 8 14.  
Sadducus Pharisaeus A 18 1 1.  
Sadocus pontifex maximus A 7 2 2,  
5 4, 9 2 et 7, 11 1 et 4; 8 1 4;  
cf. 10 8 6.  
Sadraces Samarita A 11 4 9.
- Saira urbs A 1 20 3; cf. 2 1 4.  
Saites nomus C 1 14.  
Salampsio Herodis M. filia A 18 5  
4; cf. 16 7 4, ejus liberi 18 5 4.  
Salamon v. Solomon.  
Salas Arphaxadis f. A 1 6 4.  
Salas Judae f. A 2 7 4.  
Salathielus A 11 3 10.  
Salatis C 1 14.  
Salephus A 1 6 4.  
Sallis oppidum B 3 2 2.  
Sallumus maritus Oldae A 10 4 2.  
Sallumus pontifex maximus A 10  
8 6.  
Salmana Madianita A 5 6 5.  
Salmanasares A 9 13 1, 14 1—2.  
Salome v. Alexandra.  
Salome Herodis M. filia ex Elpide  
A 17 2 3. B 1 28 4.  
Salome Herodis filia ex Herodiade  
A 18 5 4.  
Salome Herodis M. soror A 14 7 3;  
15 3 9; 16 12, 3 2, 7 3 et 5—6,  
10 5; 17 1 1, 2 4, 5 7, 6 5, 8 1,  
9 3, 11 5; 18 2 2. B 1 7 9—10,  
27, 28 6, 29 1, 32 6, 33 6 et 8;  
2 2 2, 6 3, 9 1.  
Samacho Izatae uxor A 20 2 1.  
Samaea urbs B 1 2 6. A 8 9 1.  
Samaeas vates A 8 10 3.  
Samalus A 6 8 1.  
Samaraeus A 1 6 2.  
Samaria regio B 3 3 4. A 9 14 3;  
11 4 3, 8 6 et 9; 12 4 1, 5 5; 17  
11 4, 13 5; 18 4 1—2; 20 6. B  
2 6 3, 8 1, 12 5; 3 7 32. A 13  
3 4.  
Samaria urbs A 8 12 5, 14 1; 9 4  
4; 13 10 3; 14 4 4, 5 3; 15 7 3,  
8 5. B 1 8 4, 21 1.  
Samaronus Isacharis f. A 2 7 4.  
Samas Davidis frater A 7 8 3.  
Sambabas praefectus Samariae A 11  
4 8.  
Sameas Pharisaeus A 14 9 4; 15 1  
1 et 10 4. A 14 9 4.  
Samega urbs A 8 9 1. cf. Samaea.

- Samos insula A 16 22. B 1 21 11.  
 Samosata metropolis Commagena B  
 1 167; 771. A 14 58 sq.  
 Sampho vicus A 17 10 9. B 2 51.  
 Sampsigeramus Emesorum rex A 18  
 54; 19 81.  
 Samson Manochae f. A 5 84—12.  
 Samuelus Alcanae A 5 10 2 et 3; 6  
 21—4, 7, 8, 13.  
 Sanaballetes Chutaens A 11 72, 8  
 2 et 4 et 9.  
 Sanagarus Anathi f. A 5 43.  
 sanctum sanctorum B 5 55. cf. A  
 3 64.  
 Saphan scriba Josiae regis A 10  
 4 1.  
 Saphas locus A 11 85.  
 Saphata vallis A 8 12 2.  
 Saphates Galilaeae praefectus A 8  
 2 3.  
 Saphatias Davidis f. A 7 14.  
 Saphatus pater Elisaei A 8 13 7.  
 Saphonia Gadis f. A 2 74.  
 Sapphora v. Sepphora.  
 Sappinas (Sappinius) Herodis M. ami-  
 cus A 14 43. B 1 143. cf. A 16  
 8 3.  
 Sara Aseri f. A 2 74.  
 Sara urbs A 6 12 4.  
 Sarabazanes Persa A 11 44.  
 Saradus Zabulonis f. A 2 74.  
 Saraim urbs A 8 10 1.  
 Saramalla (Samaralla) Syrus A 14  
 135; 15 23. B 1 135.  
 Sarasa urbs A 5 8 12.  
 Sarasarus Senacheribi f. A 10 1 5.  
 Sardes urbs A 14 10 17 et 23; 16  
 6 6.  
 Sareas dux Judaeorum A 10 92.  
 Sareas pontifex maximus A 10 85.  
 Sarephtha urbs A 8 13 2.  
 Sariphaeus Judae legum interpretis  
 pater A 17 6 2. B 33 3.  
 Sarmathae B 7 4 3.  
 Sarra Abrami uxor A 1 65, 8 1, 12  
 2, 14. cf. B 5 94 sqq.  
 Sarua Davidis soror A 6 13 9.  
 Saturninus Syriae praefectus A 16 9  
 1, 11 3; 17 1 1, 2 1, 5 2. B 1  
 27 2 et 28 1.  
 Saturninus Tiberii amicus A 18 35.  
 Saturninus (Cn. Sentius) A 19 2 2.  
 Saulus Agrippae regis cognatus A 20  
 94. B 2 17 4, 20 1.  
 Saulus Cisi f. A 6 41—14 8.  
 Saulus Scythopolitanus B 2 18 4.  
 Saulus Symeonis f. A 2 74.  
 Scala Tyriorum, mons A 13 54, B 2  
 10 2.  
 Scaurus a Pompejo in Syriam mitti-  
 tur; inde in Judaeam profectus  
 Aristobulo opitulatur contra Hyrc-  
 anum A 14 2 3, 4 5, 5 1. B 1 63,  
 77, 8 1.  
 scenae locus A 1 21 1.  
 Scenopegia festum A 3 10 5; 4 8 12;  
 8 45.  
 Scipio Alexandrum occidit A 14 74.  
 B 1 92.  
 Scopas Ptolemaei Epiphanis dux A  
 12 3 3.  
 Scopus locus B 2 19 4, 19 7; 5 2 3.  
 scriptores ab Josepho laudati v. au-  
 ctiores.  
 Seythae (Magogae) A 1 6 1; 18 44.  
 C 2 37.  
 Scythopolis urbs B 3 3 1. A 5 122;  
 6 14 3; 12 45 et 85; 13 10 3, 13  
 2 et 15 4; 14 3 4 et 4 4. B 1 2  
 7 et 8 4; 2 18 3; 3 9 7. V 65.  
 Sebaste urbs Palaest. A 15 8 5; 17  
 11 4 et 13 5; 19 9 1. B 1 21 1;  
 2 6 3, 8 1, 18 1.  
 Sebastenorum turma A 19 9 1 sq.;  
 20 6 1. B 2 12 5.  
 Sebaste insula A 16 4 6. B 1 23 4.  
 Sebastus Caesareae urbis portus A 17  
 5 1. B 1 31 3.  
 Sebee urbs A 5 7 12.  
 Sebonitis (Essebonitis) regio B 2  
 18 1.  
 Secela, Secella v. Sicella.  
 Sedecias vates A 8 15 4.

- Sedezias Joachimi patruus A 10 7—  
 87. cf. B 5 94.  
 Sedraches cf. Ananias.  
 Sejanus A 18 66.  
 Selamin vicus B 2 20 6. V 37.  
 Selene Syriae regina A 13 16 4.  
 Seleucia urbs Babyloniae A 18 9 8.  
 Seleucia urbs Gaulanitidis B 2 20 6;  
 4 1 1. A 13 15 3. V 37.  
 Seleucia urbs Syriae A 13 7 1.  
 Seleucus I Nicator A 12 1 1 et 3 1;  
 18 9 8. C 2 4.  
 Seleucus IV Philopator A 12 1 10—  
 11. M 4.  
 Seleucus VI Epiphanes A 13 13 4.  
 Sella Samechi uxor A 1 2 2.  
 Sellimus Nephthalis f. A 2 74.  
 Sellumus Israelitarum rex A 9 1 11.  
 Semaron mons A 8 11 2.  
 Semareon urbs A 8 12 5. cf. Sama-  
 ria.  
 Semarus A 8 12 5.  
 Semas Noei f. A 1 4 1 et 6 4.  
 Semechonitis (Samachonitis) locus B  
 3 10 7; 4 1 1.  
 Semegarus Babyloniorum dux A 10  
 8 2.  
 Semei Gerac f. A 7 9 4 et 11 2; 8  
 1 5.  
 Semeis praefectus tribus Benjam. A  
 8 23.  
 Semelius scriba Cambysis A 11 2 1.  
 C. Sempronius A 13 9 2.  
 Senabares Sodomitarum rex A 1 9.  
 Senachoribus Assyriorum rex A 10  
 1 1 sqq.  
 Sennaar campus A 1 4 1 et 3.  
 Sennabris locus B 3 9 7.  
 Seph castellum B 2 20 6.  
 Sepphoris (Sapphura, Semphora,  
 Samphora) urbs A 14 5 3 et 15  
 4; 17 10 9; 18 2 1. B 1 8 5 et 16  
 2; 2 5 1 et 20 6. V 65.  
 Sepphoritae B 3 2 4 et 4 1. V 8, 22,  
 25, 67, 71.  
 septuaginta interpretes A 12 2 5 et  
 6, 12 et 14.  
 Serebaeus Judaeorum dux A 11 3  
 10.  
 Sergia tribus A 14 10 10.  
 Seron Antiochi Epiphanis dux A 12  
 7 1.  
 Serritae Palaestinis finitimi A 6 13  
 10.  
 Sertorius miles B 6 3 2.  
 Serugus Ragavi f. A 1 6 4.  
 servi non testes A 4 8 15.  
 P. Servilius Galba proconsul A 14  
 10 21.  
 Servilius Gabinii legatus A 14 6 1.  
 B 1 8 6.  
 Sesostria C 2 11.  
 Sethon C 1 26.  
 Sethosis C 1 15.  
 Sethus Adami f. A 1 2 3.  
 Sextus Caesar A 14 9 2 et 4, 11 1.  
 B 1 10 5 et 7 et 10.  
 Sibas Sauli libertus A 7 5 5, 9 3.  
 Sicarii A 20 8 10 et 9 2. B 2 13 3;  
 4 7 2; 7 7 et 9; 8 8 1, 10 1,  
 11 1.  
 Sicella (Secella, Secela) vicus A 6 13  
 10, 14 5; cf. 6 14 6; 7 1 1 et 2.  
 Sichemes Sicimita A 1 21 1.  
 Sicho Moabitidis rex A 4 5.  
 Sicima urbs A 5 1 21 et 24, 7 2 et 4.  
 B 4 8 1. A 6 7 3; 8 8 4; 11 8 6;  
 12 5 5. cf. A 4 8 44; 5 1 19; 12  
 5 5; 13 9 1. B 1 4 4.  
 Siclus nummus A 3 8 2.  
 Sidon urbs A 1 6 2; 9 14 2; 11 41.  
 4 6, 8 3; 14 10 2 et 6, 12 6, 13  
 3; 18 6 3. B 1 13 1, 21 11; 2  
 18 5.  
 Sidonius Chanaani f. A 1 6 2.  
 Sidonius vicus B 2 20 6. V 37.  
 Silanus Syriae praefectus A 18 2 4.  
 Silas Agrippae M. amicus A 18 6 7;  
 19 7 1, 8 3.  
 Silas Babylonius B 2 19 2 et 9. B 3  
 2 1.  
 Silas Lysiadis tyrannus A 14 3 2.  
 Silas Tiberiadis praefectus V 17.  
 Silbonitis regio B 3 3 2. (B 2 18 1?).

- Silo Romanorum dux A 14 14 6; 15 3 et 5. B 1 15 2 et 6, 16 4.  
 Silo urbs A 5 1 19, 2 9; cf. 5 10 2, 11 3; 8 7 7, 11 1.  
 Siloa fons B 2 16 2; 5 41, 42, 61, 12 2.  
 Silva Libani A 8 7 2.  
 Simon Ananiae f. B 2 17 4.  
 Simon Ari f. B 5 6 1; 6 1 8, 2 6.  
 Simon Boethi f. pontifex fit; ejus filiam Herodes M. uxorem ducit A 15 9 3. pontificatu privatur A 17 4 2.  
 Simon Camithi f. A 18 2 2.  
 Simon Cantheras A 19 6 2 et 4; cf. 20 1 3.  
 Simon Cathlae f. B 4 4 2 et 4; 5 6 1; 6 2 6.  
 Simon Cyprinus A 20 7 2.  
 Simon Dosithei f. A 13 9 2.  
 Simon Essaens A 17 13 3. B 2 7 3.  
 Simon Ezronis f. B 5 1 2.  
 Simon Gabarenorum princeps V 25.  
 Simon Giorae f. B 2 19 2, 21 2; 4 9 3—12; 5 1 3, 6 1 et 3—4, 11 5, 13 1—2; 6 6 2, 8 1; 7 2 1, 5 6, 8 1.  
 Simon Gischalenus V 38.  
 Simon Herodis M. servus A 17 10 5. B 2 4 2.  
 Simon Hierosolymitanus A 19 7 5.  
 Simon Jonathae f. V 39 et 63. cf. B 2 21 7.  
 Simon Josephi satellites V 28.  
 Simon Josiae f. B 6 2 6.  
 Simon Judae Galilaei f. A 20 5 2.  
 Simon Justus pontifex maximus A 12 2 4.  
 Simon Matthes A 12 6 1 et 3, 8 2; 13 1, 5 4—7 4, cf. B 1 2 sq.  
 Simon Psellus Josephi atavus V 1.  
 Simon Scythopolitanus B 2 18 4.  
 Simon Simonis Justi nepos, pontifex maximus A 12 4 10.  
 Simonias vicus V 24.  
 Simonides Flavii Josephi f. V 76.  
 Sina mons A 2 12 1; 3 2 5 et 5 1.  
 Sinaeus Chanaani f. A 1 6 2.  
 Sinope urbs A 16 2 2.  
 Siphar Ammanitidis dynasta A 7 9 8.  
 Siris (Sirias?) regio A 1 2 3.  
 Sisa Davidis scriba A 7 5 4.  
 Sisares Chananaeorum dux A 5 5 4.  
 Sisenoa Gabinii legatus A 14 6 1. B 1 8 6.  
 Sisines Syriae et Phoeniciae praef. A 11 4 4.  
 Sitenna puteus A 1 18 2.  
 Soa Aegypti rex A 9 14 1.  
 Soarus Symeonis f. A 2 7 4.  
 Soba in Damascenorum terra A 1 10 1.  
 Sobacchis Chettaens A 7 12 2.  
 Sobnaeus ad Assyrios legatus A 10 1 2.  
 Socho vicus A 8 10 1; 6 9 1.  
 Socrates C 2 12 et 37.  
 Sodoma urbs A 1 11, cf. 8 3.  
 Sodomitarum quinque civitates A 1 9; 1 11.  
 Sodomitica regio B 4 8 4.  
 Soëmus Arabs A 17 3 2. B 1 29 3.  
 Soëmus Emesenus A 20 8 4. V 11. B 2 18 9; 3 4 2; 7 7 1.  
 Soëmus Ituraeus A 15 6 5, 7 1 et 4.  
 Sogane urbs Gaulanitidis superioris B 2 20 6; 4 1 1. V 37, cf. 10.  
 Sogane vicus V 51.  
 Solomon A 7 3 3, 7 4, 15 5 et 9, 16 1; 8 1—7.  
 Solon C 2 15.  
 Solyma v. Hierosolyma.  
 Solyini montes C 1 22.  
 Solymus A 12 4 6.  
 Somorron B 4 8 2.  
 Sophaces pop. Africae A 1 15.  
 Sopharus A 2 1 2.  
 Sophas B 4 3 4.  
 Sopheue regio A 7 5 1; 8 7 6.  
 Sophera regio A 8 6 4.  
 Sophon A 1 15.  
 Sophonias A 10 8 5.  
 Sosibius Tarentinus A 12 2 2.

- Sospater A 14 10 22.  
 Sosius A 14 15 9, 16 1. B 1 17 2 sqq., 18 1 sqq.; 5 9 4; 6 10.  
 Spartani C 1 31. A 13 5 8.  
 Spasiniae Charax urbs A 1 6 4; 20 2 1, 2 3.  
 Spinarum vallis B 5 2 1.  
 Stellatina tribus A 15 10 10.  
 Stephanus Caesaris servus A 20 5 4. B 2 12 2.  
 Stoecheus Agrippae M. libertus A 18 6 7.  
 Stoici philosophi C 2 16.  
 stola pontificalis A 18 4 3, 11 4; 20 1 1 sqq.  
 Strabo A 13 10 4, 11 3, 12 6; 14 3 1, 4 3, 6 4, 7 2, 8 3; 15 1 2, C 2 7.  
 Stratonis turris A 15 8 5; 13 12 2 et 4; 14 4 4; 15 7 3; cf. 13 11 2. B 1 3 4 sq.  
 Strato Beroeae tyrannus A 13 14 3.  
 Strato ad Romanos legatus A 14 10 22.  
 Stratonice C 1 22.  
 Struthia piscina B 5 11 4.  
 Suba Ammanitis A 7 6 1.  
 Sudeas pontifex A 10 8 6.  
 Sumis Gadis f. A 2 7 4.  
 Suna urbs A 6 14 2.  
 Sures Madianita A 4 6 10, 7 1.  
 Suris Abrami f. A 1 15.  
 Susa Davidis scriba A 7 4 8.  
 Susa Persiae metropolis A 10 11 7; 11 6 1, 6 2, 6 7.  
 Susaeus A 8 10 3; cf. 7 5 3.  
 Suus Abrami f. A 1 15.  
 Syeaminus oppidum A 13 12 3.  
 Sychemes v. Sichesmes.  
 Syene urbs B 4 10 5.  
 Sylla Agrippae jun. dux A 71 sqq.  
 Syltaeus Arabs A 16 7 6, 9 1 et 3 et 8 sq.; 17 3 2. B 1 24 6, 29 3.  
 Symeon Gamalielis f. B 4 3 9. V 38.  
 Symeon Jacobi f. A 1 19 8, 21 1; 2 6 4, 7 4; 5 1 22.  
 Symoborus A 1 9 1.  
 synedria quinque in Judaea A 14 5 4. B 1 8 5.  
 Syria, Syri A 1 6 4; 8 14 1 sqq., 15 5; 9 4 4—6, 6 1, 8 1 et 4 et 7; 2 10 1, 12 1 et 3; 10 6 1. cf. C 1 19. A 11 8 3; 12 1 1, 3 1—4, 4 1 et 10—11, 9 7, 10 1; 13 2, 4 8, 5 3, 7 1—2, 8 4, 9 3, 10 1, 13 4, 16 4; 14 2 3, 7 3. B 2 18. C 1 22.  
 Syrtes B 2 16 4.  
 Syrus rex Mesopotamiae A 7 6 1.  
 Tabaeus A 1 6 5.  
 tabernaculum a Moysae exstructum A 3 6—8.  
 tabernaculorum festum v. scenopegia.  
 Tanais fluv. B 7 7 4.  
 Tangana praefectus Samariae A 11 4 8.  
 Tanis urbs B 4 11 5.  
 Tarentum urbs A 17 5 1.  
 Taricheae urbs V 27, 32. B 2 20 6, 21 3; 3 10 3—5 et 10; 3 10 1. A 14 7 3; 20 8 4.  
 Tarsus metropolis Ciliciae A 1 6 1; cf. 9 10 2. B 7 7 3.  
 Taurus mons A 11 8 3. B 2 16 4.  
 Tavaus Nachorae f. A 1 6 5.  
 Telithon urbs A 13 5 4.  
 templum in monte Garizin A 11 8 4; 12 5 5; 13 8 4.  
 templum Heliopolitanum B 7 9 2—4. cf. A 13 3.  
 templum Hierosolymitanum A 4 8 5; 8 3; 10 8 5, 11 2 1 et 4 7; 14 4 4; 15 11 1; 17 10 2; 20 9 7. B 1 7 6; 2 19 5; 4 3 11; 5 12, 3 1, 5; 6 2 6—4 8, 7 11. C 1 17, 19, 21, 22; 2 2 et 8.  
 Tephthaeus Galilaeus B 5 11 5.  
 Terentina tribus A 14 10 10, 10 13, 10 19.  
 Terentius Rufus B 7 2 1.

- Tero miles A 16 11 4 et 6. B 1 27 4 et 6.  
Tethmosis C 1 26.  
Thabnaeus v. Thamnaeus.  
Thadalus Assyrius A 1 9.  
Thadamora urbs A 8 6 1.  
Thaenus rex Amathae A 7 5 4.  
Thales C 1 2.  
Thallus Tiberii libertus A 18 6 4.  
Thamara Abesalomi f. A 7 10 3.  
Thamara Davidis f. A 7 3 3, 8 1.  
Thamna urbs A 5 1 29, 8 5; 14 11 12. B 1 11 2; 2 20 4; 3 3 5; 4 8 1.  
Thamnaeus A 8 12 5.  
Thamnata urbs A 13 1 3.  
Thannus A 7 2 1.  
Thaphine A 8 7 6.  
Thapsa urbs A 9 11 1.  
Tharabasa urbs A 14 1 4.  
Tharata Assyrius dux A 10 1 1.  
Tharbis Aethiopsis f. A 2 10 2.  
Tharrus A 1 6 5.  
Tharsa urbs A 8 12 3; 9 11 1.  
Tharsices rex Aethiopiae A 10 1 4.  
Tharsus Cilicia A 1 6 1.  
Tharsus Jovani f. A 1 6 1.  
Thaumastus Gai servus A 18 6 6.  
Thebae urbs Aegypti B 7 10 1.  
Thebae urbs Palaest. A 5 7 5; 7 7 2.  
Thebani paederastiae dediti C 2 37.  
Thecoa urbs A 8 10 1; 9 1 3. B 4 9 5. V 75.  
Theglaphalassar Assyrius A 9 11 1, 12 3.  
Thella vicus B 3 3 1.  
Themanus Eliphacae f. A 2 1 2.  
Themanus Ismaeli f. A 1 12 4.  
Theodectes poeta tragicus A 12 2 13.  
Theodestes Persa A 11 6 4, 6 10.  
Theodoros Zenonis f. A 13 13 3 et 5. B 1 4 2—3.  
Theodosius Samarita A 13 3 4.  
Theodosius Suniensis A 14 8 5.  
Theophilus C 1 23.  
Theophilus Anani f. A 18 5 3; 19 6 2.  
Theophilus Matthiae pater A 17 4 2.  
Theophrastus C 1 22.  
Theopompus historicus A 12 2 13. C 1 24.  
Thermodon fluv. C 1 22.  
Thermus legatus C 2 5.  
Thermusa A 18 2 4.  
Thesbona urbs A 8 13 2.  
Theudas A 20 5 1.  
Theudion A 17 1 1, 4 2. B 1 28 1, 30 5.  
Thiras Japhetae f. A 1 6 1.  
Thires Thraeces A 1 6 1.  
Thisri mensis A 8 4 1.  
Thmasis rex Aegypti C 1 15.  
Thmuis urbs B 4 11 5.  
Thobeli Iberi A 1 6 1.  
Thobelus Japhetae f. A 1 6 1.  
Thobelus Lamechi f. A 1 2 2.  
Tholomaeus Gessirorum rex A 7 1 4.  
Tholomaeus latronum dux A 20 1 1.  
Thraeces A 1 6 1; 17 8 3. B 1 33 9; 2 16 4.  
Thraciae emporia A 9 1 4.  
Thressa (Ressa, Resa) castellum A 14 13 9, 15 2. B 1 13 8, 15 4.  
Thucydides C 1 3 et 12.  
Thulas Isacharis f. A 2 7 4.  
Thummosis rex Aegypti C 1 14.  
Thygrammaei Phryges A 1 6 1.  
Thygrammes Gomari f. A 1 6 1.  
Tiberias urbs A 18 2 3; 20 8 4. B 2 9 1, 20 6, 21 6—8; 3 9 7. V 9, 12, 17, 32, 53, 63, 65, 68, 70.  
Tiberius Alexander A 20 5 2. B 2 11 6; 2 18 7; 4 10 6; 5 16, 5 4, 12 2; 6 4 3.  
Tiberius Caesar A 18 2—6. B 2 9 1.  
Tiberius Gemellus, Tiberii Caesaris nepos A 18 6 4 et 8—9.  
Tigellinus B 4 9 2.  
Tigranes Alexandri Herodis filii f. A 18 5 4. B 1 28 1.

- Tigranes Alexandri Herodis M. nepotis f. A 18 5 4.  
Tigranes rex Armeniae A 13 16 4. cf. B 1 5 3.  
Tigranes Parthus a Romanis in regno collocatur A 4 4 3. B 1 19 5.  
Tigris fluv. A 1 1 3.  
Timaucus (Timaus) rex Aegypti C 1 14.  
Timaucus historicus C 1 3 et 24.  
Timagenes historicus C 2 7, A 13 11 3, 12 5.  
Timidius A 19 1 5.  
Timius Cyprius A 18 5 4.  
Timotheus Ammanitarum dux A 17 8 1.  
Tirathana vicus A 18 4 1, 4 2.  
Tiridates rex Armeniae B 7 7 4.  
Titanum vallis prope Hierosolyma A 7 4 1.  
Titius Syriae praefectus A 16 8 6.  
Titus Frugi B 6 4 3.  
Titus Vespasiani f. B 3 1 2—7 5 4. A 12 3 1. V 70 et 76. C 1 3.  
Tityi C 1 18.  
Tobiae filii A 12 5 1, cf. 4 2. B 1 1 1.  
Tochoa urbs A 1 3.  
toparchiae Judaeae B 3 3 5.  
Trachonitis regio A 15 10 1 sqq. B 1 20 4. A 16 4 6, 9 1 et 3; 17 2 1 sqq., 8 1; cf. 17 11 4. B 2 6 3.  
Trajanus legionis praefectus B 3 7 31, 10 3.  
Tralles urbs A 14 10 21.  
Trebellius Maximus senator A 19 2 3.  
Tripolis urbs A 12 10 1; 13 10 3. B 1 21 11.  
Tripolitici auctor C 1 24.  
Trogodytica terra A 1 15; cf. 2 11 2.  
Tryphon v. Diodotus.  
Tryphon Herodis M. tonsor A 16 11 5 sq. B 1 27 5 sq.  
Tryphon Ptolemaei Epiph. ioculator A 12 4 9.  
Tusculanum villa A 18 6 6.
- Typhonis urbs C 1 26.  
Tyrannius Priscus B 2 19 4.  
Tyrannus Herodis satelles A 16 10 3.  
Tyropoeorum vallis B 5 4 1.  
Tyrreni C 2 4.  
Tyrus castellum A 12 4 11.  
Tyrus, Tyrii C 1 13, 17, 18, 21, 22, 67. A 9 14 2; 11 8 3; 14 12 1 et 3, 13 3. B 1 12 2, 13 1, 21 11; 2 18 5. V 10, 74.
- Ulatha regio A 15 10 3.  
Ulus A 1 6 4.  
Ummidius Quadratus A 20 6 2. B 2 12 5 sq.  
Ure Chaldaeorum urbs A 1 6 5.  
Ures Madianita A 4 7 1.  
Ures tribus Ephraimiticae praefectus A 8 2 3.  
Urias Beersabes maritus A 7 7.  
Urias pontifex maximus A 10 8 6.  
Urus A 3 6 1.  
Usis A 2 7 4.  
Usus A 1 6 4.  
Uxus A 1 6 5.
- Valatha locus A 17 2 1.  
Valens Vitellii dux B 4 9 9.  
Valerianus decurio B 3 9 7.  
L. Valerius praetor A 14 8 5.  
Valerius Asiaticus A 19 1 14, 1 20, 4 3.  
Valerius Gratus A 18 2 2.  
Vallis gratiarum A 9 1 3.  
Varro Syriae praefectus B 1 20 4. A 15 10 1.  
Varus (Quintilius) A 17 5 2, 9 3. 10 1 et 9. B 1 31 5; 2 2 2, 5 1 sqq.  
Vaste Artaxerxis I uxor A 11 6 1.  
Vatinus senator A 19 1 13.  
Ventidius A 14 14 6, 15 7. B 1 15 2, 16 6.  
Veranium senator A 19 3 4.  
Vespasianus B 3 et 4 et 7. V 65 et 76. C 1 9.  
Veturia tribus A 14 10 13, 10 19.  
Vienna urbs A 17 13 2. B 2 7 3.

- Vindex B 4 8 1.  
 M. Vinicius A 14 1 14.  
 Vitellius A 15 11 4; 18 4 3—5.  
 Imp. Vitellius B 4 9 2, 9; 9, 10 1, 11 2 et 4.  
 Vitellius B 7 4 2.  
 Vitellius Proculus A 19 6 3.  
 Vologeses Parthus A 20 3 4, 4 1—2, B 7 5 2, 7 3.  
 Volumnus Syriae praefectus A 16 9 1, 10 7 et 9, 11 3. B 27 1 et 3.  
 Vonones Parthus A 18 2 4.
- Xaloth vicus B 3 3 1.  
 Xerxes A 11 5 1 et 6. B 2 16 4.  
 xylophoria A 2 17 6.  
 Xystus Hierosolymorum B 5 4 2; 6 3 2, 6 2.
- Zabadius A 11 1 1.  
 Zabelus Arabs A 13 4 8.  
 Zabidus Idumaeus C 2 9.  
 Zabuda A 10 5 2.  
 Zabulon A 1 19 8; 2 7 4. Zabulonis tribus 5 1 22.  
 Zabulon urbs B 2 18 9.  
 Zacharis A 9 12 1.  
 Zacharias Baruchi f. B 4 5 4.  
 Zacharias Hieroboamif. A 9 10 3, 11 1.  
 Zacharias Joadi f. A 9 8 3.  
 Zacharias Phaleci f. B 4 4 1.  
 Zacharias vates A 11 4 5 et 7.
- Zaleucus C 2 15.  
 Zamares A 8 12 5.  
 Zamaris A 17 2 1 et 3.  
 Zambranes A 1 15.  
 Zambrias A 4 6 10 sqq.  
 Zara urbs A 3 15 4.  
 Zaraeus Aethiops A 8 12 1—2.  
 Zaras A 2 7 4.  
 Zaraza A 11 6 10.  
 Zebes Madianita A 5 6 5.  
 Zebulus A 5 7 4.  
 Zebus Madianita A 5 6 5.  
 Zelotae B 4 3—9; 5 1 2, 3 1; 7 8 1.  
 Zelpha Liae ancilla A 1 19 8.  
 Zeno philosophus C 2 12.  
 Zeno tyrannus A 13 8 1. B 1 2 4.  
 Zenodorus (Zeno B 2 6 3) A 15 10 1—3. cf. B 1 20 4. A 17 11 4.  
 Zephyrium promontorium B 1 23 4.  
 Zeugma urbs B 7 6 2.  
 Zeuxis Antiochi M. amicus A 12 3 4.  
 Ziphra urbs A 8 10 1.  
 Ziphene A 6 13 2.  
 Zizus A 13 14 3.  
 Zoara urbs B 4 8 4. cf. A 1 11 4; 14 1 4.  
 Zodmielus A 11 4 2.  
 Zoilus tyrannus A 13 12 2, 12 4.  
 Zoor v. Zoara.  
 Zopyrion historicus C 1 23.  
 Zorobabelus A 11 3 7 et 9, 4 4 et 8. 5 2.